T.C
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

TUHFETÜ'L-MÜLŪK
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN-TIPKIBASIM)

Gülcan KESKİN

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Kaan YILMAZ
Jüri Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Döne ARSLAN
Jüri Üyesi Prof. Dr. Zikri TURAN

KASTAMONU 2020

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

İmza

GÜLCAN KESKİN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Tuhfetü'l-Mülūk
(Giriş-İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)

Gülcan KESKİN

Kastamonu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Kaan Yılmaz

Çalışmamıza konu olan Tuhfetü'l-Mülūk, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, 19 Hk 3099'da kayıtlı bir tabirnamedir. Yazarı ve yazıldığı tarih hakkında bilgi barındırmayan eser, İbrahim Kirmanî ve Muhammed bin Sîrîn'in eserlerinden faydalanılarak oluşturulmuştur. 60 baptan oluşan eser, harekeli nesih ile mensur olarak kaleme alınmış ve Farsçadan Türkçeye tercüme edilmiştir.

Tabirname, Eski Uygur imla geleneği ile Arap-Fars imla geleneğinin özelliklerini taşımaktadır. Elif-vav kullanılması, ünlülerin yazımında hareke ve harfin kullanılması gibi yönlerden Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini yansıtmaktadır. Ses uyumları açısından, özellikle dudak uyumu açısından, 17. yüzyıl özellikleri taşımaktadır.

Bu çalışma; Giriş, İnceleme, Metin, Dizin ve Tıpkıbasım olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında, tabirnamenin giriş kısmından alıntılarla Tuhfetü'l-Mülūk'ün düş ve tabire bakış açısı değerlendirilmiştir. İnceleme bölümünde, eserin yazıldığı dönemin imla ve ses özellikleri tespit edilmiştir. Metin bölümünde, Arap harfli metnin yazı çevirimi yapılmıştır. Dizin bölümünde, metinde geçen sözcükler, varak ve satır numaralarıyla birlikte alfabetik olarak sıralanmış ve sözcüklerin anlamları kısaca verilmiştir. Beşinci bölümde metnin tıpkıbasımı yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tabirname, Rüya, Düş, Eski Anadolu Türkçesi, 17. yüzyıl

2020, **356 sayfa**

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

Tuhfetü'l-Mülūk
(Entry-Examination-Text-Index-Facsimile Edition)

Gülcan KESKİN

Kastamonu University
Institute of Social Sciences
Department of Turkish Language and Literature

Supervisor: Asts. Prof. Kaan YILMAZ

Tuhfetü'l-Mülūk, the subject of our study, is a dream interpretation book registered under 19 Hk 3099 in Hasan Pasha Provincial Public Library in Corum. The work, without any information about its author and the date of its creation, was formed by using the works of İbrahim Kirmanî and Muhammed bin Sîrîn. The work, consisting of 60 chapters, was written as prose in naskh with vowel points and was then translated from Persian into Turkish.

This dream interpretation book includes the characteristics of the orthographic traditions of the Ancient Uighur and Arabic-Persian languages. The use of Aleph-Waw is a reflection of the characteristics of Ancient Anatolian Turkish in terms of the use of vowel dots and letters in writing vowels. It has the characteristics of 17th century in terms of vocal harmony, especially in terms of lip synchronization.

The present study includes five chapters: Introduction, Review, Text, Index and Facsimile. In the Introduction part, the dream and interpretation perspective of Tuhfetü'l-Mülūk was discussed with quotations from the introductory part of the interpretation book. In the Review part, the spelling and phonetic characteristics of the period in which the work was composed were stated. In the Text part, the translation of the text in Arabic letters was carried out. In the Index part, the words addressed in the text were arranged in an alphabetical list with foil and line numbers and the meanings of the words were also briefly stated. The fifth part included the facsimile of the text.

Key Words: Tabirname, Describing The Dream Books, Dream, Old Anatolian Turkish, 17th century

2020, **356 pages**

ÖN SÖZ

Tabirname, Arapça "taʿbîr" ve Farsça "nâme" kelimelerinin birleşiminden oluşmuş, Türkçe Sözlükte "rüyaların yorumunu yapan kitap" olarak tarif edilmiştir. Başvuru kitabı olarak kullanıldıklarından sade bir dille yazılan bu eserler, söz varlığı ve halk inançları bakımından zengin kaynaklardır. Bugün kütüphanelerimizde bulunan yazma ve basma tabirnameler, 14. yüzyıldan itibaren Arapça ve Farsçadan tercüme edilmeye başlanmıştır. Her kültürde olduğu gibi, Türk kültüründe de rüya ve tabir büyük önem taşımıştır. Ancak tabirnameler, müstakil bir tür olarak edebiyatımıza tercüme yoluyla geçmiştir. Bu tercümelerle birlikte oluşan tabirname kültürü, daha sonraki dönemlerde de telif eserlerin oluşmasına katkı sağlamıştır.

Tabirnameler hacim bakımından birbirinden farklılık gösterseler de içerik bakımından birbirlerinden pek farklılık göstermezler. Bugün kütüphanelerimizde bulunan tabirnameler incelendiğinde, hepsinin belli başlı rüya tabircilerinin eserlerinden faydalanılarak oluşturulduğu görülmektedir. Bu sebeple tabirnameler sadece konuları açısından değerlendirilmemelidir. Genellikle yalın bir dille yazıldıklarından, günlük konuşma dilinin birçok sözcüğünü barındırmaları ve dönemin kültürel özellikleriyle ilgili ipucular vermeleri açılarından önemlidirler. Çalışmamız; giriş, inceleme, metin, dizin ve tıpkıbasım olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, tabirnamenin giriş kısmından alıntılarla, düş ve tabir gibi konular değerlendirilmiştir. İnceleme bölümünde, eserin imla ve ses bilgisi özellikleri incelenmiştir. Metin bölümünde, Arap harfli metnin yazı çevirimi yapılmıştır. Dizin bölümünde, metinde geçen sözcükler, varak ve satır numaralarıyla birlikte alfabetik olarak sıralanmış ve sözcüklerin anlamları kısaca verilmiştir. Beşinci bölümde metnin tıpkıbasımı yer almaktadır.

Çalışmamda beni sürekli destekleyen, hatalarımı anlayışla düzelten saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Kaan YILMAZ'a derin teşekkürlerimi sunarım.

Gülcan KESKİN

Kastamonu, Eylül, 2020

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI ..... **i**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

TAAHHÜTNAME ..... **iii**

ÖZET ..... **iv**

ABSTRACT ..... **v**

ÖN SÖZ ..... **vi**

İÇİNDEKİLER ..... **vii**

TABLOLAR ..... **xii**

KISALTMALAR ..... **xiii**

İŞARETLER ..... **xiv**

1. BÖLÜM: GİRİŞ **1**

1.1. Eserin Adı ve Yazılış Amacı 3

1.2. Konusu ve İçeriği 4

1.2.1. Düş ve Tabirin Önemi 4

1.2.2. Düşün Çeşitleri 5

1.2.3. Rüya Tabircisinin Gözeteceği Hususlar 8

1.2.4. Rüya Sahibinin Gözeteceği Hususlar 11

1.3. Metin İçerisindeki Bapların Dizini 12

1.4. Nüshaları 17

2. BÖLÜM: İNCELEME **20**

2.1. İMLA ÖZELLİKLERİ 20

2.1.1. Seslerin Yazımı 21

2.1.1.1. Ünlülerin Yazımı *22*

2.1.1.1.1. "a" Ünlüsü *22*

2.1.1.1.1.1. Başta *22*

2.1.1.1.1.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda) *23*

2.1.1.1.1.3. Sonda *24*

2.1.1.1.2. "e" Ünlüsü 25
2.1.1.1.2.1. Başta 25
2.1.1.1.2.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda) 26
2.1.1.1.2.3. Sonda 26
2.1.1.1.3. "ı, i" Ünlüleri 27
2.1.1.1.3.1. Başta 27
2.1.1.1.3.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda) 28
2.1.1.1.3.3. Sonda 29
2.1.1.1.4. "u, ü" Ünlüleri 30
2.1.1.1.4.1. Başta 30
2.1.1.1.4.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda) 31
2.1.1.1.4.3. Sonda 31
2.1.1.1.5. "o, ö" Ünlüleri 31
2.1.1.1.5.1. Başta 32
2.1.1.1.5.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda) 32
2.1.1.2. Ünsüzlerin Yazımı 32
2.1.1.2.1. "ç" Ünsüzü 33
2.1.1.2.1.1. Başta 33
2.1.1.2.1.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda) 33
2.1.1.2.1.3. Sonda 33
2.1.1.2.2. "p" Ünsüzü 34
2.1.1.2.2.1. Başta 34
2.1.1.2.2.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda) 34
2.1.1.2.2.3. Sonda 35
2.1.1.2.3. "T" Ünsüzü 35
2.1.1.2.3.1. Başta 35
2.1.1.2.3.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda) 35
2.1.1.2.3.3. Sonda 36
2.1.1.2.4. "S" Ünsüzü 36
2.1.1.2.4.1. Başta 36
2.1.1.2.4.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda) 37
2.1.1.2.4.2. Sonda 37
2.1.1.2.5. "ŋ" Ünsüzü 38

2.1.1.2.5.1. Kök ve Tabanlarda 38
2.1.1.2.5.2. Sonda 38
2.1.1.2.6. "K" Ünsüzü 38
2.1.1.2.6.1. Başta 38
2.1.1.2.6.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda) 39
2.1.1.2.6.3. Sonda 39
2.1.1.2.7. "g" Ünsüzü 39
2.1.1.2.7.1. Başta 39
2.1.1.2.7.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda) 40
2.1.1.2.7.3. Sonda 40
2.1.2. Bazı Eklerin ve Sözcüklerin Yazımı 40
2.1.2.1. Eklerin, Edatların ve Bağlaçların Yazımı 40
2.1.2.2. Ayrı Yazılan Ekler ve Bazı Kelimeler 48
2.1.2.3. Bitişik Yazılan Ekler ve Bazı Kelimeler 49
2.1.3. Diğer İmla Özellikleri 50
2.1.3.1. Arapça ve Farsça Kelimelerin Yazımı 50
1.3.1.1.1. Farklı Yazıma Sahip Kelimeler 50
1.3.1.1.2. Bağlama Edatının Yazımı 51
1.3.1.1.3. Tamlamalar 52
1.3.1.2. Bazı İşaretlerin Kullanımı 53
1.3.1.2.1. Şeddenin Kullanımı 53
1.3.1.2.2. Vav-elif (وا) 53
2.2. SES BİLGİSİ 55
2.2.1. SES UYUMLARI 55
2.2.1.1. Ünlü Uyumu 55
2.2.1.1.1. Damak Uyumu 55
2.2.1.1.2. Dudak Uyumu 55
2.2.1.1.2.1. Yuvarlaklaşma 59
2.2.1.1.2.2. Düzleşme 60
2.3.1.1. Ünlü-Ünsüz Uyumu 62
2.4.1.1. Ünsüz Uyumu 64
2.2.2. SES DEĞİŞMELERİ 65

2.2.2.1. Kök Hecede e/ ~ i/ *65*
2.2.2.2. b > v değişmesi *67*
2.2.2.3. p > b değişmesi *68*
2.2.2.4. ç > c değişmesi *68*
2.2.2.5. d >> y değişmesi *68*
2.2.2.6. k > g değişmesi *69*
2.2.2.7. g > v Değişmesi *69*
2.2.2.8. ḳ > ḫ değişmesi *69*
2.2.2.9. t > d değişmesi *70*
2.2.3. SES OLAYLARI 72
2.2.3.1. Ötümlüleşme *72*
2.2.3.1.1. t > d Ötümlüleşmesi *72*
2.3.1.1.1. K > G Ötümlüleşmesi *72*
2.3.1.1.2. ç > c Ötümlüleşmesi *73*
2.3.1.2. Ötümsüzleşme *74*
2.3.1.3. Erime *74*
2.3.1.4. Yutulma *75*
2.3.1.4.1. Ünlü Yutulması *75*
2.3.1.4.2. Ünsüz Yutulması *76*
2.3.1.5. Düşme *77*
2.3.1.6. Türeme *77*
2.3.1.6.1. Ünlü Türemesi *77*
2.4.6.1.2. Ünsüz Türemesi *78*
2.4.6.2. Derilme *79*
2.4.6.3. Karışma *79*
2.4.6.4. Geçişme *79*
2.4.6.5. Ünsüz Kaynaşması *79*
2.4.6.6. Birleşme *80*
2.4.6.7. Benzetme *80*
2.4.6.8. İkizleşme *80*
2.4.6.9. Tekleşme *81*
2.4.6.10. Dudaklılaşma *81*
2.4.6.11. Göçüşme *81*

2.4.6.12. Hece Yutulması 82
2.4.6.13. Nöbetleşe Kullanma 82
2.4.6.14. Ulanma 82
3. BÖLÜM: METİN 84
3.1. Metnin Kurulmasında Takip Edilen Yol 84
3.1.1. Transkripsiyon Yöntemi 86
3.2. Transkripsiyonlu Metin 87
4. BÖLÜM: DİZİN 135
4.1. Sözlük/Dizin 136
4.2. Ek Dizin 280
4.3. Ayetler ve Sureler Dizini 2872
4.4. Kişi Adları Dizini 287
SONUÇ 288
KAYNAKLAR 291
5. BÖLÜM: TIPKIBASIM 295
ÖZGEÇMİŞ 557

TABLOLAR

Tablo 1: Tuhfetü'l-Mülūk'te düşün çeşitleri.....6
Tablo 2: Tuhfetü'l-Mülūk'te Kur'an'dan hareketle yapılan düş yorumları.....11
Tablo 3: Metin içerisindeki bapların dizini.....13
Tablo 4: Transkripsiyon alfabesi.....86

KISALTMALAR

A : Yazma nüshadaki ön yüzü belirtir.
Ar. : Arapça
B : Yazma nüshadaki arka yüzü belirtir.
Bk. : Bakınız
c. : Cilt
Çev. : Çeviren
DEMN : 1331'de İstanbul Dersaadet Emniyet Matbaasında basılmış nüshası
EAT : Eski Anadolu Türkçesi
Far. : Farsça
H. : Hicri
HPN : Çorum Hasan Paşa İHK, 19 Hk 3083/3'te kayıtlı yazma nüshası
Hz. : Hazreti
İHK : İl Halk Kütüphanesi
KN : Kastamonu İHK, 37 Hk 1226/3'te kayıtlı yazma nüshası
M. : Miladi
Rum. : Rumca
s. : Sayfa
SN : İstanbul Süleymaniye YEK, Bağdatlı Vehbi Efendi 939'da kayıtlı yazma nüshası
Tr. : Türkçe
Vb. : Ve benzeri
YEK : Yazma Eserler Kütüphanesi
Yun. : Yunanca

İŞARETLER

- : Fiile eklenmeyi gösterir.
: Kelimenin solunda ise kelime başını, sağında ise kelime sonunu gösterir.
( ) : Parantez içindeki sesin ihtiyarî olduğunu gösterir.
/ / : Bir kelime içindeki sesleri gösterir.
/ : Kök ünlüsünden sonra gelen sesi gösterir.
[ ] : Esere Eklenen Ek ve Kelimeleri gösterir.
+ : İsme eklenmeyi gösterir.
> : Ok istikametinde tek aşamalı değişmeyi gösterir.
>> : Ok istikametinde iki veya daha fazla aşamalı değişmeyi gösterir.
~ : Nöbetleşe kullanımı gösterir
Ø : Ses kaybını gösterir.
A : a, e
I : ı, i
K : k, ķ
S : s, ș
T : t, ț
U : u, ü
X : u, ü, ı, i

1. BÖLÜM: GİRİŞ

Geleceği bilme arzusu, bütün insanların müşterek tutkuları arasındadır. İnsanlık, tarih boyunca gelecek hakkındaki bilinmezliğe çeşitli tahminler, yorumlar ve fallarla cevap aramıştır. Rüya ile yaşanan hadiseler arasında ilgi kurma ve bunun sonuçlarından hareketle genellemelerde bulunma eski zamanlardan beri süre gelmektedir (Tören, 1997: 415). Sözlükte "görmek" anlamındaki rüʾyet kökünden türeyen rüya kelimesi uyku sırasında zihinde beliren görüntülerin bütününü (düş) ifade eder (Çelebi, 2008: 306). Rüyalarda görülen şeylerin neleri sembolize ettiğini açıklayan ilme tabir (ilm-i taʿbîr, ilm-i taʿbîr-i rüʾyâ), rüyaları yorumlayanlara muabbir denir. Bu konuda yazılan eserler de taʿbîr-nâme, taʿbîrât-ı vuûkât, taʿbîrât-ı rüʾyâ, rüʾyâ-nâme, vâkıa-nâme, segir-nâme, güzâriş-nâme gibi adlarla anılır (Coşkun & Gökyay, 2010: 331).

Çalışmanın Konusu

Tuhfetü'l-Mülūk adlı eserin, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, 19 Hk 3099'da kayıtlı nüshasının imla ve ses özelliklerinin incelenmesi.

Çalışmanın Amacı

Eserin yazıldığı dönemin dil özelliklerini, söz varlığını ve anlatım gücünü ortaya çıkarmaktır.

Çalışmanın Önemi

Çalışmamıza konu olan metin harekeli olması ve imla özellikleri açısından dikkat çekicidir. Tabirname, Eski Uygur imla geleneği ile Arap-Fars imla geleneğinin özelliklerini taşımaktadır. Elif-vav kullanılması, ünlülerin yazımında hareke ve harfin kullanılması gibi yönlerden Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini yansıtmaktadır. Ses uyumları açısından, özellikle dudak uyumu açısından, 17. yüzyıl özellikleri taşımaktadır.

Çalışmanın İçeriği

Çalışmamız; Giriş, İnceleme, Metin, Dizin ve Tıpkıbasım olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın Metodolojisi

Giriş bölümünde, tabirnamenin giriş kısmından alıntılarla Tuhfetü'l-Mülūk'ün düş ve tabire bakış açısı değerlendirilmiştir. Giriş bölümünün ilk kısmında, eserin adı ve yazılış amacına kısaca değinilmiştir. İkinci kısımda; düş ve tabirin önemi, düşün çeşitleri, rüya tabircisinin gözeteceği hususlar ve rüya sahibinin gözeteceği hususlar başlıkları altında konusu ve içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü kısımda, metin içerisindeki bapların dizini, varak ve sayfa numaralarıyla verilmiştir. Dördüncü kısımda, eserin tespit edebildiğimiz nüshaları hakkında bilgi verilmiştir. İnceleme bölümünde, eserin imla ve ses bilgisi özellikleri incelenmiştir. İmla özellikleri kısmında, seslerin yazımı; bazı eklerin ve sözcüklerin yazımı, diğer imla özellikleri gibi konular değerlendirilmiştir. Ses bilgisi kısmında; ses uyumları, ses değişmeleri, ses olayları gibi konular değerlendirilmiştir. Metin bölümünde, Arap harfli metnin yazı çevirimi yapılmıştır. Metnimizin kuruluşunda Çorum Hasan Paşa İHK 3083/3'teki, Kastamonu İHK 1226/3'teki, İstanbul Süleymaniye YEK, Bağdatlı Vehbi Efendi 939'daki nüshalarından ve 1331'de İstanbul Dersaadet Emniyet Matbaasında basılmış kopyasından yararlanılmıştır. Dizin bölümünde, metinde geçen sözcükler, varak ve satır numaralarıyla birlikte alfabetik olarak sıralanmış, sözcüklerin anlamları kısaca verilmiştir. Beşinci bölümde metnin tıpkıbasımı yer almaktadır.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalıştığımız yazmanın en önemli sınırlılığı, muhtasar bir tabirname olmasıdır. Görülen düş ve düşün tabiri şeklinde amaca yönelik bir cümle yapısı vardır. Bu sebeple cümleler kısadır, hatta çoğu zaman eksiktir. Cümleler ve kelimeler kim, ki, ve bağlaçlarıyla bağlanmıştır. Ayrıca içerisinde müstensihten kaynaklanan yazım yanlışları bulunmaktadır.

Metnimizin kuruluşunda faydalanabileceğimiz nüshalar bulmak amacıyla, erişebildiğimiz yazma tabirnameler üzerinde incelemeler yapıldı. Bu incelemelerde, çalıştığımız nüsha haricinde, Tuhfetü'l-Mülūk'ün beş nüshası daha belirlenebildi. Bu nüshalardan İstanbul Süleymaniye YEK, Ayasofya 1734'teki nüshası, yüksek lisans tezi olarak Arzu Erdoğan tarafından çalışılmıştı. Ancak nüshalar incelendiğinde, birbirinden farklılaşan yönleri olduğu tespit edildi. Bir tabir, bir nüshada bulunurken diğerinde bulunmamakta veya bir tabir bir nüshada farklı, diğer nüshada farklı tabir edilmekteydi. Ayrıca çalıştığımız nüshada bulunan giriş kısmı bu nüshada bulunmamaktaydı. Sonuç olarak her nüshanın müstakil bir nüshaya dönüştüğü ve birbirinden ayrımlaştığı görülmüş, çalışmamızın devam etmesi uygun bulunmuştur.

Tuhfetü'l-Mülūk'ün, belirleyebildiğimiz diğer 4 nüshası arasında, tam ve eksiksiz olan bir nüshası bulunmamaktadır. Çorum Hasan Paşa İHK 3083/3'teki, İstanbul Süleymaniye YEK Bağdatlı Vehbi Efendi 939'daki nüshaları ve 1331'de İstanbul Dersaadet Emniyet Matbaasında basılmış nüshası muhtasardır. Kastamonu İHK 1226/3'teki nüshası ise sondan eksiktir. Ayrıca bu dört nüsha arasında benzerlikler olduğu kadar farklılıklar da bulunmaktadır. Bu sebeple metin tamiri için tek bir nüshası baz alınmayıp dört nüshadan da faydalanılmıştır. Metnimizin kuruluşunda, Çorum Hasan Paşa İHK 3083/3'teki, Kastamonu İHK 1226/3'teki, İstanbul Süleymaniye YEK, Bağdatlı Vehbi Efendi 939'daki nüshalarından ve 1331'de İstanbul Dersaadet Emniyet Matbaasında basılmış kopyasından yararlanılmıştır. Yukarıda sıraladığımız nedenlerden dolayı metin kuruluşundaki ana kuralımız: üzerinde çalıştığımız nüshayı, bu nüshalarla karşılaştırıp yazım yanlışlarını ve metnimizin anlaşılmasını zorlaştıracak kelime eksikliklerini tespit etmeye çalışmak olmuştur. Ayrıca okuma zorluğu yaşadığımız yerlerde de bu nüshalardan faydalanılmıştır.

1.1. Eserin Adı ve Yazılış Amacı

Çalışmamıza konu olan metin, Çorum Hasan Paşa İHK, 19 Hk 3099'da kayıtlı bir tabirnamedir. Nüsha; yazarı, yazım tarihi ve yazım yeri hakkında hiçbir bilgi barındırmamaktadır. Müellif eserin ismi ve yazım sebebi hakkında şöyle bilgi vermektedir:

> şīrāz pādişāhı bir gün ṭoy eyledi muʿabbirleri ve hakīmleri oḳudı buyurdı benim içün bir taʿbīr kitābı taṣnīf eyleŋ kim muḫtaṣar ola ve hem cüṣṣesi az ola fāʾidesi çoḳ ola [didi] anlar daḫı bir ḳaç gün mühlet dileyüp bu muḫtaṣarı iki muʿteber kitābdan ki biri ibrāhīmü ibn kermānīniŋ ve biri muḥammed ibn-i sīrīniŋdir cemīʿ ḳılup ḳaleme getürdiler ve bu nüsḫanıŋ ismini tuḥfetü'l-mülūk didiler ṣoŋra emīr öŋüne iletdiler ol pādişāha yavlaḳ ḫoş gelüp ol ʿālimlere ḫilʿat buyurdı (bk. 1b/6)

Şiraz padişahının isteği üzerine muhtasar bir tabirname düzenlenildiğine, isminin de bu sebeple "Tuhfetü'l-Mülūk" konulduğuna, bu muhtasar tabirnamenin hazırlanırken de İbrahim Kirmanî ve Muhammed bin Sîrîn'in eserlerinden faydalanıldığına değinilmiştir. Yazarın eserlerinden yararlandığını söylediği İbrahim Kirmanî ve Muhammed bin Sîrîn, rüya tabiri konusunda ün almış isimlerdendir. Bugün kütüphanelerimizde, Muhammed bin Sîrîn'in eserlerinden faydalanılarak oluşturulmuş birçok tabirname bulunmaktadır. Tuhfetü'l-Mülūk'ü diğer tabirnamelerden ayıran özellik 60 bap şeklinde düzenlenmiş olmasıdır. Ayrıca nüshanın sonunda tabirnamenin ismine tekrar değinilmiş ve Farsçadan Türkçeye tercüme olduğu belirtilmiştir.

> bu kitābıŋ ismine tuḥfetü'l-mülūk didiler ve bu kitāb ʿacem dilince idi türkīye tebdīl oldı (bk. 62a/4)

1.2. Konusu ve İçeriği

Agah Sırrı Levend tarafından öğretici eserler (Levend, 2018: 166) başlığı altında sınıflandırılan tabirnameler, içinde sadece rüyalar ve yorumlarını barındırmamaktadır. Tabirnamelerin çoğunun başında, rüyaların tabirine geçilmeden önce, rüyanın keyfiyeti, düşün had ve mizacı, rüyanın kuvveti ve zaafı, rüyanın türleri, rüyanın görüldüğü ve tabir edileceği zamanların önemi, muabbirin adabı, rüyasını yorduran kişinin adabı üzerinde durulmakta ve bu konularda yeterince bilgi verilmektedir (Gökyay, 2019: 138).

1.2.1. Düş ve Tabirin Önemi

Rüya tabiri ilmi; din, ahlak ve tıp ilimleri kadar üstün ve şerefli kabul edilmiş, (Yüksel, 1990: 886) önceden tedbir alma veya müjdeleme bakımından dünya ve ahiret için muteber olan dinî ilimlerden sayılmıştır (Coşkun; Gökyay, 2010: 331). Bu sebeple

birçok tabirnamede, rüya tabirlerine başlamadan önce, rüyanın ve tabir ilminin önemi vurgulanmıştır.

> bilgil kim dört ʿilim cihānda şerīfdür evveli dīn ikinci ṭıb üçünci nücūm dördünci taʿbīr (bk. 2a/8) / bil ki düş görmek ḥaḳdur ʿāḳıl kişi ki nīk-baḫt ve bed-baḫtlıḳ eşerini düşde bilür farḳ ider (bk. 2b/8)

İslam dininde rüya tabirine önem verildiği Kur'an'da ve hadislerde yer alan bilgilerden anlaşılmaktadır. Resûl-i Ekrem'e ilk vahyin sâlih rüya şeklinde gelmesi, hadis kitaplarında da rüya ve tabirin yer almasına vesile olmuştur (Coşkun & Gökyay, 2010: 331). Zaman içerisinde bu ilmin gelişip serpilmesi, peygamberlikle rüya görme arasındaki ilişki sebebiyledir (Yüksel, 1990: 83).

> resūl-ü ekrem ḥażiretlerine vaḥiy inmezden evvel her ne söylerse düşde görüp söylerdi ḫaberde gelmişdür ki ḥaḳ teʿālā yüz yigirmi dört biŋ peyġāmber ve üç yüz on üç mürseldür bunlar düşde görüp ḳavimlerine ḫaber verirlerdi (bk. 2b/3)

Hadis-i şerifler ve ayet-i kerimelerin rüya ilmini tasdik ettiği ve İslamiyet'in rüya tabirine şeri bir ilim gözü ile baktığı görülmektedir (Yılmaz & Çetin, 2007: 1068).

1.2.2. Düşün Çeşitleri

Dinî literatürde üç çeşit rüyadan söz edilir. 1. Rahmânî rüya: Rüya denildiğinde ilk akla gelen budur, bu rüyaya "rüʾyâ-yı sâdıka, rüʾyâ-yı sâliha" da denir (Çelebi, 2008: 306). Uykuda iken doğrudan veya bir melek vasıtasıyla gerçekleşen rüyadır. Bu türden rüyaların peygamberler, veliler ve temiz inançlı kişiler tarafından görüldüğüne inanılır. Bunların müjdelemek yanında korkutmak, uyarmak ve haber vermek fonksiyonları da vardır (Yılmaz & Çetin, 2007: 1068).

Bu tür rüyayı mübeşşirat diye niteleyen Hz. Muhammed, "insanın metafizik âlemle olan ilişkisi ve oradan aldığı müjdeleyici bilgi ve işaretler" anlamına gelen mübeşşiratın, nübüvvetin sona ermesinden sonra da devam edeceğini bildirmiştir (Çelebi, 2008: 306). Ayrıca Hz. Muhammed, bu rüyayla ilgili "Rüya Allah'tan, hulüm şeytandandır" (Buhârî, Tabir 3; Müslim, Rüya 1) buyurmuştur. Rüyanın arkasında ulaşılacak gerçek bir mana gizlidir. Hulüm ise gerçekte hiçbir manası olmayan boş bir kuruntu ve hayalden ibarettir. Bu sebeple yorum ve açıklaması olmayan sırf nefsi bir

olay veya şeytani bir yalan, hulüm olmaktan ileriye gidemez. Gerçekte rüya sadık/güvenilir olanın ismidir (Günay, 2015: 121)

2. Şeytânî rüya: Şeytanın aldatma, vesvese ve korkutmalarıyla meydana gelen karışık hayaller, düşler, telkinlerdir. Bunların anlatılması ve yorumlanması tavsiye edilmemiştir (Çelebi, 2008: 306). Bu tür düşlere ahlām ve adgās-ı ahlām da denilir (Balaban, 2014: 114). 3. Nefsânî rüya: Nefsin hayal ve kuruntuları, uyku esnasındaki dış etkiler ve günlük meşgalelere ilişkin rüyalardır (Çelebi, 2008: 306).

Tuhfetü'l-Mülūk'te düş, doğru düş ve yalan düş olmak üzere iki şekilde tasnif edilmiştir. Doğru düş; tebşir, tahzir ve ilham düşü olarak, yalan düş; illet, azgâs-u ahlâm ve himmet düşü olarak alt türlere ayrılmış ve de bu alt türler anlaşılır bir şekilde açıklanmıştır.

Tablo 1: Tuhfetü'l-Mülūk'te düşün çeşitleri

Ṭoġrı Düş	*Tebşīr Düşi*	oldur ki allāhu teʿālā bir ferişte yaratmışdur ol ferişte levḥ-i maḥfūża müʾvekkel ḳılmışdur ol ol firişteye melekü'r-rüʾyā dirler her nesne kim ādeme irişe ḫayırdan ve şerden ol firişte taŋrı fermānıyla ol kişiye düşde gösterür imdi her ḳaçan kim bir kişiye dünyādan ve āḫretden bir işāret irişe ḥaḳ teʿālā buyurur melekü'r-rüʾyāya ol kişiye ol beşāreti gösterür çün göre vācib oldur ki ṣadaḳa vire allāhu teʿālā ḥażiretlerine yalvara tā kim niʿmetler ile ṭoḳ ola (bk. 3a/11)
	Taḥẕīr Düşi	oldur ki ḥaḳ teʿālā buyurur melekü'r-rüʾyāya fulān kişiye bir ḳorḳulu düş gösterür öyle gerekdür ki ol kişi günāhlarına tevbe eyleye ve daḫı maʿṣiyetden ıraḳ ola (bk. 3b/12)
	İlhām Düşi	oldur ki ḥaḳ teʿālā melekü'r-rüʾyāya buyurur fulān kişiye bir düş göster her ne kim dünyāda vardur bīzār ola yüzün ḥaḳa duta dāʾim ḥaḳḳı isteye ol düşe ilhām düşi dirler ol düşi çoḳ peyġāmberler görürlerdi (bk. 4a/3)
Yalān Düş	*ʿİllet Düşi*	oldur ki bir kişiniŋ bir aġrısı ola hemān ol saʿat muḫālif düşler göre aŋa iʿtibār yoḳdur (bk. 4a/12)
	Aẓġāṣ ve Aḥlām Düşi	oldur ki şeyṭān gösterür aŋa ḥammāma varmaḳ ḥācet olur (bk. 4b/1)

	Himmet Düşi	oldur ki her ne ̲kim kendü özin fikir eyleye gice daḫı anı görür anıŋ düşiniŋ aṣlı yoḳdur taʿbīr ḳılmayalar (bk. 4b/3)

Doğru düş Allah'tan gelen, yalan düş ise aslı olmayan, şeytandan veya nefisten kaynaklanan düştür. Tasavvuf kaynaklarına göre Hak'tan ve rüya meleğinden kaynaklanan rüyalara sâdık rüya, nefisten ve şeytandan kaynaklananlara kâzib rüya denir (Uludağ, 2008: 309).

Sözlükte "güler yüzlü olmak, güler yüzle karşılamak, müjdelemek" anlamındaki beşr (büşûr) kökünden türeyen tebşîr "müjdelemek" demektir (Arpaguş, 2011: 226). Sālih müminlerin gördüğü rüyalar genellikle müjdeleyici nitelikte olduğundan bunlara büşrâ veya mübeşşire adı verilir (Uludağ, 2008: 309). Tebşir düşü müjdeleyicidir. Bir melek vasıtasıyla Tanrı tarafından gösterilir. İnsanoğlunun dünya ve ahiret işlerinde, hayır veya şer nazil olacaksa o melek rabbinin izniyle onları insanlara gösterir. Böyle rüya görenin Allah'a şükretmesi, sadaka verip hayır işlemesi gerekmektedir (Yüksel, 1990: 125). Uyarı niteliğinde olan rüyalar da vardır. Bu tür rüyalara tahzîr (bilgilendirme) rüyaları denilir. İbadet ve taatten uzaklaşan kula bu türden rüyalar gösterilerek tövbeye ve kulluğa yönlendirilir (Uludağ, 2008: 309).

Sādık rüyaların üçüncü kısmı ilham rüyalarıdır. Kişi bu tür rüyalarda kendini din ve hayır hizmetlerinde bulunurken görür. İlham rüyalarının gösterilmesindeki amaç kulluğun daha da arttırılmasıdır (Uludağ, 2008: 309). İyilik yapmak, hayır işlemek ve ibadetle meşgul olup günahlardan sakınmak için Tanrı tarafından gösterilen, doğru rüyalardır (Yüksel, 1990: 125).

Şeytandan veya nefisten kaynaklanan ve adgâs-ü ahlâm ya da kâbus adı verilen kâzib rüyalar karışık, anlamsız ve genellikle hüzün vericidir (Uludağ, 2008: 309). Mesela, insanın kalbinin sevdiği şeyi veya korktuğu şeyi görmesi, aç iken rüyada yediğini görmesi veya doygun olunca sakındığını görmesi, güneşte uyuyanın ateşte yandığını görmesi, herhangi bir organında ağrı olan bir insanın azap çektiğini görmesi (Tabak, 1999; 180) bu tür rüyalara örnektir.

Tuhfetü'l-Müluk'te yalan düş adı verilen bu tür rüyaların ilki illet düşüdür ki hastalık sebebiyle uyuyan kişinin gördüğü rüyadır, bu açıdan aslı yoktur (Zengin, 1997: 33). Gönlü endişeli olan kişinin gördüğü rüya ise himmet düşüdür. Endişeli bir biçimde olduğu için rüyasının aslı yoktur (Zengin, 1997: 33). Nefsin telkinleri ve çağrışımları sonucunda görülen bu rüyaların kaynağı, bizzat kişinin kendisidir. Bu rüyalar dış etkenler ve günlük meşgalelerle ilgili rüyalardır. Kişi uyanıkken neyle meşgulse rüyasında da onunla ilgili şeyler görür (Bahadır, 2017: 22).

Adgâs (ot demetleri) kelimesinin bir ayette ahlâma izafe edilmesiyle ortaya çıkan "adgâs-ü ahlâm" tabiri (Yūsuf 12/44) "yaşı kurusuna karışmış ot demetleri gibi yenisi eskisine karışmış uyku halleri, hiçbir anlamı olmayan karmakarışık hayaller" anlamına gelmektedir (Çelebi, 2008: 306). Azgâs-u Ahlâm düşü, Tuhfetü'l-Müluk'te "şeytan tarafından gösterilen ve gusül gerektiren düş" olarak tarif edilmiştir. Bu sebeple bu rüya batıl kabul edilir, itibar edilmez ve tabiri de yapılmaz (Bahadır, 2017: 22).

1.2.3. Rüya Tabircisinin Gözeteceği Hususlar

Dış dünya ve dış dünyadaki bütün varlıklar (eşya, taş, kaya, bıçak, kılıç vs.), insanlar (canlı-cansız, ölü-diri, önemli şahsiyetler, veliler, kutsal kişiler) her biri rüyanın, rüyayı görenin şahsiyetine, ilmi ve sosyal seviyesine göre ayrı şekilde anlamlandırılıp tabir edilirlerdi (Yılmaz & Çetin, 2007: 1070). İnsanların şahıslarının, sanatlarının ve kıymetlerinin farklı olmalarından dolayı, bilgili tabirci ilham ettiği miktarınca herkes için farklı tabir yapar. Böylece birisi için rahmet olan bir rüya diğeri için ceza olabilirdi (Tabak, 1999: 175).

Müslümanların düşü, kâfirlerin düşünden; sultan ve sultanın katındakilerin düşü, raiyetin düşünden; zenginin düşü, yoksulun düşünden; azadın düşü, kölenin düşünden; erkeğin düşü, kadının düşünden daha üstündür. Gördükleri rüyaların tabiri hep farklı farklıdır. Muabbir her birinin rüyasını onun durumuna göre yorumlar.

> müslimānlar düşi kāfirler düşünden ġālibdür sulṭānlar düşi vezīrler düşinden ġālibdür vezīrler düşi begler düşinden ġālibdür begler düşi raʿiyyet düşinden ġālibdür (bk. 12b/4) / sulṭānlar ve vezīrler ve ulu begler ve sulṭāna yaḳın olanlarıŋ düşleri ġālibdür raʿiyyet düşlerinden anıŋ ıçun taŋrı teʿālā anları üstün yaratdı şecāʿati ve heybeti ve

> ḫıredi ve ʿaklı dükeli artucaḳdur (bk. 4b/8) / āzād düşi ḳul düşiyle farḳ[ı] ola ve er düşi ʿavret düşiyle farḳı ola ve bay düşi yoḫsul düşiyle farḳı ola (bk. 5a/4)

Bazı insanların rüyaları sağlıksızdır, yani değersizdir: Örneğin sarhoş birisinin ya da âdet gören bir kadının, kısacası büyük bir kirlilik durumu içinde bulunan her insanın rüyaları böyledir (Schımmel, 2005: 44). Böyle bir hâl içinde bulunan kişilerin rüyaları gerçeği yansıtmaz, rüyalarının aslı yoktur, bu sebeple tabir edilmemelidir.

> esrik ve ʿavret aŋa ḥāl vāḳiʿ olmuş ola anlarıŋ düşleriniŋ aṣlı olmaya taʿbīr ḳılmayalar (bk. 5a/6)

Rüya tabir edenin rüyada görülen hayali şekillerin iç ve dış yönlerini ayırt edip bir karine ile ötelerindeki hakikate ulaşması, rahmanî olanını şeytanî olanından ayırt edecek maharette olması gerekir (Çelebi, 2008: 308). Çünkü bazı insanlara rüyada olaylar "fıltrelendirilmiş" olarak, bazılarına da "filtresiz" gösterilir (Çelebi, 2008: 308). Rüyanın cinsi, sınıfı ve tabiatı gibi hususları bilmesi, bunlardan birini diğeriyle telif etmeyi başarması ve yorumlamak istediği rüyanın nerede, nasıl, ne zaman ve kim tarafından görüldüğünü tespit etmesi gerekmektedir (Çelebi, 2008: 308).

> muʿabbire gerekdür ki ṣāḥib-[i] firāset ola zīrā dürlü dürlü ādem vardur ve her ādemiŋ dürlü dürlü düşi vardur imdi her bir nesneyi bir nesne ile taʿbīr ḳılmaḳ gerekdür (bk. 5a/9)

Rüya tabircisi; rüya sahibinin kendisi, ailesi, kavmi ve kabilesi, sanatı, hali vb. sorular sormak suretiyle bilgi almalı ve ondan sonra tabir yoluna gitmelidir (Yüksel, 1990: 97).

> her gāh ki sāʾil gele kendi adın ve atası adın bile ne imiş sulṭānmıdur raʿiyyet[midür] baymıdur yoḫsulmıdır āzādmıdur bendemidür ḫāṭır-ı nişādemidür ve pirīşānmıdur esırıḳmıdır ayuḳmıdur cünūnmıdur bunları bilmek gerek şarṭdur ṣormaḳ gerek nice yatmışdur ṣoŋra taŋrıdan istiʿānet dileyüp taʿbīr ḳıla (bk. 5a/13)

Bazen rüyada görülen şey aynı olsa da rüyayı gören kimselerin durumlarına, mevkilerine veya görünüşlerine bakılarak farklı tabirler yapılır. İbn-i Sîrîn, rüya gören kişinin konumunun nasıl dikkate alınması gerektiği konusunda özellikle hassastır. Gerçek bir rüya yorumcusu aynı sembolü, onu rüyasında her gören kişiye aynı şekilde uygulamaya çalışmaz (Hermansen, 2008: 78).

> muḥammed ibn-i sīrīne suʾāl itdiler kim bir kişi eydür kim düşümde gördüm baŋlardum namāz ḳılarlar aŋa iytdi_kim sen kāʿbeye varasın ve bir kişi daḫı geldi ol_daḫı bu düşi görmüş idi aŋa iytdi seni uġrı diyü ṭutalar anıŋ şākirdleri iytdiler yā üstāẕ bunlar ikisi ikisi daḫı bir düş gördiler niçün her birisin bir vechile taʿbīr ḳıldıḳ didiler ol itdi_kim ol kişiye ol taʿbīri iytdim_ki anıŋ sīmāsından pārsālar ʿalāmeti var idi ol_kişiye seni uġrı diyü ṭutalar didüm anıŋ yüzünde fāsıḳlar nişānı var idi imdi düş taʿbīrini daḫı şöyle ḳılmaḳ girek ve muʿabbirlere gerekdür ki ṣāḥib-i firāset ola arı arından farḳı eyleye (bk. 12b/8)

İbn-i Sîrîn'in cevabı iki rüya gören kişinin de karakterlerinin, görünümlerinden ve tavırlarından belirgin olduğu şeklindedir. Bu nedenle, birinci kişinin rüyası Kur'an'daki "İnsanlara hac ibadetini duyur (Hac 22/27)." ayetini çağrıştırmaktadır, zira belli ki dindar biridir. İkinci adamın rüyası "Sonra arkadan seslenen biri, Ey kafile! (Yusuf'un kardeşleri) Siz mutlaka hırsızsınız! diye bağırdı (Yusuf 12/70)." ayetini çağrıştırmaktadır. Bu anekdot aynı zamanda rüya yorumuyla Kur'an'daki referanslar arasındaki yakın ilişkiyi ortaya koymaktadır (Hermansen, 2008: 78).

Rüya tabiri için farklı yöntemler vardır. Rüya tabircisinin, kendisine anlatılan rüyalara uygun bir yorum bulabilmesi için, hem güçlü bir sezgiye sahip olması, hem de her yorumlama türünü iyi bilmesi gerekmektedir (Schımmel, 2005: 71). Hz. Enes radiyallahu anh'dan aktarılan bir hadise göre; Hz. Muhammed "Rüyada gördüğünüz şeylerin isimlerini, o rüyayı yormada esas alın. Keza gördüklerinizin künyelerini veya kinaye manalarını da dikkate alın." buyurmuştur.

Muabbir rüya tabiri için farklı farklı yöntemler kullanır. Birçok rüya tabiri yöntemi, eskiden beri gelenek halinde aktarılmış, hatta peygamberlere dayandırılmıştır (Schımmel, 2005: 71). Bu yöntemler: rüya gören kişinin adı veya rüyada göze çarpan objenin adının etimolojisini kullanmak, ebcet hesabı kullanmak, rüyada görülen objelerin özelliklerinden bilinmeyene ulaşmak, Kur'an ayetlerinden faydalanmak, peygamberlerin hadislerinde benzerlikler bulmak, atasözleri ve şiirlerde benzerlikler bulmak, karşıtlık ve tersine çevirme (maklûp), artırma ve eksiltme, yılın hangi zamanı olduğu, rüya gören kişinin durumu (Hermansen, 2008: 77) şeklinde sıralanabilir. İbn-i Sîrîn'in rüya yormak için ayetlerden yararlandığı bilinir.

Tuhfetü'l-Mülūk'te, fihrist kısmından önce "bir ḳaç düşler vardur ki anıŋ taʿbīrini ḥaḳ teʿālā ḳurānda buyurmuşdur" şeklinde belirterek rüya tabirinin Kur'an'dan hareketle yapılabildiğine birkaç örnek vermiştir.

Tablo 2: Tuhfetü'l-Mülūk'te Kur'an'dan hareketle yapılan düş yorumları:

Rüya ve Yorumu	Yorumlandığı Sure
göre kim gemi içinde oturmuş ḳamu ḳayġulardan fāriġ ola (bk. 6b/13)	Ankebūt Suresi-15. Ayet Fakat biz Nūh'u ve gemidekileri kurtardık ve bunu bütün insanlık için bir ibret yaptık.
bir kişi görse kim urġan ile bağlamışlar veyāḫūd elinde bir urġan var ol kişiniŋ ḳavmi ve dīni bütün ola (bk. 7a/2)	Şuarā Suresi-44. Ayet Bunun üzerine iplerini, değneklerini yere attılar ve dediler ki: "Firavunun üstün gücü adına, elbette üstün gelen biz olacağız."
bir kişi göre kim bir ṣofra üzerinde oturmuş ve hem ol ṣofradan nesne yir ol ḳişiniŋ rızḳı ḥelāl ola (bk. 7a/6)	Māide Suresi-114. Ayet Meryem oğlu İsā şöyle yalvardı: "Allah'ım! Ey rabbimiz! Bize gökten öyle bir sofra indir ki, ilk gelenimizden son gelenimize kadar bizler için bir bayram ziyafeti ve senden bir işaret olsun. Bizi rızıklandır, sen rızık verenlerin en hayırlısısın.
göre kim kendüsi ṣayrudur ṣaġlıḳ bula (bk. 7a/11)	Şuarā Suresi-80. Ayet Hastalandığım zaman bana şifa verendir.

1.2.4. Rüya Sahibinin Gözeteceği Hususlar

Rüya tabircisinin gözeteceği hususlar kadar rüya görenin de gözeteceği hususlar vardır. Düş görmenin belli şartları vardır, öncelikle bu şartlar yerine getirilmelidir. Ancak ve ancak abdest alınarak yatıldığı zaman sâdık rüyalar görülebilir, hatta bu rüyada insan Arş'ı tavaf edip Şeytan'dan korunabilir (Schımmel, 2005: 45). Hep abdestli uyunduğu vakit, insan Şeytan'dan korunmakta ve rüyaları gerçek çıkmaktadır.

Yatağa yatıldığında, önce kıbleye dönülmeli ve bir dizi kısa namaz suresi okunmalıdır; burada kötü ruhlara ve insanlara karşı Allah'ın koruması dilenmektedir. Bundan sonra hayırlı bir rüya görmek için dua edilmelidir. Daha sonra da temiz ve güzel olan sağ taraf üstüne yatılarak uyunmalıdır (Schımmel, 2005: 45).

> düş ͡göricek şarṭ-[ı] taʿbīr vardur her ḳaçan ki yatmaḳ dilese ābdest eyleye yāḫūd ṭahāret eyleye ve ḥaḳ teʿālā ḥażıretleri yād ḳıla ve ṣalāvāt getüre ve bu duʿāyı ṣıdḳ ͡ıla oḳuya andan ͡ṣoŋra taŋrıdan meded dileye ve ṣaġ yanına yata uyuya tā kim ġāʾibden

> her ne dürlü düş görse uyanı geldigi vaḳtın taŋrı adın yād ḳıla eger eyü düş görmüş ola aŋlatmayup tizcek ṣadaḳa vire (bk. 5b/7)

Rüya sahibi rüyasını belli vakitlerde ve herkese anlatmamalıdır. Gün doğarken, gün batarken ve zeval vakitlerinde rüyasını anlatmamalı veya tabir ettirmemelidir. Özellikle çocuğa ve kadına, cahile, düşmanına, haset eden kimseye rüyasını anlatmaktan kaçınmalıdır. Yusuf peygamberin çocukluğunda gördüğü bir rüyada; güneş, ay ve on bir yıldız kendisine secde etmiş, bunun üzerine babası ona, mutluluk müjdeleyen bu rüyayı kıskançlık uyandırmasın diye ağabeylerine anlatmamasını tembihlemiştir. Bu nedenle, rüya tabirciliğinde, rüyaları tedbirsiz bir şekilde başkalarına anlatmaktan kaçınılması öğütlenir (Schımmel, 2005: 19).

> baʿdehū düş gören kişi yürüyecek vaḳıtlarda dimeye bir dürlü kişileriŋ ḳıtında dimeye ve evvel gün ṭoġarken ikinci zevāl vaḳtında üçünci gün batarken ve daḫı düşmān ḳıtında ve ʿavret ve oġlan ve delü ve masḫara ḳıtında dimeye (bk. 6b/1)

Düş görmek kadar görülen rüyanın karşısında takınılacak tavır da tabir ve rüyanın akıbeti için önemlidir. Rivayete göre Hz. Muhammed "Sizden biriniz hoşuna giden bir rüya görürse bu rüya Allah'tandır. Onun için Allah'a hamt etsin ve dilerse onu söylesin. Eğer içinizden biri hoşuna gitmeyen bir rüya görürse o şeytandandır. Onun şerrinden Allah'a sığınsın ve onu kimseye söylemesin, bu takdirde rüyanın zararı dokunmaz." (Buhârî, Tabir 3, 46; Müslim, Rüya 3) buyurmuştur.

> ve eger eyü düş görmüş ola āyete'l-kürsī oḳuya ellerin yüzine süre ve eyde kim yā ilāhī bu düşi ki ben gördüm baŋa mübārek ve erzānī ḳıl diye ve yavuz ise yārabbī belāsın benden döndür diye (bk. 6b/6)

1.3. Metin İçerisindeki Bapların Dizini

Tabirnameler genellikle "bap" esasına dayalı oluşturulmuşlardır. Bu baplar, bazı tabirnamelerde heceleme sistemi üzerine alfabetik olarak kurulmuş, bazılarında ise rüyada görülen varlıkların cinsine ve türüne göre baplar ve fasıllar oluşturulmuştur (Balaban, 2014: 118). Tuhfetü'l-Mülūk, 60 bap üzerine benzer kavramlar aynı bap altında olacak şekilde düzenlenmiştir. Bap isimleri Arapça ve kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Tabirnamede yer alan altmış bölüm ve bu bölümler altında tabiri yapılan kavramlar, fihrist kısmında şu şekilde sıralanmıştır:

Tablo 3: Metin içerisindeki bapların dizini

	FİHRİST	**BÖLÜM**
1. bilmek gerek kim delāʾil-[i] taʿbīre ki her birisini nice taʿbīr ḳıla	el-bābü'l-evvelü (8a/10)	el-evvelü (12a/7)
2. düşi bilmek ve delīl-[i] taʿbīr ḳılmaḳ	el-bābü'ş-şānī (8a/12)	eş-şānī (12b/3)
3. düşünde taŋrı teʿālā ve ferişteyi ve peyġāmberleri ve ʿarşı ve kürsī ve ḥisāb görmek	el-bābü'ş-şāliş (8a/13)	eş-şāliş (13a/8)
4. gün ve ay ve yıldızları görmek	el-bābü'r-rābiʿ (8b/2)	er-rābiʿ (15a/1)
5. deŋiz ve ırmaḳ ve bıŋar ve ṣarnıç ve gemi görmek	el-ḫāmis (8b/3)	el-ḫāmis (16a/10)
6. nūr ve ẓulmāt şemʿa ve çırāḳ ve ṣaç ve ṣaḳal ve ḳıl görmek	es-sādis (8b/4)	es-sādis (17b/1)
7. ṭaġ ve ev ve dīvār ve ḳum görmek	es-sābiʿ (8b/6)	es-sābiʿ (19a/4)
8. kireç ve kerpiç ve şehir ve ḥiṣār ve mescid ve minber ve yol görmek	eş-şāmin (8b/7)	eş-şāmin (19b/6)
9. ev ve bāġ ve bāḳça köşk ve sarāy ve ḥammām ve degirmen ve nerdübān ve saḳḳāḫāne ve mıṭbaḫ görmek	et-tāsiʿ (8b/8)	et-tāsiʿ (20a/12)
10. ḫoş ḳoḳular misk ve ʿanber ve yaġ ve zaġfirān görmek	el-ʿaşer (8b/10)	el-ʿaşer (21b/3)
11. yigit ve ḳoca ve ḳarı ʿavret ve genc ʿavret ve ḳul ḳaravuş ve oġlancıḳlar ve ḳızcaġızlar ve ata ve ana görmek	el-ḥādī ʿaşer (8b/12)	el-ḥādī ʿaşer (22a/2)
12. ġusul ve teyemmüm ḳılmaḳ ve ḥac ve ʿumre ḳılmaḳ baŋ ve namāz ve rükūʿ ve sücūd ḳılmaḳ ve ābdest almaḳ ve ġazāya varmaḳ ve ṣadaḳa virmek görmek	eş-şānī ʿaşer (9a/1)	eş-şānī ʿaşer (22b/4)
13. ḳāḍī ve ḫaṭīb imām ve müʾezzin ve muḥtesib görmek	eş-şāliş ʿaşer (9a/4)	eş-şāliş ʿaşer (23b/9)
14. muṣḥaf ve kitāb ve devāt ve ḳalem ḳalem-dān menşūr biti nāme ve mürekkeb görmek	er-rābiʿ ʿaşer (9a/6)	er-rābiʿ ʿaşer (24a/4)
15. çoḳ ādemler endāmlarında her cinsinden yişil ve ḳızıl ṭonlar ve baş kesmek görmek	el-ḫāmis ʿaşer (9a/7)	el-ḫāmis ʿaşer (24b/5)
16. taḫt ve kürsī ve ḳapu ve kilid ve ḫayme ve şāzrevān ve ṣandūḳ döşek ve yaṣdıḳ ve giyesi görmek	es-sādis ʿaşer (9a/9)	es-sādis ʿaşer (25b/6)
17. ocaḳ ve ġazḳan ve tennūr ve kül ve kömür görmek	eş-şābiʿ ʿaşer (9a/12)	eş-şābiʿ ʿaşer (26b/5)

18. yalıncaḳ yire girmek ve kendüyi yalıncaḳ görmek veyāḫūd bir cānāvar anı yidügin veyā ışırdıġı veyā ṣoḳdıġın görmaḳ	eṣ-ṣāmin ʿaşer (9a/13)	eṣ-ṣāmin ʿaşer (26b/10)
19. ḥacāmet ḳılmaḳ ve ḳan almaḳ ẕeker ādem teninden artuḳ ve eksik görmek	et-tasiʿ ʿaşer (9b/3)	et-tasiʿ ʿaşer (27a/5)
20. ala veyā yara olmaḳ ve çiçek çıḳarmaḳ ve uzunluḳ ve ḳalınlıḳ ve baş ve bart ve çıban çıḳarmaḳ ve saḳḳāḫāne ve necīs ve sidik görmek	el-ʿışrīn (9b/5)	el-ʿışrīn (28a/1)
21. yimiş aġaçları ve yimiş ve reyḥānları ve ekincilik görmek	el-ḥadi ve'l-ʿışrīn (9b/8)	el-ḥadi ve'l-ʿışrīn (28b/5)
22. etmek yimek ve yiyecek ve şeker ve ḫurma ve ḥelvā ve ṭatlu nesneler görmek	eṣ-ṣanī ve'l-ʿışrīn (9b/9)	eṣ-ṣanī ve'l-ʿışrīn (30a/2)
23. ṣoġan ve ṣarımsaḳ ve tere ve ṭuz ve fülfül ve ıssı otlar ve nekim bunlara beŋzer var ise anları görmek	eṣ-ṣāliṣ ve'l-ʿışrīn (9b/11)	eṣ-ṣāliṣ ve'l-ʿışrīn (30a/7)
24. şerbet ve südler ve dāriler ve ot içmek ve süci içmek ve ḳuṣmaḳ ve aġu içmek görmek	er-rabiʿ ve'l-ʿışrīn (10a/1)	er-rabiʿ ve'l-ʿışrīn (30b/3)
25. cevāhir ve aḳça ve altun ve gümüş ve baḳır ve ḳurşın ve birinç ve ḳalay ve bunlara beŋzer var ise görmek	ve'l-ḫamis ve'l-ʿışrīn (10a/3)	el-ḫamis ve'l-ʿışrīn (31a/5)
26. giyecek ve zīnet ve dülbend ve üsküf ve yüzük ve ḫalḳa ve börk geymek	es-sādis ve'l-ʿışrīn (10a/5)	es-sādis ve'l-ʿışrīn (31b/8)
27. düğün ve cimāʿ ve öpmek ve ḳuçmaḳ ve nikāḥ ḳılup ḫuṭbe oḳumaḳ	es-sābiʿ ve'l-ʿışrīn (10a/7)	es-sābiʿ ve'l-ʿışrīn (32b/2)
28. bend ve ʿavul ve zencīr ve buḳaġu ve demür veyā ip ve pamuḳ ve igne ve ḳamçı görmek	eṣ-ṣāmin ve'l-ʿışrīn (10a/8)	eṣ-ṣāmin ve'l-ʿışrīn (33a/4)
29. silāḥ ve demürci āletlerin ve and içmek görmek	et-tāsi ve'l-ʿışrīn (10a/10)	et-tāsi ve'l-ʿışrīn (33b/5)
30. iplik ve ḳıl ve ḳuzı ve yüŋ ve ṣūretler görmek	eṣ-ṣelāṣīn (10a/12)	eṣ-ṣelāṣīn (34a/3)
31. gössüz ve elsüz ve ayaḳsız ve dilsiz ve ṣaġır görmek	el-ḥādī ve'ṣ-ṣelāṣīn (10a/13)	el-ḥādī ve'ṣ-ṣelāṣīn (34a/9)
32. sinle ve ölü ve zindān ve ḳafaṣ ve ṭar yer görmek	eṣ-ṣānī ve'ṣ-ṣelāṣīn (10b/2)	eṣ-ṣānī ve'ṣ-ṣelāṣīn (34b/7)

33. öldürmek ve el ve ayaḳ kesmek ve ḳamçıyla vurmek	eṣ-ṣāliṣ ve'ṣ-ṣelāṣīn (10b/3)	eṣ-ṣāliṣ ve'ṣ-ṣelāṣīn (35b/3)
34. çeng ve çeġāne ve ḳopuz ve şeşta ve nerd ve saṭranc oynamaḳ ve ḫoş sāzlar āvāzın işitmek	er-rābiʿ ve'ṣ-ṣelāṣīn (10b/5)	er-rābiʿ ve'ṣ-ṣelāṣīn (35b/12)
35. taḫıl ve ṣoġan almaḳ ve çuvala ḳoymaḳ ve ġayrı däneler görmek	el-ḫāmis ve'ṣ-ṣelāṣīn (10b/7)	el-ḫamis ve'ṣ-ṣelāṣīn (36a/10)
36. segirtmek ve yirden ṣıçramaḳ ve havāda uçmaḳ	X	es-sādis ve'ṣ-ṣelāṣīn (36b/5)
37. cānāvar ve ḥayvānlar ve ḳuşlar söyledügin görmaḳ	es-sābiʿ ve'ṣ-ṣelāṣīn (10b/9)	eṣ-sābiʿ ve'ṣ-ṣelāṣīn (37a/6)
38. at ve ḳatır ve eşek ve deve görmek	eṣ-ṣāmin ve'ṣ-ṣelāṣīn (10b/10)	eṣ-ṣāmin ve'ṣ-ṣelāṣīn (37a/13)
39. ḳaṣṣāb ve cānāvarlar ādem öldürmek	et-tāsi ve'ṣ-ṣelāṣīn (10b/11)	et-tāsi ve'ṣ-ṣelāṣīn (39b/2)
40. ḳoyun ve ḳuzu ve oġlaḳ ve kiçi ve tavuḳ görmek	el-erbaʿīn (10b/12)	el-erbaʿīn (40a/1)
41. dilki ve giyik ve ṭavşan görmek	el-ḥadi ve'l-erbaʿīn (11a/1)	el-ḥadi ve'l-erbaʿīn (41a/2)
42. fīl ve ṣu ṣıġırı ve ḳaŋlı görmek	eṣ-ṣānī ve'l-erbaʿīn (11a/1)	eṣ-ṣānī ve'l-erbaʿīn (41a/13)
43. ḳaraca ṣıġır ve inek ve öküz ve buzaġı	eṣ-ṣālis ve'l-erbaʿīn (11a/2)	eṣ-ṣālis ve'l-erbaʿīn (42a/12)
44. ṭoŋuz ve ṣıçan ve ṭavşan ve göcen ve örümcek ve maymūn ve ḫurūs görmek	er-rābiʿ ve'l-erbaʿīn (11a/3)	er-rābiʿ ve'l-erbaʿīn (43a/6)
45. ḳurt ve aslan ve ḳaplan ve sırtlan ve it ve çaḳal ve ḳancik it ve çetük ve yābān çetügi görmek	el-ḫāmis ve'l-erbaʿīn (11a/5)	el-ḫāmis ve'l-erbaʿīn (44a/5)
46. ḳuşlar bunlarıŋ etin ve yüŋin ve yumurṭasın görmek	es-sādis ve'l-erbaʿīn	es-sādis ve'l-erbaʿīn

	(11a/8)	(46a/8)
47. ṣavaş ve ḳorḳu ve bunlara beŋzer görmek	es-sābiʿ ve'l-erbaʿīn (11a/9)	es-sābiʿ ve'l-erbaʿīn (48b/6)
48. arı ve sivri siŋek ve pervāne ve kelebek ve çekirge ve ḳarınca ve bit pire görmek	eṣ-ṣāmin ve'l-erbaʿīn (11a/10)	eṣ-ṣāmin ve'l-erbaʿīn (49a/13)
49. balıḳ ve neheng ve ḳurbaġa ve ḳablu baġa ve yengiç ve tümsāḥ ve deŋiz cānāvarları görmek	et-tāsi ve'l-erbaʿīn (11a/12)	et-tāsi ve'l-erbaʿīn (50a/3)
50. yılan ve çayan ve ʿaḳreb ve ezderhā görmek	el-ḫāmsin (11b/1)	el-ḫāmsin (51a/7)
51. iblīs ve deccāl ve ezderhā ʿaleyhi'l-lāʿneti ve perīler ve cāẕūlar görmek	el-ḥādī ve'l-ḫāmsin (11b/3)	el-ḥādī ve'l-ḫāmsin (52a/5)
52. pīşekārlar ve ṣanʿatlar ve bunlarıŋ āletlerin ve terāzū ve nekim bunlara beŋzer nesne var ise görmek	eṣ-ṣānī ve'l-ḫāmsin (11b/4)	eṣ-ṣānī ve'l-ḫāmsin (52b/3)
53. pādişāhıŋ ʿömri uzunluġına delālet ider	eṣ-ṣāliṣ ve'l-ḫāmsin (11b/7)	eṣ-ṣāliṣ ve'l-ḫāmsin (53b/9)
54. ḳurān oḳumaḳ ve ḥamd itmek ve istiġfār itmek ve ṣalāvāt getürmek ve namāz ḳılmaḳ	er-rābiʿ ve'l-ḫāmsin (11b/8)	er-rābiʿ ve'l-ḫāmsin (54b/12)
55. bütler ve ṣūretler ve nerd ve saṭrancı oynamaḳ gülmek ve aġlamaḳ görmek	el-ḫāmis ve'l-ḫāmsin (11b/10)	el-ḫāmis ve'l-ḫāmsin (58b/10)
56. zelzele ve oda ve ṣuya düşmek	es-sādis ve'l-ḫāmsin (11b/12)	es-sādis ve'l-ḫāmsin (59a/8)
57. gibr ve cühūd ve yahūdī ve oda ṭapmaḳ ve kilīsā[ya] girmek görmek	es-sābiʿ ve'l-ḫāmsin (11b/13)	es-sābiʿ ve'l-ḫāmsin (59b/8)
58. ev ḫarāb olmaḳ ve ḳumāş āletlerin ḫarāb görmek taḥte ve ṭaraḳ ve ṭabaḳ ve üsküre ve ṭırnaḳ kesmek görmek	eṣ-ṣāmin ve'l-ḫāmsin (12a/1)	eṣ-ṣāmin ve'l-ḫāmsin (60a/6)
59. müteferriḳa düşler ve müteferriḳa suʾāller yaʿnī gökden yılan ve ḳoyun ve dilki ve ḳoç yaġar görmek	et-tāsi ve'l-ḫāmsin (12a/4)	et-tāsi ve'l-ḫāmsin (60a/13)
60. perākendi düşler görmek	es-sittin	es-sittin

	(12a/6)	(60b/11)

1.4. Nüshaları

Üzerinde çalıştığımız nüsha haricinde, Tuhfetü'l-Mülūk'ün 5 nüshası daha tespit edilmiştir. Metnimizin kuruluşunda, Çorum Hasan Paşa İHK 3083/3'teki, Kastamonu İHK 1226/3'teki, İstanbul Süleymaniye YEK, Bağdatlı Vehbi Efendi 939'daki nüshalarından ve 1331'de İstanbul Dersaadet Emniyet Matbaasında basılmış kopyasından yararlanılmıştır.

Çorum Hasan Paşa İHK, 19 Hk 3099

Çalışmamıza konu olan nüshadır. Kâğıt türü: taç arma filigranlı, çiçek desenli mukavva, çeharkuşe yıpranmış meşin cilttir. Ölçüleri: 195x115; 125x60 mm'dir. Yazı türü nesihtir. Çorum Hasan Paşa İHK, 19 Hk 3099'da kayıtlıdır. Müstensihi ve istinsah tarihi belli değildir. Eser 67 yaprak olup her varakta 13 satır vardır.

Çorum Hasan Paşa İHK, 19 Hk 3083/3

Kâğıt türü: isim filigranlı ebru mukavva, sırtı meşin cilttir. Ölçüleri: 280x160; 185x90 mm'dir. Yazı türü taliktir. Terceme-i Tuhfetü'l-Mulūk, Çorum Hasan Paşa İHK, 19 Hk 3083/3'te kayıtlıdır. Müstensihi ve istinsah tarihi belli değildir. Eser 13 yaprak olup her varakta 29 satır vardır. Söz başları ve cetveller kırmızı yazılmış, eser 60 bap olarak düzenlenmiştir.

Kastamonu İHK, 37 Hk 1226/3

Tuhfetu'l-Mulūk, Kastamonu İHK, 37 Hk 1226/3'te kayıtlıdır. Kâğıt türü: üç ay filigranlı ve mıklepli, şemseli kahverengi meşin cilttir. Ölçüleri: 215x150; 157x100 mm'dir. Yazı türü harekeli nesihtir. Müstensihi ve istinsah tarihi belli değildir. Eser 48 yaprak olup her varakta 13 satır vardır. Söz başları kırmızı yazılmış ve eser 60 bap olarak düzenlenmiştir. Fihrist kısmında bu baplar sıralanmıştır. Fakat 53'üncü babın yarısından itibaren yazmanın sonu eksiktir.

İstanbul Süleymaniye YEK, Bağdatlı Vehbi Efendi 939

Harekesiz nesihle yazılmıştır. Ölçüleri: 15,5x20; 10x15 cm'dir. Tabirname, Süleymaniye YEK, Bağdatlı Vehbi Efendi 939 numarada kayıtlıdır. Müstensihi Hüseyin Mustafa Yakıcı-zade'dir. 28 Rebiü'l-Evvel 1167 (M.1754) tarihinde istinsah edilmiştir. Eser 37 yaprak olup her sayfada 17 satır vardır.

İstanbul Süleymaniye YEK, Ayasofya 1734

Ölçüleri: 15x22; 8,5x15 cm'dir. Tabirname, Süleymaniye YEK, Ayasofya 1734 numarada kayıtlıdır. Müstensihi Hüsrev Bin Abdullah'tır. H. 982'de istinsah edilmiştir. Eser 90 yaprak olup her sayfada 12 satır vardır. Arzu Erdoğan tarafından yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.

Dersaadet [İstanbul] Emniyet Matbaası, 1331

1331 H (1913 M) yılında basılmış Tabirnâme-i Muhyiddin-i Arabi veya Muhyiddin-i Arabi tabirnamesi, içinde derkenar olarak yazılmış Tuhfetü'l-Mulūk'ün bir kopyasını barındırmaktadır. Yazarı 1165-1240 yılları arasında yaşamış Muhyieddin Ebû Abdullâh Muhammed b. Alî İbn el-Arabî'dir. Ölçüsü: 24 cm'dir. Eser 48 yaprak olup her sayfada satır sayısı değişmektedir.

2. BÖLÜM: İNCELEME

2.1. İMLA ÖZELLİKLERİ

Tuhfetü'l-Mülūk'ün çalıştığımız nüshası yazım özellikleri açısından genel olarak Eski Anadolu Türkçesinin yazım özelliklerini barındırmaktadır. Yazma okunaklı ve harekeli bir nesihle yazılmıştır. Dönemin diğer metinlerinde olduğu gibi metnimizde de tutarlı bir imla özelliğinden bahsetmek mümkün değildir. Bu dönemin metinlerinde Türkçe kelimelerin yazımları bakımından en dikkat çeken yön, ünlülerin yazımında kendini göstermektedir. Ünlüler bazen hareke işaretleri ile bazen de imla harfleri denilen elif (ا), vav (و) ve ye (ى) ile yazılmıştır. Bazen bir kelimenin aynı sayfa (Özkan, 1995: 85) içerisinde bile farklı yazıldığı görülebilmektedir.

Eski Anadolu Türkçesi imla bakımından iki ayrı özellik arz eder. Birisi Eski Türkçe yazı geleneğinden gelen Eski Uygur imlası, diğeri ise yeni girilen medeniyet dairesinin yazı dilleri olan Arap ve Fars imlasıdır (Gülsevin, 2013: 23). Metnimiz her iki imla geleneğinin özelliklerini taşımaktadır.

<u>Eski Uygur İmlasının Özellikleri:</u>

- Kelimedeki bütün ünlülerin gösterilmesi.

قِيلُوْرْدِي (45b/4) ḳılurdı — قُوْيْرُوغِي اوُرِي (52a/3) ḳuyruġı öri

قُوْرْقُوسُوْزْ (48a/13) ḳorḳusuz — اوُكُوْزِيْنْ (42b/2) öküzin

- Arka sıradan kelimelerde (س) kullanılması.

سِرْتلاَنْ (44a/6) sırtlan — صَرِمْساَقْ (9b/12) ṣarımsaḳ

بَغِرْساَقْ (25b/4) baġırsaḳ — سَغْسَغاَنْ (47a/12) saġsaġan

سَقَرْ (38b/2) saḳar — سوُدَهْ (16b/9) su

- ç ve p ünsüzleri için (ج) ve (ب) harflerinin kullanılması.

جَقاَلْ (45a/8) çaḳal — جَتُكْ (45b/6) çetük

جِقْماَقْ (26a/9) çıḳ- — ابِيَكْ (34a/3) ipek

بامَوُقْ (33b/4) pamuḳ

- Bazı eklerin gövdeden ayrı yazılması.

اَصىِ سِزْ (30a/10) aşşısız　　مَلِكْ لِكْ (56a/10) meliklik

Arap-Fars İmlasının Özellikleri:

- Kelimelerdeki bütün ünlülerin yazılmaması.

دِكْمِشْلَر (28b/5) dikmişler　　قِتِنْدَهْ (55b/6) ḳıtında

قِزْلِغِنْ (33a/3) ḳızlığın　　صَىِرْلِقْدِرْ (32a/8) ṣayrılıḳdır

- ŋ için (ك) harfinin kullanılması.

سِكَكْ (49b/1) siŋek　　صُكْرَهْ (36b/10) ṣoŋra

يَكاَ (58b/8) yaŋa

- Arka sıradan kelimelerde (ص) kullanılması.

صاَغْ (29a/11) ṣaġ　　صَرِمْصَقْ (30a/8) ṣarımṣaḳ

- Vav-elif yazılması.

بَغْلُوا (33a/3) baġlu　　قَبْلُوا بَغَهْ (50a/4) ḳablu baġa

قُوْرْقُوا (48b/7) ḳorḳu　　طُغْمَلُوا (15b/8) ṭoġmalu

- Türkçe kelimelerde şedde kullanılması.

اَصّىِ (43a/5) aşşı　　اِسّىِ (51a/5) ıssı

اِسّىِ (37b/2) is+si　　اُمَّدىِغىِ (30b/2) ummadığı

2.1.1. Seslerin Yazımı

Hareke sistemi a, ı, o, u, gibi arka sıradan ünlüler ile e, i, ö, ü gibi ön sıradan ünlüler arasında bir işaret ayrımı yapmadığı için bu ünlülere karşılık olan hareke işaretlerinin kalın mı yoksa ince mi okunacağı, arka ve ön sıraya göre ayarlanan ünsüzlerle belli edilmiştir. Bu durumun söz konusu olmadığı yerlerde ise kelimenin ses yapısı anlamdan hareket edilerek belirlenebilmektedir (Özkan, 1995: 87).

2.1.1.1. Ünlülerin Yazımı

Üzerinde çalışılan tabirnamenin nüshası harekeli olmakla birlikte metinde çok az kelimede hareke kullanılmadığı görülmüştür. Ünlüler kelime başında harekeli harflerle, kelime içinde ise harekeli harfle ya da sadece harekeyle gösterilmiştir. Türkçe kelime kökündeki ünlülerin gösterilmesinde tutarlı bir yazım şeklinin olmadığı görülmektedir. Bu tutarsızlık, ünlülerin bazen harf bazen hareke ile gösterilmesinden kaynaklanmaktadır.

2.1.1.1.1. "a" Ünlüsü

Kelime başındaki "a" ünlüsü için; üstünlü elif (اَ), dik üstünlü elif (اٰ), medli elif (آ) bazen de sadece elif (ا) kullanılmıştır. Ortada (ilk hece ve tabanlarda) bulunan "a" ünlüsü için; üstün (ـَـ), üstünlü elif (اَ), dik üstünlü elif (اٰ), üstünlü he (هَ) bazen de sadece elif (ا) kullanılmıştır. Kelime sonundaki "a" ünlüsü için; üstünlü elif (اَ), dik üstünlü elif (اٰ), üstünsüz elif (ا), üstünlü he (هَ) bazen de sadece üstünsüz he (ه) kullanılmıştır.

Ünlüsüsün gösterilmesinde, bazen harfin bazen harekenin kullanıldığı örnekler:

bağla-	بَغْلَ- (49a/1)	بَغْلاٰ- (42b/8)
barmaḳ	بَرْمَقْ (35b/11)	بارْمَقْ (12a/13)
çıḳar-	چِقَرْ- (9b/7)	چِقارَ- (43b/8)
ḳarşu	قارْشُو (7b/4)	قَرْشُو (59b/14)
ḳulaḳ	قُولاقْ (12a/12)	قُولَقْ (25a/4)
ṣağır	صَغِيرْ (25a/8)	صاغِرْ (61a/6)
ṣaḳal	صَقالْ (25b/1)	صَقَلْ (8b/5)
ṭamu	طامُو+ (13b/2)	طَمُو+ (58a/1)
ṭaraḳ	طَرَقْ (12a/3)	طَراقْ (61a/2)
ṭaş	طَشْ (60b/10)	طاشْ (12a/9)

2.1.1.1.1.1. Başta

"a" ünlüsü için medli elif çok az kelimede kullanılmıştır. Daha çok dikine üstünlü elif (اٰ) ve üstünlü elif (اَ) kullanılmıştır.

Medli elif ile (آ)

آغدي (36b/9) aġ-
آلْتون (31b/4) altun
آتْ (10b/10) at
آىْ (15b/3) ay
آزْ (1b/9) az

Dikine üstünlü elif ile (ا)

اَدِنْ (6a/12) ad
اَجِلْمَغي (60b/12) açıl-
اَغي (30b/7) ağı
اَلَهْ (29b/13) al-

Üstünlü elif ile (اَ)

اَجي (29a/9) acı
اَجُوقْ (23a/2) açuḳ
اَغْلامَقْ (11b/11) ağla-
اَغْري (27b/2) ağrı

Üstünsüz elif ile (ا)

المق (10b/8) al-
اندن (62a/3) andan

2.1.1.1.1.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda)

Ortada (ilk hece ve tabanlarda) bulunan "a" ünlüsü için daha çok üstünlü elif (اَ) veya sadece üstün (َ) kullanılmıştır. Kelime ortasındaki (İlk Hece ve Tabanlarda) "a" ünlüsü için tutarlı bir yazımın olmadığını "ara" kelimesinin metnin farklı yerlerindeki (اَراسِنْدَهْ (23a/13), اَراسِنْدَهْ (24b/11), اَرَسْنْدَهْ (58a/6)) yazımından da görebilmekteyiz.

Dikine üstünlü elif ile (ا)

اَراسِنْدَهْ (23a/13) ara
اَسْلانْ (44b/2) aslan
اَياغي (35b/8) ayaḳ
قاتي (38b/4) ḳatı
قاطِري (38b/7) ḳatır

Üstünlü elif ile (اَ)

اَغاَجْ (28b/10) ağaç
اَراسِنْدَهْ (55a/7) ara
اَياَقْ (25a/8) ayaḳ
باَغِرْ (25b/4) bağır
قاَطِري (37b/4) ḳatır
شاَهاَنْ (46b/13) şahan

Üstünlü he ile (ہَ)

اَرَهْسِنْدَهْ (58a/6) ara
اَزَهْجِقْ (48b/1) azacıḳ
بَزَهْيَهْ (61a/9) beze-

Üstünsüz elif ile (ا)

اياق (10b/4) ayaḳ
بوزاغى (11a/4) buzaġı
جقال (11a/7) çaḳal
قبلان (11a/7) ḳaplan

Sadece üstün ile (ـَ)

بَرْمَقْ (35b/11) barmaḳ
بَصَهْ (40b/14) baṣ-
قَبُو (25b/6) ḳapu
طِرْنَقْ (25a/10) ṭırnaḳ

2.1.1.1.1.3. Sonda

Kelime sonundaki “a” ünlüsü için; üstünlü elif (اَ), dik üstünlü elif (ا), üstünsüz elif (ا), üstünlü he (ہَ) ve üstünsüz he (ہ) kullanılmıştır.

Dikine üstünlü elif ile (ا)

اتا (22a/4) ata
الا (9b/5) ala
الما (29a/5) elma
قولا (37b/13) ḳula

Üstünlü elif ile (اَ)

غَرْقَا (37a/10) ġarḳa

Üstünlü he ile (ہَ)

اَتْمَجَهْ (46b/12) atmaca
قَبْلُوْا بَغَهْ (50a/4) ḳablu baġa
قَرَهْ (38b/3) ḳara
قَرْغَهْ (47a/9) ḳarġa

Üstünsüz elif ile (ا)

امّا (3a/11) ammā
غزا (35b/12) ġazā

Üstünsüz he ile (ہ)

قرجه (11a/4) ḳaraca

2.1.1.1.2. “e” Ünlüsü

Kelime başındaki “e” ünlüsü için; üstünlü elif (ا), dik üstünlü elif (ٰا), elif (ا) ve sadece bir kelimede iki defa üstünlü elif-ye (ای) kullanılmıştır. Ortada (ilk hece ve tabanlarda) bulunan “e” ünlüsü için; üstün (-), üstünlü elif (ا), dik üstünlü elif (ٰا), üstünlü he (ه), elif (ا) kullanılmış bazen de harekesiz gösterilmiştir. Kelime sonundaki “e” ünlüsü için; üstünlü elif (ا), üstünlü he (ه), üstünsüz elif (ا) bazen de sadece üstünsüz he (ه) kullanılmıştır.

Ünlüsüsün gösterilmesinde, bazen harfin bazen harekenin kullanıldığı örnekler:

giyecek	كِيَجَكْ (31b/9)	كِيَهْجَكْ (31b/10)
giyesi	كِيَسِي (26a/12)	كِيَهْسِي (26a/13)

2.1.1.1.2.1. Başta

<u>Dikine üstünlü elif ile (ٰا)</u>

Sadece bir kelimede “e” için kullanılmıştır.

اِلِنَهْ (28a/8) el

<u>Üstünlü elif ile (ا)</u>

اَكِينْ (28b/6) ekin	اَكْسِكْ (27b/13) eksik
اَكْشِي (30b/11) ekşi	اَوْلَنَهْ (18b/6) evlen-

<u>Elif ile (ا)</u>

ال (10b/4) el	اشك (10b/11) eşek
اتين (11a/9) et	ايليوب (62a/3) eyle-

<u>Üstünlü elif-ye ile (ای)</u>

Sadece bir kelimenin yazımında iki kere kullanılmıştır.

اَيلْ (14b/11, 26b/2) el

2.1.1.1.2.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda)

Dikine üstünlü elif ile (اٰ)

Sadece bir kelimede kullanılmıştır.

اُدانَهْ (19a/2) öde-

Üstünlü elif ile (اَ)

بَكْزَارْ (10a/4) beŋzer

دَكِرْمانْ (8b/9) degirmen

-اِكلاَ (34a/11) iŋile-

ياَسَهْ (40b/11) ye-

Sadece üstün ile (-َ)

اِينَكْ (42a/12) inek

اوُكْرَنْمَكْ (24a/9) ögren-

سَكِرْتمَكْ (36b/5) segir-

سَمِزْ (42b/11) semiz

يِيَجَكْ (9b/10) yiyecek

يُوكْسَكْ (46b/1) yüksek

Üstünlü he ile (ـَه)

كِيَهْجَكْ (31b/10) giyecek

كِيَهْسِي (26a/13) giyesi

Harekesiz

بكزر (11a/11) beŋzer

كوجن (11a/5) göcen

2.1.1.1.2.3. Sonda

Üstünlü he ile (ـَه)

دَوَهْ (37b/1) deve

كِجَهْ (4b/5) gice

كِنَهْ (18a/12) gine

اِكْنَهْ (10a/10) igne

كِمْسَهْ (2a/12) kimse

نِجَهْ (35a/8) nice

Üstünsüz he ile (ـه)

دوه (10b/11) deve

2.1.1.1.3. “ı, i” Ünlüleri

Kelime başındaki “ı, i” ünlüleri için; esreli elif (ا), dik esreli elif (ا), dik esreli elif-ye (ای), Esreli elif-ye (ای), elif-ye (ای) ve bazen de esreli elif (ا) harfleri kullanılmıştır. Ortada (ilk hece ve tabanlarda) bulunan “ı, i” ünlüleri için; esreli elif (ا) esreli ye (ی), dikine esreli ye (ی), sadece esre (ـ), harekesiz ye (ی), esreli he (ه) kullanılmış ve bazen de harekesiz gösterilmiştir. Kelime sonundaki “ı, i” ünlüleri için; esreli ye (ی), dikine esreli ye (ی), esreli he (ه), harekesiz ye (ی) kullanılmış ve bazen de sadece esre ile (ـ) gösterilmiştir.

Ünlüsüsün gösterilmesinde, bazen harfin bazen harekenin kullanıldığı örnekler:

dik-	-دِكْ (28b/5)	-دیك (33b/2)
dile-	-دِلَ (36b/3)	-دیلَ (6a/9)
diri	+دِر (35a/13)	+دیر (35a/11)
dirlik	دِرْلِكْ (19b/8)	دیرْلِكْ (22a/8)
diş	+دِشْ (39b/13)	+دیشْ (25a/6)
dişi	دِشِي (38b/4)	دیشِي (39a/9)
giç-	-گِجْ (8a/4)	-گیج (53a/12)
gir-	-گِرْ (17a/8)	-گیرْ (21a/4)
kerpiç	گَرْبِيجْ (19a/13)	گَرْبِچْ (19a/4)
ḳızıl	قِزِلْ (24b/8)	قِزِیلْ (26a/12)
kiçi	گِجِي (40b/8)	گیجِي (40a/14)
kimse	گِمْسَهْ (49a/8)	گیمْسَهْ (54a/10)
nice	نِيجَهْ (5b/5)	نِجَهْ (3a/6)
ṣaġır	صَغِيرْ (25a/8)	صاَغِرْ (61a/6)

2.1.1.1.3.1. Başta

Esreli elif ile (ا)

اِلْقِي (39b/12) ılḳı	اِرْمَقْ (8b/3) ırmaḳ
اِصِرْدِي (52a/2) ışır-	اِسّي (51a/5) ıssı

اِمْدي (3b/4) imdi
اِكْنَهْ (10a/10) igne

Dikine esreli elif-ye ile (ايِ)

ايِجي (25a/13) iç
ايراَقْ (8a/7) ırak̡
ايِلَتْدي (42b/8) ilet-
ايِجوُنْ (43b/4) içün
ايِشِدَهْ (21b/7) işit-
ايِشي (46a/13) iş

Dikine esreli elif ile (اِ)

ايدَهْلَرْ (28b/2) iyt-

Esreli elif-ye ile (ای)

ايِچْ (40b/11) iç
ايرْمَقْدَنْ (16b/1) ırmak̡
ايِكي (14b/5) iki
ايِكْنَهْ (33a/5) igne
ايدَهْلَرْ (54b/6) it-
ايِلْ (15b/12) il

Elif ile (ا)

اشيده (60a/1) işit-

Elif-ye ile (ای)

اينك (11a/4) inek
ايجون (62a/7) içün

2.1.1.1.3.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda)

Esreli ye ile (ي)

كيمْسَهْ (2a/12) kimse
بِيِقْ (25a/11) bıyık̡
طَوْشانْجيِلْ (46b/7) ṭavşancıl
صَغيِرْ (25a/8) ṣaġır
يَقينْ (19a/7) yak̡ın
ويِرْدي (35b/1) vir-

Dikine esreli ye ile (ِي)

اِنْجيِدَهْ (50b/9) incit-
ايرِيشَهْ (41a/6) iriş-
ايِشيِدَهْ (36a/3) işit-
قَامْجيِجي (52b/13) k̡amçı
قَرِيشِقْ (7b/13) k̡arışık
كيِجي (40a/14) kiçi

Esre ile (ـِ)

بِرِ (44a/10) biri
بَاَغِرْ (25b/4) bağır
كِيِكْ (41a/7) giyik
كِنَهْ (18a/12) gine
طِرْنَقْ (25a/10) ṭırnaḳ
سِدِكْ (28a/2) sidik

Ye ile (ى)

كيك (11a/2)

Esreli he ile (ﻪِ)

هَبِهْ سِنْدَنْ (38a/2) hepisinden

Harekesiz

صاغر (10b/1) ṣaġır

2.1.1.1.3.3. Sonda

Esreli ye ile (ىِ)

دِيشِي (39a/9) dişi
اِسّي (41b/6) is+si

Dikine esreli ye ile (ِى)

بِرِ (2a/3) biri
دَكْلِي (27a/10) deŋli
دِرِ (12b/1) diri
اِيكِي (44a/10) iki
كَنْدِ (16a/5) kendi
كِشِي (12b/9) kişi

Esreli he ile (ﻪِ)

دِلْكِهْ (45a/8) dilki

Esre ile (ـِ)

دوُرِ 37b/12 durı

Ye ile (ى)

دخى (62a/4) daḫı
قكلى (11a/3) ḳaŋlı

2.1.1.1.4. “u, ü” Ünlüleri

Kelime başında “u, ü” ünlüleri için, ötreli elif (اُ) veya ötreli elif-vav (اوُ) kullanılmıştır. Ortada (ilk hece ve tabanlarda) bulunan “u, ü” ünlüleri; ötreli vav (وُ), harekesiz vav (و) ya da sadece ötre (ـُ) ile gösterilmiştir. Kelime sonundaki “u, ü” ünlüleri için, ötreli vav (وُ) veya ötre (ـُ) kullanılmıştır. Kelime sonunda (و) ile gösterilen u, ü ünlüleri için, bir imla özelliği olarak, vav-elif (وا) kullanılmıştır.

Ünlüsüsün gösterilmesinde, bazen harfin bazen harekenin kullanıldığı örnekler:

aruḳ	اُرُقْ (40b/1)	اُروُقْ (42b/12)
çetük	جَتُوك (44a/7)	جَتُكْ (45b/11)
çoḳ	جُقْ (34a/3)	جوُقْ (7b/9)
dökül-	دُكُلْ- (24a/13)	دوُكُلْ- (36a/13)
düş	دُشْ+ (12a/8)	دوُشْ+ (15a/2)
gümüş	كوُمُشْ (31a/6)	كُموُشْ (10a/3)
güneş	كُنَشْ (15a/2)	كوُنَشْ (15a/1)
ḳurbaġa	قوُرْبَغَهْ (11a/14)	قُرْبَغَهْ (50b/10)
oġul	أُغوُلْ (27b/12)	اوُغُلْ (56b/10)
ṭoŋuz	طوُكوُزْ (43a/6)	طُكوُزْ (43b/4)
uzun	اوُزوُنْ (55b/9)	اوُزُنْ (54a/1)

2.1.1.1.4.1. Başta

<u>Ötreli elif ile (اُ)</u>

أُجْماَقْ (36b/6) uç-	أُجْماَقْلِقْ (20a/5) uçmaḳ
أُمَّدِيغِي (30b/2) um-	أُصْلوُ (26a/12) uṣlu
أُيوُسَهْ (61a/11) uyu-	أُيوُزْ (19a/2) uyuz

<u>Ötreli elif-vav ile (اوُ)</u>

اوُجُزْلوُ (36b/4) ucuz	اوُغْرِي (13a/4) uġrı
اوُلوُ (16a/13) ulu	اوُرْغاَنْ (7a/3) urġan
اوُزاَماَقْ (25b/1) uza-	اوُجْ (14b/7) üç

2.1.1.1.4.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda)

Ötreli vav ile (وُ)

سوُكُكْ (12b/1) süŋük
طَموُدَنْ (58a/1) ṭamu
طُقوُزْ (15a/3) ṭoḳuz
أيوُسَهْ (61a/11) uyu-
يَغْموُرْ (7b/11) yaġmur
يالَكِوُزْ (51a/3) yalıŋuz

Ötre ile (ـُ)

أرُقْ (40b/1) aruḳ
أوقُمَقْ (54a/7) oḳu-
سُرْمَهْ (53a/9) sürme
تاوُقْ (40b/13) tavuḳ
ياوُزْ (14b/4) yavuz
يُخْسوُلْ (17a/12) yoḫsul

Vav ile (و)

آلْتون (31b/4) altun
طوكوز (11a/5) ṭoŋuz

2.1.1.1.4.3. Sonda

Ötreli vav ile (وُ)

اَقَرْصوُ (16b/2) aḳar ṣu
اَيْروُ (40a/1) ayru
اَيوُ (43a/12) ayu
صَيْروُ (29a/11) ṣayru
سُروُ (7b/6) sürü
طَتْلوُ (30b/5) ṭatlu

Ötre ile (ـُ)

اوُلُ (54b/2)

2.1.1.1.5. “o, ö” Ünlüleri

Kelime başında “o, ö” ünlüleri; ötreli elif (أُ), ötreli elif-vav (اوُ) ve elif-vav (او) ile gösterilmiştir. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda) “o, ö” ünlüleri, ötreli vav (وُ) veya sadece ötre (ـُ) ile gösterilmiştir.

2.1.1.1.5.1. Başta

Ötreli elif ile (اُ)

أُغوُلْ (27b/12) oġul	أُغْلَنْجِقْلَرْ (8b/13) oġlancıklar
أُقْ (33b/7) oḳ	أُقُسَهْ (57a/1) oḳu-
أُتْلَرْ (30a/9) ot	أُدانَهْ (19a/2) öde-

Ötreli elif-vav ile (اُو)

اوُجاَقْ (9a/12) ocaḳ	اوُدْ (18a/10) od
اوُغُلْ (25b/5) oġul	اوُتْ (30a/13) ot
اوُيْنَمَكْ (58b/11) oyna-	اوُكُرْدِي (39a/12) ögür-

Elif-vav ile (او)

اوقسه (55b/6) oḳu-	اوله (27b/3) ol-
اول (15a/6) ol	اوكوز (11a/4) öküz
اولو (10b/2) ölü	اورمجك (11a/5) örümcek

2.1.1.1.5.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda)

Ötreli vav ile (وُ)

اوُتوُرَهْ (39b/1) otur-	اوُكوُزْ (42a/12) öküz
اوُلوُمْ (47b/13) ölüm	صاَرُوُرَقْ (8a/1) ṣaruraḳ
صوُقْدِي (27a/4) ṣoḳ-	يوُغوُرتْ (30b/11) yoġurt

Ötre ile (ـُ)

دُرْدِي (60b/2) dört	صُقْدِغِنْ (26b/13) ṣoḳ-
صُكْرَهْ (36b/10) ṣoŋra	طُغَهْ (48a/5) ṭoġ-
طُغُرَهْ (38a/9) ṭoġur-	طُغْرِي (18b/10) ṭoġrı

2.1.1.2. Ünsüzlerin Yazımı

Ünlülerin yazımında olduğu gibi ünsüzlerin yazımında Eski Uygur imla geleneği ile Arap-Fars imla geleneği devam etmektedir. Arap alfabesinde, Türkçe'nin p, ç, g, ŋ ünsüzlerini karşılayan özel işaretler bulunmadığından p (ب), ç (ج), g ve ŋ (ك) işaretleri

ile karşılanmıştır (Özkan, 1995: 88). Metnimizde p, ç, g ve ŋ ünsüzleri (ب), (ج) ve (ك) harfleri ile gösterilmiş, (چ) ve (پ) çok az kelimede kullanılmıştır.

2.1.1.2.1. "ç" Ünsüzü

Metnimizde "ç" için (ج) harfi kullanılmış, çok az kelime (چ) ile gösterilmiştir.

2.1.1.2.1.1. Başta

Cim (ج) ile

جَقاَلْ (44a/7) çaḳal
جَيَانْ (51a/8) çayan
جَيْلاَقْ (47a/2) çaylaḳ
جَرِي (41b/10) çeri
جَكْدِي (50b/3) çek-
جَتُكْ (45b/6) çetük

Çim (چ) ile

چَغاَنَهْ (10b/5) çeġāne

2.1.1.2.1.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda)

Cim (ج) ile

كِيجَرْ (53a/12) giç-
اِيجُونْ (43b/4) içün
قَجَنْ (5b/8) ḳaçan
قَمْجِي (33a/6) ḳamçı
كِجِي (40b/8) kiçi
قُوْجْ (25a/1) ḳoç

Çim (چ) ile

قُوچَهْ (40a/12) ḳoç

2.1.1.2.1.3. Sonda

Cim (ج) ile

كُوْجْ (54b/2) güç
اِيچْ (40b/11) iç
قَجْ (3a/5) ḳaç
قَزاَنجْ (24a/12) ḳazanç
صاَجْ (8b/5) ṣaç
اُوْجْ (14b/7) üç

Çim (چ) ile

كَرْبِچْ (19a/4) kerpiç

2.1.1.2.2. “p” Ünsüzü

Metnimizde genel olarak “p” için (ب) harfi kullanılmış, çok az kelimede “p” ünsüzünün (پ) ile gösterildiği örneklere rastlanılmıştır.

2.1.1.2.2.1. Başta

Kelime başında “p” ünsüzünün (پ) ile gösterildiği örnekler alıntı kelimelerden oluşmaktadır.

Pe (پ) ile

پاَرَهْسِ (21a/6) pāre
پاَرْساَ (53a/1) pārsā
پَنْبَهْجِ (53a/10) penbeci
پِيلْ (41b/13) pīl

Be (ب) ile

بادِشاَهْ (33b/11) pādişāh
بَموُقْ (33b/4) pamuḳ
بَراَكَنْدِ (60b/11) perākendi
بَرْوانَهْ (11a/12) pervāne
بَيْغَمْبَرْ (2a/10) peyġāmber
بِرِ (57a/13) pirī

2.1.1.2.2.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda)

Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda) “p” ünsüzünün (پ) ile gösterildiği örnekler Türkçe kelimelerden oluşmaktadır.

Pe (پ) ile

اِپْلِكْ (33b/3) iplik
قَپاَنْ (23b/12) ḳapan
قَپُوْ (9a/10) ḳapu

Be (ب) ile

دَبْرَنْسَهْ (59a/13) depren-
قَبْلاَنْ (31a/4) ḳaplan
قَبُوْ (25b/6) ḳapu
كَرْبِيجْ (19a/13) kerpiç

اوُبْمَكْ (32b/2) öp-

قُبُوْزْ (10b/5) ḳopuz

2.1.1.2.2.3. Sonda

Be (ب) ile

ايِبْ (33a/6) ip

2.1.1.2.3. "T" Ünsüzü

Bu ses genellikle kelime başında arka sıradan kelimelerde (ط), ön sıradan kelimelerde (ت) ile karşılanmıştır. Kelime ortasında (İlk Hece ve Tabanlarda) ḳaṭır[1] kelimesi hariç, (ت) ile karşılanmıştır.

2.1.1.2.3.1. Başta

(ط) ile arka ünlülü kelimelerde

طَاَغْ (19a/6) ṭaġ

طَلاَرْدِي (45b/12) ṭal-

طَمَرْلَرِي (7b/10) ṭamar

طاَمُوْدَنْ (13b/2) ṭamu

طَوْشاَنْ (11a/5) ṭavşan

طُرُوْ سوُ (16b/13) ṭuru su

(ت) ile arka ünlülü kelimelerde

تَكْرِي (13a/13) taŋrı

تاَوُقْ (40b/13) tavuḳ

تۇجْدَنْ (37a/4) tuç

تۇتْ (29b/4) tut

(ت) ile ön ünlülü kelimelerde

تَنِنْدَهْ (27b/4) ten

تِزْجَهْ (3a/1) tizce

تۇپِنْ (61b/8) tüy

2.1.1.2.3.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda)

(ط) ile arka ünlülü kelimelerde

قَطِرْ (38b/6) ḳaṭır

[1] Bu kelime 11 yerde (ط) ile, 2 yerde (ت) ile yazılmıştır.

(ت) ile arka ünlülü kelimelerde

اَلْتِي (14b/2) altı
اَلْتُوْنْ (29b/4) altun
اَرْتِقْ (15b/5) artıḳ
اَتاَ (22a/4) ata
قَتِرْ (37b/1) ḳatır
قَتِي (35a/12) ḳatı

(ت) ile ön ünlülü kelimelerde

بِتِي (24a/5) biti
بُتُوْنْ (7a/4) bütün
جَتُكْ (45b/11) çetük
اَتْمَكْ (30a/3) etmek
اُوسْتُوْنْ (4b/11) üstün

2.1.1.2.3.3. Sonda

(ت) ile arka ünlülü kelimelerde

اُوتْ (30a/13) ot

(ت) ile ön ünlülü kelimelerde

اَتْ (12b/1) et
اِيتْ (31a/1) it
يِكِتْ (36a/4) yigit

2.1.1.2.4. "S" Ünsüzü

Bu ses genellikle arka sıradan kelimelerde (ص), ön sıradan kelimelerde (س) ile karşılanmıştır. Uygur yazı dili geleneğinin Anadolu'da bir süre devam etmesi ve bu yazının ön ve arka sıradan "s" ünsüzleri arasında bir ayrım yapmaması dolayısıyla Arap alfabesine göre sad (ص) ile yazılması gereken arka sıradan bir kısım Türkçe kelimelerin sin (س) ile yazıldıkları görülür (Korkmaz, 2005: 499). Metnimizde de birkaç örnekte, arka ve ön sıradan durum gözetilmeksizin, bu iki harfin birbirinin yerine kullanıldığı görülmüştür.

2.1.1.2.4.1. Başta

(ص) ile arka ünlülü kelimelerde

صاَجْ (8b/5) ṣaç
صاَغْ (16b/8) ṣaġ
صَغاَلَهْ (55a/5) ṣaġal-
صَغِيرْ (25a/8) ṣaġır

صَقَاَلْ (25b/1) ṣaḳal

صاَغْلِقْ (7a/11) ṣaġlıḳ

(س) ile arka ünlülü kelimelerde

سَغْسَغاَنْ (47a/12) saġsaġan

سَقَرْ (38b/2) saḳar

سوُ (16b/13) su[2]

(س) ile ön ünlülü kelimelerde

سَكِرْتمَكْ (36b/5) segirt-

سَكِزْ (13b/10) sekiz

سَمَرْ (12a/11) semer

سَمِزْ (42b/11) semiz

سَوِينَهْ (59a/4) sevin-

سِرْجَهْ (48b/1) sirçe

2.1.1.2.4.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda)

(ص) ile arka ünlülü kelimelerde

اَصّي (43a/5) aṣṣı

اِصِرْدي (51a/12) ışır-

قِصَهْلِقْ (28a/2) ḳışa

قوُصْمَكْ (30b/4) ḳuş-

صَرِمْصَقْ (30a/8) ṣarımṣaḳ

اُصْلوُ (26a/12) uşlu

(س) ile arka ünlülü kelimelerde

اَسْلاَنْ (44b/2) aslan

بَغِرْساَقْ (25b/4) bağırsaḳ

ايسيجَقْ (7b/11) ısıcaḳ

اِسّي (51a/5) ıssı

قوُسْمَقْ (10a/2) ḳusmaḳ

صَرِمْساَقْ (9b/12) ṣarımsaḳ

(س) ile ön ünlülü kelimelerde

اَكْسِكْ (27b/13) eksik

اِسّي (37b/2) is+si

كَسِكْ (24b/11) kesik

كَسِلْمِشْ (61a/9) kesil-

نَسْنَهْ (14b/7) nesne

يوُكْسَكْ (46b/1) yüksek

2.1.1.2.4.2. Sonda

(س) ile arka ünlülü kelimelerde

ياَسْ (8a/6) yas

[2] Bu kelime 24 yerde (ص) ile, 2 yerde (س) ile yazılmıştır.

2.1.1.2.5. "ŋ" Ünsüzü

Damak ŋ'si metnimizde kef (ك) ile karşılanmıştır.

2.1.1.2.5.1. Kök ve Tabanlarda

(ك) ile

اِكِلاَرْ (34a/11) iŋile-
قَرٰاكوُلُقْدَنْ (17b/6) ḳaraŋuluḳ
سوُكُكْ (12b/1) süŋük
قَكْلِي (41b/1) ḳaŋlı
سِكَكْ (49b/1) siŋek
صُكْرَهْ (36b/10) ṣoŋra

2.1.1.2.5.2. Sonda

(ك) ile

بيِكْ (24b/12) biŋ
صوكْ (23b/4) ṣoŋ
كيِكْ (55b/7) giŋ
يوُكْ (12b/1) yüŋ

2.1.1.2.6. "K" Ünsüzü

Bu ses genellikle arka sıradan kelimelerde (ق), ön sıradan kelimelerde (ك) ile karşılanmıştır.

2.1.1.2.6.1. Başta

(ك) ile

كَكْلِكْ (48a/1) keklik
كَسْمَكْ (27a/6) kes-
كِشِي (12b/9) kişi
كَنْدِرْجِي (52b/9) kendirci
كِجِي (40a/2) kiçi
كوُكْرَهْسَهْ (39b/1) kükre-

(ق) ile

قَجَنْ (5b/8) ḳaçan
قاَنْ (27a/12) ḳan
قَبوُ (25b/6) ḳapu
قَموُ (19a/12) ḳamu
قَكْلِي (41b/1) ḳaŋlı
قِزْ (16a/8) ḳız

2.1.1.2.6.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda)

(ك) ile

جَكِرْكَهْ (49b/10) çekirge
دِلّكِي (44a/6) dilki
اوُكوُزْ (42a/12) öküz
سَكِزْ (13b/10) sekiz
يوُكْسَكْ (46b/1) yüksek
يوُزُكْ (32a/11) yüzük

(ق) ile

بوُقاَغِي (33a/9) buḳaġı
جَقاَلْ (44a/7) çaḳal
جِرْكِنْ (51a/4) çirḳin
اِلّقِي (28a/13) ılḳı
طُقوُزْ (15a/3) ṭoḳuz
يَقِنْ (27a/11) yaḳın

2.1.1.2.6.3. Sonda

(ك) ile

اُلْجَكْ (23b/13) ölçek
اوُرْدَكْ (47a/8) ördek
اوُرُمْجَكْ (44a/3) örümcek
سِدِكْ (28a/2) sidik
سِكَكْ (49b/1) siŋek
سوُكُكْ (12b/1) süŋük

(ق) ile

اَرْتِقْ (15b/5) artıḳ
اَياَقْ (12a/12) ayaḳ
بالِقْ (50a/10) balıḳ
اِيراَقْ (8a/7) ıraḳ
قوُلاَقْ (12a/12) ḳulaḳ
تاوُقْ (40b/13) tavuḳ

2.1.1.2.7. "g" Ünsüzü

Eski Anadolu Türkçesi devresi metinlerinde sedasız "k" ünsüzü ile sedalı "g" ünsüzü arasında bir işaret ayrımı yoktur (Özkan, 1995: 89). Metnimizde de bu durum geçerlidir iki ünsüz de (ك) ile gösterilmiştir.

2.1.1.2.7.1. Başta

(ك) ile

كَلْدِي (39a/8) gel-
كَكَزْ (57b/10) geŋez

كَرَكْ (5a/13) gerek
كِبِي (39a/12) gibi
كِيجَهْ (4b/5) gice
كِيجَرْ (53a/12) giç-

2.1.1.2.7.2. Ortada (İlk Hece ve Tabanlarda)

(ك) ile

دَكِلْ (41b/3) degil
يَنْكَجْ (51a/6) yengeç
يِكِيتْ (24b/2) yigit
اَكِرْمَكْ (33a/7) egir-
يِكِرْمِي (2b/5) yigirmi
يِكْرَكْدُرْ (27a/12) yigrek

(ڭ) ile

Sadece bir kelimede kullanılmıştır.

يُوڭِي (42a/11) yügi

2.1.1.2.7.3. Sonda

(ك) ile

بَكْ (44a/10) beg
جِيكْ (48b/5) çig

2.1.2. Bazı Eklerin ve Sözcüklerin Yazımı

2.1.2.1. Eklerin, Edatların ve Bağlaçların Yazımı

Çalıştığımız metinde kelime kök ve tabanlarında bir imla düzensizliği vardır, ünlüler bazen harf bazen de hareke ile gösterilmiştir. Aynı imla düzensizliği eklerde de devam etmiştir. Tuhfetü'l-Mülūk'ün çalıştığımız nüshası muhtasar yani kısaltılmış bir metin olduğundan, bazı eklerin sınırlı şekilleri görülmüş ve kullanımı çok olan ekler bu başlık altında değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu ekler fonksiyon açısından değil, sadece imla açısından değerlendirilmiştir.

- +lAr

Metnimizde ekin yazımı düzenlidir ve ünlüsü daima "üstünle" gösterilmiştir.

بَكْلَرْ (12b/7) beg+ler
كِيجِيلَرْ (40b/1) kiçi+ler
اِلْقِيلَرْ (48b/9) ılḳı+lar
كِيمْسَلَرْ (4b/7) kimse+ler

قُوقُولَرْ (21b/5) ḳoḳu+lar

قُرْبَغَهْلَرْ (50b/7) ḳurbaġa+lar

➢ +(s)I / +U

Ünlüsünün yazımı düzensiz olan eklerdendir. Ekin ünlüsü “esre”, “esreli ye” veya “dik esreli ye” ile gösterilmiştir.

جَتوُكِي (44a/7) çetüg+i

دوُشِي (12b/11) düş+i

كوُكْلِي (15b/2) göŋl+i

صِرْتِنَهْ (46a/13) ṣırt+ı

تَنِنَهْ (18a/12) ten+i

يوُزِي (57a/3) yüz+i

اَتاَسِي (61b/12) ata+sı

قاَضِسِي (53a/12) ḳāḍi̇+sı

قَبوُسِي (49b/13) ḳapu+sı

قوُرُسِي (29b/10) ḳuru+sı

تَراَزوُسِيْنْ (52b/4) terāzū+sı

يَوْرسِي (48a/5) yavrı+sı

Dudak uyumuna uyan ekin ünlüsü “ötre” veya “ötreli vav” ile gösterilmiştir.

بُلوُكْنْدَنْ (56a/9) bölüg+ü

دوُشُنْدَهْ (15a/13) düş+ü

كوُكْلوُ (56b/3) göŋl+ü

قُمْشوُسوُ (55b/8) ḳomşu+su

اوُلوُسُنَهْ (24a/3) ölü+sü

تَوُيُنُكْ (61b/9) tüy+ü

يوُزُنْ (4a/6) yüz+ü

➢ +lArI

Birinci ünlüsü “üstünle” ikinci ünlüsü “esre” veya “esreli ye” ile gösterilmiştir.

اَيَقْلَرِنْ (49a/1) ayaḳ+ları

بَرْمَقْلَرِي (61a/6) barmaḳ+ları

دُشْلَرِينِكْ (5a/8) düş+leri

كُناَهْلَرِي (23a/4) günāh+ları

صِغِرْلَرِي (42b/10) ṣıġır+ları

يِرْلَرِنْ (61a/14) yir+leri

➢ +(n)Uŋ / +(n)Iŋ

Ekin yazımı düzenlidir, ünlüsü sürekli “hareke” ile gösterilmiştir.

اَتِنِكْ (37b/5) atı+nıŋ

بِرْيِنِكْ (40b/9) biri+niŋ

جِهاَنِكْ (23a/6) cihān+ıŋ

خَلاَيِقِكْ (22b/1) ḫalāyıḳ+ıŋ

قُيوُنُكْ (40a/7) ḳoyun+uŋ

قوُرْدُكْ (45a/4) ḳurd+uŋ

قُزوُنُكْ (40b/5) ḳuzu+nuŋ

اوُنُكْ (58b/5) o+nuŋ

- +(y)I

Ekin yazımı "يې" şeklinde düzenli bir imlaya sahiptir. Ünlüsü "dik esreli ye" ile gösterilmiştir.

دِرِيې (35a/11) diri+yi
كَنْدِيې (61a/9) kendi+yi
كَنْدُويې (60a/4) kendü+yi
كِشِيې (28a/12) kişi+yi
اوُلوُيې (34b/12) ölü+yi

Ekin ünlüsü sedece bir kelimede "dik esre" ile gösterilmiştir.

قُزوُې (40a/9) ḳuzu+yı

Ekin "hemze" ile yazıldığı örnekler mevcuttur. Hemzeli şekli sadece "he" ile biten kelimelerden sonra değil, "dik esreli ye" ve "üstünlü elifle" biten kelimelerden sonra da görülmüştür.

دُعاَء (5b/10) duʿā+yı
فَرِشْتَهْء (8a/13) ferişte+yi
كَنْدىِء (17b/7) kendi+yi
نَسْنَهِء (5a/11) nesne+yi

- +nI

Ünlüsü "dik esreli ye" ile gösterilmiştir.

اَتِنې (37b/7) atı+nı
ايمانِنې (56a/1) īmānı+nı
قَبوُسِنې (21a/13) ḳapusı+nı
يوُلُنې (34b/2) yolu+nı
اوُزُنې (34b/1) özü+ni
عَوْرَتِنې (47b/6) ʿavreti+ni

- +(y)A

Ünlüyle biten kelimelerde araya koruyucu ünsüz alarak "üstünlü he" ile, ünsüzle biten kelimelerde ise sadece "üstünlü he" ile yazılmıştır.

عَوْرَتهْ (43b/9) ʿavret+e
دَوَهْيَهْ (39a/5) deve+(y)e
قَمْجِيَهْ (33a/11) ḳamçı+(y)a
نَسْنَيَهْ (57a/9) nesne+(y)e
اوُلوُيَهْ (35a/3) ölü+(y)e
يِرَهْ (26b/11) yir+e

- +dA

Ekin ünlüsü "üstünlü he" ile gösterilmiştir.

دوُشْدَهْ (15a/2) düş+de
اَوْدَهْ (29b/12) ev+de
قَرْشوُدَهْ (8a/5) ḳarşu+da
اوُجْماَقْدَهْ (57b/13) uçmaḳ+da

صوُدَهْ (16b/12) ṣu+da
یازُوُدَهْ (39a/1) yazu+da

- +dAn

Ekin yazımı düzenlidir ve ünlüsü "üstünle" gösterilmiştir.

اَتْدَنْ (38a/3) at+dan
بوُکاَرْدَنْ (16b/6) buŋar+dan
چِشْمَدَنْ (16b/4) çişme+den
دَکیِزْدَنْ (16a/13) deŋiz+den
دِریِدَنْ (35b/2) diri+den
ایِرْمَقْدَنْ (16b/1) ırmaḳ+dan

- -sA

Ekin ünlüsü "üstünlü he" veya "üstün" ile gösterilmiştir.

اَلْسَهْ (34a/1) al-sa
اَلْسَهْلَرْ (39a/10) al-salar
چِقاَرْسَلَرْ (42b/3) çıḳar-salar
دَبْرَنْسَهْ (59a/13) depren-se
گَتوُرْسَلَرْ (38b/7) getür-seler
کِتْسَهْ (36b/8) git-se
قوُمْلاَسَهْ (38a/8) ḳumla-sa
وُرْسَهْلَرْ (42b/2) vur-salar

- -(y)A

Ek ünlülerden sonra araya koruyucu ünsüz almış ve ünlüsü genellikle "üstünlü he" ile, bazen de "dik üstünlü elif" ile yazılmıştır.

بَکْلَیَهْ (23b/5) baŋla-(y)a
بَصَهْ (40b/14) baṣ-a
بوُلَهْ (22a/10) bul-a
بوُشَیَهْ (43b/10) boşa-(y)a
چِقَهْ (61a/4) çıḳ-a
دِیَهْ (6b/10) di-(y)e
دیِلَیَهْ (6a/9) dile-(y)e
قِلاْ (20a/5) ḳıl-a
اُولَهْ (13b/2) ol-a
اوُدایَهْ (24b/1) öde-(y)e
اوُیوُیَهْ (6a/10) uyu-(y)a
طوُغَهْ (29a/8) ṭoġ-a

- -(y)AlAr

Ekin ilk ünlüsünün imlası düzensizdir; "üstün", "üstünlü he" veya "dik üstünlü elifle" gösterilmiştir.

اَیلَیَهْلَرْ (18a/6) eyle-(y)eler
اِسْتَیَلَرْ (56a/8) iste-(y)eler
قِلْمَیالَرْ (4b/6) ḳılma-(y)alar
قلْمَیَلَرْ (5a/8) ḳılma-(y)alar
قِلَلَرْ (33a/11) ḳıl-alar
قِلاْلَرْ (25a/1) ḳıl-alar
سوُیْلَیَهْلَرْ (50a/11) söyle-(y)eler
طوُتَهْلَرْ (13a/5) ṭut-alar
طوُتَلَرْ (12b/12) ṭut-alar

- -Ur/-Ir

Ünlüsü bazen hareke, bazen harfle gösterilmiştir.

بُيُورُرْ (3b/6) buyur-ur
دُرُرْ (51a/4) dur-ur
صَواشِرْ (42a/7) savaş-ır
بِيلُورْ (48a/9) bil-ür
دُولاشُرْدِ (51b/7) dolaş-ur
اُوْيْناشِرْ (45a/7) oynaş-ır
وَرِرْلَرْدِ (2b/8) ver-ir
كُوسْتَرُرْ (4b/2) göster-ür

- -Ar

Ünlüsü bazen "üstün", bazen "üstünlü elif" ile gösterilmiştir.

صاتَرْ (53a/3) şat-ar
اُوجَرْ (36b/7) uç-ar
يَنارْ (18b/6) yan-ar
دِيكَرْ (33b/3) dik-er
دُوتَرْ (24b/9) dut-ar
يَغارْ (12a/6) yaġ-ar
يَاتَرْ (24b/10) yat-ar
كِيجَرْ (53a/12) giç-er

- -mUş/-mIş

Ünlüsü genellikle hareke ile gösterilmiştir.

چِقْمِشْ (27b/4) çık-mış
يَاتْمِشْدُرْ (5b/5) yat-mış
اُوتُورْمُشْ (7a/6) otur-muş
دِيمِشْ (35a/8) di-miş
اولْمُشْ (37b/6) ol-muş
دُوغُورْمُشْ (38b/12) doğur-muş

- -dI

Ünlüsü genellikle harfle gösterilmiştir. Gösteriminde "esreli ye" veya "dik esreli ye" kullanılmıştır.

بايْدِ (41a/8) bay-dı
چِقْدِ (19a/12) çık-dı
يَرَتْدِ (4b/12) yarat-dı
دِيدِيلَرْ (13a/2) di-diler
كَلْدِ (39a/8) gel-di
بُوغَزْلَدِ (40b/4) boğazla-dı
اِصِرْدِ (51a/12) ışır-dı
قالْدِ (21a/6) ḳal-dı
اَيْلَدِيلَرْ (60a/5) eyle-diler
اِيچْدِ (33b/13) iç-di

- -(y)An

Ek ünlülerden sonra araya koruyucu ünsüz almış ve ünlüsü "üstün" ile gösterilmiştir.

اُوقُيَنْلَرْ (3a/1) oku-(y)an
اُولَنْلَرْدُرْ (20a/9) ol-an

- -dUK -dIK

Ünlüsünün yazımı düzensiz olan eklerdendir. Ünlüsü bazen harekeyle bazen harekeli harfle gösterilmiştir.

اَلْدِيغِي (27a/9) al-dıġı
اَلْدِرْدُغِي (27b/1) aldır-duġı
بوُغَزْلَدِيغِنْ (39b/3) boġazla-dıġın
كَلْدِيكِي (6a/11) gel-digi
اِصِيرْدُوغِي (9b/2) ışır-duġı
اِصِرْدِيغِنْ (26b/13) ışır-dıġın
اوُلْدُرْدِكِنْ (39b/2) öldür-digin
صِنْدِيغِنْ (24a/2) ṣın-dıġın
سوُيْلَدوُكِنْ (37a/7) söyle-dügin
اوُمْدوُغِي (49a/2) um-duġı
يِدوُكِنْ (26b/12) yi-dügin

- +dUr / +dIr

Ekin ünlüsü hareke ile gösterilmiştir.

دَكِلْدُرْ (29b/9) degil+dür
اِمامْلِقْدِرْ (15a/4) imāmlıḳ+dır
قَراَوُشْدُرْ (16a/7) ḳaravuş+ dur
قِزْدُرْ (15a/12) ḳız+dur
كِشِيلَرْدِرْ (47a/6) kişiler+dir
اُولْمَقْدِرْ (39b/4) olmaḳ+dır
رَىٔسْلِكْدِرْ (15a/4) reʾīslik+dir
صَيْرُوْدُرْ (7a/11) ṣayru+dur
صَيْرُوْلِقْدِرْ (46a/1) ṣayrulıḳ+dır
وَاَرْدِرْ (7b/3) var+dır
يَاوُزْدُرْ (42a/11) yavuz+dur
يِكْرَكْدُرْ (29b/10) yigrek+dür

- -(y)Up

Ek ünlülerden sonra araya koruyucu ünsüz almış ve ünlüsü genellikle “ötreli vav” ile yazılmıştır.

اَلوُبْ (36a/10) al-up
بَقوُبْ (61b/2) baḳ-up
باَشْلَيوُب (24a/11) başla-(y)up
بوُغَزْلَيوُبْ (40a/2) boġazla-(y)up
بوُلوُبْ (52a/10) bul-up
دِيلَيوُبْ (5b/6) dile-(y)üp
كَلوُبْ (60a/2) gel-üp
كوُرُبْ (2b/7) gör-üp
اِيرُبْ (19b/3) ir-üp
اُوقُيوُبْ (5a/3) oḳu-(y)up

- (I)- Ek Fiilin İmlası

Ünlüsü “dik esreli ye” ile gösterilmiştir. Genellikle ayrı yazıldığı, bazen de kendisinden önceki sözcükle ekleştiği görülmüştür.

دَكِلِسَهْ (44b/7) degil‿ise
دَكِلْسَهْ (26b/3) degil+Ø-se
مَهَتَرْ اِيسَهْ (15b/9) mehter i-se
نَهْ اِيمِشْ (5b/1) ne i-miş

وارْدي (42a/1) var+Ø-dı　　وارْ ايدي (18b/9) var i-di

- +lA / +(y)lA / IlA

Metnimizde edatın genellikle ayrı yazıldığı, bazen de kendisinden önceki sözcükle ekleştiği görülmüştür. Edatın eklendiği kelimeye bitişik yazılması ekleşme yoluna girmiş olduğunu (Korkmaz, 112: 2017) göstermektedir. Ekleşme, daha bütünüyle gerçekleşmediği için de bu edat ünlü ile biten kök ve tabanlardan sonra araya bir de koruyucu -y- ünsüzü almaktadır (Korkmaz, 124: 2017). Edat eklendiği sözcüğün dil benzeşmesine uymak suretiyle kısmen ekleşerek inceli ve kalınlı şekillere girmiştir (Korkmaz, 124: 2017).

عوْرَتيلَهْ (39a/10) ʿavret_ile　　دُشْمانيلَهْ (46a/7) düşmān_ıla
دُشْمانِلَهْ (49a/12) düşmān_ıla　　اَنْكِلَهْ (51b/1) enüg_ile
اَرِيلَهْ (45a/12) er_ile　　كوُجيلَهْ (48b/13) güç_ile
خِشِميلَهْ (14a/10)ḫışm_ıla　　حِسابيلَهْ (2b/11) ḥisāb_ıla
ايمانيلَهْ (35a/4) īmān_ıla　　اِيپيلَهْ (33a/8) ip_ile
قَراوَشيلَهْ (16a/9) ḳaravaş_ıla　　قَصابِلَهْ (39b/6) ḳaṣṣāb_ıla
نِعْمَتْلَريلَهْ (3b/9) niʿmetler_ile　　اوُديلَهْ (17b/12) od_ıla
بادِشاهيلَهْ (41b/3) pādişāh_ıla　　صاغْلِغيلَهْ (18b/7) ṣaġlıġ_ıla
شَيْئِلَهْ (17a/7) şeyʾ_ile　　طوُنِلَهْ (61b/7) ṭon_ıla
طوُيْلِغْيلَ (14b/5) ṭoylıġ_ıla　　زَحْمَتيلَهْ (51a/7) zaḥmet_ile
زَحْمَتِلَهْ (17b/9) zaḥmet_ile

Metnimizde IlA edatının ekleşme evresinde olduğu, ünlü ile biten sözlere koruyucu “y” ünsüzü ile bağlandığı daha sonra ses yutulmasına uğrayarak bu edatın ilk ünlüsünün yazılmadığı görülmektedir (Timurtaş, 2012: 41-75).

اَقْرَباسيلَهْ (35a/9) aḳrabāsıyla　　عَوْرَتيلَهْ (32b/13) ʿavretiyle
بِريلَهْ (44a/10) biriyle　　دُشْيلَهْ (5a/4) düşiyle
اَليلَهْ (18a/9) eliyle　　فَرْمانيلَهْ (3b/3) fermānıyla
اِلْقيلَهْ (39b/9) ılkıyla　　قامْجيلَهْ (33a/11) ḳamçıyla
قَرِنْداشيلَهْ (32b/7) ḳarındaşıyla　　قِزيلَهْ (33a/1) ḳızıyla
كِشيلَهْ (38b/1) kişiyle　　سَبَبيلَهْ (13b/2) sebebiyle

صِغِرِيلَهْ (49a/5) ṣıġırıyla
سۉرِيلَهْ (43a/13) süriyle
تَعْبِيرِيلَهْ (45a/8) taʿbīriyle

Metnimizde tamamıyla ekleşmiş şekli olan +la şekline de rastlanmıştır.

اَنِكْلَهْ (46b/5, 49a/3) aŋıŋla
عَوْرَتْلَهْ (45a/12, 45b/4) ʿavretle
جَماَعتْلَهْ (58b/6) cemāʿatle
كِيِكْلَرْلَهْ (41a/9) giyiklerle
قُوَّتْلَهْ (57b/1) ḳuvvetle

- (I)çUn

Kendisinden önce gelen "anıŋ" sözcüğüyle bitişik yazılması haricinde, kendisinden önceki sözcükten ayrı yazılmıştır.

اِچۉنْ (13b/9) içün
اَنِكِچۉنْ (4b/11) anıŋ‿ıçun
اَنِكْجۉنْكِهْ (5a/2) anıŋçun‿ki

- daḫı

Bağlacın ilk ünlüsü daima üstünle gösterilmiştir. Kendisinden önce gelen "ol" sözcüğüyle bitişik yazılması haricinde, kendisinden önceki sözcükten ayrı yazılmıştır.

دَخِي (14b/6) daḫı
اوُلْدَخِي (21b/10) ol‿daḫı

- kim

Kendisinden önceki sözcükle ayrı ve bitişik yazılan şekilleri görülmektedir. Ünlüsü "esre" ile veya "esreli ye" ile gösterilmiştir.

كِمْ (14a/2) kim
قَجَنْكِمْ (62a/2) ḳaçan‿kim
هَرْنَكِيمْ (4b/4) her ne‿kim
هَرْ نَسْنَكِمْ (36a/12) her nesne‿kim

"-dI" ve "-sA"eklerinden sonra gelen kim bağlacı bitişik yazılmıştır.

كۉرْدِيكِمْ (53b/12) gördi‿kim
كۉرْسَكِمْ (19a/2) görse‿kim
اِيتْدِيكِمْ (12b/10) iytdi‿kim

- ki

Bitişik yazıldığı birkaç örnek haricinde bağlaç çoğunlukla ayrı yazılmıştır. Ünlüsünün bir defa "dik esreli ye" ile gösterilmesi haricinde, ekin ünlüsünün yazımında "esreli he" kullanılmıştır.

كِهْ (32a/13) ki
كۉرْسَكِي (61a/5) görse‿ki

اِتْدِمْكِهْ (13a/3) itdim‿ki بِلْكِهْ (2b/8) bil‿ki

2.1.2.2. *Ayrı Yazılan Ekler ve Bazı Kelimeler*

Bu ekler genelde eklendiği kelimeyle bitişik yazılsa da ayrı yazıldığı örnekler bulunmaktadır.

- +(y)A

تَكْرِ يَهْ (22b/11) taŋrı+ya

- -(y)A

بَزَمْيَهْ (61a/9) beze-(y)e

- +lAr

قَرْغَمْلَرْلَهْ (47a/10) ḳarġa+lar قَيْغُولَرْدَنْ (16b/5) ḳayġu+lar

نَسْنَهْلَرْ (30a/5) nesne+ler

- +dIr / +dUr

دانَهْدُرْ (36a/12) dāne+dur بادِشاهْلِقْ دِرْ (18b/2) pādişāhlıḳ+dır

- -sA

اُوقوُسَهْ (32b/6) oḳu-sa

- +(s)I(n)

بَلاسِنْ (6b/10) belā+sın دَرِسِنْ (43b/13) deri+sin

گَوْدَهْسِنْ (61a/13) gevde+sin يَوْرِسِنْ (41a/1) yavrı+sın

نَسْنَهسي (27b/7) nesne+si

- +lIK

فَقِيهْلِقْدِرْ (15a/5) faḳīh+lıḳ قِصَهْلِقْ (28a/2) ḳıṣa+lıḳ

مَلِكْ لِكْ (56a/10) melik+lik بادِشاهْلِغَهْ (41b/2) pādişāh+lıġa

- +sIz

اَصي سِزْ (30a/10) aṣṣısız

2.1.2.3. Bitişik Yazılan Ekler ve Bazı Kelimeler

Bu ekler genelde ayrı yazılsa da kendisinden önceki kelimeye eklendiği örnekler bulunmaktadır.

- daḫı

اوُلْدَخِي (21b/10) ol‿daḫı

- (I)çUn

اَنِكِيجوُنْ (4b/11) anıŋ‿ıçun

جاَنِيجوُنْ (36b/3, 35a/5) canı‿çun

- ki

كِيمْكِهْ (35b/6) kim‿ki

كِشِيكِهْ (2b/9) kişi‿ki

- kim

كوُرْدِيكِمْ (53b/12) gördi‿kim

اِيتْدِيكِمْ (12b/10) iytdi‿kim

هَرْنَكِيمْ (4b/4) her ne‿kim

هَرْ نَسْنَكِمْ (36a/12) her nesne‿kim

- mI

اَيوُقْمِيدُرْ (5b/4) ayuḳ+mıdur

بِرِيشاَنْمِيدُرْ (5b/3) pirīşān+mıdur

سُلْطاَنْمِيدُرْ (5b/1) sulṭān+mıdur

- “ol” zamiri

“ol” zamiri “kişi” ve “daḫı” kelimelerinden önce gelince kelimeyle bitişik yazılmıştır.

اوُلْدَخِي (21b/10) ol‿daḫı

اوُلْكِشِي (16a/2) ol‿kişi

- Bitişik yazılan sözcükler

دوُشْكوُرِيجَكْ (5b/7) düş‿göricek

كِشِيكوُرَهْ (8a/5) kişi‿göre

اوُجْدوُرْلوُ (3a/9) üç‿dürlü

اَنْدَنْصوُكْرَهْ (6a/9) andan‿ṣoŋra

2.1.3. Diğer İmla Özellikleri

2.1.3.1. Arapça ve Farsça Kelimelerin Yazımı

1.3.1.1.1. Farklı Yazıma Sahip Kelimeler

Metnimizde bazı alıntı kelimelerin farklı yazımlarına rastlanmıştır. Bu kelimelerin farklı yazılması, alındıkları dildeki ses değerlerinin, metnimizin yazıldığı veya daha önceki dönemde değişime uğradığına işaret etmektedir. Ancak kalıplaşmış imla sebebiyle bu farklı yazımlar metnimizde sınırlı sayıda görülmektedir.

āyna	+عَيْنَ (33b/9)	+اَيْنَ (61b/1)		
cānāvar	جَنَوَارْ (26b/12)	جانَهْوارْ (9b/2)	+جانَوارْ (37a/6)	+جَناوَرْ (11b/1)
düşmān	دُشْمانْ (22a/11)	دوُشْمانْ (19b/10)	+دوُشْمَن (26a/13)	دُشْمَنْ (33a/2)
dost	+دُسْت (8a/6)	دوُسْت (44a/5)		
dīn	+دِن (46b/3)	+دِين (32a/2)		
emīn	اَمِينْ (17b/10)	+اَمِنْ (54b/14)		
ḥelvā	حَلْوَهْ (30a/3)	حَلْواَ (53b/13)		
ḥurma	حُرْمَهْ (30a/3)	حُرْماَ (28b/12)		
ibrīḳ	اِبْرِقْ (31b/6)	اِبْرِيقْ (12a/10)		
ketḫüẕā	+كَاتْخُذا (52b/5)	+كَتْخُذا (21b/1)		
ḳumāş	قوُمَشْ (12a/2)	+قُماَشْ (60a/6)		
müslimān	+مُسْلِمَنْ (12b/4)	مُسْلِماَنْ (60a/3)		
perākendi	بَراَكَنْدي (60b/11)	باَرَهْكَنْدِ (12a/6)		
ṣarnıc	صَرْنِجْ (17a/4)	صاَرْنِجْ (8b/3)	صَرْنيِجْ (16a/11)	
sulṭān	سُلْطاَنْ (13b/4)	سُلْطَنْ (20a/9)		

Ünlülerinde değişimlerin görüldüğü diğer kelimeler ise aşağıdaki gibidir. Bu kelimeler metnimizde iki şekilde de bulunmaktadır.

فَرِشْتَهْ (14a/3) ferişte	فِرِشْتَهْ (3b/2) firişte
كَلِيدْجي (53b/2) kelid	كِلِيدْ (26a/7) kilid
مُطْبَخ (20a/13) muṭbaḫ	مِطْبَخْ (8b/10) mıṭbaḫ
مُسْلَمَنْلِق (18a/5) müslümān	مُسْلِماَنْ (13b/4) müslimān

بَرِیلَرْ (52a/7) perī
بِرِي (57a/13) pirī
زَغْفَرَانْ (21b/4) zaġferān
زَغْفِرَانْ (8b/11) zaġfirān

Metnimizde “ze” (ز) ve “zel” (ذ), “ha” (ح) ve “hı” (خ) işaretlerinin birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir.

زِینَتْ (34a/7) zīnet
ذِینَتْ (31b/9) ẕīnet
زِیَانْ (25b/10) ziyān
ذِیَانْ (51a/12) ẕiyān
حَمَامْ (20a/13) ḥammām
خَمَامَهْ (61b/7) ḫammām
خَلْوَا (30a/5) ḫelvā
حَلْوَا (53b/13) ḥelvā

1.3.1.1.2. Bağlama Edatının Yazımı

Farsça asıllı bağlama edatı olan u, ü’nün, bir söyleyiş özelliği olarak düzleşmesi ve bunun imlaya yansıması sonucunda, sözü edilen edatın vavı yazılmamış, onun görevini yüklenen ı, i sesi, yalnızca esre ile belirtilmiştir (Ersoylu, 2001: 483). Metnimizde edatın vavı yazılmamış gösteriminde hareke kullanılmıştır.

Esreli örnekler:

عَدْلِ اِنْصَافْ (54b/11) ʿadl i inṣāf
بَنْدِ زِنْدَانْ (26b/4) bend i zindān

Ötreli örnekler:

خَیْرُ بَرَکَاتْ (22b/12) ḫayr u berekāt
شَادُحُرَّمْ (37a/13) şād u ḥürrem
شَادُ کَامْ (48a/6) şād u kām

Metnimizde bu edatın aşağıdaki şekilde yazılmış örneklerine rastlanılmıştır.

عَدْلِ وَ اِنْصَافْ (18b/10) ʿadl ve inṣāf
اَضْغَاثُ وَ اَحْلَامْ (4a/11,4b/1) ażġāṯ ve aḥlām
بَنْدِ و عَوُلْ (10a/9) bend ve ʿavul
بَنْدِ وَ زِنْدَانْ (26a/11) bend ve zindān
بَرْکِ وَ مُحْکَمْ (22b/10) berk ve muḥkem
جَنْکِ وَ غُصَّهْ (31b/4) ceng ve ġuṣṣa

جَنْكِ وَ چَغَانَهْ (10b/5,35b/13) çeng ve çeġāne
عِزٌّ وَ جاَهْ (26a/6, 31b/11, 37b/2) ʿizz ve cāh
عِزّ وَ دَوْلَتْ (54b/14) ʿizz ve devlet
قاَنوُنُ وَ شَشْتَهْ (35b/13) ḳanun ve şeşta
كوُشْكُ وَ سَراَىْ (8b/9, 20b/6) köşk ve sarāy
مِسْكِ وَ عَنْبَرْ (8b/11) misk ve ʿanber
رَنْجِ وَ زَحْمَتْ (23b/10) renc ve zaḥmet
سَطْرَنجِ وَ نَرْد (36a/1) saṭranc ve nerd
تَخْتِ وَ كُرْسىِ (25b/10) taḫt ve kürsi̇
زُهْدُ وَ عَفُوْ (13a/12) zühd ve ʿafuv
زُهْدُ وَ سَرْوَرْلِكْ (14a/13) zühd ve serverlik

1.3.1.1.3. Tamlamalar

Farsça Tamlamalar:

Farsça tamlamalarda izafet kesresi bazen sadece esre ile gösterilmiş, bazen de gösterilmemiştir.

Esreli örnekler:

عِلْمِ اَدَبْ (48a/6) ʿilm-i edeb	لَعْلِ جَواَهِرْ (31a/5) laʿl-i cevāhir
لَوحِ مَحْفوُظَهْ (3a/13) levḥ-i maḥfūża	صاَحِبِ خَيرِْ (48a/7) ṣāḥib-i ḫayır

Eksiz yapılan tamlamalar:

اٰغاَرْ كِتاَبْ (3a/8) āġāz-[ı] kitāb	صاَحِبْ فُراَسَتْ (5a/9) ṣāḥib-[i] firāset
شَرطْ تَعْبيِرْ (5b/7) şarṭ-[ı] taʿbīr	دَلاٰئِلْ تَعْبيِرَهْ (8a/11) delāʾil-[i] taʿbìr
دَلِيلْ تَعْبيِرْ (12a/7) delīl-[i] taʿbīr	

Arapça Tamlamalar:

Harfi tarifle yapılan tamlamalarda ilk kelime ikinci kelimeye ötreyle veya esreyle bağlanmıştır.

عَلَيْهِ الْسَّلاَمْ (14a/9) ʿaleyhi's-selām
فِي الجُمْلَهْ (21b/11) fi'l-cümle
مَلَكُ الرّؤُيايَهْ (3b/6) melekü'r-rüʾyā
مَشْعَرُ الحَرامَدَهْ (23a/5) meşʿarü'l-ḥarāmda

1.3.1.2. Bazı İşaretlerin Kullanımı

1.3.1.2.1. Şeddenin Kullanımı

Alıtı kelimelerde:

اَمّاَ (13b/12) ammā
جَنَّتْدَنْ (14a/4) cennet
دَجّاَلْ (52a/6) deccāl
دُكّاَنْ (20a/11) dükkān
غُصَّهْ (22a/1) ġuṣṣa
هِمَّتْ (7b/13) himmet

Bazı kelimelerde, şeddeli kullanımların yanında şeddesiz kullanımlar da görülmüştür.

حَمّاَمْ (8b/9) ḥammām
حَماَمْ (20a/13) ḥamām
سَقّاٰخاَنَهْ (28a/9)saḳḳāẖāne
سَقاٰخاَنَهْ (28a/2) saḳāẖāne

Metnimizde aşağıdaki Türkçe kelimelerin sürekli şeddeli oldukları görülmüştür.

اَصّيِ (43a/5) aṣṣı
اِسّيِ (51a/5) ıssı
اِسّيِ (41b/5) is+si

Bazı Türkçe kelimelerde ekleşmeyle birlikte oluşan şedde kullanımları görülmüştür.

اُمَّدِيغِي (30b/2) ummadığı
كوُسّوُزْ (10a/13) gössüz

Aşağıdaki örneklerde lam (ل) harfi hem çift yazılmış hem de üzerine şedde işareti konmuştur.

اَلّلَرِيِنْ (6b/7) eller
اَلّلي (2b/12) elli
مالّلوُ (38a/6) māllu
سوُاَلّلَرْ (12a/5) suʾāller
يِلّلَرْدي (28b/1) yille-
يُخسوُلّلَرَهْ (58a/4) yoẖsullar

1.3.1.2.2. Vav-elif (وا)

Bu tür bir yazımda kullanılan elif, kendisinden önce gelen vavın, ancak ünlü "u" veya "ü" olarak okunabileceğini işaret etmektedir (Ersoylu, 2000: 137). Bu imla şekli metnimizde sonu u, ü okutan (و) ile biten tüm kelimelerde görülmektedir.

قَبْلُوا بَغَهْ (50b/13) ḳablu baġa

قُقوُلوُا (21b/13) ḳoḳulu

دِيوُا (13a/5) diyü

بَغْلُوُا (27a/8) baġlu

طُغْمَلوُا (15b/8) ṭoġmalu

قوُرْقوُا (7b/2) ḳorḳu

2.2. SES BİLGİSİ

2.2.1. SES UYUMLARI

2.2.1.1. Ünlü Uyumu

2.2.1.1.1. Damak Uyumu

Ünlü ve ünsüz uyumu, Türkçenin temel ses kurallarından biridir ve Batı Türkçesinde, -ken, -yor, +ki gibi bazı kural dışı örnekler hariç tutulursa tarihi dönemlerden bu yana varlığını korumuştur (Duman, 2012: 53). Ağızlarda uyuma bağlı kullanımlarına rastlanmakla birlikte, standart dilde +ki şeklinde yerleşmiş ve art ünlülü tabanlarda tamamen uyum dışı kalmıştır (Duman, 2012: 58). Metnimizde +ki ekinin uyuma girmiş bir örneği bulunmaktadır. Bulunma hali eki üzerine gelen +ki ekinin ünsüzü tonlulaşarak +ġ şeklini almıştır.

قِتِنْدَهْغِلَرْ (15a/8) ḳıtındaġılar

İmlada bitişik yazılan ile, arka sıradan kelimelerde uyuma girmiştir (Özkan, 1995: 93).

طوُيْلغْيلَ (14b/5) ṭoylıġ ــıla صاَغْلِغيلَهْ (18b/7) ṣaġlıġ ــıla

Damak Uyumu Dışında Kalan Ekler

- +iken

Yalın veya -ken ekleşmiş biçimiyle kullanılarak, Türkiye Türkçesi yazı dilinde olduğu gibi, arka sıradan sözlere de ince olarak gelmiştir (Korkmaz, 2017: 79).

طُغَرْكَنْ (6b/3) ṭoġarken باَتَرْكَنْ (6b/4) batarken

2.2.1.1.2. Dudak Uyumu

Dudak uyumu Türkçenin ilk devirlerinden beri umumileşip sağlam kaideler olarak ortaya çıkmamış, (Timurtaş, 2012: 27) tarihte zaman zaman esaslı sarsıntılara uğramış, hatta Eski Anadolu Türkçesinde bütünü ile yok olmuştur (Brendemoen, 1980: 224). Eski Türkçe döneminde uyumlu olan bazı ekler, çeşitli sebeplerle Batı Türkçesinde

uyum dışına çıkmıştır. Doğu Türkçesi, eklerdeki dudak uyumu bakımından Batı Türkçesine göre daha düzenlidir (Kartallıoğlu, 2011: 95).

Eski Türkçede pek çok örnekleri bulunan dudak uyumuna göre Eski Anadolu Türkçesinin uyum sistemi, büyük bir gerileme göstermektedir. Artık işlek olmayan bazı eklerde pek seyrek olarak geçen dudak uyumu örnekleri dışında Eski Türkçedeki X yerine Eski Anadolu Türkçesinde hep U veya I'ya geçmiştir. Aynı zamanda Eski Türkçedeki U eklerinden bazısı I, I eklerinden bazısı ise U eki olmuştur (Brendemoen, 1980: 224).

Düzlük-yuvarlaklık uyumunun Eski Anadolu Türkçesinde ancak dönem sonuna doğru başlama belirtileri gösterdiği (Korkmaz, 2017: 495), uyumun daha sonraki dönemlerde de (16. yüzyılın ortalarından 17. yüzyılın ortalarına kadar) giderek kuvvetlendiği, 18. yüzyılda ise bu uyumların artık bütün olarak gerçekleştiği (Develi, 1998: 27-31) kabul edilir. Bu konuda Arap harfli ve çeviri yazılı metinler üzerinde (özellikle 17. yüzyıl üzerinde) yapılan çalışmalar benzer sonuçlar üzerinde durmuşlardır.

Eski Anadolu Türkçesinde uyuma aykırı halde bulunan kelime ve eklerin, metnimizde uyuma giren ikili şekillerinin oluşması, bu kelimelerin ve eklerin dudak uyumuna bağlanma sürecine girdiklerini göstermektedir. İkili imlaların bulunması çalıştığımız eserin, dudak uyumlarının gerçekleşmeye başladığı bir dönemde yazıldığına işaret etmektedir.

<u>Düz ve Yuvarlak Ünlü Bulunduran Kelimeler</u>

Dudak uyumuna bağlanma sürecinde metnimizde ikili kullanımı görülen kelimeler ve metinde geçen sayıları aşağıdaki gibidir:

اَغوُ (10a/2) aġu (1)	اُغيِ (30b/7) aġı (2)
اُروُق (42b/12) aruḳ (2)	اُرِقْ (61a/7) arıḳ (2)
اَرْتوُقْ (9b/4) artuḳ (3)	اَرْتِقْ (14b/13) artıḳ (8)
اَيْروُ (40a/1) ayru (2)	اَيْرِي (24b/10) ayrı (1)
بُقاَغوُ (10a/9) buḳaġu (1)	بوُقاَغيِ (33a/9) buḳaġı (2)

بوُكاَرْ (16a/10) buŋar (3)
بيِكاَرْ (8b/3) bıŋar (2)
جَتُكْ (45b/11) çetük (6)
جَتِكْ (45b/5) çetik (4)
اَيوُ (21b/11) eyü / اِيوُ (19b/8) iyü (49)
اَييِدِرْ (34a/4) eyi / اِيِدُرْ (36a/11) iyi (2)
كيِرُو (15b/6) girü (5)
كيِرِي (19a/9) giri (11)
كَنْدُو (4b/4) kendü (8)
كَنْدِي (24b/9) kendi (32)
قوُرْتُلْمَقْ (22b/7) ḳurtul- (4)
قوُرْتِلَهْ (29b/2) ḳurtıl- (16)
قوُزُو (34a/4) ḳuzu (5)
قوُزِي (40b/4) ḳuzı (2)
سُرُو (7b/6) sürü (1)
سوُرِيلَهْ (43a/13) süri (1)
يِلْدُزْلَرْ (16a/6) yılduz (1)
يِلْدِيزْ (15a/1) yıldız (3)

Düz ve Yuvarlak Ünlü Bulunduran Ekler

Eski Anadolu Türkçesi döneminde bir yuvarlaklaşma gözlenirken metnimizde bazı eklerin hem düz hem yuvarlak yazıldığı ve dudak uyumuna bağlanma sürecine girdikleri görülmektedir. Bazen de bu uyuma bağlanma sürecine aykırı olarak kelime kökü yuvarlak veya düz olduğu hâlde, aynı kelimeye, bazı eklerin hem düz hem de yuvarlak ünlülü şekliyle eklendiği görülmektedir. Bu durum uyuma bağlanma süreci içinde bir aykırılık barındırmaktadır.

Ünlüsü Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak olması beklenilen eklerin, tabanı yuvarlak ünlülü olan kelimelere düz ünlülü şekliyle eklenmesi (ulu+lıḳ, ṣayru+lıḳdır, söz+li, uzun+lıġına, artuḳ+lıġı, tütün+li gibi) metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumunun genel bir kurala dayanmadığını göstermektedir.

Dudak uyumuna bağlanma sürecinde metnimizde ikili kullanımı görülen ekler şunlardır:

- -Ucı / -Icı

دوُتُجِي (57b/2) dutucı
اَغْلاَيِجِي (48a/8) aġlayıcı
طَبوُجِي (59b/9) ṭapucı
اِسْتَيِجِي (53a/13) isteyici

- +(s)U / +(s)I

دوُشُنْدَهْ (15a/13) düş+ü
دوُشِي (12b/11) düş+i

قُمْشُوسُو (55b/8) ḳomşu+su
قوُرُسِي (29b/10) ḳuru+sı
اوُلوُسُنَهْ (24a/3) ölü+sü
يارُوسِي (27b/5) yaru+sı

➢ -sUn / -sIn

طوُتْسُونْكِمْ (30b/1) ṭut-sun
قِلْسِينْ (36b/9) ḳıl-sın

➢ -dUm / - dIm

دِيدُمْ (13a/5) di-düm
اِتْدِمْكِهْ (13a/3) it-dim

➢ -mUş / -mIş

بوُرُمُشْ (61a/14) bürü-müş
باَقْمِشْدُرْ (14a/10) baḳ-mış
دوُكُلْمُشْ (36a/13) dökül-müş
چِقْمِشْ (61a/14) çıḳ-mış
طُرْمُشْدُرْ (23a/5) ṭur-muş

➢ -Ur / -Ir

الْوُرْ (13b/13) al-ur
اَيْدِرْ (48b/7) eyd-ir
بُيوُرُرْ (3b/6) buyur-ur
اوُيْناَشِرْ (45a/7) oynaş-ır
قِيلوُرْدِي (45b/4) ḳıl-ur
صَواَشِرْ (42a/7) ṣavaş-ır

➢ +dUr / +dIr

دَكِلْدُرْ (29b/9) degil+dür
اَلْدَنْمَقْدِير (37a/5) aldanmaḳ+dır
قِزْدُرْ (15a/12) ḳız+dur
كِشِيلَرْدِرْ (47a/6) kişiler+dir
يااَوُزْدُرْ (42a/11) yavuz+dur
صَيْرُوُلِقْدِرْ (46a/1) ṣayrulıḳ+dır

➢ +lUḳ / +lIk

اَيْرُوُلْقْ (24b/11) ayru+luḳ
يَرامَزْلِقْ (16a/9) yaramaz+lıḳ
صَيْرُوُلْقْ (37b/13) ṣayru+luḳ
صَيْرُوُلِقْدِرْ (46a/1) ṣayru+lıḳ
اوُلوُلْقْ (19b/3) ulu+luḳ
اوُلوُلِقْ (19b/5) ulu+lıḳ

➢ -dUr / -dIr

دوُنْدُرْ (6b/10) dön-dür
كَيْدِرْسَهْ (26b/1) gey-dir
نوُرْلَنْدوُرَهْ (56a/2) nūrlan-dur
قازْبِدِرْ (25a/3) ḳazı-dır
يَنْدُرْدِي (33a/13) yan-dur
يَنْدِرْدِي (17b/10) yan-dır

➢ +lU / +lI

بَغْلُو (27a/8) baġ+lu
خَيِرْلُو (42b/7) ẖayır+lu
مالّلُو (38a/6) māl+lu
خَيِرْلِي (43a/9) ẖayır+lı
سوُزلِي (52b/9) söz+li
تۆتُنْلِي (59b/7) tütün+li

➢ +sUz / +sIz

اَلْسوُزْ (10a/13) el+süz
قوُرْقوُسوُزْ (48a/13) ḳorḳu+suz
قوُيْرُقْسوُزْ (37b/7) ḳuyruḳ+suz
اَلْسِزْ (34a/10) el+siz
دِلّسِزْ (34a/10) dil+siz
قِيْمَتْسِزْ (58a/11) ḳıymet+siz

➢ +(n)Uŋ / +(n)Iŋ

بِرْيِنِكْ (40b/9) biri+niŋ
بوُرْجُنُكْ (21a/6) borcu+nuŋ
قُيوُنُكْ (40a/7) ḳoyun+uŋ
جِهاَنِكْ (23a/6) cihān+ıŋ
اِلّقِينِكْ (39b/12) ılḳı+nıŋ
اوُنُكْ (58b/5) o+nuŋ

➢ + (U)ncI /+ (I)ncI

اوُجُنْجِي (3a/10) üçünci
اِيكِنْجِي (6b/3) ikinci

2.2.1.1.2.1. Yuvarlaklaşma

Metnimiz dudak uyumu bakımından ileri bir seviyede olsa da uyumun tamamıyla gerçekleştiğini söyleyemeyiz. Bunda, kelime kök ve tabanlarındaki yuvarlaklaşmanın devam etmesinin etkisi bulunmaktadır.

Eski Türkçeden Devam Eden Yuvarlaklıklar

Eski Türkçe döneminde ünlüleri yuvarlak olan kelimeler metnimizde de yuvarlak ünlülü şekilleriyle görülmektedir.

اَجوُقْ açuḳ (23a/2) < açuḳ
بَللُو bellü (53b/4) << belgülüg
كُمُوشْ gümüş (31a/11) < kümüş
قَيْغُو ḳaygu (25b/2) << ḳadġu
قُيوُيَهْ ḳuyu (7a/13) << ḳuduġ
اَلْتوُنْ altun (31a/13) < altun
بَلوُرْدِي belür- (27b/2) < belgür-
كوُرْكُلوُ görklü (21b/9) < körklüg
قوُرو ḳuru (16b/3) < ḳuruġ
اوُلوُ ölü (35b/1) < ölüg

Ses Olaylarına Bağlı Yuvarlaklıklar

Eski Türkçede birden fazla heceli sözlerin son seslerinde bulunan /g, /ġ ünsüzleri Güney-Batı Türk dili kollarına geçerken eriyip kaybolunca, geride kalan düz-dar ünlüler (Korkmaz, 2017: 80) kendinden önceki ünlüyü yuvarlaklaştırmıştır.

اُيوُ ayu (31a/3) << adıġ
قَبوُ ḳapu (25b/6) < ḳapıġ
طَتْلوُ ṭatlu (30a/3) << tatıġlıġ

Dudak Ünsüzlerine Bağlı Yuvarlaklıklar

Dudak ve diş-dudak ünsüzlerinin etkisiyle bazı kelimelerde yuvarlaklaşma görülmüştür.

دَمُوْرْ (33a/5) demür << temir
قوُمْشوُ ḳomşu (57b/13) << ḳonşı
تاُوُقْ tavuḳ (40b/13) << taḳıġu
ياَوُزْ yavuz (14b/4) << yabız

Yuvarlak Ünlülü Ekler

- -Up

Metnimizde ünlüsü sürekli yuvarlak olan ekin dudak uyumuna uymadığı görülmüştür.

اَلوُبْ (36a/10) al-up
بأَشْلَيوُب (24a/11) başla-(y)up
بوُلوُبْ (52a/10) bul-up
ايرُبْ (19b/3) ir-üp

2.2.1.1.2.2. Düzleşme

Metnimizde yuvarlaklaşmanın tersine olarak bazı kelime ve eklerde düzleşme olayı görülmektedir. Bazı eklerin sürekli düz şeklinin bulunması dudak uyumunu bozmaktadır.

Eski Türkçeden Devam Eden Düz Ünlülü Kelimeler

Eski Türkçe döneminde ünlüleri düz olan kelimeler metnimizde de düz ünlülü şekilleriyle görülmektedir.

اَجي acı (30a/7) << açıg
اَغْري aġrı (27b/2) < aġrıġ
اٰري arı (12a/10) < arıġ
اٰيِرْدي ayır- (35b/7) << adır-
اَيْرِلْدي ayrıl- (35b/6) << adrıl-
بِتي biti (9a/7) < bitig
جَري çeri (39b/1) < çerig
دوُكَلي dükeli (12a/13) << tükellig
قَتي ḳatı (35b/1) <ḳatıġ

Ünlüsü daha Sonra Düzleşen kelimeler

Eski Türkçe döneminde ünlüleri yuvarlak olan kelimeler metnimizde de düz ünlülü şekilleriyle görülmüştür.

بِتْمِشْ bit- (28b/3) < büt-
بُولاٰنِقْ bulanıḳ (59b/4) << bulġanyuḳ
بُوزاَغى buzaġı (42a/13) < buzaġu
دَكِلْ degil (41b/3) < tegül
دِلْكي dilki (44a/6) < tilkü
اَكْسِكْ eksik (27b/7) < eksük
اَكْسِلَهْ eksil- (27b/8) < eksül-
قُريمِشْ ḳurı- (28b/10) < ḳuru-
سِدِكْ sidik (28a/3) < südük
سُجي suci (30b/8) << süçüg

Sürekli Düz Ünlü Bulunduran Ekler

Bu eklerin metnimizde sadece düz ünlülü şekilleri görülmüştür. Son hecesinde yuvarlak ünlü bulunduran kelimelerle ekleşmesi dudak uyumunu bozmaktadır.

- +cI

قُيوُمْجي (53b/3) ḳuyum+cı
أُقْجي (52b/8) oḳ+cı
تَراٰزوُجي (53a/11) terāzū+cı
ياَبوُجي (53a/1) yapu+cı

- + cık

اَزَمْجِقْ (48b/1) azacıḳ
اوُغلَنْجِقْلَرْ (22a/3) oġlancıḳlar

- -dI

صَواَشْدي (49a/5) ṣavaş-dı
سَكِرْدي (39a/13) segir-di
طوُتْدي (41a/8) ṭut-dı
اوُرْدي (20b/12) ur-dı

- +(n)I

اَتِنِي (37b/7) atı+nı
كَنْدِنِي (26b/11) kendi+ni
مالِنِي (39b/9) mālı+nı
يُولْنِي (34b/2) yolu+nı

- +(y)I

دِرِيِي (35a/11) diri+yi
كَنْدُوِيِي (14a/11) kendü+yi
كِشِيِي (28a/12) kişi+yi
قُزُوِي (40a/9) ḳuzu+yı

- mI

بَنْدَمِيدُرْ (5b/2) bende+midür
سُلْطانْمِيدُرْ (5b/1) sulṭān+mıdur
يُخْسُولْمِيدِرْ (5b/2) yoḫsul+mıdır

- -gil

بِلْكِلْ (2a/8) bilgil

2.3.1.1. Ünlü-Ünsüz Uyumu

Söz içindeki ünlü düzenini, ön ve arka sıradan ünlülere göre ayarlayan ünlü-ünsüz uyumu, Türkçenin çok erken devirlerinden beri görülegelen bir olay olduğundan, eski ve yeni bütün Türk dili kollarında yerleşmiş durumdadır (Korkmaz, 2017: 78). Tarihî dönemlerde bazı istisnaları bulunsa da bu uyumun varlığı büyük oranda kabul edilmiştir (Kartallıoğlu, 2011: 47).

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde, eklerin büyük oranda dil uyumuna bağlı olduğu kabul edilmektedir; fakat aynı döneme ait metinlerde bu genel görüntüye uymayan, kural dışı örneklere de rastlanmaktadır (Kartallıoğlu, 2011: 48). Metnimizde az da olsa uyum dışına çıkan örnekler görülmektedir. Ancak bu örneklerin uyumsuz şekillerinden daha çok uyumlu şekillerine rastlamaktayız. Uyuma aykırı kullanımlar, +lIK / +lUK ve +mAK ekleriyle ekleşen bazı Türkçe ve alıntı kelimelerde görülmektedir. Uyum dışına çıkan örneklerde, arka ünlülü kök ve gövdelere ön ünlülü ekler geldiği gibi, aksine ön ünlülü kelimelere de art ünlülü ekler gelebilmektedir (Duman, 2012: 56).

Türkçe kelimelerle birlikte söz konusu alıntı kelimeleri belli ağız katmanlarının veya bölgelerinin söyleyiş örnekleri olarak kabul etmek gerekir. Dolayısıyla bilimsel neşirlerde bu türlü örnekler görmezlikten gelinmemeli, Türkçenin tarihî fonetiği ve morfo-fonolojisi açısından çok değerli olan bu malzemeler, eserde yeknesaklık sağlamak uğruna feda edilmemelidir (Duman, 2012: 63).

Ayrıca metnimizde eklerin yanı sıra kelime tabanında benzer bir durum barındıran yazımlar bulunmaktadır.

اَسِرِقمېدِرْ (5b/3) esırıḳ
قَنْجِكْ (11a/8) ḳancik

Türkçe Kökenli Kelimelerde

- -mAK

دُتْمَكْ (24a/11) dutmek
كورمق (10b/10) görmaḳ
قوُصْمَكْ (30b/4) ḳuşmek
وُرْمَكْ (10b/4) vurmek
كوُرْمَقْ (9b/3) görmaḳ
قوُجْمَكْ (10a/7, 32b/3) ḳuçmek
اوْيْنَمَكْ (58b/11) oynamek

- +lIK / +lUK

بَكْلِقْدِرْ (58b/9) beg+lıḳdır
دېرْلِغې (57a/1) dir+lıġı
اَيوُلِقْدُرْ (14a/9) eyü+lıḳdur
قَراكوُلُكْ (17b/5)ḳaraŋu+lük
دېرِلِغې (17a/10) diri+lıġı
اَيْلِغَهْ (54a/8) ey+lıġa
كَكَزْلِقْدِرْ (59b/12) geŋez+lıḳdır

Alıntı Kelimelerde

- +lIK

عَزِيزْلِقْدِرْ (25a/7) ʿazīzlıḳdır
فَقِيهْلِقْدِرْ (15a/5) faḳīhlıḳdır
فَرَحْلِكْ (27b/2) feraḥlik[4]
اَمِنْلِقْ (23a/7, 60b/7) eminlik[3]
فَقُيرِلِقْدَنْ (57b/5) faḳīrlıḳdan
حَرامېلِقْ (28a/7) ḥarāmīlıḳ

[3] اَمِنْلِكْ (23b/7) eminlik
[4] فَرَحْلِغَهْ (21b/8) feraḥlıġa

خَسْتَلِقْ (38a/1) ḫastelıḳ[5]
قُوَّتْلِغِدِرْ (53a/4) ḳuvvetlıġıdır
مُؤَذِّنْلِقْدُرْ (15a/4) müʾezzinlıḳdur
بادِشاهْلِكْ (19a/6) pādişāhlik[6]
راحَتْلِكْ (14a/5, 56b/7) rāḥatlik[7]
سَلامَتْلِقْ (15b/6) selāmetlıḳ
تَقْصِرْلِقْ (18a/6) taḳṣīrlıḳ
وَزِيرْلِقْ (15a/13) vezīrlıḳ[8]

2.4.1.1. Ünsüz Uyumu

Eski Anadolu Türkçesinde, ünsüz uyumu yoktur. Bu dönemde bazı ünsüzlerin sürekli ötümlü olması, uyumsuzluğun önemli sebeplerindendir (Gülsevin, 2013: 42). Metnimizde ünsüz uyumunu bozan ekler şunlardır:

- +dA

اَلْمَقْدَهْ (59a/14) almaḳ+da
ايراَقْدَهْ (18a/10) ıraḳ+da
صَتْمَقْدَهْ (59a/14) ṣatmaḳ+da
اوُجْماَقْدَهْ (57b/13) uçmaḳ+da

- +dAn

فَقْيِرلِقْدَنْ (57b/5) faḳīrlıḳ+dan
ايِرْمَقْدَنْ (16b/1) ırmaḳ+dan
صَرْنِجْدَنْ (17a/5) ṣarnıç+dan
صوُصوُزْلُقْدَنْ (23a/12) ṣuṣuzluḳ+dan

- +dUr / +dIr

اَيْرِلْمَقْدِرْ (35b/11) ayrılmaḳ+dır
مَعْزوُلْلُقْدُرْ (27b/1) maʿzūlluḳ+dur
أولْمَقْدِرْ (39b/4) olmaḳ+dır
اوُلولُقْدُرْ (31b/12) ululuḳ+dur

- -dI

اِيتْدِيكِمْ (12b/10) iyt-di
طوُتْدِي (41a/8) ṭut-dı
يَرَتْدِي (4b/12) yarat-dı
يِرتْدِي (45b/2) yırt-dı

- -dIK / -dUK

اِصيِرْدوُغِي (9b/2) ışır-duġı
اوُلْدُرْدِكِينْ (39b/2) öldür- digin
صُقْدِغِنْ (26b/13) ṣoḳ-dıġın
يِدوُكِينْ (26b/12) yi-dügin

[5] خَسْتَلِكْ (18a/1) ḫastelik
[6] بادِشاهْلِقْ (24b/9) pādişāhlıḳ
[7] راحَتْلِقْ (39b/11) rāḥatlıḳ
[8] وَزِيرْلِكْ (26a/1) vezīrlik

- -dIr / -dUr

دوُنْدُرْ (6b/10) dön-dür اوُلَشْدِيرُرْ (23b/8) ulaş-dır

2.2.2. SES DEĞİŞMELERİ

2.2.2.1. Kök Hecede e/ ~ i/

Eski Anadolu Türkçesinde kapalı "e" meselesi sonuca bağlanabilmiş bir konu değildir, bunda Arap alfabesinin fonetik olmaması ve dönemin imlasının düzenli olmayışının etkisi bulunmaktadır. Bu konuda bazı araştırmacılar, Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde "i" ile yazılan sesi kapalı "e" (ė) olarak okumayı tercih ederken, bazı araştırmacılar da güçlü bir delilin bulunmayışı nedeniyle, metinlerde "i" ile yazılan bu sesi yazımına bağlı kalarak "i" şeklinde okumayı tercih etmişlerdir (Özkan, 1995: 92).

EAT'de "esreli" yazılıp bugün İstanbul Türkçesinde "e", Anadolu ağızlarında da yer yer kapalı "ė" olarak görülen, EAT'de "üstünlü" yazılıp bugün İstanbul Türkçesinde "i" olarak görülen (Timutaş, 2012: 20) bu ilk hece ünlüsünde bir değişimin olduğunu bilmekteyiz. Ancak bu gelişmenin hangi devirde başladığı ve gerçekleştiği, eski imlanın özelliği yüzünden kesin olarak tespit edilebilmiş değildir (Duman, 1995: 175).

Metnimiz ise bu meselede karışık bir tutum sergilemektedir. Aynı kök hece ünlüsünün bazı kelimelerde (yi- / ye-, yir / yer gibi) hem esreli hem üstünlü, bazı kelimelerde (di- , ir- gibi) sadece esreli yazıldığı görülmektedir. Bu sesin gösteriminde özel bir işaret kullanılmamış, "esre", "dik esreli ye" ve "üstün" ile işaretlenmiştir. Ayrıca Harezm sahası metinlerinde özellikle Nehcü'l-ferādis'te daha fazla görülen ve kapalı "ė" olarak yorumlanan "üstünlü ye" (Yavuz, 1991: 293) (Eckmann, 2017: 139) yazımına metnimizde tesadüf edilmiş, "il" kelimesinin iki yerde "üstünlü elif-ye" ile yazıldığı görülmüştür. Bu yazım kapalı "e" olarak yorumlanabileceği gibi i'den "e" sesine geçişi gösteren işaretlemeler olarak da (Duman, 2014: 67) kabul edilebilir.

Metnimizde i ~ e değişimi meselesinde yazım şeklini göz önünde tutarak esreli yazımları "i", üstünlü yazımları "e" şeklinde okumayı tercih ettik. Böyle bir okumayı

tercih etmemiz, metnimizde kapalı e'nin var olmadığı anlamına gelmez. İlk hecesindeki ünlüsünün, bazen "esreyle" bazen "üstünle" gösterildiği kelimeler ve metindeki sayıları aşağıda verilmiştir.

Metnimizde "üstünlü ve esreli" yazımları bulunan fakat bugün İstanbul ağzında "i" olarak telaffuz edilen kelimeler:

Üstünlü yazımı olanlar:	Esreli yazımı olanlar:
اَيوُ (17a/10) eyü[9] (34)	اِيوُ (24b/4) iyü[10] (25)
كَيْمَكْ (23a/1) gey- (9)	كِيَرْدِي (61a/3) giy- (2)

Metnimizde "üstünlü ve esreli" yazımları bulunan fakat bugün İstanbul ağzında "e" olarak telaffuz edilen kelimeler:

Üstünlü yazımı olanlar:	Esreli yazımı olanlar:
اَيلْ (26b/2) el (2)	ايِلْ (15b/12) il (11)
بَكْ (44a/10) beg (9)	بيِكْ (15b/5) big (1)
اَتْمَكْ (27a/5) et- (1)	اِتْمَكْ (11b/9) it- (86)
كَرَكْ (5a/13) gerek (26)	كِرَكْ (14a/2) girek (3)
كَتْمَدِي (61b/9) get- (1)	كِتْمَكْ (49b/9) git- (8)
يَدِي (44b/13) ye- (5)	يِمَكْ (58b/10) yi- (55)
يَكْرَكْ (59a/1) yegrek (1)	يِكْرَكْدُرْ (29b/10) yigrek (4)
يَكِي (34a/6) yeŋi (1)	يِكِي (32a/5) yiŋi (1)
يَرْ (10b/3) yer (2)	يِرَهْ (26b/11) yir (21)
وَرِرْلَرْدِي (2b/8) ver- (1)	وِرْمَكْ (35a/13) vir- (30)

Metnimizde sadece "esreli" yazımı bulunan ve bugün İstanbul ağzında "e" olarak telaffuz edilen kelimeler:

بِشْ (14b/9) biş	دِيمَكْ (23a/2) di-
كِيجَهْ (4b/5) gice	كِجْدِي (8a/4) giç-

[9] اَيْلِكْ (16a/8) ey / اَيِيدْ (34a/4) eyi

[10] اِيِدُرْ (36a/11) iyi

كِيِرُو (14a/11) girü/giri	كِيِكْ (30b/13) giyik
اِيرَهْ (45a/4) ir-	اِرْكَكْ (20b/3) irkek
يِدِي (13a/10) yidi	يِلّلَرْدِي (28b/1) yille-
يِمِشْ (9b/8) yimiş	يِشِل (24b/6) yişil

Metnimizde sadece "esreli" yazımı bulunan ve bugün İstanbul ağzında da "i" olarak telaffuz edilen kelimeler:

دِيرْلِكْ (22a/8) dirlik	كِيَجَكْ (31b/9) giyecek
كِيَهْسِي (26a/13) giyesi	اِشِتْمَكْ (36a/1) işit-

Metnimizde diğer bir farklı yazım da "eyit-" kelimesinde görülmüştür. EAT döneminde kelime başı ünlüsünün üstünlü yazıldığı bilinen "eyit-" kelimesinde, "eyt- / iyt-" şeklinde e'den i'ye doğru bir daralma görülmüş, bu kelimenin yazımında hem üstün hem esre kullanılmıştır.

Üstünlü yazım:	Esreli yazım:
اَيدَهْ (17b/3) eyt- (19)	اِيدَهْلَرْ (28a/11) iyt- (28)

Ayrıca bu kelimenin esreli yazımları, "it-" kelimesiyle yazımdaki benzerliği sebebiyle karıştırılmış ve 3 yerde aşağıdaki şekilde yazılmıştır[11]:

اِتْدِي (12b/12) iytdi	اِتْدِيكِمْ (13a/2) iytdi‿kim
اِتْدِيلَرْ (22a/6) iytdiler	

2.2.2.2. b > v değişmesi

Eski Türkçenin belirli söz varlığındaki ön, iç ve son ses b'leri bu dönemde artık bütünüyle v'ye dönüşmüş durumdadır (Korkmaz, 2013: 93).

#b > #v

وَاَرْ var (13a/4) < bar	وَاَرْمَقْ var - (22b/6) < bar -

[11] Bu konudaki farklı bir görüş ise şöyledir: Eyit- fiilinin Anadolu sahasında 16. yüzyılın sonlarından itibaren kullanım alanı daralmağa başlamış, daha sonraki asırlarda da unutulup kullanımdan düşmüş, bunun neticesinde it- şeklinde yanlış bir kullanımı ortaya çıkmıştır (Karasoy & Yavuz, 2004: 105).

وِرْمَكْ vir - (23b/3) < bir -

b/>v/

دَوَهْ deve (37b/1) < tebe

طَوَارْ ṭavar (28a/5) < ṭabar

طَوْشَانْ tavşan (41a/11) << tabışġan

تاوُقْ tavuḳ (40b/13) << taḳıġu

يَلْوارَهْ yalvar - (3b/9) < yalbar -

يَوْلَقْ yavlaḳ (59a/4) < yablaḳ

ياوُزْ yavuz (16a/5) << yabız

b# > v#

اَوْ ev (20a/12) < eb

2.2.2.3. p > b değişmesi

p/ > b/

كِبِي gibi (39a/12) << kipi

2.2.2.4. ç > c değişmesi

ç/ > c/

اَجِي acı (30a/7) << açıg

كِيجَهْ gice (4b/5) << giçe

اِنْجُو incü (31b/5) << yinçü

نِيجَهْ nice (46a/4) << neçe

اوُجُزْلُو ucuz (36b/4) < uçuz

ç# > c#

دوُرْدُنْجِي dördünci (7a/10) << törtünç

اوُجُنْجِي üçünci (7a/5) < üçünç

2.2.2.5. d >> y değişmesi

d/ >> y/

اَيَاقْ ayaḳ (12a/12) << adaḳ

اِيرْدِي ayır - (35b/7) << adır-

اَيْرِيلَهْ ayrıl - (60a/5) << adrıl-

اَيْرُو ayru (40a/1) << adruḳ

اِيُو ayu (31a/3) << adıġ

بُيُوكْ büyük (49a/6) << bedük

اَيُو eyü (55a/2) << edgü

كَيْمَكْ gey - (32a/4) << ked-

قَيْغُو ḳaygu (24b/2) << ḳadġu

قُويْمَقْ ḳoy - (36a/10) << kod-

قُيُوَهْ ḳuyu (7a/13) << ḳuduġ
قُيُرُقْسُوزْ ḳuyruḳ (37b/7) < ḳudruḳ
اُيُوزْ uyuz (19a/2) < uduz
اُويُوَهْ uyu - (6a/10) << udı-

2.2.2.6. k > g değişmesi

#k > #g

كَرَكْ gerek (27a/5) << kergek
كَلْدِ gel - (12b/11) < kel-
كَيْمَكْ gey - (32a/4) << ked-
كَتُورْمَكْ getür - (54b/13) << keltür-
كِجَهْ giç - (57b/8) < keç-
كِبِ gibi (39a/12) < kibi
كِرْمَكْ gir - (17a/7) < kir-
كِدَرْسَهْ gider - (61b/8) << kiter-
كِيِكْ giyik (41a/7) < kiyik
كِرُو girü (34a/1) < kirü
كُمْلَكْ gömlek (32a/9) << köŋlek
كُوكْدَهْ gök (37a/2) < kök
كُورْمَكْ gör - (28b/6) < kör-
كُوكُلْ göŋül (19a/3) << köŋül
كُتُورِلَهْ götür - (54b/12) < kötür-
كُوْرْكُلُو görk (21b/9) < körk
كُوْزْلَمَيَهْ gözle - (34b/2) < közle-
كُوْزْ göz (25a/8) < köz
كُوْدَرْدِ güd - (43b/2) < küt-
كُوْجْ güç (54b/2) < küç
كُلْمَكْ gül - (58b/11) < kül-
كُمُوْشْ gümiş (31a/11) < kümüş
كُوْنَشْ güneş (15a/6) < küneş
كُوْنْ gün (2a/1) < kün

2.2.2.7. g > v Değişmesi

g/ > v/

تاُوُقْ tavuḳ (40b/13) << taḳıġu

2.2.2.8. ḳ > ḫ değişmesi

Ön seste ḫ ünsüzü yalnız Arapça ve Farsçadan geçme sözcüklerde yer alır (Korkmaz, 2013: 94). Bu değişim metnimizde iki kelimede görülmüştür.

يُخْسُوْلْ yoḫsul (17a/12) < yoḳsul
دَخِ daḫı (5a/12) << taḳı

2.2.2.9. t > d değişmesi

Eski Türkçede arka ve ön sıradan bütün kelimelerin başında t/d ayrımı yapılmadan hep t'li şekiller bulunmaktaydı. Aslında "t" olan bu fonemin "d" şeklinde gelişmesi Eski Türkçe devresinin sonlarında başlamıştır. Ancak bu değişmenin gösterdiği seyir pek açık değildir (Özkan, 1995: 99). Eski Anadolu Türkçesinde ise ön sıradan kelimelerdeki t-/d- değişimi birkaç istisnası ile artık tamamlanmış ve yazıya da geçmiştir. Ancak arka sıradan kelimelerde t-/d- değişimi bakımından (Korkmaz, 2017: 489) karışık bir durum kendini göstermektedir. Bu karışıklık yüz yıldan yüz yıla ve eserden esere göre farklılıklar göstermekle birlikte, arka sıradan kelimelerdeki t'ler daha çok korunmuş ve bunlar da genellikle (ط) ile yazılmıştır (Özkan, 1995: 99).

Metnimizde ön sıradan kelimeler bu dönemden beklenildiği gibi ötümlüleşmiştir. Arka sıradan kelimelerin ise ötümlüleşmiş örneklerinin yanında, imlasını koruduğu ve ötümsüz şekilleriyle yazıldığı örnekleri de metnimizde görülmektedir.

Metnimizde hem (ط)'lı hem de (د)'lı yazımı görülen kelimeler ve sayıları aşağıda verilmiştir:

طَوْشاَنْ (44a/1) ṭavşan (5)	دَوْشاَنْ (30b/13) davşan (2)
طوُغَهْ (29a/8) ṭoġ- (14)	دوُغُرْسَهْ (39a/9) doġur- (3)
طُغُرَهْ (40a/8) ṭoġur- (6)	دوُغُرْسَهْ (39a/9) doġur- (3)
دوُغْرِ (36b/8) doġrı (1)	طُغْرِ (25b/11) ṭoġrı/ ṭoġru (11)
طوُنْ (32a/4) ṭon (12)	دوُنِنَهْ (24b/3) don (3)
طوُكوُزْ (43b/2) ṭoŋuz (7)	دوُكوُزْلَرِ (43b/1) doŋuz (1)
طوُرُرْ (37b/4) ṭur- (2)	دُرْمَقْ (23a/3) dur- (5)
طوُتْدِ (45b/7) ṭut- (10)	دوُتَهْ (14a/12) dut- (10)
طوُزْ (9b/12) ṭuz (2)	دوُزْ (30a/13) duz (1)

Bu kelimelerin metnimizde sadece (ط)'lı yazımlarına rastlanmıştır:

طاَغْ (19a/4) ṭaġ	طَلاَرْدِ (45b/12) ṭal-
طَمَرْلَرِ (7b/10) ṭamar	طاَمُودَنْ (13b/2) ṭamu

طَبۇجي (59b/9) ṭap-
طاَرْتِلۇرْ (23b/13) ṭart-
طاَشْ (47b/6) ṭaş
طَواَرْ (28a/5) ṭavar
طِرْنَقْ (25a/10) ṭırnaḳ
طۇغاَنْ (46b/12) ṭoġan
طُقۇزْ (15a/3) ṭoḳuz
طۇلۇ (54a/5) ṭolu

طاَرْ (25b/1) ṭar
طاَشَهْ (7b/12) ṭaş-
طَتْلۇ (29a/1) ṭatlu
طَيَاقْ (60a/11) ṭayaḳ
طۇطۇشْمُشْ (18a/13) ṭuṭuş-
طۇقْ (3b/10) ṭoḳ
طۇلَهْ (58a/5) ṭol-
طۇتْلُمُشْ (16a/2) ṭutul-

#t > #d

دَخي (12b/11) daḫı << takı
دَكِلْ (41b/3) degül < tegül
دَمۇرْ (33b/8) demür < temir
دَكْلي (27a/10) deŋli < teŋlig
دِيمَكْ (23a/2) di- < ti-
دِلْسِزْ (34a/10) dil < til
دِلْكي (44a/6) dilki < tilkü
دِري (39b/7) diri < tiriġ
دِيشي (39a/9) dişi < tişi
دۇكُلْمُشْ (36a/13) dökül- < tökül-
دۇرْت (2b/6) dört < tört
دۇرِ (37b/12) durı < toruġ
دۇزَغَهْ (33a/10) duzaḳ < ṭuzaḳ
دۇنْ (58b/7) dün < tün
دۇشْ (2b/8) düş < tüş

دَكِرْماَنْ (8b/9) degirmen < tegirmen
دَلِنْمِشْ (31b/5) del- < tel-
دَكِيزْ (16a/12) deŋiz < teŋiz
دَبْرَنْسَهْ (59a/13) depre- < tebre-
دِيكَرْ (33b/3) dik- < tik-
دِيلَمَكْ (24a/8) dile- < tile-
دِرَكْلَرِيدُرْ (5a/2) direk << tiregü
دِيشْلَري (25a/6) diş < tiş
دۇلاَشُرْدي (51b/7) dola- < ṭola-
دۇنْدُرْ (6b/10) dön- < tön-
دۇشَكْ (9a/11) döşek < töşek
دۇرُشْمَقْ (43b/4) duruş- < turuş-
دۇكَلي (16b/8) dükeli << tükellig
دُرْلۇ (26b/1) dürlü << türlüg
دۇشَهْ (19a/11) düş- < tüş-

t/ > d/

كَنْدي (46b/11) kendi < kentü
كِيدَرْسَهْ (61b/8) gider- << kiter-

اوُدُنْ (33a/6) odun < otun

t# > d#

اوُدْ (18a/10) od < ot

سوُدْ (40b/3) süd < süt

2.2.3. SES OLAYLARI[12]

Ötümlüleşme başlığı altında verdiğimiz örnekler ekleşme sonucu oluşan ses olaylarıdır. Ayrıca ses değişmesi başlığı altında ele aldığımız t > d, ç > c ve k > g, değişmesi ötümlüleşme; ķ > ḫ, b > v, değişmesi sızıcılaşma; p > b değişmesi ötümsüzleşme ses olaylarına örnektir.

2.2.3.1. Ötümlüleşme

Bir kelimedeki herhangi bir ötümsüz ünsüzün herhangi bir sebeple ötümlü karşıtına dönüşmesidir.

2.2.3.1.1. t > d Ötümlüleşmesi

İki vokal veya bir vokal ile bir konson arasında kalan "t" ötümlüleşerek "d" sesine dönüşmüştür.

<u>VtV > VdV</u>

اَدِنْ (5b/1) ad < at

اَيدَهْ (6b/8) eyd- << eyit-

ايدَهْ (38b/3) id- < it-

ايشِدَهْ (21b/7) işid- < işit-

قَنادِي (48b/2) ķanad < ķanat

<u>KtV > KdV</u>

دُرْدِي (60b/2) dörd < dört

2.3.1.1.1. K > G Ötümlüleşmesi

<u>VkV > VgV</u>

İki vokal arasında kalan "k" ötümlüleşerek "g" sesine dönüşmüştür.

بَگْلِگَهْ (32a/4) beglige < beglik+e

بَگْلِكِي (15b/5) begligi < beglik+i

جَتَوْكِي (44a/7) çetügi < çetük+i

دوْشَكِي (51b/6) döşegi < döşek+i

[12] Bu başlık altındaki tanımlar için, Osman Nedim Tuna'nın Türk Dilbilgisi (Fonetik ve Morfoloji) Ders Notları'ndan yararlanılmıştır.

دِلَكِينَهْ (15b/3) dilegine < dilek+ine
اَشَكِي (37b/4) eşegi < eşek+i
اَكْسِكِلِكِينْ (24a/2) eksikligin < eksiklik+in
كوُكَهْ (36b/9) göge < gök+e
كوُرْمَكِ (13b/10) görmegi < görmek+i
اِينَكِي (43a/1) inegi < inek+i
كَكْلِكِي (48a/2) kekligi < keklik+i
سِدِيكِي (28a/10) sidigi < sidik+i
سُكوُكِينْ (41b/8) sünjügin < sünjük+in
يوُزُكِي (32a/13) yüzügi < yüzük+i
يوُزُكِنِكْ (32a/11) yüzügi < yüzük+iniŋ

VkV > VġV

İki vokal arasında kalan “k” ötümlüleşerek “ġ” sesine dönüşmüştür.

اَرِيلِغِي (19b/7) arılıġı < arılık+ı
اَرْتوُقْلِغِي (19a/3) artuklıġı < artuklık+ı
اَيَاغِي (35b/8) ayaġı < ayak+ı
اَيَاغِينْ (35b/9) ayaġın < ayak+ın
اَزِيلِغِيدُرْ (23b/3) azılıġıdur < azılık+ıdur
بِيِغِينْ (61a/8) bıyıġın < bıyık+ın
چِقْمَغِي (58a/2) çıkmaġı < çıkmak+ı
چِرَاغِي (18b/6) çırāġı < çırāk+ı
دوُزَغَهْ (33a/10) duzaġa < duzak+a
حَلَالِغَهْ (24a/8) ḥelāllıġa < ḥelāllık+a
اِرْمَغِي (60b/13) ırmaġı < ırmak+ı
قِسْرَاغِي (38a/7) ḳısraġı < ḳısrak+ı
قِزْلِغِنْ (33a/3) ḳızlıġın < ḳızlık+ın
قُلَاغِي (61a/9) ḳulaġı < ḳulak+ı
قوُيْرُغِي (37b/5) ḳuyruġı < ḳuyruk+ı
أُوقُمَغَهْ (54b/6) oḳumaġa < oḳumak+a
رَاحَتْلِغِينْ (31a/4) rāḥatlıġın < rāḥatlık+ın
صَغْلِغِي (21b/3) ṣaġlıġı < ṣaġlık+ı
صَيْرُلِغَهْ (21b/12) ṣayrulıġa < ṣayrulık+a
طَرْلِغِي (19a/4) ṭarlıġı < ṭarlık+ı
طِرنَغِي (61a/10) ṭırnaġı < ṭırnak+ı
طِرْنَغِينْ (61a/8) ṭırnaġın < ṭırnak+ın
اوُجُزْلُغَهْ (36a/13) ucuzluġa < ucuzluk+a
أُجْمَاغَهْ (13b/2) uçmaġa < uçmak+a
اوُجْمَاغِي (13a/9) uçmaġı < uçmak+ı
اوُلوُلُغَهْ (55a/9) ululuġa < ululuk+a
اوُزُنْلُغنَهْ (53b/9) uzunluġna < uzunluk+na
يَابْمَغِكْ (20a/10) yapmaġıŋ < yapmak+ıŋ
ضَعِفْلِغَهْ (36a/8) ża‘ıflıġa < ża‘ıflık+a

2.3.1.1.2. ç > c Ötümlüleşmesi

İki vokal veya bir vokal ile bir konson arasında kalan “ç” ötümlüleşerek “c” sesine dönüşmüştür.

VçV > VcV

اَغَاجِي (29b/5) aġaç+ı > aġacı
صَرْنِيجِكْ (16a/11) ṣarnıç+ıŋ > ṣarnıcıŋ

KçV > KcV

بۇرْجِي (19a/1) borç+ı > borcı

2.3.1.2. Ötümsüzleşme

Bir kelimede eskiden ötümlü olan bir konsonun herhangi bir sebeple, ötümsüz karşıtına dönüşmesidir.

t < d

اَلْبَتَّهْ (24b/13) elbette < elbet+de

z > s

كوُسّوُزْ (10a/13) gössüz < göz+süz

اِسْتَيَهْ (4a/7) iste- < izde-

ġ > k

چِراَقْ (18b/1) çırāķ < çırāġ

2.3.1.3. Erime

Ses yitimiyle sonuçlanan olaylardandır. Bir hece sonundaki ünsüzün kendisinden önceki ünlünün içinde, ünlünün açıklığı nedeniyle kaybolması sonucunda, ünlüyü uzatarak oluşturduğu ses olayıdır. Erime sonucu oluşan bu uzunluk sonrasında kalkabilir. Ana sebep vokal açıklığıdır. Erimenin olabilmesi için eriyecek sesin açıklığı fazla olan sesten sonra gelmesi gerekir.

b# >> Ø

صوُ ṣu (17a/6) << ṣub

G# > Ø

اَجِي acı (30a/7) << açıg

اَغْرِي aġrı (27b/2) < aġrıġ

اَرِي arı (57b/3) < arıġ

اَرْتوُجَقْدُرْ artucaķ (4b/13) < artuġcaķ

اَصّي aṣṣı << asıġ

اَيْرُوْ ayru (40a/1) << adruķ

اَيوُ ayu (43a/12) << adıġ

بِتِي biti (24a/5) < bitig

بَللوُ bellü (53b/4) << belgülüg

جَرِي çeri (49b/11) < çerig

دِرِي diri (39b/7) < tiriġ

دوُكّلي dükeli (16b/8) << tükellig

دُرْلُو dürlü (14a/12) << türlüg
دوُرِ durı (37b/12) << toruġ
اَلْ el (12a/12) < elig
اَلّلي elli (2b/12) << elig
كوُرْكُلُو görklü (21b/9) << körklüg
ايسيجَقْ ısıcaḳ (7b/11) < ısıgcaḳ
اِسّي ıssı (60a/10) << ısıġ
قَمُو ḳamu (6b/13) < ḳamuġ
قَبُو ḳapu (9a/10) < ḳapıġ
قَتي ḳatı (45a/5) < ḳatıġ
قورُو ḳuru (16b/3) < ḳuruġ
قُيُوَيَهْ ḳuyu (7a/13) << ḳuduġ
اوُلُو ölü (35a/11) < ölüg
صاَري ṣarı (32a/8) < sarıġ
صاَتِجي ṣatıcı (53a/9) < < satıġçı
سُجي suci (30b/8) << süçüg
سُرُو sürü (7b/6) < sürüg
اوُلُو ulu (19a/8) < uluġ
طَتْلُو ṭatlu (53a/3) << tatıġlıġ

l>Ø

كَتوُرْمَكْ getür- (11b/9) << keltür-
اوُتوُرَهْ otur- (39b/1) << oltur-

y>Ø

قوُمُشْ (35b/10) ḳo- < ḳoy-

2.3.1.4. Yutulma

Ses yitimiyle sonuçlanan olaylardandır. Açıklığı fazla olan ses açıklığı az olan sesten sonra geliyorsa yutulma gerçekleşir.

2.3.1.4.1. Ünlü Yutulması

Kelime başı ünlüleri ve orta hece ünlüleri kendinden sonraki hecenin açıklığında yutulur.

Türkçe Kelimelerde

I > Ø

Bu örneklerde I sesi yutulmuştur.

اَغْزي aġzı (25a/13) < aġız+ı
بَغْرِنْ baġrın (48b/12)< baġır+ın
اَيْلِكْ eylik (24a/11) < eyi+lik
اَيدَهْ eyt- (6b/8) << eyit-

U > Ø

كۈڭلي gönli (15b/2) < gönül+i

اوغلي oġlı (25a/9) < oġul+ı

Alıntı Kelimelerde

I > Ø

اَصْلي aṣlı (5a/8) > aṣıl+ı

اَهْلِنَهْ ehline (34a/8) < ehil+ine

خَيْرَهْ ḫayra (12a/10) > ḫayır+a

عِلِمكْ ʿilm (54b/8) > ʿilim+iŋ

قَوْمي ḳavmi (24b/11) < ḳavim+i

مَكْرِنْدَنْ mekrinden (58b/2) > mekir+inden

رِزْقي rızḳı (7a/7) > rızıḳ+ı

شَهْرِكْ şehriŋ (61b/5) > şehir+iŋ

وَقْتي vaḳtı (28b/11) < vaḳıt+ı

U > Ø

حُكْمُنْدَهْ ḫükmünde (15a/1) > ḫüküm+ünde

2.3.1.4.2. Ünsüz Yutulması

Yutulma ile erime arasında istikamet farkı vardır. Bu olayda, konson kendinden sonra gelen vokalin içinde erimeye fırsat bulamadan kaybolur. Ünsüzün, ünlünün içinde yutulabilmesi için, ünsüz ünlüden önce gelmelidir. Yutulmada, ünsüzle biten bir kapalı heceden sonra gelen ünsüz genellikle damak ünsüzüdür.

G/ > Ø

Bu örneklerde “G” sesi yutulmuştur.

بَلْوُرْدي belür - (27b/2) < belgür-

بولاڭيڤْ bulanıḳ (59b/4) << bulġanyuḳ

اَيوُ eyü (17a/10) << edgü

كَرَكْ gerek (27a/5) << kergek

قَزاَنَهْ ḳazan (58a/7) < ḳazġan

قَزاَنجْ ḳazanç (24a/12) < ḳazġanç

قولاَقْ ḳulaḳ (12a/12) < ḳulġaḳ

صِجاَنْ şıçan (43b/7) < sıçġan

يَلاَنْ yalan (18a/5) < yalgan

طَوْشاَنْ tavşan (44a/1) < tabışġan

y > Ø

Bu örneklerde “y” sesi yutulmuştur.

اِلْقي ılḳı (28a/13) < yılḳı

ايراَقْ ıraḳ (8a/7) < yıraḳ

اِنْجوُ incü (50a/12) << yinçü ايِبْ ip (33a/5) < yip

b > Ø

أُولَهْ ol- (13b/5) < bol-

2.3.1.5. Düşme

Herhangi bir kelimedeki herhangi bir ses, kendinden önceki sesin açıklığında erimeye fırsat bulamadığında veya kendinden sonraki sesin açıklığında yutulmaya fırsat bulamadığında, bu sesin kullanımdan kalkmasına düşme denir. Bir kelimede; vokal, konson veya bir grubun kaybolmasıdır.

Ünlü Düşmesi

تاٰوُقْ tavuḳ (40b/13) << taḳıġu

2.3.1.6. Türeme

Bir kelimeye hiçbir mana değişikliğine sebebiyet vermeyecek şekilde yeni bir sesin ilave edilmesidir. Yani kelimede, hiçbir organik fonksiyonu bulunmayan bir veya birden çok sesin türemesi olayıdır. Bazen ses-hece dengesini kurmak için bazen iki ünlü yan yana geldiği zaman bazen de kelimenin içinde baskıyla anlam yoğunlaştırılmak istendiği zaman ses türemesi olur.

2.3.1.6.1. Ünlü Türemesi

Türkçe Kelimelerde

اَزَمْجِقْ azacıḳ (48b/1) < azcuk دوُرْدُنْجِي dördünci (7a/10) << törtünç

اوُجُنْجِي üçünci (6b/4) < üçünç

Metnimizde bazı kelimelerin “r” ünsüzü barındıran ünsüz çiftlerinde türeme oluştuğu görülmektedir.

اَرْتَمَقْ artmaḳ (27b/11)	بارُوتْ bart (9b/6)
بَرَكْ berk (56b/9)	بورْجُلُو borçlu (24b/1)
بُرُكْ börk (10a/6)	بوُرُكْ börk (54a/1)
اَسِرقمِيدِرْ esırıḳ (5b/3)	كورْكُلُو görklü (21b/9)
قورُتْ kurt (8a/3)	يرتْدِي yırıt - (45a/10)

Alıntı Kelimelerde

جَورْ cevir (54b/2) < cevr	خَسِرَتْلَرِينَهْ ḥasıret (55b/3) < ḥasret
حَضِرَتلَرِي ḥażiret (5b/9) < ḥażret	عِلِم ʿilim (24a/9) < ʿilm
كِشِنِجْ kişinic (30a/10) < kişnic	نَعْلِبَنْدْ naʿilbend (52b/11) < naʿlbend
صُلُحْ ṣuluḥ (59a/15) < ṣulḥ	وَقِتْ vaḳit (55a/8) < vaḳt
ظُلْمْ ẓulüm (36b/2) < ẓulm	غَدِر ġadır (22a/5) < ġadr

Metnimizde bazı alıntı kelimelerin ünsüz çiftlerinde münferit türemeler oluştuğu görülmektedir.

بَخَتْ baḫt (22a/4)	بَخْتِ baḫt (2b/9)
بَخْتِلِقْ baḫt (2b/10)	بُرُجْ burç (19b/13)
فِعِلُو fiʿl (48a/13)	مَرَكْ merg (18a/3)

2.4.6.1.2. Ünsüz Türemesi

Türkçe Kelimelerde

اَغْلاْيِجِي (48a/8) aġlayıcı < aġla-(y)ıcı	اَيْنَيَهْ (61b/1) āynaya < āyna+(y)a
باَشْلَيُوب (24a/11) başlayup < başla-(y)up	دِرِيِي (35a/11) diriyi < diri+(y)i
قِلْمَيالَرْ (4b/6) ḳılmayalar < ḳılma-(y)alar	يوُرُيَهْجَكْ (6b/2) yürüyecek < yürü-(y)ecek

Alıntı Kelimelerde

عَجَبِبْ ʾacāyib (38b/8) < ʾacāʾib	غاَيِبْ ġāyib (19b/8) < gāib

2.4.6.2. Derilme

Ses yitimiyle sonuçlanan olaylardandır. Bir ünlüden sonraki sürekli bir ünsüzün ve bu ünsüzden sonraki ünlünün, kademeler halinde ilk ünlüye toplanıp onun içinde erimesi ve bir uzun ünlü haline gelmesidir. Çoğunlukla kelime sonunda bulunur.

بۇزالدى buzala- (43a/1) < buzaġıla-

2.4.6.3. Karışma

Konuşma sırasında meydana gelen konuşmayla sınırlı kalan bir birleşmedir. Karışma sonucunda bir ses değişikliği meydana gelmez. Konuşma sırasında, dizideki kelimelerden ikisinde, birinin sonundaki ötekinin başındaki ünlülerin birbirine geçmesi olayıdır. Bunun sonunda bir uzun ünlü ortaya çıkar.

جانىجۇن canı_çün < canı+içün

2.4.6.4. Geçişme

Her ikisi de daima birlikte kullanılan ve genel olarak biri ünlüyle bitip diğeri ünlüyle başlayan kelimelerin birleşmesidir.

بۇيلە böyle (60b/9) << bu+ile

2.4.6.5. Ünsüz Kaynaşması

Bir morfemdeki iki ünsüzün bir ünsüzü oluşturmasına denir.

<u>ng >ŋ</u>

اكەaŋa (14a/3) < an+ga

بكاbaŋa (6b/9) < ben+ge

قراكۇلۇكqaraŋu (17b/5) << qarangu

يكاyaŋa (58b/8) < yan+ga

<u>zs>s</u>

قزلqızıl (24b/8) < qızsıl

<u>şs > ş</u>

يِشِيلْ yişil (9a/8) < yaşsıl

2.4.6.6. Birleşme

İkisi daima bir arada kullanılan iki kelimenin, geçirdiği değişikliklerden sonra yeni bir şekil alması ve tek kelime olmasıdır.

بِلَهْ bile (45a/2) << bir+ile

دَكِلْ degül (41b/3) << taġ+ol

اشبو işbu (62a/2) << oş+bu

كيمْسَهْ kimse (54a/10) < kim+ise

نَسْنَهْ nesne (17b/12) << ne+i-se+ne

نِجوُنْ niçün (13a/1) << ne üçün

نِتَكِمْ nitekim (59a/10) << ne teg kim

شوُلْ şol (32b/8) < uş+ol

2.4.6.7. Benzetme

Bir sesin kendisinden önceki veya sonraki bir başka sese kendi niteliklerini geçirmesi, yüklemesidir**.**

اَلْبَتَّهْ elbette (24b/13) < elbet+de

كوُسّوُزْ gössüz (10a/13) < göz+süz

قَراَوُشْ ḳaravuş (15a/11) < ḳaravaş

قَرْقَنِكْ ḳarḳa (47a/11) < ḳarġa

بَنْبوُقْ pamuḳ (33a/5) < panbuḳ

سِنَّهْ sinne (10b/2) < sinle

2.4.6.8. İkizleşme

Bir kelimede bulunan herhangi bir ünsüzden herhangi bir sebeple aynen bir tane daha türemesi olayıdır.

<u>Erime Sonucu Oluşan İkizleşme</u>

اَصّي aṣṣı (43a/5) << asıġ

اَللي elli (2b/12) << elig

اِسّي ıssı (30a/8) << ısıġ

Ekleşme Sonucu Oluşan İkizleşme

اَلْبَتَّهْ elbette (23a/10) < elbet+de
كۈسّۈزْ gössüz (10a/13) < göz+süz
اِسّي is+si (18b/3) << idi+si

Tekleşmeye uğramış bir kelime ünlü ile başlayan bir ek aldığında ise sonundaki ünsüz aslına dönmüştür.

حَجَّ ḥacca (22b/13) < ḥac+a

2.4.6.9. Tekleşme

Alıntı kelimelerdeki iki veya ikiz ünsüzlerden birinin kullanımdan kalkması şeklinde meydana gelen ses olayıdır. Yabancı kelimeleri Türkçeleştirme yöntemlerinden biri olarak kullanılır:

حَمَامْ ḥamām (21a/1) < ḥammām
سَقاٰخانَهْ saḳāḫāne (9b/7) < saḳḳāḫāne

2.4.6.10. Dudaklılaşma

Herhangi bir sebeple dudak sesi olmayan bir ünsüzün dudaklılaşmasıdır. Bu sesler diş veya damak sesi olabilir.

كۈمْلَكْ gömlek (32a/9) < köŋlek
قۇمْشۇ ḳomşu (57b/13) < ḳonşı
قۇۇبْ ḳov- (43b/7) < ḳoġ-
تاٰۇقْ tavuḳ (40b/13) << taḳıġu

2.4.6.11. Göçüşme

Bir kelimedeki iki fonemin karşılıklı olarak birbirinin yerini almasıdır. Fonemler kendi niteliklerini korurlar.

دَوْرِيش devrīş (55a/5) < dervīş
غَرْقاً ġarḳa (37a/10) < ḳarġa
غَزْقاَنْ ġazḳan (9a/12) < ḳazġan

2.4.6.12. Hece Yutulması

Sesçe birbirine benzeyen hecelerden birinde (genel olarak ikincisinde) bir ünlü ve bir ünsüzün söylenişten kalkmasıdır.

+dur << turur

قَرَاوُشْدُرْ (16a/7) ḳaravuş+dur صَيْرُوْدُرْ (7a/11) ṣayru+dur

2.4.6.13. Nöbetleşe Kullanma

İki sesin bir kelimede biri diğerine alternatif olarak kullanılmasıdır. Nöbetleşe kullanmadan söz edebilmek için her iki biçimin aynı diyalektte (lehçede) görülmesi gerekir.

Aşağıdaki kelimelerin metnimizde ikili yazımları görülmektedir.

فَرِشْتَهْ (14a/3) ferişte فِرِشْتَهْ (3b/2) firişte

كَلِيدْجِي (53b/2) kelid كِلِيدْ (26a/7) kilid

مُطْبَخ (20a/13) muṭbaḫ مِطْبَخْ (8b/10) mıṭbaḫ

مُسْلْمَنْلِق (18a/5) müslümān مُسْلِمَانْ (13b/4) müslimān

بَرِيلَرْ (52a/7) perī̇ پِرِي (57a/13) pirī̇

شَاذْ (41a/1) şāẕ شَادْ (55b/1) şād

زَغْفَرَانْ (21b/4) zaġferān زَغْفِرَانْ (8b/11) zaġfirān

2.4.6.14. Ulanma

Kapalı hece ile biten bir kelimeden sonra ünlü ile başlayan bir kelime gelirse birinci kelimenin sonundaki kapalı hece açılır ve birinci hece sonundaki ünsüz ikinci kelimeyle birlikte okunur. Buna “ulanma” denir. Bu durum birlikte telaffuzdan kaynaklanır.

دَكِلِيسَهْ (27a/9) degil‿ise كُوْرْسَكِمْ (16b/13)görse‿kim

اِيتْدِيكِمْ (12b/10) iytdi‿kim قَجَنْكِمْ (62a/2) ḳaçan‿kim

اوْدِيلَهْ (17b/12) od‿ıla اوْلْدَخِي (21b/10) ol‿daḫı

3. BÖLÜM: METİN

3.1. Metnin Kurulmasında Takip Edilen Yol

Metnin düzeltilmesi için başvurduğumuz 4 nüshası arasında, tam ve eksiksiz olan bir nüshası bulunmamaktadır. Çorum Hasan Paşa İHK 3083/3'teki, İstanbul Süleymaniye YEK Bağdatlı Vehbi Efendi 939'daki nüshaları ve 1331'de İstanbul Dersaadet Emniyet Matbaasında basılmış nüshası muhtasardır. Kastamonu İHK 1226/3'teki nüshası ise sondan eksiktir. Nüshalar incelendiğinde birbirinden farklılaşan yönleri olduğu görülmüştür. Bir tabire, bir nüshada rastlanırken diğerinde rastlanılamamış veya bir tabir bir nüshada farklı, diğer nüshada farklı tabir edilmiştir. Bu sebeplerden dolayı metin kuruluşundaki ana kuralımız: üzerinde çalıştığımız nüshayı, diğer nüshalarla karşılaştırıp yazım yanlışlarını ve kelime eksikliklerini tespit etmeye çalışmak olmuştur. Ayrıca okuma zorluğu yaşadığımız yerlerde de bu nüshalardan faydalanılmıştır.

Sözcüklerin yazımında ve okunmasında başvurulan yöntemler:

- Metnin anlaşılmasını zorlaştıran bazı kelime eksiklikleri, diğer nüshalarla karşılaştırılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Tespit edilen bu kelime eksiklikleri, diğer nüshalardan alınmış ve metnimize eklenmiştir. Bu kelimeler [ ] içinde gösterilmiş ve dipnotta da hangi nüshadan alındığı belirtilmiştir.

- Yazımdan kaynaklanan ek eksiklileri de [ ] içinde gösterilmiştir

- Yanlış yazıldığı düşünülen sözcükler diğer nüshalardan hareketle düzeltilmiş ve dipnotta da gösterilmiştir. Diğer nüshalarında karşılaşmadığımız ve yanlış yazıldığını düşündüğümüz kelimeler, (yanlış harekelenme, fazladan harf yazımı vb.) metnin bağlamına uygun olacak şekilde düzeltilmiştir. Dipnotta da düzeltilmemiş şekli verilmiştir.

- Kelimelerdeki birbirinin yerine kullanılan ve ses değişikliği ifade etmeyen harfler, sözlükte geçen şekliyle yazılmış fakat dipnotta metinde hangi harfle yazıldığı gösterilmiştir.

- Şeddesiz yazılmış kelimenin metinde şeddeli şekli mevcutsa şeddeli okunmuş fakat dipnotta şeddesiz yazıldığı belirtilmiştir.

3.1.1. Transkripsiyon Yöntemi

Metnin transkripsiyonu yapılırken aşağıda gösterilen transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır.

Tablo 4: Transkripsiyon alfabesi

ء	ʾ	ر	r	ن	n
آ،اَ،اُ	ā, a	ز	z	و	v, o, ö, u, ü, ū
اَ	e	س	s	ه	h, e, a
اُ	o, ö, u, ü,	ش	ş	ى	y, ı, i, ī
اِ،إ	ı, i	ص	ṣ		
ب	b, p	ض	ż, ḍ		
پ	p	ط	ṭ		
ت	t	ظ	ẓ		
ث	s̱	ʿ	ع		
ج	c, ç	غ	ġ		
چ	ç	ف	f		
ح	ḥ	ق	ḳ		
ج	ḫ	ك	k, g, ŋ		
د	d	ل	l		
ذ	ẕ	م	m		

3.2. Transkripsiyonlu Metin

TUHFETÜ'L-MÜLŪK

(1b/1) بسم الله الرحمن الرحيم (2) الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين

(3) وصلى الله ولا عدوان إلا على الظالمين (4) على سيدنا محمد وآله وصحبه أجمعين [13]

(5) emīrün kebīrün merḥūmun ve maġfūrun lehu saʿīdün şehīdün (6) ilā-raḥmet-i allāhı teʿālā şīrāz pādişāhı (7) bir gün ṭoy eyledi muʿabbirleri ve ḥakīmleri (8) oḳudı buyurdı benim içün bir taʿbīr kitābı taṣnīf (9) eyleŋ kim muḫtaṣar ola ve hem cüṣṣesi[14] az ola (2a/1) fāʾidesi çoḳ ola [didi][15] anlar daḫı bir ḳaç gün mühlet (2) dileyüp bu muḫtaṣarı iki muʿteber kitābdan ki (3) biri ibrāhīm ibn kermānīniŋ [16] ve biri muḥammed ibn-i (4) sīrīniŋdir cemīʿ ḳılup ḳaleme getürdiler (5) ve bu nüsḫanıŋ ismini tuḥfetü'l-mülūk[17] didiler (6) ṣoŋra emīr öŋüne iletdiler ol pādişāha (7) yavlaḳ ḫoş gelüp ol ʿālimlere ḫilʿat (8) buyurdı ve bilgil kim dört ʿilim cihānda (9) şerīfdür evveli dīn ikinci ṭıb üçünci (10) nücūm dördünci taʿbīr ve hem peyġāmber ʿaleyhi's-selām (11) ḥażıretleriniŋ yārı daḫı dörtdür (12) ve yıl daḫı dört faṣıldur her kimse ki (13) cihānda vardur aŋa taʿbīr gerekdür (2b/1) şunlarıŋ ḥaḳḳında allāhu teʿālā buyurmuşdur (2) أُولَٰئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ [18] ve hem resūl-ü (3) ekrem ḥażıretlerine vaḥiy inmezden evvel her ne (4) söylerse düşde görüp söylerdi (5) ḫaberde gelmişdür ki ḥaḳ teʿālā yüz yigirmi (6) dört biŋ peyġāmber ve üçyüz on üç (7) mürseldür bunlar düşde görüp ḳavimlerine (8) ḫaber verirlerdi ve daḫı bil ki düş (9) görmek ḥaḳdur

---

[13] Hatim Duası
Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun. İyi sonuç müttakilerindir. Düşmanlık ancak zalimler içindir. Peygamberimiz Hz. Muhammed (a.s)'e, onun bütün ehl-i beytine ve ashâbına salât ve selâm olsun.

[14] Yazmada جُنَّهَ ثي şeklinde yazılmıştır.

[15] DEMN'den eklenmiştir.

[16] Yazmada كَرَمانِنك şeklinde yazılmıştır.

[17] Yazmada خ ile yazılmıştır.

[18] A'râf Suresi-179. ayet
Onlar hayvanlar gibidir, hatta daha da şaşkındırlar.

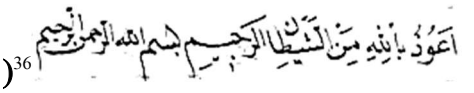
ʿāḳıl kişi ki nīk-baḫt[19] (10) ve bed-baḫtlıḳ[20] eserini düşde bilür farḳ ider (11) kitābıŋ bābları ḥisāb ıla[21] (12) elli sekiz bāb üzere tertīb (13) olundı bābların muʿayyen ḳıldıŋ tā kim (3a/1) oḳuyanlar tizce fehim iderler ve daḫı (2) muṣannife ve kātibe duʿā ideler ve daḫı (3) maʿlūmdur ki benī ādem endīşesiz olmaz ol (4) vaḳıt ki yata lā-cerem bir muḫālif düşler göre (5) imdi bilmek gerekdür ḳaç dürlü [düş] vardur (6) her birisin nice taʿbīr ḳılmaḳ gerekdür (7) anları bir bir şerḥ ideriz in-şāʾallāhu teʿālā (8) āġāz-[ı] kitāb bil kim ṭoġrı düş (9) üç dürlü vechile taʿbīr olunur evvel (10) tebşīrdür ikinci taḥẕīrdür üçünci (11) ilhām düşidür ammā tebşīr düşi oldur ki (12) allāhu teʿālā bir ferişte yaratmışdur ol ferişte (13) levḥ-i maḥfūẓa müʾvekkel ḳılmışdur[22] (3b/1) ol firişteye melekü'r-rüʾyā dirler her nesne kim (2) ādeme irişe ḫayırdan ve şerden ol firişte (3) taŋrı fermānıyla ol kişiye düşde (4) gösterür[23] imdi her ḳaçan kim bir kişiye (5) dünyādan ve āḫretden bir işāret irişe ḥaḳ (6) teʿālā buyurur melekü'r-rüʾyāya ol kişiye (7) ol beşāreti gösterür çün göre (8) vācib oldur ki ṣadaḳa vire allāhu (9) teʿālā ḥażıretlerine yalvara tā kim niʿmetler ile (10) ṭoḳ ola ʿāl allāhu teʿālā وَلَئِنْ شَكَرْتُمْ (11) لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ اِنَّ عَذَابِي (12) لَشَدِيدٌ [24] ammā taḥẕīr düşi oldur ki (13) ḥaḳ teʿālā buyurur melekü'r-rüʾyāya fulān (4a/1) kişiye bir ḳorḳulu düş gösterür öyle (2) gerekdür ki ol kişi günāhlarına tevbe eyleye (3) ve daḫı maʿṣiyetden[25] ırāḳ ola ammā ilhām (4) düşi oldur ki ḥaḳ teʿālā melekü'r-rüʾyāya buyurur (5) fulān kişiye bir düş göster her ne kim (6) dünyāda vardur bīzār[26] ola yüzün ḥaḳa (7) duta[27] dāʾim ḥaḳḳı

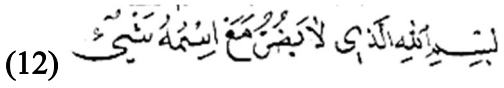
[19] Yazmada يَخْتِ şeklinde yazılmıştır.
[20] Yazmada بَخْتِلِقْ şeklinde yazılmıştır.
[21] Bu kelimeden sonra gelen "ḳıldıŋ tā kim oḳuyanlarıŋ" kısmı yazmada üstü çizilerek ve etrafı noktalarla çevrelenerek iptal edilmiştir.
[22] Yazmada bulunan "ol" metinden çıkarılmıştır.
[23] Yazmada كُوسْتُوزُرْ şeklinde yazılmıştır.
[24] İbrahim suresi 7. ayet
"Hani rabbiniz, 'Eğer şükrederseniz size (nimetimi) daha çok vereceğim, nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım pek şiddetlidir!' diye bildirmişti."
[25] Yazmada مَعاصِيَّتْدَنْ şeklinde yazılmıştır.
[26] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[27] Yazmada دُوطَهْ şeklinde yazılmıştır.

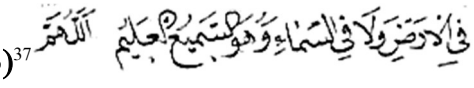
isteye ol düşe **(8)** ilhām düşi dirler ol düşi çoḳ **(9)** peyġāmberler görürlerdi ammā yalan düş **(10)** üçdür evvel ʿillet düşidür ikinci **(11)** aż̇ġāş̱ ve aḥlām[28] düşidür üçünci **(12)** himmet düşidür ammā ʿillet düşi **(13)** oldur ki bir kişiniŋ bir aġrısı ola hemān **(14)** ol saʿat muḫālif düşler göre **(4b/1)** aŋa iʿtibār yoḳdur ammā aż̇ġāş̱ ve aḥlām[29] **(2)** düşi oldur ki şeyṭān gösterür aŋa **(3)** ḥammāma varmaḳ ḥācet olur ammā himmet düşi **(4)** oldur ki her ne ̲kim kendü özin fikir eyleye **(5)** gice daḫı anı görür anıŋ düşiniŋ **(6)** aṣlı yoḳdur taʿbīr ḳılmayalar ammā düşler **(7)** dürlü dürlüdür kimseler göricek nice **(8)** taʿbīr ideler anı bildüreler[30] ammā sulṭānlar ve ve**(9)**zīrler ve ulu begler ve sulṭāna yaḳın olanlarıŋ **(10)** düşleri ġālibdür raʿiyyet düşlerinden **(11)** anıŋ ̲ıçun taŋrı teʿālā anları üstün **(12)** yaratdı şecāʿati ve heybeti ve ḫıredi[31] ve ʿaklı **(13)** dükeli artucaḳdur ammā reʾīsler ve ḳāḍīlar **(5a/1)** ve muʿaddilī ve müzekkī düşleri sulṭānlara berāber ola **(2)** anıŋçun ̲ki anlar dīn direkleridür ḥadīş̱ **(3)** ve tefsīr oḳuyup anıŋ ile ʿamel ḳılurlar ammā **(4)** āzād[32] düşi ḳul düşiyle farḳ[ı] ola ve er düşi **(5)** ʿavret düşiyle farḳı ola ve bay düşi **(6)** yoḫsul düşiyle farḳı ola ammā esrik **(7)** ve ʿavret aŋa ḥāl vāḳiʿ olmuş ola **(8)** anlarıŋ düşleriniŋ aṣlı olmaya taʿbīr ḳılmayalar **(9)** ammā muʿabbire gerekdür ki ṣāḥib-[i] firāset[33] ola **(10)** zīrā dürlü dürlü ādem vardur ve her ādemiŋ dürlü **(11)** dürlü düşi vardur imdi her bir nesneyi bir nesne **(12)** ile taʿbīr ḳılmaḳ gerekdür ve daḫı **(13)** gerek her gāh ki sāʾil gele kendi **(5b/1)** adın ve atası adın bile ne imiş sulṭānmıdur **(2)** raʿiyyet[midür] baymıdur yoḫsulmıdır āzādmıdur[34] bendemidür **(3)** ḫāṭır-ı nişādemidür[35] ve pirīşānmıdur esırıḳmıdır **(4)** ayuḳmıdur cünūnmıdur bunları bilmek gerek **(5)** şarṭdur ṣormaḳ gerek nice yatmışdur **(6)** ṣoŋra

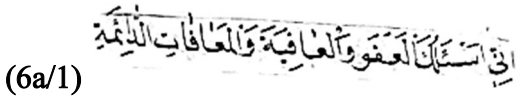
[28] Yazmada اَضْغاثُ وَ اَحْلامْ şeklinde yazılmıştır.
[29] Yazmada اَضْغاثُ وَ اَحْلامْ şeklinde yazılmıştır.
[30] Yazmada بِلْدُورلَرْ şeklinde yazılmıştır.
[31] Yazmada خُرْدي şeklinde yazılmıştır.
[32] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[33] Yazmada صاَحِبْ فُراسَتْ şeklinde yazılmıştır.
[34] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[35] Yazmada خاطِري نِسْادَمِدُرْ şeklinde yazılmıştır.

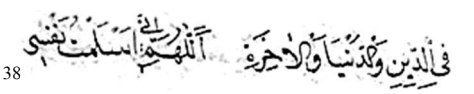
taŋrıdan istiʿānet dileyüp taʿbīr (7) ḳıla ammā düş göricek şarṭ-[ı] taʿbīr vardur (8) her ḳaçan ki yatmaḳ dilese ābdest eyleye yāḫūd (9) ṭahāret eyleye ve ḥaḳ teʿālā ḥażıretleri yād ḳıla (10) ve ṣalāvāt getüre ve bu duʿāyı ṣıdḳıla oḳuya

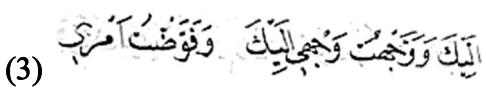
(11)[36]

(12)

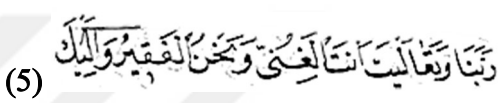
(13)[37]

(6a/1)

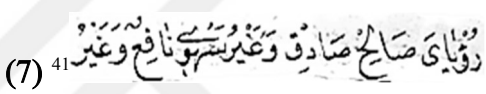
(2)[38]

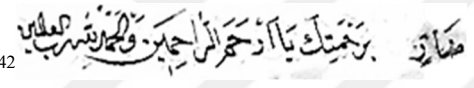
(3)

(4)[39]

(5)

(6)[40]

(7)[41]

(8)[42]

(9) andan ṣoŋra taŋrıdan meded dileye ve ṣaġ (10) yanına yata uyuya tā kim ġāʾibden her ne (11) dürlü düş görse uyanı geldigi (12) vaḳtın taŋrı adın yād ḳıla eger eyü (13) düş görmüş ola aŋlatmayup tizcek (6b/1) ṣadaḳa vire baʿdehū düş gören kişi (2) yürüyecek vaḳıtlarda dimeye bir dürlü kişileriŋ (3) ḳıtında dimeye ve evvel gün ṭoġarken ikinci (4) zevāl vaḳtında üçünci gün batarken ve daḫı (5) düşmān ḳıtında ve ʿavret ve oġlan ve delü ve masḫara (6) ḳıtında dimeye ve eger eyü düş görmüş (7) ola āyete'l-kürsī oḳuya ellerin yüzine süre (8) ve eyde kim yā ilāhī bu düşi ki ben gördüm (9) baŋa mübārek ve erzānī ḳıl diye ve yavuz ise (10) yārabbī belāsın benden döndür diye fasl (11) bir ḳaç düşler vardur ki anıŋ taʿbīrini (12) ḥaḳ teʿālā ḳurānda

[36] Kovulmuş Şeytan'ın şerrinden Allah'a sığınırım. Rahmân ve rahîm olan Allah'ın adıyla...
[37] Allah'ın yüce ismine sığınana yerde ve gökte hiçbir şey zarar veremez! O, her şeyi işitir ve her şeyi bilir.
[38] Allah'ım! Dinim, Dünyam ve Ahiretime ait işlerimde senden af ve daimî sağlık isterim.
[39] Allah'ım! (rahmetini) umarak, (azabından) korkarak kendimi sana teslim ettim. Yüzümü sana çevirdim. Senden başka sığınıp yalvaracak bir kimse ve bir yer yoktur.
[40] Ey rabbimiz, sen her şeyden münezzehsin ve her şeyden yücesin.
[41] Allah'ım! Bana asılsız olan rüyayı değil, doğru, müjdeli, faydalı ve hayırlı olan rüyayı göster.
[42] Rahmetine güveniyoruz. Merhametlilerin merhametlisi ve âlemlerin rabbi olan Allah'a hamdolsun.

buyurmuşdur evvel göre kim (13) gemi içinde oturmuş ḳamu ḳayġulardan fāriġ ola (7a/1) ḳavl-i teʿālā فَاَنْجَيْنَاهُ وَاَصْحَابَ السَّفِينَةِ [43] diyü (2) buyurur ikinci bir kişi görse kim urġan ile (3) baġlamışlar veyāḫūd elinde bir urġan var ol (4) kişiniŋ ḳavmi ve dīni bütün ola ḳavl-i teʿālā (5) فَاَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ [44] üçünci bir kişi (6) göre kim bir ṣofra üzerinde oturmuş ve hem ol (7) ṣofradan nesne yir ol ḳişiniŋ rızḳı ḥelāl (8) ola ḳavl-i teʿālā وَارْزُقْنَا وَ اَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ (10) السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيداً لِاَوَّلِنَا وَاٰخِرِنَا وَ اٰيَةً مِنْكَ (9) رَبَّنَا اَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ [45] dördünci (11) göre kim kendüsi ṣayrudur ṣaġlıḳ bula وَاِذَا (12) مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ [46] bişinci eger göre kim (13) bir ḳuyuya düşmüşdür ʿavret elinden bir belāya (7b/1) düşe ve eger göre kim ḫurūsı vardur bir müʾezzin (2) dostu ṭutuna ve eger göre kim ʿaẓīm ḳorḳu (3) vardır düşmānlarına ẓafer bula ve dīni ḳuvvetlü (4) ola ve eger göre kim ölüm aŋa ḳarşu geldi (5) tevbe ḳılmaḳ gerekdür eceli yaḳın gelmişdür (6) taʿbīr-i gūsfende[47] aŋa göre kim sürü ile (7) ḳoyunlara varur ḥācetleri revā ola ve ḥelāl (8) rızıḳ eline gire ve taŋrı yoluna (9) çoḳ ṣadaḳa vire ve eger göre kim bir ṭolu (10) elinde ṭamarları yuġın olmuşdur ol yıl (11) yaġmur çoḳ ola ve eger ḳar ve ısıcaḳ (12) görse ṣular ṭaşa ve eger ḳızıl (13) ḳar ḳarışık görse ol yıl rızıḳ ve himmet ve taḫıl[48] (8a/1) çoḳ ola ve eger ṣaruraḳ olursa ol ilde (2) ṣayruluḳ çoḳ ola taʿbīrü’s-sebʿ ve eger göre kim (3) ḳurt[49] veyā aslan veyā cānāvarlar kim yırtıcı ola (4) ṣoldan geldi giçdi bu fāl aŋa mübārek (5) ola eger bir kişi göre kim ḳarşuda aġaç üstü(6)nde bir

---

[43] Ankebût Suresi-15. Ayet
Fakat biz Nûh’u ve gemidekileri kurtardık ve bunu bütün insanlık için bir ibret yaptık.
[44] Şuarâ Suresi-44. Ayet
Bunun üzerine iplerini, değneklerini yere attılar ve dediler ki: "Firavun’un üstün gücü adına, elbette üstün gelen biz olacağız."
[45] Mâide Suresi-114. Ayet
Meryem oğlu Îsâ şöyle yalvardı: "Allah’ım! Ey rabbimiz! Bize gökten öyle bir sofra indir ki, ilk gelenimizden son gelenimize kadar bizler için bir bayram ziyafeti ve senden bir işaret olsun. Bizi rızıklandır, sen rızık verenlerin en hayırlısısın.
[46] Şuarâ Suresi-80. Ayet
Hastalandığım zaman bana şifa verendir.
[47] Yazmada كوُسفُنْدَهْ şeklinde yazılmıştır.
[48] Yazmada تَخييِلْ şeklinde yazılmıştır.
[49] Yazmada قوُرُتْ şeklinde yazılmıştır.

ḳarġa oturur aŋa yas ola dostlardan (7) ve ʿazīzlerden ıraḳ ola bu düşi gören kişi (8) mestūr ola aŋa bir ziyān irişmeye şimdün girü (9) bāblara ol kişiler kim oḳurlar anlara āsān ola (10) biʿavnillāhi'l-kerīmü'l-vehhāb el-bābü'l-evvelü bilmek gerek (11) kim delāʾil-[i] taʿbīre ki her birisini nice taʿbīr ḳıla (12) el-bābü'ṣ-ṣānī düşi bilmek ve delīl-[i] taʿbīr ḳılmaḳ (13) el-bābü'ṣ-ṣāliṣ düşünde taŋrı teʿālā ve ferişteyi ve (8b/1) peyġāmberleri ve ʿarşı ve kürsī ve ḥisāb görmek (2) el-bābü'r-rābiʿ gün ve ay ve yıldızları görmek (3) el-ḫāmis deŋiz ve ırmaḳ ve bıŋar ve şarnıç ve (4) gemi görmek es-sādis nūr ve ẓulmāt şemʿa ve (5) çırāḳ ve şaç ve şaḳal ve ḳıl görmek (6) es-sābiʿ ṭaġ ve ev ve dīvār ve ḳum görmek (7) eṣ-ṣāmin kireç ve kerpiç ve şehir ve ḥişār (8) ve mescid ve minber ve yol görmek et-tāsiʿ ev (9) ve bāġ ve bāḳça köşk ve sarāy[50] ve ḥammām ve degirmen (10) ve nerdübān ve saḳḳāḫāne ve mıṭbaḫ görmek el-ʿaşer (11) ḫoş ḳoḳular misk ve ʿanber[51] ve yaġ ve zaġfirān (12) görmek el-ḥādī ʿaşer yigit ve ḳoca ve ḳarı ʿavret (13) ve genc[52] ʿavret ve ḳul ḳaravuş ve oġlancıḳlar (9a/1) ve ḳızcaġızlar ve ata ve ana görmek eṣ-ṣānī ʿaşer (2) ġusul ve teyemmüm ḳılmaḳ ve ḥac ve ʿumre ḳılmaḳ baŋ ve namāz (3) ve rükūʿ ve sücūd ḳılmaḳ ve ābdest almaḳ ve ġazāya (4) varmaḳ ve ṣadaḳa virmek görmek eṣ-ṣāliṣ ʿaşer (5) ḳāḍī ve ḫaṭīb imām ve müʾeẕẕin[53] ve muḥtesib görmek (6) er-rābiʿ ʿaşer muṣḥaf ve kitāb ve devāt ve ḳalem (7) ḳalem-dān menşūr biti nāme ve mürekkeb görmek el-ḫāmis ʿaşer (8) çoḳ ādemler endāmlarında her cinsinden yişil ve ḳızıl (9) ṭonlar ve baş kesmek görmek es-sādis ʿaşer (10) taḫt ve kürsī ve ḳapu ve kilid ve ḫayme (11) ve şāzrevān ve ṣandūḳ[54] döşek ve yaṣdıḳ (12) ve giyesi görmek eṣ-ṣābiʿ ʿaşer ocaḳ ve ġazḳan (13) ve tennūr[55] ve kül ve kömür görmek eṣ-ṣāmin ʿaşer (9b/1) yalıncaḳ yire girmek ve kendüyi yalıncaḳ

[50] Yazmada كوشك و سراى şeklinde yazılmıştır.
[51] Yazmada مسك و عنبر şeklinde yazılmıştır.
[52] Yazmada كنج şeklinde yazılmıştır.
[53] Yazmada şeddesiz yazılmıştır.
[54] Yazmada صندو şeklinde yazılmıştır.
[55] Yazmada şeddesiz yazılmıştır.

görmek (2) veyāḫūd bir cānāvar anı yidügin veyā ışırdugı (3) veyā şoḳdıġın görmaḳ et-tasiᶜ ᶜaşer ḥacāmet (4) ḳılmaḳ ve ḳan almaḳ ẕeker ādem teninden artuḳ ve (5) eksik görmek el-ᶜışrīn ala veyā yara[56] olmaḳ ve çiçek (6)[57] çıḳarmaḳ ve uzunluḳ ve ḳalınlıḳ ve baş ve bart[58] ve (7) çıban çıḳarmaḳ ve saḳḳāḫāne[59] ve necīs ve sidik (8) görmek el-ḥadi ve'l-ᶜışrīn yimiş aġaçları ve yimiş (9) ve reyḥānları ve ekincilik görmek eṣ-ṣanī ve'l-ᶜışrīn etmek (10) yimek ve yiyecek ve şeker ve ḫurma[60] ve ḥelvā ve ṭatlu (11) nesneler görmek eṣ-ṣāliṣ ve'l-ᶜışrīn şoġan (12) ve şarımsaḳ ve tere ve ṭuz ve fülfül ve ısı otlar (13) ve nekim bunlara beŋzer var ise anları görmek (10a/1) er-rabiᶜ ve'l-ᶜışrīn şerbet ve südler ve dāriler ve ot (2) içmek ve süci içmek ve ḳuşmaḳ[61] ve aġu içmek görmek (3) ve'l-ḫamis ve'l-ᶜışrīn cevāhir ve aḳça ve altun ve gümüş (4) ve baḳır ve ḳurşın ve birinç ve ḳalay ve bunlara beŋzer var (5) ise görmek es-sādis ve'l-ᶜışrīn giyecek ve zīnet (6) ve dülbend ve üsküf[62] ve yüzük ve ḫalḳa ve börk[63] geymek (7) es-sābiᶜ ve'l-ᶜışrīn dügün ve cimāᶜ ve öpmek ve ḳuçmaḳ (8) ve nikāḥ ḳılup ḫuṭbe oḳumaḳ eṣ-ṣāmin ve'l-ᶜışrīn (9) bend ve ᶜavul[64] ve zencīr ve buḳaġu ve demür veyā ip (10) ve pamuḳ ve igne ve ḳamçı görmek et-tāsi ve'l-ᶜışrīn (11) silāḥ ve demürci āletlerin ve and içmek görmek (12) eṣ-ṣelāṣīn iplik ve ḳıl ve ḳuzı ve yüŋ ve ṣüretler (13) görmek el-ḥādī ve'ṣ-ṣelāṣīn gössüz ve elsüz (10b/1) ve ayaḳsız ve dilsiz ve ṣaġır görmek (2) eṣ-ṣānī ve'ṣ-ṣelāṣīn sinle[65] ve ölü ve zindān ve (3) ḳafaṣ[66] ve ṭar yer görmek eṣ-ṣāliṣ ve'ṣ-ṣelāṣīn (4) öldürmek ve el ve ayaḳ kesmek ve

---

[56] Yazmada الاوَيِبَر şeklinde, 27b/1'de "yara olmaḳ ve ala olmaḳ" şeklinde yazılmıştır.
[57] Yazmada bulunan "ve" metinden çıkarılmıştır.
[58] Yazmada بارُوْتْ şeklinde yazılmıştır.
[59] Yazmada şeddesiz yazılmıştır.
[60] Yazmada ح ile yazılmıştır.
[61] Yazmada س ile yazılmıştır.
[62] Yazmada اُسْكُوْنْ şeklinde yazılmıştır.
[63] Yazmada بُرُكْ şeklinde yazılmıştır.
[64] Yazmada بَنْدِ و عَوُلْ şeklinde yazılmıştır.
[65] Yazmada سِنَّهْ şeklinde yazılmıştır.
[66] Yazmada قصاص şeklinde yazılmıştır.

ḳamçıyla vurmek (5) er-rābiʿ ve’ṣ-ṣelāṣīn çeng[67] ve çeġāne ve ḳopuz ve şeşta[68] (6) ve nerd ve saṭranc oynamaḳ ve ḫoş[69] sāzlar āvāzın (7) işitmek el-ḫāmis ve’ṣ-ṣelāṣīn taḫıl ve ṣoġan (8) almaḳ ve çuvala ḳoymaḳ ve ġayrı dāneler görmek (9) es-sābiʿ ve’ṣ-ṣelāṣīn cānāvar ve ḥayvānlar ve ḳuşlar (10) söyledügin görmaḳ eṣ-ṣāmin ve’ṣ-ṣelāṣīn at (11) ve ḳatır ve eşek ve deve görmek et-tāsi ve’ṣ-ṣelāṣīn (12) ḳaṣṣāb ve cānāvarlar ādem öldürmek el-erbaʿīn (13) ḳoyun ve ḳuzu ve oġlaḳ ve kiçi ve tavuḳ görmek (11a/1) el-ḥadi ve’l-erbaʿīn[70] dilki[71] ve giyik ve ṭavşan görmek eṣ-ṣānī ve’l-erbaʿīn (2) fīl ve ṣu ṣıġırı ve ḳanlı görmek eṣ-ṣālis ve’l-erbaʿīn (3) ḳaraca ṣıġır ve inek ve öküz ve buzaġı er-rābiʿ ve’l-erbaʿīn (4) ṭoŋuz ve ṣıçan ve ṭavşan ve göcen ve örümcek (5) ve maymūn ve ḫurūs görmek el-ḫāmis ve’l-erbaʿīn (6) ḳurt ve aslan ve ḳaplan ve sırtlan ve it ve çaḳal (7) ve ḳancık it ve çetük ve yābān çetügi görmek (8) es-sādis ve’l-erbaʿīn ḳuşlar bunlarıŋ etin ve yüŋin (9) ve yumurṭasın görmek es-sābiʿ ve’l-erbaʿīn ṣavaş (10) ve ḳorḳu ve bunlara beŋzer görmek eṣ-ṣāmin ve’l-erbaʿīn (11) arı ve sivri siŋek ve pervāne ve kelebek[72] ve çekirge (12) ve ḳarınca ve bit pire görmek et-tāsi ve’l-erbaʿīn (13) balıḳ ve neheng[73] ve ḳurbaġa ve ḳablu baġa ve yengiç (11b/1) ve tümsāḥ ve deŋiz cānāvarları[74] görmek el-ḫāmsin (2) yılan ve çayan ve ʿaḳreb ve ezderhā görmek (3) el-ḥādī ve’l-ḫāmsin iblīs ve deccāl ve ezderhā ʿaleyhi(4)‘l-lāʿneti ve perīler ve cāẕūlar[75] görmek eṣ-ṣānī ve’l-ḫāmsin (5) pīşekārlar ve ṣanʿatlar ve bunlarıŋ āletlerin ve terāzū (6) ve nekim bunlara beŋzer nesne var ise görmek (7) eṣ-ṣāliṣ ve’l-ḫāmsin pādişāhıŋ ʿömri uzunluġına (8) delālet ider er-rābiʿ ve’l-ḫāmsin ḳurān oḳumaḳ ve ḥamd (9) itmek ve istiġfār itmek ve ṣalāvāt getürmek (10) ve namāz

---

[67] Yazmada جَنْكِ وَ چَغَانَهْ şeklinde yazılmıştır.
[68] Yazmada شَنْتَهْ şeklinde yazılmıştır.
[69] Yazmada ح ile yazılmıştır.
[70] Yazmada bap ismi 11a/1’in üstüne yazılmıştır.
[71] Yazmada دولكر şeklinde yazılmıştır. Yazmada bulunan یوندی metinden çıkarılmıştır.
[72] Yazmada كَلْبَكْ şeklinde yazılmıştır.
[73] Yazmada نَهْنَكْ şeklinde yazılmıştır.
[74] Yazmada جَنَاوَرْلَرِي şeklinde yazılmıştır.
[75] Yazmada اَزُوْلَرْ şeklinde yazılmıştır.

ḳılmaḳ el-ḫāmis ve'l-ḫāmsin bütler ve ṣūretler ve (11) nerd ve saṭrancı oynamaḳ gülmek ve aġlamaḳ görmek (12) es-sādis ve'l-ḫāmsin zelzele ve oda ve ṣuya düşmek (13) es-sābiʿ ve'l-ḫāmsin gibr[76] ve cühūd ve yahūdī ve oda ṭapmaḳ[77] (12a/1) ve kilīsā[ya] girmek[78] görmek eṣ-ṣāmin ve'l-ḫāmsin ev (2) ḫarāb olmaḳ ve ḳumāş āletlerin ḫarāb görmek (3) taḥte ve ṭaraḳ ve ṭabaḳ ve üsküre ve ṭırnaḳ kesmek (4) görmek et-tāsi ve'l-ḫāmsin müteferriḳa düşler ve müteferriḳa (5) suʾāller yaʿnī gökden yılan ve ḳoyun[79] ve dilki (6) ve ḳoç yaġar görmek es-sittin perākendi (7) düşler görmek el-evvelü ve delīl-[i] taʿbīr ḳılmaḳ bildürür (8) şöyledür kim muḥammed ibn-i sīrīn eydür düşde aġaç (9) görmek ve ṭaġ ve ṭaş göre delīl budur bunlar (10) dükeli ḫayra delālet ider arı ṣu ibrīḳ ve eyer (11) ve semer ve edik ve naʿliyn ve ṭar ve ḫalḳa bunlar dükeli (12) ʿavretdür ve daḫı el ve ayaḳ ve göz ve ḳulaḳ ve burun (13) ve emcek ve barmaḳ ve ẕeker ve ḫāye[80] bunlar dükeli ferzende[81] (12b/1) delīldür ve yüŋ ve deri ve et ve süŋük (2) ve her nesne ḳim ḥayvān üzerinde olsa bunlar dükeli (3) ḥelāl māla delīldür eṣ-ṣānī her düşi bilmek [gerek][82] (4) ḳanḳısı ġālib ola bil ḳi[83] müslimānlar[84] düşi kāfirler düşünden (5) ġālibdür sulṭānlar düşi vezīrler düşinden (6) ġālibdür vezīrler düşi begler düşinden ġālibdür (7) begler düşi raʿiyyet düşinden ġālibdür nitekim (8) ḫaberde gelmişdür muḥammed ibn-i sīrīne suʾāl itdiler kim (9) bir kişi eydür kim düşümde gördüm baŋlardum namāz (10) ḳılarlar aŋa iytdi ḳim sen kāʿbeye varasın (11) ve bir kişi daḫı geldi ol daḫı bu düşi görmüş (12) idi aŋa iytdi[85] seni uġrı diyü ṭutalar[86] (13) anıŋ şākirdleri iytdiler yā üstāẕ

[76] Yazmada كَبْ şeklinde, SN'de "gibir" şeklinde yazılmıştır.
[77] Yazmada يَطْمَقْ şeklinde, SN'de طَپْمَاقْ şeklinde yazılmıştır.
[78] Yazmada كَسِيْمَكْ şeklinde, KN'de "kilīsāya girmek", SN'de "kilsā görmek" şeklinde yazılmıştır.
[79] Yazmada قُيُوْدَنْ şeklinde, 60a/6'da ve SN'de "ḳoyun" şeklinde yazılmıştır.
[80] Yazmada ح ile yazılmıştır.
[81] Yazmada فَرْزَنْدَوِء şeklinde yazılmıştır.
[82] DEMN'den eklenmiştir.
[83] Yazmada بَلْكِهْ şeklinde yazılmıştır.
[84] Yazmada مُسْلِمَنْلَر şeklinde yazılmıştır.
[85] Yazmada اِنْدِي şeklinde yazılmıştır.
[86] Yazmada bulunan "seni" metinden çıkarılmıştır.

bunlar ikisi **(13a/1)**[87] daḫı bir düş gördiler niçün her birisin **(2)** bir vechile taʿbīr ḳıldıḳ didiler ol iytdi_kim[88] ol **(3)** kişiye ol taʿbīri itdim_ki anıŋ sīmāsından **(4)** pārsālar ʿalāmeti var idi ol_kişiye seni uġrı **(5)** diyü ṭutalar didüm anıŋ yüzünde fāsıḳlar nişānı **(6)** var idi imdi düş taʿbīrini daḫı şöyle **(7)** ḳılmaḳ girek ve muʿabbirlere gerekdür ki ṣāḥib-i **(8)** firāset[89] ola arı arından farḳı eyleye eṣ-ṣāliṣ **(9)** uçmaġı ve ḥisābı ve ʿarşı ve kürsī görmek bir kişi **(10)** taŋrı teʿālā ḥażıretlerini düşünde görse yidi **(11)** dürlü taʿbīri vardur evvel yarlıġanmaḳ ve kerāmet **(12)** ve raḥmet ve tevbe ḳılmaḳ ve günāhdan yarlıġanmaḳ ve zühd[90] **(13)** ve ʿafuv [ola][91] her kim taŋrı teʿālāyı düşünde görse **(13b/1)** elbetde[92] ʿaẕābdan emīn ola ve bir ḫayır anıŋ elinden **(2)** gele kim anıŋ sebebiyle ṭamudan āzād ola uçmaġa **(3)** gire ve dünyāda mālı ve ʿizzeti arta ve eger kāfir görse **(4)** müslimān ola[93] ve eger sulṭān görse ʿadl[i] arta ve eger **(5)** yoḫsul görse bay ola ve eger zindān[94] ehli görse **(6)** ḫalāṣ bula ve eger ḳul görse āzād[95] ola eger ḫaste **(7)** görse ṣaġ ola eger fesād ehli görse maġfūr **(8)** ola ammā ferişteler görmek düşde ġāyet eyüdür **(9)** anıŋ içün kim anlar teʿālānıŋ emīn ḳullarıdur ve anları **(10)** düşde görmegi sekiz dürlü taʿbīr iderler evvel raḥmet**(11)**dür ve berekātdür[96] ve niʿmetdür ve ḫayırdur ve ʿadldür ve iḥsāndur **(12)** ve ḥelāl māla ve oġula delālet ider ammā bir kişi **(13)** düşinde cān alıcı görse_kim anıŋ cānın alur **(14a/1)** veyāḫūd ol_kişi cān alıcı görmez velākin cān virürdi **(2)** tevbe ḳılmaḳ girek kim eceli yaḳın gelmişdür eger kim görse **(3)** ferişte aŋa selām virürdi iki cihān ʿaẕābından **(4)** emīn ola ve ehl-i cennetden ola düşde çoḳ **(5)** ferişteler görmek eminlik ve rāḥatlik olmaḳdur **(6)**

---

[87] Yazmada bulunan "ikisi" metinden çıkarılmıştır.
[88] Yazmada اِتْديكِمْ şeklinde yazılmıştır.
[89] Yazmada فُراسَتْ şeklinde yazılmıştır.
[90] Yazmada زُهْدُ وَ عَفْوْ şeklinde yazılmıştır.
[91] DEMN'den eklenmiştir.
[92] Yazmada اَلْبَتَّدَهْ şeklinde yazılmıştır.
[93] Yazmada "müslimān güle" şeklinde, SN'de ve KN'de "müslimān ola" şeklinde yazılmıştır.
[94] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[95] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[96] Yazmada بَرَكاَتْ şeklinde yazılmıştır.

peyġāmber ʿaleyhi’s-selām ḥażretin düşde görse ol (7) bir vücūh üzere taʿbīr ḳılurlar raḥmet ve rāḥat (8) ve niʿmet ve ʿizzet ve şeref ve devlet ve ẓafer ve saʿādet (9) ve riyāset ve ḳuvvet ve eyülıḳdur ve her kim peyġāmber ʿaleyhi(10)’s-selām ḥażretin aŋa ḫışm ıla[97] baḳmışdur vācibdür kim (11) günāhlarına tevbe ḳıla ve yavuz işlerden kendüyi girü (12) duta ammā her kim uçmaġı görse ṭoḳuz dürlü (13) taʿbīr ḳılınur evvel ʿilm-i dīn ve zühd[98] ve serverlik[99] (14b/1) ve rāḥat ve eminlik[100] ve ṣāliḥlik ve beşāret ve ḫoş (2) ḫaberler ammā her kim düşde ḥisābı görse altı (3) vecih üzere taʿbīr ḳılunur evvel ʿaẕāb ve menfaʿatsiz (4) iş ve ḳatılıḳ ve yavuz ḥāl[101] ġuṣṣa ve ḳayġudur ammā (5) bir kişi kim ṭoylıġ ıla[102] ḥisāb virürdi iki cihānda (6) ʿazīz ve muḥterem ola ve daḫı ʿaẕābdan emīn ola (7) her kim düşde görse kim nesne yirdi üç dürlü (8) taʿbīr olunur evvel ġam ve endūh[103] ve yavuzluḳ ammā her kim (9) düşde ʿarş-ı ʿaẓīmi görse biş dürlü vecih (10) üzere taʿbīr ḳılınur salṭanatdur ve riyāsetdür (11) ve niʿmetdür ve rifʿatdur ve el[104] ṭutmaḳdur ve her kim (12) düşde ʿarş-ı ʿaẓīmi görse sulṭān ola ve ululuḳ (13) bula ve artıḳ mertebeye irişe ve cemīʿ ḫalāyıḳ (15a/1) anıŋ ḥükmünde ola er-rābiʿ güneş ve ay ve yıldız (2) görmek şöyledür kim düşde güneş görmek (3) ṭoḳuz dürlü taʿbīr olunur evvel sulṭānlıḳdur ve beglikdir (4) ve imāmlıḳdır ve müʾeẕẕinlıḳdur ve reʾīslikdir ve ṣenālıḳdır[105] (5) ve ʿālimlikdir ve faḳīhlıḳdır ve ʿadldir[106] eger görseler kim (6) güneş ṭolunur ol iḳlīm pādişāhına ziyān (7) irişe ve eger göre kim güneş ayruḳsı[107] olmuş ol (8) iḳlīm pādişāhınıŋ ḳıtındaġılar ayruḳsı[108]

---

[97] Yazmada şeklinde, KN’de “ḫışm ıla” şeklinde yazılmıştır.
[98] Yazmada زُهْدُ وَ سَرْوَرْلِكْ şeklinde yazılmıştır.
[99] Yazmada şeklinde, SN’de “serverlik” şeklinde yazılmıştır.
[100] Yazmada اَمنْلِكْ şeklinde, SN’de اَمِنْلِك şeklinde yazılmıştır.
[101] Yazmada خ ile yazılmıştır.
[102] Yazmada طُوْيْلِغْيِلْ şeklinde yazılmıştır.
[103] Yazmada اَنْدِوَهْ şeklinde yazılmıştır.
[104] Yazmada اَيِلْ şeklinde yazılmıştır.
[105] Yazmada ص ile yazılmıştır.
[106] Yazmada عَدْلِدِر şeklinde yazılmıştır.
[107] Yazmada اَرُقْسِي şeklinde, SN’de “arıḳsı olmuş” şeklinde yazılmış, KN’den hareketle “ayruḳsı” şeklinde değiştirilmiştir.
[108] Yazmada اَرُقْسِي şeklinde yazılmış, KN’den hareketle “ayruḳsı” şeklinde değiştirilmiştir.

ola (9) ve ayruḳsı[109] resim ḳurıla ve eger düşde ay görseler (10) on dürlü taʿbīri vardur pādişāh ve nedīm ve reʾīs (11) ve şerīf ve ḳul ve ḳaravuş ve bāṭıl iş ve ʿālim ve müfsid (12) ve sulṭān-ı ẓālim ve ata ve ana ve oġul ve ḳızdur her kim (13) düşünde ay görse vezīrlıḳ ve dostluḳ ola (15b/1) ve geŋezlik[110] ve ġulām ve ʿavret ola eger bu düşi (2) er görse ʿavret ala ve ʿavret görse gönli (3) dilegine ire oġlu ve ḳızı ola eger görse ay (4) anıŋ elinde yāḫūd evine girmişdür eger bir kişi (5) big [olsa][111] begligi artıḳ ola faḳīr ise ġanī ola (6) ve eger ġarīb ise selāmetlıḳ ile girü maḳāmına (7) vara ve eger ümīdi var ise ümīdine irişe (8) eger oġlu ṭoġmalu ise irkek oġlu ṭoġa (9) eger mehter ise ḥirefi artıḳ ola eger kihter[112] (10) ise ne iş üzerine daḫı yeglik ola ve daḫı (11) iydeler kim ḳul ve ḳaravuş ṣatun ala yāḫūd eline (12) il gire veyāḫūd bay ise niʿmeti çoḳ ola (13) eger mücerred ise evlene ve eger bu düşi ʿavret görse (16a/1) hemān aŋa bir taʿbīr itmek gerek eger görse kim ay (2) ṭutulmuş ol kişi kim aya mensūbdur aŋa ḫaṭar irişe (3) meger kim giri tizcek eger ay taġyīr olsa ol (4) kişiye muḫāṭara ola eger ay[ı] [ḫoş][113] görse anıŋ işi ola (5) ve kendi eylikde ola ve eger yavuz görse ol kişiniŋ (6) işi ḫaṭarlu ola eger düşde yılduzlar görse (7) yıldızlar ḳaravuşdur eger eyü görse ḳarındaşından (8) eylik göre eger yaramaz ise ḳız ḳarındaşından yaramazlıḳ (9) göre[114] veyā ḳaravaş ıla yaramazlıḳ (10) vāḳiʿ ola bī-emir ḫüdā el-ḫāmis deŋiz ve ırmaḳ ve buŋar (11) ve ṣarnıç ve gemi görmek muḥammed ibn-i sīrīn (12) eydür deŋiz gören ulu sulṭān ola eger düşinde (13) görse deŋizden ṣu içerdi bir ulu pādişāhdan (16b/1) murādın bula eger düşde görse ırmaḳdan ṣu (2) içerdi ḥelāl māl eline gire aḳar ṣu bezirgānlıḳ (3) olur ḳuru ırmaḳ daḫı ḥac olur eger düşde (4) görse çişmeden ṣu içerdi ḥelāl māl (5) eline gire ve cemīʿ ḳayġulardan ḳurtıla şāẕlıḳ (6)

[109] Yazmada اَرُقْسی şeklinde yazılmış, KN'den hareketle "ayruḳsı" şeklinde değiştirilmiştir.
[110] Yazmada كَيْنِزْلِك şeklinde yazılmıştır.
[111] KN'den eklenmiştir.
[112] Yazmada كَهْنُرْ şeklinde yazılmıştır.
[113] DEMN'den eklenmiştir.
[114] Yazmada "eger yaramaz görse" üstü çizilerek iptal edilmiştir

bula eger düşde görse buŋardan şu (7) içerdi ḳamu belālardan ḫalāṣ bula ve göre kim (8) şuya düşmüş giri ṣaġ çıḳdı ve dükeli ġamdan (9) ṣaġlıḳ bula ve ḳurtula ve göre kim şuda[115] yüzdi (10) ḥelāl māl eline gire eger şu ile yunsa zaḥmet (11) ile ḥarām māl eline gire eger düşde görse_kim (12) bir ulu şuda yüzerdi bir ulu kişiden manṣūb (13) eline gire ve görse_kim ṭuru şu[116] içinde yüzerdi (17a/1) illā ġāyet ḳorḳardı iş[i] iyü ola ve ulu iş (2) üzerinde ola eger düşde görse_kim arı şu içinde (3) ġarḳ oldı ḥırṣa ve dünyāya ve ġaflete ġarḳ ola (4) eger düşde görse_kim bir ṣarnıç ḳıtında durur (5) bir menfaʿatlü kişiye yaḳın ola eger ṣarnıçdan (6) şu içse bir ulu kişiden menfaʿat dege eger (7) ṣarnıcıŋ şuyunda yunsa şeyʾ_ile ʿamele girmek ola (8) eger düşde görse_kim gemiye girdi ʿīşler ve feraḥlar (9) ola eger göre kim gemiden giri çıḳdı dükeli (10) ḳayġulardan ḳurtula ve dirlıġı eyü ola veyāḫūd oġlı (11) ṭoġa ve eger lāyıḳ ise beglik eline gire (12) ve eger bu düşi yoḫsul görse bay ola ve oġula (13) ve ḳıza niyyetlenürse maḳṣūdına irişe ve her vechile (17b/1) düşde gemi görmek ġāyet eyüdür allāhu aʿlem es-sādis (2) nūr ve ẓulmāt ve şemʿi ve çırāḳ ṣaç[117] ve ṣaḳal[118] ve ḳıl (3) görmek ibn-i sīrīn eydür düşde nūr görmek (4) müslimānlara[119] ṭoġrı yoldır ve hidāyetdür ve ẓulmāt (5) ve ḳaraŋulük görmek küfür ve ḍalāletdür her kim (6) düşde görse ḳaraŋuluḳdan giri çıḳdı (7) azḳınlıḳdan ve belālardan ḳurtula ve eger düşde kendiyi (8) ḳaranlıḳda görse ṣavaş ve fitne ve ḥarām māl (9) eline gire zaḥmet_ile eger göre kim meşʿale (10) yandırdı ḳorḳudan emīn ola ve eger düşde (11) göre kim üzüm yirdi yetīm mālın yiye ve eger göre kim (12) od_ıla nesne bişirdi ḫastelik ola ve yatlu (13) kelāmlar işideler eger bir yire yāḫūd bir eve (18a/1) od düşmüş ola ve

[115] Yazmada س ile gösterilmiştir.
[116] Yazmada س ile gösterilmiştir.
[117] Yazmada مَاج şeklinde yazılmıştır.
[118] Yazmada مَقْل şeklinde yazılmıştır.
[119] Yazmada bulunan "ve" metinden çıkarılmıştır.

ol eve ḳatı ḫastelik ve ölüm (2) vāḳiʿ ola eger tütünli[120] od görse ol̲ daḫı (3) merg[121] ola ol şehirde veyāḫūd ol vilāyetde (4) eger görse bāzār içinde od yanardı ol bāzār ehli (5) çoḳ yalan söyleye ve müslümānlıḳ ḥaḳḳında çoḳ (6) taḳṣīrlıḳ eyleyeler ve eger düşde göre kim bir (7) şehre od düşmüş reʾīsine ziyān ola velākin (8) ḥarām māl eline gire ve eger düşde göre kim (9) kendi eliyle od yandırdı mālı çoḳ ola (10) ve eger düşde göre kim ıraḳda bir yazuda od (11) yanardı ol ʿilm-i ḥikmetdür ve eger göre kim (12) gine kendi tenine od düşmüş yanar ol kişi (13) bir muṣībete ṣataşa ammā ṭuṭuşmuş od ḥarām (18b/1) māl ola eger düşde şemʿa ve çırāḳ görse (2) delīldür ki pādişāhlıḳdır ve ululuḳ ve baylıḳ ve hidāyet (3) ve çoḳ māl is + si olmaġa delālet ider ve eger (4) görse kim evinde yāḫūd sarāyında şemʿa ve çırāḳ yanardı (5) oġlı ṭoġa ve eger bu düşi gören ergen (6) ise evlene çırāġı yanar ve eger ġarīb ise (7) ṣaġlıġ̲ıla vaṭanına vara ve eger düşde (8) görse̲ kim bir şehirde veyā bir maḥallede şemʿa çırāḳ (9) var idi yanar ol şehriŋ pādişāhı şöyle ḥüküm eyleye (10) ʿadl ve inṣāf[122] [ola] ve şerīʿati tamām ṭoġrı yürüye ve dīni (11) ḳavī ola eger düşde görse kim ṣaḳalı (12) uzamışdur ol̲ kişiniŋ ḫalḳı içinde ḥürmeti arta (13) eger düşde göre kim başı ḳılı uzamışdur (19a/1) ol̲ kişiye muṣībet ola eger cümle ḳılları artardı borcı (2) ödene eger düşde görse̲ kim gevdesi uyuz idi ve cirāḥati (3) daḫı var idi māl artuḳlıġı ola velākin göŋül (4) ṭarlıġı ola es-sābiʿ ṭaġ ve ev ve dīvār ve kireç ve kerpiç (5) ve ḳum görmek ibrāhim kermānī eydür düşde (6) ṭaġ görmek pādişāhlik ola eger düşde (7) göre kim bir ṭaġ üstünde yürürdi pādişāha yaḳın ola (8) ve ulu mertebeye irişe eger ṭaġdan inse hemān (9) giri ululuġa delālet ider yüce ṭaġ görmek (10) māl ve menfaʿat eger düşde ova görse (11) ḳorḳulu işe düşe ve sergerdān ola (12) ve

[120] Yazmada قُتُلي şeklinde yazılmıştır.
[121] Yazmada مَرَكْ şeklinde yazılmıştır.
[122] Yazmada عَدْلِ وَ اِنْصاَفْ şeklinde yazılmıştır.

görse kim yazıdan[123] giri çıḳdı ḳamu ḳorḳulardan (13) ḳurtula eger düşde ḳayır ve kireç ve kerpiç (19b/1) görse ḥelāl māla ola kim bir necl̄iden irişe (2) ammā ʿavret sebebinden endīşelü ola eger (3) düşde dīvār görse ululuḳ bula ve mertebeye irüp (4) ḥelāl māl eline gire eger düşde eski (5) dīvārı giri ʿimāret ululıḳ bula ve eski (6) dīvārı yıḳmaḳlıḳ dükeli ḳayġulardan ḳurtulmaḳ [ola] eṣ-ṣāmin (7) şehir ve ḥiṣār görse dīn arılığı ola ve ḳuvvet (8) ve arı iş ve iyü dirlik olur ve ẓāhir ve ġāyib (9) işleri ʿīş ola ve eger görse kim bir şehirde (10) veyā bir yolda veyā ḥiṣārda ʿimāret eylerdi düşmān (11) şerrinden emīn ola ve murādı ḥāṣıl ola ve eger (12) görse kim ḥiṣār ʿimāret ḳılurdı düşmānları üzere (13) ẓafer bula ol ḳalʿa ve ḥiṣār ve burç[124] ve yaru (20a/1) bunlarıŋ taʿbīri gibidür ve düşde cumʿa mescidin (2) ḫarāb olmuş görmek ve yol görmek ḳuvvet ve emīnlikdir (3) sulṭānlar ve reʾīsler veyā ḳāḍīlar ḫarāb olmaḳdur bunları (4) ḫarāb görmek ve eger göre kim cumʿa mescidinde namāz (5) ḳılur eyü iş ḳıla kim uçmaḳlıḳ ola ve eger (6) göre kim mescide girdi belālardan emīn ola ve rızḳı (7) çoḳ ola eger görse minbere veyā münāreye çıḳdı (8) ehli degilse ḫalḳ içinde rüsvāy[125] ola ve minber (9) ve münāreye sulṭān ve reʾīsdür buŋa tābiʿ olanlardur (10) minber veyā münāre yapmaġıŋ taʿbīri budur hemān üzerine (11) çıḳmaḳ gebidür ve dükkān daḫı iyüdür düzenlik (12) olur et-tāsiʿ ev ve bāġ ve bāḳça köşk ve sarāy[126] (13) ve ḥammām[127] ve āsyāb ve nerdübān ve saḳḳāḫāne ve muṭbaḫ (20b/1) görmek ibn-[i] sīrīn eydür [ev görmek][128] bir ulu māllu ʿavret ola (2) eger bu düşi ʿavret görse māllu ere vara (3) ve eger oġlana ümīd itse irkek oġlı ola (4) ve eger göre kim evi giŋ olmuş ulu mertebeye (5) irişe ve eger göre kim[129] kendüsin kö(6)şkde[130] oturur

---

[123] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[124] Yazmada بُرُجْ şeklinde yazılmıştır.
[125] Yazmada رُسْوَىٰ şeklinde yazılmıştır.
[126] Yazmada كوُشْكُ وَ سَرَاىٰ şeklinde yazılmıştır.
[127] Kelime yazmada şeddesiz yazılmıştır.
[128] SN'den eklenmiştir.
[129] Yazmada bulunan "nerdübāna" metinden çıkarılmıştır.
[130] Yazmada كوُشْكُ şeklinde yazılmıştır.

görse ḥürmeti arta ve sarāy **(7)** görmek bay ʿavretdür il ve velāyet bulmaḳdur **(8)** ve eger köşki[131] ve sarāyı düşde eyü görse **(9)** iyü ola ve yavuz görse yavuz ola muʿabbir **(10)** ḳarīne ile ḥis idüp andan taʿbīr ḳılmaḳ gerekdür **(11)** eger düşde görse kim evine nerdübān **(12)** urdı ulu mertebeye irişe ve eger göre kim nerdübāna **(13)** çıḳardı aŋa bir mekir ve bir ḥīle eyleyeler **(21a/1)** ve eger düşde görse kim [kendüyi] ḥammām[132] içinde görse **(2)** ḳorḳudur[133] ve eger ḥammāmdan[134] çıḳmış ḳayġudan ḳurtula **(3)** ve eger ḥammāmda[135] ġusul iderdi ġam ve endīşeden **(4)** ḳurtula ve eger ḥammāma[136] girdi borca gire ve göre kim **(5)** ḥırızma dutundı tüynüŋ bir pāresi gitdi **(6)** bir pāresi ḳaldı borcunuŋ kimi ödene ve kimi ḳala **(7)** ve eger görse kim bāġ ve bāḳça içinde yürürdi **(8)** ḳul ve ḳaravuş ve şāẕlıḳ bula ve eger düşde **(9)** bir āsyāb içine girse bir ulu kişiden **(10)** menfaʿat bula ve eger āsyāb ḫarāb **(11)** oldı ḳızlıḳ bula ve ṭaʿām ṭarlığı ola **(12)** ve eger düşde saḳḳāḫāne[137] görse ʿavret **(13)** ala ve eger düşde ev ḳapusını görse bir eviŋ **(21b/1)** ketḫüẕāsı ola eger ev ḳapusın ḫarāb görse **(2)** ketḫüẕāya ziyān[138] irişe eger ev ḳapusın maʿmūr **(3)** anıŋ ṣaġlığı ola el-ʿaşer ḫoş ḳoḳular ve ʿanber **(4)** ve zaġferān görmek şöyle iydeler kim eger düşde ḫoş **(5)** ḳoḳular göre ve ḫoş ḳoḳulu nesneler yiyile şāẕ[139] ı **(6)** ḥürrem ola ve ḥelāl māl eline gire ve daḫı ḫoş **(7)** ḫaberler işide şāẕ ola fi'l-cümle ḫoş ḳoḳulu **(8)** nesneler feraḥlıġa delālet ider ve eger düşde yaġ **(9)** görklü[140] yüzlü ʿavretdür ve çirkīn yaġ delü ve selīṭa **(10)** ve fāsıḳa ʿavretdür bādem yaġı görse ol daḫı **(11)** eyü ʿavrete delālet ider fi'l-cümle ṭatlu yaġlar iyülige **(12)** delālet ider ve eger düşde zaġferān görse ṣayrulıġa

[131] Yazmada كۇرشك şeklinde yazılmıştır.
[132] Kelime yazmada şeddesiz yazılmıştır.
[133] Yazmada قۇرقۇلۇر şeklinde yazılmıştır.
[134] Kelime yazmada şeddesiz yazılmıştır.
[135] Kelime yazmada şeddesiz yazılmıştır.
[136] Kelime yazmada şeddesiz yazılmıştır.
[137] Kelime yazmada şeddesiz yazılmıştır.
[138] Yazmada ذ ile gösterilmiştir.
[139] Yazmada ز ile gösterilmiştir.
[140] Yazmada كۈرْكلۈ şeklinde yazılmıştır.

(13) delīldür meger kim ṭaʿām içinde ola ve yavan ḳoḳulu (22a/1) nesneler ḳayġu ve ġam ve ġuṣṣa ve endīşe ola (2) allāhu aʿlem el-ḥādī ʿaşer yigit ve ḳoca ve ḳarı[141] ʿavret (3) ve genc ʿavret ve ḳul ḳaravuş ve oġlancıḳlar ve ḳızcaġızlar (4) ve ata ve ana görmek [düşde ḳoca kişiler görmek][142] devlet ve saʿādet ve baḫt[143] ola (5) her kim yigitleri düşde görse mekir ve ġadır ve ʿadāvet (6) ola ve baʿżılar iytdiler[144] yavuz ḫaberlerdür düşde (7) ḳarı ʿavret görmek yavuz fitnedir ve yigit ʿavret (8) ḫoş dirlik ve şāẕlıḳ ve ḳoca ve ḳarı ʿavret görmek (9) yaş uzunluġuna delālet ider eger düşde ḳul görse (10) beşāret ve şāẕlıḳ bula ve eger ḫalāyıḳ görse (11) düşmān üzerine feṭḥ ve ẓafer ve ḫayır ve berekāt göre (12) ve eger düşde atasın ve anasın görse rāḥat (22b/1) ve maġfiret ola ve cümle ḫalāyıḳıŋ menfaʿati anıŋ üzerine (2) ola eger düşde oġlancıḳlar görse eyü ḫaberler işide (3) ve şāẕ[145] ola ve ḳızcaġızlar görse yalan ḫaber ġam ve ġuṣṣa (4) ola eṣ-ṣānī ʿaşer ġusul ve teyemmüm ve ḥac ve ʿumre ḳılmaḳ (5) baŋ namāz ve rükūʿ ve sücūd ḳılmaḳ ve ābdest almaḳ (6) ve ġazāya varmaḳ şeyḫ[146] ibrāhim kermānī eydür [ġusul etmek][147] ḳayġudan (7) āzād[148] olmaḳ ve borçdan ḳurtulmaḳ ola eger (8) düşde görse kim ābdest alurdı dīni ḳavī ola (9) ve ḥāceti revā ola ve eger düşde namāz ḳılurdı (10) īmān[ı][149] berk[150] ve muḥkem ola düşde rükūʿ ve sücūd (11) iderdi taŋrıya yaḳın ola eger düşde ġazā (12) ḳılurdı māl bulmaḳ ve ḫayr u berekāt ola düşde (13) ḥacca varurdı tevbe ḳılmaḳ ve pādişāhdan ʿadl ü (23a/1) dād[151] bulmaḳ ve şāẕlıḳ[152] ola iḥrām geymek tevbe ḳılmaḳ ola (2) baş açuḳ ve ayaḳ

[141] Yazmada bulunan “ve” metinden çıkarılmıştır.
[142] SN’den eklenmiştir.
[143] Yazmada بَخَتْ şeklinde yazılmıştır.
[144] Yazmada اِتْدِيلَرْ şeklinde yazılmıştır.
[145] Yazmada ز ile yazılmıştır.
[146] Yazmada فَتِح şeklinde, SN’de “şeyḫ” şeklinde yazılmıştır.
[147] SN’den eklenmiştir.
[148] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[149] SN’de “īmānı berk ola” şeklinde yazılmıştır.
[150] Yazmada بَرْكِ şeklinde yazılmıştır.
[151] Yazmada عَدْلْ دَانْ şeklinde yazılmış, SN’den hareketle düzeltilmiştir.
[152] Yazmada ز ile yazılmıştır.

açuḳ görmek ve lebbeyk dimek ḳaygudan (3) ḳurtulmaḳ ola ve ʿarafāta durmaḳ murādı ḥāṣıl olmaḳ ola (4) ve günāhları yarlıġanmaḳ ve dünyā ve āḫret yarlıġanmaḳ ola (5) ve eger düşde meşʿarü'l-ḥarāmda ṭurmuşdur iki (6) cihānıŋ işini elden ḳoya fāriġ ola minā bāzārına (7) girmek şāẕlıḳ ve eminlıḳ ola ṭavāf itmek dīni ḳavī (8) ola kāʿbeye girmek ḥürmet ve ʿizzet ve serverlik (9) ola ibn-i sīrīn iyder her kim göre kāʿbe ṭamı üzerinde (10) namāz[153] ḳılur elbette bir küfür söyleye ammā kāʿbeye girmek (11) belālardan emīn olmaḳ ola ve eger düşde görse zemzem (12) içdi ol ḳişi ḳıyāmet gününde ṣuṣuzluḳdan emīn (13) ola ve eger görse ḳim ṣafā ile merve arasında (23b/1) saʿyı ḳılurdı mestānlıġı tamām ola ve eger ṣafādan (2) merveye yürür gördi ʿāḳıbeti ḫayır ola ve düşde (3) ṣadaḳa virmek beşāret ve şāẕlıḳ[154] ve dīn arılıġıdur[155] (4) ve ṣoŋ demde şahādet rūzī ḳıla ve düşde baŋ (5) baŋlaya andan namāz ḳıla eger ṣāliḥ ise ḥac eyleye (6) eger fesād ehliyse yavuz işde buluna ammā ḳāmet (7) getürmek rāḥatlik ve eminlik ola ve eger düşde (8) zekāt virür veyā ulaşdırur kāʿbeye vara allāhu aʿlem (9) eṣ-ṣāliṣ ʿaşer ḳāḍī ḫaṭīb imām ve müʾeẕẕin görmek (10) ḫayra delāletdür ve eger ḥüküm görseler renc ve (11) zaḥmet[156] ve belā ola eger bu düşi ḫaste görse (12) ḫoş ola eger düşde ḳapan görse terāzū (13) ve ölçek görse tamām bir eksiksiz ölçülür ve ṭartılur (24a/1) ol şehir ḳāḍīsı şerīʿati ṭoġrı kese eger bunlarıŋ (2) eksikligin görse [şerīʿatin eksikligine][157] delālet ider ve bunlarıŋ ṣındıġın (3) görse ḳāḍīnıŋ ve muḥtesibiŋ ölüsüne delālet ider (4) er-rābiʿ ʿaşer muṣḥaf-ı şerīf ve devāt ve ḳalem ḳalem-dān (5) menşūr ve biti ve nāme ve mürekkeb ve maḥbere[158] görmek ibn-i (6) sīrīn eydür muṣḥaf görmek mīrāṣ ve ḥelāl māl (7) ola kitāb görmek ḥelāl māl ola devāt (8) görmek ḥelāllıġa ʿavret dilemek ola ḳalem görmek (9) ʿilim ve

[153] Yazmada "ذ" ile yazılmıştır.
[154] Yazmada "ز" ile yazılmıştır.
[155] Yazmada اَزپلغِيْدُرْ şeklinde, SN'de "dīn arılıġıdur" şeklinde yazılmıştır.
[156] Yazmada رَنْج وَ زَحْمَتْ şeklinde, KN'de ve DEMN'de "renc i zaḥmet" şeklinde yazılmıştır.
[157] DEMN'den eklenmiştir. SN'de "şerīʿatin eksügine" şeklinde yazılmıştır.
[158] Kelime yazmada مُخْبِرَهْ şeklinde yazılmıştır.

ḥikmet ögrenmek ola ḳalem-dān görmek ʿavret (10) almaḳ ola menşūr ve biti ve nāmeler görmek iyü işe (11) başlayup eylik görmek ve il dutmek ola mürekkeb (12) görmek ve eylemek dirlik ve ḳazanç ola eger (13) göre kim donuna mürekkeb döküldi aŋa bir ziyān irişe (24b/1) eger borçlu[159] ise borcın ödeye ve ḫoşluḳ göre (2) eger mürekkeb yigit donuna dökülse ḳayġu ola ḳoca (3) donına dökülse menfaʿat ve rāḥat ola ve maḥbere[160] (4) görse düşde iyü ḥāllü ʿavret almaḳ ola allāhu aʿlem (5) el-ḫāmis ʿaşer çoḳ dürlü ādemler endāmlarında her bir cinsden (6) görmek yişil ve ḳızıl ṭonlar ve baş kesmek görmek (7) şöyle iyderler kim her kişi kim düşünde çoḳluḳ ādemler (8) aḳ ve yişil ve ḳızıl ṭonlu giyerler görse şāẕlıḳ ola (9) kendi başı elinde görse ki kesilmiş dutar pādişāhlıḳ (10) eger başın kesilmiş yanında ayrı yatar anıŋ ile ḫışımı[161] (11) ve ḳavmi arasında ayruluḳ düşe ve görse ḳim bir kesik (12) baş elinde dutar biŋ aḳça göre ve eger kendi başın (13) veyā bir kişi başın kesmişler elbette ol ḳişiye bir belā (25a/1) irişe ve eger göre kim başın keserler aŋa ḳoç ḳılalar (2) ve eger göre kim ḳazıdır ol ḳişi ḳayġudan ve ġamdan emīn ola (3) ve eger ṣaḳalın ḳazıdır ol ḳişiye ziyān[162] irişe ḫalḳ içinde (4) ḥürmetsiz ola ḳulaḳ görse ḫoş ḫaberler işide ʿavret (5) ve ḳız eline gire göz düşde serverlik ve māldur ve burun (6) mertebe ve ʿizzet olur düşde göre kim dişleri düşdi (7) ol ḳişiye muṣībet irişe emcek ʿizzet ḥürmet ʿazīzlıḳdır (8) el görmek ḳarındaşlıḳlar ve artıḳlıḳlardur ayaḳ[163] ṣaġīr[164] (9) māl ḳazanmaḳdur el barmaḳların görmek oġlı olur (10) ve ṭırnaḳ görmek daḫı ḳuvvet olur ve diş etleri (11) daḫı ehl-i beyit olur bıyıḳ ve ḳoltuḳ ḳılı görmek ḳız (12) ve ḥelāllıḳ ve ḫadım olur balġam bıraḳmaḳ yalan söylemek (13) olur ve eger göre kim aġzı içi ḳurımış ol ḳişiniŋ (25b/1) rızḳı ṭar ola ve ṣaḳal uzamaḳ ʿizz ve cāh (2) ola ve ṣaçın uzun

[159] Kelime yazmada بوُرْجُلُوْ şeklinde yazılmıştır.
[160] Kelime yazmada مَجبَرَهْ şeklinde yazılmıştır.
[161] Yazmada ح ile yazılmıştır.
[162] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[163] Yazmada bulunan "göz" metinden çıkarılmıştır.
[164] Yazmada bulunan "ve" metinden çıkarılmıştır.

görmek ḳaygu ve muṣībet (3) olur ve eger ṣaçın yolutsa dīni ḳuvvetlü ola düşde (4) bağır ve bağırsaḳ görmek oġlı ve māl ola ẕeker (5) ve ḫāye oġul ve ḳız ola ḫünsā ve ḫadım görmek ferişte (6) olur es-sādis ʿaşer taḫt ve kürsī ve aġaç ḳapu kilidi (7) ve ḫayme ve şādu'r-revān ve ṣandıḳ ve döşek ve yaṣdıḳ (8) ve giyesi görmek şeyḫ[165] ibrāhim kermānī[166] eydür her kim (9) taḫt üzerinde otururdı mertebesinden daḫı (10) ziyān[167] mertebe ola taḫt ve kürsī[168] ʿazīzlıḳdır ve (11) şerefdür muʿabbirler iydeler kim düşde ṭoġrı (12) aġaç görse ʿimāret eylemek ola ammā kürsī (13) görmek münāfıḳdur düşde ḳapu görmek (26a/1) vezīrlik ola ḳaygudan ḳurtulmaḳ ola ve düşde (2) kilid görmek ḳuvvet bulmaḳ ola ve şādurevān (3) görmek yaşı uzun ola ʿömri içinde mertebe (4) bulmaḳ ola düşde ṣandıḳ görse ʿizzet ve mertebe (5) ola düşde yaṣdıḳ görse ḫizmetkārları[169] (6) ve ḳuluḳcıları çoḳ ola namāzlaġı görse ʿizz ve cāh[170] ola (7) eger düşde kilid görse ḳayd yimek ola ve daḫı (8) pādişāhlıḳ ola ve ʿizzet ve ḥürmet bulmaḳ ve ṭarlıḳdan (9) çıḳmaḳ ve ġamdan ferah bulmaḳ ola ve ḫayme görmek ululuḳ (10) ola eger düşi gören ṣāliḥ olur ise [eyü ola][171] eger (11) fāsıḳ olur ise bend ve zindān[172] ola ammā düşde (12) ḳızıl giyesi uṣlu ʿavret ola ve daḫı ṣarı giyesi (13) geymek düşmāna ẓafer bulmaḳ ola aḳ giyesi daḫı (26b/1) eyüdür ve ʿavretine dürlü rengi geydirse iyüdür (2) ammā düşde ḳubbe ve kilīsā görmek el almaḳdır ammā (3) gören kişi il olmaġa lāyıḳ ise eger degilse (4) bend i zindān ve ġuṣṣadur ammā sarāy ve berde ve çadır (5) görmek pādişāhlıḳ ve mertebe ola eṣ-ṣābiʿ ʿaşer (6) ocaḳ ve ḳazan ve tennūr ve tütün ve kül ve kömür görmek (7) ammā ḳazan ve tennūr[173] ʿavretdür büyük kişi ola eger (8) kül ve kömür görse ḥarām māl ola ve

---

[165] Yazmada شَيْحِ şeklinde yazılmıştır.
[166] Yazmada كَرَمانِي şeklinde yazılmıştır.
[167] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[168] Yazmada تَحْتِ وَ كُرْسِي şeklinde yazılmıştır.
[169] Yazmada ذ ile gösterilmiştir.
[170] Yazmada عِزٌ وَ جاهْ şeklinde yazılmıştır.
[171] SN'den eklenmiştir.
[172] Yazmada بَنْدِ وَ زِنْدانْ şeklinde yazılmıştır.
[173] Kelime yazmada şeddesiz yazılmıştır.

ṣavaşa delālet (9) ider tütün görse muṣībetdür ammā sarāy (10) ehliniŋ saʿādeti ve devleti arta eṣ-ṣāmin ʿaşer (11) yalıncaḳ yire girmek ve kendini yalıncaḳ görmek (12) veyā bir cānāvar kendini yidügin görmek (13) veyā ṣoḳdıġın veyā ışırdıġın görmek şöyle (27a/1) iydeler kim bir ṣāliḥ kişi kendini düşde yalıncaḳ (2) görse ḳayġudan menfaʿat bula bu düşi fāsıḳ (3) görse tevbe ḳılmaḳ gerekdir eger bir cānāvar anı yidi (4) veyā ṣoḳdı veyā ışırdı bir belāya düşe ġuṣṣa (5) göre tevbe etmek gerek et-tasiʿ ʿaşer ḥacāmet itmek (6) ve ẕeker kesmek ve ādem teninden artıḳ ve eksik görmek (7) muḥammed ibn-i sīrīn iyder bir ādem düşde ḳan aldırsa eger (8) ṣāliḥ ise işi yürüye ve bağlu işleri açıla (9) ve eger ṣāliḥ degil ise sefere gide ve ol ḳan aldığı (10) deŋli māl ziyān[174] ola ve eger görse kim dükeli ḳan (11) aḳdı hiç ḳalmadı bilmiş ola kim eceli yaḳın (12) gelmişdür ve ḳan alıcı ḳoca ise yigrekdür (13) yigit olursa yaramazdur veyā manṣūb ehli (27b/1) düşde ḳan aldırduġı maʿzūlluḳdur eger aʿżāsından[175] (2) bir dürlü aġrı belürdi ol kişiye feraḥlik ola ve ġamdan (3) ḳurtula ve bir mübārek sefer ḳıla ʿizzetlü ola eger düşinde (4) teninde çıban çıḳmış görse māl ve menfaʿat (5) ola ve her kim göre teniniŋ yarusı şişmişdür (6) murādlarına irişe ve maḳṣūdı ḥāṣıl ola ve eger (7) düşde göre eli ve ayaġı ve bir nesnesi eksik olmuş (8) ferzendilerinden eksile ve eger artıḳ görse (9) ferzendilerinden arta ve eger ẕekerin yoġın görse (10) māl ve menfaʿat arta zīrā ādemiŋ evvelki ḳararından (11) ziyāde[176] artmaḳ[177] ve semiz olmaḳ düşde delīl māl āşikāre (12) artmaḳ ve oġul murādın görmek ve ādem teninden (13) eksik görmek ziyān ve hem ṣayruluḳdur (28a/1) el-ʿışrīn yara olmaḳ ve ala olmaḳ ve çiçek çıḳarmaḳ (2) ve uzunluḳ ve ḳışalıḳ ve saḳḳāḫāne[178] ve necīs ve sidik (3) görmek her kim düşünde sidik görse pis (4) olmuş

[174] Yazmada ذ ile gösterilmiştir.
[175] Yazmada ظ ile gösterilmiştir.
[176] Yazmada ذ ile gösterilmiştir.
[177] Yazmada اَرْتَمَقْ şeklinde yazılmıştır.
[178] Kelime yazmada şeddesiz yazılmıştır.

müşkil işler aŋa geŋez[179] ola ve çiçek (5) çıḳarmaḳ buŋa delīldir düşünde ṭavar tersi (6) veyā ādem tersi aldı ḥelāl māl eline gire düşünde (7) ḥarāmīlıḳ iderdi ḳaygudan ḳurtula düşinde (8) giyecegine necīs degerdi ḥarām māl eline gire (9) saḳḳāḫāne görse çoḳ māl eline gire eger (10) düşinde sidigi kendi tenine bulaşdı bir yirden (11) aŋa ḥarām māl eline gire ve muʿabbirler iydeler kim (12) sidik silimek dervīş kişiyi bay ḳılur ve ġanī (13) ider daḫı ṣayru kişiyi ṣaġ ider ammā ılḳı (28b/1) tersi ḥelāl māl olur eger düşde yillerdi (2) anıŋ üzerine yaramaz iydeler nā-ḫoş ḫaberler söyleyeler (3) eger düşde görse bir ʿavretiŋ ṣaḳalı bitmiş (4) anıŋ hiç oġlı olmaya var ise ola allāhu aʿlem (5) el-ḥadi ve'l-ʿışrīn yimiş aġaçları dikmişler ve reyḥān (6) ve ekin görmek aġaç görmek ulu vilāyetiŋ (7) ulu kişisi ola eger yimişlü ise menfaʿatlü (8) kişisi ola ol aġacı keserler ise ol ulu (9) kişiye muṣībet ola aġaç gögerse māl ve menfaʿat (10) ola aġaç ḳurımış görse münāfiḳlar ola eger (11) yimiş görse vaḳtı ise iyüdür vaḳıtsız ise yaramazdur (12) düşde ḫurma[180] yirdi māl ve menfaʿat bula zeytūn (13) aġacın görse laṭīf ṭabʿi [ādem][181] ola ekşi nār yir görse (29a/1) ḥarām māl ola velākin ṭatlu nār yimek eyüdür ibn-i sīrīn (2) eydür beglere vilāyet ve bezirgānlara on iki biŋ dirhemdür (3) ve ekinciye çoḳ taḫıl olur eger düşde zerdālū[182] görse (4) eyüdür ammā vaḳtından ṣoŋra ṣayruluḳdur ammā (5) düşde incir yimek ḥelāl māl olur elma aġacı (6) şerīf kişidür ayva aġacı himmetlü kişilere nisbetdür (7) eger düşde görse sarāyında yāḫūd bāḳçasında zeytūn (8) aġacı bitmiş ol kişiniŋ oġlı ṭoġa ve çoḳ ḫayır ve (9) kerāmet göre eger limon yise acı sözler ve yalan (10) ḫaberler ola eger görse kim evinde yāḫūd bāḳçasında (11) ḳabaḳ bitmiş eger ṣayru ise ṣaġ ola[183] mertebesi (12) daḫı ziyāde[184] ola fī'l-cümle düşde ḳabaḳ görmek ḥekīmlere (13)

[179] Yazmada كَلَزْ şeklinde yazılmıştır.
[180] Yazmada ح ile yazılmıştır.
[181] SN'den eklenmiştir.
[182] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[183] Yazmada "olsa" şeklinde yazılmıştır.
[184] Yazmada ذ ile yazılmıştır.

delālet ider [bir dertlü][185] düşde ḳabaḳ bişürse yise derdine **(29b/1)**[186] dermān ola [ḳul ise][187] ḳula āzādlıḳ[188] ola eger ḳayġulu **(2)** ise ḳayġudan ḳurtıla eger düşde şeftāli görse **(3)** ḥelāl māl ola düşde ḳızıl tut görse yāḫūd yise **(4)** ḳızıl altun eline gire eger aḳ tut görse aḳça eline **(5)** gire eger fındıḳ yise ḥarām māl ola ve bādem aġacı **(6)** bir ḳarīb kişi ola buġday görmek ḥelāl māl ola **(7)** un görmek ḥelāl māl olur veyā fāʾideli ʿilim olur **(8)** eger birinç görse ḥelāl māl ola zaḥmetsiz ele gire **(9)** eger noḫūd ve mercimek ve baḳla görse bunlar nesne degildür **(10)** ve bunlarıŋ ḳurusı yigrekdür yaşından düşünde **(11)** ṭurunc görse zeyrek kişi ola yā bāḳçada yā **(12)** evde reyḥān görse şāẕlıḳ ola eger bu düşi **(13)** ʿavret görse ere vara er görse ʿavret ala **(30a/1)** susam görse ḥelāl māl olur ve iyü dirlik **(2)** olur eṣ-ṣanī ve'l-ʿışrīn etmek ve yiyecek ve şeker **(3)** ve ḫurma[189] ve ḥelvā ve ṭatlu nesneler görmek etmek **(4)** görse ḥelāl rızıḳ ve artıḳ mertebe ola her kim düşde **(5)** şeker veyā bal veyā ḥelvā[190] veyā ṭatlu nesneler yise **(6)** yā görse māl ve niʿmetdür ʿilim ve edebdür düşde **(7)** acı nesneler yaramaz kelecilerdür allāhu aʿlem eṣ-ṣāliṣ ve'l-ʿışrīn **(8)** ṣoġan ve ṣarımṣaḳ ve tere ve ṭuz ve fülfül ve ıssı **(9)** otlar ve bunlara beŋzer nesneler var ise görmek **(10)** aṣṣısız ve uṣūlsüz kişiler ola kişinic ve **(11)** fülfül ve dārçīn ve terengubīn bunlara nekim var ise **(12)** düşde görmek ḥarām māl ve yavuz sözler ola ammā **(13)** düşde duz görmek aḳça olur her kim ot **(30b/1)** görse elbetde ümīdi şöyle ṭutsun ḳim iyü ṣanʿata **(2)** irüşe ve rızıḳı vāsiʿ ola ummadıġı yirden māl **(3)** eline gire er-rabiʿ ve'l-ʿışrīn şerbetler ve südler ve sāde **(4)** yaġlar ve ot içmek ve ḳuşmek ve aġı içmek şöyle**(5)**dür ḳi bir kişi ṭatlu süd görse ḥelāl māl ve ekşi **(6)** süd görse ḥarām māl eline gire düşinde şerbet **(7)** içse dīn uluġı ola düşünde aġı yise ḥarām **(8)** māl ola düşinde süci içer

---

[185] SN'den eklenmiştir.
[186] Yazmada bulunan "derdine" metinden çıkarılmıştır.
[187] SN'den eklenmiştir.
[188] Yazmada ڈ ile yazılmıştır.
[189] Yazmada ڇ ile yazılmıştır.
[190] Yazmada ڎ ile gösterilmiştir.

görse ve kendi (9) esrikdür ġam ve ġuṣṣa ola düşinde ot içse (10) tevbe ḳıla düşde ḳuşmaḳ pişmanlıḳ ola ve daḫı (11) düşinde yoġurt görse ḥelāl ve ekşi yoġurt (12) ḥarām māl ola düşde ādem südi görse eyü (13) māl ola ve eger giyik südi veyā davşan südi (31a/1) görse mālı ġanīmete nā'il ola eger düşde it (2) südi görse māl ve düşmān üzerine ẓafer bula (3) ayu südi māl ve niʿmetdir dilki südi mekir ve ʿadāvet (4) ola ḳaplan südi dīn murādın ve rāḥatlıġın bula (5) el-ḫamis ve'l-ʿışrīn laʿl-i cevāhir aḳça ve altun ve (6) gümüş ve ḳalay ve ḳurşun ve birinç ve ġayrıları (7) görmek düşde cevāhir görmek mīrāṯ ve daḫı (8) oġlanları ola eger mercān ve yāḳūt görse cāh (9) ve mertebesi arta eger zümrüd[191] görse bu düşi göreniŋ (10) er oġlı ola eger gevher görse nā-ḫoş sözler (11) incü görmek dört ʿilim ve edeb ve ḥelāl māl ve gümüş (12) görse ḥelāl māl ola aḳça görse ḫaberler ve (13) sözler altun görmek ʿilim ve dīn ve edeb ola (31b/1) düşde göre kim altun veyā mālın üleşdirdi (2) veyā uġrulandı ḳamu endīşeler[192] ve ḳayġulardan ḳurtulup (3) feraḥ bula ve eger ṣayru ise ṣaġ ola[193] düşde (4) sübüke olmuş altun görse ceng[194] ve ġuṣṣa ve ḫuṣūmet (5) ve münāzaʿa ola düşde delinmiş incü görse cāriye (6) ve ḳız ola baḳır ve birinç ve ḳalay ve ḳurşun ve ibrīḳ (7) velākin bunlar hep menfaʿatlü iş ola ve düşmānlarıŋ (8) üzerine ẓafer bula es-sādis ve'l-ʿışrīn (9) giyecek ve zīnet[195] ve dülbendi ve üsküf ve börk görmek (10) her kim düşünde temīz giyecek görse veyā geyse (11) dīn arılıġı ʿizz ve cāh[196] tevbe ḳılmaḳ ve pādişāhlıḳ ve reʾīs(12)likdir dülbend görmek ululuḳdur ve börk görmek (13) eylik görmek üsküf görmek kendi mertebesinden daḫı (32a/1) ulu mertebeye irişmek ola tāc ve cevāhir görmek salṭanat (2) ve ḥaşmet[197] ola velākin dīnine ziyān[198]

---

[191] Yazmada ذ ile gösterilmiştir.
[192] Yazmada اَنْدِيشْلَرْهْ şeklinde yazılmıştır.
[193] Yazmada "ṣaġ ola"dan sonra gelen "ṣayru ise" öne alınmıştır. KN'de "ṣayru ise ṣaġ ola sıḥḥat bula" şeklindedir.
[194] Yazmada جَنْكِ وَ غْصَّهْ şeklinde yazılmıştır.
[195] Yazmada ذ ile gösterilmiştir.
[196] Yazmada عِزّ وَ جاهْ şeklinde yazılmıştır.
[197] Yazmada خَشْمَتْ şeklinde yazılmıştır.
[198] Yazmada ذ ile gösterilmiştir.

irişe ammā kişi (3) başına tāc vurmaḳ serverlikdir ve börk görmek (4) beglige delīldür düşde ḳara ṭon geymek sulṭānlara (5) ve muḥtesiblere ve ḳāḍīlara eyüdür yiŋi bütün ise eger eski (6) ise muṣībet ve ġuṣṣadur yişil ṭon geymek (7) dīn[i] ḳavī ve ṣalāḥiyyetdür[199] ve ḳızıl ṭon ḫuṣūmetdür (8) ve ṣarı ṭon geymek ṣayrılıḳdır düşde ḳuşaḳ[200] ve izār (9) devlet ve vilāyet ola ve gömlek dīn diyānet ola (10) ṭaylasān cāh ve mertebe ola cevāhir görmek eline mīrāṣ (11) gire altun yüzük ʿavretlere cāh ve māl ola yüzüginiŋ (12) iki ḳaşı var ol ḳişiniŋ mālı arta muʿabbirler ki baʿżısı (13) iyder ki bir ḳarından iki veled ṭoġa yüzügi ṣınıḳ görse (32b/1) mālı gide eger düşde mühür ursa ulı mertebeye (2) irişe es-sābiʿ ve'l-ʿışrīn cimāʿ itmek ve öpmek (3) ve ḳuçmek ve nikāḥ ḳılup ḫuṭbe oḳumaḳ ve dügün (4) eylemek ibrāhim kermānī[201] eydür her kim düşde dügün (5) eylerdi ol ḳişiye pādişāh ṭarafından ziyān[202] irişe (6) nikāḥ ḳılup ḫuṭbe oḳusa taŋrınıŋ fermānın (7) yerine getürmek ola eger düşde görse ḳim ḳarındaşıyla (8) cimāʿ iderdi ve daḫı şol kişilere kim anlara nikāḥ (9) ḳılmaḳ yoḳdur anlardan eylik göre düşde ādemden (10) ġayrı ile her ne cānāvar görse cimāʿ iderdi (11) ol ḳişi ulu mertebeye irişe görse ḳim düşinde (12) ʿavret öper ḥāceti revā ola göre kim düşinde (13) kendi ʿavretiyle cimāʿ itse aŋa bir muṣībet irişe (33a/1) eger göre kim kendi ḳızıyla cimāʿ iderdi ḥāceti (2) revā ola ve düşmān üzerine ẓafer bula ve eger (3) göre kim bir ḳızıŋ ḳızlıġın aldı ol ḳişiniŋ baġlu (4) işleri açıla ve murādına vāṣıl ola eṣ-ṣāmin ve'l-ʿışrīn (5) bend ve zencīr ve buḳaġı ve demür ip ve panbuḳ ve igne (6) ve odun ve ḳamçı görmek düşde ip görmek ululara (7) ulaşmaḳ ola ve ip egirmek daḫı hemān bu taʿbīri (8) ḳılmaḳ gerekdür eger düşde bir ip ile baġlanmış (9) görse küfür ve bāṭıl işe meyl eylemekdir buḳaġı görmek (10) dīn fesādıdur göre

[199] Kelime yazmada şeddesiz yazılmıştır.
[200] Yazmada قاشِق şeklinde, HPN'de "iç ṭon ve ḳuşaḳ", KN'de "ince ṭon ve uçḳur ḳuşaḳ" şeklinde yazılmıştır.
[201] Yazmada كَرَمان şeklinde yazılmıştır.
[202] Yazmada ذ ile gösterilmiştir.

kim ayaġı duzaġa düşmüş bir mekir (11) ḳılalar eger göre kim ḳamçıyla vururlardı her ḳamçıya biŋ (12) aḳça eline gire düşünde ḫaste görse günāhlu (13) ola düşünde odun yandurdı iyü ʿamel ḳıla veyā (33b/1) bir düşmān ḳahır eyleye düşde igne ile bir nesne (2) dikerdi ḥācetleri revā ola ammā ʿavret ṭonın (3) diker görmek iyü degildir iplik görmek sefer (4) ola pamuḳ görmek ḥelāl māl ola et-tāsi (5) ve'l-ʿışrīn silāḥ demürci āletlerin ve and içmek (6) düşde ḳalḳan görmek ululuḳ ola ve ḳılıç görmek (7) düşmāna ẓafer bula oḳ yay görmek ṭoġrı ḫaberdür (8) düşde demür[ci] āletin görse hep düşmān üzerine ẓafer (9) bula her kim düşde āynaya[203] baḳsa yavuzluḳ ola (10) ḳayġuya düşe ʿameldār ise işinden maʿzūl ola (11) eger pādişāh ise ʿavretine ḫalāḳ[204] vire ẓulüm ve fesād (12) āşikāre ola ve andan ḫalḳ incine eger ṭoġrı yire (13) andı içdi elbetde bir muṣībet irişe tevbe ḳılmaḳ (34a/1) gerekdür eger ṭalāḳa andı içse bir işden maʿzūl ola eger ṣuluḥ idüp girü alsa bir iş eline gire (2) anıŋ içinde baylıḳ ola eger nikāḥ ḳılsa girü (3) ʿamel ḳıla ve mālı çoḳ ola eṣ-ṣelāṣīn ipek ve ḳıl (4) ve ḳuzu ve yüŋ ve ṣūretler bunlar hep [sulṭānlara][205] eyidir ve raʿiyyetlere[206] (5) yavuz ola fi'l-cümle ṣūretler görmek dīnine ziyān[207] (6) ola ammā ebrīşim ṭon ve yeŋi ṭon destemāl ʿizzet (7) ve devlet ve zīnet ola ve çoḳ ṣūretler görmek ʿizzet (8) ve ḥürmetdür velākin ehline iyü degildür ehli (9) ṣalāḥıŋ dīnine ziyāndır[208] el-ḥādī ve'ṣ-ṣelāṣīn gözsüz (10) ve elsiz ve ayaḳsız ve dilsiz ve ṣaġır görmek her kim (11) kendini iŋiler görse ḫayırdır düşde ʿillet (12) sebebiyle iŋilese taŋrınıŋ emrine rāżı olmaya göre kim (13) belālara ṣabır iderdi ḳamu belālardan emīn ola (34b/1) eger kendü özüni gözsüz görse ḫaḳ teʿālā (2) yolunı gözlemeye eger göre kim ayaḳları kesilmiş[209] ol (3) kişi taŋrı teʿālā

[203] Yazmada عَيْنَيهْ şeklinde yazılmıştır.
[204] Yazmada ح ile gösterilmiştir.
[205] SN'den eklenmiştir.
[206] Kelime yazmada şeddesiz yazılmıştır.
[207] Yazmada ذ ile gösterilmiştir.
[208] Yazmada ذ ile gösterilmiştir.
[209] Yazmada كِشْلِيْنْ şeklinde yazılmıştır.

yoluna varmaya kendüye **(4)** taḳṣīrlıḳ eyleye düşinde kendini ṣaġır **(5)** olmuş bir ḥaḳı işitmeze uya bāṭıl işleye ve eger **(6)** göre kim ʿilletleri var idi illā ḫoş olmuş anıŋ **(7)** işi bir vechile ola eṣ-ṣānī ve'ṣ-ṣelāṣīn sinle **(8)** ve ölü ve zindān ve ḳafes ve ḳuş görmek muṣībet **(9)** ola ammā zindān[210] görmek murād bulmaḳ ola sinle **(10)** görmek ʿibret dutmaḳ ola ve günāhlarına tevbe **(11)** ḳılmaḳ ola ḳafes görmek ḳayġu ve ġuṣṣa ola **(12)** sinden çıḳmaḳ ḳayġudan çıḳmaḳ ola ve ölüyi **(13)** ölü görmek ḫayır ola ölüyi dirilmiş görmek **(35a/1)** murād bulmaḳ ola kendini[211] ölmüş görse yaşı uzun **(2)** ola velākin evi ḫarāb ola eger düşde göre kim bir **(3)** öli oġlan ölmüş ol ölüye raḥmet ola dünyādan **(4)** āḫrete īmān ıla gitmesine delīldür ʿaẕābdan ḳurtula **(5)** eger göre kim bir ölü ḫaste olmuş anıŋ cānı çun **(6)** ṣadaḳa vire düşünde bir ölüyi bir diri **(7)** ḳuçdı düş göreniŋ ʿömri uzun ola ammā muḥammed ibn-i **(8)** sīrīn eydür ʿömri az ola dimiş ve bir nice muʿabbirler **(9)** iydeler kim aḳrabāsıyla beyninde müfāraḳat vāḳiʿ ola **(10)** düşinde mezar ḳazsa ev veyā sarāy yapa göre kim **(11)** bir ölü bir diriyi alup mezara girse ol diriye **(12)** ḳatılıḳ ola yāḫūd ölicek ʿaẕabı ḳatı ola ṣadaḳa **(13)** virmek gerekdür düşinde bir ölü bir diriye **(35b/1)** bir nesne virdi virdigi nesne ḳatı ola bir ölü **(2)** bir diriden söz işitdi[212] ol gün ol sözi **(3)** bir kişiden işide allāhu aʿlem eṣ-ṣāliṣ ve'ṣ-ṣelāṣīn **(4)** öldürmek ve el ve ayaḳ kesmek ve daḫı ḳamçıyla urmaḳ **(5)** düşde bir kişi öldürdi düşmānlarına ẓafer bula **(6)** ve kim ki kendiniŋ başın kesdiler teninden ayrıldı **(7)** bu başın[213] bir cemāʿatden ayırdı eger göre kim bir kişiniŋ **(8)** ayaġı kesilmiş īmānı ḳuvvetlü ola ve ʿömri uzun **(9)** ola eger göre kim elin ve ayaġın şöyle ḳana **(10)** ḳomuş idi ḳardaşı veyā ḫışımı seferden gele **(11)** barmaḳ kesmek oġlandan ve ḳızdan ayrılmaḳdır **(12)** ve çoḳ ġazā ḳılmaḳdır er-rābiʿ ve'ṣ-ṣelāṣīn **(13)** çeng[214] ve

---

[210] Yazmada ذ ile gösterilmiştir.
[211] Yazmada كَنْدِيني şeklinde yazılmıştır.
[212] Kelime yazmada ايشْتدى; HPN'de "söz işitse", KN'de "söz işitdi" şeklindedir.
[213] Kelime yazmada باشْنْ şeklinde, KN'de "başı kesilen kişi" şeklindedir.
[214] Yazmada جَنْكِ وَ جَنْهانَهْ şeklinde yazılmıştır.

çeġāne[215] ve ḳanun ve şeşta[216] ve saṭranc ve (36a/1) nerd[217] oynamaḳ ve ḫoş sāzlar āvāzın işitmek şöyle (2) iydeler kim her nesneniŋ āvāzı ḫūb ve laṭīfdür her kim (3) düşde anları göre veyā işide şāẕlıḳ[218] ve iyü sözler (4) ola velākin düşde yigit āvāzın işitmekden ḳoca (5) āvāzın işitmek yigrekdür devlet[219] ve nuṣretdür[220] (6) saṭranc oynamaḳ bāṭıl işdür velākin nerdi oynamaḳ (7) yigrekdür eger göre kim kendisin yiŋerlerdi iyü degildir (8) żaʿīflıġa ve melālete delāletdir ve eger göre kim nerdi (9) oynardı ki yavuz işdir cemīʿ günāhlarına tevbe gerekdir (10) el-ḫamis ve'ṣ-ṣelāṣīn taḫıl ṣatun alup çuvala ḳoymaḳ (11) ve ġayrı dāneleri görmek ġāyet iyidür ibn-i sīrīn (12) eydir taḫıl ṣatun almaḳ her nesne ḳim dānedur anları (13) yolda dökülmüş görmek ġāyet ucuzluġa delālet (36b/1) ider eger düşde bir iḳlīme od düşe ol iḳlīmiŋ (2) pādişāhı ẓulüm eyleye eger düşde görse ḳim bir ölü ṭaʿām (3) dileye anıŋ cānı çun ṣadaḳa virmek gerekdir eger (4) ölü bir kimseye nesne virse ucuzlu ola ve hem işi (5) yürüye allāhu aʿlem es-sādis ve'ṣ-ṣelāṣīn segirtmek ve yirden (6) ṣıçramaḳ ve havāda uçmaḳ ibn-i sīrīn iyder her kim kendini (7) havāda uçar görse ol kimseye bir uzun sefer vāḳiʿ (8) ola doġrı göge gitse giri düşse iyü degildir (9) tevbe ḳılsın eceli yaḳın gelmişdür ve eger göge aġdı (10) ṣoŋra giri inse ṣaġ ve selāmet ola eger düşde (11) bir kişi bir ṭaġa uçardı ʿavretin taṭlīḳ ide bir ʿavret (12) daḫı ala eger düşde ḳuş gibi uçardı aŋa bir ʿaẓīm (13) iş düşe ve çoḳ māl eline gire ve eger göre kim (37a/1) düşde bir yirden bir yire uçardı bir sefer eyleye düşde (2) kendisini gökde görse velāyet bula eger düşde havā üstünde (3) bir ev başlasa ulı mertebeye ire göre kim ṭaşdan evi var idi (4) dünyā işinden ferāġat gele düşde göre kim tuçdan evi var (5) idi eminlik ola eve girmek dünyā işine aldanmaḳdır (6) allāhu aʿlem eṣ-sābiʿ ve'ṣ-

[215] Yazmada جَيْهانَهْ şeklinde yazılmıştır.
[216] Yazmada قانُونْ وَ شَشْتَهْ şeklinde yazılmıştır.
[217] Yazmada سَطْرَنج وَ نَرْد şeklinde yazılmıştır.
[218] Kelime yazmada سازْلِقْ şeklinde yazılmıştır.
[219] Kelime yazmada دُولَتْ şeklinde yazılmıştır.
[220] Kelime yazmada نَصْرَتْدُرْ şeklinde, HPN'de "devlet ve nuṣretdür" şeklindedir.

s̱elās̱īn cānāvarlar ve ḥayvānlar ve ḳuşlar (7) söyledügin ve ġayrıyı görmek şöyle iydeler kim her kim görse cānāvarlar (8) veyāḫūd ḳuşlar veyāḫūd ṭavarlar görse bir iş işleye kim (9) andan ṭamaʿın kesmiş ola girü eline ala daḫı iydeler kim (10) ḫalkı içinde ʿazīz ve muʿteber ola ve eger düşde ġarḳa ile (11) söyleşse anıŋ ile bir iş işleyeler ki cümle ʿālem anıŋ ʿacāyibe (12) ḳala düşde ḳuzġun ile söyleşe bir ʿazīz kişiniŋ (13) gelecegin işidüp şād u ḥürrem ola eṣ-ṣāmin ve'ṣ-ṣelās̱īn (37b/1) at ve eşek ve ḳatır ve deve görmek şöyle iydeler kim (2) her kim göre ata binmiş beglik ve ʿizz ve cāh[221] memleket is + si ola (3) eger bindigi at eyerlü ve yavaş ola ululuḳ ve mertebe bula (4) eger göre kim atı ve eşegi veyā ḳaṭırı bağlanmış ṭurur ʿizzet (5) ve devlet bula eger göre kim atınıŋ ḳuyruġı iki veyā biŋ (6) olmuş bu düşi görenleriŋ nevkerli ve yārenleri çoḳ (7) ola eger atını ḳuyruḳsuz olmuş görse aŋa bir noḳṣān (8) irişe nevkerleri sebebinden eger göre kim bir ata binmiş (9) uçardı ol ḳişiniŋ dünyāsı ve āḫreti maʿmūr ola (10) bir ādemiŋ üstüne at binmiş ol ādem bir muṣībet işleye (11) eger göre kim atı dişidir bir işde maʿrūf ola eger (12) at ḳır olsa ululuḳ bula eger dorı görse (13) pādişāhlıḳ bula eger atı ḳula görse ṣayruluḳ [bula] (38a/1) eger atı ṣarı olsa ḫastelıḳ ola atı yaġız ise (2) ʿavret ala eger at boz ise hepisinden aḥsendir (3) eger atdan indi bir işden maʿrūf ola veyāḫūd ʿavretine (4) ṭalāḳ vire eger ata binüp at ile şehre girse (5) düşmānına ẓafer bula eger düşinde ḳısraġı var idi (6) ʿavret ala eger ḳara ise māllu ʿavret ala eger (7) ḳız ise ʿavret pārsā[222] ola eger ḳısraġı eblaḳ ise (8) ʿavreti rūspī ola eger ḳısraġı ḳumlasa ʿavreti (9) oğlan ṭoġura düşinde ḳısraġı uġrılansa ʿavretine (10) bir iş vāḳiʿ ola eger göre kim atları çoḳ idi mālı (11) çoḳ ola eger göre kim at etin yirdi ʿazīz (12) ola eger ḳısraḳ südin içerdi bir ulu kişiye (13) yaḳını ola eger ata ters binmiş bir yavuz iş işleye (38b/1) eger düşinde bir kişiyle berāber ata

[221] Yazmada عِزُّ وَ جاَهْ şeklinde yazılmıştır.
[222] Yazmada پارَسا şeklinde yazılmıştır.

binmiş görse ʿavretiniŋ (2) bir āḫar kişi başı ḫoş ola eger saḳar ata binmiş (3) devlete ire eger bir ḳaṭıra binse sefer ide eger ḳaṭır ḳara (4) ise ḳatı sefer ide eger dişi ḳaṭıra binse yaşı (5) uzun ola eger lāyıḳ ise vezīr ola eger [bindigi][223] ḳaṭır eyerli (6) ise bir ulu kişiniŋ ḳızın dileye eger bir ḳaṭır armaġān (7) getürseler bir ʿavret [dileyüp][224] ala eger ḳızıl ḳaṭırı[225] var ise (8) şāẕlıḳ ola eger ḳaṭır anıŋ ile söyleye bir ʿacayib (9) iş işleye eger ḳaṭır yükli olsa mālı arta (10) fi'l-cümle ḳaṭırıŋ derisi ve eti hep māla delālet ider (11) eger düşinde eşegi var yā binmiş devlet ve saʿādetdür (12) eger yükli görse devleti arta doġurmuş görse (13) her neye ümīdi var ise irişe eger boġazlasa etin (39a/1) yise ġāʾibden māl eline gire eger bir yazuda eşekden (2) düşdi ol ḳişi dervīş ola eger eşek südin (3) içerdi ol ḳişi ṣayru ola eger eşegi ḳaṭır olsa seferden (4) māl irişe eger eşegi ṭoġursa murādı ḥāṣıl ola (5) düşinde deveye binse bir uzun sefer ide eger (6) deveden inse melāmet ḥāṣıl olur deve ile (7) ṣavaş itse düşmān ile ṣavaşa eger devesinden (8) süd ṣaġsa māla irişe süd yerine[226] ḳan geldi (9) ḥarām māl eline gire eger dişi deve doġursa yā elinden (10) alsalar ʿavret ḳile ṣavaş ide yā devesi doġursa (11) oġlı ṭoġa deve etin yirdi ṣayru ola devesi (12) ögürdi düşmānına ẓafer bula eger devesi at gibi (13) segirdi devleti arta eger bir şehirde çoḳluḳ deve (39b/1) kükrese yiŋi çeri ola kim bir iḳlīme gire otura (2) allāhu aʿlem et-tāsi ve'ṣ-ṣelāṣīn ḳurt ve cānāvarlar[227] ādem öldürdigin (3) ve ılḳı boġazladıġın görse şöyle iydeler kim düşde (4) ḳaṣṣāb görmek ẓālimler ile muṣāḥabet[228] olmaḳdır eger (5) ḳaṣāblıḳ iderdi tevbe ḳılmaḳ girek tā kim elinden (6) bir yavuz iş gelmeye eger ḳaṣṣāb ıla ṣoḥbet itse bir ẓālim ile (7) ṣoḥbet eyleye düşinde cānāvar kendini diri yirdi (8) nā-ḥaḳ yire bir kişiniŋ mālını ala eger bir kişiniŋ boġazın (9) keserdi ol kişiniŋ mālını yiyeler eger

[223] DEMN'den eklenmiştir.
[224] DEMN'den eklenmiştir.
[225] Yazmada bulunan "ve" metinden çıkarılmıştır.
[226] Yazmada يُرِينَهْ şeklinde yazılmıştır.
[227] Yazmada جَنوارْلَرْ şeklinde yazılmıştır.
[228] Yazmada مُصاحِبَتْ şeklinde yazılmıştır.

göre kim ılkıyla (10) yāḫūd cānāvarlar[229] ile ādem öldirirlerdi elbetde ol (11) kişiye pādişāhdan rāḥatlıḳ irişe eger göre kim (12) ılkınıŋ derisiniŋ yüzerdi ol ılkı is + siniŋ mālına (13) ẓālim ṣataşa eger göre kim dişlerin ḳırdılar ḳamu ḫışımlarından (40a/1) ayru düşe el-erbaʿīn ḳoyun ve ḳuzu ve oġlaḳ (2) ve kiçi görmek ḳoyun görse ḥelāl māl ola boġazlayup (3) etin yiye düşmānına ẓafer bula ḳoyuna binse murādına yitişe (4) bir ḳoyunı omuzına alsa rızḳı arta bir ḳoyunuŋ boynuzın (5) ṣındırsa dervīşlere mażarratı ola eger bir ḳoyun ḳurbān (6) eylese belādan ḳurtıla yāḫūd bir ḳul āzād[230] eyleye eger ṣayru (7) ise ḫoş eyleye eger ḳoyunuŋ etin yidi ol ʿavretden murād (8) ala eger ḳoyunı ḳuzuladı ʿavreti oġlan ṭoġura (9) eger bir ḳuzuyı boġazladı oġlı ola ve muṣībet ola (10) eger ḳoç öldürdi düşmānına ẓafer bula ḳoyunlara çobanlıḳ (11) iderdi beglik bula fāʾide irişüp feraḥ ola (12) eger ḳoça bindi ululuḳ bula ḳoç anıŋ üstüne (13) bindi bir ulu kişiden yavuz keleci ve zaḥmet göre (14) eger kiçisi var idi rızḳı çoḳ ola eger kiçi (40b/1) aruḳ olsa ol ilde ḳıtlıḳ ola eger çoḳluḳ kiçiler (2) güderse ol il üstüne ulu ola eger (3) kiçiden süd ṣaġsa ḥelāl māl eline gire eger (4) oġlaḳ ve ḳuzı boġazladı ve etin yidi aŋa bir muṣībet (5) irişe eger bir ḳuzunuŋ derisin yüzerdi oġlı ola (6) eger kiçi etin ṣatun aldı evine getürdi evine (7) ḫastelik gire etin yise yaşı uzun ola eger (8) yüŋ görse niʿmet artuḳlıġı ola eger ḳoyun yā kiçi (9) yā ṣıġır düşde biriniŋ başın bulsa ululuḳ ve devlet (10) bula her baş düşde iyüdür illā ādem başı (11) iyü degildir düşde iç yaġı yese ḥelāl māl eline (12) gire her nesne ḳim ḳoyun ḳarnında hep vardur ḥelāl māl (13) ola eger düşinde tavuḳ öldürse bir yavuz kişi (14) üzerine ẓafer bula eger tavuḳ etin yise yā başa bir oġlan (41a/1) ḳız ala eger tavuḳ yavrısın ṣatsa oġlı ṭoġa şāẕ (2) ola allāhu aʿlem el-ḥadi ve'l-erbaʿīn dilki[231] (3) ve giyik ve ṭavşan görmek bunlardan ṭutdı (4) yā vurdı ġanīmet ve ḥelāl māl ola göre

[229] Yazmada جانبوارلر şeklinde yazılmıştır.
[230] Yazmada ذ ile gösterilmiştir.
[231] Yazmada دؤلكر şeklinde yazılmıştır. Yazmada bulunan يؤندى metinden çıkarılmıştır.

kim dilki[232] (5) [üstine][233] bindi bir muṣībet irişe dilki[234] (6) anı divşirdi aŋa bir ziyān irişe ve bir ġarīb kişiden (7) mażarrat[235] yitişe göre kim giyik öldürdi (8) veyā ṭutdı veyāḫūd baydı ol kişiniŋ māl (9) eline gire eger göre kim giyiklerle (10) yürür bu düşi gören kişi ṣalāḥiyyet üzere ola (11) ṭavşan görmek ʿavret ola ve māl ola fī’(12)l-cümle [avlanan ḥayvan][236] ve cānāvarlar hep māl ve menfaʿatdir (13) ve niʿmetdir eṣ-ṣānī ve’l-erbaʿīn pīl ṣu ṣıġırı[237] (41b/1) ve ḳaŋlı görmek eger görse bir fīle binmiş fīl aŋa (2) muṭīʿ ola pādişāhlıġa lāyıḳ ise pādişāh ola lāyıḳ (3) degil ise ulu mertebeye irişe ve bir pādişāh ıla (4) ṣavaş ide eger düşde fīliŋ etin yise (5) māl ve menfaʿat is + si ola eger fīliŋ südin (6) içse çoḳ māl menfaʿat is + si ola düşde (7) fīliŋ eti ve derisi hep menfaʿatdür düşde (8) fīliŋ sünügin görse düşmāna ẓafer bula (9) eger fīliŋ ayaġı anıŋ ayaġı üstünde olsa (10) bir pādişāhdan ġuṣṣa yitişe eger çeri (11) içinde bir fīle binmiş bir ulu mertebeye irişe (12) eger fīl anıŋ ile ṣavaş iderse sulṭāndan (13) cevir irişe eger bir fīl bir yirde bir pīl (42a/1) bir yirde vardı sulṭān bir iḳlīmden bir iḳlīme vara eger (2) göre kim fīli öldürse pādişāh helāk ola (3) eger göre kim atı öldürdi sulṭān ol düşi (4) gören kişiyi öldüre ṣadaḳa virmek lāzımdur eger (5) ṣu ṣıġırına binmiş māl eline gire ṣu ṣıġırı (6) içinde durmuş beglere yaḳın ola ṣu ṣıġırı (7) ile ṣavaşır kendiden yigin kişiyle ṣavaş ide (8) eger ṣu ṣıġırına binse ululuḳ bula eger (9) ḳaŋlıya binmiş bir yiriŋ ḥükūmeti aŋa virile (10) daḫı sulṭāndan menfaʿat bula eger ḳaŋlınıŋ (11) yügi var ol yük üstüne bindi yavuzdur ḫayır olmaya (12) eṣ-ṣālis ve’l-erbaʿīn ḳara ṣıġır ve inek ve öküz (13) ve buzaġı görmek şöyle iydeler kim eger öküz (42b/1) ve buzaġı üstüne binmiş pādişāha yaḳın ola beglik (2) ve ulu[lu]ḳ[238]

---

[232] Yazmada دۇلكز şeklinde yazılmıştır. Yazmada bulunan يۇنڈى metinden çıkarılmıştır.
[233] SN’den eklenmiştir.
[234] Yazmada دۇلكز şeklinde yazılmıştır. Yazmada bulunan يۇنڈى metinden çıkarılmıştır.
[235] Yazmada مَضَرَّتَهْ şeklinde yazılmıştır.
[236] Yazmada “ʿavret” şeklinde yazılmıştır. KN’den eklenmiştir.
[237] Yazmada صُوصُغرى şeklinde yazılmıştır.
[238] Yazmada اۇلۇقْ şeklinde yazılmıştır.

bula düşde öküzin ursalar yāḫūd buynuzun (3) çıḳarsalar bir işden maʿzūl ola göre kim öküziniŋ (4) başı iki olmuş ḳuvveti ve devleti arta düşde (5) öküzün etin üleşdürdi ol şehriŋ ʿammālı[239] mālın (6) üleşdüreler düşde arıḳ öküz görmek ṣayruluḳdur (7) ve semiz öküz etin görmek ḫayırlu raḥmetdür düşde (8) çoḳ ṣıġırları iletdi bağladı ol kişiye menfaʿatler irişe (9) göre kim anı buynuzu ile vurdı bir bir ʿamelden maʿzūl [ola][240] ve yavuzluḳ (10) irişe düşde göre kim ṣıġırları çoḳ cümlesiniŋ hep (11) boynuzları var hep semiz ol yıl ucuzluḳ olur (12) eger aruḳ görse ol yıl ḳıtlıḳ olur ve göre kim ṣıġır (13) ṣüdün içerdi yoḫsul bay ola ḳul āzād[241] ola bay ise (43a/1) mertebesi arta düşünde inegi buzaladı aŋa rızıḳ ḳapusı (2) açıla düşünde bir buzaġı vursalar oġlı ṭoġa eger ṣıġır (3) üzerine binse māl bula südin ṣaġardı borcundan (4) ḫalāṣ ola ṣayru ise şifā bula ḳul ise āzād[242] ola (5) ġuṣṣalu ise şāz ola bezirgān ise aṣṣı bula (6) ṣıġır etin yirdi māl bula er-rābiʿ ve'l-erbaʿīn ṭoŋuz (7) ve ṣıçan ve davşan ve göcen[243] ve maymūn ve ḫurūs (8) ve örümcek görmek şöyle iydeler kim ṭoŋuz görmek (9) bir ḫayırlı kişi ola ve aḥmaḳ ola ṭoŋuz[244] ile ṣavaş itmek (10) aŋa beŋzer kişiyle ṣavaş ide ṭoŋuz[245] etin yirdi (11) ḥarām māl eline gire yāḫūd bir ḥasūd[246] kişiden ḥāceti (12) revā ola düşde ayu görse bir ayu gibi er ola düşde (13) ṭoŋuz öldürdi bir yavuz kişi öldüre süriyle (43b/1) çoḳ doŋuzları urdı ḥarāmdan çoḳ māl eline gire (2) düşünde ṭoŋuz güderdi aşılsız[247] ḳavimlere veyā fāsıḳlara (3) ḥüküm eyleye eger ṭoŋuz etin yise ḥarām māl yiye her vechile (4) düşde ṭoŋuz ile duruşmaḳ [dünyā için][248] iyüdür ve āḫret içün yaramaz (5) fi'l-cümle ṭoŋuz[249] ḥarāmdur düşinde ṣıçan

[239] Kelime yazmada şeddesiz yazılmıştır.
[240] SN'den eklenmiştir.
[241] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[242] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[243] Yazmada كُوَجَنْ şeklinde, DEMN'de "göcen" şeklinde yazılmıştır.
[244] Yazmada طُوقُزْ şeklinde yazılmıştır.
[245] Yazmada طُوقُزْ şeklinde yazılmıştır.
[246] Yazmada خ ile yazılmıştır.
[247] Yazmada bulunan "veyā" metinden çıkarılmıştır.
[248] SN'den eklenmiştir.
[249] Yazmada طُوقُزْ şeklinde yazılmıştır.

görse (6) münāfıḳdur ve münāfıḳa ʿavretdür eger düşde (7) ṣıçan ṭutsa yā ḳovup evinden ṭaşra çıḳarsa (8) evinden bir yavuz ʿavret çıḳara ḳova ṣıçan öldürür (9) bir yavuz ʿavrete ẓafer bula düşinde ṣıçan etin (10) yerdi ʿavretin boşaya düşünde bir bölük (11) ṣıçanlar yürürlerdi bir bölük ʿavretden mekir irişe (12) düşinde göre kim evine ṣıçan girdi (13) bir yavuz ʿavret evine gire derisin gördi (44a/1) ḥarām māl eline girdi düşinde ṭavşan görse ʿavret (2) ola göcen görmek oġlan ola eger düşde görse (3) örümcek geldi evine girdi anıŋ evine ṣāliḥ kişi (4) gele yāḫūd ṣāliḥa ʿavret gele düşinde ḫurūs (5) görse müʾezzin ile dost ola el-ḫāmis ve'l-erbaʿīn (6) ḳurt ve aslan ve ḳaplan ve sırtlan ve dilki (7) ve çaḳal ve it ve yābān çetügi görmek ibn-i sīrīn (8) iyder her kim düşünde bir aslan ile ṣavaş ider (9) bir ulu kişiyle ṣavaşa iki aslan biri (10) biriyle ṣavaşa iki beg biri biriyle ṣavaşa eger (11) bir aslana binse ulu düşmāna ẓafer bula eger (12) aslandan ḳaçardı pādişāh ḫışmından ve düşmān (13) ḫışmından emīn ola aslan etin yerdi (44b/1) düşmānından nesne yiye ve çoḳ māl eline gire (2) eger aslan ile ikisi bir evde dururlardı düşmāna (3) yaḳın ola bir aslan öldürdi ol ādem düşmānına (4) başa eger aslan[250] anı başsa yā ışırsa düşmān (5) aŋa ẓafer bula eger aslan ile otursa (6) veyā oylansa eger lāyıḳ ise beglige irişe (7) lāyıḳ degil ise murādı ḥāṣıl ola düşinde aslan (8) ile söyleşmiş murādı ḥāṣıl ola düşinde (9) ḳaplan anı yirdi düşmāndan eline māl[251] (10) gire düşinde ḳaplan ile (11) ṣavaşurdı yāḫūd üstüne binmiş bir ulu (12) kişiden ḳorḳu irişe eger sırtlan (13) görse yavuzdur eger sırtlan[252] anı yedi bir ḳarı (45a/1) ʿavret anı mekir eyleye eger sırtlanıŋ etin (2) veyā derisin veyā tüyin bile getürdi ġāʾibden (3) māl irişe ammā düşde ḳurd görmek ẓālim pādişāh (4) ola eger ḳurd eti yise belāya ire her kim ḳurduŋ (5) etin yise yāḫūd südin içse ḳatı ḳorḳuya düşe (6) her kim dilki ile ṣavaşır il ile ve ḫışım ile ṣavaşa (7)

[250] Yazmada ص ile yazılmıştır.
[251] Yazmada bulunan "eline" metinden çıkarılmıştır.
[252] Yazmada سَرتْلاَنْ şeklinde yazılmıştır.

her kim dilki ile oynaşır bir laṭīfe ʿavret ile başı (8) ḫoş ola ammā çaḳal taʿbīri dilki taʿbīriyle (9) berāberdir eger düşde bir it anı ṭalardı (10) ol ādeme ġam irişe eger anıŋ ṭonın yırıtdı[253] (11) ol ḳişiye yavuz söz irişe düşde it görmek (12) yavuz sözlü ʿavretle yāḫūd yavuz söyler er ile (13) ṣoḥbet itmekdir ammā av iti görmek (45b/1) faḳīrdür ḳurānda yād ḳılur kim مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ (2) مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللهُ [254] eger göre kim anı yırtdı düşmānına (3) ẓafer bula eger bir dişi it ile cimāʿ (4) ḳılurdı bir yavuz ʿavretle māl eline gire (5) eger göre kim bir çetik evine girmiş (6) anıŋ evine uġrı gire eger bir çetük (7) ṭutdı yā öldürdi uġrı ṭuta öldüre (8) eger göre kim bir çetik etin veyā derisin buldı (9) aŋa menfaʿat ola eger göre kim çetik (10) anıŋ ṭonın yırtdı yavuz sözler işide (11) eger yavuz çetük görse hemān taʿbīri (12) budur eger göre kim çetik anı ṭalardı (13) aŋa ġam ola ammā yābān çetügi ḫastelik (46a/1) ve ṣayrulıḳdır etin ve derisin görmek uġrılıḳ (2) ve ḥarāmīlıḳdır ve ġammazlıḳdır maymūn görmek (3) eyü kişilerdür eger düşinde maymūna binse (4) sürse nice dilerse düşmānına ẓafer bula (5) eger göre kim aŋa bir maymūn virdiler dünyā (6) aŋa fermāndih[255] ola eger bir maymūn ile ṣavaş (7) iderdi düşmān ıla ṣavaşa ve hem ṣayruluḳdur (8) es-sādis ve'l-erbaʿīn ḳuşlar bunlarıŋ etin (9) ve yumurṭasın görmek ibn-i sīrīn (10) eydür düşde kerkes görmek (11) sulṭānlara memleket ola ve uzun yaş (12) ve iyü dirlik ola ve māla irişe eger (13) kerkes anı ṣırtına alurdı işi (46b/1) yüce ve yüksek ola eger kerkesden (2) düşdi devletden düşe eger kerkese (3) binmiş bir yire sefer ide ve murādına irişe illā dīnine ziyān (4) ola eger ṭavşancıl ile ṣavaş (5) ider bir kişiden ḳorḳu dege anıŋla ṣavaşa (6) eger düşde ṭavşancıla binmiş pādişāh(7)lıḳ bula eger

[253] Yazmada پرنْدي şeklinde yazılmıştır.
[254] Mâide Suresi-4. Ayet
Kendileri için nelerin helâl kılındığını sana soruyorlar. De ki: "İyi ve temiz olanlar size helâl kılınmıştır." Yırtıcı hayvanlardan olup Allah'ın size öğrettiği ile eğiterek avcı hale getirdiğiniz hayvanların sizin için yakaladıklarından da yiyin; üzerine Allah'ın adını da anın. Allah'tan korkun, şüphesiz Allah'ın hesabı pek çabuktur.
[255] Yazmada فَرْمانْدَهْ şeklinde yazılmıştır.

göre kim ṭavşancıl (8) anı yidi pādişāhdan aŋa ziyān[256] irişe (9) ve daḫı[257] ṭavşancılıŋ eti ve derisi ve ḳanadı ve yüŋleri (10) hep māl ve menfaʿat ola eger göre kim (11) bir şahan elinden çıḳdı kendi mālı (12) gide şahin ve ṭoġan ve balaban ve atmaca (13) bunlarıŋ taʿbīri şahan gibidir (47a/1) eger bunlarıŋ birisi elinden uçsa manṣūb (2) elinden çıḳa düşde çaylaḳ görse uġrı (3) ola hüma ḳuşı görmek rızıḳ ola ve hem pādişāh (4) ola ṭāvus görmek hep bunlar māla teşbīhdür (5) ve daḫı şu ḳuşları hākeẕā māla teşbīhdür durnalar (6) ġarīb kişilerdir ördek görmek ululuḳdur (7) ördek eline girmek bir maḥbūbe eline gire (8) eger ördek elinden çıḳdı ʿavretine ṭalāḳ (9) vire eger ḳarġa üstüne binse is + sine (10) mażarrat irişe eger çoḳ ḳarġalarla söyle(11)şür işinden sergerdān ola ḳarġanıŋ[258] (12) taʿbīri hep yavuzdur ammā saġsaġan vefāsız (13) kişi ola gügercin görmek vefāsız (47b/1) ʿavret eger gügercin virdiler aŋa (2) bir ʿavret vireler yāḫūd ʿavreti bir ḳız ṭoġura (3) eger göre kim çoḳ gügercinleri var idi (4) ol kişiniŋ çoḳ ʿavretleri ola düşinde (5) gügercin etin yirdi māl eline gire (6) düşinde gügercine ṭaş atardı ʿavretini (7) ḍarb ide yāḫūd söge bülbül görmek bir (8) laṭīf kişidir ammā ḳaz görmek (9) ululuḳdur eger ḳaz elinden çıḳdı (10) ʿavretine ṭalāḳ vire düşinde çoḳ (11) ḳuşları vardur çoḳ ḳulları ve ḫalāyıḳları (12) ola düşinde ḫurūs öldürdi (13) müʾeẕẕin[den][259] [kendüye][260] ölüm irişe keklik görmek (48a/1) muvāfıḳ ʿavretdür düşinde keklik dutar (2) bir ḳız eline gire eger kekligi (3) boġazlardı bir güzel ʿavrete cimāʿ ide (4) keklik etin yirdi bir ḫilʿat vireler eger (5) düşinde keklik yavrısı var bir oġlu ṭoġa (6) ve şād u kām ola ṭūṭī ḳuşı görmek ʿilm-i (7) edeb ve ʿālim ve ṣāḥib-i ḫayır ola düşde ügeyigi[261] (8) ve ḳumru görmek şīvenci

[256] Yazmada ذ ile gösterilmiştir.

[257] Kelime yazmada دخر şeklinde yazılmıştır.

[258] Yazmada قَرْقَنِكْ şeklinde yazılmıştır.

[259] Yazmada مُوَذِّنِنَهْ şeklinde, KN'de "bir müʾezzin kişi renc irişdüre " şeklinde, SN'de "bir müʾeẕẕin kendüye renc irişdürür" şeklinde yazılmıştır.

[260] SN'den eklenmiştir.

[261] Kelime yazmada اوكيكى şeklinde yazılmıştır.

ve aġlayıcı ʿavret (9) ola hüdhüd görmek ʿālim ve çoḳ bilür (10) kişi ola hüdhüdüŋ derisi ve eti (11) hep ʿilim ve edeb ve salṭanat ola eger (12) [bay]ḳuşı[262] öldürse ḳız oġlan eline gire eger (13) düşde sirçe görse bir fīʿillü kişi ve ḳorḳusuz (48b/1) kişi ola eger sirçe etin yise azacıḳ (2) māl eline gire ḳanadı ve tersi māl ve menfaʿat (3) olur eger ḳuş yumurṭasın görse eger (4) bişmiş ise ḥelāl māl eline gire eger (5) çig ise ḥarām māl eline gire düşde yumurṭa (6) görse ʿavret ola dimişler es-sābiʿ ve'l-erbaʿīn (7) ṣavaş ve ḳorḳu görmek ibn-i sīrīn eydir (8) düşde ṣavaş ve ḳorḳu görmek [düşmānına][263] ẓafer bulmaḳdur (9) eger düşde ılḳılar ve cānāvarlar ādem öldürse (10) ol ḳişiye pādişāhdan rāḥat irişe (11) eger düşde görse bir kişiyle ṣavaşırdı (12) ʿömri uzun ola düşinde baġrın keserdi (13) güç ile anıŋ mālın yiye yāḫūd aŋa ẓulüm eyleye (49a/1) eger göre kim ṭutup ayaḳların baġladılar ol (2) kişi umduġı yirden maḥrūm ola eger (3) göre kim fīl anıŋla ṣavaş iderdi (4) bir pādişāhdan aŋa ḫayır yitişe eger (5) göre kim ṣu ṣıġırıyla ṣavaşdı kendinden (6) büyük kişiyle ṣavaşa düşinde bir (7) arslan[264] ile ṣavaşurdı pādişāh ıla yā bir (8) büyük kimse ile ṣavaşa düşinde ḳaplan (9) ile ṣavaşurdı bir ulu düşmān ile ṣavaşa (10) düşinde bir ulu cānāvar anı[265] yiye belāya (11) ṣataşa düşinde maymūn anıŋ (12) ile ṣavaşur bu kişi bir ulu yavuz düşmān ıla (13) ṣavaşa allāhu aʿlem eṣ-ṣāmin ve'l-erbaʿīn arı (49b/1) ve siŋek ve pervāne ve kelebek ve ḳarınca ve pire (2) ve bit görmek her kim düşinde arı (3) görmek ādemlere eylik eyler ola arı (4) dutsa maḳṣūdına irişe pervāne görmek (5) żaʿīf kişi ola kelebek görmek (6) żaʿīf kişi ve aḥmaḳ ola ammā sivri (7) siŋek ġavġa ehli kişiler ola bit (8) ve pire ve nekim bunlara beŋzer nesneler (9) var ise ġuṣṣa gitmek ve māl bulmaḳ (10) ola çekirge görmek (11) çeri ve ḥelāl māl ola eger çekirge

[262] SN'den eklenmiştir.
[263] SN'den eklenmiştir.
[264] Yazmada ارْسَلاَنْ şeklinde yazılmıştır.
[265] Yazmada جَانَوَرَلَرْنِى şeklinde yazılmıştır.

(12) yise büyük kişiden eylik ve rızḳ (13) ḳapusı açıla ve sivri siŋek görenler (50a/1) erenlerdür düşde ḳarınca görse yāḫūd yise ḥelāl (2) māl eline gire ve düşmān üzerine ẓafer bula (3) ve her dürlü murādı ḥāṣıl ola et-tāsi ve'l-erbaʿīn (4) balıḳ ve neheng[266] ve ḳurbaġa ve ḳablu baġa ve yengeç (5) ve timsāḥ ve deŋiz cānāvarları görmek muḥammed ibn-i (6) sīrīn eydür her kim bir büyük yaş balıḳ eline girse (7) ḥelāl māl eline gire eger göre balıḳ (8) buldı bir ulu ḫalāyıḳ eline gire eger (9) bişmiş balıḳ yir ḥelāl māl eline gire (10) eger balıḳ içinde nesne buldı menfaʿat ola (11) düşinde balıḳ ṭoġurdı bir miḥāl söz söyleyeler (12) düşünde balıḳ buldı ḳarnın yardı içinde incü (13) buldı oġlı ṭoġa düşünde [büyük][267] bir balıḳ eline (50b/1) girdi bir ʿavrete nikāḥ eyleye düşinde (2) neheng[268] görse ulu düşmān ola eger neheng[269] anı (3) ṣuya çekdi uġrı ile düşmān anı öldüre (4) düşde neheng[270] etin yirdi bir düşmān mālından nesne (5) dege zīrā timsāḥ bir dürlü düşmāndur (6) ḳurbaġa görse taŋrıya lāyıḳ ʿamel işler ādem (7) ola düşinde bir yirde çoḳ ḳurbaġalar var anlar (8) taŋrı çerileridür düşünde ḳurbaġa (9) öldirdi bir ṣāliḥ kişi incide eger (10) ḳurbaġa etin yirdi bir ṣāliḥden aŋa fāʾide irişe (11) bir yirde çoḳ ḳurbaġalar gördiler teʿālānıŋ (12) ol yire ʿaẕābı irişe düşünde ḳablu baġa (13) görse zāhidler[271] ola eger ḳablu baġa etin (51a/1) yirdi bir zāhid kişiden fāʾide dege eger (2) bir yirde ḳablu baġa cemiʿ olsa ʿālimler ve ʿābidler (3) anda cemiʿ olalar eger yalıŋuz ḳablu baġa (4) ile durur bir çirkīn kişiyle ṣoḥbet (5) ide ammā andan çoḳ ıssı bula yengeç görmek (6) himmetsiz kişiler ola eger yengeç etin yirdi (7) zaḥmet ile māl eline gire allāhu aʿlem el-ḫāmsin yılan (8) ve çayan ve ḳuyruġı öri ve ezderhā[272] görmek (9) şöyledür kim yılan görse pinhānī[273]

---

[266] Yazmada نَهْنَكْ şeklinde yazılmıştır.
[267] SN'den eklenmiştir.
[268] Yazmada نَهْنَكْ şeklinde yazılmıştır.
[269] Yazmada نَهْنَكْ şeklinde yazılmıştır.
[270] Yazmada نَهْنَكْ şeklinde yazılmıştır.
[271] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[272] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[273] Kelime yazmada پنهانی şeklinde yazılmıştır.

yavuz (10) düşmāndur ve ol düşmān ıla ṣoḥbet eyleye düşde (11) yılan öldürse bir düşmāna ẓafer bula eger (12) yılan ışırdı düşmāndan ziyān göre eger (13) yılanı iki pare eyledi düşmān mālından yiye eger (51b/1) yılan anıŋ ıla söyleşür şāẕlıḳ ola eger (2) evi içi yılan olmuşdur düşmānları çoḳ ola (3) eger yılan dutmuş[274] ve illā ışırmaz düşmāndan (4) emīn ola eger yılan ṭoġurdı bir oġlı (5) ṭoġa illā giri aŋa düşmān ola (6) döşegi üstünde yılan öldürse ol kişiniŋ (7) ʿavreti fāḥiş işleye eger yılan[275] aŋa dolaşurdı (8) çoḳ māl ve menfaʿat bula aḳ yılan żaʿīf (9) düşmāndur ḳara yılan yavuz düşmāndur düşde (10) ezderhā görse ulu düşmāndur eger (11) ezderi var idi bir ulu kişiyle ṣoḥbet (12) eyleye ammā andan ziyān[276] dege eger (13) bir ezderhā öldürdi bir ulu düşmān öldüre (52a/1) düşünde ḳuyruġı öri[277] yavuz düşmāndur eger ḳuyruġı (2) öri anı ışırdı düşmān anıŋ ġaybetin söyleye (3) eger ḳuyruġı öri anıŋ etin yirdi düşmān mālın (4) yiye çayan[278] taʿbīri hemān ʿaḳreb taʿbīri (5) gibidir allāhu aʿlem el-ḥādī ve'l-ḫāmsin (6) iblīs ve şeyṭān ve deccāl ʿaleyhimü'l-lāʿnetü (7) ve dīvler ve perīler görmek muḥammed ibn-i sīrīn eydür (8) her kim bunları görse ḳamusı düşmāndur (9) eger bir ādem bunlarıŋ birin öldürse şöyledür ki (10) ḳamu düşmānlarına ẓafer bulup öldüre bir ādem (11) düşde görse iblīs veyā deccālı öldürdi (12) ḳamu düşmānlarına ẓafer bula māl ve niʿmet ve şāẕlıḳ (13) ola ammā cāẕūları ve dīvleri ve perīleri düşde (52b/1) görmek mīrāṣ ṭaleb idici kişiler ola fi'(2)l-cümle ʿaceb sözler ve yalan ḫaberler ola allāhu aʿlem (3) eṣ-ṣānī ve'l-ḫāmsin peşekārlar ve ṣanʿatlar ve bunlarıŋ (4) terāzūsın ve bunlara beŋzer nesneleri görmek (5) meṣelā demürci görmek begler ve reʾīsler ve keṯḫüẕālar māla (6) irişe ammā ṣayḳal görmek

[274] Yazmada "düşmüş" şeklinde, KN'de "dutmış", SN'de "ṭutmış" şeklinde yazılmıştır.
[275] Kelime yazmada يَلاَن şeklinde yazılmıştır.
[276] Yazmada ذ ile gösterilmiştir.
[277] Kelime yazmada قُوْيْرُوْغي اَري şeklinde yazılmıştır.
[278] Kelime yazmada şeklinde yazılmıştır.

ḥaḳı bāṭıldan siçer (7) ola pabuccı[279] görmek mūnis ola semerci (8) görmek ʿavret ola oḳcı görmek (9) ṭoġrı sözli kişi ola kendirci (10) görmek yardım ve murād virici kişi ola (11) naʿilbend görmek ḫaber irişdirici kişi ola (12) ḳalḳancı görmek emīn ādemler ola (13) ḳamçıcı yalancı kişiler ola derzī görmek (53a/1) pārsā kişiler ola yapucı ve cüllāh görmek (2) mīrāṣ ṭaleb idici kişiler ola ḫelvācı (3) görmek eyüdür her kim düşde ṭatlu nesneler ṣatar (4) kişiler görse hep arılıḳ ve dīn ḳuvvetlıġıdır (5) düşde etmek[ci][280] görmek ʿādil pādişāh ola ekinci (6) görmek ḥarīṣ kişiler ola ṣarrāf görmek ṭamaʿdār (7) ve herze kişiler ola ḳan alıcı görse işleri (8) çoḳ ola avcı görse[281] (9) ziyānkār kişi ola sürme ṣatıcı görse (10) māl ve niʿmet ve şāẕlıḳ ola penbeci görse (11) laf söyleyici ola ve terāzūcı görmek şehriŋ (12) ḳāḍīsı ola ḳalaycı görmek sözi giçer kişi (13) ola taḫıl ṣatıcı il isteyici kişiler ola (53b/1) çoḳalcı görmek eyü degildir ammā ṭoġrı sözlü (2) kişi olur kelidci emīn kişi olur (3) ḳuyumcı görmek yalancı ādem olur ṭabībler arı (4) dīnlü ʿālim ve faḳīh kişiler olur bellü ḳaṣṣāb (5) görmek ẓālim kişilerdür belürsiz ḳaṣṣāb[282] (6) görmek ḥażreti ʿazrāʾildür aşcı[283] görmek (7) ḫayırlu kişilerdür ṭoġancı ve segbāncı[284] (8) ve ḫarbende bunlar dükeli eyüdür ve ḫayırdur allāhu aʿlem (9) eṣ-ṣāliṣ ve'l-ḫāmsin pādişāhıŋ ʿömri uzunluġna delālet (10) ider ol birler şöyle cevāb virdiler kim begler (11) yāḫūd [beglerüŋ avreti görse evinde bir ırmaḳ veyā şādurevān yā bir][285] bıŋar peydāh oldı anıŋ ṣuyı laṭīf (12) ḍurıdur veyāḫūd gördi kim ol ṣu şīrīn gibi (13) oldı yāḫūd göre kim ḥelvā yirdi yāḫūd (54a/1) göre kim aġaca binmiş[286] yāḫūd bir uzun börk[287] geymişdür[288] (2) yāḫūd ḫayme

[279] Yazmada بابُوجِي şeklinde, SN'de پابوجى şeklinde yazılmıştır.
[280] SN'de "etmekci" şeklinde yazılmıştır.
[281] Bu kelimeden sonra gelen "işleri çoḳ ola avcı" üzeri karalanarak iptal edilmiştir.
[282] Kelime yazmada şeddesiz yazılmıştır.
[283] Yazmada آشچى şeklinde yazılmış, KN'den hareketle "aşçı" olarak düzeltilmiştir.
[284] Yazmada سَكبَنجِي şeklinde yazılmıştır.
[285] SN'den eklenmiştir.
[286] SN'de "aġaç bitmiş" şeklinde, DEMN'de "aġaca binmek" şeklinde yazılmıştır.
[287] Yazmada بوُرُكْ şeklinde yazılmıştır.
[288] Yazmada كَتْمِشْدُرْ şeklinde, SN'de ve KN'de "uzun börk giymişdür" şeklinde, M'de "uzun kürk geymek" şeklinde yazılmıştır.

urmışlardur yāḫūd namāz ḳılurlar bunlar (3) hep pādişāhī yaşı uzunluġa delālet ider (4) ve āḫretleri iyü ola şāfī şu ve ṭolu ḥaviż (5) ve ṭolu seŋek görmek bunlar hep pādişāhıŋ (6) ʿömri uzunlıġına delālet ider düşde (7) namāz ḳılmaḳ ve muṣḥaf şerīf oḳumaḳ ve peyġāmber (8) ʿaleyhi's-selām ṣalāvāt getürmek bunlar eylıġa delālet (9) ider bir ādem[289] peyġāmber ʾa.m. ʿāṣī olmuş (10) neʿūẕü billāhi helāk ola bir kimse ebū bekir (11) eṣ-ṣıdīḳ raḍiyallāhu ʿanhü ḥażıretlerin görse ol şehirde (12) ḥażreti muḥammed el-muṣṭāfa ṣalli allāhu ʿaleyhi ve's-sellemiŋ şerīʿati (13) yürüye namāz ve zekāt ve ṣavm üzerine ḳavī (54b/1) olalar eger ḥażreti ʿömer el-faruḳ raḍiyallāhu (2) ʿanh ḥażıretleriniŋ görse ulu cevir ve ẓulüm ve güç (3) götürile[290] inṣāf ve dīn ve diyānet āşikāre ola (4) ḳuvvetlene ḥażreti ʿoṣmān ẕin-nūreyin raḍiyallāh ʿanh (5) ḥażretlerini görse ol şehriŋ ḫalāyıḳı ʿilim (6) ve dīn ve ḳurān oḳumaġa heves ideler fesād (7) işler götürile[291] eger ʿalī keremallāhu vechehü (8) ḥażretlerini görse ʿilmiŋ ve ʿālimleriŋ ʿizzeti arta (9) bidʿat ve ḍalālet ehli ḫor ola düşünde (10) bir ölmüş pādişāhı dirilmiş görse ol pādişāh (11) ḥāl-i ḫayatında ʿādil ise ʿadl i inṣāf āşikāre (12) ola ẓulüm ve ḳahır götürile allāhu aʿlem er-rābiʿ ve'l-ḫāmsin (13) ḳurān oḳumaḳ ve istiġfār ve ṣalāvāt getürmek (14) eminlik ve rāḥatlıḳ ʿizz ve devlet[292] ola istiġfār (55a/1) itmek tevbe ḳılmaḳ ola namāz ḳılanıŋ dīni ḳavī ola ve peyġāmber ʾa.m. (2) ṣalāvāt getürmek eyü söz işitmek ola eger düşde fātiḥa (3) oḳusa ʿömri uzun ola baḳara sūresin oḳusa yaşı uzun (4) ola āyete'l-kürsī oḳusa āfetlerden emīn ola işi yüce ola (5) ṣayru ise ṣaġala ġamgīn ise şāẕ ola dervīş[293] (6) ise bay ola ḳul ise āzād[294] ola āl-i ʿimrān oḳusa (7) ādemīler arasında pesendīde ve ʿazīz ola nisā oḳusa (8) evlene muvāfıḳ ḥelāl eline gire vaḳıt ḫoş ola eger māʾide (9) oḳusa ġāʾibden rızıḳ

[289] Yazmada bulunan "bir ādeme" metinden çıkarılmıştır.
[290] Yazmada كَتُورِيلَهْ; SN'de "كتورله" şeklinde yazılmıştır.
[291] Yazmada كَتُورِيلَهْ; SN'de "كتوره لر" şeklinde yazılmıştır.
[292] Yazmada عِزّ وَ دَوْلَتْ şeklinde yazılmıştır.
[293] Yazmada دَوْرِيش şeklinde yazılmıştır.
[294] Yazmada ذ ile yazılmıştır.

eline gire enʿām oḳusa ululuġa irişe (10) ʿābid ve zāhid[295] ola aʿrāf oḳusa düşmān üzerine ẓafer bula (11) ve māl eline gire enfāl oḳusa ʿādil ola ve ġazā ḳıla (55b/1) eger tevbe sūresin oḳusa gönül şād ola yūnus oḳusa (2) peyġāmber ṣevābın bula eger hūd oḳusa ḫayır bula yūsuf (3) oḳusa ḥasıretlerine irişe yāḫūd sefer eyleye ulu devlete irişe (4) raʿdı oḳusa düşmāna ẓafer bula ḥelāl māl eline gire ḥicir oḳusa (5) teʿālā ḳıtında ḥāceti revā ola ibrāhīm oḳusa ibrāhīm berekātin (6) bula naḫil oḳusa taŋrı teʿālā ḳıtında ḫaṣ ola isrāʾil (7) oḳusa rızḳı giŋ ola kehfi oḳusa peyġāmber ʾa.m. ṣıfatında ḳopa (8) meryem oḳusa āḫir zamān peyġāmber ʾa.m. ḳomşusu ola ṭāhā oḳusa (9) allāha yaḳın ve ʿömri uzun ola enbiyā oḳusa peyġāmber ʾa.m. (10) ṣevābın bula ḥacc oḳusa ḥaḳ teʿālā evini ziyāret[296] ide (11) müʾmin oḳusa müʾminler ile uçmaġa gire ve hevesi bāṭıl (56a/1) işden giçe nūr oḳusa ḥaḳ teʿālā īmānını muḥkem [eyleye][297] ve ḳalbini (2) nūrlandura furḳān oḳusa düşmānların helāk ide şuʿrā (3) oḳusa dünyāda çoḳ ṣevāb ḳazana ḳaṣaṣ oḳusa (4) işleri ḫoş ola ʿankebūt oḳusa ẕihni arı ola (5) rūm oḳusa taŋrı dostlarından[298] ola luḳmān oḳusa (6) zāhidlerden[299] ola secde oḳusa teʿālā ʿaẕābından (7) emīn ola aḥzāb oḳusa ferişteler anıŋ allāhu teʿālādan (8) yarlıġanmaḳlıġın isteyeler sebeʾ oḳumaḳ ḳıyāmetde (9) peyġāmber bölügünden ola fāṭır oḳusa iyü işde ve ṭoġrı (10) yolda buluna[300] yāsīn oḳusa meliklik ve pādişāhlıḳ (11) bula veʾṣ-ṣāfātı oḳusa ḳıyāmet ḳorḳusından emīn ola (12) sad oḳusa ʿömri uzun ola tenzīl oḳusa dünyāda (13) olduḳça ḫayır ide müʾmin oḳusa düşmān şerrinden emīn (56b/1) ola secde oḳusa hiç nesneye muḥtāc[301] olmaya (2) ha mim ʿayn sin kaf oḳusa dīn içinde ṣābit ola zuḫruf oḳusa (3) gönlü murādın bula duḫān

[295] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[296] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[297] SN'den eklenmiştir.
[298] Yazmada دُسْتَلَرنْدَنْ şeklinde yazılmıştır.
[299] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[300] Yazmada يِوْلُنَهْ şeklinde yazılmıştır.
[301] Yazmada خ ile yazılmıştır.

oḳusa diledigi ḥāṣıl ola (4) aḥḳāf oḳusa ḳıyāmet güninde muḥammed muṣṭafānıŋ (5) ʿalemi dibinde ḳoya muḥammed oḳusa taŋrı teʿālā ʿaẕābından (6) emīn ve rızıḳ bol ola fetiḥ oḳusa ḳarındaşlarından (7) ve ḳavimlerinden ve ḫayır rāḥatlik bula ḥucurāt oḳusa (8) peyġāmber şefāʿatinden maḥrūm olmaya veʾẕ-ẕāriyāt (9) oḳusa dīn içinde berk[302] ve ḳāʾim [ola] necim oḳusa (10) teʿālā aŋa oġul rūzī ḳıla ḳamer oḳusa (11) ḥaḳ teʿālā ḳıyāmet ḥisābın ehven ide (12) er-raḥmānu oḳusa taŋrınıŋ raḥmeti içinde ola (13) vāḳıʿa oḳusa ḫayır işleri iḥdāṯ ide ḥadīd (57a/1) oḳusa dirlıġı arı ve dīni dürüstü ola ḳad semiʿa allāhu (2) oḳusa dīn ehli ola ḥaşır oḳusa taŋrı (3) andan rāżı ola mümteḥine oḳusa yüzi nūrı (4) ḳıyāmet güninde ay gibi ola ṣaff oḳusa dīn (5) yolunda dürüşüci[303] ola cumʿa oḳusa īmānı dürüst (6) ola münāfiḳūn oḳısa nifāḳdan berī ola teġābun (7) oḳusa ḳıyāmet hevesinden emīn ola ṭalāḳ oḳusa (8) çoḳ ʿavret alup boşayıcı ola taḥarrüm oḳusa (9) ḥarām nesneye ḳaṣıd ide ammā işlemeye taŋrıdan (10) ḳorḳa mülkü oḳusa il eline gire nūn oḳusa (11) çoḳ kitāblar oḳuya el-ḥāḳḳatu oḳusa emr-i maʿrūf eyleye (12) seʾele oḳusa bir yirden sevine şāẕ ola nūḥ (13) oḳusa dīv ve pirī ve şeyṭān şerrinden emīn ola (57b/1) cin oḳusa ḳuvvetle ṭāʿat ḳılıcı ola müzemmil[304] (2) oḳusa oruç dutucı ola müddeṯir oḳusa (3) arı dīnlü[305] avcı ḳuvvetlü temīz kişi ola ḳıyāmet oḳusa (4) ʿizzet bula hel etā oḳusa belālardan emīn ola (5) mürselāt oḳusa faḳīrlıḳdan ḳurtıla nebeʾ oḳusa (6) belālardan emīn ola nāziʿāt oḳusa şāẕumān (7) ola ʿabese oḳusa taŋrınıŋ emānında ola şemis (8) oḳusa her ḳanda olursa söz[i] giçe şefḳati (9) arta infiṭār oḳusa ḳıyāmet gününde ḥisābı (10) geŋez ola şeḳḳat oḳusa ḫaṭarātdan[306] emīn ola (11) bürūç oḳusa taŋrı teʿālā hidāyet rūzī ḳıla (12) ṭārıḳ oḳusa kāfirler şerrinden emīn ola sebbiḥe (13) oḳusa Mūsā ve İbrāhīm

[302] Yazmada بَرَك şeklinde yazılmıştır.
[303] Kelime yazmada دُرُشُجي şeklinde yazılmıştır.
[304] Yazmada مُزَمِّلْ şeklinde yazılmıştır.
[305] Yazmada şeklinde yazılmış, SN'den hareketle "arı dinlü" şeklinde düzeltilmiştir.
[306] Yazmada خَطْرَاتُدَنْ şeklinde yazılmıştır.

peyġāmber ile uçmaḳda ḳomşu ola **(58a/1)** ġāşiye oḳusa ṭamudan āzād[307] ola ve'l-fecir oḳusa cānı **(2)** çıḳmaġı geŋez ola beled oḳusa ḳanda varsa yolı geŋez ola **(3)** ve uġurlu ve ḳademlü ola şemis oḳusa ʿāḳıbeti ḫayır ola **(4)** leyli oḳusa işi zaḥmetlü[308] ola ḍuḥā oḳusa yoḫsullara ṣadaḳa **(5)** virici ola elem neşraḥ oḳusa īmānı nūr ile ṭola **(6)** tīn oḳusa ādemīler arasında ʿazīz ve muḥterem ola **(7)** iḳrāʾ oḳusa çoḳ ṣevāb ḳazana lem yekun oḳusa dīnār göre **(8)** zelzele oḳusa yavuz ḳaçup eyü işe düşe ve'l-ʿādiyāt **(9)** oḳusa murādı ḥāṣıl ola el-ḳāriʿatü āḫret ġuṣṣasın **(10)** bilür kişi ola el-haküm oḳusa tevekkül ehli ola ve**(11)**'l-ʿaṣır oḳusa dünyā ḳıtında ḳıymetsiz ola veylil külli oḳusa **(12)** belālardan ḳurtula elem tera oḳusa namāza kāhil olmaya **(13)** li īlāfi oḳusa kevṯer buŋarından içe eraeyte ve kevṯer **(58b/1)** ve ḳulya oḳusa ḥaḳ teʿālā anı yarlıġaya fetiḥ oḳusa **(2)** düşmān mekrinden emīn ola iḫlāṣ oḳusa ḳayġulardan **(3)** emīn ola felāḳ oḳusa cāẕūlar mekrinden emīn ola **(4)** nās oḳusa ādemīler ve pirīler mekrinden emīn ola daḫı **(5)** düşde ḳanḳı āyeti ve ḳanḳı sūreyi oḳusa onuŋ taʿbīri **(6)** ol āyetin taʿbīri gibidir düşde göre kim cemāʿatle **(7)** namāz ḳılurdı ulu mertebeye irişe eger dün ṭoġrısından **(8)** yaŋa namāz ḳılurdı ol kişi ḥac eyleye yāḫūd ulu **(9)** ġazā ḳıla düşde oruç dutmaḳ beglıḳdır **(10)** ve oruç yimek ṣayruluḳdur allāhu aʿlem el-ḫāmis ve'l-ḫāmsin **(11)** bütler ve ṣūretler ve nerd ve saṭrancı oynamek ve gülmek **(12)** ve aġlamaḳ şöyle iydeler kim düşde büt görmek **(13)** eyü olmaya eger saṭrancı oynar hemān aŋa bütler **(59a/1)** taʿbīrin ide ammā saṭranc oynamaḳ nerd oynamaḳdan yegrek **(2)** ammā dügün ve ṣoḥbetler ki çalmaḳ ve oynamaḳ olmaya eyü ola **(3)** eger semaʿ ururdı yāḫūd raḳış ururlardı taʿziye **(4)** ve ṣayru ola göre kim aġlardı yavlaḳ sevine **(5)** eger düşde gülerse ḳayġuya ṣataşa eger düşde **(6)** kendi uyursa ġuṣṣa ola ammā ḳara ṣūret ve yişil **(7)** ṣūret eyüdür düşmāna ẓafer bulmaḳdur ammā ṣarı ṣūret

[307] Yazmada ڈ ile yazılmıştır.
[308] Yazmada ڈ ile yazılmıştır.

(8) maʿṣiyet[309] ve ḳaygu ola es-sādis ve'l-ḫāmsin zelzele **(9)** ve oda ve ṣuya düşmek ibn-i sīrīn eydür düşde **(10)** zelzele belā ve ʿaẕāb ola nitekim ḳurānda ḫaber virür يَا اَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ اِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ **(11)** [310] **(12)** eger ṭaġ üstünde zelzele oldı ol iḳlīm pādişāhına **(13)** ziyān[311] dege ol ṭaġ deprense ol şehir ulularına **(14)** ziyān[312] irişe eger ʿavretine ṭalāḳ virir almaḳda ve ṣatmaḳda **(15)** ziyān[313] idüp ʿamelden maʿzūl ola eger ṣuluḥ idüp ʿavretin **(59b/1)** giri aldı giri iş ve ʿamel üzerine ola eger düşde **(2)** bir ḳuyuya düşmüşdür ʿavretinden menfaʿat bula **(3)** eger ṭurı ṣuya düşmüşdür ululuḳ ve devlet bula ve māl eline **(4)** gire eger bulanıḳ ṣu ise ol kişiye pādişāhdan yāḫūd **(5)** bir uludan ziyān[314] dege düşde oda düşdi tevbe ide **(6)** eceli yaḳın gelmişdir yāḫūd bir ulu belāya giriftār ola **(7)** eger od tütünli ise maʿṣiyet[315] ola eger od **(8)** tütünsüz ise aydınlıḳ ola allāhu aʿlem es-sābiʿ ve'l-ḫāmsin **(9)** gibr[316] ve cühūd ve naṣrānī ve oda ṭapucı ve kilīsā **(10)** görmek yahūdī görse işi āşikāre ola **(11)** ve düşmānları üzerine ẓafer bula yahūdī[317] görmek **(12)** iş geŋezlıḳdır düşmānlar üzerine ẓafer bulmaḳ **(13)** ola gibr görmek dünyā işine maʿzūl olmaḳ ola **(14)** eger kilīsā görmek ve gün ṭoġrusına ḳarşu namāz ḳılurdı **(15)** günāhlarına tevbe ḳılmaḳ gerekdir eger düşinde nāḳūs **(60a/1)** āvāzın[318] düşdi yalan ḫaber işide eger gibr **(2)** veyā cühūd yā tersā gelüp müslimān olsa bilmek gerekdir **(3)** eceli yaḳın gelmişdür eger düşde kendi müslimān **(4)** oldı bir melāmet yitişe düşde kendüyi **(5)** sünnet eylediler ʿavretinden veyā oġlundan ayrıla **(6)** eṣ-ṣāmin ve'l-ḫāmsin ev ḫarāb olmaḳ ve ḳumāşların ṣınıḳ

---

[309] Yazmada مَعْصِيَّتْ şeklinde yazılmıştır.
[310] Hac Suresi-1. Ayet
Ey insanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Kıyamet sarsıntısı gerçekten büyük bir olaydır.
[311] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[312] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[313] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[314] Yazmada ذ ile yazılmıştır.
[315] Yazmada مَعْصِيَّتْşeklinde yazılmıştır.
[316] Kelime yazmada كِبَر şeklinde yazılmıştır.
[317] Kelime yazmada يَهُوْدْ şeklinde yazılmıştır.
[318] Yazmada نَاقِصْ اَوْ اوْزَرِينَهْ şeklinde yazılmış, SN'den ve HPN'den hareketle "nāḳūs āvazın" olarak düzeltilmiştir.

(7) ve ḫarāb görmek taḥte ve ṭaraḳ ve üsküre ve ṭırnaḳ (8) kesmek şöyle iydeler kim ev ḫarāb olmaḳ düşde (9) ʿamel olmaġa delīldir eger eviŋ bir aġacı[319] şındı (10) ol ev ıssı ola ṭaraḳ görmek muvāfiḳ yār ola (11) taḥte görmek fużūl ʿavret görmek ola ṭabaḳ (12) ḳulluḳcı ola üsküre görmek sözler ṭırnaḳ (13) kesmek aṣılsız sözler ola allāhu aʿlem et-tāsi ve'l-ḫāmsin (14) müteferriḳa düşler ve müteferriḳa suʾāller görmek (60b/1) şöyle iydeler kim yılan ve çayan ve ʿaḳreb ve dilki ve (2) ḳoç yaġardı ol ḫalāyıḳ dördi muʿabbirler ḳatına (3) geldiler şöyle cevāb virdiler ol ile gökden (4) yılan yaġardı anda düşmānlıḳ ve ʿaẕāb ola velākin (5) ekin çoḳ ola ve göre kim dilki yaġardı anda (6) mekir ve ḥīle çoḳ ola ve eger gökden ḳoyun yaġardı (7) eminlıḳ ve rāḥatlıḳ[320] çoḳ ola ve göre kim gökden ḳılıç[321] (8) yaġardı anda ṣavaş ve ölmek ve öldürmek ola (9) imdi bu düşleri bir ādem görse böyle taʿbīri itmek (10) gerekdir eger ṭaş yaġarsa ḳızlıḳ ve ḳaḥṭılıḳ ola (11) es-sittin perākendi düşler görmek düşde (12) kilid görse işler açılmaġı ola eger ḳan (13) ırmaġı giçer ol şehirde ġāyet ḳızlıḳ ola ve ṣavaş (14) ve ḳatil ola eger bir ölmüş ʿavret ile cimāʿ iderdi (61a/1) kendi murādın bula eger bir cenāze namāzın ḳılurdı (2) günāhına tevbe ḳılmaḳ gerekdür eger eline ṭaraḳ alsa eline (3) māl gire eger tā pāk ṭon giyerdi tevbe ḳılmaḳ gerekdür (4) eger maymūna binmiş dünyāda maʿzūl ola dīnden çıḳa eger (5) ʿimāret görse ki yarı ḫarāb olmuş aŋa bir muṣībet ola eger (6) barmaḳları artıḳ görse bir oġlı ṭoġa eger ṣaġır veyā dilsiz (7) olmuş īmānı tebāh ola eger bir ḳoyun arıḳ görse ʿavreti (8) yükli ola eger ṭırnaġın veyā bıyıġın keserdi ol kişi (9) kendiyi bezeye eger bir kişiniŋ ḳulaġı kesilmiş ol ādem (10) yaşamaya öle göre kim ṭırnaġı ṣınmış oġlı öle yāḫūd (11) ḫışımlarından biri öle eger uyusa mālı gide eger (12) ḳapu urdı bir ʿavret dileyüp ala

[319] Yazmada بجاَغي şeklinde SN'de "ev içinde bir aġaç ṣındı" şeklinde, DEMN'de "eviŋ bir aġacı ḳırılsa" şeklinde yazılmıştır.
[320] Yazmada خ ile yazılmıştır.
[321] Yazmada قُبُخ şeklinde, SN'de "ḳılıç yaġardı" şeklinde yazılmıştır.

eger bir ʿavret öpdi **(13)** ol ʿavretden murādın ala eger gevdesin hep ḳıl **(14)** bürümüş ve ʿavret yirlerin uzutmuş ol ̮kişiniŋ mālı çoḳ **(61b/1)** ola ḥisābın bilmeye eger āyna görse yāḫūd āynaya **(2)** baḳup kendi ṣūretin görürdi ḥaḳ teʿālā ʿazze ve celle **(3)** bir oġul vire sevine ve bu düşi ʿavret görse **(4)** bir ḳızı ola eger mescid veyā menāre helāk olmuş **(5)** dīnine noḳṣān ola yāḫūd şehriŋ begi ola eger **(6)** ḥammāma[322] girdi ʿavret fiʿlinden aŋa bir ġam irişe **(7)** ammā ṭon ̮ıla ḥammāma[323] girmek yavuzdur yalıncaḳ girmek **(8)** iyüdür ẕekerin tüyin giderse ġamdan ḳurtulup **(9)** feraḥ bula eger tüyünüŋ biriside getmedi ol ādemiŋ **(10)** mālından eksik ola eger bir derde mübtelā olmuş **(11)** aŋa bir ziyān irişe eger kendiyi gemi içinde **(12)** görse ve illā gemi ṣındı ol kişiniŋ atası **(13)** ve anası yāḫūd ḳarındaşı öle muṣībet ola **(14)** eger bir kişiyle ṣavaş iderdi ol ̮kşiniŋ ʿömri **(62a/1)** uzun ola ve bu ḳadar muḫtaṣar bir kişiye **(2)** ...[324] her ḳaçan ̮kim düşler göreler işbu kitāba **(3)** naẓar idüp andan taʿbīrin eyleyüp ʿamel ideler **(4)** ve daḫı bu kitābıŋ ismine tuḥfetü'l-mülūk didiler **(5)** ve bu kitāb ʿacem dilince idi türkīye tebdīl oldı **(6)** tā-kim bilenlere eshel ve ehven **(7)** olsun içün **(8)** v'allāhu aʿlem biṣ-ṣevāb

[322] Yazmada ڋ ile yazılmıştır.
[323] Yazmada ڋ ile şeddesiz yazılmıştır.
[324] Bu kısım yırtık olduğundan okunamamıştır.

4. BÖLÜM: DİZİN

- Dizin oluşturulurken madde başları alfabetik olarak A'dan Z'ye düzenlenmiştir.
- Ayet ve sureler için ayrı, özel adlar için ayrı bir dizin oluşturulmuştur.
- Metin tamiri için, metine sonradan eklenen ve metinde [ ] ile gösterilen kelimeler için ek dizin oluşturulmuştur.
- Madde başı olan sözcüğün yanına (Türkçe sözcükler hariç) sözcüğün kökeninin hangi dile ait olduğu kısaltmalarla yazılmıştır. Eğer alıntı bir kelime Türkçe ek almışsa "+Tr." şeklinde belirtilmiştir.
- Alt maddeler için * kullanılmıştır.
- Ekleşmeden kaynaklanan ses değişiklikleri ( ) içinde gösterilmiştir.
- Kelimelerin metinde geçen sayıları [ ] içinde gösterilmiştir.
- Birden fazla yazım şekli olan sözcüklerde bk. kısaltması kullanılarak diğer yazım şekillerine gönderme yapılmıştır.

4.1. Sözlük/Dizin

A

ābdest | Far. Müslümanların, belli ibadetleri yapabilmek için yaptıkları arınma [4]

ā. al- 9a/3, 22b/5, 22b/8

ā. eyle- 5b/8

ʿ**ābid** | Ar. Allah'ın emirlerine titizlikle uyan, ibadet eden kimse [1]

55a/10

ā. +ler [1]

51a/2

[-2-]

ʿ**acayib** | Ar. olağana aykırı, garip, tuhaf [1]

ʿa. iş 38b/8

***ʿacāyibe ḳal-** | hayret etmek, şaşırmak

ʿ**a+e** [1]

37a/11

[-2-]

ʿ**aceb** | Ar. garip, acayip, tuhaf, şaşırtıcı [1]

ʿa. sözler 52b/2

ʿ**acem dili** | Ar.+Tr. Farsça

ʿ**a.+nce** [1]

62a/5

acı | I. bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu [1]

a. nesneler 30a/7

II. kırıcı, üzücü, incitici [1]

a. sözler 29a/9

[-2-]

açıl- | açılmak, genişlemek, rahatlamak, artmak

a.-a [4]

27a/8, 33a/4, 43a/2, 49b/13

a.-mağı [1]

60b/12

[-5-]

açuḳ | açık [2]

ayaḳ a. 23a/2

baş a. 23a/2

ad | isim, ad

a.+ın [3]

5b/1, 6a/12

ʿ**adāvet** | Ar. düşmanlık, hasımlık [2]

22a/5, 31a/3

ādem | Ar. insan, beşer [21]

5a/10, 9b/4, 10b/12, 27a/6, 27a/7, 27b/12, 37b/10, 39b/2, 39b/10, 44b/3, 48b/9, 50b/6, 52a/9, 52a/10, 54a/9, 60b/9, 61a/9

ā. başı 40b/10

ā. südi 30b/12

ā. tersi 28a/6

yalancı ā. 53b/3

ā.+den [1]

32b/9

ā.+e [2]

3b/2, 45a/10

ā.+iŋ [4]

5a/10, 27b/10, 37b/10, 61b/9

ā.+ler [4]

9a/8, 24b/5, 24b/7, 52b/12
ā.+lere [1]
49b/3
[-33-]
ādemī | Ar.+Far. insan, insanlar
ā.+ler [3]
55a/7, 58a/6, 58b/4
ʿ**ādil** | Ar. adaletli [3]
53a/5, 54b/11
ʿā. ol- 55a/11
ʿ**adl** | Ar. adalet [3]
ʿa. i inṣāf 18b/10, 54b/11
ʿa. ü dād 22b/13
ʿ**a.+[i]** [1]
13b/4
ʿ**a.+dir** [1]
15a/5
ʿ**a.+dür** [1]
13b/11
[-6-]
āfet | Ar. felaket, bela, musibet
ā.+lerden [1]
55a/4
ʿ**afuv** | Ar. af, bağışlama
ʿ**a+[dur]** [1]
13a/13
aġ- | yükselmek
a.-dı [1]
36b/9
aġa(ç) | ağaç [7]
8a/5, 12a/8, 25b/6, 28b/6, 28b/9, 28b/10
ṭoġrı a. 25b/12
a.(c)+a [1]
54a/1
a.(c)+ı [6]
28b/8, 60a/9
ayva a.+ı 29a/6
bādem a.+ı 29b/5
elma a.+ı 29a/5
zeytūn a.+ı 29a/8
a.(c)+ın [1]
28b/13
a.+ları [2]
yimiş a.+ları 9b/8, 28b/5
[-17-]
āġāz | Far. başlama [1]
ā.-[ı] kitāb 3a/8
aġı bk. aġu | zehir [2]
30b/4, 30b/7
aġla- | ağlamak [2]
a.-maḳ
11b/11, 58b/12
a.-rdı [1]
59a/4
a.-yıcı [1]
48a/8
[-4-]
aġrı | I. sancı, sızı [1]
bir dürlü a. 27b/2
II. dert, sıkıntı
***aġrısı ol-** | dert sahibi, sıkıntı sahibi olmak
a.+sı [1]
4a/13
[-2-]

aġu bk. aġı | zehir [1]
10a/2
aġ(ı)z | ağız
a.(Ø)+ı [1]
a.+ı içi 25a/13
āḫar | Ar. başka, diğer [1]
38b/2
āḫir | Ar. son [1]
ā. zamān 55b/8
aḥlām | Ar. açık saçık, karmakarışık rüyalar [2]
ażġāṣ ve a. 4a/11, 4b/1
aḥmaḳ | Ar. akılsız, sersem [2]
43a/9, 49b/6
āḫret | Ar. ahiret, öbür dünya [3]
23a/4, 43b/4, 58a/9
ā.+den [1]
3b/5
ā.+i [1]
37b/9
ā.+leri [1]
54a/4
ā.+e [1]
35a/4
[-7-]
aḥsen | Ar. daha güzel
a.+dir [1]
38a/2
aḳ | beyaz, ak [3]
24b/8
a. giyesi 26a/13
a. yılan 51b/8
aḳ- | akmak
a.-dı [1]
27a/11
aḳar ṣu | akarsu [1]
16b/2
aḳça | akçe, para [7]
10a/3, 29b/4, 30a/13, 31a/5, 31a/12, 33a/12
biŋ a. 24b/12
ʿ**āḳıbet** | Ar. son, nihayet
ʿ**ā.+i** [2]
ʿā.+i ḫayır ol- 23b/2, 58a/3
ʿ**āḳıl** | Ar. akıllı kimse [1]
2b/9
ʿ**akl** | Ar. akıl
ʿ**a.+ı** [1]
4b/12
aḳrabā | Ar. aralarında soy bağı bulunan kimseler
a.+sıyla [1]
35a/9
ʿ**aḳreb** | Ar. akrep [3]
11b/2, 52a/4, 60b/1
al- | almak, elde etmek
a.-a [14]
15b/2, 15b/11, 21a/13, 29b/13, 36b/12, 37a/9, 38a/2, 38a/6, 38b/7, 39b/8, 40a/8, 41a/1, 61a/12, 61a/13
a.-dı [4]
28a/6, 33a/3, 40b/6, 59b/1
a.-dığı [1]
27a/9
a.-maḳ [7]

9a/3, 9b/4, 10b/8, 22b/5, 24a/10, 24b/4, 36a/12
a.-maḳda [1]
59a/14
a.-maḳdır [1]
26b/2
a.-sa [3]
34a/1, 40a/4, 61a/2
a.-salar [1]
39a/10
a.-up [3]
35a/11, 36a/10, 57a/8
a.-ur [1]
13b/13
a.-urdı [2]
46a/13
22b/8
[-38-]

ala | siyah, beyaz lekeli bir çeşit deri hastalığı [2]
9b/5
a. ol- 28a/1

ʿ**āl allāhu teʿālā** | Ar. yüce Allah, ulu Allah [1]
3b/10

ʿ**alāmet** | Ar. belirti, işaret, iz
ʿ**a.+i** [1]
pārsālar ʿa.+i 13a/4

aldan- | aldanmak
a.-maḳdır [1]
37a/5

aldır- | aldırmak
a.-duġı [1]
27b/1
a.-sa [1]
27a/7
[-2-]

ʿ**ālem** | Ar. dünya, alem, insanlar [1]
cümle ʿa. 37a/11

ʿ**alem** | Ar. sancak, bayrak
ʿ**a.+i** [1]
muḥammed muṣṭafānıŋ ʿa.+i 56b/5

ālet | Ar. bir işi yapmak için kullanılan nesne, araç, alet
ā.+in [1]
33b/8
ā.+lerin [4]
10a/11, 11b/5, 12a/2, 33b/5
[-5-]

ʿ**aleyhi's-selām** | Ar. ona selam olsun [4]
14a/6, 14a/9, 2a/10, 54a/8

ʿ**aleyhi'l-lāʿneti** bk. ʿaleyhimü'l-lāʿnetü | Ar. Allah'ın laneti onun üzerine olsun [1]
11b/3

ʿ**aleyhimü'l-lāʿnetü** bk. ʿaleyhi'l-lāʿneti | Ar. Allah'ın laneti onun üzerine olsun [1]
52a/6

ʿ**ālim** | Ar. çok bilen, bilgin [4]
15a/11, 48a/7, 48a/9, 53b/4
ʿ**ā.+ler** [1]
51a/2
ʿ**ā.+lere** [1]

2a/7

ʿ**ā.+leriŋ** [1]

54b/8

[-7-]

ʿ**ālimlik** | Ar.+Tr. alim olma, bilginlik

ʿ**ā.+dir** [1]

15a/5

allāh | Ar. kainatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı

a.+a [1]

55b/9

allāhı teʿālā bk. allāhu teʿālā | Ar. yüce Allah, ulu Allah [1]

1b/6

allāhu aʿlem | Ar. Allah daha iyi bilir [20]

17b/1, 22a/2, 23b/8, 24b/4, 28b/4, 30a/7, 35b/3, 36b/5, 37a/6, 39b/2, 41a/2, 49a/13, 51a/7, 52a/5, 52b/2, 53b/8, 54b/12, 58b/10, 59b/8, 60a/13

allāhu teʿālā bk. allāhı teʿālā | Ar. yüce Allah, ulu Allah [3]

2b/1, 3a/12, 3b/8

a.+dan [1]

56a/7

[-4-]

altı | (sayı) altı [1]

a. vecih 14b/2

altun | altın [7]

10a/3, 31a/5, 31a/13, 31b/1, 31b/4

a. yüzük 32a/11

ḳızıl a. 29b/4

ʾ**a.m.** | Ar. ona selam olsun [4]

54a/9, 55a/1, 55b/7, 55b/8, 55b/9

ʿ**amel** | Ar. bir maksatla yapılan iş, eylem, davranış [3]

59b/1, 60a/9

iyü ʿa. 33a/13

ʿ**a.+den** [2]

42b/9, 59a/15

***ʿamel işle- / it- / ḳıl-** | iş yapmak, hareket etmek, davranışta bulunmak [4]

ʿa. işle- 50b/6

ʿa. it- 62a/3

ʿa. ḳıl- 5a/3, 34a/3

***ʿamele gir-** | iş yapmak, hareket etmek, davranışta bulunmak

ʿ**a.+e** [1]

ʿa.+e gir- 17a/7

[-10-]

ʿ**ameldār** | Ar.+Far. āmil; vergi toplamakla, idare işleriyle, valilikle görevlendirilmiş [1]

33b/10

ammā | Ar. ama [58]

3a/11, 3b/12, 4a/3, 4a/9, 4a/12, 4b/1, 4b/3, 4b/6, 4b/8, 4b/13, 5a/3, 5a/6, 5a/9, 5b/7, 13b/8, 13b/12, 14a/12, 14b/2, 14b/4, 14b/8, 18a/13, 19b/2, 23a/10,

23b/6, 25b/12, 26a/11, 26b/2, 26b/4, 26b/7, 26b/9, 28a/13, 29a/4, 30a/12, 32a/2, 33b/2, 34a/6, 34b/9, 35a/7, 45a/3, 45a/8, 45a/13, 45b/13, 47a/12, 47b/8, 49b/6, 51a/5, 51b/12, 52a/13, 52b/6, 53b/1, 57a/9, 59a/1, 59a/2, 59a/6, 59a/7, 61b/7

ʿ**ammāl** | Ar. devlet idarecileri, devlet görevlileri

ʿ**a.+ı** [1]

şehriŋ ʿa.+ı 42b/5

a(n) | **(**zamir) o

a.(ŋ)+a [45]

2a/13, 4b/1, 4b/2, 5a/7, 7b/4, 7b/6, 8a/4, 8a/6, 8a/8, 12b/10, 12b/12, 14a/3, 14a/10, 16a/1, 16a/2, 20b/13, 24a/13, 25a/1, 28a/4, 28a/11, 32b/13, 36b/12, 37b/7, 40b/4, 41a/6, 41b/1, 42a/9, 43a/1, 43a/10, 44b/5, 45b/9, 45b/13, 46a/5, 46a/6, 46b/8, 47b/1, 48b/13, 49a/4, 50b/10, 51b/5, 51b/7, 56b/10, 58b/13, 61a/5, 61b/6, 61b/11

a.+dan [7]

33b/12, 37a/9, 51a/5, 51b/12, 57a/3, 62a/3

a.+dan‿şoŋra 6a/9

a.+ı [19]

4b/5, 4b/8, 9b/2, 27a/3, 41a/6, 42b/9, 44b/4, 44b/9, 44b/13, 45a/1, 45a/9, 45b/2, 45b/12, 46a/13, 46b/8, 50b/2, 50b/3, 52a/2, 58b/1

a.+ıŋ [38]

4b/5, 4b/11, 5a/2, 5a/3, 6b/11, 12b/13, 13a/3, 13a/5, 13b/1, 13b/2, 13b/9, 13b/13, 15a/1, 15b/4, 16a/4, 21b/3, 22b/1, 24b/10, 28b/2, 28b/4, 34a/2, 34b/6, 35a/5, 36b/3, 37a/11, 38b/8, 40a/12, 41b/9, 41b/12, 44a/3, 45a/10, 45b/6, 45b/10, 48b/13, 49a/11, 51b/1, 52a/2, 52a/3, 53b/11, 56a/7

a.+ıŋla [2]

46b/5, 49a/3

a.+lar [4]

2a/1, 5a/2, 13b/9, 50b/7

a.+lara [3]

8a/9, 32b/8, 49a/10

a.+lardan [1]

32b/9

a.+ları [6]

3a/7, 4b/11, 9b/13, 13b/9, 36a/3, 36a/12

a.+larıŋ [1]

5a/8

[-126-]

ana | anne [3]

9a/1, 15a/12, 22a/4

a.+sı [1]

61b/13

a.+sın [1]

22a/12
[-5-]
ʿ**anber** | Ar. ada balığının bağırsağından çıkarılan güzel kokan madde, güzel koku [2]
8b/11, 21b/3
and | yemin etmek [2]
a. iç- 10a/11, 33b/5
a.+ı [2]
ṭalāḳa a.+ı iç- 34a/1
ṭoġrı yire a.+ı iç- 33b/13
[-4-]
anda | orada [4]
51a/3, 60b/4, 60b/5, 60b/8
andan | ondan sonra [2]
20b/10, 23b/5
aŋlat- | anlatmak
a.-mayup [1]
6a/13
ara | ara
a.+sında [4]
23a/13, 24b/11, 55a/7, 58a/6
ʿ**arafāt** | Ar. hacıların Kurban Bayramı arifesinde hac gereği olarak toplanıp vakfeye durdukları Mekke'nin doğusundaki dağ
ʿ**a.+a** [1]
23a/3
arı | arı [4]
11a/11, 49a/13, 49b/2, 49b/3
arı | temiz, saf [8]
13a/8
a. dīnlü 53b/3, 57b/3
a. iş 19b/8
a. ṣu 12a/10, 17a/2
dirlıġı a. 57a/1
ẕihni a. 56a/4
a.+ndan [1]
13a/8
[-9-]
arıḳ bk. aruḳ | zayıf, cılız [2]
61a/7
a. öküz 42b/6
arılı(ḳ) | temizlik [1]
53a/4
a.(ġ)+ı [2]
dīn a.+ı 19b/7, 31b/11
a.(ġ)+ıdur [1]
23b/3
[-3-]
armaġān | hediye [1]
38b/6
arslan bk. aslan | aslan [1]
49a/7
ʿ**arş** | Ar. göğün en yüksek katı, dokuzuncu gök [2]
ʿa.-ı ʿaẓīmi 14b/12, 14b/9
ʿ**a.+ı** [2]
8b/1, 13a/9
[-4-]
art- | artmak, çoğalmak, değeri yükselmek, fazlalaşmak
a.-a [17]
13b/3, 13b/4, 18b/12, 20b/6, 26b/10, 27b/9, 27b/10, 31a/9, 32a/12, 38b/9, 38b/12, 39a/13,

40a/4, 42b/4, 43a/1, 54b/8, 57b/9

a.-ardı [1]

19a/1

a.-maḳ [2]

27b/11, 27b/12

[-20-]

artık bk. artuḳ | çok, fazla [7]

14b/13, 27a/6, 27b/8, 61a/6

a. mertebe 30a/4

a. ol- 15b/5, 15b/9

artıḳlıḳ bk. artuḳlıḳ | daha çok, daha fazla, fazlalık, üstünlük

a.+lardur [1]

25a/8

artucaḳ | fazlasıyla, fazlaca

a.+dur [1]

4b/13

artuḳ bk. artıḳ | çok, fazla [1]

9b/4

artuḳlı(ḳ) bk. artıḳlıḳ | daha çok, daha fazla, fazlalık, üstünlük

a.(ġ)+ı [2]

māl a.+ı 19a/3

niʿmet a.+ı 40b/8

aruḳ bk. arıḳ | zayıf, cılız [2]

40b/1, 42b/12

āsān | Far. kolay [1]

ā. ol- 8a/9

aṣ(ı)l | Ar. gerçeklik, doğruluk

a.(Ø)+ı [2]

4b/6

a. +ı olma- 5a/8

aṣılsız | Ar+Tr I. soysuz, nesepsiz [1]

43b/2

II. doğru olmayan, temelsiz, köksüz, dayanaksız, yalan [1]

a. sözler 60a/13

[-2-]

ʿāṣī̄ | Ar. baş kaldıran, isyan eden [1]

ʿāṣī̄ ol- 54a/9

aslan bk. arslan | aslan [11]

8a/3, 11a/6, 44a/6, 44a/8, 44a/9, 44a/13, 44b/2, 44b/3, 44b/4, 44b/5, 44b/7

a.+a [1]

44a/11

a.+dan [1]

44a/12

[-13-]

aşşı | fayda, yarar [1]

***aşşı bul-** | yarar sağlamak, fayda görmek, kār elde etmek

43a/5

aşşısız | faydasız, yararsız [1]

30a/10

āsyāb | Far. değirmen, su değirmeni [3]

20a/13, 21a/9, 21a/10

aşcı | aşçı [1]

53b/6

āşikāre | Far. açık olarak, açıkça [1]

27b/11

***āşikāre ol-** | ortaya çıkmak, belli olmak [4]

33b/12, 54b/3, 54b/11, 59b/10

[-5-]

at | at [9]
10b/10, 37b/1, 37b/10, 37b/12, 37b/3, 38a/2, 38a/4, 38a/11, 39a/12
a.+a [6]
37b/2, 37b/8, 38a/4, 38b/1, 38a/13, 38b/2
a.+dan [1]
38a/3
a.+ı [6]
37b/4, 37b/11, 37b/13, 38a/1, 42a/3
a.+ını [1]
37b/7
a+ınıŋ [1]
a.+ınıŋ ḳuyruġı 37b/5
a.+ları [1]
38a/10
[-25-]
at- | atmak
a.-ardı [1]
47b/6
ata | ata, baba, kişinin geçmişte yaşamış olan büyükleri [3]
9a/1, 15a/12, 22a/4
a.+sı [2]
5b/1, 61b/12
a.+sın [1]
22a/12
[-6-]
atmaca | atmaca kuşu [1]
46b/12
av | av [1]
a. iti 45a/13
āvāz | Far. ses
ā.+ı [1]
nesneniŋ ā.+ı 36a/2
ā.+ın [5]
10b/6, 36a/1, 36a/4, 36a/5, 60a/1
[-6-]
avcı | avcı [2]
53a/8, 57b/3
ʿ**avret** | Ar. I. vücudun mahrem yerleri, edep yerleri [1]
61a/14
II. kadın, hanım, zevce, nikahlı [47]
5a/5, 5a/7, 6b/5, 7a/13, 15b/1, 15b/2, 15b/13, 19b/2, 20b/1, 20b/2, 25a/4, 26a/12, 32b/12, 33b/2, 36b/11, 38a/7, 39a/10, 41a/11, 44a/1, 47b/2, 48b/6, 52b/8, 60b/14, 61a/12, 61b/3, 61b/6
ʿa. dile- 24a/8
fużūl ʿa. 60a/11
genc ʿa. 22a/3, 8b/13
ḳarı ʿa. 22a/2, 22a/7, 22a/8, 45a/1, 8b/12
laṭīfe ʿa. 45a/7
ṣāliḥa ʿa. 44a/4
şīvenci ve aġlaycı ʿa. 48a/8
vefāsız ʿa. 47b/1
yavuz ʿa. 43b/13, 43b/8
ʿ**a.+den** [3]
40a/7, 43b/11, 61a/13

ʿ**a.+dür** [7]
12a/12, 20b/7, 21b/9, 21b/10, 26b/7, 43b/6, 48a/1
ʿ**a.+e** [4]
21b/11, 43b/9, 48a/3, 50b/1
ʿ**a.+i** [6]
38a/8, 40a/8, 47b/2, 51b/7, 61a/7
ʿ**a.+in** [3]
36b/11, 43b/10, 59a/15
ʿ**a.+inden** [2]
59b/2, 60a/5
ʿ**a.+ine** [7]
26b/1, 33b/11, 38a/3, 38a/9, 47a/8, 47b/10, 59a/14
ʿ**a.+ini** [1]
47b/6
ʿ**a.+iniŋ** [1]
38b/1
ʿ**a.+iŋ** [1]
28b/3
ʿ**a.+iyle** [1]
32b/13
ʿ**a.+le** [2]
45a/12, 45b/4
ʿ**a.+lere** [1]
32a/11
ʿ**a.+leri** [1]
47b/4
***ʿ**avret al-** | evlenmek, nikâh etmek, helal edinmek [8]
21a/12, 24b/4, 24a/9, 29b/13, 38a/2, 38a/6, 38b/7, 57a/8
[-96-]
ʿ**avul** | Ar. çığlık, feryat [1]
10a/9
ay | ay [8]
8b/2, 15a/1, 15a/9, 15a/13, 15b/3, 16a/1, 16a/3, 57a/4
a.+[ı] [1]
16a/4
a.+a [1]
16a/2
[-10-]
aya(ḳ) | ayak [5]
10b/4, 12a/12, 25a/8, 35b/4
a. açuḳ 23a/2
a.(ġ)+ı [5]
27b/7, 33a/10, 35b/8, 41b/9
fīliŋ a.+ı 41b/9
a.(ġ)+ın [1]
35b/9
a.+ları [1]
34b/2
a.+ların [1]
49a/1
[-13-]
ayaḳsız | ayağı olmayan [2]
10b/1, 34a/10
aydınlıḳ | baht açıklığı, aydınlık [1]
a. ol- 59b/8
āyet | Ar. kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her biri
ā.+i [1]
58b/5
ā.+in [1]

58b/6
[-2-]
ayır- | ayırmak
a.-dı [1]
35b/7
āyna | Far. ışığı yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren, cilalı ve sırlı cam [1]
61b/1
a.+ya [2]
33b/9, 61b/1
[-3-]
ayrı bk. ayru | ayrı [1]
24b/10
ayrıl- | ayrılmak
a.-a [1]
60a/5
a.-dı [1]
35b/6
a.-maḳdır [1]
35b/11
[-3-]
ayru bk. ayrı | ayrı [1]
40a/1
ayruḳsı | değişmiş, başkalaşmış, başka türlü, farklı [3]
a. ol- 15a/7, 15a/8
a. resim 15a/9
ayruluḳ | ayrılık [1]
***ayruluḳ düş-** | ayrılmak, bir sebeple araya ayrılığın girmesi
24b/11
ayu | ayı [2]
43a/12
a. südi 31a/3
ayuḳ | ayık, aklı başında
a.+mıdur [1]
5b/4
ayva | ayva [1]
a. aġacı 29a/6
az | az [2]
cüs̱sesi a. 1b/9
ʿömri a. 35a/8
azacıḳ | azıcık, çok az [1]
a. māl 48b/1
aʿżā | Ar. vücudu meydana getiren parçalar, organlar
a.+sından [1]
27b/1
ʿ**aẕāb** | Ar. büyük sıkıntı, eziyet [3]
14b/3, 59a/10, 60b/4
ʿ**a.+dan** [3]
13b/1, 14b/6, 35a/4
ʿ**a.+ı** [2]
50b/12
ölicek ʿa.+ı 35a/12
ʿ**a.+ından** [3]
14a/3, 56a/6, 56b/5
[-11-]
āzād | Far. serbest bırakılmış, kurtulmuş, özgür [1]
ā. düşi 5a/4
ā.+mıdur [1]
5b/2
***āzād ol-** | serbest kalmak, kurtulmak [7]

13b/6, 22b/7, 42b/13, 43a/4, 55a/6
ṭamudan ā. ol- 13b/2, 58a/1
***āzād eyle-** | serbest bırakmak, kurtarmak [1]
40a/6
[-10-]
āzādlıḳ | Far.+Tr. özgürlük [1]
29b/1
ażġāş | Ar. karışık, karmakarışık rüyalar [2]
a. ve aḥlām 4a/11, 4b/1
ʿ**aẓīm** | Ar. büyük, ulu [2]
ʿa. iş 36b/12
ʿa. ḳorḳu 7b/2
ʿ**a.+i** [2]
ʿarş-ı ʿa.+i 14b/9, 14b/12
[-4-]
ʿ**azīz** | Ar. saygın, değerli [6]
14b/6, 37a/10, 37a/12, 58a/6
ʿa. ol- 38a/11, 55a/7
ʿ**a.+lerden** [1]
8a/7
ʿ**a.+dir** [2]
25a/7, 25b/10
[-9-]
azḳınlıḳ | azgınlık, sapkınlık
a.+dan [1]
17b/7
ʿ**azrāʾil** | Ar. Tanrı buyruğu ile insanların canını alan melek, can alıcı
ʿ**a.+dür** [1]
53b/6
ʿ**azze ve celle** | Ar. aziz ve şanı yüce olsun [1]
61b/2

B

bāb | Ar. bir kitabın bölümlerinden her biri [1]
elli sekiz b. 2b/12
b.+lara [1]
8a/9
b.+ları [1]
kitābıŋ b.+ları 2b/11
b.+ların [1]
2b/13
[-4-]
baʿdehū | Ar. ondan sonra, daha sonra [1]
6b/1
bādem | Far. badem [2]
b. ağacı 29b/5
b. yaġı 21b/10
bāġ | Far. bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan [3]
8b/9, 20a/12, 21a/7
baġ(ı)r | göğüs, ciğer, bağırsak vb. vücut boşluklarında bulunan organların ortak adı [1]
25b/4
b.(Ø)+ın [1]
48b/12
[-2-]
bağırsaḳ | sindirim organının mideden anüse kadar olan bölümü [1]
25b/4

bağla- | bağlamak

b.-dı [1]

42b/8

b.-dılar [1]

49a/1

b.-mışlar [1]

7a/3

[-3-]

bağlan- | bağlanmak

b.-mış [2]

33a/8, 37b/4

bağlu | bağlı [2]

27a/8, 33a/3

baḫt | Far. talih, ikbal, şans [1]

22a/4

baḳ- | bakmak

b.-mışdur [1]

14a/10

b.-sa [1]

33b/9

b.-up [1]

61b/2

[-3-]

bāḳça | Far. bahçe, çiçek, sebze veya meyve ağacı yetiştirilen toprak parçası [3]

8b/9, 20a/12, 21a/7

b.+da [1]

29b/11

b.+sında [2]

29a/7, 29a/10

[-6-]

baḳır | kolay dövülür ve işlenir olduğundan eski çağlardan beri kullanılan, kızıl renkli element [2]

10a/4, 31b/6

baḳla | Ar. baklagillerden, yeşil kabuklu ve taneli bir bitki [1]

29b/9

bal | bal [1]

30a/5

balaban | bataklıklarda yaşayan, balıkçıla benzer, eti yağlı ve ağır, iri bir kuş [1]

46b/12

balġam | Ar. balgam [1]

25a/12

balıḳ | balık [9]

11a/13, 50a/4, 50a/7, 50a/10, 50a/11, 50a/12, 50a/13

bişmiş b. 50a/9

yaş b. 50a/6

baŋ | ezan [3]

9a/2, 22b/5, 23b/4

baŋla- | bağırmak, ezan okumak

b.-rdum [1]

12b/9

b.-ya [1]

23b/5

[-2-]

barmaḳ | parmak [2]

12a/13

35b/11

b.+ları [1]

61a/6

b.+ların [1]

25a/9
[-4-]
bart | yara, çıban [1]
9b/6
baṣ- | kuluçkaya yatırmak
b.-a [1]
40b/14
baṣ- | baskın yapmak
b.-a [1]
44b/4
b.-sa [1]
44b/4
[-3-]
baş | çıban [1]
9b/6
baş | baş, kafa [5]
9a/9, 24b/6, 24b/12, 40b/10
b. açuḳ 23a/2
b.+ı [6]
38b/2, 42b/4, 45a/7
ādem b.+ı 40b/10
b.+ı ḳılı 18b/13
kendi b.+ı 24b/9
b.+ın [7]
24b/10, 24b/12, 24b/13, 25a/1, 35b/6, 35b/7, 40b/9
b.+ına [1]
32a/3
[-19-]
başla- | başlamak
b.-sa [1]
37a/3
b.-yup [1]
24a/11
[-2-]
bat- | batmak
b.-arken [1]
6b/4
bāṭıl | Ar. doğru ve sahih olmayan [5]
33a/9, 34b/5, 36a/6, 55b/11
b. iş 15a/11
b.+dan [1]
52b/6
[-6-]
bay | parası, malı çok olan, zengin [9]
15b/12, 20b/7, 42b/13, 42b/13
b. düşi 5a/5
b. ḳıl- 28a/12
b. ol- 13b/5, 17a/12, 55a/6
b.+mıdur [1]
5b/2
[-10-]
bay- | baymak, bayıltmak
b.-dı [1]
41a/8
bayḳuş | baykuş
ḳ.+ı [1]
[bay]ḳuş 48a/12
baylıḳ | zenginlik [2]
18b/2, 34a/2
bāzār | Far. pazar [2]
18a/4
b. ehli 18a/4
b.+ına [1]
23a/6

[-3-]

baʿżı | Ar. hepsi olmayıp içlerinden birkaçı, kimi

b.+lar [1]

22a/6

b.+sı [1]

32a/12

[-2-]

bed-baḫtlıḳ | Far.+Tr. bahtsızlık, talihsizlik [1]

2b/10

beg bk. big | bey [1]

iki b. 44a/10

b.+i [1]

şehriŋ b.+i 61b/5

b.+ler [5]

12b/6, 52b/5, 53b/10

b.+ler düşi 12b/7

ulu b.+ler 4b/9

b.+lere [2]

29a/2, 42a/6

[-9-]

beglıḳ bk. beglik | beylik, padişahlık

b.+dır [1]

58b/9

begli(k) bk. beglıḳ | beylik, padişahlık [4]

17a/11, 37b/2, 42b/1

b. bul- 40a/11

b.(g)+e [2]

32a/4

b.+e iriş- 44b/6

b.(g)+i [1]

b.+i artıḳ ol- 15b/5

b.+dir [1]

15a/3

[-8-]

belā | Ar. büyük zarar ve sıkıntıya yol açan olay veya kimse, içinden çıkılması güç durum [3]

59a/10

b. iriş- 24b/13

b. ol- 23b/11

b.+dan [1]

40a/6

b.+lara [1]

34a/13

b.+lardan [8]

16b/7, 17b/7, 20a/6, 23a/11, 34a/13, 57b/4, 57b/6, 58a/12

b.+sın [1]

6b/10

***belāya düş- / ir- / şataş- / giriftār ol-** | sıkıntıya uğramak, bir bela ile karşılaşmak

b.+ya [5]

b.+ya düş- 7a/13, 27a/4

b.+ya giriftār ol- 59b/6

b.+ya ir- 45a/4

b.+ya ṣataş- 49a/10

[-19-]

bellü | belli, bilinen [1]

b. ḳaṣṣāb 53b/4

belür- | belirmek

b.-di [1]

27b/2

belürsiz | belli olmayan, belirsiz [1]
b. ḳaṣṣāb 53b/5
be(n) | (zamir) ben [1]
6b/8
b.+den [1]
6b/10
b.+im [1]
1b/8
b.+(ŋ)a [1]
6b/9
[-4-]
bend | Far. bağ, zencir [4]
10a/9, 33a/5
b. i zindān 26a/11, 26b/4
bende | Far. kul, köle
b.+midür [1]
5b/2
benī ādem | Ar. insanoğlu, insanlar [1]
3a/3
beŋze- | benzemek
b.-r [8]
9b/13, 10a/4, 11a/10, 11b/6, 30a/9, 43a/10, 49b/8, 52b/4
berāber | Far. I. birlikte [1]
38b/1
II. eş, eşit [1]
b. ol- 5a/1
b.+dir [1]
45a/9
[-2-]
berekāt | Ar. bereket, bolluk, hayır [2]
22a/11
ḫayr u b. 22b/12
b.+dür [1]
13b/11
[-3-]
berī | Ar. kurtulmuş, uzak
***berī ol-** | uzak durmak [1]
nifāḳdan b. ol- 57a/6
berk | sağlam, kuvvetli [2]
22b/10, 56b/9
beşāret | Ar. müjde, iyi haber [3]
14b/1, 22a/10, 23b/3
b.+i [1]
3b/7
[-4-]
beyit | Ar. ev, mesken, hane [1]
ehl-i b. 25a/11
beyn | Ar. ara, arasında
b.+inde [1]
35a/9
beze- | bezemek, süslemek
b.-ye [1]
61a/9
bezirgān | Far. Tüccar, tacir [1]
43a/5
b.+lara [1]
29a/2
[-2-]
bezirgānlıḳ | Far.+Tr. Tüccarlık [1]
16b/2
bıŋar bk. buŋar | pınar [2]
8b/3, 53b/11
bıraḳ- | bırakmak
b.-maḳ [1]
25a/12

bıyı(ḳ) | bıyık [1]
25a/11
b.(ġ)+ın [1]
61a/8
[-2-]
biʿavnillāhi'l-kerīmü'l-vehhāb | Ar. lütfu ve keremi çok olan Allah'ın yardımıyla [1]
8a/10
bidʿat | Ar. sonradan türeyen şey, yeni ādet [1]
54b/9
bī-emir ḫüdā | Far.+Ar. Allah'ın emriyle [1]
16a/10
big bk. beg | bey
15b/5
bil- | bilmek [3]
2b/8, 3a/8, 12b/4
b.-e [1]
5b/1
b.-enlere [1]
62a/6
b.-gil [1]
2a/8
b.-mek [6]
3a/5, 5b/4, 8a/10, 8a/12, 12b/3, 60a/2
b.-meye [1]
61b/1
b.-miş [1]
27a/11
b.-ür [3]
2b/10, 48a/9, 58a/10
[-17-]
bile | birlikte, beraber [1]
45a/2
bildür- | bildirmek
b.-eler [1]
4b/8
b.-ür [1]
12a/7
[-2-]
bin- | binmek
b.-di [4]
40a/12, 40a/13, 41a/5, 42a/11
b.-digi [1]
37b/3
b.-miş [17]
37b/2, 37b/8, 37b/10, 38a/13, 38b/1, 38b/2, 38b/11, 41b/1, 41b/11, 42a/5, 42a/9, 42b/1, 44b/11, 46b/3, 46b/6, 54a/1, 61a/4
b.-se [9]
38b/3, 38b/4, 39a/5, 40a/3, 42a/8, 43a/3, 44a/11, 46a/3, 47a/9
b.-üp [1]
38a/4
[-32-]
biŋ | I. bin [2]
b. aḳça 24b/12, 33a/11
II. pek çok, çok sayıda [1]
biŋ ol- 37b/5

[-3-]

bir | bir [268]

1b/7, 1b/8, 2a/1, 3a/4, 3a/12, 3b/4, 3b/5, 4a/1, 4a/5, 4a/13, 5a/11, 6b/2, 6b/11, 7a/2, 7a/3, 7a/5, 7a/6, 7a/13, 7b/1, 7b/9, 8a/5, 8a/6, 8a/8, 9b/2, 12b/11, 12b/9, 13a/1, 13a/2, 13a/9, 13b/1, 13b/12, 14a/7, 14b/5, 15b/4, 16a/1, 16a/13, 16b/12, 17a/4, 17a/5, 17a/6, 17b/13, 18a/6, 18a/10, 18a/13, 18b/8, 19a/7, 19b/1, 19b/9, 19b/10, 20b/1, 20b/13, 21a/13, 21a/5, 21a/6, 21a/9, 23a/10, 23b/13, 24a/13, 24b/5, 24b/11, 26b/12, 24b/13, 27a/1, 27a/3, 27a/4, 27a/7, 27b/2, 27b/3, 27b/7, 28a/10, 28b/3, 29b/6, 30b/5, 32a/13, 32b/13, 33a/3, 33a/8, 33a/10, 33b/1, 33b/13, 34a/1, 34b/5, 34b/7, 35a/2, 35a/5, 35a/6, 35a/8, 35a/11, 35a/13, 35b/1, 35b/2, 35b/3, 35b/5, 35b/7, 36b/1, 36b/2, 36b/4, 36b/7, 36b/11, 36b/12, 37a/1, 37a/3, 37a/8, 37a/11, 37a/12, 37b/7, 37b/8, 37b/10, 37b/11, 38a/3, 38a/10, 38a/12, 38a/13, 38b/1, 38b/2, 38b/3, 38b/6, 38b/7, 38b/8, 39a/1, 39a/5, 39a/13, 39b/1, 39b/6, 39b/8, 40a/4, 40a/5, 40a/6, 40a/9, 40a/13, 40b/4, 40b/5, 40b/13, 40b/14, 41a/5, 41a/6, 41b/1, 41b/3, 41b/10, 41b/11, 41b/13, 42a/1, 42a/9, 42b/3, 42b/9, 43a/2, 43a/9, 43a/11, 43a/12, 43a/13, 43b/8, 43b/9, 43b/10, 43b/11, 43b/13, 44a/11, 44a/8, 44a/9, 44b/2, 44b/3, 44b/11, 44b/13, 45a/7, 45a/9, 45b/3, 45b/4, 45b/5, 45b/6, 45b/8, 46a/5, 46a/6, 46b/3, 46b/5, 46b/11, 47a/7, 47b/2, 47b/7, 48a/2, 48a/3, 48a/4, 48a/5, 48a/13, 48b/11, 49a/4, 49a/6, 49a/7, 49a/9, 49a/10, 49a/12, 50a/6, 50a/8, 50a/11, 50a/13, 50b/1, 50b/4, 50b/5, 50b/7, 50b/9, 50b/10, 50b/11, 51a/1, 51a/2, 51a/4, 51a/11, 51b/4, 51b/11, 51b/13, 52a/9, 52a/10, 54a/1, 54a/9, 54a/10, 54b/10, 57a/12, 59b/2, 59b/5, 59b/6, 60a/4, 60a/9, 60b/9, 60b/14, 61a/1, 61a/6, 61a/7, 61a/9, 61a/12, 61b/3, 61b/4, 61a/5, 61b/6, 61b/10, 61b/11, 61b/14, 62a/1

[-268-]

bir bir | teker teker [1]

3a/7

biri | bir tanesi [3]

2a/3, 2a/3, 61a/11

b.+n [1]

52a/9
b.+niŋ [1]
40b/9
b.+si [1]
47a/1
b.+side [1]
61b/9
b.+sin [2]
3a/6, 13a/1
b.+sini [1]
8a/11
[-10-]
biri biri | birbiri
b.+yle [2]
44a/9, 44a/10
birinç | Far. bakıra çinko katılarak elde edilen sarı renkte bir alaşım pirinç [1]
10a/4, 31a/6, 31b/6
birinç | Far. pirinç, bitki [1]
29b/8
biş | (sayı) beş [1]
b. dürlü14b/9
b.+inci [1]
7a/12
[-2-]
biş- | bişmek
b.-miş [2]
48b/4, 50a/9
bişir- bk. bişür- | bişirmek
b.-di [1]
17b/12
bişür- bk. bişir- | bişirmek
b.-se [1]
29a/13
bit | bit [3]
11a/12, 49b/2, 49b/7
bit- | bitmiş
b.-miş [3]
29a/8, 29a/11, 28b/3
biti | mektup, yazılmış şey [3]
9a/7, 24a/5, 24a/10
bīzār | Far. bıkmış, usanmış, bezmiş [1]
b. ol- 4a/6
boġaz | boğaz
b.+ın [1]
39b/8
boġazla- | hayvan veya insanı boğazından keserek öldürmek
b.-dı [2]
40a/9, 40b/4
b.-dıġın [1]
39b/3
b.-rdı [1]
48a/3
b.-sa [1]
38b/13
b.-yup [1]
40a/2
[-6-]
bol | bol, çok fazla [1]
56b/6
bor(ç) | borç
b.(c)+a [1]
21a/4
b.(c)+ı [1]

19a/1
b.(c)+ın [1]
24b/1
b.(c)+undan [1]
43a/3
b.(c)+unuŋ [1]
21a/6
b.+dan [1]
22b/7
[-6-]

borçlu | borcu olan, borç almış olan, verecekli [1]
24b/1

boşa- | boşamak
b.-ya [1]
43b/10
b.-yıcı [1]
57a/8
[-2-]

boynuz | boynuz
b.+ın [1]
40a/4
b.+ları [1]
42b/11
[-2-]

boz | açık toprak rengi, kül rengi [1]
38a/2

bölü(k) | bir bütünden ayrılmış olan parça, kısım [2]
43b/10, 43b/11
b.(g)+ünden [1]
56a/9
[-3-]

börk | genellikle hayvan postundan yapılan başlık [5]
10a/6, 31b/9, 31b/12, 32a/3, 54a/1

böyle | bunun gibi, buna benzer [1]
60b/9

bu | bu [26]
2a/2, 5b/10, 2a/5, 6b/8, 8a/4, 8a/7, 12b/11, 15b/1, 15b/13, 17a/12, 18b/5, 20b/2, 23b/11, 27a/2, 29b/12, 31a/9, 33a/7, 35b/7, 37b/6, 41a/10, 49a/12, 60b/9, 61b/3, 62a/1, 62a/4, 62a/5
b.+dur [3]
12a/9, 20a/10, 45b/12
b.+nlar [14]
2b/7, 12a/11, 12a/13, 12a/9, 12b/13, 12b/2, 29b/9, 31b/7, 34a/4, 47a/4, 53b/8, 54a/2, 54a/5, 54a/8
b.+nlara [8]
9b/13, 10a/4, 11a/10, 11b/6, 30a/9, 30a/11, 49b/8, 52b/4
b.+nlardan [1]
41a/3
b.+nları [3]
5b/4, 20a/3, 52a/8
b.+nlarıŋ [11]
11a/8, 11b/5, 20a/1, 24a/1, 24a/2, 29b/10, 46a/8, 46b/13, 47a/1, 52a/9, 52b/3
b.+ŋa [2]

20a/9, 28a/5
[-68-]
buġday | buğday [1]
29b/6
buḳağı bk. buḳağu | hayvanların ve esir veya mahkum olan insanların ayağına kaçmaması için vurulan demir halkalı köstek [2]
33a/5, 33a/9
buḳağu bk. buḳağı | hayvanların ve esir veya mahkum olan insanların ayağına kaçmaması için vurulan demir halkalı köstek [1]
10a/9
bul- | bulmak, elde etmek, ulaşmak
b.-a [72]
7a/11, 7b/3, 13b/6, 14b/13, 16b/1, 16b/6, 16b/7, 16b/9, 19b/3, 19b/5, 19b/13, 21a/8, 21a/10, 21a/11, 22a/10, 27a/2, 28b/12, 31a/2, 31a/4, 31b/3, 31b/8, 33a/2, 33b/7, 33b/9, 35b/5, 37a/2, 37b/3, 37b/5, 37b/12, 37b/13, 38a/5, 39a/12, 40a/3, 40a/10, 40a/11, 40a/12, 40b/10, 40b/14, 41b/8, 42a/8, 42a/10, 42b/2, 43a/3, 43a/4, 43a/5, 43a/6, 43b/9, 44a/11, 44b/5, 45b/3, 46a/4, 46b/7, 50a/2, 51a/5, 51a/11, 51b/8, 52a/12, 55a/10, 55b/2, 55b/4, 55b/6, 55b/10, 56a/11, 56b/3, 56b/7, 57b/4, 59b/2, 59b/3, 59b/11, 61a/1, 61b/9
b.-dı [5]
45b/8, 50a/8, 50a/10, 50a/12, 50a/13
b.-maḳ [11]
22b/12, 23a/1, 26a/2, 26a/4, 26a/8, 26a/9, 26a/13, 34b/9, 35a/1, 49b/9, 59b/12
b.-maḳdur [3]
20b/7, 48b/8, 59a/7
b.-sa [1]
40b/9
b.-up [1]
52a/10
[-93-]
bulanıḳ | bulanmış olan, duru olmayan [1]
b. şu 59b/4
bulaş- | bulaşmak [1]
28a/10
bulun- | bulunmak, herhangi bir durumda olmak
b.-a [2]
23b/6, 56a/10
buŋar bk. bıŋar | pınar [1]
16a/10
b.+dan [1]
16b/6
b.+ından [1]
58a/13
[-3-]
burç | Ar. kale surlarının gerekli yerlerine yapılan savunma kulesi [1]

19b/13

burun | burun [2]

12a/12, 25a/5

buynuz | boynuz

b.+u [1]

42b/9

b.+un [1]

42b/2

[-2-]

buyur- | buyumak, emretmek

b.-dı [2]

1b/8, 2a/8

b.-muşdur [2]

2b/1, 6b/12

b.-ur [4]

3b/6, 3b/13, 4a/4, 7a/2

[-8-]

buzağı | buzağı [4]

11a/3, 42a/13, 42b/1, 43a/2

buzala- | buzağılamak, yavrulamak, doğurmak

b.-dı [1]

43a/1

bülbül | Far. sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş [1]

47b/7

bürü- | bürümek, sarmak, kaplamak [1]

b.-müş

61a/14

büt | Far. put [1]

58b/12

b.+ler [3]

11b/10, 58b/11, 58b/13

[-4-]

bütün | eksiksiz, tam [2]

dīni bütün ol- 7a/4

yiŋi b. 32a/5

büyük | büyük [5]

49a/6, 49b/12

b. kimse 49a/8

b. kişi ol- 26b/7

b. yaş balıḳ 50a/6

C

cāh | Ar. yüksek mevki, makam, rütbe [7]

31a/8, 32a/10, 32a/11

ʿizz ve c. 25b/1

ʿizz ü c. 26a/6, 31b/11, 37b/2

cān | Far. can, ruh [1]

c. vir- 14a/1

c.+ı [3]

c.+ı çık- 58a/1

c.+ı‿çun 35a/5, 36b/3

c.+ın [1]

c.+ın al- 13b/13

[-5-]

cān alıcı | Far.+Tr. azrail [2]

13b/13, 14a/1

cānāvar | Far. azgın, vahşi, yırtıcı hayvan [7]

9b/2, 10b/9, 26b/12, 27a/3, 32b/10, 39b/7

ulu c. 49a/10

c.+lar [8]

8a/3, 10b/12, 37a/6, 37a/7, 39b/2, 39b/10, 41a/12, 48b/9

c.+ları [2]
deŋiz c.+ları 11b/1, 50a/5
[-17-]

cāriye | Ar. para ile alınıp satılan, üzerinde sahibinin her türlü hakka sahip bulunduğu kız, halayık [1]
31b/5

cāzū | Far. cadı, büyücü
c.+lar [2]
11b/4, 58b/3
c.+ları [1]
52a/13
[-3-]

cemāʿat | Ar. bir dinden veya bir soydan olanların topluluğu
c.+den [1]
35b/7
c.+le [1]
58b/6
[-2-]

cemīʿ | Ar bütün, hepsi, cümle [3]
16b/5, 36a/9
c. ḫalāyıḳ 14b/13
***cemīʿ ḳıl-** | bir araya getirmek, derlemek, toplamak, devşirmek [1]
2a/4

cemiʿ | Ar. çoğul, çokluk [2]
c. ol- 51a/2, 51a/3

cenāze | Ar. cenaze töreni [1]
61a/1

ceng | Far. savaş, kavga, çekişme [1]
31b/4

cennet | Ar. cennet, uçmak, behişt
c.+den [1]
ehl-i c.+den ol- 14a/4

cevāb | Ar. yanıt, cevap [2]
c. vir- 53b/10, 60b/3

cevāhir | Ar. elmas, yakut vb. değerli taşlar, mücevher [5]
10a/3, 31a/7, 32a/1, 32a/10
laʿl-i c. 31a/5

cevir | Ar. haksızlık edip incitme, eziyet, cefa, zulüm [2]
c. iriş- 41b/13
ulu c. 54b/2

cihān | Far. cihan, dünya [1]
iki c. 14a/3
c.+da [3]
2a/8, 2a/13, 14b/5
c.+ıŋ [1]
23a/6
[-5-]

cimāʿ | Ar. çiftleşme, cinsel ilişki [9]
10a/7
c. it- 32b/2, 32b/8, 32b/10, 32b/13, 33a/1, 48a/3, 60b/14
c. ḳıl- 45b/3

cins | Ar. Tür, çeşit
cins+den [1]
24b/5
c.+inden [1]
9a/8
[-2-]

cirāḥat | Ar. yara, irin
c.+i [1]

19a/2

cumʿa mescidi | Ar.+Tr. rivayete göre ilk hutbenin okunduğu, ilk cuma namazının kılındığı yer

m.+n [1]

20a/1

m.+nde [1]

20a/4

[-2-]

cüs̱s̱e | Ar. beden, yapı

c.+si [1]

1b/9

cühūd | Far. yahudi, çıfıt [3]

11b/13, 59b/9, 60a/2

cüllāh | Far. dokumacı [1]

53a/1

cümle | Ar. bütün, hep, tüm [3]

19a/1

c. ʿālem 37a/11

c. ẖalāyıḳıŋ menfaʿati 22b/1

c.+siniŋ [1]

42b/10

[-4-]

cünūn | Ar. cinnet, delilik, delirme, çıldırma

c.+mıdur [1]

5b/4

Ç

çadır | Far. keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez taşınabilir barınak, oba, otağ [1]

26b/4

çaḳal | Far. çakal [3]

11a/6, 44a/7, 45a/8

çal- | çalmak

ç.-maḳ [1]

59a/2

çayan | akrep, yılan, çıyan, kırkayak vb. zehirli hayvan [4]

11b/2, 51a/8, 52a/4, 60b/1

çaylaḳ | yırtıcılardan, uzun kanatlı, çengel gagalı, tavuk büyüklüğünde bir kuş [1]

47a/2

çeġāne | Far. bir tür telli saz [2]

10b/5, 35b/13

çek- | çekmek

ç.-di [1]

50b/3

çekirge | çekirge [3]

11a/11, 49b/10, 49b/11

çeng | Far. çalgı aletlerinden bir saz çeşidi [2]

10b/5, 35b/13

çeri | asker [2]

41b/10, 49b/11

ç.+leridür [1]

50b/8

çetik bk. çetük | kedi [4]

45b/5, 45b/9, 45b/8, 45b/12

çetük bk. çetik | kedi [3]

11a/7, 45b/6

yavuz ç. 45b/11

çıban | vücudun herhangi bir yerinde oluşan ve çoğu, ağrı ve ateş ile kendini gösteren irin birikimi [2]

27b/4, 9b/7

çıḳ- | çıkmak

ç.-a [2]

47a/2, 61a/4

ç.-ardı [1]

20b/13

ç.-dı [8]

16b/8, 17a/9, 17b/6, 19a/12, 20a/7, 46b/11, 47a/8, 47b/9

ç.-maġı [1]

58a/2

ç.-maḳ [4]

20a/11, 26a/9, 34b/12

ç.-mış [2]

21a/2, 27b/4

[-18-]

çıḳar- | çıkarmak

ç.-a [1]

43b/8

ç.-maḳ [4]

9b/6, 9b/7, 28a/1, 28a/5

ç.-sa [1]

43b/7

ç.-salar [1]

42b/3

[-7-]

çırā(ḳ) | Far. ışık, kandil [5]

8b/5, 17b/2, 18b/1, 18b/4, 18b/8

ç.(ġ)+ı [1]

18b/6

[-6-]

çiçek | çiçek hastalığı

***çiçek çıḳar-** | çiçek hastalığına tutulmak [3]

9b/5, 28a/1, 28a/4

çig | çiğ [1]

48b/5

çirkīn | Far. çirkin [2]

51a/4

ç. yaġ 21b/9

çişme | Far. çeşme

ç.+den [1]

16b/4

çobanlıḳ | Far.+Tr. çoban olma durumu [1]

40a/10

çoḳ | çok [53]

2a/1, 4a/8, 7b/11, 7b/9, 8a/1, 8a/2, 9a/8, 14a/4, 15b/12, 18a/5, 18a/9, 18b/3, 20a/7, 24b/5, 26a/6, 28a/9, 29a/3, 29a/8, 34a/3, 34a/7, 35b/12, 36b/13, 37b/6, 38a/10, 38a/11, 40a/14, 41b/6, 42b/10, 42b/8, 43b/1, 44b/1, 47a/10, 47b/3, 47b/4, 47b/10, 47b/11, 48a/9, 50b/7, 50b/11, 51a/5, 51b/2, 51b/8, 53a/8, 56a/3, 57a/8, 57a/11, 58a/7, 60b/5, 60b/6, 60b/7, 61a/14,

çoḳalcı | eskiden savaşlarda giyilen ve özellikle atlara giydirilen zırhı yapan kimse [1]

53b/1

çoḳluḳ | çok olma durumu, çoğul, kesret [3]

ç. ādemler 24b/7

ç. deve 39a/13

ç. kiçiler 40b/1

çuval | Far. pamuk, kenevir veya sentetik iplikten dokunmuş büyük torba

ç.+a [2]

10b/8, 36a/10

çün | Far. çünkü [4]

3b/7, 5a/2, 35a/5, 36b/3

D

dād | Far. adalet, doğruluk [1]

ʿadl ü d. 23a/1

daḫı | dahi, de [45]

2a/1, 2a/11, 2a/12, 2b/8, 3a/1, 3a/2, 4a/3, 4b/5, 5a/12, 6b/4, 12b/11, 12a/12, 13a/1, 13a/6, 14b/6, 15b/10, 16b/3, 19a/3, 20a/11, 21b/6, 25a/10, 25a/11, 25b/9, 26a/7, 26a/12, 26a/13, 28a/13, 29a/12, 30b/10, 31a/7, 31b/13, 32b/8, 33a/7, 35b/4, 36b/12, 37a/9, 42a/10, 46b/9, 47a/5, 58b/4, 62a/4

ol ‿ daḫı 12b/11, 18a/2, 21b/10

dāʾim | Ar. devam eden, devamlı, sürekli [1]

4a/7

ḍalālet | Ar. doğru yoldan ayrılma, yoldan çıkma, sapıtma, sapıklık [1]

ḍ. ehli 54b/9

ḍ.+dür [1]

17b/5

[-2-]

dāne | Far. tane

d.+dür [1]

36a/12

d.+ler [1]

10b/8

d.+leri [1]

36a/11

[-3-]

ḍarb | Ar. vurma, dövme [1]

ḍ. it- 47b/7

dārçīn | Far. tarçın [1]

30a/11

dāri | Far. ilaç

d+ler [1]

10a/1

davşan bk. ṭavşan | tavşan [2]

43a/7

d. südi 30b/13

deccāl | Ar. dinī inanışlara göre kıyamete yakın bir zamanda ortaya çıkacak olan yalancı ve kötü yaradılışlı kimse [2]

11b/3, 52a/6

d.+ı [1]

52a/11

[-3-]

deg- | değmek, ulaşmak, erişmek

d.-e [7]

17a/6, 46b/5, 50b/5, 51a/1, 51b/12, 59a/13, 59b/5

d.-erdi [1]

28a/8

[-8-]

degil | değil [3]
27a/9, 41b/3, 44b/7
d.+dir [5]
33b/3, 36a/7, 36b/8, 40b/11, 53b/1
d.+dür [2]
29b/9, 34a/8
d.+Ø-se [2]
20a/8, 26b/3
[-12-]

degirmen | değirmen, içinde öğütme işi yapılan yer [1]
8b/9

delāʾil | Ar. deliller, işaretler [1]
d.-[i] taʿbīre 8a/11

delālet | Ar. gösterme, işaret
d.+dir [1]
36a/8
d.+dür [1]
23b/10
***delālet it-** | işaret etmek, göstermek [19]
11b/8, 12a/10, 13b/12, 18b/3, 19a/9, 21b/11, 21b/12, 21b/8, 22a/9, 24a/2, 24a/3, 26b/8, 29a/13, 36a/13, 38b/10, 53b/9, 54a/3, 54a/6, 54a/8
[-21-]

delīl | Ar. delil, kanıt [4]
12a/9, 27b/11
d.-[i] taʿbīr 12a/7, 8a/12
d.+dir [2]
28a/5, 60a/9
d.+dür [6]
12b/1, 12b/3, 18b/2, 21b/13, 32a/4, 35a/4
[-12-]

delin- | delinmek [1]
d.-miş
31b/5

delü | deli [2]
21b/9, 6b/5

dem | Far. zaman
d+de [1]
23b/4

demür | demir [2]
10a/9, 33a/5

demürci | demir satan, demir eşya yapan veya onaran kimse [4]
10a/11, 33b/5, 52b/5
demür[ci] 33b/8

deŋiz | deniz [5]
8b/3, 16a/10, 16a/12
d. cānāvarları 11b/1, 50a/5,
d.+den [1]
16a/13
[-6-]

deŋli | kadar [1]
27a/10

depren- | deprenmek, kımıldamak, hareket etmek, sarsılmak
d.-se [1]
59a/13

derd | Far. dert, üzüntü
d.+e [1]
61b/10

d.+ine [1]
29a/13
[-2-]
deri | deri [1]
12b/1
d.+si [4]
38b/10, 41b/7, 46b/9, 48a/10
d.+sin [5]
40b/5, 43b/13, 45a/2, 45b/8, 46a/1
d.+siniŋ [1]
39b/12
[-11-]
dermān | Far. derman, ilaç [1]
d. ol- 29b/1
dervīş | Far. derviş, yoksul [3]
28a/12, 39a/2, 55a/5
d.+lere [1]
40a/5
[-4-]
derzī | Far. terzi [1]
52b/13
destemāl | Far. el bezi, mendil [1]
34a/6
devāt | Ar. divit [3]
24a/4, 24a/7, 9a/6
deve | deve [6]
10b/11, 37b/1, 39a/6, 39a/9, 39a/11, 39a/13
d.+den [1]
39a/6
d.+si [3]
39a/10, 39a/12, 39a/11
d.+sinden [1]
39a/7
d.+ye [1]
39a/5
[-12-]
devlet | Ar. devlet, mutluluk, saadet, talih, baht [8]
14a/8, 22a/4, 32a/9, 34a/7, 36a/5, 38b/11, 40b/9, 54b/14
ʿizz i d. 54b/14
***devleti art-** | bulunduğu makamının veya gücünün artması, saadetin çoğalması
d.+i [4]
26b/10, 38b/12, 39a/13, 42b/4
***devlet bul-** | büyük bir saadet veya mevki sahibi olmak [2]
37b/5, 59b/3
***devletden düş-** | bulunduğu makamı, mevkiyi veya gücünü kaybetmek
d.+den [1]
46b/2
***devlete ir-** | büyük bir saadete veya mevkiye erişmek
d.+e [2]
38b/3, 55b/3
[-17-]
di- | demek
d.-diler [3]
13a/2, 2a/5, 62a/4
d.-düm [1]
13a/5

d.-mek [1]
23a/2
d.-meye [3]
6b/2, 6b/3, 6b/6
d.-miş [1]
35a/8
d.-mişler [1]
48b/6
d.-rler [2]
3b/1, 4a/8
d.-ye [2]
6b/10, 6b/9
d.-yü [3]
7a/1, 12b/12, 13a/5
[-17-]

dib | dip
d.+inde [1]
56b/5

dik- | dikmek
d.-er [1]
33b/3
d.-erdi [1]
33b/2
d.-mişler [1]
28b/5
[-3-]

dile- | dilemek, istemek
d.-digi [1]
56b/3
d.-mek [1]
24a/8
d.-rse [1]
46a/4
d.-se [1]
5b/8
d.-ye [3]
6a/9, 36b/3, 38b/6
d.-yüp [3]
2a/2, 5b/6, 61a/12
[-10-]

dile(k) | dilek
d.(g)+ine [1]
d. ir-15b/3

dilki | tilki [12]
12a/5, 11a/1, 41a/2, 41a/4, 41a/5, 44a/6, 45a/6, 45a/7, 45a/8, 60b/1, 60b/5
d. südi 31a/3

dilsiz | konuşamayan, ahraz, lāl [3]
10b/1, 34a/10, 61a/6

dīn | Ar. din [19]
2a/9, 5a/2, 23b/3, 31a/4, 31a/13, 33a/10, 53a/4, 54b/3, 54b/6, 56b/2, 56b/9, 57a/4
d. arılığı 19b/7, 31b/11
d. diyānet 32a/9
d. ehli 57a/2
d. ulugı 30b/7
ʿilm-i d. 14a/13
d.+den [1]
d.+den çıḳ- 61a/4
d.+i [7]
23a/7, 55a/1, 57a/1
d.+i bütün 7a/4
d.+i ḳavī 18b/10, 22b/8,
d.+i ḳuvvetlü 7b/3, 25b/3

d.+[i] [1]

d.+[i] ḳavī 32a/7

d.+ine [5]

32a/2, 34a/5, 34a/9, 46b/3, 61b/5

[-33-]

dīnār | Ar. altın sikke, dinar [1]

58a/7

dīnlü | Ar.+Tr. dinī inancı olan [2]

arı d. 53b/4, 57b/3

direk | değerli, saygın, önde gelen kimse

d.+leridür [1]

5a/2

dirhem | Ar. gümüş sikke

d.+dür [1]

29a/2

diri | diri [2]

35a/6, 39b/7

d.+den [1]

35b/2

d.+ye [2]

35a/11, 35a/13

d.+yi [1]

35a/11

[-6-]

diril- | dirilmek [2]

34b/13, 54b/10

dirlik bk. dirlıḳ | Yaşayış, hayat, sağlık, varlık, geçim [5]

24a/12

iyü d. 19b/8, 30a/1, 46a/12

ḫoş d. 22a/8

dirlı(ḳ) bk. dirlik | Yaşayış, hayat, sağlık, varlık, geçim

d.(ġ)+ı [2]

57a/1

d.+ı eyü ol- 17a/10

[-7-]

diş | diş

d.+leri [1]

25a/6

d.+lerin [1]

39b/13

[-2-]

diş et(i) | diş eti

e.(Ø)+leri [1]

25a/10

dişi | bu cinsten olan [3]

38b/4

d. deve 39a/9

d. it 45b/3

d.+dir [1]

37b/11

[-4-]

dīv | Far. şeytan, ifrit, cin [1]

57a/13

d.+ler [1]

52a/7

d.+leri [1]

52a/13

[-3-]

dīvār | Far. duvar [3]

19a/4, 19b/3, 8b/6

d.+ı [2]

19b/5, 19b/6

[-5-]

divşir- | bir araya getirmek, derlemek, toplamak

d.-di [1]

41a/6

diyānet | Ar. din, dindarlık [2]

32a/9, 54b/3

doġrı bk. ṭoġrı/ṭoġru | hiçbir yöne sapmadan, dosdoğru, doğruca [1]

36b/8

doġur- bk. ṭoġur- | doğurmak

d.-muş [1]

38b/12

d.-sa [2]

39a/9, 39a/10

[-3-]

dolaş- | dolanmak, bir şeyin çevresine sarılmak [1]

51b/7

don | elbise, kılık kıyafet

d.+ına [1]

24b/3

d.+una [2]

24a/13, 24b/2

[-3-]

doŋuz bk. ṭoŋuz | domuz

d.+ları [1]

43b/1

dorı | gövdesi kızıl, ayakları ve yelesi koyu renkli olan, yağız [1]

37b/12

dost | Far. sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi anlaşılan kimse [1]

44a/5

d.+lardan [1]

d. 8a/6

d.+larından [1]

56a/5

***dost ṭut-** | dost bilmek, dost edinmek

d.+u [1]

7b/2

[-4-]

dostluḳ | Far.+Tr. dost olma durumu [1]

15a/13

dökül- | dökülmek

d.-di [1]

24a/13

d.-müş [1]

36a/13

d.-se [2]

24b/2, 24b/3

[-4-]

döndür- | çevirmek, döndürmek [1]

6b/10

dör(t) | dört [3]

2a/8, 2a/12, 31a/11

d.(d)+i [1]

60b/2

d.(d)+ünci [2]

d.+ünci taʿbīr 2a/10, 7a/10

d.+dür [1]
2a/11
[-7-]

döşe(k) | döşek, yatak [2]
25b/7, 9a/11
d.(g)+i [1]
51b/6
[-3-]

duʿā | Ar. Tanrı'ya yalvarma [1]
3a/2
d.+yı [1]
5b/10
[-2-]

dur- bk. ṭur- | durmak
d.-maḳ [1]
23a/3
d.-muş [1]
42a/6
d.-ur [2]
17a/4, 51a/4
d.-urlardı [1]
44b/2
[-5-]

ḍurı bk. ṭuru | temiz
ḍ.+dur [1]
53b/12

durna | turna
d.+lar [1]
47a/5

duruş- | çarpışmak, savaşmak
d.-maḳ [1]
43b/4

dut- bk. ṭut- | tutmak
d.-a [2]
4a/7, 14a/12
d.-ar [3]
24b/9, 24b/12, 48a/1
d.-maḳ [2]
34b/10, 58b/9
d.-mek [1]
24a/11
d.-muş [1]
51b/3
d.-sa [1]
49b/4
d.-ucı [1]
57b/2
[-11-]

dutun- | kendi üzerine koymak, kullanmak
d.-dı [1]
21a/5

duz bk. tuz | tuz [1]
30a/13

duza(ḳ) | tuzak
d.(ġ)+a [1]
33a/10

dügün | düğün [4]
10a/7, 32b/3, 32b/4, 59a/2

dükeli | hep, cümle, hepsi, bütün, herkes [10]
12a/10, 12a/11, 12a/13, 12b/2, 16b/8, 17a/9, 19b/6, 27a/10, 4b/13, 53b/8

dükkān | Ar. işyeri, dükkān [1]

20a/11

dülbend | Far. tülbend [2]

10a/6, 31b/12

d.+i [1]

31b/9

[-3-]

dün ṭoġrısı | batı

d. ṭ.+ndan [1]

58b/7

dünyā | Ar. dünya [6]

23a/4, 37a/4, 37a/5, 46a/5, 58a/11, 59b/13

d.+da [5]

4a/6, 13b/3, 56a/3, 56a/12, 61a/4

d.+dan [2]

3b/5, 35a/3

d.+sı [1]

37b/9

d.+ya [1]

17a/3

[-15-]

dürlü | türlü, çeşitli [21]

3a/5, 4b/7, 5a/10, 5a/11, 6a/11, 6b/2, 13a/11, 13b/10, 14a/12, 14b/7, 14b/9, 15a/3, 15a/10, 24b/5, 26b/1, 27b/2, 50a/3, 50b/5,

üç‿dürlü 3a/9

[-21-]

dürlü dürlü | çeşit çeşit

d.+dür [1]

4b/7

dürüst | Far. dürüst [1]

57a/5

d.+ü [1]

57a/1

[-2-]

dürüş- | çalışmak, çabalamak

d.-üci [1]

57a/5

düş | düş [13]

2b/8, 4a/5, 5b/7, 6a/11, 6a/13, 6b/1, 13a/1, 13a/6, 35a/7

eyü d. 6b/6

ḳorḳulu d. 4a/1

ṭoġrı d. 3a/8

yalān d. 4a/9

d.+e [1]

4a/7

d.+de [185]

2b/4, 2b/7, 2b/10, 3b/3, 12a/8, 13b/8, 13b/10, 14a/4, 14a/6, 14b/2, 14b/7, 14b/9, 14b/12, 15a/2, 15a/9, 16a/6, 16b/1, 16b/3, 16b/6, 16b/11, 17a/2, 17a/4, 17a/8, 17b/1, 17b/3, 17b/6, 17b/7, 17b/10, 18a/6, 18a/8, 18b/1, 18a/10, 18b/7, 18b/11, 18b/13, 19a/2, 19a/5, 19a/6, 19b/3, 19a/10, 19a/13, 19b/4, 20a/1, 20b/8, 20b/11, 21a/1, 21a/8, 21a/12, 21a/13, 21b/4, 21b/8, 21b/12, 22a/5, 22a/6, 22a/9, 22a/12, 22b/2, 22b/8, 22b/9, 22b/10, 22b/11,

22b/12, 23a/5, 23a/11, 23b/2, 23b/4, 23b/7, 23b/12, 24b/4, 25a/5, 25a/6, 25b/3, 25b/11, 25b/13, 26a/1, 26a/4, 26a/5, 26a/7, 26a/11, 26b/2, 27a/1, 27a/7, 27b/1, 27b/7, 27b/11, 28b/1, 28b/3, 28b/12, 29a/3, 29a/5, 29a/7, 29a/12, 29a/13, 29b/2, 29b/3, 30a/4, 30a/6, 30a/12, 30a/13, 30b/10, 30b/12, 31a/1, 31a/7, 31b/1, 31b/3, 31b/5, 32a/4, 32a/8, 32b/1, 32b/4, 32b/7, 32b/9, 33a/6, 33a/8, 33b/1, 33b/6, 33b/8, 33b/9, 34a/11, 35a/2, 35b/5, 36a/3, 36a/4, 36b/1, 36b/2, 36b/10, 36b/12, 37a/1, 37a/2, 37a/4, 37a/10, 37a/12, 39b/3, 40b/9, 40b/10, 40b/11, 41b/4, 41b/6, 41b/7, 42b/2, 42b/4, 42b/6, 42b/7, 42b/10, 43a/12, 43b/4, 43b/6, 44a/2, 45a/3, 45a/9, 45a/11, 46a/10, 46b/6, 47a/2, 48a/7, 48a/13, 48b/5, 48b/8, 48b/9, 48b/11, 50a/1, 50b/4, 51a/10, 51b/9, 52a/11, 52a/13, 53a/3, 53a/5, 54a/6, 55a/2, 58b/5, 58b/6, 58b/9, 58b/12, 59a/5, 59a/9, 59b/1, 59b/5, 60a/3, 60a/4, 60a/8, 60b/11

d.+i [35]

1b/3, 3a/11, 3b/12, 4a/4, 4a/8, 4a/12, 4b/2, 4b/3, 5a/4, 5a/5, 5a/11, 6b/8, 8a/7, 8a/12, 12b/3, 12b/4, 12b/5, 12b/6, 12b/7, 12b/11, 15b/1, 15b/13, 17a/12, 18b/5, 20b/2, 23b/11, 26a/10, 27a/2, 29b/12, 31a/9, 37b/6, 41a/10, 42a/3

d.+idür [4]

3a/11, 4a/10, 4a/11, 4a/12

d.+inde [46]

13b/13, 16a/12, 27b/3, 28a/7, 28a/10, 30b/6, 30b/8, 30b/9, 30b/11, 32b/11, 32b/12, 34b/4, 35a/10, 35a/13, 38a/5, 38a/9, 38b/1, 38b/11, 39a/5, 39b/7, 40b/13, 43b/12, 43b/5, 43b/9, 44a/1, 44a/4, 44b/7, 44b/8, 44b/10, 46a/3, 47b/10, 47b/12, 47b/4, 47b/6, 48a/1, 48a/5, 48b/12, 49a/6, 49a/8, 49a/10, 49a/11, 49b/2, 50a/11, 50b/1, 50b/7, 59b/15

düş+inden [3]

12b/5, 12b/6, 12b/7

d.+iniŋ [1]

4b/5

d.+iyle [3]

5a/4, 5a/5, 5a/6

d.+ler [9]

3a/4, 4a/14, 4b/6, 6b/11, 12a/4, 12a/7, 60a/14, 60b/11, 62a/2

d.+leri [3]

4b/10, 5a/1, 60b/9

d.+lerinden [1]
4b/10
d.+leriniŋ [1]
5a/8
d.+ümde [1]
12b/9
d.+ünde [25]
8a/13, 13a/10, 13a/13, 15a/13, 24b/7, 28a/3, 28a/5, 28a/6, 29b/10, 30b/7, 31b/10, 33a/12, 33a/13, 35a/6, 43a/1, 43a/2, 43b/2, 43b/10, 44a/8, 50a/12, 50a/13, 50b/8, 50b/12, 52a/1, 54b/9
d.+ünden [1]
12b/4
[-332-]
düş- | düşmek
d.-di [5]
25a/6, 39a/2, 46b/2, 59b/5, 60a/1
d.-e [12]
7b/1, 19a/11, 24b/11, 27a/4 33b/10, 36b/1, 36b/13, 40a/1, 45a/5, 46b/2, 58a/8
d.-mek [2]
11b/12, 59a/9
d.-müş [5]
16b/8, 18a/1, 18a/12, 18a/7, 33a/10
d.-müşdür [3]
7a/13, 59b/2, 59b/3
d.-se [1]
36b/8
[-28-]
düşmān | Far. düşman [26]
6b/5, 19b/10, 22a/11, 31a/2, 33a/2, 33b/1, 33b/8, 39a/7, 44a/12, 44b/4, 46a/7, 49a/9, 49a/12, 50a/2, 50b/2, 50b/3, 50b/4, 51a/10, 51a/13, 51b/13, 51b/5, 52a/2, 52a/3, 55a/10, 56a/13, 58b/2,
d.+a [8]
26a/13, 33b/7, 41b/8, 44a/11, 44b/2, 51a/11, 55b/4, 59a/7
d.+dan [3]
44b/9, 51a/12, 51b/2
d.+dur [7]
50b/5, 51a/10, 51b/10, 51b/9, 52a/1, 52a/8
d.+ına [7]
38a/5, 39a/12, 40a/10, 40a/3, 44b/3, 45b/2, 46a/4
d.+ından [1]
44b/1
d.+lar [1]
59b/12
d.+ları [3]
19b/12, 51b/2, 59b/11
d.+ların [1]
56a/2
d.+larına [4]
7b/3, 35b/5, 52a/10, 52a/12,
d.+larıŋ [1]
31b/7

[-62-]

düşmānlıḳ | Far.+Tr. düşmanca davranış, hasımlık, husūmet, adāvet [1]

60b/4

düzenlik | rahat ve sıkıntısız hayat [1]

20a/11

E

ebrīşim | Far. ipek [1]

e. ṭon 34a/6

eblaḳ | Ar. alaca [1]

38a/7

ecel | Ar. hayatın sonu, ölüm zamanı

e.+i [6]

7b/5, 14a/2, 27a/11, 36b/9, 59b/6, 60a/3

edeb | Ar. Utanç, hicap duygusu [4]

31a/11, 31a/13, 48a/11, 48a/7

e.+dür [1]

30a/6

[-5-]

edik | koncu kısa çizme, konçlu mest [1]

12a/11

eger | Far. eğer, şayet [412]

6a/12, 6b/6, 7a/12, 7b/1, 7b/2, 7b/4, 7b/9, 7b/11, 7b/12, 8a/1, 8a/2, 8a/5, 13b/3, 13b/4, 13b/5, 13b/6, 13b/7, 14a/2, 15a/5, 15a/7, 15a/9, 15b/1, 15b/3, 15b/4, 15b/6, 15b/7, 15b/8, 15b/9, 15b/13, 16a/1, 16a/3, 16a/4, 16a/5, 16a/6, 16a/7, 16a/8, 16a/12, 16b/1, 16b/3, 16b/6, 16b/10, 16b/11, 17a/2, 17a/4, 17a/5, 17a/6, 17a/8, 17a/9, 17a/11, 17a/12, 17b/7, 17b/9, 17b/10, 17b/11, 17b/13, 18a/2, 18a/4, 18a/6, 18a/8, 18a/10, 18a/11, 18b/1, 18b/3, 18b/5, 18b/6, 18b/7, 18b/11, 18b/13, 19a/1, 19a/2, 19a/6, 19a/8, 19a/10, 19a/13, 19b/2, 19b/4, 19b/9, 19b/11, 20a/4, 20a/5, 20a/7, 20b/2, 20b/3, 20b/4, 20b/5, 20b/8, 20b/11, 20b/12, 21a/1, 21a/2, 21a/3, 21a/4, 21a/7, 21a/8, 21a/10, 21a/12, 21a/13, 21b/1, 21b/2, 21b/4, 21b/8, 21b/12, 22a/9, 22a/10, 22a/12, 22b/2, 22b/7, 22b/9, 22b/11, 23a/5, 23a/11, 23a/13, 23b/1, 23b/5, 23b/6, 23b/7, 23b/10, 23b/11, 23b/12, 24a/1, 24a/12, 24b/1, 24b/2, 24b/10, 24b/12, 25a/1, 25a/2, 25a/3, 25a/13, 25b/3, 26a/7, 26a/10, 26b/3, 26b/7, 27a/3, 27a/7, 27a/9, 27a/10, 27b/1, 27b/3, 27b/6, 27b/8, 27b/9, 28a/9, 28b/3, 28b/7, 28b/1, 28b/10, 29a/3, 29a/7, 29a/9, 29a/10, 29a/11, 29b/1, 29b/2, 29b/4, 29b/5, 29b/8, 29b/9, 29b/12, 30b/13, 31a/1, 31a/8, 31a/9, 31a/10, 31b/3, 32a/5,

32b/1, 32b/7, 33a/1, 33a/2, 33a/8, 33a/11, 33b/11, 33b/12, 34a/1, 34a/2, 34b/1, 34b/2, 34b/5, 35a/2, 35a/5, 35b/7, 35b/9, 36a/7, 36a/8, 36b/1, 36b/2, 36b/3, 36b/9, 36b/10, 36b/12, 36b/13, 37a/2, 37a/10, 37b/3, 37b/4, 37b/5, 37b/7, 37b/8, 37b/11, 37b/12, 37b/13, 38a/1, 38a/2, 38a/3, 38a/4, 38a/5, 38a/6, 38a/7, 38a/8, 38a/10, 38a/11, 38a/12, 38a/13, 38b/1, 38b/2, 38b/3, 38b/4, 38b/5, 38b/6, 38b/7, 38b/8, 38b/9, 38b/11, 38b/12, 38b/13, 39a/1, 39a/2, 39a/3, 39a/4, 39a/5, 39a/7, 39a/9, 39a/12, 39a/13, 39b/4, 39b/6, 39b/8, 39b/9, 39b/11, 39b/13, 40a/5, 40a/6, 40a/7, 40a/8, 40a/9, 40a/10, 40a/12, 40a/14, 40b/1, 40b/2, 40b/3, 40b/5, 40b/6, 40b/7, 40b/8, 40b/13, 40b/14, 41a/1, 41a/9, 41b/1, 41b/4, 41b/5, 41b/9, 41b/10, 41b/12, 41b/13, 42a/1, 42a/3, 42a/4, 42a/8, 42a/10, 42a/13, 42b/12, 43a/2, 43b/3, 43b/6, 44a/2, 44a/10, 44a/11, 44b/2, 44b/4, 44b/5, 44b/6, 44b/12, 44b/13, 45a/1, 45a/4, 45a/9, 45a/10, 45b/2, 45b/3, 45b/5, 45b/6, 45b/8, 45b/9, 45b/11, 45b/12, 46a/3, 46a/5, 46a/6, 46a/12, 46b/1, 46b/2, 46b/4, 46b/6, 46b/7, 46b/10, 47a/1, 47a/8, 47a/9, 47a/10, 47b/1, 47b/3, 47b/9, 48a/2, 48a/4, 48a/11, 48a/12, 48b/1, 48b/3, 48b/4, 48b/9, 48b/11, 49a/1, 49a/2, 49a/4, 49b/11, 50a/7, 50a/8, 50a/10, 50b/2, 50b/9, 50b/13, 51a/1, 51a/3, 51a/6, 51a/11, 51a/12, 51a/13, 51b/1, 51b/2, 51b/4, 51b/7, 51b/10, 51b/12, 52a/1, 52a/3, 52a/9, 54b/1, 54b/7, 55a/2, 55a/8, 55b/1, 55b/2, 58b/7, 58b/13, 59a/3, 59a/5, 59a/12, 59a/14, 59a/15, 59b/1, 59b/3, 59b/4, 59b/7, 59b/14, 59b/15, 60a/1, 60a/3, 60a/9, 60b/6, 60b/10, 60b/12, 60b/14, 61a/1, 61a/2, 61a/3, 61a/4, 61a/5, 61a/6, 61a/7, 61a/8, 61a/9, 61a/11, 61a/12, 61a/13, 61b/1, 61b/4, 61b/5, 61b/9, 61b/10, 61b/11, 61b/14

egir- | eğirmek

e.-mek [1]

33a/7

ehl | Ar. I. sahip [1]

e.-i ṣalāhıŋ 34a/8

e.+i [3]

fesād e.+i 13b/7

manṣūb e.+i 27a/13

tevekkül e.+i 58a/10

e.+ine [1]

34a/8

e.+iyse [1]

23b/6

II. bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar, halk, topluluk [2]

e.-i cennetden 14a/4

e.-i beyit 25a/11

e.+i [5]

bāzār e.+i 18a/4

ḍalālet e.+i 54b/9

dīn e.+i 57a/2

ġavġa e.+i 49b/7

zindān e.+i 13b/5

e.+iniŋ [1]

e.+iniŋ saʿādeti 26b/10

III. bir işte yetkili olan, bir işi yapan, erbap

e.+i [1]

20a/8

[-15-]

ehven | Ar. daha kolay, çok kolay [2]

62a/6

e. it- 56b/11

ekin | ekin [2]

28b/6, 60b/5

ekincilik | çiftçilik, rençperlik [1]

9b/9

ekinci | ekin ekip biçmekle uğraşan kimse, çiftçi [1]

53a/5

e.+ye [1]

29a/3

[-2-]

eksi(k) | eksik [5]

27a/6, 27b/13, 27b/7, 61b/10, 9b/5

e.(g)+in [1]

24a/2

[-6-]

eksiksiz | eksiği olmayan, tam [1]

23b/13

eksil- | eksilmek

e.-e [1]

27b/8

ekşi | ekşi [3]

e. nār 28b/13

e. süd 30b/11

e. yoġurt 30b/5

el bk. il | ülke, yurt, devlet [1]

26b/2

***el ṭut-** | devlet kurmak, devlet sahibi olmak, devlet yönetmek [1]

14b/11

[-2-]

el | el [5]

10b/4, 12a/12, 25a/8, 25a/9, 35b/4

e.+e [1]

e.+e gir- 29b/8

e.+i [1]

27b/7

e.+in [1]

35b/9

e.+inde [5]
7a/3, 7b/10, 15b/4, 24b/9, 24b/12
e.+inden [4]
7a/13, 13b/1, 39a/9, 39b/5
e.+ine [61]
15b/11, 32a/10, 44b/9, 61a/2, e.+ine gir- 16b/10, 16b/11, 16b/13, 16b/2, 16b/5, 17a/11, 17b/9, 18a/8, 19b/4, 21b/6, 25a/5, 28a/11, 28a/6, 28a/8, 28a/9, 29b/4, 30b/3, 30b/6, 33a/12, 34a/1, 36b/13, 39a/1, 39a/9, 40b/11, 40b/3, 41a/9, 42a/5, 43a/11, 43b/1, 44a/1, 44b/1, 45b/4, 47a/7, 47b/5, 48a/12, 48a/2, 48b/2, 48b/4, 48b/5, 50a/2, 50a/6, 50a/7, 50a/8, 50a/9, 50a/13, 51a/7, 55a/11, 55a/8, 55a/9, 55b/4, 57a/10, 59b/3, 7b/8
e.+ine al- 37a/9
e.+iyle [1]
18a/9
e.+lerin [1]
6b/7
***elinden çıḳ-** | malı olmaktan çıkmak, kaybedilmek
e.+inden [5]
46b/11, 47a/1, 47a/2, 47a/8, 47b/9
***elden ḳo-** | elden bırakmak, terk etmek, ihmal etmek
e.+den [1]
23a/6
[-86-]
elbet | Ar. her hālde, şüphesiz, kuşkusuz
e.+de [4]
13b/1, 30b/1, 33b/13, 39b/10
e.+te [2]
23a/10, 24b/13
[-6-]
elli sekiz | (sayı) elli sekiz [1]
2b/12
elma | elma [1]
e. ağacı 29a/5
elsiz bk. elsüz | elsiz [1]
34a/10
elsüz bk. elsiz | elsiz [1]
10a/13
emān | Ar. eminlik, güvence
e.+ında [1]
taŋrınıŋ e.+ında ol- 57b/7
emcek | meme [2]
12a/13, 25a/7
emīn | Ar. güvenilir, inanılır [4]
13b/9, 52b/12, 56b/6,
e. kişi 53b/2
***emīn ol-** | emniyet içinde olmak [26]
13b/1, 14a/4, 14b/6, 17b/10, 19b/11, 20a/6, 23a/11, 23a/12, 25a/2, 34a/13, 44a/13, 51b/4, 55a/4, 56a/11, 56a/13, 56a/7, 57a/13, 57a/7, 57b/10, 57b/12,

57b/4, 57b/6, 58b/2, 58b/3, 58b/4

[-30-]

eminlıḳ bk. emīnlik/eminlik | Ar.+Tr. emin olma durumu, güvenlik, rahatlık [2]

23a/7, 60b/7

emīnlik bk. eminlik/eminlıḳ | Ar.+Tr. emin olma durumu, güvenlik, rahatlık

e.+dir [1]

20a/2

eminlik bk. emīnlik/eminlıḳ | Ar.+Tr. emin olma durumu, güvenlik, rahatlık [5]

14a/5, 14b/1, 23b/7, 37a/5, 54b/14

emīr | Ar. bir kavim veya memleketin başı [1]

2a/6

em(i)r | Ar. emir, buyruk [1]

e.-i maʿrūf 57a/11

e. (Ø)+ine [1]

34a/12

[-2-]

endām | Far. beden, vücut

e.+larında [2]

9a/8, 24b/5

endīşe | Far. kaygı, düşünce [1]

22a/1

e.+den [1]

21a/3

e.+ler [1]

31b/2

[-3-]

endīşelü | Far.+Tr. endişesi olan, kaygılı, tasalı [1]

e. ol- 19b/2

endīşesiz | Far.+Tr. endişesi olmayan [1]

3a/3

endūh | Far. gam, keder, tasa [1]

14b/8

er | erkek, yiğit [6]

5a/4, 15b/2, 29b/13, 31a/10, 43a/12, 45a/12

***ere var-** | evlenmek, kocaya varmak

e.+e [2]

20b/2, 29b/13

[-8-]

eren | ermiş

e.+lerdür [1]

50a/1

ergen | henüz evlenmemiş, bekār [1]

18b/5

erzānī | Far. layık, değer, uygun [1]

6b/9

eṣer | Ar. iz, nişan, işaret

e.+ini [1]

2b/10

eshel | Ar. çok kolay, daha kolay [1]

62a/6

eski | eski [3]

19b/4, 19b/5, 32a/5

esrik bk. esırıḳ | sarhoş [1]
5a/6
e.+dür [1]
30b/9
[-2-]
esırıḳ bk. esrik | sarhoş
e.+mıdır [1]
5b/3
eşe(k) | eşek [3]
10b/11, 37b/1, 39a/2
e.(g)+i [4]
37b/4, 38b/11, 39a/3, 39a/4
e.+den [1]
39a/1
[-8-]
et | et [1]
12b/1
e.+i [4]
38b/10, 48a/10
fīliŋ e.+i 41b/7
ḳurd e.+i 45a/4
ṭavşancılıŋ e.+i 46b/9
e.+in [31]
11a/8, 38a/11, 38b/13, 39a/11, 40a/3, 40a/7, 40b/4, 40b/6, 40b/7, 40b/14, 41b/4, 42b/5, 42b/7, 43a/6, 43a/10, 43b/3, 43b/9, 44a/13, 45a/1, 45a/5, 45b/8, 46a/1, 46a/8, 47b/5, 48a/4, 48b/1, 50b/4, 50b/10, 50b/13, 51a/6, 52a/3
[-36-]
et- bk. it- | etmek [1]
27a/5
etmek | ekmek [4]
9b/9, 30a/2, 30a/3
etmekci | ekmekçi
etmek[ci] 53a/5
ev | ev [13]
12a/1, 19a/4, 20a/12, 21a/13, 21b/1, 21b/2, 35a/10, 37a/3, 60a/10, 60a/6, 60a/8, 8b/6, 8b/8
e.+de [2]
29b/12, 44b/2
e.+e [3]
17b/13, 18a/1, 37a/5
e.+i [5]
20b/4, 35a/2, 37a/3, 37a/4
e.+i içi 51b/2
e.+inde [2]
18b/4, 29a/10
e.+inden [2]
43b/7, 43b/8
e.+ine [10]
15b/4, 20b/11, 40b/6, 40b/6, 43b/12, 43b/13, 44a/3, 45b/5, 45b/6
e.+ini [1]
55b/10
e.+iŋ [2]
21a/13, 60a/9
[-35-]
evlen- | evlenmek
e.-e [3]
15b/13, 18b/6, 55a/8

evvel | Ar. ilk, önceki [12]
2b/3, 3a/9, 4a/10, 6b/3, 6b/12, 13a/11, 13b/10, 14a/13, 14b/3, 14b/8, 15a/3
e.+i [1]
2a/9
[-13-]
evvelki | Ar+Tr. daha önceki, bundan önce gelen veya olan
27b/10
eyer | eyer [1]
12a/10
eyerli bk. eyerlü | eyer vurulmuş, sırtına eyer konulmuş [1]
38b/5
eyerlü bk. eyerli | eyer vurulmuş, sırtına eyer konulmuş [1]
37b/3
eyi bk. eyü, iyü, iyi | iyi [1]
e.+dir
34a/4
eyle- | etmek, yapmak
e.-di [2]
51a/13
1b/7
e.-diler [1]
60a/5
e.-mek [3]
24a/12, 25b/12, 32b/4
e.-mekdir [1]
33a/9
e.-ŋ [1]
1b/9
e.-r [1]
49b/3
e.-rdi [2]
19b/10, 32b/5
e.-se [1]
40a/6
e.-ye [23]
4a/2, 4b/4, 5b/8, 5b/9, 13a/8, 18b/9, 23b/5, 33b/1, 34b/4, 36b/2, 37a/1, 39b/7, 40a/6, 40a/7, 43b/3, 45a/1, 48b/13, 50b/1, 51a/10, 51b/12, 55b/3, 57a/11, 58b/8,
e.-yeler [2]
18a/6, 20b/13
e.-yüp [1]
62a/3
[-38-]
eylik bk. eyülıḳ | iyilik [6]
16a/8, 24a/11, 31b/13, 32b/9, 49b/12, 49b/3
***eylikde ol-** | hasta olmama durumu, sağlık, esenlik
e.+de [1]
16a/5
[-7-]
eyü bk. eyi/iyü/iyi | iyi [15]
6a/12, 6b/6, 16a/7, 17a/10, 20a/5, 20b/8, 21b/11, 22b/2, 30b/12, 46a/3, 53b/1, 55a/2, 58a/8, 58b/13, 59a/2
eyü+dür [9]
13b/8, 17b/1, 26b/1, 29a/1,

29a/4, 32a/5, 53a/3, 53b/8, 59a/7
[-24-]

eyülı(ḳ) bk. eylik | iyilik
e.+dur [1]
14a/9
e.(ġ)+a [1]
54a/8
[-2-]

ey(t)- bk. iyt- | söylemek
e.(d)-e [1]
6b/8
e.(d)-ir [2]
36a/12, 48b/7
e.(d)-ür [16]
12a/8, 12b/9, 16a/12, 17b/3, 19a/5, 20b/1, 22b/6, 24a/6, 25b/8, 29a/2, 32b/4, 35a/8, 46a/10, 50a/6, 52a/7, 59a/9
[-19-]

ezder | Far. ejderha [1]
e.+i
51b/11

ezderhā | Far. ejderha [5]
11b/2, 11b/3, 51a/8, 51b/10, 51b/13

F

fāḥiş | Ar. ahlaka aykırı, çok çirkin, kötü [1]
f. işle- 51b/7

fāʾide | Ar. fayda, yarar [3]
f. iriş- 40a/11, 50b/10
f. deg- 51a/1
f.+si [1]
2a/1

fāʾideli | Ar.+Tr. faydası olan, işe yarayan, yararlı [1]
f. ʿilim 29b/7

faḳīh | Ar. zeki, kavrayışlı [1]
53b/4

faḳīhlıḳ | Ar.+Tr. Fıkıh bilginliği
f.+dır [1]
15a/5

faḳīr | Ar. yoksul, fakir [1]
15b/5
f.+dür [1]
45b/1
[-2-]

faḳīrlıḳ | Ar.+Tr. yoksulluk, yokluk
f.+dan [1]
57b/5

fāl | Ar. fal, belirti, uğur [1]
8a/4

fāriġ | Ar. vazgeçmiş, çekilmiş
fāriġ ol- | vazgeçmek, geri durmak [2]
6b/13, 23a/6

farḳ | Ar. ayrılık, başkalık [1]
f. it- 2b/10
f.+ı [4]
f.+ı eyle- 5a/5, 5a/6, 13a/8
f.+[ı] ol- 5a/4
[-5-]

fāsıḳ | Ar. fesat çıkaran, yoldan çıkmış [2]

26a/11, 27a/2

f.+lar [1]

f.+lar nişānı 13a/5

f.+lara [1]

43b/2

[-4-]

fāsıḳa | Ar. fesat çıkaran, yoldan çıkmış kadın [1]

21b/10

fasl | Ar. bölüm, kısım, devre [1]

6b/10

f.+dur [1]

2a/12

[-2-]

fehim | Ar. anlama, anlayış, idrak [1]

f. it- 3a/1

ferāġat | Ar. vazgeçme, el çekme [1]

f. gel- 37a/4

feraḥ | Ar. kalp, gönül, iç vb.nin sıkıntısız, tasasız olma durumu [4]

f. bul- 26a/9, 31b/3, 61b/9

f. ol- 40a/11

f.+lar [1]

17a/8

[-5-]

feraḥlı(ḳ) bk. feraḥlik | Ar.+Tr. ferah olma, neşeli, sıkıntısız ve tasasız olma durumu

f.(ġ)+a [1]

21b/8

feraḥlik bk. feraḥlıḳ | Ar.+Tr. ferah olma, neşeli, sıkıntısız ve tasasız olma durumu [1]

27b/2

ferişte bk. firişte | Far. melek [4]

14a/3, 25b/5, 3a/12

f.+ler [2]

13b/8, 56a/7

f.+yi [1]

8a/13

f.+ler [1]

14a/5

[-8-]

fermān | Far. emir, buyruk

f.+ın [1]

32b/6

f.+ıyla [1]

3b/3

[-2-]

fermāndih | Far. emir veren, emir sahibi [1]

f. ol- 46a/6

ferzend | Far. evlat, çocuk

f.+e [1]

12a/13

f.+ilerinden [2]

27b/8, 27b/9

[-3-]

fesād | Ar. bozukluk, karışıklık [4]

33b/11

f. ehli 13b/7, 23b/6, 33b/11,

f. işler 54b/6

f.+ıdur [1]

33a/10

[-5-]

feṭḥ | Ar. feth etme, zafer [1]

22a/11

fındıḳ | Far. fındık [1]

29b/5

fi'l-cümle | Ar. nihayette, sonunda [8]

21b/11, 21b/7, 29a/12, 34a/5, 38b/10, 41a/11, 43b/5, 52b/1

fiʿillü | Ar.+Tr. amelli [1]

f. kişi 48a/13

fikir | Ar. fikir, düşünce [1]

***fikir eyle-** | düşünmek

kendü özin f. eyle- 4b/4

fīl bk. pīl | Ar. fil [5]

11a/2, 41b/1, 41b/12, 41b/13, 49a/3

f.+e [2]

41b/1, 41b/11

f.+i [1]

42a/2

f.+iŋ [5]

41b/4, 41b/5, 41b/7, 41b/8, 41b/9

[-13-]

fiʿl | Ar. iş, hareket, davranış

f.+inden [1]

61b/6

firāset | Ar. anlayış, sezgi [2]

ṣāḥib-[i] f. 5a/9

ṣāḥib-i f. 13a/8

firişte bk. ferişte | Far. melek [1]

3b/2

f.+ye [1]

3b/1

[-2-]

fitne | Ar. karışıklık, fesat [1]

17b/8

f.+dir [1]

22a/7

[-2-]

fulān | Ar. filan, adı anlatan tarafından söylenmeyen [2]

3b/13, 4a/5

fużūl | Ar. gereksiz, fazla [1]

f. ʿavret 60a/11

fülfül | Ar. karabiber [3]

9b/12, 30a/8, 30a/11

G

ġadır | Ar. zulüm, acımasızlık, zorbalık [1]

22a/5

ġaflet | Ar. dalgınlık, dikkatsizlik

ġ.+e [1]

ġ.+e ġarḳ ol-17a/3

gāh | Far. zaman, vakit [1]

her g. 5a/13

ġāʾib | Ar. görünmeyen

ġ.+den [4]

6a/10, 39a/1, 45a/2, 55a/9

ġālib | Ar. galip, üstün [1]

ġ. ol- 12b/4

ġ.+dür [5]

4b/10, 12b/5, 12b/6, 12b/7

[-6-]

ġam | Ar. gam, keder [8]

14b/8, 21a/3, 22a/1, 22b/3, 30b/9, 45a/10, 45b/13, 61b/6

ġ.+dan [5]

16b/8, 25a/2, 26a/9, 27b/2, 61b/8
[-13-]

ġamgīn | Ar.+Far. gamlı, kederli [1]
55a/5

ġammazlıḳ | Ar.+Tr. fitnecilik, arabozuculuk, birinin arkasından çekiştirme
ġ.+dır [1]
46a/2

ġanī | Ar. zengin, bol, fazla [2]
15b/5, 28a/12

ġanīmet | Ar. savaşta düşmandan ele geçirilen değerli şeyler; büyük nimet, emeksiz kazanç [1]
41a/4
ġ.+e [1]
31a/1
[-2-]

ġarīb | Ar. kimsesiz, zavallı [4]
15b/6, 18b/6, 41a/6, 47a/6

ġarḳ | Ar. suya batma, boğulma [2]
ġ. ol- 17a/3
ġaflet ġ. ol- 17a/3

ġavġa | Far. kavga [1]
ġ. ehli 49b/7

ġaybet | Ar. dedikodu, çekiştirme
ġ.+in [1]
52a/2

ġāyet | Ar. son derece [6]
13b/8, 17a/1, 17b/1, 36a/11, 36a/13, 60b/13

ġāyib | Ar. görünmeyen [1]
19b/8

ġayrı | Ar. başka, yabancı [3]
10b/8, 32b/10, 36a/11
ġ.+ları [1]
31a/6
ġ.+yı [1]
37a/7
[-5-]

ġazā | Ar. İslam dinini korumak veya yaymak amacıyla Müslüman olmayanlara karşı yapılan kutsal savaş
***ġazā ḳıl-** | gaza etmek, din uğrunda savaşmak [4]
22b/11, 35b/12, 55a/11, 58b/9
***ġazāya var-** | sefere gitmek
ġ.+ya [2]
9a/3, 22b/6
[-6-]

gebi bk. gibi | gibi
g.+dür [1]
20a/11

gel- | gelmek
g.-di [5]
7b/4, 8a/4, 12b/11, 39a/8, 44a/3
g.-digi [1]
6a/11
g.-diler [1]
60b/3
g.-e [6]
5a/13, 13b/2, 35b/10, 37a/4, 44a/4,
g.-meye [1]

39b/6
g.-mişdir [1]
59b/6
g.-mişdür [7]
2b/5, 7b/5, 12b/8, 14a/2, 27a/12, 36b/9, 60a/3
g.-üp [2]
2a/7, 60a/2
g.+ecegin [1]
37a/13
[-25-]

gemi | gemi [6]
6b/13, 8b/4, 16a/11, 17b/1, 61b/11, 61b/12
g.+den [1]
17a/9
g.+ye [1]
17a/8
[-8-]

genc | Far. genç [2]
g. ʿavret 8b/13, 22a/3

geŋez | kolay [4]
28a/4, 57b/10, 58a/2

geŋezlıḳ bk. geŋezlik | kolaylık
g.+dır [1]
59b/12

geŋezlik bk. geŋezlıḳ | kolaylık [1]
15b/1

gerek | gerek, lazım [6]
5a/13, 5b/4, 5b/5, 8a/10, 16a/1, 27a/5
gerek+dir [6]
27a/3, 36a/9, 36b/3, 59b/15, 60a/2, 60b/10
g.+dür [14]
2a/13, 3a/5, 3a/6, 4a/2, 5a/9, 5a/12, 7b/5, 13a/7, 20b/10, 33a/8, 34a/1, 35a/13, 61a/2, 61a/3
[-26-]

get- bk. git- | gitmek
g.-medi [1]
61b/9

getür- | getirmek
g.-di [2]
40b/6, 45a/2
g.-diler [1]
2a/4
g.-e [1]
5b/10
g.-mek [6]
11b/9, 23b/7, 32b/7, 54a/8, 54b/13, 55a/2
g.-seler [1]
38b/7
[-11-]

gevde | gövde, vücut
g.+si [1]
19a/2
g.+sin [1]
61a/13
[-2-]

gevher | Far. cevher, mücevher [1]
31a/10

gey- bk. giy- | giymek
g.-mek [6]

10a/6, 23a/1, 26a/13, 32a/4, 32a/6, 32a/8
g.-mişdür [1]
54a/1
g.-se [1]
31b/10
[-8-]
geydir- | giydirmek
g.-se [1]
26b/1
gibi | gibi [5]
36b/12, 39a/12, 43a/12, 53b/12, 57a/4
g.+dir [3]
46b/13, 52a/5, 58b/6
g.+dür [1]
20a/1
[-9-]
gibr | Far. mecusi, ateşe tapan kimse, ateşperest [4]
11b/13, 59b/13, 59b/9, 60a/1
gice | gece [1]
4b/5
giç- | geçmek
g.-di [1]
8a/4
g.-e [2]
56a/1, 57b/8
g.-er [2]
60b/13
53a/12
[-5-]
gider- | gidermek
g.-se [1]
61b/8
gine | yine [1]
18a/12
giŋ | geniş [2]
20b/4, 55b/7
gir- | girmek
g.-di [8]
17a/8, 20a/6, 21a/4, 43b/12, 44a/1, 44a/3, 50b/1, 61b/6
g.-e [64]
7b/8, 13b/3, 15b/12, 16b/2, 16b/5, 16b/10, 16b/11, 16b/13, 17a/11, 17b/9, 18a/8, 19b/4, 21a/4, 21b/6, 25a/5, 28a/6, 28a/8, 28a/9, 28a/11, 29b/4, 29b/5, 29b/8, 30b/3, 30b/6, 32a/11, 33a/12, 34a/1, 36b/13, 39a/1, 39a/9, 39b/1, 40b/3, 40b/7, 40b/12, 41a/9, 42a/5, 43a/11, 43b/1, 43b/13, 44b/1, 44b/10, 45b/4, 45b/6, 47a/7, 47b/5, 48a/2, 48a/12, 48b/2, 48b/4, 48b/5, 50a/2, 50a/7, 50a/8, 50a/9, 51a/7, 55a/8, 55a/9, 55a/11, 55b/4, 55b/11, 57a/10, 59b/4, 61a/3
g.-mek [11]
9b/1, 12a/1, 17a/7, 23a/10, 23a/7, 23a/8, 26b/11, 37a/5, 47a/7, 61b/7
g.-miş [1]
45b/5

g.-mişdür [1]
15b/4
g.-se [4]
21a/9, 35a/11, 38a/4, 50a/6
[-88-]
girek bk. gerek | gerek [3]
13a/7, 14a/2, 39b/5
giri bk. girü | geri [12]
16a/3, 16b/8, 17a/9, 17b/6, 19a/9, 19a/12, 19b/5, 36b/8, 36b/10, 51b/5, 59b/1
giriftār | Far. tutulmuş, yakalanmış, tutkun [1]
g. ol- 59b/6
girü bk. giri | geri [6]
8a/8, 14a/11, 15b/6, 34a/1, 34a/2, 37a/9
git- bk. get- | gitmek
g.(d)-e [4]
27a/9, 32b/1, 46b/12, 61a/11
g.-di [1]
21a/5
g.-mek [1]
49b/9
g.-mesine [1]
35a/4
g.-se [1]
36b/8
[-8-]
giy- | giymek
g.-erdi [1]
61a/3
g.-erler [1]
24b/8
[-2-]
giyece(k) | giyecek [3]
10a/5, 31b/10
temīz g. 31b/9
g.(g)+ine [1]
28a/8
[-4-]
giyesi | giysi [5]
9a/12, 25b/8
aḳ g. 26a/13
ḳızıl g. 26a/12
ṣarı g. 26a/12
giyik | geyik [4]
11a/1, 41a/3, 41a/7
g. südi 30b/13
g.+lerle [1]
41a/9
[-5-]
göcen | kokarca, sansar cinsinden kediye benzer bir hayvan [3]
11a/4, 43a/7, 44a/2
göger- | yeşermek
g.-se [1]
28b/9
gö(k) | gök
g.+de [1]
37a/2
g.+den [4]
12a/5, 60b/3, 60b/6, 60b/7
g.(g)+e [2]
36b/8, 36b/9
[-7-]

gömlek | [1]
32a/9
göŋ(ü)l | [2]
19a/3, 55b/1
g.(Ø)+i [1]
15b/2
g.(Ø)+ü [1]
56b/3
[-4-]
gör- | görmek
g.-di [3]
23b/2, 43b/13
g.-di‿kim 53b/12
g.-diler [2]
13a/1, 50b/11
g.-düm [2]
6b/8, 12b/9
g.-e [114]
2a/2, 3a/4, 3b/7, 4a/14, 6b/7, 6b/12, 7a/6, 7a/11, 7a/12, 7b/1, 7b/2, 7b/4, 7b/6, 7b/9, 8a/2, 9b/13, 12a/9, 15a/7, 16a/8, 16a/9, 16b/9, 17a/9, 17b/9, 17b/11, 18a/6, 18a/8, 18a/10, 18a/11, 18b/13, 19a/7, 20a/4, 20a/6, 20b/4, 20b/5, 20b/12, 21a/4, 21b/5, 22a/11, 23a/9, 24a/13, 24b/1, 24b/12, 25a/1, 25a/2, 25a/6, 25a/13, 27a/5, 27b/5, 27b/7, 29a/9, 31b/1, 32b/9, 32b/12, 33a/1, 33a/3, 33a/10, 33a/11, 34a/12, 34b/2, 34b/6, 35a/2, 35a/5, 35b/7, 35b/9, 35a/10, 36a/3, 36a/7, 36a/8, 36b/13, 37a/3, 37a/4, 37b/2, 37b/4, 37b/5, 37b/8, 37b/11, 38a/10, 38a/11, 39b/9, 39b/11, 40a/13, 41a/4, 41a/7, 41a/9, 42a/3, 42b/3, 42b/9, 42b/10, 42b/12, 43b/12, 45b/2, 45b/5, 45b/8, 45b/9, 45b/12, 46a/5, 46b/7, 46b/10, 47b/3, 49a/1, 49a/3, 49a/5, 50a/7, 51a/12, 53b/13, 54a/1, 58a/7, 58b/6, 59a/4, 60b/5, 60b/7, 61a/10
bir kişi‿g.-e 8a/5
g.-eler [1]
62a/2
g.-en [8]
6b/1, 8a/7, 16a/12, 18b/5, 26a/10, 26b/3, 41a/10, 42a/4
g.-eniŋ [2]
31a/9, 35a/7
g.-enler [1]
49b/13
g.-enleriŋ [1]
37b/6
g.-icek [2]
4b/7, 5b/7
g.-maḳ [2]
9b/3, 10b/10
g.-megi [1]
13b/10
g.-mek [227]
2b/9, 8b/1, 8b/2, 8b/4, 8b/5,

8b/6, 8b/8, 8b/10, 8b/12, 9a/1, 9a/4, 9a/5, 9a/7, 9a/9, 9a/12, 9a/13, 9b/1, 9b/5, 9b/8, 9b/9, 9b/11, 9b/13, 10a/2, 10a/5, 10a/10, 10a/11, 10a/13, 10b/1, 10b/3, 10b/8, 10b/11, 10b/13, 11a/1, 11a/2, 11a/5, 11a/7, 11a/9, 11a/10, 11a/12, 11b/1, 11b/2, 11b/4, 11b/6, 11b/11, 12a/1, 12a/2, 12a/4, 12a/6, 12a/7, 12a/9, 13a/9, 13b/8, 14a/5, 15a/2, 16a/11, 17b/1, 17b/3, 17b/5, 19a/5, 19a/6, 19a/9, 20a/2, 20a/4, 20b/1, 20b/7, 21b/4, 22a/4, 22a/7, 22a/8, 23a/2, 23b/9, 24a/5, 24a/6, 24a/7, 24a/8, 24a/9, 24a/10, 24a/11, 24a/12, 24b/6, 25a/8, 25a/9, 25a/10, 25a/11, 25b/2, 25b/4, 25b/5, 25b/8, 25b/13, 26a/2, 26a/3, 26a/9, 26b/2, 26b/5, 26b/6, 26b/11, 26b/12, 26b/13, 27a/6, 27b/12, 27b/13, 28a/3, 28b/6, 29a/12, 29b/6, 29b/7, 30a/12, 30a/13, 30a/3, 30a/9, 31a/7, 31a/11, 31a/13, 31b/9, 31b/12, 31b/13, 32a/1, 32a/3, 32a/10, 33a/6, 33a/9, 33b/3, 33b/4, 33b/6, 33b/7, 34a/10, 34a/5, 34a/7, 34b/8, 34b/9, 34b/10, 34b/11, 34b/13, 36a/11, 36a/13, 37a/7, 37b/1, 39b/4, 40a/2, 41a/11, 41a/3, 41b/1, 42a/13, 42b/6, 42b/7, 43a/8, 44a/2, 44a/7, 45a/3, 45a/11, 45a/13, 46a/1, 46a/2, 46a/9, 46a/10, 47a/3, 47a/4, 47a/6, 47a/13, 47b/7, 47b/8, 47b/13, 48a/6, 48a/8, 48a/9, 48b/7, 48b/8, 49b/10, 49b/2, 49b/3, 49b/4, 49b/5, 50a/5, 51a/5, 51a/8, 52a/7, 52b/1, 52b/4, 52b/5, 52b/6, 52b/7, 52b/8, 52b/10, 52b/11, 52b/12, 52b/13, 53a/1, 53a/3, 53a/5, 53a/6, 53a/11, 53a/12, 53b/1, 53b/3, 53b/5, 53b/6, 54a/5, 58b/12, 59b/10, 59b/11, 59b/13, 59b/14, 60a/7, 60a/10, 60a/11, 60a/12, 60a/14, 60b/11

g.-mez [1]

14a/1

g.-müş [3]

6a/13, 6b/6, 12b/11

g.-se [207]

6a/11, 7a/2, 7b/12, 7b/13, 13a/10, 13a/13, 13b/3, 13b/4, 13b/5, 13b/6, 13b/7, 14a/2, 14a/6, 14a/12, 14b/2, 14b/7, 14b/9, 14b/12, 15a/13, 15b/2, 15b/3, 15b/13, 16a/1, 16a/4, 16a/5, 16a/6, 16a/7, 16a/13, 16b/1, 16b/4, 16b/6, 16b/13, 17a/12, 17b/6, 17b/8, 18a/2, 18a/4, 18b/1, 18b/4, 18b/11, 19a/10, 19b/1, 19b/3, 19b/7,

19b/9, 20a/7, 20b/2, 20b/6, 20b/9, 20b/11, 21a/1, 21a/12, 21a/13, 21b/1, 21b/10, 21b/12, 22a/5, 22a/9, 22a/10, 22a/12, 22b/2, 22b/3, 22b/8, 23a/11, 23b/11, 23b/12, 23b/13, 24a/2, 24a/3, 24b/4, 24b/8, 24b/9, 25a/4, 25b/12, 26a/4, 26a/5, 26a/6, 26a/7, 26b/8, 26b/9, 27a/2, 27a/3, 27b/4, 27b/8, 27b/9, 28a/3, 28a/9, 28b/3, 28b/10, 28b/11, 28b/13, 29a/3, 29a/7, 29b/2, 29b/3, 29b/4, 29b/8, 29b/9, 29b/11, 29b/12, 29b/13, 30a/1, 30a/4, 30a/6, 30b/1, 30b/5, 30b/6, 30b/8, 30b/11, 30b/12, 31a/1, 31a/2, 31a/8, 31a/9, 31a/10, 31a/12, 31b/4, 31b/5, 31b/10, 32a/13, 32b/10, 33a/9, 33a/12, 33b/8, 34a/11, 34b/1, 35a/1, 36b/7, 37a/2, 37a/7, 37a/8, 37b/7, 37b/12, 37b/13, 38b/1, 38b/12, 39b/3, 40a/2, 40b/8, 41b/1, 41b/8, 42b/12, 43a/12, 43b/5, 44a/1, 44a/2, 44a/5, 44b/13, 45b/11, 47a/2, 48a/13, 48b/3, 48b/6, 48b/11, 50a/1, 50b/2, 50b/6, 50b/13, 51a/9, 51b/10, 52a/8, 52a/11, 53a/4, 53a/7, 53a/8, 53a/9, 53a/10, 54a/11, 54b/10, 54b/2, 54b/5, 54b/8, 59b/10, 60b/9, 60b/12, 61a/6, 61a/7, 61b/1, 61b/3, 61b/12

g.-se‿ki 61a/5

g.-se‿kim 13b/13, 16b/11, 16b/13, 17a/2, 17a/4, 17a/8, 18b/8, 19a/2, 19a/12, 21a/1, 21a/7, 22b/8, 23a/13, 24b/11, 27a/10, 29a/10, 32b/7, 32b/11, 36b/2

g.-seler [3]

15a/5, 15a/9, 23b/10

g.-üp [2]

2b/4, 2b/7

g.-ür [1]

4b/5

g.-ürdi [1]

61b/2

g.-ürlerdi [1]

4a/9

[-585-]

görklü | güzel [1]

g. yüzlü 21b/9

gössüz bk. gözsüz | gözü olmayan, gözsüz [1]

10a/13

göster- | göstermek [1]

4a/5

g.-ür [4]

3b/4, 3b/7, 4a/1, 4b/2

[-5-]

götüril- | götürülmek

g.-e [3]

54b/12, 54b/3, 54b/7

göz | göz [2]

12a/12, 25a/5

gözle- | gözlemek

g.-meye [1]

34b/2

gözsüz bk. gössüz | gözü olmayan, gözsüz [2]

34a/9, 34b/1

ġulām | Ar. esir, hizmetçi, köle [1]

15b/1

gūsfend | Far. koyun [1]

g.+e

taʿbīr-i g.+e 7b/6

ġuṣṣa | Ar. gam, keder, hüzün, tasa [10]

14b/4, 22a/1, 22b/3, 27a/4, 30b/9, 31b/4, 34b/11, 41b/10, 49b/9, 59a/6

ġ.+dur [2]

26b/4, 32a/6

ġ.+sın [1]

58a/9

[-13-]

ġuṣṣalu | Ar.+Tr. gamlı, kederli [1]

43a/5

ġusul | Ar. yıkanma [3]

9a/2, 22b/4

ġ. it- 21a/3

güç | güç, kuvvet [2]

48b/13

güç ile 54b/2

güd- | takip etmek, riayet etmek, kollamak

g.-erdi [1]

43b/2

g.-erse [1]

40b/2

[-2-]

gügercin | güvercin [3]

47a/13, 47b/1

g. etin 47b/5

g.+e [1]

47b/6

g.+leri [1]

47b/3

[-5-]

gül- | gülmek

g.-erse [1]

59a/5

g.-mek [2]

11b/11, 58b/11

[-3-]

gümüş | gümüş [3]

10a/3, 31a/11, 31a/6

gün | gün [6]

6b/3, 6b/4, 8b/2

bir g. 1b/7

bir ḳaç g. 2a/1

ol g. 35b/2

g.+inde [2]

56b/4, 57a/4

g.+ünde [2]

23a/12, 57b/9

[-10-]

günāh | Far. günah, dinin yasak saydığı fiil

g.+dan [1]

13a/12

g.+ına [1]
61a/2
g.+ları [1]
23a/4
g.+larına [5]
4a/2, 14a/11, 34b/10, 36a/9, 59b/15
[-8-]

günāhlu | Far.+Tr. günah işlemiş olan, günahı olan, günahkar [1]
g. ol- 33a/12

güneş | güneş [4]
15a/1, 15a/2, 15a/6, 15a/7

gün ṭoġrusı | doğu, gün doğusu
g. ṭ.+na [1]
59b/14

güzel | güzel [1]
48a/3

H

ḫaber | Ar. haber, söz, bilgi [5]
2b/8, 52b/11, 59a/10, 60a/1
yalan ḫ. 22b/3
ḫ.+de [2]
2b/5, 12b/8
ḫ.+dür [1]
33b/7
ḫ.+ler [8]
31a/12
eyü ḫ.+ler 22b/2
ḫoş ḫ.+ler 14b/2, 21b/7, 25a/4
nā-ḫoş ḫ.+ler 28b/2
yalan ḫ.+ler 29a/10, 52b/2
ḫ.+lerdür [1]
22a/6
[-17-]

ḫac(c) | Ar. hac [5]
9a/2, 16b/3, 22b/4, 58b/8
ḫ. eyle- 23b/5
ḫ(c)+a [1]
22b/13
[-6-]

ḫacāmet | Ar. vücudun herhangi bir yerini hafifçe çizip üzerine boynuz, bardak veya şişe oturtarak kan alma [2]
9b/3, 27a/5

ḫācet | Ar. ihtiyaç [1]
4b/3
ḫ.+i [5]
22b/9, 32b/12, 33a/1, 43a/11, 55b/5
ḫ.+leri [2]
7b/7, 33b/2
[-8-]

ḫadım | Ar. erkek hizmetçi, harem ağası [2]
25a/12, 25b/5

ḫadīṯ Ar. Hazreti Peygamber'in sözleri, hadis [1]
5a/2

ḫaḳ(ḳ) | Ar. doğru, gerçek, adalet
ḫ+a [1]
yüzün ḫ.+a dut- 4a/6
ḫ.+dur [1]
2b/9
ḫ.+ı [2]
34b/5, 52b/6

ḥ.(ḳ)+ı [1]
ḥ.+ı iste- 4a/7
ḥ.(ḳ)+ında [2]
2b/1, 18a/5
[-7-]

hākeẕā | Ar. aynı şekilde, yine öyle [1]
47a/5

ḥakīm | Ar. bilgin
ḥ.+leri [1]
1b/7

ḥaḳ teʿālā | Ar. yüce olan Allah, ulu Allah [11]
2b/5, 34b/1, 3b/13, 3b/5, 4a/4, 55b/10, 56a/1, 56b/11, 58b/1, 5b/9, 61b/2, 6b/12

ḥāl | Ar. durum, vaziyet, tavır [3]
5a/7
ḥ.-i ḫayatında 54b/11
yavuz ḥ. 14b/4

ḫalāḳ | Ar. hisse, pay, nasip [1]
33b/11

ḫalāṣ | Ar. kurtulma, kurtuluş
***ḫalāṣ bul- / ol-** | kurtulmak, salıverilmek [3]
ḫ. bul- 13b/6, 16b/7
ḫ. ol- 43a/4

ḫalāyıḳ | Ar. yaratılmışlar [4]
22a/10, 60b/2
cemīʿ ḫ. 14b/13
ulu ḫ. 50a/8
ḫ.+ı [1]
şehriŋ ḫ.+ı 54b/5
ḫ.+ıŋ [1]
ḫ.+ıŋ menfaʿati 22b/1
ḫ.+ları [1]
47b/11
[-7-]

ḫalḳ | Ar. halk, insan topluluğu [3]
20a/8, 25a/3, 33b/12
ḫ.+ı [2]
18b/12, 37a/10
[-5-]

ḫalḳa | Ar. çember, halka [2]
10a/6, 12a/11

ḥāllü | Ar.+Tr. maddi durumu oldukça iyi olan [1]
iyü ḥ. 24b/4

ḥamd | Ar. Allah'a şükretme, şükür [1]
11b/8

ḥammām | Ar. hamam [3]
8b/9, 20a/13, 21a/1
ḥ.+a [4]
4b/3, 21a/4, 61b/6, 61b/7
ḥ.+da [1]
21a/3
ḥ.+dan [1]
21a/2
[-9-]

ḫarāb | Ar. yıkılmış, yıkık, viran [4]
12a/2, 20a/4, 21b/1, 60a/7
***ḫarāb ol-** | yıkılmak, bozulmak, yok olmak [8]
12a/2, 20a/2, 20a/3, 21a/10, 35a/2, 60a/6, 60a/8, 61a/5
[-12-]

ḥarām | Ar. haram, dine göre yasak

olan [19]
57a/9
ḥ. māl 16b/11, 17b/8, 18a/8, 18a/13, 26b/8, 28a/8, 28a/11, 29a/1, 29b/5, 30a/12, 30b/6, 30b/7, 30b/12, 39a/9, 43a/11, 43b/3, 44a/1, 48b/5
ḥ.+dan [1]
43b/1
ḥ.+dur [1]
43b/5
[-21-]

ḥarāmīlıḳ | Ar.+Tr. haydutluk, eşkiyalık [1]
28a/7
ḥ.+dır [1]
46a/2
[-2-]

ḫarbende | Far. seyis [1]
53b/8

ḥarīṣ | Ar. açgözlü, hırslı [1]
53a/6

ḫaṣ | Ar. özel, has [1]
55b/6

ḥāṣıl | Ar. ele geçen, meydana gelen
***ḥāṣıl ol-** | ortaya çıkmak, var olmak, meydana gelmek [10]
19b/11, 23a/3, 27b/6, 39a/4, 39a/6, 44b/7, 44b/8, 50a/3, 56b/3, 58a/9

ḥasıret | Ar. özlem
ḥ.+lerine [1]
55b/3

ḫaste | Far. sağlığı bozuk olan, sıhhati yerinde olmayan kimse [4]
13b/6, 23b/11, 33a/12, 35a/5

ḫastelıḳ bk. ḫastelik | Far.+Tr. sağlık durumu bozuk olma hali [1]
38a/1

ḫastelik bk. ḫastelıḳ | Far.+Tr. sağlık durumu bozuk olma hali [4]
17b/12, 18a/1, 40b/7, 45b/13

ḥasūd | Ar. kıskanç [1]
43a/11

ḥaşmet | Ar. görkem, ihtişam [1]
32a/2

ḫaṭar | Ar. tehlike [1]
16a/2

ḫaṭarāt | Ar. tehlikeler
ḫ.+dan [1]
57b/10

ḫaṭarlu | Ar.+Tr. tehlikeli [1]
16a/6

ḫāṭır | Ar. gönül, kalp, zihin [1]
ḫ.-ı nişādemidür 5b/3

ḫaṭīb | Ar. hatip, hutbe okuyan [2]
9a/5, 23b/9

havā | Ar. hava [1]
37a/2
h.+da [2]
36b/6, 36b/7
[-3-]

ḥaviż | Ar. havuz [1]
ṭolu ḥ. 54a/4

ḫayat | Ar. yaşama, hayat
ḫ.+ında [1]

ḥāl-i ḫ. 54b/11

ḫāye | Far. haya, testis [2]

12a/13, 25b/5

ḫay(ı)r | Ar. iyilik, hayır [13]

13b/1, 22a/11, 23b/2, 29a/8, 34b/13, 42a/11, 49a/4, 55b/2, 56b/7, 58a/3

ḫ. işleri 56b/13

ḫ. it- 56a/13

ṣāḥib-i ḫ. 48a/7

ḫ.(Ø) [1]

ḫ.-u berekāt 22b/12

ḫ.(Ø)+a [2]

12a/10, 23b/10

ḫ.+dan [1]

3b/2

ḫ.+dır [1]

34a/11

ḫayır+dur [2]

13b/11, 53b/8

[-20-]

ḫayırlı bk. ḫayırlu | Ar.+Tr. uğurlu, iyi, güzel, yararı, hayrı olan [1]

ḫ. kişi 43a/9

ḫayırlu bk. ḫayırlı | Ar.+Tr. uğurlu, iyi, güzel, yararı, hayrı olan [2]

42b/7, 53b/7

ḫayme | Ar. çadır, otağ [4]

9a/10, 25b/7, 26a/9, 54a/2

ḫayvān | Ar. hayvan, canlı, canlılar [1]

12b/2

ḫ.+lar [2]

10b/9, 37a/6

[-3-]

ḫaż(ı)ret | Ar. saygı göstermek üzere büyüklere verilen ünvan [3]

54b/1, 54b/4

ḫ.-i ʿazrāʾildür 53b/6

ḫ.+i [1]

54a/12

ḫ.+in [2]

14a/6, 14a/10

ḫ.(ı)+leri [1]

5b/9

ḫ.(ı)+lerin [1]

54a/11

ḫ.(ı)+lerine [2]

2b/3, 3b/9

ḫ.(ı)+lerini [1]

13a/10

ḫ.(ı)+leriniŋ [2]

2a/11, 54b/2

ḫ.+lerini [2]

54b/5, 54b/8

[-15-]

ḫekīm | Ar. tıp doktoru, tabip

ḫ.+lere [1]

29a/12

helāk | Ar. ölme, öldürme, yok etme, yok olma [4]

h. ol- 42a/2, 54a/10, 56a/2, 61b/4

ḫelāl | Ar. dince haram olmayan

7a/7, 12b/3, 13b/12, 19b/1, 30b/11, 55a/8

ḫ. māl 16b/2, 16b/4, 16b/10,

19b/4, 21b/6, 24a/6, 24a/7, 28a/6, 28b/1, 29a/5, 29b/3, 29b/6, 29b/7, 29b/8, 30a/1, 30b/5, 31a/11, 31a/12, 33b/4, 40a/2, 40b/3, 40b/11, 40b/12, 41a/4, 48b/4, 49b/11, 50a/1, 50a/7, 50a/9, 55b/4

ḥ. rızıḳ 7b/7, 30a/4,

[-38-]

ḥelāllı(ḳ) | Ar.+Tr. helal olan şey [1]

25a/12

ḥ.(ġ)+a [1]

24a/8

[-2-]

ḥelvā | Ar. helva [4]

9b/10, 30a/3, 30a/5, 53b/13

ḥelvācı | Ar.+Tr. helva yapan veya satan kişi [1]

53a/2

hem | Far. de, dahi [8]

1b/9, 2a/10, 2b/2, 7a/6, 27b/13, 36b/4, 46a/7, 47a/3

hemān | Far. hemen [8]

4a/13, 16a/1, 19a/8, 20a/10, 33a/7, 45b/11, 52a/4, 58b/13

hep | hep, hepsi [17]

31b/7, 33b/8, 34a/4, 38b/10, 40b/12, 41a/12, 41b/7, 42b/10, 42b/11, 46b/10, 47a/4, 47a/12, 48a/11, 53a/4, 54a/3, 54a/5, 61a/13

hepi | hepsi, tümü

h.+sinden [1]

38a/2

her | Far. her [67]

2a/12, 2b/3, 3a/6, 3b/1, 3b/4, 4a/5, 4b/4, 5a/10, 5a/11, 5a/13, 5b/8, 6a/10, 8a/11, 9a/8, 12b/2, 12b/3, 13a/1, 13a/13, 14a/9, 14a/12, 14b/2, 14b/7, 14b/8, 14b/11, 15a/12, 17a/13, 17b/5, 22a/5, 23a/9, 24b/5, 24b/7, 25b/8, 27b/5, 28a/3, 30a/4, 30a/13, 31b/10, 32b/4, 32b/10, 33a/11, 33b/9, 34a/10, 36a/2, 36a/12, 36b/6, 37a/7, 37b/2, 38b/13, 40b/1, 40b/10, 40b/12, 43b/3, 44a/8, 45a/4, 45a/6, 45a/7, 49b/2, 50a/3, 50a/6, 52a/8, 53a/3, 57b/8, 62a/2

ḳaçan | ne zaman [3]

3b/4, 5b/8

ḳaçan‿kim 62a/2

herze | Far. boş, abes [1]

h. kişiler 53a/7

heves | Ar. İstek, arzu [1]

54b/6

h+i [1]

55b/11

h.+inden [1]

57a/7

[-3-]

heybet | Ar. etkili görünüş, ululuk, azamet

h.+i [1]

4b/12

ḫıred | Far. akıl

ḫ.+i

4b/12

ḫırızma | Yun. tüy dökücü ilaç [1]

21a/5

ḫırş | Ar. öfke, azgınlık

ḫ.+ a [1]

17a/3

ḫışım | Ar. aynı soydan gelen veya evlenme yoluyle aralarında yakınlık bulunanlardan her biri [1]

45a/6

ḫ.+ı [2]

24b/10, 35b/10

ḫ.+larından [2]

39b/13, 61a/11

[-5-]

ḫışm | Far. öfke, kızgınlık, gazap [1]

14a/10

ḫ.+ından [2]

44a/12, 44a/13

[-3-]

hiç | Far. hiç [3]

27a/11, 28b/4, 56b/1

hidāyet | Ar. doğru yol, hak yolu [2]

18b/2, 57b/11

h.+dür [1]

17b/4

[-3-]

ḥikmet | Ar. bilgelik [1]

24a/9

ḥ.+dür [1]

ʿilm-i ḥ.+dür 18a/11

[-2-]

ḫilʿat | Ar. süslü elbise, kaftan [2]

2a/7, 48a/4

ḥīle | Ar. bir kimseyi aldatmak, kandırmak ve yanıltmak amacıyla yapılan tertip, düzen [2]

***ḥīle eyle-** | hile yapmak

20b/13, 60b/6

himmet | Ar. yardım, lütuf, iyilik [3]

4a/12, 4b/3, 7b/13

himmetlü | Ar.+Tr. himmet sahibi olan, himmet eden [1]

29a/6

himmetsiz | Ar.+Tr. himmet sahibi olmayan [1]

51a/6

ḥiref | Ar. zanaatlar, sanatlar, meslekler

ḥ.+i [1]

ḥ. artıḳ ol-15b/9

ḥis | Ar. duygu sezgi, sezme

***ḥis it-** | sezmek, farkına varmak, anlamak [1]

20b/10

ḥisāb | Ar. sayma, hesap [2]

8b/1

ḥisāb‿ıla 2b/11

ḥ+ı [3]

13a/9, 14b/2, 57b/9

ḥ.+ın [2]

56b/11, 61b/1

***ḥisāb vir-** | herhangi bir davranışın sebebini açıklamak, anlatmak [1]

14b/5

[-8-]

ḥişār | Ar. hisar [4]

8b/7, 19b/7, 19b/12, 19b/13

ḥ.+da [1]

19b/10

[-5-]

ḫizmetkār | Ar.+Far. hizmet eden kimse, hizmetçi

ḫ.+ları [1]

26a/5

ḫor | Far. değersiz, bayağı, hakir [1]

54b/9

ḫoş | Far. iyi, güzel, tatlı, hoş [19]

10b/6, 36a/1

ḫ. dirlik 22a/8

ḫ. eyle- 40a/7

ḫ. ḫaberler 14b/1, 21b/6, 25a/4

ḫ. ḳoḳular 8b/11, 21b/3, 21b/4

ḫ. ḳoḳulu nesneler 21b/5, 21b/7

ḫ. ol- 23b/12, 34b/6, 38b/2, 45a/8, 55a/8, 56a/4

yavlaḳ ḫ. 2a/7

ḫoşluḳ | Far.+Tr. hoş olma durumu, letafet [1]

24b/1

ḫūb | Far. güzel [1]

36a/2

ḫurma | Far. hurma [3]

9b/10, 28b/12, 30a/3

ḫurūs | Far. horoz [4]

11a/5, 43a/7, 44a/4, 47b/12

ḫ.+ı [1]

7b/1

[-5-]

ḫuşūmet | Ar. hasımlık, düşmanlık, adavet [1]

31b/4

ḫ.+dür [1]

32a/7

[-2-]

ḫuṭbe | Ar. cuma ve bayram namazlarında minberde okunan dua ve verilen öğüt [3]

10a/8, 32b/3, 32b/6

hüdhüd | Ar. çavuş kuşu, ibibik [1]

48a/9

h.+üŋ [1]

48a/10

[-2-]

ḥükūmet | Ar. hükūmet

ḥ.+i [1]

bir yiriŋ ḥ.+i 42a/9

ḥük(ü)m | Ar. hüküm, emir [1]

23b/10

ḥ.(Ø)+ünde [1]

ḥ.+ünde ol-15a/1

***ḥüküm eyle-** | hüküm vermek [2]

18b/9, 43b/3

[-4-]

hüma | Ar. devlet kuşu [1]

h. ḳuşı 47a/3

ḫünşā | Ar. hem erkek hem dişi organlarını üzerinde bulunduran, iki cinsiyetli canlı [1]

25b/5

ḥürmet | Ar. hürmet, saygı [3]

23a/8, 25a/7, 26a/8

ḥ.+dür [1]

34a/8

ḥ.+i [2]

ḥ.+i art- 18b/12, 20b/6

[-6-]

ḥürmetsiz | Ar.+Tr. saygısız [1]

25a/4

ḥürrem | Far. sevinçli, şen, gönül açıcı [2]

21b/6

şād u ḥ. 37a/13

I

ılḳı | hayvan [3]

28a/13, 39b/12, 39b/3

ı.+lar [1]

48b/9

ı.+nıŋ [1]

39b/12

ı.+yla [1]

39b/9

[-6-]

ıraḳ | uzak [2]

4a/3, 8a/7

ı.+da [1]

18a/10

[-3-]

ırma(ḳ) | ırmak, nehir [3]

8b/3, 16a/10

ḳuru ı. 16b/3

ı.+dan [1]

16b/1

ı.(ġ)+ı [1]

60b/13

[-5-]

ısıcaḳ | sıcak [1]

7b/11

ışır- | ısırmak

ı.-dı [3]

27a/4, 51a/12, 52a/2

ı.-dığın [1]

26b/13

ı.-duġı [1]

9b/2

ı.-maz [1]

51b/2

ı.-sa [1]

44b/4

[-7-]

ıssı | sıcaklık, hararet, sıcak [4]

30a/8, 51a/5, 60a/10, 9b/12

İ

i- | imek, olmak

i.-di [16]

12b/12, 13a/4, 13a/6, 18b/9, 19a/2, 19a/3, 34b/6, 35b/10, 37a/3, 37a/4, 38a/5, 38a/10, 40a/14, 47b/3, 51b/11, 62a/5

i.-miş [1]

5b/1

i.-se [69]

6b/9, 9b/13, 10a/5, 11b/6, 15b/5, 15b/6, 15b/7, 15b/8, 15b/9, 15b/10, 15b/12, 15b/13,

16a/8, 17a/11, 18b/6, 23b/5, 24b/1, 26a/10, 26a/11, 26b/3, 27a/8, 27a/12, 28b/4, 28b/7, 28b/8, 28b/11, 29a/11, 29b/2, 30a/9, 30a/11, 31b/3, 32a/5, 32a/6, 33b/10, 33b/11, 38a/1, 38a/2, 38a/6, 38a/7, 38b/13, 38b/4, 38b/5, 38b/6, 38b/7, 40a/7, 41b/2, 41b/3, 42b/13, 43a/4, 43a/5, 44b/6, 48b/4, 48b/5, 49b/9, 54b/11, 55a/5, 55a/6, 59b/4, 59b/7, 59b/8

degil‿ise 27a/9, 44b/7

[-86-]

iblīs | Ar. şeytan [3]

11b/3, 52a/11, 52a/6

ibrāhīm berekāti | Ar.+Tr. ibrahim bereketi

b.+n [1]

55b/5

ʿ**ibret** | Ar. kötü bir olaydan alınması gereken ders, uyarıcı sonuç

***ʿibret dut-** | kendi payına bir ders çıkarmak [1]

34b/10

ibrīḳ | Ar. ibrik [2]

12a/10, 31b/6

iç- | içmek

i.-di [2]

23a/12, 33b/13

i.-e [1]

58a/13

i.-er [1]

30b/8

i.-erdi [7]

16a/13, 16b/2, 16b/4, 16b/7, 38a/12, 39a/3, 42b/13

i.-mek [7]

10a/2, 10a/11, 30b/4, 33b/5

i.-se [6]

17a/6, 30b/7, 30b/9, 34a/1, 41b/6, 45a/5

[-24-]

iç | iç [1]

i. yağı 40b/11

i.+i [2]

ağzı i.+i 25a/13

evi i.+i 51b/2

i.+inde [21]

16b/13, 17a/2, 18a/4, 18b/12, 20a/8, 21a/1, 21a/7, 21b/13, 25a/3, 26a/3, 34a/2, 37a/10, 41b/11, 42a/6, 50a/10, 50a/12, 56b/2, 56b/9, 56b/12, 61b/11, 6b/13

i.+ine [1]

21a/9

[-25-]

içün | için [4]

1b/8, 4b/11, 13b/9, 43b/4, 62a/7

igne | iğne [3]

10a/10, 33a/5, 33b/1

iḥdāṯ | Ar. ortaya çıkarma, meydana getirme

***iḥdāṯ it-** | kurmak, oluşturmak,

meydana getirmek, koymak [1]
56b/13

iḥrām | Ar. hacı kıyafeti [1]
23a/1

iḥsān | Ar. bağış, iyilik
i+dur [1]
13b/11

iki | (sayı) iki [11]
2a/2, 23a/5, 32a/13, 37b/5, 42b/4, 51a/13
i. aslan 44a/9,
i. beg 44a/10,
i. cihān 14a/3
i. cihānda 14b/5
i. veled 32a/12,
i.+nci [5]
2a/9, 3a/10, 4a/10, 6b/3, 7a/2
i.+si [2]
12b/13, 44b/2
[-18-]

iḳlīm | Ar. ülke, diyar [3]
15a/6, 15a/8, 59a/12
i.+den [1]
42a/1
i.+e [3]
36b/1, 39b/1, 42a/1
i.+iŋ [1]
36b/1
[-8-]

il bk. el | ülke, yurt, devlet [7]
15b/12, 20b/7, 26b/3, 40b/2, 45a/6, 53a/13, 57a/10
i.+de [2]
8a/1, 40b/1
***il dut-** | devlet kurmak, devlet sahibi olmak, devlet yönetmek [1]
24a/11
[-10-]

ilāhī | Ar. Allah'la ilgili, Allah'a ait [1]
6b/8

ile | ile [76]
5a/3, 5a/12, 7a/2, 7b/6, 15b/6, 16b/10, 16b/11, 20b/10, 23a/13, 24b/10, 32b/10, 33b/1, 37a/10, 37a/11, 37a/12, 38a/4, 38b/8, 39a/6, 39a/7, 39b/4, 39b/6, 39b/10, 41b/12, 42a/7, 42b/9, 43a/9, 43b/4, 44a/5, 44a/8, 44b/2, 44b/5, 44b/8, 44b/10, 45a/6, 45a/7, 45b/3, 46a/6, 46b/4, 49a/7, 49a/8, 49a/9, 49a/12, 50b/3, 51a/4, 55b/11, 57b/13, 58a/5, 60b/3
anıŋ‿ıla 51b/1
ʿavret‿ile 39a/10, 60b/14
düşmān‿ıla 46a/7
er‿ile 45a/12
güç‿ile 48b/13
ḫışm‿ıla 14a/10
ḥisāb‿ıla 2b/11
īmān‿ıla 35a/4
ip‿ile 33a/8
ḳaravaş‿ıla 16a/9
ḳaṣṣāb‿ıla 39b/6
niʿmetler‿ile 3b/9

od‿ıla 17b/12
pādişāh‿ıla 41b/3, 49a/7, 49a/12, 51a/10
ṣaġlıġ‿ıla 18b/7
ṣıdḳ‿ıla 5b/10
şeyʾ‿ile 17a/7
ṭon‿ıla 61b/7
zaḥmet‿ile 17b/9
zaḥmet‿ile 51a/7

ilet- | götürmek, ulaştırmak, nakletmek
i.-di [1]
42b/8
i.-diler [1]
2a/6
[-2-]

ilhām | Ar. gönüle doğma, gönüle doğan [3]
3a/11, 4a/3, 4a/8

ʿ**il(i)m** | Ar. bilim [11]
24a/9, 30a/6, 31a/11, 31a/13, 48a/11, 54b/5
dört ʿi. 2a/8
fāʾideli ʿi. 29b/7
ʿi.(Ø)-i dīn 14a/13, 18a/11, 48a/6
ʿ**i.+iŋ** [1]
54b/8
[-12-]

illā | Ar. muhakkak, mutlaka, ille [7]
17a/1, 34b/6, 40b/10, 46b/3, 51b/2, 51b/5, 61b/12

ʿ**illet** | Ar. hastalık, bozukluk [3]
4a/10, 4a/12, 34a/11
ʿ**i.+leri** [1]
34b/6
[-4-]

imām | Ar. imam [2]
9a/5, 23b/9

imāmlıḳ | Ar.+Tr. imam olma durumu, imamın görevi
i.+dır [1]
15a/4

īmān | Ar. inanç [1]
īmān‿ıla 35a/4
ī.+ı [4]
35b/8, 57a/5, 58a/5, 61a/7
ī.+[ı] [1]
22b/10
ī.+ını [1]
56a/1
[-7-]

ʿ**imāret** | Ar. bakım, onarım, imar etmek, imaret yapmak [2]
61a/5
giri ʿi. 19b/5
***ʿimāret eyle- / ḳıl-** | imar etmek, imaret yapmak [3]
ʿimāret eyle- 19b/10, 25b/12
ʿimāret ḳıl- 19b/12
[-5-]

imdi | artık, şimdi, o hālde [5]
3a/5, 3b/4, 5a/11, 13a/6, 60b/9

in- | inmek
i.-di [1]
38a/3

i.-mezden [1]
2b/3
i.-se [3]
19a/8, 36b/10, 39a/6
[-5-]
incin- | incinmek
i.-e [1]
33b/12
incir | Far. incir [1]
29a/5
incit- | incitmek
i.(d)-e [1]
50b/9
incü | inci [3]
31a/11, 31b/5, 50a/12
ine(k) | inek [2]
11a/3, 42a/12
i.(g)+i [1]
43a/1
[-3-]
inşāf | Ar. vicdana dayalı adalet [3]
54b/3
ʿadl i i. 18b/10, 54b/11
in-şāʾallāhu teʿālā | Ar. Allah dilerse [1]
3a/7
iŋile- | inlemek
i.-r [1]
34a/11
i.-se [1]
34a/12
[-4-]
ip | ip [5]
10a/9, 33a/5, 33a/6, 33a/7
ip‿ile 33a/8
ipek | ipek [1]
34a/3
iplik | iplik [2]
10a/12, 33b/3
ir- | ermek
i.-e [4]
15b/3, 37a/3, 38b/3, 45a/4
i.-üp [1]
19b/3
[-5-]
iriş- bk. irüş- | erişmek
i.-e [59]
3b/2, 3b/5, 14b/13, 15a/7, 15b/7, 16a/2, 17a/13, 19a/8, 19b/1, 20b/5, 20b/12, 21b/2, 24a/13, 25a/1, 25a/3, 25a/7, 27b/6, 32a/2, 32b/2, 32b/5, 32b/11, 32b/13, 37b/8, 38b/13, 39a/4, 39a/8, 39b/11, 40b/5, 41a/5, 41a/6, 41b/3, 41b/11, 41b/13, 42b/8, 42b/10, 43b/11, 44b/6, 44b/12, 45a/3, 45a/10, 45a/11, 46a/12, 46b/3, 46b/8, 47a/10, 47b/13, 48b/10, 49b/4, 50b/10, 50b/12, 52b/6, 55a/9, 55b/3, 58b/7, 59a/14, 61b/6, 61b/11
i.-mek [1]
32a/1
i.-meye [1]
8a/8

i.-üp [1]
40a/11
[-62-]
irişdir- | erişdirmek
i.-ici [1]
52b/11
irkek | erkek [2]
15b/8, 20b/3
irüş- bk. iriş- | erişmek
i.-e [1]
30b/2
is(i)m | Ar. isim, ad
i.(Ø)+ine [1]
62a/4
i.(Ø)+ini [1]
2a/5
[-2-]
is+si | sahip [4]
māl i. 18b/3
memleket i. 37b/2
menfaʿat i. 41b/5, 41b/6
i.+ne [1]
47a/9
i.+niŋ [1]
ılķı i.+niŋ 39b/12
[-6-]
iste- | istemek
i.-ye [1]
4a/7
i.-yeler [1]
56a/8
i.-yici [1]
53a/13
[-3-]
istiʿānet | Ar. yardım isteme [1]
i. dile- 5b/6
istiġfār | Ar. bağışlanmak isteme, tövbe etme [3]
54b/13
i. it- 11b/9, 54b/14
iş | çalışma, amel, hareket, hizmet, görev [14]
15b/10, 34a/1, 38a/10, 59b/1, 59b/12
arı i. 19b/8
ʿaẕīm i. 36b/13
bāṭıl i. 15a/11
eyü i. 20a/5
menfaʿatlü i. 31b/7
menfaʿatsiz i. 14b/4
ulu i. 17a/1
yavuz i. 38a/13, 39b/6
i.+de [3]
23b/6, 37b/11, 56a/9
i.+den [4]
34a/1, 38a/3, 42b/3, 56a/1
i.+dir [1]
36a/9
i.+dür [1]
36a/6
i.+e [4]
19a/11, 24a/10, 33a/9, 58a/8
i.+i [7]
16a/4, 16a/6, 34b/7, 46a/13, 55a/4, 58a/4, 59b/10
i.+[i] [1]

17a/1

i.+inden [3]

33b/10, 37a/4, 47a/11

i.+ine [2]

37a/5, 59b/13

i.+ini [1]

23a/6

i.+ler [2]

28a/4, 54b/7

i.+lerden [1]

14a/11

i.+leri [4]

19b/9, 56a/4, 53a/7

56b/13

***işi yürü-** | yaptığı işte başarılı olmak [2]

i.+i

27a/8, 36b/4

***iş işle-** | yapmak, meydana getirmek [3]

37a/8, 37a/11, 38b/9

***işler açıl-** | alışverişin hareketlilik kazanması, işlerinin artması [1]

i.+ler

60b/12

i.+leri [2]

bağlu i.+leri açıl- 27a/8, 33a/4

[-56-]

ʿīş | Ar. yaşama, yaşayış, hayatın zevkini çıkarma, yiyip içme [1]

19b/9

ʿī.+ler [1]

17a/8

[-2-]

işāret | Ar. bir şeyin var olduğunu, meydana çıktığını gösteren belirti, alamet, emare [1]

3b/5

işbu | işte bu [1]

62a/2

işi(t)- | işitmek

i.(d)-e [7]

21b/7, 22b/2, 25a/4, 35b/3, 36a/3, 45b/10, 60a/1

i.(d)-eler [1]

17b/13

i.-di [1]

söz ‿ işitdi 35b/2

i.-mek [4]

eyü söz i.-mek 55a/2

ḫoş sāzlar āvāzın i.-mek 10b/7, 36a/1

ḳoca āvāzın i.-mek 36a/5

i.-mekden [1]

36a/4

i.-meze [1]

bir ḥaḳı i.-meze uy- 34b/5

i.(d)-üp [1]

37a/13

[-16-]

işle- | yapmak

i.-meye [1]

57a/9

i.-r [1]

50b/6

i.-ye [6]
34b/5, 37a/8, 37b/10, 38a/13, 38b/9, 51b/7
i.-yeler [1]
37a/11
[-9-]

it | köpek [7]
11a/6, 31a/1, 44a/7, 45a/11, 45a/9, 45b/3
ḳancik i. 11a/7
i.+i [1]
av i. 45a/13
[-8-]

i(t)- | etmek
i.-diler [1]
12b/8
i.-dim [1]
13a/3
i.(d)-e [20]
36b/11, 38b/3, 38b/4, 39a/5, 39a/10, 41b/4, 42a/7, 43a/10, 46b/3, 47b/7, 48a/3, 51a/5, 55b/10, 56a/2, 56a/13, 56b/13, 56b/11, 57a/9, 59a/1, 59b/5
i.(d)-eler [4]
3a/2, 4b/8, 54b/6, 62a/3
i.(d)-er [23]
2b/10, 11b/8, 12a/10, 13b/12, 18b/3, 19a/9, 21b/8, 21b/11, 21b/12, 22a/9, 24a/2, 24a/3, 26b/9, 28a/13, 29a/13, 36b/1, 38b/10, 44a/8, 46b/5, 53b/10, 54a/3, 54a/6, 54a/9
i.(d)-erdi [13]
21a/3, 22b/11, 28a/7, 32b/8, 32b/10, 33a/1, 34a/13, 39b/5, 40a/11, 46a/7, 49a/3, 60b/14, 61b/14
i.(d)-eriz [1]
3a/7
i.(d)-erler [2]
3a/1, 13b/10
i.(d)-erse [1]
41b/12
i.(d)-ici [2]
ṭaleb i.-ici 52b/1, 53a/2
i.-mek [9]
11b/9, 16a/1, 23a/7, 27a/5, 32b/2, 43a/9, 55a/1, 60b/9
i.-mekdir [1]
45a/13
i.-se [4]
20b/3, 32b/13, 39a/7, 39b/6
i.(d)-üp [4]
20b/10, 34a/1, 59a/15, 62a/3
[-86-]

iʿtibār | Ar. saygı görme, saygı gösterme, değer verme, önemseme [1]
4b/1

iyi bk. iyü/eyü/eyi | iyi
i.+dür [1]
36a/11

iy(t)- bk. eyt- | söylemek, ayıtmak
i.-di [3]
12b/10, 12b/12, 13a/2
i.-diler [2]

12b/13, 22a/6
i.(d)-eler [17]
15b/11, 21b/4, 25b/11, 27a/1, 28a/11, 28b/2, 35a/9, 36a/2, 37a/7, 37a/9, 37b/1, 39b/3, 42a/13, 43a/8, 58b/12, 60a/8, 60b/1
i.(d)-er [5]
23a/9, 27a/7, 32a/13, 36b/6, 44a/8
i.(d)-erler [1]
24b/7
[-28-]

iyü bk. iyi/eyü/eyi | iyi [17]
17a/1, 20b/9, 24a/10, 24b/4, 30b/1, 33b/3, 34a/8, 36a/7, 36b/8, 40b/11, 54a/4, 56a/9
i. ʿamel 33a/13
i. dirlik 19b/8, 30a/1, 46a/12
i. sözler 36a/3
i.+dür [6]
20a/11, 26b/1, 28b/11, 40b/10, 43b/4, 61b/8
[-23-]

iyüli(k) | iyilik
i.(g)+e [1]
21b/11

izār | Ar. hamamda vücudun belden aşağısını örtecek şekilde bele sarılan bez, peştemal [1]
32a/8

ʿ**izz** | Ar. değer, yücelik [5]
ʿi. ve cāh 25b/1
ʿi. i devlet 54b/14
ʿi. ü cāh 26a/6, 31b/11, 37b/2

ʿ**izzet** | Ar. değer, yücelik [10]
14a/8, 23a/8, 25a/6, 25a/7, 26a/4, 26a/8, 34a/6, 34a/7, 37b/4, 57b/4
ʿ**i.+i** [2]
13b/3, 54b/8
[-12-]

ʿ**izzetlü** | Ar.+Tr. değeri ve mertebesi yüksek olan, şeref sahibi, itibarlı [1]
27b/3

K

ḳabaḳ | kabak [3]
29a/11, 29a/12, 29a/13

kāʿbe | Ar. kabe [1]
k. ṭamı 23a/9
k.+ye [4]
12b/10, 23a/8, 23a/10, 23b/8
[-5-]

ḳablu baġa | kaplumbağa [6]
11a/13, 50a/4, 50b/12, 50b/13, 51a/2, 51a/3

ḳaç | kaç [3]
2a/1, 3a/5, 6b/11

ḳaç- | kaçmak
ḳ.-ardı [1]
44a/12
ḳ.-up [1]
58a/8
[-2-]

ḳadar | Ar. kadar [1]
62a/1

ḳademlü | Ar.+Tr. uğurlu [1]
58a/3
ḳāḍī | Ar. kadı [2]
9a/5, 23b/9
ḳ.+lar [2]
20a/3, 4b/13
ḳ.+lara [1]
32a/5
ḳ.+nıŋ [1]
24a/3
ḳ.+sı [2]
24a/1, 53a/12
[-8-]
ḳafaṣ | Ar. kafes [1]
10b/3
ḳafes | Far. kafes [2]
34b/11, 34b/8
kāfir | Ar. Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan, müslüman olmayan [1]
13b/3
k.+ler [2]
12b/4, 57b/12
[-3-]
ḳahır | Ar. I. Yok etme, ezme, perişan etme, mahvetme [1]
ḳ. eyle- 33b/1
II. Derin üzüntü veya acı, sıkıntı [1]
54b/12
kāhil | Ar. erişkin [1]
58a/12
ḳaḥṭılıḳ | kıtlık, kuraklık [1]
60b/10
ḳāʾim | Ar. ayakta duran, yerine geçen [1]
56b/9
ḳal- | kalmak
ḳ.-a [3]
21a/6, 37a/11, 37a/12
ḳ.-dı [1]
21a/6
ḳ.-madı [1]
27a/11
[-4-]
ḳalʿa | Ar. kale [1]
19b/13
ḳalay | kalay, kolay işlenebilen yumuşak bir element [3]
10a/4, 31a/6, 31b/6
ḳalaycı | kap kalaylayan kimse [1]
53a/12
ḳalb | Ar. kalp
ḳ.+ini [1]
56a/1
ḳalem | Ar. kalem [3]
9a/6, 24a/4, 24a/8
***ḳaleme getür-** | yazmak
ḳ.+e [1]
2a/4
[-4-]
ḳalemdān | Ar.+Far. kalem konan kutu, kalem mahfazası, kalemlik [3]
24a/4, 24a/9, 9a/7
ḳalınlıḳ | kalın olma durumu [1]
9b/6
ḳalḳan | kalkan [1]

33b/6

ḳalḳancı | kalkan yapan kimse [1]

52b/12

kām | Far. arzu, istek [1]

şād u k. 48a/6

ḳamçı | [2]

10a/10, 33a/6

ḳ.+ya [1]

33a/11

ḳ.+yla [3]

10b/4, 33a/11, 35b/4

[-6-]

ḳamçıcı | kamçılama işini yapan [1]

52b/13

ḳāmet | Ar. farz olan namazdan önce okunan iç ezan [1]

23b/6

ḳamu | bütün, hep, her [8]

6b/13, 16b/7, 34a/13, 19a/12, 31b/2, 39b/13, 52a/10, 52a/12

ḳ.+sı [1]

52a/8

[-9-]

ḳan | kan [7]

27a/10, 39a/8

ḳ. al- 9b/4, 27a/7, 27a/9, 27b/1

ḳ. ırmaġı 60b/12

***ḳana ḳo-** | kana bulamak

ḳ.+a [1]

35b/9

[-8-]

ḳana(t) | kanat

ḳ.(d)+ı [2]

46b/9, 48b/2

ḳan alıcı | Kan alan kimse, hacamatçı [2]

27a/12, 53a/7

ḳancik | kancık [1]

ḳ. it 11a/7

ḳanda | nerede, nereye [2]

57b/8, 58a/2

ḳanḳı | hangi

58b/5

ḳ.+sı [1]

12b/4

ḳanun | Ar. yassı bir sandık üzerine gerilmiş tellerden oluşan ince saz çalgısı [1]

35b/13

ḳaŋlı | kağnı arabası [2]

11a/2, 41b/1

ḳ.+nıŋ [1]

ḳ.+nıŋ yügi 42a/10

ḳ.+ya [1]

42a/9

[-4-]

ḳapan | kapan [1]

23b/12

ḳaplan | kaplan [6]

11a/6, 44a/6, 44b/10, 44b/9, 49a/8

ḳ. südi 31a/4

ḳapu | kapı [4]

9a/10, 25b/13, 61a/12

ḳ. kilidi 25b/6

ḳ.+sı [2]

rızıḳ ḳ.+sı 43a/1
rızḳ ḳ.+sı 49b/13
ḳ.+sın [2]
21b/1, 21b/2
ḳ.+sını [1]
21a/13
[-9-]
ḳar | kar [2]
7b/11, 7b/13
ḳara | kara, siyah [6]
38a/6, 38b/3
ḳ. ṣıġır 42a/12
ḳ. ṣūret 59a/6
ḳ. ṭon 32a/4
ḳ. yılan 51b/9
ḳaraca | rengi karaya yakın olan, esmer [1]
ḳ. ṣıġır 11a/3
ḳaranlıḳ | karanlık
ḳ.+da [1]
17b/8
ḳaraŋuluḳ bk. ḳaraŋulük | karanlık
ḳ.+dan [1]
17b/6
ḳaraŋulük bk. ḳaraŋuluḳ | karanlık [1]
17b/5
ḳarar | Ar. tam ölçüsünde, ne az ne çok
ḳ.+ından [1]
27b/10
ḳaravaş bk. ḳaravuş | cariye, hizmetli [1]
16a/9
ḳaravuş bk. ḳaravaş | cariye, hizmetli [5]
8b/13, 15a/11, 15b/11, 21a/8, 22a/3
ḳ.+dur [1]
16a/7
[-6-]
ḳardaş bk. ḳarındaş | kardeş
ḳ.+ı [1]
35b/10
ḳarġa | karga [2]
8a/6, 47a/9
ḳ.+larla [1]
47a/10
ḳ+nıŋ [1]
47a/11
[-4-]
ḳarı | yaşlı, ihtiyar [5]
ḳ. ʿavret 8b/12, 22a/2, 22a/7, 22a/8, 44b/13
ḳarınca | karınca [3]
11a/12, 49b/1, 50a/1
ḳarındaş bk. ḳardaş | kardeş
ḳ.+ı [1]
61b/13
ḳ.+ından [2]
16a/7, 16a/8
ḳ.+ıyla [1]
32b/7
ḳ.+larından [1]
56b/6
[-5-]
ḳarındaşlıḳ | birlik, beraberlik
ḳ.+lar [1]

25a/8

ḳarışık | karışık [1]

7b/13

ḳarīb | yakın, yakın olan [1]

ḳ. kişi 29b/6

ḳarīne | Ar. karışık bir iş veya sorunun anlaşılmasına, çözümlenmesine yarayan durum, ipucu [1]

20b/10

ḳar(ı)n | karın

ḳ.+dan [1]

32a/13

ḳ.(Ø)+ın [1]

50a/12

ḳ.(Ø)+ında [1]

40b/12

[-2-]

ḳarşu | karşı [2]

7b/4, 59b/14

ḳ.+da [1]

8a/5

ḳaṣābluḳ | Ar.+Tr. kasaplık [1]

39b/5

ḳaṣıd | Ar. kasıt, niyet [1]

***ḳaṣıd it-** | yok etmek istemek, zarar vermek

57a/9

ḳaṣṣāb | Ar. kasap [5]

10b/12, 39b/4, 39b/6

bellü ḳ. 53b/4

belürsiz ḳ. 53b/5

ḳaş | Ar. kaş

ḳ.+ı [1]

32a/12

ḳat bk. ḳıt | kat, huzur, yan

ḳ.+ına [1]

60b/2

ḳatı | zor, sert, pek, ağır, şiddetli, çok [5]

45a/5

ḳ. ẖastelik 18a/1

ḳ. sefer 38b/4

***ḳatı ol-** | zor olmak, sert olmak

35a/12, 35b/1

ḳatılıḳ | güçlük, sertlik [2]

14b/4, 35a/12

ḳatır bk. ḳaṭır | katır [2]

10b/11, 37b/1

ḳaṭır bk. ḳatır | katır [6]

38b/3, 38b/5, 38b/6, 38b/8, 38b/9, 39a/3

ḳ.+a [2]

38b/3, 38b/4

ḳ.+ı [2]

37b/4, 38b/7

ḳ.+ıŋ [1]

ḳ.+ıŋ derisi 38b/10

[-11-]

kātib | Ar. bir kişinin yanında yazı yazmakla görevli kimse, yazan, yazıcı

k.+e [1]

3a/2

ḳatil | Ar. katleden, öldüren, katil [1]

60b/14

ḳavī | Ar. kuvvetli, sağlam [6]

32a/7

ḳ. ol- 18b/11, 22b/8, 23a/7, 54a/13, 55a/1

ḳav(i)m | Ar. aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu, budun

ḳ.(Ø)+i [2]

7a/4, 24b/11

ḳ.+lere [1]

43b/2

ḳ.+lerinden [1]

56b/7

ḳ.+lerine [1]

2b/7

[-5-]

ḳavli teʿālā | yüce Allah buyurur [3]

7a/1, 7a/4, 7a/8

ḳayd | Ar. kaygı

***ḳayd yi-** | dert çekmek, tasalanmak [1]

26a/7

ḳayġu | kaygı, tasa, endişe [5]

22a/1, 24b/2, 25b/2, 34b/11, 59a/8

ḳ.+dan [9]

21a/2, 22b/6, 23a/2, 25a/2, 26a/1, 27a/2, 28a/7, 29b/2, 34b/12

ḳ.+dur [1]

14b/4

ḳ.+lardan [6]

6b/13, 16b/5, 17a/10, 19b/6, 31b/2, 58b/2

***ḳayġuya düş- / şataş-** | gam çekmek, elem çekmek

ḳ.+ya [2]

ḳ.+ya düş- 33b/10

ḳ.+ya şataş- 59a/5

[-18-]

ḳayġulu | kaygısı olan, endişeli, tasalı [1]

29b/1

ḳayır | kum, kalın kum, çakıl [1]

19a/13

ḳaz- | kazmak

ḳ.-sa [1]

35a/10

ḳaz | kaz [2]

47b/8, 47b/9

ḳazan- | kazanmak

ḳ.-a [2]

56a/3, 58a/7

ḳ.-maḳdur [1]

25a/9

[-3-]

ḳazan | çok miktarda yemek pişirmeye veya bir şey kaynatmaya yarayan büyük, derin kap [2]

26b/6, 26b/7

ḳazanç | yarar, çıkar, kār [1]

24a/12

ḳazı- | kazımak

ḳ.-dır [2]

25a/2, 25a/3

kekli(k) | keklik [4]

47b/13, 48a/1, 48a/4

k. yavrısı 48a/5
k.(g)+i [1]
48a/2
[-5-]
kelām | Ar. söz, ifāde
k.+lar [1]
17b/13
kelebek | kelebek [3]
11a/11, 49b/1, 49b/5
keleci | söz, lakırtı [1]
yavuz k. 40a/13
k.+lerdür [1]
30a/7
[-2-]
kelidci | Far.+Tr. kilit yapan kimse [1]
53b/2
kendi bk. kendü | kendi [16]
5a/13, 16a/5, 18a/9, 18a/12, 24b/12, 28a/10, 30b/8, 31b/13, 32b/13, 33a/1, 59a/6, 60a/3, 61a/1, 61b/2
k. başı 24b/9
k. mālı 46b/11
k.+den [1]
42a/7
k.+nden [1]
49a/5
k.+ni [8]
26b/11, 26b/12, 27a/1, 34a/11, 34b/4, 35a/1, 36b/6, 39b/7
k.+niŋ [1]
35b/6
k.+sin [1]
36a/7
k.+sini [1]
37a/2
k.+yi [3]
17b/7, 61a/9, 61b/11
[-32-]
kendirci | kendir yetiştiren kimse [1]
52b/9
kendü bk. kendi | kendi [2]
4b/4, 34b/1
k.+si [1]
7a/11
k.+sin [1]
20b/5
k.+ye [1]
34b/3
k.+yi [3]
9b/1, 14a/11, 60a/4
[-8-]
kerāmet | Ar. ermiş kimselerin gösterdiklerine inanılan, doğaüstü, şaşkınlık uyandırıcı davranış veya durum [2]
13a/11, 29a/9
kerkes | Ar. akbaba [2]
46a/10, 46a/13
k.+den [1]
46b/1
k.+e [1]
46b/2
[-4-]
kerpiç | duvar örmekte kullanılmak için kalıplara dökülüp güneşte

kurutulmuş saman ve balçık karışımı ilkel tuğla [3]
19a/13, 19a/4, 8b/7
kes- | kesmek
k.-diler [1]
35b/6
k.-e [1]
24a/1
k.-erdi [3]
39b/9, 48b/12, 61a/8
k.-erler [2]
25a/1, 28b/8
k.-mek [9]
9a/9, 10b/4, 12a/3, 24b/6, 27a/6, 35b/4, 35b/11, 60a/8, 60a/13
k.-miş [1]
37a/9
k.-mişler [1]
24b/13
[-13-]
kesik | kesilmiş olan [1]
k. baş 24b/11
kesil- | kesilmek [5]
24b/9, 24b/10, 34b/2, 35b/8, 61a/9
ketḫüẕā | Far. kahya
k.+lar [1]
52b/5
k.+sı [1]
eviŋ k.+sı 21b/1
k.+ya [1]
21b/2
[-3-]
kevṣer | Ar. cennette bulunduğuna inanılan kutsal ırmak, havuz veya çeşme [1]
58a/13
ḳıl- | etmek, yapmak [1]
6b/9
ḳ.-a [16]
5b/7, 5b/9, 6a/12, 8a/11, 14a/11, 20a/5, 23b/4, 23b/5, 27b/3, 30b/10, 34a/3, 33a/13, 55a/11, 56b/10, 57b/11, 58b/9
ḳ.-alar [2]
25a/1, 33a/11
ḳ.-anıŋ [1]
55a/1
ḳ.-arlar [1]
12b/10
ḳ.-dıḳ [1]
13a/2
ḳ.-dıŋ [1]
2b/13
ḳ.-ıcı [1]
57b/1
ḳ.-ınur [2]
14a/13, 14b/10
ḳ.-maḳ [30]
3a/6, 5a/12, 7b/5, 8a/12, 9a/2, 9a/3, 9b/4, 11b/10, 12a/7, 13a/7, 13a/12, 14a/2, 20b/10, 22b/4, 22b/5, 22b/13, 23a/1, 27a/3, 31b/11, 32b/9, 33a/8, 33b/13, 34b/11, 39b/5, 54a/7,

55a/1, 59b/15, 61a/2, 61a/3
ḳ.-maḳdır [1]
35b/12
ḳ.-mayalar [2]
4b/6, 5a/8
ḳ.-mışdur [1]
3a/13
ḳ.-sa [1]
34a/2
ḳ.-sın [1]
36b/9
ḳ.-unur [1]
14b/3
ḳ.-up [4]
2a/4, 10a/8, 32b/3, 32b/6
ḳ.-ur [4]
20a/5, 23a/10, 28a/12, 45b/1
ḳ.-urdı [9]
19b/12, 22b/9, 22b/12, 23b/1, 45b/4, 58b/7, 58b/8, 59b/14, 61a/1
ḳ.-urlar [3]
5a/3, 14a/7, 54a/2
[-57-]

ḳıl | kıl [6]
10a/12, 17b/2, 34a/3, 61a/13, 6b/9, 8b/5
ḳ.+ı [2]
başı ḳ.+ı 18b/13
ḳoltuḳ ḳ.+ı 25a/11
ḳ.+ları [1]
19a/1
[-9-]

ḳılıç | kılıç [2]
33b/6, 60b/7

ḳır | beyazla az miktarda siyah karışmasından oluşan renk [1]
37b/12

ḳır- | kırmak
ḳ.-dılar [1]
39b/13

ḳışalıḳ | kısa olma durumu [1]
28a/2

ḳısra(ḳ) | dişi at [1]
38a/12
ḳ.(ġ)+ı [4]
38a/5, 38a/7, 38a/8, 38a/9
[-5-]

ḳıt | kat, huzur
ḳ.+ında [7]
6b/3, 6b/5, 6b/6, 17a/4, 55b/5, 55b/6, 58a/11
ḳ.+ındaġılar [1]
15a/8
[-8-]

ḳıtlıḳ | kıt olma durumu, ihtiyaca yetmeyecek kadar azlık, az ve zor bulunma [2]
40b/1, 42b/12

ḳıyāmet | Ar. dünyanın sonu, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü [8]
23a/12, 56a/11, 56b/4, 56b/11, 57a/4, 57a/7, 57b/9
ḳ.+de [1]
56a/8
[-9-]

ḳıymetsiz | Ar.+Tr. değersiz, kıymetsiz [1]
58a/11
ḳız | kız [10]
16a/8, 25a/5, 25a/11, 25b/5, 31b/6, 38a/7, 47b/2, 48a/2
ḳ. al- 41a/1
ḳ. oġlan 48a/12
ḳ.+a [1]
17a/13
ḳ.+cağızlar [3]
9a/1, 22a/3, 22b/3
ḳ.+dan [1]
35b/11
ḳ.+dur [1]
15a/12
ḳ.+ı [2]
15b/3, 61b/4
ḳ.+ın [1]
38b/6
ḳ.+ıŋ [1]
33a/3
ḳ.+ıyla [1]
33a/1
[-21-]
ḳızıl | kızıl renk [9]
38b/7
ḳ. altun 29b/4
ḳ. giyesi 26a/12
ḳ. ḳar 7b/12
ḳ. ṭon 32a/7
ḳ. ṭonlar 9a/8, 24b/6
ḳ. ṭonlu 24b/8
ḳ. tut 29b/3
ḳızlıḳ | kıtlık, pahalılık, kurak giden yıl [3]
60b/10, 60b/13
ḳ. bul- 21a/11
ḳızlı(ḳ) | cinsel ilişkide bulunmamış bayanın durumu, erdenlik, bakirlik, bekāret
ḳ.(ġ)+ın [1]
ḳ.+ın al- 33a/3
ki | Far. (bağlaç) ki [36]
2a/12, 2a/2, 2b/5, 3a/11, 3a/3, 3b/12, 3b/8, 4a/13, 4a/2, 4a/4, 4b/2, 4b/4, 5a/13, 5a/9, 5b/8, 6b/11, 6b/8, 8a/11, 13a/7, 18b/2, 24b/9, 32a/12, 32a/13, 36a/9, 37a/11, 52a/9, 59a/2
anıŋçun‿ki 5a/2
bil‿ki 2b/8, 12b/4
görse‿ki 61a/5
itdim‿ki 13a/3
kim‿ki 35b/6
kişi‿ki 2b/9
şöyledür‿ki 30b/4
vaḳıt‿ki 3a/4
kiçi | keçi [5]
10b/13, 40a/2, 40a/14, 40b/6, 40b/8
k.+den [1]
40b/3
k.+ler [1]
40b/1
k.+si [1]

40a/14
[-8-]
kihter | Far. yaşça en küçük olan [1]
15b/9
kilid | Far. kilit [4]
9a/10, 26a/2, 26a/7, 60b/12
k.+i [1]
ağaç ḳapu k.+i 25b/6
[-5-]
kilīsā | Far. hristiyanların ibadet etmek için toplandıkları yer [3]
26b/2, 59b/14, 59b/9
k.+[ya] [1]
12a/1
[-4-]
kim | (bağlaç) ki [213]
1b/9, 2a/8, 3b/1, 3b/4, 6b/12, 6b/8, 7a/11, 7a/12, 7a/2, 7a/6, 7b/1, 7b/2, 7b/4, 7b/6, 7b/9, 8a/11, 8a/2, 8a/3, 8a/5, 8a/9, 9b/13, 11b/6, 12a/8, 12b/2, 12b/8, 12b/9, 13a/13, 13b/2, 13b/9, 14a/10, 14a/12, 14a/2, 14a/9, 14b/2, 14b/5, 14b/7, 14b/8, 14b/11, 15a/2, 15a/5, 15a/7, 15a/12, 15b/11, 16a/1, 16a/2, 16a/3, 16b/7, 16b/9, 17a/9, 17b/5, 17b/9, 17b/11, 18a/10, 18a/11, 18a/6, 18a/8, 18b/11, 18b/13, 18b/4, 19a/7, 19b/1, 19b/9, 20a/4, 20a/5, 20a/6, 20b/11, 20b/12, 20b/4, 20b/5, 21a/4, 21b/13, 21b/4, 22a/5, 23a/9, 24a/13, 24b/7, 25a/1, 25a/13, 25a/2, 25a/6, 25b/8, 25b/11, 27a/1, 27a/11, 27b/5, 28a/11, 28a/3, 30a/4, 30a/11, 30a/13, 31b/1, 31b/10, 32b/4, 32b/12, 32b/8, 33a/1, 33a/10, 33a/11, 33a/3, 33b/9, 34a/10, 34a/12, 34b/2, 34b/6, 35a/10, 35a/2, 35a/5, 35a/9, 35b/7, 35b/9, 36a/2, 36a/7, 36a/8, 36b/13, 36b/6, 37a/3, 37a/4, 37a/7, 37a/8, 37a/9, 37b/1, 37b/11, 37b/2, 37b/4, 37b/5, 37b/8, 38a/10, 38a/11, 39b/1, 39b/11, 39b/13, 39b/3, 39b/9, 41a/4, 41a/7, 41a/9, 42a/13, 42a/2, 42a/3, 42b/10, 42b/12, 42b/3, 42b/9, 43a/8, 43b/12, 44a/8, 45a/4, 45a/6, 45a/7, 45b/1, 45b/12, 45b/2, 45b/5, 45b/8, 45b/9, 46a/5, 46b/10, 46b/7, 47b/3, 49a/1, 49a/3, 49a/5, 49b/2, 49b/8, 50a/6, 51a/9, 52a/8, 53a/3, 53b/10, 53b/13, 54a/1, 58b/12, 58b/6, 59a/4, 60a/8, 60b/1, 60b/5, 60b/7, 61a/10
bil‿kim 3a/8
gördi‿kim 53b/12
görse‿kim 13b/13, 16b/11, 16b/13, 17a/2, 17a/4, 17a/8, 18b/8, 19a/2, 19a/12, 19b/12, 21a/1, 21a/7, 22b/8, 23a/13,

24b/11, 27a/10, 29a/10, 32b/11, 32b/7, 36b/2
ḳaçan‿kim 62a/2
iytdi‿kim 12b/10, 13a/2
ne‿kim 4a/5, 4b/4
nesne‿kim 36a/12, 40b/12
ṭutsun‿kim 30b/1
kim | (zamir) kim [1]
kim‿ki 35b/6
kimi | birtakımı, bazısı, kimisi [2]
21a/6
borcunuŋ k. 21a/6
kimse | kimse [2]
2a/12, 54a/10
büyük k. 49a/8
k.+ler [1]
4b/7
k.+ye [2]
36b/4, 36b/7
[-5-]
kireç | Far. kireç [3]
19a/13, 19a/4, 8b/7
kişi | kişi [58]
6b/1, 8a/5, 8a/7, 12b/9, 12b/11, 13a/9, 13b/12, 14b/5, 15b/4, 18a/12, 24b/7, 24b/13, 26b/3, 30b/5, 32a/2, 34b/3, 35b/5, 36b/11, 41a/10, 49a/2, 49a/12, 58b/8
āḫret ġuṣṣasın bilür k. 58a/10
ʿāḳıl k. 2b/9
ʿālim ve çoḳ bilür k. 48a/10
büyük k. 26b/7
fiʿillü k. 48a/13
ḫaber irişdirici k. 52b/11
ḫayırlı k. 43a/9
ikinci bir k. 7a/2
ḳarīb k. 29b/6
ḳorḳusuz k. 48b/1
murād virici k. 52b/10
ol‿kişi 4a/2, 14a/1, 16a/2, 23a/12, 25a/2, 32b/11, 39a/2, 39a/3, 61a/8
ṣāliḥ k. 27a/1, 44a/3, 50b/9
sözi giçer k. 53a/12
temīz k. 57b/3
ṭoġrı sözli k. 52b/9
ṭoġrı sözlü k. 53b/2
üçünci bir k. 7a/5
vefāsız k. 47a/13
yavuz k. 40b/13, 43a/13
żaʿīf k. 49b/5, 49b/6
zeyrek k. 29b/11
ziyānkār k. 53a/9
k.+den [11]
16b/12, 17a/6, 21a/9, 35b/3, 40a/13, 41a/6, 43a/11, 44b/12, 46b/5, 49b/12, 51a/1
k.+dir [1]
47b/8
k.+dür [1]
29a/6
k.+ler [13]
53a/4
ʿālim ve faḳīh k.+ler 53b/4

aṣṣısız ve uṣūlsüz k.+ler 30a/10
ġavġa ehli k.+ler 49b/7
ḥarīṣ k.+ler 53a/6
herze k.+ler 53a/7
himmetsiz k.+ler 51a/6
il isteyici k.+ler 53a/13
mīrāṣ ṭaleb idici k.+ler 52b/1, 53a/2
ol‿kişiler 8a/9
pārsā k.+ler 53a/1
yalancı k.+ler 52b/13
k.+lerdir [1]
47a/6
k.+lerdür [3]
46a/3, 53b/5, 53b/7
k.+lere [2]
29a/6, 32b/8
k.+leriŋ [1]
bir dürlü k.+leriŋ 6b/2
k.+niŋ [23]
4a/13, 7a/4, 35b/7, 39b/8, 61a/9, 61b/12
ʿazīz k.+niŋ 37a/12
ol‿k.+niŋ 7a/7, 16a/5, 18b/12, 25a/13, 29a/8, 32a/12, 33a/3, 37b/9, 39b/9, 41a/8, 47b/4, 51b/6, 61a/14, 61b/14
ulu k.+niŋ 38b/6
k.+si [2]
menfaʿatlü k.+si 28b/8
ulu k.+si 28b/7
k.+ye [23]
3b/3, 3b/4, 13a/3, 16a/4, 39b/11, 62a/1
fulān k.+ye 4a/1, 4a/5
menfaʿatlü k.+ye 17a/5
ol‿kişiye 3b/6, 13a/4, 19a/1, 24b/13, 25a/3, 25a/7, 27b/2, 32b/5, 42b/8, 45a/11, 48b/10, 59b/4
ulu k.+ye 28b/9, 38a/12
k.+yi [3]
42a/4
derv̄iş k.+yi 28a/12
ṣayru k.+yi 28a/13
k.+yle [10]
38b/1, 38b/2, 42a/7, 43a/10, 44a/9, 48b/11, 49a/6, 51a/4, 51b/11, 61b/14
kişinic | Far. kişniş [1]
30a/10
kitāb | Ar. kitap [4]
3a/8, 9a/6, 24a/7, 62a/5
k.+a [1]
62a/2
k.+dan [1]
2a/2
k.+ı [1]
taʿbīr k.+ı 1b/8
k.+ıŋ [2]
62a/4
k.+ıŋ bābları 2b/11
k.+lar [1]
57a/11
[-163-]
ḳo- | koymak, bırakmak, terk etmek

ḳ.-muş [1]

35b/10

ḳ.-ya [2]

23a/6, 56b/5

[-3-]

ḳoca | ihtiyar [6]

8b/12, 22a/2, 22a/8, 24b/2, 27a/12, 36a/4

ḳoç | damızlık erkek koyun [5]

12a/6, 25a/1, 40a/10, 40a/12, 60b/2

ḳ.+a [1]

40a/12

[-6-]

ḳoḳu | koku

ḳ.+lar [3]

8b/11, 21b/3, 21b/5

ḳoḳulu | kokusu olan, kokulu [3]

ḫoş ḳ. nesneler 21b/5, 21b/7

yavan ḳ. nesneler 21b/13

ḳoltuḳ | koltuk, kolun gövde ile birleştiği yer [1]

ḳ. ḳılı 25a/11

ḳomşu | komşu [1]

57b/13

ḳ.+su [1]

55b/8

[-2-]

ḳop- | kalkmak, ayrılmak, çıkmak, gitmek [1]

ḳ.-a

ṣıfatında ḳ.-a 55b/7

ḳopuz | ozanların çaldığı telli Türk sazı [1]

10b/5

ḳorḳ- | kormak

ḳ.-ardı [1]

17a/1

ḳ.-a [1]

57a/10

[-2-]

ḳorḳu | bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü [6]

11a/10, 44b/12, 46b/5, 48b/7, 48b/8

ʿaẓīm ḳ. 7b/2

ḳ.+dan [1]

17b/10

ḳ.+dur [1]

21a/2

ḳ.+lardan [1]

19a/12

ḳ.+sından [1]

56a/11

ḳ.+ya [1]

45a/5

[-11-]

ḳorḳulu | korku veren, korkutan [2]

ḳ. düş 4a/1

ḳ. işe düş- 19a/11

ḳorḳusuz | korkusu olmayan, yürekli, gözü pek, pervasız [1]

ḳ. kişi 48a/13

ḳov- | kovmak

ḳ.-a [1]

43b/8

ḳ.-up [1]

43b/7

[-2-]

ḳoy- | koymak

ḳ.-maḳ [2]

10b/8, 36a/10

ḳoyun | koyun [9]

10b/13, 12a/5, 40a/1, 40a/2, 40a/5, 40b/8, 40b/12, 60b/6, 61a/7

ḳ.+a [1]

40a/3

ḳ.+ı [2]

40a/4, 40a/8

ḳ.+lara [2]

7b/7, 40a/10

ḳ.+uŋ [2]

40a/4, 40a/7

[-16-]

kömür | kömür [3]

9a/13, 26b/6, 26b/8

köşk | Far. bahçe içinde yapılmış süslü ev, kasır [2]

8b/9, 20a/12

k.+de [1]

20b/5

k.+i [1]

20b/8

[-2-]

ḳubbe | Ar. yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, kümbet [1]

26b/2

ḳuç- | kucaklamak

ḳ.-dı [1]

35a/7

ḳ.-maḳ [1]

10a/7

ḳ.-mek [1]

32b/3

[-3-]

ḳul | köle [12]

5a/4, 13b/6, 15a/11, 15b/11, 21a/8, 22a/9, 40a/6, 42b/13, 43a/4, 55a/6

ḳ. ḳaravuş 8b/13, 22a/3

ḳ.+a [1]

29b/1

ḳ.+ları [1]

47b/11

ḳ.+larıdur [1]

13b/9

[-15-]

ḳula | gövdenin sarı veya kirli sarı renkte, yele, kuyruk ve bacağın alt kısmındaki kılların koyu renkte olduğu at donu [1]

37b/13

ḳula(ḳ) | kulak [2]

12a/12, 25a/4

ḳ.(ġ)+ı [1]

61a/9

[-3-]

ḳulluḳcı | hizmetkar, cariye [1]

60a/12

ḳ.+ları [1]

26a/6
[-2-]
ḳum | kum [2]
19a/5, 8b/6
ḳumāş | Ar. pamuk, yün, ipek vb.nden makinede dokunmuş her türlü dokuma [1]
12a/2
ḳ.+ların [1]
60a/6
[-2-]
ḳumla- | yavrulamak
ḳ.-sa [1]
38a/8
ḳumru | Far. kumru kuşu [1]
48a/8
ḳurān | Ar. Kur'an-ı Kerim [3]
11b/8, 54b/6, 54b/13
ḳ.+da [3]
6b/12, 45b/1, 59a/10
[-6-]
ḳurbaġa | kurbağa [5]
11a/13, 50a/4, 50b/6, 50b/8, 50b/10
ḳ.+lar [2]
50b/11, 50b/7
[-7-]
ḳurbān | Ar. dinin buyruğunu veya bir adağı yerine getirmek için kesilen hayvan [1]
ḳ. eyle- 40a/5
ḳurd bk. ḳurt | kurt [2]
45a/3
ḳ. eti 45a/4
ḳ.+uŋ [1]
45a/4
[-3-]
ḳurı- | kurumak [2]
ḳ.-mış
25a/13, 28b/10
ḳurıl- | hazırlanmak
ḳ.-a [1]
15a/9
ḳurşın bk. ḳurşun | yumuşak ve bükülgen, mavimtırak esmer renkte bir element [1]
10a/4
ḳurşun bk. ḳurşın | yumuşak ve bükülgen, mavimtırak esmer renkte bir element [2]
31a/6, 31b/6
ḳurt bk. ḳurd | kurt [4]
8a/3, 11a/6, 39b/2, 44a/6
ḳurtıl- bk. ḳurtul- | kurtulmak
ḳ.-a [4]
16b/5, 29b/2, 40a/6, 57b/5
ḳurtul- bk. ḳurtıl- | kurtulmak
ḳ.-a [10]
16b/9, 17b/7, 17a/10, 19a/13, 21a/2, 21a/4, 27b/3, 28a/7, 35a/4, 58a/12
ḳ.-maḳ [4]
19b/6, 22b/7, 23a/3, 26a/1
ḳ.-up [2]
31b/2, 61b/8
[-16-]

ḳuru | kuru [1]
ḳ. ırmaḳ 16b/3
ḳ.+sı [1]
29b/10
[-2-]
ḳuş- | kusmak
ḳ.-maḳ [2]
10a/2, 30b/10
ḳ.-mek [1]
30b/4
[-3-]
ḳuş | kuş [3]
34b/8, 36b/12, 48b/3
ḳ.+ı [2]
hüma ḳ.+ı 47a/3
ṭūṭī ḳ.+ı 48a/6
ḳ.+lar [5]
10b/9, 11a/8, 37a/6, 37a/8, 46a/8
ḳ.+ları [2]
47b/11
ṣu ḳ.+ları 47a/5
[-13-]
ḳuşaḳ | bele sarılan uzun ve enli kumaş [1]
32a/8
ḳuvvet | Ar. güç, takat, kudret [5]
14a/9, 19b/7, 20a/2, 25a/10, 26a/2
ḳ.+i [1]
42b/4
ḳ.+le [1]
57b/1
[-7-]
ḳuvvetlen- | Ar.+Tr. güç kazanmak, direnci veya gücü artmak
ḳ.-e [1]
54b/4
ḳuvvetlı(ḳ) | Ar.+Tr. kuvvetlilik, güçlülük
ḳ.(ġ)+ıdır [1]
53a/4
ḳuvvetlü | Ar.+Tr. gücü çok olan, güçlü [4]
57b/3
dīni ḳ. 7b/3, 25b/3
īmānı ḳ. 35b/8
ḳuyru(ḳ) | hayvanların çoğunda, gövdenin sonunda bulunan, omurganın uzantısı olan uzun ve esnek organ
ḳ.(ġ)+ı [1]
37b/5
ḳuyruġı öri | akrep [4]
51a/8, 52a/1, 52a/3
ḳuyruḳsuz | kuyruğu olmayan [1]
37b/7
ḳuyu | kuyu
ḳ.+ya [2]
7a/13, 59b/2
ḳuyumcı | sarraf, mücevherci, cevahirci [1]
53b/3
ḳuzġun | kuzgun kuşu, karakarga [1]
37a/12
ḳuzı bk. ḳuzu | koyun yavrusu [2]
10a/12, 40b/4

ḳuzu bk. ḳuzı | koyun yavrusu [3]

10b/13, 34a/4, 40a/1

ḳ.+nuŋ [1]

40b/5

ḳ.+yı [1]

40a/9

[-5-]

ḳuzula- | koyun yavrulamak [1]

ḳ.-dı

40a/8

küfür | Ar. Tanrı'nın varlığı ve birliği gibi dinin temellerinden sayılan inançları inkār etme [3]

17b/5, 23a/10, 33a/9

kükre- | bağırmak [1]

k.-se

39b/1

kül | yanan şeylerden artakalan toz madde [3]

9a/13, 26b/6, 26b/8

kürsī | Ar. kalabalığa karşı konuşma yapanların önünde bulunan yüksekçe yer [6]

8b/1, 9a/10, 13a/9, 25b/6, 25b/10, 25b/12

L

lā-cerem | Ar. şüphesiz, besbelli [1]

3a/4

laf | Far. söz, lakırtı [1]

l. söyleyici 53a/11

laʿl | Ar. parlak kırmızı renkte değerli bir taş [1]

l.-i cevāhir 31a/5

laṭīf | Ar. yumuşak, hoş, ince bir güzelliği olan [3]

47b/8, 53b/11

l. ṭabʿi ol- 28b/13

l.+dür [1]

36a/2

[-4-]

laṭīfe | Ar. şaka [1]

l. ʿavret 45a/7

lāyıḳ | Ar. nitelikleri, özü, hareketleri, davranışlarıyla bir şeyi elde etmeye hak kazanmış olan [8]

17a/11, 26b/3, 38b/5, 41b/2, 44b/6, 44b/7

taŋrıya l. ʿamel 50b/6

lāzım | Ar. gerek, gerekli

l.+dur [1]

42a/4

lebbeyk | Ar. ihrama girenlerin lebbeyk şeklinde başlayan zikir cümlelerini söylemesi [1]

23a/2

levḥi maḥfūż | Ar. Allah'ın takdir ettiği, olmuş ve olacak bütün şeylerin üzerinde yazılı bulunduğu kabul edilen levha [1]

m.+a

3a/13

limon | Rum. limon [1]

29a/9

M

maġfiret | Ar. Allah'ın lütuf ve merhamet ederek kullarının

günahlarını affetmesi, bağışlaması, yarlıgama [1]
22b/1
maġfūr | Ar. Allah'ın mağfiretine kavuşmuş, günahı affolunmuş [1]
13b/7
maḥalle | Ar. bir şehrin bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri
m.+de [1]
18b/8
maḥbere | Ar. mürekkep hokkası, divit [2]
24a/5, 24b/3
maḥbūbe | Ar. sevilen kadın, kadın sevgili, māşūka [1]
47a/7
maḥrūm | Ar. İyi ve güzel bir şeyden hissesi, payı olmayan, yoksun olan, istediğini elde edemeyen, nasipsiz [2]
49a/2, 56b/8
maḳām | Ar. mevki, kat, yer
m.+ına [1]
15b/6
maḳṣūd | Ar. istenen, niyet edilen, güdülen, amaçlanan
m.+ı [1]
m.+ı ḥāṣıl ol- 27b/6
m.+ına [2]
m.+ına iriş- 17a/13, 49b/4
[-3-]
māl | Ar. mal, varlık [95]
19a/10, 22b/12, 25a/9, 25b/4, 27a/10, 27b/4, 27b/10, 27b/11, 28b/12, 28b/9, 30a/6, 30b/2, 31a/2, 31a/3, 32a/11, 39a/1, 39a/4, 41a/8, 41a/11, 41a/12, 41b/5, 42a/5, 43a/3, 43a/6, 44b/9, 45a/3, 45b/4, 46b/10, 47b/5, 48b/2, 49b/9, 51a/7, 52a/12, 53a/10, 55a/11, 59b/3, 61a/3
çoḳ m. 28a/9, 36b/13, 41b/6, 43b/1, 44b/1, 51b/8
eyü m. 30b/13
ḥarām m. 16b/11, 17b/8, 18a/8, 18b/1, 26b/8, 28a/8, 28a/11, 29a/1, 29b/5, 30a/12, 30b/6, 30b/8, 30b/12, 39a/9, 43a/11, 43b/3, 44a/1, 48b/5
ḥelāl m. 16b/2, 16b/4, 16b/10, 19b/4, 21b/6, 24a/6, 24a/7, 28a/6, 28b/1, 29a/5, 29b/3, 29b/6, 29b/7, 29b/8, 30a/1, 30b/5, 31a/11, 31a/12, 33b/4, 40a/2, 40b/11, 40b/3, 40b/12, 41a/4, 48b/4, 49b/11, 50a/2, 50a/7, 50a/9, 55b/4
m. artuḳlıġı 19a/3
m. is+si 18b/3
m.+a [9]
12b/3, 13b/12, 19b/1, 38b/10, 39a/8, 46a/12, 47a/4, 47a/5, 52b/5
m.+dur [1]
25a/5

m.+ı [11]
13b/3, 18a/9, 31a/1, 32a/12, 32b/1, 34a/3, 38a/10, 38b/9, 46b/11, 61a/11, 61a/14
m.+ın [5]
17b/11, 31b/1, 42b/5, 48b/13, 52a/3
m.+ına [1]
39b/12
m.+ından [3]
50b/4, 51a/13, 61b/10
m.+ını [2]
39b/8, 39b/9
[-127-]

māllu | Ar.+Tr. mal sahibi olan, mallı [3]
20b/2
m. ʿavret 20b/1, 38a/6

maʿlūm | Ar. bilinen, belli
m.+dur [1]
3a/3

maʿmūr | Ar. bakımlı, imar edilmiş, mamur [2]
21b/2, 37b/9

manṣūb | Ar. bir makama, bir mevkiye getirilmiş, memur olarak tayin edilmiş, memuriyette bulunan [3]
16b/12, 47a/1
m. ehli 27a/13

maʿrūf | Ar. I. bilinen, tanınan [2]
m. ol- 37b/11, 38a/3
II. şeriatın emrettiği, uygun gördüğü [1]
emr-i m. 57a/11

masḫara | Ar. Şerefsiz, onursuz, haysiyetsiz, rezil [1]
6b/5

maʿṣiyet | Ar. günah, asilik, isyankarlık [2]
59a/8, 59b/7
m.+den [1]
4a/3
[-3-]

maymūn | Ar. maymunu [6]
11a/5, 43a/7, 46a/2, 46a/5, 46a/6, 49a/11
m.+a [2]
46a/3, 61a/4
[-8-]

mażarrat | Ar. zarar
m.+ı [1]
40a/5
***mażarrat yitiş- / iriş-** | zarar gelmek, kötülük gelmek [2]
m. yitiş- 41a/7
m. iriş- 47a/10
[-3-]

maʿzūl | Ar. azledilmiş, görevden alınmış [7]
42b/9
m. ol- 33b/10, 34a/1, 42b/3, 59a/15, 59b/13, 61a/4

maʿzūlluḳ | Ar.+Tr. görevden alınmak, azledilmek
m.+dur [1]
27b/1

meṣelā | Ar. misal olarak, örnek olarak [1]

52b/5

meded | Ar. yardım, imdat [1]

6a/9

meger | Far. fakat, ancak, yalnız [2]

16a/3, 21b/13

mehter | Far. en büyük [1]

15b/9

mek(i)r | Ar. hile, aldatma [7]

20b/13, 22a/5, 31a/3, 60b/6

m. iriş- 43b/11

m.(Ø)+inden [3]

58b/2, 58b/3, 58b/4

***mekir eyle- / ḳıl-** | hile yapmak, aldatmak

m. ḳıl- 33a/10

m. eyle- 45a/1

[-10-]

melālet | Ar. bıkma, usanma

m.+e [1]

36a/8

melāmet | Ar. azarlama, kınama, yerme, ayıplama [2]

39a/6, 60a/4

mekü'r-rüʾyā | Ar. rüya meleği [1]

3b/1

m.+ya [3]

3b/6, 3b/13, 4a/4

[-4-]

meliklik | Ar.+Tr. melik olma durumu, hükümdarlık [1]

56a/10

memleket | Ar. bir devletin, bir hükümdarın yönetimi altında bulunan yer, ülke [2]

m. is+si 37b/2, 46a/11

menāre | Ar. minare [1]

61b/4

menfaʿat | Ar. fayda, yarar, çıkar [18]

19a/10, 24b/3, 27b/4, 27b/10, 28b/9, 28b/12, 41b/5, 41b/6, 45b/9, 46b/10, 48b/2, 50a/10, 51b/8

m. bul- 21a/10, 27a/2, 42a/10, 59b/2

m. deg- 17a/6

m.+dir [1]

41a/12

m.+dür [1]

41b/7

m.+i [1]

ḫalāyıḳıŋ m.+i 22b/1

m.+ler [1]

42b/8

[-22-]

menfaʿatlü | Ar.+Tr. faydalı, yararlı [3]

17a/5, 28b/7

m. iş 31b/7

menfaʿatsiz | Ar.+Tr. faydasız, yarasız [1]

m. iş 14b/3

mensūb | Ar. bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili

m+dur [1]

16a/2

menşūr | Ar. bir kimseye vezirlik, müşirlik, beylerbeylik vb. bir rütbenin verildiğini gösteren padişah fermanı [3]

24a/5, 9a/7, 24a/10

mercān | Ar. mercan, süs eşyaları yapımında kullanılan madde [1]

31a/8

mercimek | Far. mercimek [1]

29b/9

merg | Far. ölüm, vefat, [1]

18a/3

mertebe | Ar. mertebe, rütbe [8]

25a/6, 26a/3, 26a/4, 26b/5, 32a/10, 37b/3

artıḳ m. 30a/4

ziyān m. 25b/10

m.+si [3]

29a/11

m.+si art- 31a/9, 43a/1

m.+sinden [2]

25b/9, 31b/13

m.+ye [12]

m.+ye ir- 19b/3, 37a/3

m.+ye iriş- 14b/13, 19a/8, 20b/4, 20b/12, 32a/1, 32b/1, 32b/11, 41b/3, 41b/11, 58b/7

[-25-]

merve | Ar. Mekke'de bir dağ ve mevki [1]

23a/13

m.+ye [1]

23b/2

[-2-]

mescid | Ar. genellikle minaresiz, küçük cami [2]

8b/8, 61b/4

m.+e [1]

20a/6

m.+in [1]

20a/1

m.+inde [1]

20a/4

[-5-]

mestānlı(ḳ) | Far.+Tr. sarhoşluk, kendinden geçmişlik

m.(ġ)+ı [1]

m.+ı tamām ol- 23b/1

mestūr | Ar. örtülü, kapalı, gizli, saklı [1]

8a/8

meşʿale | Ar. ucunda alev çıkarabilen yanıcı bir madde bulunan, aydınlatmaya yarayan değnek [1]

17b/9

meşʿarü'l-ḥarām | Ar. hacı olmadan önce Kabe'de ziyaret edilecek yer

m.+da [1]

23a/5

meyl | Ar. eğilim, istek meyil

***meyl eyle-** | meyletmek, istemek [1]

33a/9

mezar | Ar. ölünün gömülü olduğu yer, gömüt, kabir, sin, makber [1]

35a/10

m.+a [1]

35a/11

[-2-]

mıṭbaḫ bk. muṭbaḫ | Ar. yemek pişirilen yer, aş damı [1]

8b/10

miḥāl | Ar. azap [1]

m. söz 50a/11

minā | Ar. Mekke yakınında bazı hac merasiminin icra edildiği yer [1]

23a/6

minber | Ar. camilerde hutbe okunan merdivenli, yüksekçe yer [3]

8b/8, 20a/8, 20a/10

m.+e [1]

20a/7

[-4-]

mīrāṣ | Ar. birine, ölen bir yakınından kalan mal mülk, para veya servet, kalıt, bırakıt, tereke [5]

24a/6, 31a/7, 32a/10, 52b/1, 53a/2

misk | Ar. Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde [1]

8b/11

muʿabbir | Ar. rüya tabir eden, düş yoran kimse [1]

20b/9

m.+e [1]

5a/9

m.+ler [5]

25b/11, 28a/11, 32a/12, 35a/8, 60b/2

m.+lere [1]

13a/7

m.+leri [1]

1b/7

[-9-]

muʿaddilī | Ar. eşdeğer, denk[1]

5a/1

muʿayyen | Ar. belli, belirli, belirlenmiş, kararlaştırılmış [1]

2b/13

muḫālif | Ar. karşı çıkan, karşı koyan [2]

m. düşler 3a/4, 4a/14

muḫāṭara | Ar. tehlike, korku, zarar [1]

16a/4

muḥkem | Ar. sağlam, kuvvetli, dayanıklı [2]

22b/10, 56a/1

muḥtāc | Ar. ihtiyaç sahibi [1]

56b/1

muḫtaṣar | Ar. kısaltılmış, özetlenmiş [2]

1b/9, 62a/1

m.+ı [1]

2a/2

[-3-]

muḥterem | Ar. saygın, saygıdeğer [2]

14b/6, 58a/6

muḥtesib | Ar. İslam şehirlerinde çarşı ve pazar esnafını din kurallarına göre denetleyen görevli, belediye memuru

[1]

9a/5

m.+iŋ [1]

24a/3

m.+lere [1]

32a/5

[-3-]

mūnis | Ar. cana yakın, uysal, sevimli [1]

52b/7

murād | Ar. istek, arzu, dilek [1]

m. vir- 52b/10

m.+ı [7]

m.+ı ḥāṣıl ol- 19b/11, 23a/3, 39a/4, 44b/7, 44b/8, 50a/3, 58a/9

m.+ın [2]

31a/4

m.+ın gör- 27b/12

m.+ına [3]

m.+ına iriş- 46b/3

m.+ına vāṣıl ol- 33a/4

m.+ına yitiş- 40a/3

m.+larına [1]

m.+larına iriş- 27b/6

***murād bul-** | muradına ermek [2]

34b/9, 35a/1

m.+ın [3]

16b/1, 56b/3, 61a/1

***murād al-** | dileğine kavuşmak [1]

40a/7

m.+ın [1]

61a/13

[-21-]

muṣāḥabet | Ar. karşılıklı konuşma, görüşme, sohbet [1]

39b/4

muṣannif | Ar. kitap telif eden kimse, yazar, müellif

m.+e [1]

3a/2

muṣḥaf | Ar. Kur'an-ı Kerim [4]

9a/6, 24a/6, 54a/7

m.-ı şerīf 24a/4

muṣībet Ar. insanın başına ansızın gelen bela, felaket, dert, sıkıntı [14]

19a/1, 25b/2, 28b/9, 32a/6, 34b/8, 40a/9, 61a/5, 61b/13

m. iriş- 25a/7, 32b/13, 33b/13, 40b/4, 41a/5

m. işle- 37b/10

m.+dür [1]

26b/9

m.+e [1]

m.+e ṣataş- 18a/13

[-16-]

muṭbaḫ bk. mıṭbaḫ | Ar. mutfak [1]

20a/13

muʿteber | Ar. saygı gören, inanılır, güvenilir, ìtimat edilir [2]

2a/2, 37a/10

muṭīʿ | Ar. uyan, itaat eden, boyun eğen, tabi olan [1]

41b/2

muvāfıḳ | Ar. uygun [3]
48a/1, 55a/8
m. yār 60a/10

mübārek | Ar. uğurlu, hayırlı [3]
6b/9
m. ol- 8a/4
m. sefer 27b/3

mübtelā | Ar. tutkun, tutulmuş
***mübtelā ol-** | yakalanmak, tutulmak [1]
61b/10

mücerred | Ar. evlenmemiş bekar erkek [1]
15b/13

müʾezzin | Ar. namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuyan din görevlisi, ezancı [4]
7b/1, 9a/5, 23b/9, 44a/5
m.+[den]
47b/13
[-5-]

müʾezzinlıḳ | Ar.+Tr. müezzin olma durumu
m.+dur [1]
15a/4

müfāraḳat | Ar. ayrılma, uzaklaşma [1]
35a/9

müfsid | Ar. fesat sokan, işleri bozan [1]
15a/11

mühlet | Ar. tanınan süre, vade [1]
2a/1

mühür | Far. imza, damga [1]
32b/1

müʾmin | Ar. inanan, inançlı, imanlı, mutekit
m.+ler [1]
55b/11

münāfıḳ | Ar. iki yüzlü, nifak sokucu
m.+dur [2]
25b/13, 43b/6
m.+lar [1]
28b/10
[-3-]

münāfıḳa | Ar. iki yüzlü, nifak sokucu [1]
43b/6

münāre | Ar. camilerde müezzinin ezan okuduğu, sela verdiği, şerefesi olan, çoğunlukla taştan, yüksek ve ince yapı [1]
20a/10
m.+ye [2]
20a/7, 20a/9
[-3-]

münāzaʿa | Ar. İki taraf arasındaki kavga, düşmanlık [1]
31b/5

mürekkeb | Ar. yazı yazmak, desen çizmek veya basmak için kullanılan, türlü renklerde sıvı madde [5]
9a/7, 24a/5, 24a/11, 24a/13, 24b/2

mürsel | Ar. peygamber, resul
m.+dür [1]

2b/7

müslimān | Ar.+Far. İslam dininden olan kimse [3]

13b/4, 60a/2, 60a/3

m.+lar [1]

m.+lar düşi 12b/4

m.+lara [1]

17b/4

[-5-]

müslümānlıḳ | Ar.+Far.+Tr. Müslüman olma durumu [1]

18a/5

müşkil | Ar. güç, zor, çetin [1]

m. işler 28a/4

müteferriḳa | Ar. çeşitli, muhtelif [4]

m. düşler 12a/4, 60a/14

m. suʾāller 12a/4, 60a/14

müʾvekkel | Ar. vekil tayin edilen, kendisine vekalet verilen

***müʾvekkel ḳıl-** | vekil tayin etmek [1]

3a/13

müzekkī | Ar. aklayan, arındıran [1]

5a/1

N

nā-ḥaḳ | Far.+Ar. hakka ve adalete uygun olmayan, haksız

***nā-ḥaḳ yire** | haksız olarak, hak etmediği hālde [1]

39b/8

nā-ḫoş | Far.+Ar. hoşa gitmeyen, hoş olmayan [2]

n. ḫaberler 28b/2

n. sözler 31a/10

nāʾil | Ar. İstediği şeye erişen, muradına eren [1]

n. ol- 31a/1

naʿilbend | Far. hayvanların ayağına nal çakan kimse [1]

52b/11

nāḳūs | Ar. kilise çanı [1]

59b/15

naʿliyn | Ar. bir çift ayakkabı, nalın [1]

12a/11

namāz | Far. İslam'ın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinī kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet, salat [15]

9a/2, 22b/5, 54a/13

n. ḳıl- 11b/10, 12b/9, 20a/4, 22b/9, 23a/10, 23b/5, 54a/2, 54a/7, 55a/1, 58b/7, 58b/8, 59b/14

n.+a [1]

58a/12

n.+ın [1]

61a/1

[-17-]

namāzlaġı | Far.+Tr. üzerinde namaz kılınan seccade [1]

26a/6

nāme | Far. mektup [2]

9a/7, 24a/5

n.+ler [1]

24a/10

[-3-]

nār | Far. nar [2]
28b/13, 29a/1
naṣrānī̱ | Ar. Hıristiyan [1]
59b/9
naẓar | Ar. bakış, bakma, göz atma [1]
n. it- 62a/3
ne | hangi, nasıl [13]
2b/3, 4a/5, 4b/4, 5b/1, 6a/10, 9b/13, 11b/6, 15b/10, 30a/11, 32b/10, 49b/8
ne‿kim 4a/5, 4b/4
n.+ye [1]
38b/13
[-14-]
necī̱s | Ar. pis, murdar [3]
9b/7, 28a/2, 28a/8
neclī̱ | Ar. oğul ile ilgili
n.+den [1]
19b/1
nedī̱m | Ar. sohbet arkadaşı [1]
15a/10
neheng | Far. timsah [5]
11a/13, 50a/4, 50b/2, 50b/2, 50b/4
nerd | Far. Tavla oyunu [5]
10b/6, 11b/11, 36a/1, 58b/11, 59a/1
n.+i [2]
36a/6, 36a/8
[-7-]
nerdübān | Far. merdiven [3]
8b/10, 20a/13, 20b/11
n.+a [1]
20b/12
[-4-]
nesne | şey [19]
3b/1, 5a/11, 7a/7, 11b/6, 12b/2, 14b/7, 17b/12, 29b/9, 33b/1, 35b/1, 36a/12, 36b/4, 40b/12, 44b/1, 50a/10, 50b/4
nesne‿kim 36a/12, 40b/12
n.+ler [10]
30a/9, 49b/8
acı n.+ler 30a/7
ḫoş ḳoḳulu n.+ler 21b/5, 21b/8
ṭatlu n.+ler 9b/11, 30a/3, 30a/5, 53a/3
yavan ḳoḳulu n.+ler 22a/1
n.+leri [1]
52b/4
n.+niŋ [1]
n.+niŋ āvāzı 36a/2
n.+si [1]
27b/7
n.+ye [2]
56b/1, 57a/9
n+yi [1]
5a/11
[-35-]
neʿūẕubillāhi | Ar. Allah'a sığınırız [1]
54a/10
nevker | Far. kul, köle
n.+leri [1]
37b/8
nevkerli | Far+Tr. kul, köle sahibi [1]

37b/6

nice | nasıl [6]

3a/6, 4b/7, 5b/5, 8a/11, 35a/8, 46a/4

niçün | hangi amaçla, hangi sebeple, neden, niye [1]

13a/1

nifāḳ | Ar. ki yüzlülük, münafıklık

n.+dan [1]

57a/6

nikāḥ | Ar. bir erkekle bir kadının evlilik birliği kurmasını sağlayacak yasal işlem, evlilik akdi [6]

n. eyle- 50b/1

n. ḳıl- 10a/8, 32b/3, 32b/6, 32b/8, 34a/2

nīk-baḫt | Far. uğurlu, hayırlı [1]

2b/9

niʿmet | Ar. iyilik, lütuf, ihsan [4]

14a/8, 52a/12, 53a/10

n. artuḳlığı 40b/8

n.+dir [2]

31a/3, 41a/13

n.+dür [3]

13b/11, 14b/11, 30a/6

n.+i [1]

15b/12

n.+ler [1]

3b/9

[-11-]

nisbet | Ar. oran, bağıntı, ilgi, ilinti

n.+dür [1]

29a/6

nişān | Far. işaret, iz, belirti, alamet

n.+ı [1]

fāsıḳlar n.+ı 13a/5

nişāde | Far. sevinçli, keyifli [1]

n.+midür

ḫaṭır-ı n.+midür 5b/3

nitekim | sonuç olarak, gerçekten, hakikaten [2]

12b/7, 59a/10

niyyetlen- | Ar.+Tr. niyet etmek, tasarlamak

n.-ürse [1]

17a/13

noḫūd | Far. nohut [1]

29b/9

noḳṣān | Ar. eksik, eksiklik, kusur [2]

n. iriş- 37b/7

n. ol- 61b/5

nūr | Ar. aydınlık, ışık, parıltı, ziya [4]

17b/2, 17b/3, 58a/5, 8b/4

n.+ı [1]

yüzi n.+ı 57a/3

[-5-]

nūrlandur- | Ar+Tr. nur gibi yapmak, parlak ve tertemiz bir duruma getirmek

n.-a [1]

56a/2

nuṣret | Ar. yardım, Allah'ın yardımı

n+dür [1]

36a/5

nücūm | Ar. yıldızlar [1]

2a/10

nüsḫa | Ar. benzer, aynı, kopya

n.+nıŋ [1]

2a/5

O

o | (zamir) o

o.+nuŋ [1]

o. +nuŋ taʿbīri 58b/5

ocaḳ | ateş yakmaya yarayan, pişirme, ısıtma, ısınma vb. amaçlarla kullanılan yer [2]

26b/6, 9a/12

od | ateş [12]

17b/12, 18a/1, 18a/2, 18a/4, 18a/7, 18a/9, 18a/12, 18a/13, 36b/1, 59b/7

tütünli o. 18a/10

o.+a [4]

11b/12, 59a/9, 59b/5

o.+a ṭap- 11b/13

[-16-]

oda ṭapucı | Zerdüşt dinine inanan ve ateşe tapan kimse [1]

59b/9

odun | Yakılmak için kesilmiş, parçalanmış ağaç [2]

33a/13, 33a/6

oğlaḳ | keçi yavrusu [3]

10b/13, 40a/1, 40b/4

oğlan | oğlan [6]

6b/5, 38a/9, 40a/8, 40b/14, 44a/2

öli o. 35a/3

o.+a [1]

20b/3

o.+ cıḳlar [3]

22a/3, 22b/2, 8b/13

o.+dan [1]

35b/11

o.+ları [1]

31a/8

[-12-]

oġ(u)l | erkek evlat [5]

15a/12, 25b/5, 27b/12, 56b/10, 61b/3

o.+a [2]

13b/12, 17a/12

o.(Ø)+ı [17]

17a/10, 18b/5, 20b/3, 25a/9, 25b/4, 29a/8, 28b/4, 31a/10, 39a/11, 40a/9, 40b/5, 41a/1, 43a/2, 50a/13, 51b/4, 61a/6, 61a/10

o.(Ø)+u [4]

15b/3, 15b/8, 48a/5

o.(Ø)+undan [1]

60a/5

[-27-]

oḳ | ok [1]

33b/7

oḳcı | ok yapan veya satan kimse [1]

52b/8

oḳı- bk. oḳu- | okumak

o.-sa [1]

57a/6

oḳu- bk. oḳı- | okumak

o.-dı [1]

1b/8

o.-maġa [1]
54b/6
o.-maḳ [6]
10a/8, 11b/8, 32b/3, 54a/7, 54b/13, 56a/8
o.-rlar [1]
8a/9
o.-sa [99]
32b/6, 55a/3, 55a/4, 55a/6, 55a/7, 55a/9, 55a/10, 55a/11, 55b/1, 55b/2, 55b/3, 55b/4, 55b/5, 55b/6, 55b/7, 55b/8, 55b/9, 55b/10, 55b/11, 56a/1, 56a/2, 56a/3, 56a/4, 56a/5, 56a/6, 56a/7, 56a/9, 56a/10, 56a/11, 56a/12, 56a/13, 56b/1, 56b/2, 56b/3, 56b/4, 56b/5, 56b/6, 56b/7, 56b/9, 56b/10, 56b/12, 56b/13, 57a/1, 57a/2, 57a/3, 57a/4, 57a/5, 57a/7, 57a/8, 57a/10, 57a/11, 57a/12, 57a/13, 57b/1, 57b/2, 57b/3, 57b/4, 57b/5, 57b/6, 57b/7, 57b/8, 57b/9, 57b/10, 57b/11, 57b/12, 57b/13, 58a/1, 58a/2, 58a/3, 58a/4, 58a/5, 58a/6, 58a/7, 58a/8, 58a/9, 58a/10, 58a/11, 58a/12, 58a/13, 58b/1, 58b/2, 58b/3, 58b/4, 58b/5
o.-ya [3]
5b/10, 6b/7, 57a/11
o.-yanlar [1]
3a/1
o.-yup [1]
5a/3
[-113-]
ol- | olmak
o.-a [512]
1b/9, 2a/1, 3b/10, 4a/3, 4a/6, 4a/13, 5a/1, 5a/4, 5a/5, 5a/6, 5a/7, 5a/9, 6a/13, 6b/7, 6b/13, 7a/4, 7a/8, 7b/4, 7b/7, 7b/11, 8a/1, 8a/2, 8a/3, 8a/5, 8a/6, 8a/7, 8a/8, 8a/9, 12b/4, 13a/8, 13b/1, 13b/2, 13b/4, 13b/5, 13b/6, 13b/7, 13b/8, 14a/4, 14b/6, 14b/12, 15a/1, 15a/8, 15a/13, 15b/1, 15b/3, 15b/5, 15b/9, 15b/10, 15b/12, 16a/4, 16a/5, 16a/6, 16a/10, 16a/12, 17a/1, 17a/2, 17a/3, 17a/5, 17a/7, 17a/9, 17a/10, 17a/12, 17b/10, 17b/12, 18a/1, 18a/2, 18a/3, 18a/7, 18a/9, 18b/1, 18b/11, 19a/1, 19a/3, 19a/4, 19a/6, 19a/7, 19a/11, 19b/1, 19b/2, 19b/9, 19b/11, 20a/5, 20a/6, 20a/7, 20a/8, 20b/1, 20b/3, 20b/9, 21b/1, 21b/3, 21b/6, 21b/7, 21b/13, 22a/1, 22a/4, 22a/6, 21a/11, 22b/1, 22b/2, 22b/3, 22b/4, 22b/7, 22b/8, 22b/9, 22b/10, 22b/11, 22b/12, 23a/1, 23a/3, 23a/4, 23a/6, 23a/7, 23a/8, 23a/9, 23a/11, 23a/13, 23b/1, 23b/2,

23b/7, 23b/11, 23b/12, 24a/7, 24a/8, 24a/9, 24a/10, 24a/11, 24a/12, 24b/2, 24b/3, 24b/4, 24b/8, 25a/2, 25a/4, 25b/1, 25b/2, 25b/3, 25b/4, 25b/5, 25b/10, 25b/12, 26a/3, 26a/4, 26a/5, 26a/6, 26a/7, 26a/8, 26a/9, 26a/13, 26a/10, 26a/11, 26a/12, 26b/5, 26b/7, 26b/8, 27a/10, 27a/11, 27b/2, 27b/3, 27b/5, 27b/6, 28a/4, 28b/4, 28b/7, 28b/8, 28b/9, 28b/10, 29a/1, 29a/10, 29a/11, 29a/12, 29b/1, 29b/3, 29b/5, 29b/6, 29b/8, 29b/11, 29b/12, 28b/13, 30a/4, 30a/10, 30a/12, 30b/2, 30b/7, 30b/8, 30b/9, 30b/10, 30b/12, 30b/13, 31a/1, 31a/4, 31a/8, 31a/10, 31a/12, 31a/13, 31b/3, 31b/5, 31b/6, 31b/7, 32a/1, 32a/2, 32a/9, 32a/10, 32a/11, 32b/7, 32b/12, 33a/2, 33a/4, 33a/7, 33a/13, 33b/2, 33b/4, 33b/6, 33b/9, 33b/10, 33b/12, 34a/1, 34a/2, 34a/3, 34a/5, 34a/6, 34a/7, 34a/13, 34b/7, 34b/9, 34b/10, 34b/11, 34b/12, 34b/13, 35a/1, 35a/2, 35a/3, 35a/7, 35a/8, 35a/9, 35a/12, 35b/1, 35b/8, 35b/9, 36a/4, 36b/4, 36b/8, 36b/10, 37a/5, 37a/9, 37a/10, 37a/13, 37b/2, 37b/3, 37b/7, 37b/9, 37b/11, 38a/1, 38a/3, 38a/7, 38a/8, 38a/10, 38a/11, 38a/12, 38a/13, 38b/2, 38b/5, 38b/8, 39a/2, 39a/3, 39a/4, 39a/11, 39b/1, 40a/2, 40a/5, 40a/9, 40a/11, 40a/14, 40b/1, 40b/2, 40b/5, 40b/7, 41a/4, 41a/10, 41a/11, 41a/2, 41b/2, 41b/5, 41b/6, 42a/2, 42a/6, 42b/1, 42b/3, 42b/13, 43a/4, 43a/5, 43a/9, 43a/12, 44a/2, 44a/5, 45a/8, 44a/13, 44b/3, 44b/7, 44b/8, 40b/13, 45a/4, 45b/9, 45b/13, 46a/6, 46a/11, 46a/12, 46b/1, 46b/4, 46b/10, 47a/3, 47a/4, 47a/11, 47a/13, 47b/4, 47b/12, 48a/6, 48a/7, 48a/9, 48a/10, 48a/11, 48b/1, 48b/6, 48b/12, 49a/2, 49b/3, 49b/5, 49b/6, 49b/7, 49b/10, 49b/11, 50a/3, 50a/10, 50b/2, 50b/7, 50b/13, 51a/6, 51b/1, 51b/2, 51b/4, 51b/5, 52a/13, 52b/1, 52b/2, 52b/7, 52b/8, 52b/9, 52b/10, 52b/11, 52b/12, 52b/13, 53a/1, 53a/2, 53a/5, 53a/6, 53a/7, 53a/8, 53a/9, 53a/10, 53a/11, 53a/12, 53a/13, 54a/4, 54a/10, 54b/3, 54b/9, 54b/12, 54b/14, 55a/1, 55a/2, 55a/3, 55a/4, 55a/5, 55a/6, 55a/7, 55a/8, 55a/10, 55a/11, 55b/1, 55b/5, 55b/6, 55b/7, 55b/8,

55b/9, 56a/4, 56a/5, 56a/6, 56a/7, 56a/9, 56a/11, 56a/12, 56b/1, 56b/2, 56b/3, 56b/6, 56b/12, 57a/1, 57a/3, 57a/4, 57a/5, 57a/6, 57a/7, 57a/8, 57a/12, 57a/13, 57b/1, 57b/2, 57b/3, 57b/4, 57b/6, 57b/7, 57b/10, 57b/12, 57b/13, 58a/1, 58a/2, 58a/3, 58a/4, 58a/5, 58a/6, 58a/9, 58a/10, 58a/11, 58b/2, 58b/3, 58b/4, 59a/2, 59a/4, 59a/6, 59a/8, 59a/10, 59a/15, 59b/1, 59b/6, 59b/7, 59b/8, 59b/10, 59b/13, 60a/10, 60a/11, 60a/12, 60a/13, 60b/4, 60b/5, 60b/6, 60b/7, 60b/8, 60b/10, 60b/12, 60b/13, 60b/14, 61a/4, 61a/5, 61a/7, 61a/8, 61b/1, 61b/4, 61b/5, 61b/10, 61b/13, 62a/1

o.-alar [2]
51a/3, 54b/1

o.-anlardur [1]
20a/9

o.-anlarıŋ [1]
4b/9

o.-dı [7]
17a/3, 21a/11, 53b/11, 53b/13, 59a/12, 60a/4, 62a/5

o.-duḳça [1]
56a/13

o.-maġa [2]
18b/3, 26b/3

o.-maḳ [1]
9b/5, 12a/2, 22b/7, 23a/3, 23a/11, 27b/11, 28a/1, 59b/13, 60a/6, 60a/8

o.-maḳdır [1]
39b/4

o.-maḳdur [2]
14a/5, 20a/3

o.-maġa [1]
60a/9

o.-maya [9]
5a/8, 28b/4, 34a/12, 42a/11, 56b/1, 56b/8, 58a/12, 58b/13, 59a/2

o.-maz [1]
3a/3

o.-muş [18]
5a/7, 15a/7, 20a/2, 20b/4, 27b/7, 28a/4, 31b/4, 34b/5, 34b/6, 35a/5, 37b/6, 37b/7, 42b/4, 54a/9, 61a/5, 61a/7, 61b/4, 61b/10

o.-muşdur [2]
7b/10, 51b/2

o.-sa [10]
12b/2, 16a/3, 37b/12, 38a/1, 38b/9, 39a/3, 40b/1, 41b/9, 51a/2, 60a/2

o.-sun [1]
62a/7

o.-ur [29]
4b/3, 16b/3, 19b/8, 20a/12, 25a/6, 25a/9, 25a/10, 25a/11,

25a/12, 25a/13, 25b/3, 25b/6, 26a/10, 26a/11, 28b/1, 29a/3, 29a/5, 29b/7, 30a/1, 30a/2, 30a/13, 39a/6, 42b/11, 42b/12, 48b/3, 53b/2, 53b/3, 53b/4

o.-ursa [3]

8a/1, 27a/13, 57b/8

[-611-]

ol | (zamir) o [115]

2a/6, 2a/7, 3a/3, 3a/12, 3b/1, 3b/2, 3b/3, 3b/7, 4a/14, 4a/7, 4a/8, 7a/3, 7a/6, 7b/10, 7b/13, 8a/1, 13a/2, 13a/3, 14a/6, 15a/6, 15a/7, 16a/3, 18a/1, 18a/11, 18a/12, 18a/3, 18a/4, 18b/9, 19b/13, 24a/1, 27a/9, 28b/8, 34b/2, 35a/11, 35a/3, 35b/2, 36b/1, 36b/7, 37b/10, 39b/10, 39b/12, 40a/7, 40b/1, 40b/2, 42a/11, 42a/3, 42b/11, 42b/12, 42b/5, 44b/3, 45a/10, 49a/1, 50b/12, 51a/10, 53b/10, 53b/12, 54a/11, 54b/10, 54b/5, 58b/6, 58b/8, 59a/12, 59a/13, 60a/10, 60b/13, 60b/2, 60b/3, 61a/13, 61a/9, 61b/12, 61b/9

ol‿kişiye 3b/6, 13a/4, 19a/1, 24b/13, 25a/3, 25a/7, 27b/2, 32b/5, 42b/8, 45a/11, 48b/10, 59b/4

ol‿kişi 4a/2, 14a/1, 16a/2, 23a/12, 25a/2, 32b/11, 39a/2, 39a/3, 61a/8

ol‿kişiniŋ 7a/7, 16a/5, 18b/12, 25a/13, 29a/8, 32a/12, 33a/3, 37b/9, 39b/9, 41a/8, 47b/4, 51b/6, 61a/14, 61b/14

ol‿kişiler 8a/9

ol‿daḫı 12b/11, 18a/2, 21b/10

ol‿sözi 35b/2

ol+dur [7]

3a/11, 3b/12, 3b/8, 4a/13, 4a/4, 4b/2, 4b/4

[-122-]

ol bir | öbür

b.+ler

53b/10

olun- | olunmak, edilmek, olma işine konu olmak

o.-dı [1]

2b/13

o.-ur [3]

3a/9, 14b/8, 15a/3

[-4-]

omuz | boynun iki yanında, kolların gövdeye bağlandığı bölüm

o.+ına [1]

40a/4

on | (sayı) on [1]

o. dürlü 15a/10

on iki biŋ | (sayı) on iki bin [1]

29a/2

oruç | Far. Tanrı'ya ibadet amacıyla yeme, içme vb. şeylerden belli bir süre kendini alıkoyma [2]

o. dut- 58b/10

o. dutucı 57b/2

***oruç yi-** | oruç tutmamak [1]

58b/9

[-3-]

ot | I. ilaç, zehir, esrar [3]

o. iç- 10a/1, 30b/4, 30b/9

II. kokulu tohumlar, baharat [1]

30a/13

o.+lar [2]

ıssı o.+lar 9b/12, 30a/9

[-3-]

otur- | oturmak

o.-a [1]

39b/1

o.-muş [2]

6b/13, 7a/6

o.-sa [1]

44b/5

o.-ur [2]

20b/6, 8a/6

o.-urdı [1]

25b/9

[-7-]

ova | çevrelerine göre çukurda kalmış geniş veya dar düzlük, yazı [1]

19a/10

oylan- | boş yere vakit geçirmek, oyalanmak

o.-sa [1]

44b/6

oyna- | I. Müziğin gerektirdiği uyumlu hareketleri yapmak

o.-maḳ [1]

59a/2

II. vakit geçirme, eğlenme, oyalanma vb. amaçlarla bir şeyle uğraşmak

o.-maḳ [6]

10b/6, 11b/11, 36a/1, 36a/6, 59a/1

o.-maḳdan [1]

59a/1

o.-mek [1]

58b/11

o.-r [1]

58b/13

o.-rdı [1]

36a/9

[-11-]

oynaş- | eğlence ile vakit geçirmek

o.-ır [1]

45a/7

Ö

öde- | bir alışveriş ilişkisinde borcu alacaklıya vermek, tediye etmek

ö.-ye [1]

24b/1

öden- | ödeme işine konu olmak

ö.-e [2]

19a/2, 21a/6

ögren- | bilgi edinmek [1]

24a/9

ögür- | böğürmek, bağırmak, yüksek sesle haykırmak [1]

39a/12

öküz | öküz [5]

11a/3, 42a/12, 42a/13

arıḳ ö. 42b/6
semiz ö. 42b/7
ö.+in [1]
42b/2
ö.+iniŋ [1]
ö.+iniŋ başı 42b/3
ö.+ün [1]
42b/5
[-8-]
öl- | ölmek
ö.-e [4]
61a/10, 61a/10, 61a/11, 61b/13
ö.-icek [1]
ö.-icek ʿaẕabı 35a/12
ö.-mek [1]
60b/8
ö.-müş [4]
35a/1, 35a/3, 54b/10, 60b/14
[-10-]
ölçek | ölçmeye yarar kap [1]
23b/13
ölçül- | bir niceliğin miktarını kendine mahsus bir ölçü ile belirlenmek
ö.-ür [1]
23b/13
öldir- bk. öldür- | öldürmek
ö.-di [1]
50b/9
ö.-irlerdi [1]
39b/10
öldür- bk. öldir- | öldürmek
ö.-di [10]
35b/5, 40a/10, 41a/7, 42a/3, 43a/13, 44b/3, 45b/7, 47b/12, 51b/13, 52a/11
ö.-digin [1]
39b/2
ö.-e [6]
42a/4, 43a/13, 45b/7, 50b/3, 51b/13, 52a/10
ö.-mek [4]
10b/4, 10b/12, 35b/4, 60b/8
ö.-se [7]
40b/13, 42a/2, 48a/12, 48b/9, 51a/11, 51b/6, 52a/9
ö.-ür [1]
43b/8
[-29-]
öli bk. ölü | ölü [1]
ö. oğlan 35a/3
ölü bk. öli | ölü [9]
10b/2, 34b/8, 34b/13, 35a/5, 35a/11, 35a/13, 35b/1, 36b/2, 36b/4
ö.+süne [1]
24a/3
ö.+ye [1]
35a/3
ölü+yi [3]
34b/12, 34b/13, 35a/6
[-14-]
ölüm | ölüm [3]
7b/4, 18a/1, 47b/13
ʿ**öm(ü)r** | Ar. yaşam
ʿ**ö.(Ø)+i** [12]
26a/3, 35a/7, 35a/8, 35b/8,

48b/12, 53b/9, 54a/6, 55a/3, 55b/9, 56a/12, 61b/14
pādişāhıŋ ʿö.+i 11b/7

öŋ | ön
ö.+üne [1]
2a/6

öp- | öpmek
ö.-di [1]
61a/12
ö.-er [1]
32b/12
ö.-mek [2]
10a/7, 32b/2
[-4-]

ördek | ördek [1]
47a/6, 47a/7, 47a/8

örümcek | örümcek [3]
11a/4, 43a/8, 44a/3

öyle | onun gibi olan, ona benzer [1]
4a/1

öz | öz
ö.+in [1]
4b/4
ö.+üni [1]
kendü ö.+üni 34b/1
[-2-]

P

pabuccı | Far.+Tr. ayakkabıcı
52b/7

pādişāh | Far. hükümdar, sultan [12]
15a/10, 32b/5, 33b/11, 41b/2, 41b/3, 42a/2, 44a/12, 47a/3, 49a/7, 54b/10
ʿādil p. 53a/5
ẓālim p. 45a/3
p.+a [3]
19a/7, 2a/6, 42b/1
p.+dan [8]
16a/13, 22b/13, 39b/11, 41b/10, 46b/8, 48b/10, 49a/4, 59b/4
p.+ı [4]
54b/10
şīrāz p.+ı 1b/6
şehriŋ p.+ı 18b/9
iḳlīmiŋ p.+ı 36b/2
p.+ına [2]
15a/6, 59a/12
p.+ınıŋ [1]
15a/8
p.+ıŋ [3]
p.+ıŋ ʿömri 11b/7, 53b/9, 54a/5
[-33-]

pādişāhī | Far. padişahlıkla ilgili [1]
54a/3

pādişāhlı(ḳ) bk. pādişāhlik | Far.+Tr. padişahlık [7]
24b/9, 26a/8, 26b/5, 31b/11
p. bul- 37b/13, 46b/6, 56a/10
p.(ġ)+a [1]
41b/2
p.+dır [1]
18b/2
[-9-]

pādişāhlik bk. pādişāhliḳ | Far.+Tr. padişahlık [1]

19a/6

pamuḳ bk. panbuḳ | Far. pamuk [2]

10a/10, 33b/4

panbuḳ bk. pamuḳ | Far. pamuk [1]

33a/5

pare | Far. parça, kısım [1]

iki p. eyle- 51a/13

p.+si [2]

tüynüŋ bir p.+si 21a/5

bir p.+si 21a/6

[-3-]

pārsā | Far. dinine çok bağlı, zahit, abit, takva sahibi kimse [2]

38a/7, 53a/1

p.+lar [1]

p.+lar ʿalāmeti 13a/4

[-3-]

penbeci | Far.+Tr. pamukcu [1]

53a/10

perākendi | Far. birbirinden ayrı, dağınık [2]

p. düşler 12a/6, 60b/11

perde | Far. kapı, pencere gibi yerlere asılan örtü [1]

26b/4

perī bk. pirī | Far. doğaüstü güçleri olduğuna inanılan dişi cin

p.+ler [2]

11b/4, 52a/7

p.+leri [1]

52a/13

[-3-]

pervāne | Far. geceleri ışık etrafında dönerek uçan küçük kelebek [3]

11a/11, 49b/1, 49b/4

pesendīde | Far. beğenilmiş, seçilmiş [1]

55a/7

peşekār bk. pişekār | Far. sanatkar

p.+lar [1]

52b/3

peydāh | Far. belli, açık

***peydāh ol-** | çıkmak, ortaya çıkmak, oluşmak [1]

53b/11

peyġāmber | Far. insanlara Tanrı'nın buyruklarını bildiren, onları Tanrı yoluna, dine çağıran kimse, yalvaç, yalvaç, elçi [14]

2a/10, 2b/6, 14a/6, 14a/9, 54a/7, 54a/9, 55a/1, 55b/2, 55b/7, 55b/8, 55b/9, 56a/9, 56b/8, 57b/13

p.+ler [1]

4a/9

p.+leri [1]

8b/1

[-16-]

pīl bk. fīl | Far. fil [2]

41a/13, 41b/13

pinhānī | Far. gizlice [1]

51a/9

pire | pire [3]

11a/12, 49b/1, 49b/8

pirī bk. perī | Far. doğaüstü güçleri

olduğuna inanılan dişi cin [1]

57a/13

p.+ler [1]

58b/4

[-2-]

pirīşān | Far. acınacak durumda olan, zavallı

p.+mıdur [1]

5b/3

pis | kendinde pislik olan veya pislenmiş olan [1]

28a/3

pīşekār | Far. sanatkar

p.+lar [1]

11b/5

pişmanlıḳ | Far.+Tr. pişman olma durumu, nedamet [1]

30b/10

R

raḍiyallāhu ʿanh | Ar. Allah ondan razı olsun [3]

54a/10, 54b/1, 54b/4

rāḥat | Ar. insanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu, huzur [5]

14a/7, 14b/1, 22a/12, 24b/3

r. iriş- 48b/10

rāḥatlı(ḳ) bk. rāḥatlik | Ar.+Tr. üzüntüsü, sıkıntısı, tedirginliği olmama durumu, rahat [3]

54b/14, 60b/7

r. iriş- 39b/11

r.(ġ)+ın [1]

31a/4

[-4-]

rāḥatlik bk. rāḥatlıḳ | Ar.+Tr. üzüntüsü, sıkıntısı, tedirginliği olmama durumu, rahat [3]

14a/5, 23b/7

r. bul- 56b/7

raḥmet | Ar. birinin suçunu bağışlama, yarlıgama, merhamet etme [3]

13a/12, 14a/7, 35a/3

r.+dür [2]

13b/10, 42b/7

r.+i [1]

taŋrınıŋ r.+i 56b/12

[-6-]

raʿiyyet | Ar. bir hükümdara bağlı halk [2]

5b/2, 12b/7

r.+lere [1]

34a/4

r.+[midür] [1]

4b/10

[-4-]

raḳış | Ar. dans

***raḳış ur-** | sema yapmak, dönmek, dans etmek [1]

59a/3

rāżı | Ar. uygun bulan, benimseyen, isteyen, kabul eden [2]

r. ol- 57a/3

r. olma- 34a/12

reʾīs | Ar. başkan, lider [1]

15a/10

r.+dür [1]
20a/9
r.+ine [1]
18a/7
reʾīs+ler [3]
20a/3, 4b/13, 52b/5
[-6-]

reʾīslik | Ar.+Tr. başkanlık
r.+dir [2]
15a/4, 31b/11

renc | Ar. zahmet, sıkıntı
r. i zaḥmet 23b/10

reng | Far. cisimler tarafından yansılanan ışığın gözde oluşturduğu duyum
r.+i [1]
dürlü r.+i 26b/1

resim | Ar. tören, merasim [1]
ayruḳsı r. ḳurıl-15a/9

resūl-ü ekrem | Ar. Hz. Muhammed [1]
2b/2

revā | Far. yakışır, yerinde, uygun [7]
7b/7, 22b/9, 32b/12, 33a/2, 33b/2, 43a/12, 55b/5

reyḥān | Ar. fesleğen [2]
28b/5, 29b/12
r.+ları [1]
9b/9
[-3-]

rız(ı)ḳ | Ar. Tanrı'nın bütün yarattıklarına verdiği nimet [7]
7b/13, 47a/3, 55a/9, 56b/6
ḥelāl r. 7b/8, 30a/4
r. ḳapusı 43a/1
r.(Ø) [1]
49b/12
r.+ı [1]
30b/2
r.(Ø)+ı [6]
7a/7, 20a/6, 25b/1, 40a/14, 40a/4, 55b/7
[-15-]

rifʿat | Ar. yükseklik, yücelik
r.+dur [1]
14b/11

riyāset | Ar. reislik, başkanlık [1]
14a/9
r.+dür [1]
14b/10
[-2-]

rūspī | Far. orospu, fahişe [1]
38a/8

rūzī | Far. nasip, kader, kısmet
***rūzī ḳıl-** | nasiplendirmek, nasip etmek [3]
23b/4, 56b/10, 57b/11

rükūʿ | Ar. namazda elleri dizlere dayayıp öne doğru eğilme [3]
22b/10, 22b/5, 9a/3

rüsvāy | Far. ayıplanacak durumda olan, rezil
***rüsvāy ol-** | toplum içinde ayıplanacak bir duruma düşmek [1]

20a/8

S

saʿādet | Ar. mutluluk [2]

14a/8, 22a/4

s.+dür [1]

38b/11

s.+i [1]

sarāy ehliniŋ s.+i 26b/10

[-4-]

saʿat | Ar. saat, vakit, zaman [1]

ol s. 4a/14

ṣabır | Ar. acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç

***ṣabır it-** | sabır göstermek, sabırlı davranmak [1]

34a/13

ṣaç | saç [2]

8b/5, 17b/2

ṣ.+ın [2]

25b/2, 25b/3

[-4-]

ṣadaḳa | Ar. yardım amacıyla karşılıksız verilen şey [10]

ṣ. vir- 3b/8, 6b/1, 7b/9, 9a/4, 23b/3, 35a/6, 35a/12, 36b/3, 42a/4

ṣ. virici 58a/4

sāde | Far. içine bir şey katılmamış [1]

s. yaġlar 30b/3

ṣafā | Ar. Mescid-i Harām'ın kuzeydoğusunda Ebūkubeys dağının eteğinde Merve'den biraz daha yüksek olan tepedir [1]

23a/13

ṣ.+dan [1]

23b/1

[-2-]

ṣāfī̄ | Ar. temiz, halis, saf [1]

ṣ. ṣu 54a/4

ṣābit | Ar. yerinden oynamayan, yerini değiştirmeyen, durağan [1]

56b/2

ṣaġ | vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan, sol karşıtı [1]

6a/9

ṣaġ | sağlam, esen [6]

16b/8, 36b/10

ṣ. ol- 13b/7, 29a/11, 31b/3

ṣ. it- 28a/13

ṣaġ- | memeyi parmaklar arasında sıkarak sütünü akıtmak

ṣ.-ardı [1]

43a/3

ṣ.-sa [2]

39a/8, 40b/3

[-3-]

ṣaġal- | sağlığa kavuşmak, iyileşmek

ṣ.-a [1]

55a/5

ṣaġır | işitme duyusundan yoksun, işitmeyen [4]

10b/1, 34a/10, 34b/4, 61a/6

ṣaġī̄r | Ar. küçük, ufak [1]

25a/8

şaġlı(ķ) | sağlık [2]

ṣ. bul- 16b/9, 7a/11

ş.(ġ) [1]

ṣaġlıġ‿ıla 18b/7

ş.(ġ)+ı [1]

21b/3

[-4-]

saġsaġan | saksağan [1]

47a/12

şāḥib | Ar. herhangi bir niteliği olan kimse, ehil [3]

ṣ.-[i] firāset 5a/9

ṣ.-i firāset 13a/7

ṣ.-i ḫayır 48a/7

sāʾil | Ar. soru soran kimse [1]

5a/13

şaķal | sakal [3]

8b/5, 17b/2, 25b/1

ş.+ı [2]

18b/11, 28b/3

şaķal+ın [1]

25a/3

[-6-]

saķar | bazı hayvanların, özellikle atların alınlarında bulunan beyaz leke, küçük akıtma [1]

38b/2

saķķāḫāne | Ar.+Far. su sağlamak amacıyla yapılmış yapı [6]

8b/10, 9b/7, 20a/13, 21a/12, 28a/2, 28a/9

şalāh | Ar. doğruluktan, dürüstlükten ayrılmama, dinin yasakladığı şeylerden kaçınma

ş+ıŋ [1]

34a/9

şalāḥiyyet | Ar. yetki

ş.+dür [1]

32a/7

***şalāḥiyyet üzere ol-** | yetki sahibi, yetkili olmak [1]

41a/10

[-3-]

şalāvāt | Ar. Hz. Muhammed'e saygı bildirmek için okunan dua [5]

5b/10, 11b/9, 54a/8, 54b/13, 55a/2

şāliḥ | Ar. dinin emrettiği hususlara uygun davranan, iyi amel sahibi, günah işlemekten kaçınan [7]

23b/5, 26a/10, 27a/8, 27a/9

ṣ. kişi 27a/1, 44a/3, 50b/9

ş.+den [1]

50b/10

[-8-]

şāliḥa | Ar. dinin emrettiği hususlara uygun davranan, iyi amel sahibi, günah işlemekten kaçınan kadın [1]

ṣ. ʿavret 44a/4

şāliḥlik | Ar.+Tr. dinin emirlerine uygun olarak davranma, iyi, uygun [1]

14b/1

şalli allāhu ʿaleyhi ve’s-sellem | Ar. Hz. Muhammed’in manevì şahsiyetini selamlama anlamında bir tabir

+iŋ [1]

54a/1

salṭanat | Ar. hükümdarlık, sultanlık [2]

32a/1, 48a/11

s.+dur [1]

14b/10

[-3-]

şanʿat | Ar. zanaat

ş.+a [1]

30b/1

ş.+lar [2]

11b/5, 52b/3

[-3-]

şandıḳ bk. şandūḳ | Ar. içine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası [2]

25b/7, 26a/4

şandūḳ bk. şandıḳ | Ar. içine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası [1]

9a/11

sarāy | Far. saray [6]

8b/9, 20a/12, 26b/4, 20b/6, 26b/9, 35a/10

s.+ı [1]

20b/8

s.+ında [2]

18b/4, 29a/7

[-9-]

şarı | sarı [4]

38a/1

ş. giyesi 26a/12

ş. şūret 59a/7

ş. ṭon 32a/8

şarımsaḳ bk. şarımşaḳ | sarımsak [1]

9b/12

şarımşaḳ bk. şarımsaḳ | sarımsak [1]

30a/8

şarnıç | Ar. yağmur sularının biriktirildiği üstü kapalı yapı [3]

8b/3, 16a/11, 17a/4

ş.+dan [1]

17a/5

ş.(c)+ıŋ [1]

17a/7

[-5-]

şarrāf | Ar. mesleği, değerli altın ve madeni paraları birbiriyle değiştirmek olan kimse [1]

53a/6

şaru | sarı, sararmış

ş+raḳ [1]

8a/1

şat- | satmak

ş.-ar [1]

53a/3

ş.-maḳda [1]

59a/14

ş.-sa [1]

41a/1

[-3-]

şataş- | sataşmak

ş.-a [4]

18a/13, 39b/13, 49a/11, 59a/5

saṭranc | Far. satranç [3]

10b/6, 36a/6, 59a/1

s.+ı [4]

11b/11, 35b/13, 58b/11, 58b/13

[-7-]

şatun al- | bir nesneyi belirlenen fiyatını ödeyerek kendine mal etmek, mübayaa etmek

a.-a [4]

15b/11, 36a/10, 36a/12, 40b/6

şavaş | Devletlerin diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı mücadele, harp, cenk, cidal [18]

11a/9, 17b/8, 48b/7, 48b/8, 60b/8, 60b/13

ṣ. it- 39a/7, 39a/10, 41b/4, 41b/12, 42a/7, 43a/9, 43a/10, 44a/8, 46a/6, 46b/4, 49a/3, 61b/14

ṣ.+a [1]

26b/8

[-19-]

şavaş- | savaşmak

ṣ.-a [10]

39a/7, 44a/9, 44a/10, 45a/6, 46a/7, 46b/5, 49a/6, 49a/8, 49a/9, 49a/13

ṣ.-dı [1]

49a/5

ṣ.-ır [2]

42a/7, 45a/6

ṣ.-ırdı [1]

48b/11

ṣ.-ur [1]

49a/12

ṣ.-urdı [3]

44b/11, 49a/7, 49a/9

[-18-]

şavm | Ar. oruç [1]

54a/13

saʿy | Ar. hac ve umre tavaflarından sonra Kābe'ye daha yakın olan Safā'dan Merve'ye dört gidişle üç gelişten ibaret olan sa'y ibadeti

s.+ı [1]

s. ḳıl- 23b/1

şayḳal | Far. cila yapan kimse, cilacı [1]

52b/6

şayrılıḳ bk. ṣayruluḳ/ṣayrulıḳ | hastalık

ş+dır [1]

32a/8

şayru | hasta [9]

28a/13, 29a/11, 31b/3, 40a/6, 43a/4, 55a/5

ṣ. ol- 39a/3, 39a/11, 59a/4

ṣ.+dur [1]

7a/11

[-10-]

şayrulıḳ bk. ṣayrılıḳ/ṣayruluḳ | hastalık

ş+dır [1]

46a/1

ṣ.(ġ)+a [1]

21b/12

[-2-]

şayruluḳ bk. ṣayrılıḳ/ṣayrulıḳ | hastalık [2]

8a/2, 37b/13

ṣ.+dur [5]

27b/13, 29a/4, 42b/6, 46a/7, 58b/10

[-7-]

sāz | Far. her tür müzik aracı, çalgı

s.+lar [1]

ḥoş s.+lar āvāzın 10b/6, 36a/1

sebeb | Ar. bir şeyin olmasına veya belli bir hālde bulunmasına yol açan şey

s.+inden [2]

19b/2, 37b/8

s.+iyle [2]

13b/2, 34a/12

[-4-]

sefer | Ar. yolculuk [9]

33b/3, 36b/7

s. ḳıl- 27b/3

s. eyle- 37a/1, 55b/3

s. it- 38b/3, 38b/4, 39a/5, 46b/3

s.+den [2]

35b/10, 39a/3

s.+e [1]

27a/9

[-12-]

segbāncı | Far.+Tr. av köpeklerine bakmakla görevli kimse, köpek bakıcısı [1]

53b/7

segir- | koşmak, seğirmek

s.-di [1]

39a/13

segirt- | koşmak, koşturmak, yürümek, sıçrayarak yakın bir yere doğru koşmak

s.-mek [1]

36b/5

sekiz | (sayı) sekiz [1]

s. dürlü taʿbīr 13b/10

selām | Ar. bir kimseyle karşılaşıldığında söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma [1]

14a/3

selāmet | Ar. esen olma durumu, esenlik [1]

ṣaġ ve s. ol- 36b/10

selāmetlıḳ | Ar.+Tr. her türlü korku, tasa ve tehlikeden uzak, güvende olma durumu [1]

15b/6

selīṭa | Ar. ağzı bozuk kadın, şırfıntı [1]

21b/9

semaʿ | Ar. işitme, dinleme [1]

59a/3

semer | Rum. semer [1]

12a/11

semerci | Rum. + Tr. semer yapan veya satan kimse [1]

52b/7

semiz | şişman, eti ve yağı çok olan [3]

42b/7

s. ol- 27b/11

s. öküz 42b/11

sen | teklik ikinci kişiyi gösteren söz [1]

12b/10

s.+i [2]

12b/12, 13a/4

[-3-]

şenālıḳ | Ar.+Tr. övme, övgü

ş.+dır [1]

15a/4

seŋek | çam ağacından yapılmış su testisi [1]

ṭolu s. 54a/5

sergerdān | Far. şaşırmış, sersemlemiş bir durumda olan [2]

s. ol- 19a/11, 47a/11

serverlik | Far.+Tr. server olma durumu, ululuk, büyüklük [3]

14a/13, 23a/8, 25a/5

s.+dir [1]

32a/3

[-4-]

şevāb | Ar. hayırlı bir davranış karşısında Tanrı tarafından verileceğine inanılan ödül [2]

56a/3, 58a/7

ş.+ın [2]

55b/10, 55b/2

[-4-]

sevin- | sevinmek, sevinç duymak

s.-e [3]

57a/12, 59a/4, 61b/3

şıçan | sıçan [7]

11a/4, 43a/7, 43b/5, 43b/7, 43b/8, 43b/9, 43b/12

ş.+lar [1]

43b/11

[-8-]

şıçra- | sıçramak

ş.-maḳ [1]

36b/6

şıdḳ | Ar. içten bağlılık

5b/10

şıfat | Ar. özellik, hal, vasıf

***şıfatında ḳop-** | bir kimsenin bir özelliği veya vasfı terk etmesi, ayrılması

ş+ında [1]

55b/7

şıġır | sığır [6]

40b/9, 42b/12, 43a/2, 43a/6

ḳaraca ṣ. 11a/3

ḳara ṣ. 42a/12

ş.+ları [2]

42b/10, 42b/8

[-8-]

şın- | kırılmak, parçalanmak, bozulmak

ş.-dı [2]

60a/9, 61b/12

ş.-dıġın [1]

24a/2

ş.-mış [1]

61a/10

[-4-]

şındır- | kırmak, parçalamak

ş.-sa [1]

40a/5

şınıḳ | kırık, çıkık [2]

32a/13, 60a/6

şırt | sırt

ş.+ına [1]

46a/13

sırtlan | sırtlan [4]
11a/6, 44a/6, 44b/12, 44b/13
s.+ıŋ [1]
45a/1
[-4-]

siç- | seçmek
s.-er [1]
52b/6

sidi(k) | sidik, idrar [4]
9b/7, 28a/2, 28a/3 28a/12
s.(g)+i [1]
28a/10
[-5-]

silāḥ | Ar. savunmak veya saldırmak amacıyla kullanılan araç [2]
10a/11, 33b/5

sili- | silmek [1]
s.-mek
28a/12

sīmā | Far. yüz
s.+sından [1]
13a/3

sin | mezar
s.+den [1]
34b/12

sinle | mezarlık [3]
10b/2, 34b/7, 34b/9

siŋek | sinek [1]
49b/1, 49b/7

sirçe | serçe [2]
48a/13, 48b/1

sivri siŋek | sivrisinek [3]
11a/11, 49b/6, 49b/13

şofra | Ar. masa, sini vb. şeylerin, yemek yemek üzere hazırlanmış durumu [1]
7a/6
ş.+dan [1]
7a/7
[-2-]

şoġan | soğan [3]
9b/11, 10b/7, 30a/8

şoḥbet | Ar. dostça, arkadaşça konuşarak hoş bir vakit geçirme, söyleşi, yarenlik, hasbihal [6]
ş. it- 39b/6, 45a/13, 51a/4
ş. eyle- 39b/7, 51a/10, 51b/11
ş.+ler [1]
59a/2
[-7-]

şoḳ- | sokmak
ş.-dı [1]
27a/4
ş.-dıġın [2]
9b/3, 26b/13
[-3-]

şol | sol
ş+dan [1]
8a/4

şoŋ | şimdiki zamana en yakın zamandan beri olan veya bu zamanda yapılmış, olmuş olan, ilk karşıtı [1]
ş. demde 23b/4

şoŋra | sonra [5]
2a/6, 5b/6, 29a/4, 36b/10
andan‿şoŋra 6a/9

şor- | sormak
ş.-maḳ [1]
5b/5
sög- | sövmek
s.-e [1]
47b/7
söyle- | söylemek
s.-dügin [2]
10b/10, 37a/7
s.-mek [1]
25a/12
s.-r [1]
45a/12
s.-rdi [1]
2b/4
s.-rse [1]
2b/4
s.-ye [4]
18a/5, 23a/10, 38b/8, 52a/2
s.-yeler [2]
28b/2, 50a/11
s.-yici [1]
53a/11
[-13-]
söyleş- | söyleşmek
s.-e [1]
37a/12
s.-miş [1]
44b/8
s.-se [1]
37a/11
s.-ür [2]
47a/10, 51b/1
[-5-]
söz | söz, lakırtı, kelam, laf [4]
35b/2
yavuz s. 45a/11
miḥāl s. 50a/11
eyü s. 55a/2
s.+i [1]
ol‿s.+i 35b/2
s.+ler [9]
31a/13, 60a/12
ʿaceb s.+ler 52b/2
acı s.+ler 29a/9
aṣılsız s+ler 60a/13
iyü s.+ler 36a/3
nā-ḫoş s.+ler 31a/10
yavuz s.+ler 30a/12, 45b/10
***sözi geç-** | kendisini kabul ettirmiş olmak, hatırı sayılmak
s.+i [1]
s.+i giçer kişi 53a/12
s.+[i] [1]
57b/8
[-16-]
sözli bk. sözlü | sözlü [1]
ṭoġrı s. kişi 52b/9
sözlü bk. sözli | sözlü [2]
ṭoġrı s. kişi 53b/1
yavuz s. 45a/12
şu | su [13]
16a/13, 16b/1, 16b/4, 16b/6, 16b/10, 17a/6, 53b/12
arı ṣ. 12a/10, 17a/2
bulanıḳ ṣ. 59b/4

ṣ. ḳuşları 47a/5
ṣāfī ṣ. 54a/4
ṭuru ṣu 16b/13
ṣ.+da [2]
16b/9, 16b/12
ṣ.+lar [1]
7b/12
ṣ.+ya [5]
11b/12, 16b/8, 50b/3, 59a/9, 59b/3
ṣ.+yı [1]
53b/11
ṣ.+yunda [1]
17a/7
[-23-]

suʾāl | Ar. sorulan şey, soru [1]
s. it- 12b/8
s.+ler [2]
müteferriḳa s.+ler 12a/5, 60a/14
[-3-]

sulṭān | Ar. padişah, hükümdar [7]
13b/4, 14b/12, 16a/12, 20a/9, 42a/1, 42a/3
s.-ı ẓālim 15a/12
s.+a [1]
4b/9
s.+dan [2]
41b/12, 42a/10
s.+lar [3]
4b/8, 20a/3
s.+lar düşi 12b/5
s.+lara [3]
5a/1, 32a/4, 46a/11
s.+mıdur [1]
5b/1
s.+dur [1]
15a/3
[-18-]

ṣuluḥ | Ar. barış
***ṣuluḥ it-** | aralarında anlaşmaya varmak, uyuşmak, uzlaşmak [2]
34a/1, 59a/15

sūre | Ar. Kur'an'ın yüz on dört bölümünden her biri
s.+sin [2]
55a/3, 55b/1
s.+yi [1]
58b/5
[-3-]

ṣūret | Ar. görünüş, biçim [3]
ḳara ṣ. 59a/6
ṣarı ṣ. 59a/7
yişil ṣ. 59a/6
ṣ.+in [1]
61b/2
ṣ.+ler [6]
10a/12, 11b/10, 34a/4, 34a/5, 34a/7, 58b/11
[-10-]

susam | Ar. susam [1]
30a/1

ṣu ṣığırı | manda [4]
11a/2, 41a/13, 42a/5, 42a/6
ṣ.+na [2]
42a/5, 42a/8

ṣ.+yla [1]
49a/5
[-7-]

ṣuṣuzluḳ | susuz olma durumu
ṣ+dan [1]
23a/12

sübüke | külçe altın [1]
31b/4

süci | şarap, içki [2]
10a/2, 30b/8

sücūd | Ar. secde etme, secde [3]
9a/3, 22b/10, 22b/5

süd | süt [5]
30b/6, 39a/8
ekşi s. 40b/3
ṭatlu s. 30b/5
s.+i [7]
ādem s.+i 30b/12
ayu s.+i 31a/3
davşan s.+i 30b/13
dilki s.+i 31a/3
giyik s.+i 30b/13
it s.+i 31a/2
ḳaplan s.+i 31a/4
s.+in [5]
38a/12, 39a/2, 41b/5, 43a/3, 45a/5
s.+ler [2]
10a/1, 30b/3
ṣ.+ün [1]
42b/13
[-20-]

sünnet | Ar. erkek çocukta, erkeklik organının ucundaki derinin çepeçevre kesilmesi [1]
s. eyle- 60a/5

sünǰü(k) | kemik [1]
12b/1
s.(g)+in [1]
fīliǰ s.+in 41b/8
[-2-]

sür- | sürmek
s.-e [1]
6b/7
s.-se [1]
46a/4
[-2-]

süri bk. sürü | **sürü**
s.+yle [1]
s. 43a/13

sürme ṣatıcı | sürme satan kimse [1]
53a/9

sürü bk. süri | sürü [1]
7b/6

Ş

şād bk. şāẕ | Far. sevinçli, memnun [3]
ṣ. ol- 55b/1
ṣ. u ḥürrem 37a/13
ṣ. u kām 48a/6

şādurevān bk. şāzrevān / şādu'r-revān | Far. padişah otağı [1]
26a/2

şādu'r-revān bk. şāzrevān / şādurrevān | Far. padişah otağı [1]
25b/7

şahādet | Ar. şehit olma [1]

23b/4

şahan bk. şahin | Far. şahin [2]

46b/11, 46b/13

şahin bk. şahan | Far. şahin [1]

46b/12

şākird | Far. bir mektebe, bir medreseye veya bir hocaya devam edip ders okuyan kimse, öğrenci

ş.+leri [1]

anıŋ ş.+leri 12b/13

şarṭ | Ar. olması başka durumların gerçekleşmesini gerektiren şey, koşul [1]

ş.-[ı] taʿbīr 5b/7

ş.+dur [1]

5b/5

[-2-]

şāẕ bk. şād | Far. sevinçli, memnun [7]

21b/5

ş. ol- 21b/7, 22b/3, 41a/1, 43a/5, 55a/5, 57a/12

şāẕlıḳ | Far.+Tr. sevinçli olma durumu, sevinçlilik [14]

16b/5, 21a/8, 22a/10, 22a/8, 23a/1, 23a/7, 23b/3, 24b/8, 29b/12, 36a/3, 38b/8, 51b/1, 52a/12, 53a/10

şāzrevān bk. şādurevān/şādu'r-revān | Far. padişah otağı [1]

9a/11

şāẕumān | Far. sevinçli, şad, mesrur [1]

57b/6

şecāʿat | Ar. yiğitlik, yüreklilik, cesaret

ş+i [1]

4b/12

şefāʿat | Ar. birinin suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için o kimseyle Tanrı arasında peygamberin yaptığı aracılık

ş.+inden [1]

56b/8

şefḳat | Ar. Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi

ş+i [1]

57b/8

şeftāli | Far. şeftali [1]

29b/2

şeh(i)r | Far. şehir [4]

8b/7, 19b/7, 24a/1, 59a/13

ş.+de [5]

18a/3, 18b/8, 19b/9, 39a/13, 60b/13, 54a/11

ş.(Ø)+e [2]

18a/7, 38a/4

ş.(Ø)+iŋ [5]

ş.+iŋ ʿammālı 42b/5

ş.+iŋ begi 61b/5

ş.+iŋ ḫalāyıḳı 54b/5

ş.+iŋ ḳāḍīsı 53a/11

ş.+iŋ pādişāhı 18b/9

[-16-]

şeker | Far. şeker [3]

9b/10, 30a/2, 30a/5

şemʿa bk. şemʿ | Ar. mum [4]

18b/1, 18b/4, 18b/8, 8b/4

şemʿ bk. şemʿa | Ar. mum

ş.+i [1]

17b/2

şerbet | Ar. şekerli içecek [2]

10a/1, 30b/6

ş.+ler [1]

30b/3

[-3-]

şeref | Ar. yükseklik, yücelik. büyüklük [1]

14a/8

ş.+dür [1]

25b/11

[-2-]

şerḥ | Ar. açıklama, yorumlama [1]

***şerḥ it- |** açıklamak yorumlamak 3a/7

şerīʿat | Ar. İslam kanunu, İslam hukuku [3]

ş.+i

18b/10, 24a/1, 54a/12

şerīf | Ar. kutsal, şerefli [4]

15a/11, 24a/4, 29a/6, 54a/7

ş.+dür [1]

2a/9

[-5-]

şer(r) | Ar. kötülük, fenalık

ş.(Ø)+den [1]

3b/2

ş.+inden [4]

19b/11, 56a/13, 57a/13, 57b/12

[-5-]

şeşta | Far. altı telli eski bir saz, çeşte [2]

10b/5, 35b/13

şeyʾ | Ar. madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir söz [1]

17a/7

şeyṭān | Ar. Hz. Ādem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kışkırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis [3]

4b/2, 52a/6, 57a/13

şifā | Ar. hastalıktan kurtulma [1]

***şifā bul- |** iyi olmak, onmak

43a/4

şimdün | şimdi [1]

8a/8

şīrāz | Far. İran'da bir şehir [1]

ş. pādişāhı 1b/6

şīrīn | Far. tatlı [1]

53b/12

şiş- | şişmek [1]

27b/5

şīvenci | Far.+Tr. sürekli sızlanan [1]

48a/8

şol | şu [1]

32b/8

şöyle | şunun gibi, şuna benzer biçimde [18]

13a/6, 18b/9, 21b/4, 24b/7, 26b/13, 30b/1, 35b/9, 36a/1, 37a/7, 37b/1, 39b/3, 42a/13, 43a/8, 53b/10, 58b/12, 60a/8, 60b/1, 60b/3

ş.+dür [5]

12a/8, 15a/2, 30b/4, 51a/9, 52a/9
[-23-]

şu | şu
ş.+nlarıŋ [1]
2b/1

T

ṭaʿām | Ar. yemek, aş [3]
21a/11, 21b/13, 36b/2

ṭāʿat | Ar. ibadet
***ṭāʿat ḳıl-** | ibadet etmek [1]
ḳuvvetle ṭ. ḳılıcı ol- 57b/1

ṭabaḳ | Ar. tabak [2]
12a/3, 60a/11

tābiʿ | Ar. peşinden giden, uyan, bağlı
***tābiʿ ol-** | uymak, bağlı kalmak [1]
20a/9

ṭabʿ | Ar. huy, yaratılış
t.+ i [1]
laṭīf ṭ. ol- 28b/13

ṭabīb | Ar. doktor
ṭ+ler [1]
53b/3

taʿbīr | Ar. yorumlama, yorum [26]
2a/13
dördünci t. 2a/10
şarṭ-[ı] t. 5b/7,
t. it- 4b/8, 13b/10, 16a/1
t. ḳıl- 3a/6, 5a/8, 5a/12, 5b/6, 8a/11, 8a/12, 12a/7, 13a/2, 14a/7, 20b/10
t. ḳılın- 14a/13, 14b/3, 14b/10
t. ḳılma- 4b/6
t. kitābı 1b/8
t. olun- 3a/9, 14b/8, 15a/3
t.-i gūsfende 7b/6
taʿbīrü's-sebʿ 8a/2
t.+e [1]
delāʾil-[i] t.+e 8a/11
t.+i [15]
13a/3, 20a/1, 20a/10, 33a/7, 45b/11, 46b/13, 58b/5, 58b/6, 60b/9
çaḳal t.+i 45a/8
çayan t.+i 52a/4
dürlü t.+i 13a/11, 15a/10
ḳarġanıŋ t.+i 47a/12
t.+in [2]
t.+in it- 59a/1
t.+in eyle- 62a/3
t.+ini [2]
6b/11, 13a/6
t.+iyle [1]
45a/8
[-46-]

tāc | Ar. taç [2]
32a/1, 32a/3

ṭaġ | dağ [8]
8b/6, 12a/9, 19a/4, 19a/6, 19a/7, 19a/9, 59a/12, 59a/13
ṭ.+a [1]
36b/11
ṭ.+dan [1]
19a/8
[-10-]

taġyīr | Ar. değiştirme, başkalaştırma [1]

t. ol- 16a/3

ṭahāret | Ar. temizlik

***ṭahāret eyle-** | temizlenmek, abdest almak [1]

5b/9

taḫıl | Ar. tahıl, hububat [5]

10b/7, 29a/3, 36a/10, 36a/12, 7b/13

taḫıl ṣatıcı | Ar+Tr. tahıl satan kimse [1]

53a/13

taḫt | Far. taht, hükümdarlık makamı [4]

9a/10, 25b/6, 25b/9, 25b/10

taḫte | Far. tahta [3]

12a/3, 60a/11, 60a/7

taḫẕīr | Ar. önleme, önlenilme [1]

t. düşi 3b/12

t+dür [1]

3a/10

[-2-]

tā kim | Far. yeter ki, sonunda [5]

2b/13, 6a/10, 39b/5, 3b/9, 62a/6

taḳṣīrlıḳ | Ar.+Tr. kusur, kabahat, eksiklik [2]

t. eyle- 18a/6, 34b/4

ṭal- | dalmak

ṭ.- ardı [2]

45a/9, 45b/12

ṭalāḳ | Ar. boşanma

***ṭalāḳ vir-** | boşamak [4]

38a/4, 47a/8, 47b/10, 59a/14

ṭalāḳa | Ar. boşanma [1]

ṭ. andı iç- 34a/1

ṭaleb | Ar. isteme, dileme [2]

mīrāṣ ṭ. idici kişiler 52b/1, 53a/2

ṭam | dam

ṭ+ı [1]

kāʿbe ṭ.+ı 23a/9

ṭamaʿ | Ar. ümit

***ṭamaʿın kes-** | umudunu yitirmek

ṭ+ın [1]

37a/9

ṭamaʿdār | Ar.+Far. açgözlü [1]

53a/6

tamām | Ar. tam, bütün [3]

18b/10, 23b/1, 23b/13

ṭamar | damar

ṭ+ları [1]

7b/10

ṭamu | cehennem

ṭ+dan [2]

13b/2, 58a/1

taŋrı | Tanrı, Allah [8]

3b/3, 6a/12, 7b/8, 50b/8, 56a/5, 57a/2

t.+dan [3]

5b/6, 6a/9, 57a/9

t.+nıŋ [4]

32b/6, 34a/12, 56b/12, 57b/7

t.+ya [2]

22b/11, 50b/6

taŋrı teʿālā | Tr.+Ar. ulu Tanrı, yüce Tanrı [5]
4b/11, 8a/13, 13a/10, 34b/3, 55b/6, 56b/5, 57b/11
t.+yı [1]
13a/13
ṭap- | tapmak
ṭ.-maḳ [1]
11b/13
ṭ.-ucı [1]
oda ṭ.-ucı 59b/9
tā-pāk | Far. temiz [1]
t. ṭon 61a/3
ṭar | I. dar [2]
12a/11
ṭ. yer 10b/3
II. az, yetersiz [1]
rızḳı ṭ. ol- 25b/1
ṭaraf | Ar. yön
ṭ+ından [1]
32b/5
ṭaraḳ | tarak [4]
12a/3, 60a/7, 60a/10, 61a/2
ṭarlıḳ | I. kıtlık
ṭ+dan [1]
26a/8
ṭ.(ġ)+ı [1]
ṭaʿām ṭ.+ı 21a/11
II. iç sıkıntısı
ṭ.(ġ)+ı [1]
göŋül ṭ.+ı 19a/4
[-3-]
ṭartıl- | tartılmak
ṭ.-ur [1]
23b/13
taṣnīf | Ar. sınıflandırma [1]
t. eyle- 1b/8
ṭaş- | taşmak
ṭ.-a [1]
7b/12
ṭaş | taş [3]
12a/9, 47b/6, 60b/10
ṭ.+dan [1]
37a/3
[-4-]
ṭaşra | dışarı [1]
43b/7
taṭlīḳ | Ar. boşama [1]
ʿavretin t. it- 36b/11
ṭatlu | tatlı [7]
ṭ. nār 29a/1
ṭ. nesneler 9b/10, 30a/3, 30a/5, 53a/3
ṭ. süd 30b/5
ṭ. yaġlar 21b/11
ṭavāf | Ar. çevresinde dolaşma [1]
ṭavāf it- 23a/7
ṭavar | davar [1]
ṭ. tersi 28a/5
ṭ.+lar [1]
37a/8
[-2-]
ṭavşan bk. davşan | tavşan [5]
11a/1, 11a/4, 41a/11, 41a/3, 44a/1
ṭavşancıl | çoğu tavşanla beslenen

kartal, akbaba vb. yırtıcı kuş [2]
46b/4, 46b/7
ṭ.+a [1]
46b/6
ṭ.+ıŋ [1]
46b/9
tavuḳ | tavuk [4]
10b/13, 40b/13, 40b/14, 41a/1
ṭāvus | Ar. tavus kuşu [1]
47a/4
ṭaylasān | Ar. sarık ucu [1]
32a/10
taʿziye | Ar. başsağlığı dileme [1]
59a/3
teʿālā | Ar. ulu, yüce [3]
55b/5, 56a/6, 56b/10
t.+nıŋ [2]
13b/9, 50b/11
tebāh | Far. yıkık, harap [1]
***tebāh ol-** | bozulmak, çürümek
īmānı t. ol- 61a/7
tebdīl | Ar. değiştirme, değiştirilme [1]
türkīye t. ol- 62a/5
tebşīr | Ar. müjdeleme, müjde verme [1]
t. düşi 3a/11
t. +dür [1]
3a/10
[-2-]
tefsīr | Ar. Kur'an'ın surelerini açıklayan eser [1]
5a/3
temīz | Ar. arı, temiz [2]
t. giyecek 31b/10
t. kişi 57b/3
ten | Far. vücut
t.+inde [1]
27b/4
t.+inden [4]
9b/4, 27a/6, 27b/12, 35b/6
t.+ine [2]
18a/12, 28a/10
t.+iniŋ [1]
t.+iniŋ yarusı 27b/5
[-8-]
tennūr | Ar. fırın, ocak, tandır [3]
9a/13, 26b/6, 26b/7
terāzū | Far. terazi [2]
11b/5, 23b/12
t.+sın [1]
52b/4
[-3-]
terāzūcı | Far.+Tr. terazici [1]
53a/11
tere | Far. tere [2]
9b/12, 30a/8
terengubīn | Far. kudret helvası [1]
30a/11
ters | ters [1]
38a/13
ters | dışkı, pislik
t.+i [4]
48b/2
ādem t.+i 28a/6
ılḳı t.+i 28b/1

ṭavar t.+i 28a/5

tersā | Far. Hıristiyan [1]

60a/2

tertīb | Ar. düzenleme, düzene sokma [1]

t. ol- 2b/12

teşbīh | Ar. benzetme

t.+dür [2]

47a/4, 47a/5

tevbe | Ar. tövbe [21]

36a/9

t. et- 27a/5

t. eyle- 4a/2

t. it- 59b/5

t. ḳıl- 7b/5, 13a/12, 14a/2, 14a/11, 22b/13, 23a/1, 27a/3, 30b/10, 31b/11, 33b/13, 34b/10, 36b/9, 39b/5, 55a/1, 59b/15, 61a/2, 61a/3

tevekkül | Ar. her şeyi Tanrı'ya bırakıp kaderine razı olma [1]

t. ehli 58a/10

teyemmüm | Ar. su bulunmayan yerlerde susuz abdest alma [2]

9a/2, 22b/4

ṭıb | Ar. tıp [1]

2a/9

ṭırna(ḳ) | tırnak [4]

12a/3, 25a/10, 60a/12, 60a/7

ṭ.(ġ)+ı [1]

61a/10

ṭ.(ġ)+ın [1]

61a/8

[-6-]

timsāḥ bk. tümsāḥ | Ar. timsah [2]

50a/5, 50b/5

tizce | çabucak [1]

3a/1

tizcek | çabucak [1]

6a/13, 16a/3

ṭoġ- | doğmak

ṭ.-a [14]

15b/8, 17a/11, 18b/5, 29a/8, 32a/13, 39a/11, 41a/1, 43a/2, 48a/5, 50a/13, 51b/5, 61a/6

ṭ.-arken [1]

6b/3

ṭ.-malu [1]

15b/8

[-16-]

ṭoġan | doğan [1]

46b/12

ṭoġancı | doğan yetiştiren, doğanla avlanan kimse [1]

53b/7

ṭoġru bk. doġrı/ṭoġrı | doğru

ṭ.+sına [1]

59b/14

ṭoġrı bk. bk. doġru/ṭoġrı | doğrı [10]

17b/4, 18b/10, 24a/1, 33b/7, 56a/9

ṭ. aġaç 25b/11

ṭ. düş 3a/8

ṭ. sözli kişi 52b/9

ṭ. sözlü kişi 53b/1

ṭ. yire 33b/12

ṭ.+ndan [1]
58b/7
[-11-]

ṭoġur- bk. doġur- | doğurmak
ṭ.-a [3]
38a/9, 40a/8, 47b/2
ṭ.-dı [2]
50a/11, 51b/4
ṭ.-sa [1]
39a/4
[-6-]

ṭoḳ | dok [1]
3b/10

ṭoḳuz | dokuz [2]
ṭ. dürlü 14a/12, 15a/3

ṭol- | dolmak
ṭ.-a [1]
58a/5

ṭolu | dolu [3]
7b/9
ṭ. ḥaviż 54a/4
ṭ. seŋek 54a/5

ṭolun- | batmak
ṭ.-ur [1]
güneş ṭ.-ur 15a/6

ṭon | I. elbise, kılık kıyafet [8]
61b/7
ebrīşim ṭ. 34a/6
ḳara ṭ. 32a/4
ḳızıl ṭ. 32a/7
ṣarı ṭ. 32a/8
tā-pāk ṭ. 61a/3
yeŋi ṭ. 34a/6
yişil ṭ. 32a/6
ṭ.+ın [2]
33b/2, 45a/10, 45b/10

II. renk
ṭ.+lar [2]
9a/9, 24b/6
[-12-]

ṭonlu | tonlu, renkli [1]
24b/8

ṭoŋuz | domuz [10]
11a/4, 43a/6, 43a/8, 43a/9, 43a/10, 43a/13, 43b/2, 43b/3, 43b/4, 43b/5

ṭoy | şenlik, şölen, ziyafet [1]
ṭ. eyle- 1b/7

ṭoylı(ḳ) | toyca davranış, acemilik
ṭ.(ġ) [1]
ṭ.+‿ıla 14b/5

tuç | tunç
t.+dan [1]
37a/4

ṭur- bk. dur- | durmak
ṭ.-muşdur [1]
23a/5
ṭ.-ur [1]
37b/4
[-2-]

ṭurı bk. ṭuru | duru
59b/3

ṭuru bk. ṭurı | duru
ṭ. şu 16b/13

ṭurunc | Far. turunç [1]

29b/11

tut | dut

aḳ t. 29b/4

ṭut- bk. dut- | tutmak

ṭ.-a [1]

45b/7

ṭ.-alar [2]

12b/12, 13a/5

ṭ.-dı [3]

41a/3, 41a/8, 45b/7

ṭ.-maḳdur [1]

14b/11

ṭ.-sa [1]

43b/7

ṭ.-sun [1]

30b/1

ṭ.-up [1]

49a/1

[-10-]

ṭūṭī̄ | Far. papağan [1]

ṭ. ḳuşı 48a/6

ṭutul- | tutulmak

ṭ.-muş [1]

16a/2

ṭutun- | tutunmak

ṭ.-a [1]

7b/2

ṭuṭuş- | tutuşmak

ṭ.-muş [1]

ṭ.-muş od 18a/13

ṭuz bk. duz | tuz [2]

30a/8, 9b/12

tümsāḥ bk. timsāḥ | Ar. timsah [1]

11b/1

türkī̄ | Türkçe

t.+ye

62a/5

tütün | tütün [2]

26b/6, 26b/9

tütünli | tütünlü [1]

59b/7

t. od 18a/2

tütünsüz | tütünsüz [1]

59b/8

tüy | tüy

t.+in [2]

45a/2, 61b/8

t.+nüŋ [1]

t.+nüŋ bir pāresi 21a/5

t.+ünüŋ

61b/9

[-3-]

U

ucuzlu | ucuzluk, ucuz olma durumu [1]

u. ol- 36b/4

ucuzluḳ | ucuzluk, ucuz olma durumu [1]

42b/11

u.(ġ)+a [1]

36a/13

[-2-]

uç- | uçmak

u.-ar [1]

36b/7

u.-ardı [4]

36b/11, 36b/12, 37a/1, 37b/9
u.-maḳ [1]
36b/6
u.-sa [1]
47a/1
[-7-]
uçma(ḳ) | cennet
u.(ġ)+a [2]
13b/2, 55b/11
u.(ġ)+ı [2]
13a/9, 14a/12
u.+da [1]
57b/13
[-5-]
uçmaḳlıḳ | cennetlik [1]
20a/5
uġrı | hırsız [6]
12b/12, 13a/4, 45b/6, 45b/7, 47a/2, 50b/3
uġrılan- bk. uġrulan- | çalınmak, gizlenmek
u.-sa [1]
38a/9
uġrılıḳ | hırsızlık [1]
46a/1
uġrulan- bk. uġrılan- | çalınmak, gizlenmek
u.-dı [1]
31b/2
uġurlu | uğurlu, kutlu, mübarek [1]
58a/3
ulaş- | ulaşmak
u.-maḳ [1]
33a/7
ulaşdır- | ulaştırmak [1]
23b/8
ulı bk. ulu | ulu, büyük, yüce [2]
32b/1, 37a/3
ulu bk. ulı | ulu, büyük yüce [39]
16a/13, 16b/12, 17a/6, 19a/8, 20b/4, 20b/12, 21a/9, 28b/6, 28b/7, 28b/8, 32a/1, 32b/11, 38a/12, 38b/6, 40a/13, 40b/2, 41b/3, 41b/11, 44a/11, 44b/11, 51b/10, 51b/11, 55b/3, 58b/7, 59b/6
u. begler 4b/9
u. cānāvar 49a/10
u. cevir 54b/2
u. düşmān, 44a/9, 49a/9, 50b/2, 51b/13
u. ġazā 58b/8
u. ḫalāyıḳ 50a/8
u. iş 17a/1
u. māllu ʿavret 20b/1
u. sulṭān 16a/12
u. yavuz düşmān 49a/12
u.+dan [1]
59b/5
u.+lara [1]
33a/6
u.+larına [1]
59a/13
[-42-]
uluġ | ulu, büyük
u.+ı [1]

dīn u.+ı 30b/7

ululıḳ bk. ululuḳ | büyüklük, yücelik [1]

u. bul- 19b/5

ululu(ḳ) bk. ululıḳ | büyüklük, yücelik [12]

18b/2, 26a/9, 33b/6, 37b/3, 40b/9, 59b/3

u. bul- 14b/12, 19b/3, 37b/12, 40a/12, 42a/8

ulu[lu]ḳ bul- 42b/2

u.(ġ)+a [2]

19a/9, 55a/9

u.+dur [3]

31b/12, 47a/6, 47b/9

[-17-]

um- | ummak, bir şeyin olmasını istemek, beklemek

u.-duġı [1]

49a/2

u.-madıġı [1]

30b/2

[-2-]

ʿ**umre** | Ar. hac mevsimi dışında Kābe'yi ve Mekke'nin öbür kutsal yerlerini ziyaret etme [1]

ʿu. ḳıl- 9a/2, 22b/4

un | un [1]

29b/7

ur- bk. vur- | vurmak

u.-dı [3]

20b/12, 43b/1, 61a/12

u.-maḳ [1]

35b/4

u.-mışlardur [1]

54a/2

u.-sa [1]

32b/1

u.-salar [1]

42b/2

u.-urdı [1]

59a/3

u.-urlardı [1]

59a/3

[-9-]

urġan | halat, urgan [1]

7a/2, 7a/3

uşlu | akıllı, zeki [1]

u. ʿavret 26a/12

uşūlsüz | Ar.+Tr. usul ve nizāma aykırı [1]

aṣṣısız ve u. kişiler 30a/10

uy- | uymak

u.-a [1]

34b/5

uyan- | uyanmak [1]

6a/11

uyu- | uyumak

u.-rsa [1]

59a/6

u.-sa [1]

61a/11

u.-ya [1]

6a/10

[-3-]

uyuz | uyuz [1]

19a/2

uza- | uzamak

u.-maḳ [1]

25b/1

u.-mışdur [1]

18b/12, 18b/13

[-2-]

uzun | uzun [17]

25b/2

ʿömri u. 35a/7, 35b/8, 48b/12, 55b/9, 56a/12, 62a/1

u. börk 54a/1

u. sefer 36b/7, 39a/5

u. yaş 46a/11

yaşı u. 26a/3, 35a/1, 38b/5, 40b/7, 55a/3

uzunlı(ḳ) | uzunluk

u.(ġ)+ına [1]

54a/6

uzunlu(ḳ) | uzunluk [2]

9b/6, 28a/2

u.(ġ)+a [1]

54a/3

u.(ġ)+ına [1]

11b/7

u.(ġ)+na [1]

53b/9

u.(ġ)+una [1]

22a/9

[-6-]

uzut- | uzatmak

u.-muş [1]

61a/14

Ü

üç | (sayı) üç [2]

ü. dürlü 14b/7

üç‿dürlü 3a/9

ü.+dür [1]

4a/10

ü.+ünci [5]

2a/9, 3a/10, 4a/11, 6b/4, 7a/5

[-8-]

üç yüz on üç | (sayı) üç yüz on üç [1]

2b/6

ügeyi(k) | üveyik

ü.(g)+i [1]

48a/7

üleşdir- bk. üleşdür- | üleştirmek, bölüştürmek

ü.-di [1]

31b/1

üleşdür- bk. üleşdir- | üleştirmek, bölüştürmek

ü.-di [1]

42b/5

ü.-eler [1]

42b/6

[-2-]

ümīd | Far. ümit [1]

ü. it- 20b/3

ü.+i [3]

15b/7, 30b/1, 38b/13

ü.+ine [1]

ü.+ine iriş-15b/7

[-5-]

üsküf | Rum. başlık [3]

10a/6, 31b/13, 31b/9

üsküre | ağzı yayvanca kap, toprak çanak [3]

12a/3, 60a/12, 60a/7

üst | üst

ü.+ünde [6]

8a/5, 19a/7, 37a/2, 41b/9, 51b/6, 59a/12

ü.+üne [7]

37b/10, 40a/12, 40b/2, 42a/11, 42b/1, 44b/11, 47a/9

[-13-]

üstāẕ | Far. bilim veya sanat alanında üstün bilgisi ve yeteneği olan kimse [1]

12b/13

üstün | üstün [1]

4b/11

üzere | üzere, üzerine [6]

14a/7, 14b/10, 14b/3, 19b/12, 2b/12, 41a/10

üzeri | üzeri

ü.+nde [5]

12b/2, 17a/2, 23a/9, 25b/9, 7a/6

ü.+ne [17]

15b/10, 20a/10, 22a/11, 22b/1, 28b/2, 31a/2, 31b/8, 33a/2, 33b/8, 40b/14, 43a/3, 50a/2, 54a/13, 55a/10, 59b/1, 59b/11, 59b/12

[-22-]

üzüm | üzüm [1]

17b/11

V

v'allāhu aʿlem biṣ-ṣevāb | Ar. doğrusunu Allah bilir [1]

62a/8

vācib | Ar. İslam dinine göre yapılması gerekli olan [1]

3b/8

v.+dür [1]

14a/10

vaḥiy | Ar. bir buyruk veya düşüncenin Tanrı tarafından peygamberlere bildirilmesi [1]

2b/3

vaḳ(ı)t | Ar. vakit [2]

vaḳıt‿ki 3a/4

55a/8

v.(Ø)+ı [1]

28b/11

v.(Ø)+ın [1]

6a/12

v.(Ø)+ında [1]

zevāl v.+ında 6b/4

v.(Ø)+ından [1]

v.+ından ṣoŋra 29a/4

***yürüyecek vaḳıt** | gün doğumu, gün batımı ve zeval vakti

v.+larda [1]

6b/2

[-7-]

vaḳıtsız | Ar.+Tr. vakti, zamanı gelmeyen [1]

28b/11

vāḳiʿ | Ar. meydana gelen, olan [6]

***vāḳiʿ ol-** | olmak, meydana gelmek, gerçekleşmek
5a/7, 16a/10, 18a/2, 35a/9, 36b/7, 38a/10

var- | varmak, erişmek, ulaşmak, vasıl olmak

v.-a [6]
15b/7, 18b/7, 20b/2, 23b/8, 29b/13, 42a/1

v.-asın [1]
12b/10

v.-maḳ [1]
4b/3, 9a/4, 22b/6

v.-maya [1]
34b/3

v.-sa [1]
58a/2

v.-ur [1]
7b/7

v.-urdı [1]
22b/13
[-12-]

var | var [28]
7a/3, 9b/13, 10a/4, 11b/6, 13a/4, 13a/6, 15b/7, 18b/9, 19a/3, 28b/4, 30a/11, 30a/9, 32a/12, 34b/6, 37a/3, 37a/4, 38a/5, 38b/11, 38b/13, 38b/7, 40a/14, 42a/11, 42b/11, 47b/3, 48a/5, 49b/9, 50b/7, 51b/11

v.+∅-dı [1]
42a/1

v.+dır [1]
7b/3

v.+dur [12]
2a/13, 3a/5, 4a/6, 5a/10, 5a/11, 5b/7, 6b/11, 7b/1, 13a/11, 15a/10, 40b/12, 47b/11
[-42-]

vāṣıl | Ar. ulaşan, kavuşan [1]

***vāṣıl ol-** | ulaşmak, kavuşmak
33a/4

vāsiʿ | Ar. geniş, kapsayıcı [1]
rızıḳı v. ol- 30b/2

vaṭan | Ar. yurt

v.+ına [1]
18b/7

ve | Ar. (bağlaç) ve [1173]
1b/5, 1b/7, 1b/9, 2a/3, 2a/5, 2a/8, 2a/10, 2a/12, 2b/2, 2b/6, 2b/8, 2b/10, 3a/1, 3a/2, 3b/2, 3b/5, 4a/3, 4b/8, 4b/9, 4b/12, 4b/13, 5a/1, 5a/3, 5a/4, 5a/5, 5a/7, 5a/10, 5a/12, 5b/1, 5b/3, 5b/9, 5b/10, 6a/9, 6b/3, 6b/4, 6b/5, 6b/6, 6b/8, 6b/9, 7a/4, 7a/6, 7b/1, 7b/2, 7b/3, 7b/4, 7b/7, 7b/8, 7b/9, 7b/11, 7b/12, 7b/13, 8a/1, 8a/2, 8a/7, 8a/12, 8a/13, 8b/1, 8b/2, 8b/3, 8b/4, 8b/5, 8b/6, 8b/7, 8b/8, 8b/9, 8b/10, 8b/11, 8b/12, 8b/13, 9a/1, 9a/2, 9a/3, 9a/4, 9a/5, 9a/6, 9a/7, 9a/8, 9a/9, 9a/10, 9a/11, 9a/12, 9a/13, 9b/1, 9b/4, 9b/5, 9b/6, 9b/7, 9b/8, 9b/9,

9b/10, 9b/12, 9b/13, 10a/1, 10a/2, 10a/3, 10a/4, 10a/5, 10a/6, 10a/7, 10a/8, 10a/9, 10a/10, 10a/11, 10a/12, 10a/13, 10b/1, 10b/2, 10b/3, 10b/4, 10b/5, 10b/6, 10b/7, 10b/8, 10b/9, 10b/11, 10b/12, 10b/13, 11a/1, 11a/2, 11a/3, 11a/4, 11a/5, 11a/6, 11a/7, 11a/8, 11a/9, 11a/10, 11a/11, 11a/12, 11a/13, 11b/1, 11b/2, 11b/3, 11b/4, 11b/5, 11b/6, 11b/8, 11b/9, 11b/10, 11b/11, 11b/12, 11b/13, 12a/1, 12a/2, 12a/3, 12a/4, 12a/5, 12a/6, 12a/7, 12a/9, 12a/10, 12a/11, 12a/12, 12a/13, 12b/1, 12b/2, 12b/11, 13a/7, 13a/9, 13a/11, 13a/12, 13b/1, 13b/3, 13b/4, 13b/5, 13b/6, 13b/9, 13b/11, 13b/12, 14a/4, 14a/5, 14a/7, 14a/8, 14a/9, 14a/11, 14a/13, 14b/1, 14b/3, 14b/4, 14b/6, 14b/8, 14b/10, 14b/11, 14b/12, 14b/13, 15a/1, 15a/3, 15a/4, 15a/5, 15a/7, 15a/9, 15a/10, 15a/11, 15a/12, 15a/13, 15b/1, 15b/2, 15b/3, 15b/6, 15b/7, 15b/10, 15b/11, 15b/13, 16a/5, 16a/10, 16a/11, 16b/5, 16b/7, 16b/8, 16b/9, 16b/13, 17a/1, 17a/3, 17a/8, 17a/10, 17a/11, 17a/12, 17a/13, 17b/2, 17b/4, 17b/5, 17b/7, 17b/8, 17b/10, 17b/11, 17b/12, 18a/1, 18a/5, 18a/6, 18a/8, 18a/10, 18a/11, 18b/1, 18b/2, 18b/3, 18b/4, 18b/5, 18b/6, 18b/7, 18b/10, 19a/2, 19a/4, 19a/5, 19a/8, 19a/10, 19a/11, 19a/12, 19a/13, 19b/3, 19b/5, 19b/7, 19b/8, 19b/9, 19b/11, 19b/13, 20a/1, 20a/2, 20a/3, 20a/4, 20a/5, 20a/6, 20a/8, 20a/9, 20a/11, 20a/12, 20a/13, 20b/3, 20b/4, 20b/5, 20b/6, 20b/7, 20b/8, 20b/9, 20b/12, 20b/13, 21a/1, 21a/2, 21a/3, 21a/4, 21a/6, 21a/7, 21a/8, 21a/10, 21a/11, 21a/12, 21a/13, 21b/3, 21b/4, 21b/5, 21b/6, 21b/8, 21b/9, 21b/10, 21b/12, 21b/13, 22a/1, 22a/2, 22a/3, 22a/4, 22a/5, 22a/6, 22a/7, 22a/8, 22a/10, 22a/11, 22a/12, 22b/1, 22b/3, 22b/4, 22b/5, 22b/6, 22b/7, 22b/9, 22b/10, 22b/12, 22b/13, 23a/1, 23a/2, 23a/3, 23a/4, 23a/5, 23a/7, 23a/8, 23a/11, 23a/13, 23b/1, 23b/2, 23b/3, 23b/4, 23b/7, 23b/9, 23b/10, 23b/11, 23b/13, 24a/2, 24a/3, 24a/4, 24a/5, 24a/6, 24a/9, 24a/10, 24a/11, 24a/12, 24b/1, 24b/3, 24b/6, 24b/8, 24b/11, 24b/12, 25a/1, 25a/2, 25a/3, 25a/5,

25a/6, 25a/8,25a/10, 25a/11, 25a/12, 25a/13, 25b/1, 25b/2, 25b/3, 25b/4, 25b/5, 25b/6, 25b/7, 25b/8, 25b/10, 26a/1, 26a/2, 26a/4, 26a/6, 26a/7, 26a/8, 26a/9, 26a/12, 26b/1, 26b/2, 26b/4, 26b/5, 26b/6, 26b/7, 26b/8, 26b/10, 26b/11, 27a/6, 27a/8, 27a/9, 27a/10, 27a/12, 27b/2, 27b/3, 27b/4, 27b/5, 27b/6, 27b/7, 27b/8, 27b/9, 27b/10, 27b/11, 27b/12, 27b/13, 28a/1, 28a/2, 28a/4, 28a/11, 28a/12, 28b/5, 28b/6, 28b/9, 28b/12, 29a/2, 29a/3, 29a/8, 29a/9, 29b/5, 29b/9, 29b/10, 30a/1, 30a/2, 30a/3, 30a/4, 30a/6, 30a/8, 30a/9, 30a/10, 30a/11, 30a/12, 30b/2, 30b/3, 30b/4, 30b/5, 30b/8, 30b/9, 30b/10, 30b/11, 30b/13, 31a/2, 31a/3, 31a/4, 31a/5, 31a/6, 31a/7, 31a/8, 31a/9, 31a/11, 31a/12, 31a/13, 31b/2, 31b/3, 31b/4, 31b/5, 31b/6, 31b/7, 31b/9, 31b/11, 31b/12, 32a/1, 32a/2, 32a/3, 32a/5, 32a/6, 32a/7, 32a/8, 32a/9, 32a/10, 32a/11, 32b/2, 32b/3, 32b/8, 33a/2, 33a/4, 33a/5, 33a/6, 33a/7, 33a/9, 33b/5, 33b/6, 33b/11, 33b/12, 34a/3, 34a/4, 34a/6, 34a/7, 34a/8, 34a/10, 34b/5, 34b/8, 34b/10, 34b/11, 34b/12, 35a/8, 35b/4, 35b/6, 35b/8, 35b/9, 35b/11, 35b/12, 35b/13, 36a/1, 36a/2, 36a/3, 36a/5, 36a/8, 36a/11, 36b/4, 36b/5, 36b/6, 36b/9, 36b/10, 36b/13, 37a/6, 37a/7, 37a/10, 37b/1, 37b/2, 37b/3, 37b/4, 37b/5, 37b/6, 37b/9, 38b/10, 38b/11, 39b/2, 39b/3, 40a/1, 40a/2, 40a/9, 40a/13, 40b/4, 40b/9, 41a/3, 41a/4, 41a/6, 41a/11, 41a/12, 41a/13, 41b/1, 41b/3, 41b/5, 41b/7, 42a/12, 42a/13, 42b/1, 42b/2, 42b/4, 42b/7, 42b/9, 42b/12, 43a/7, 43a/8, 43a/9, 43b/4, 43b/6, 44a/6, 44a/7, 44a/12, 44b/1, 45a/6, 46a/1, 46a/2, 46a/7, 46a/9, 46a/11, 46a/12, 46b/1, 46b/3, 46b/9, 46b/10, 46b/12, 47a/3, 47a/5, 47b/11, 48a/6, 48a/7, 48a/8, 48a/9, 48a/10, 48a/11, 48a/13, 48b/2, 48b/7, 48b/8, 48b/9, 49b/1, 49b/2, 49b/6, 49b/8, 49b/9, 49b/11, 49b/12, 49b/13, 50a/2, 50a/3, 50a/4, 50a/5, 51a/2, 51a/8, 51a/10, 51b/2, 51b/8, 52a/6, 52a/7, 52a/12, 52a/13, 52b/2, 52b/3, 52b/4, 52b/5, 52b/10, 53a/1, 53a/4, 53a/7, 53a/10, 53a/11, 53b/4, 53b/7,

53b/8, 54a/4, 54a/5, 54a/7, 54a/13, 54b/2, 54b/3, 54b/6, 54b/8, 54b/9, 54b/12, 54b/13, 54b/14, 55a/1, 55a/7, 55a/10, 55a/11, 55b/9, 55b/11, 56a/1, 56a/9, 56a/10, 56b/6, 56b/7, 56b/9, 57a/1, 57a/13, 57b/13, 58a/3, 58a/6, 58a/13, 58b/1, 58b/4, 58b/5, 58b/10, 58b/11, 58b/12, 59a/2, 59a/4, 59a/6, 59a/8, 59a/9, 59a/10, 59a/14, 59b/1, 59b/3, 59b/9, 59b/11, 59b/14, 60a/6, 60a/7, 60a/14, 60b/1, 60b/4, 60b/5, 60b/6, 60b/7, 60b/8, 60b/10, 60b/13, 60b/14, 61a/14, 61b/3, 61b/12, 61b/13, 62a/1, 62a/4, 62a/5, 62a/6

vechile | Ar. vesileyle, nedenle [5]
3a/9, 13a/2, 17a/13, 34b/7, 43b/3

vecih | Ar. vesile, neden [2]
14b/3, 14b/9

vefāsız | Ar.+Tr. vefasız [2]
47a/12, 47a/13

velākin | Ar. ama, ancak [11]
14a/1, 18a/7, 19a/3, 29a/1, 31b/7, 32a/2, 34a/8, 35a/2, 36a/4, 36a/6, 60b/4

velāyet | Ar. velilik, ermişlik [2]
20b/7, 37a/2

veled | Ar. çocuk, oğul [1]
32a/13

ver- bk. vir- | vermek [1]
v.-irlerdi
2b/8

veyā | Ar.+Far. (bağlaç) veya [48]
8a/3, 9b/2, 9b/3, 9b/5, 10a/9, 16a/9, 18b/8, 19b/10, 20a/10, 20a/3, 20a/7, 23b/8, 24b/13, 26b/12, 26b/13, 27a/13, 27a/4, 28a/6, 29b/7, 30a/5, 30b/13, 31b/1, 31b/10, 31b/2, 33a/13, 35a/10, 35b/10, 36a/3, 37b/4, 37b/5, 41a/8, 43b/2, 44b/6, 45a/2, 45b/8, 52a/11, 60a/2, 60a/5, 61a/6, 61a/8, 61b/4

veyāḫūd | Ar.+Far. (bağlaç) yahut [11]
7a/3, 9b/2, 14a/1, 15b/12, 17a/10, 18a/3, 37a/8, 38a/3, 41a/8, 53b/12

vezīr | Ar. vezir [1]
38b/5
v.+ler [3]
4b/8, 12b/5, 12b/6
[-4-]

vezīrlıḳ bk. vezīrlik | Ar.+Tr. vezir olma durumu [1]
15a/13

vezīrlik bk. vezīrlıḳ | Ar.+Tr. vezir olma durumu [1]
26a/1

vilāyet | Ar. il, diyar [2]
29a/2, 32a/9
v.+de [1]

18a/3
v.+iŋ [1]
28b/6
[-4-]
vir- bk. ver- | vermek
v.-di [1]
35b/1
v.-digi [1]
35b/1
v.-diler [4]
46a/5, 47b/1, 53b/10, 60b/3
v.-e [9]
3b/8, 6b/1, 7b/9, 33b/11, 35a/6, 38a/4, 47a/9, 47b/10, 61b/3
v.-eler [2]
47b/2, 48a/4
v.-ici [2]
52b/10, 58a/5
v.-ir [1]
59a/14
v.-mek [5]
9a/4, 23b/3, 35a/13, 36b/3, 42a/4
v.-se [1]
36b/4
v.-ür [2]
23b/8, 59a/10
v.-ürdi [3]
14a/1, 14a/3, 14b/5
[-30-]
viril- | verilmek [1]
v.-e
42a/9
vur- | vurmak
v.-dı [2]
41a/4, 42b/9
v.-maḳ [1]
32a/3
v.-mek [1]
10b/4
v.-salar [1]
43a/2
v.-urlardı [1]
33a/11
[-6-]
vücūh | Ar. vesile, neden [1]
14a/7

Y

yā | Far. ya da, yahut da [17]
6b/8, 12b/13, 29b/11, 30a/6, 38b/11, 39a/9, 39a/10, 40b/8, 40b/9, 40b/14, 41a/4, 43b/7, 44b/4, 45b/7, 49a/7, 60a/2
yābān çetügi | Far.+Tr. yaban kedisi
11a/7, 44a/7, 45b/13
yād | Far. anma, hatırlama [1]
***yād ḳıl-** | anmak, hatırlamak
45b/1, 5b/9, 6a/12
yaġ | yağ [3]
8b/11, 21b/9
çirkīn y. 21b/8
y.+ı [2]
bādem y.+ı 21b/10
iç y.+ı 40b/11
y.+lar [2]
ṭatlu y.+lar 21b/11

sāde y.+lar 30b/4
[-7-]
yaġ- | yağmak
y.-ar [1]
12a/6
y.-ardı [5]
60b/2, 60b/4, 60b/5, 60b/6, 60b/8
y.-arsa [1]
60b/10
[-7-]
yaġız | doru, esmer [1]
38a/1
yaġmur | yağmur [1]
7b/11
yāḫūd | Far. veya, ya da [36]
5b/8, 15b/4, 15b/11, 17b/13, 18b/4, 29a/7, 29a/10, 29b/3, 35a/12, 39b/10, 40a/6, 42b/2, 43a/11, 44a/4, 44b/11, 45a/5, 45a/12, 47b/2, 47b/7, 48b/13, 50a/1, 53b/11, 53b/13, 54a/1, 54a/2, 55b/3, 58b/8, 59a/3, 59b/4, 59b/6, 61a/10, 61b/1, 61b/5, 61b/13
yahūdī | Ar. Hz. Musa'nın dinine bağlı olan kimse, Musevi, semitik [3]
11b/13, 59b/10, 59b/11
yaḳın | yakın [14]
4b/9, 7b/5, 14a/2, 17a/5, 19a/7, 22b/11, 27a/11, 36b/9, 42a/6, 42b/1, 44b/3, 55b/9, 59b/6, 60a/3
y.+ı [1]
38a/13
[-15-]
yāḳūt | Ar. yakut [1]
31a/8
yalan | yalan [7]
18a/5, 25a/12, 29a/9, 52b/2
y. düş 4a/9
y. ḫaber 22b/3, 60a/1
yalancı | yalancı [2]
y. kişiler 52b/13, 53b/3
yalıncaḳ | çıplak [6]
9b/1, 26b/11, 27a/1, 61b/7
yalıŋuz | yalnız [1]
51a/3
yalvar- | yalvarmak
y.-a [1]
3b/9
ya(n) | yan
y.(ŋ)+a [1]
58b/8
y.+ına [1]
6a/10
y.+ında [1]
24b/10
[-3-]
yan- | yanmak
y.-ar [3]
18a/12, 18b/6, 18b/9
y.-ardı [3]
18a/4, 18a/11, 18b/4
[-6-]
yandır- bk. yandur- | yandırmak

y.-dı [2]
17b/10, 18a/9

yandur- bk. yandır- | yandırmak
y.-dı [1]
33a/13

yaʿnī̄ | Ar. yani [1]
12a/5

yap- | yapmak
y.-a [1]
35a/10
y.-mağıŋ [1]
20a/10
[-2-]

yapucı | yapı ustası
53a/1

yar- | yarmak
y.-dı [1]
50a/12

yār | Far. dost [1]
muvāfıḳ y. 60a/10
y.+ı [1]
2a/11
[-2-]

yara | yara [2]
9b/5, 28a/1

yārabbī̄ | Ar. Allahım, ey Rabbim [1]
6b/10

yaramaz | faydasız, boş, uygunsuz, zararlı, fena, kötü [4]
16a/8, 28b/2, 30a/7, 43b/4
y.+dur [2]
27a/13, 28b/11
[-6-]

yaramazlıḳ | Fenalık, kötülük [2]
16a/8, 16a/9

yarat- | yaratmak
y.-dı [1]
4b/12
y.-mışdur [1]
3a/12
[-2-]

yardım | yardım [1]
52b/10

yāren | Far. dost
y.+leri [1]
37b/6

yar | uçurum [1]
y.+ u
19b/13

yarı bk. yaru | yarı [1]
61a/5

yarlıġa- | bağışlamak, mağfiret etmek
y.-ya [1]
58b/1

yarlıġan- | bağışlanmak
y.-maḳ [3]
13a/11, 13a/12, 23a/4
y.-maḳlıġın [1]
56a/8
[-4-]

yaru bk. yarı | yarı
y.+sı [1]
teniniŋ y.+sı 27b/5

yas | yas, matem [1]
8a/6

yaşdıḳ | yastık [3]

25b/7, 26a/5, 9a/11

yaş | yaş [2]

22a/9, 46a/11

y.+ı [6]

26a/3, 35a/1, 38b/4, 40b/7, 54a/3, 55a/3

[-8-]

yaş | taze [1]

y. balıḳ 50a/6

y.+ından [1]

29b/10

[-2-]

yaşa- | yaşamak

y.-maya [1]

61a/10

yat- | yatmak

y.-a [1]

3a/4, 6a/10

y.-ar [1]

24b/10

y.-maḳ [1]

5b/8

y.-mışdur [1]

5b/5

[-4-]

yatlu | kötü, şom, adi, fena [1]

y. kelāmlar 17b/12

yavan | hoşa gitmeyen, tatsız [1]

y. ḳoḳulu nesneler 21b/13

yavaş | yavaş[1]

37b/3

yavlaḳ | pek, çok, gayet [2]

59a/4

y. ḫoş 2a/7

yavrı | yavru

y.+sı [1]

keklik y.+sı 48a/5

y.+sın [1]

41a/1

[-2-]

yavuz | kötü, fena, güçlü, çetin [31]

6b/9, 14a/11, 16a/5, 20b/9, 22a/6, 22a/7, 34a/5, 36a/9, 40a/13, 43b/9, 45a/12, 45b/4, 49a/12, 51b/9, 52a/1, 51a/9, 58a/8

y. ḫal 14b/4,

y. işde bulun- 23b/6,

y. sözler 30a/12, 45b/10,

y. iş işle- 38a/13,

y. iş 39b/6,

y. keleci 40a/13,

y. kişi 40b/13, 43a/13,

y. ʿavret 43b/8, 43b/13,

y. söz 45a/11,

y. çetük 45b/11,

y.+dur [4]

42a/11, 44b/13, 47a/12, 61b/7

[-35-]

yavuzluḳ | fenalık, güçlük [3]

14b/8, 33b/9, 42b/9

yay | yay [1]

33b/7

yazı bk. yazu | düz yer, ova, kır

y.+dan [1]

19a/12

yazu bk. yazı | düz yer, ova, kır
y.+da [2]
18a/10, 39a/1
ye- bk. yi- | yemek [1]
y.-di [1]
44b/13
y.-rdi [2]
43b/10, 44a/13
y.-se [1]
40b/11
[-4-]
yeglik | üstünlük, iyilik [1]
15b/10
yegrek bk. yigrek | daha iyi, daha üstün [1]
59a/1
yengeç bk. yengiç | yengeç [3]
50a/4, 51a/5, 51a/6
yengiç bk. yengeç | yengeç [1]
11a/13
yeŋi bk. yiŋi | yeni [1]
y. ṭon 34a/6
yer bk. yir | yer [1]
ṭar y. 10b/3
y.+ne [1]
39a/8
yerine getür- | istenileni, gerekeni yapmak
y.+ ine [1]
32b/7
[-3-]
yetīm | Ar. babası ölmüş olan, babasız [1]
17b/11
yıḳ- | yıkmak
y.-maḳlıḳ [1]
19b/6
yıl | yıl, sene [5]
2a/12, 42b/11, 42b/12, 7b/10, 7b/13
yılan | yılan [16]
11b/2, 12a/5, 51a/11, 51a/12, 51a/7, 51a/9, 51b/1, 51b/2, 51b/4, 51b/6, 51b/7, 60b/1, 60b/4
aḳ y. 51b/8
ḳara y. 51b/9
y.+ı [1]
51a/13
[-17-]
yıldız bk. yılduz | yıldız [1]
15a/1
y.+lar [1]
16a/7
y.+ları [1]
8b/2
[-3-]
yılduz bk. yılduz | yıldız
y.+lar [1]
16a/6
yırt- | yırtmak
y.-dı [3]
45a/10, 45b/10, 45b/2
y.-ıcı [1]
8a/3
[-4-]

yi- bk. ye- | yemek
y.-di [4]
27a/3, 40a/7, 40b/4, 46b/8
y.-dügin [2]
9b/2, 26b/12
y.-mek [5]
9b/10, 26a/7, 29a/1, 29a/5, 58b/10
y.-r [3]
7a/7, 28b/13, 50a/9
y.-rdi [17]
14b/7, 17b/11, 28b/12, 38a/11, 39a/11, 39b/7, 43a/6, 43a/10, 44b/9, 47b/5, 48a/4, 50b/4, 50b/10, 51a/1, 51a/6, 52a/3, 53b/13
y.-se [16]
29a/9, 29a/13, 29b/3, 29b/5, 30a/5, 30b/7, 39a/1, 40b/7, 40b/14, 41b/4, 43b/3, 45a/4, 45a/5, 48b/1, 49b/12, 50a/1
y.-ye [8]
17b/11, 40a/3, 43b/3, 44b/1, 48b/13, 49a/10, 51a/13, 52a/4
y.-yeler [1]
39b/9
[-56-]
yidi | (sayı) yedi [1]
13a/10
yig | daha iyi, yeğ
y.+in [1]
42a/7
yigit | yiğit [6]
8b/12, 22a/2, 22a/7, 24b/2, 27a/13, 36a/4
y.+leri | [1]
22a/5
[-7-]
yigrek bk. yegrek | daha iyi, daha üstün
y.+dür [4]
27a/12, 29b/10, 36a/5, 36a/7
yille- | gaz çıkarmak, osurmak
y.-rdi [1]
28b/1
yimiş | yemiş [3]
28b/11
y. ağaçları 9b/8, 28b/5
yimişlü | yemişli [1]
28b/7
yiŋ- | yenmek
y.-erlerdi [1]
36a/7
yiŋi bk. yeŋi | yeni [1]
32a/5
yiŋi çeri | yeniçeri [1]
39b/1
yir bk. yer | yer
y.+de [5]
41b/13, 42a/1, 50b/11, 50b/7, 51a/2
y.+den [6]
28a/10, 36b/5, 37a/1, 57a/12
umduğı y.+den 49a/2
ummadığı y.+den 30b/2
y.+e [8]
9b/1, 17b/13, 26b/11, 37a/1,

46b/3, 50b/12
nāḥaḳ y.+e 39b/8
ṭoġrı y.+e 33b/12
y.+iŋ [1]
42a/9
y.+lerin [1]
61a/14
[-21-]
yişil | yeşil [5]
9a/8, 24b/6, 24b/8
y. şūret 59a/6
y. ṭon 32a/6
yitiş- | yetişmek
y.-e [5]
40a/3, 41a/7, 41b/10, 49a/4, 60a/4
yiyecek | yiyecek [2]
9b/10, 30a/2
yiyil- | yinmek, çürümek, aşınmak
y.-e [1]
21b/5
yoġurt | yoğurt [2]
30b/11
ekşi y. 30b/11
yoḫsul | yoksul [4]
5a/6, 13b/5, 17a/12, 42b/13
y.+lara [1]
58a/4
y.+mıdır [1]
5b/2
[-6-]
yo(ḳ) | yok
y.+dur [3]
4b/1, 4b/6, 32b/9
y.(ġ)-ın [1]
27b/9
[-4-]
yol | yol [2]
8b/8, 20a/2
y.+da [3]
19b/10, 36a/13, 56a/10
y.+dır [1]
17b/4
yol+ı [1]
58a/2
y.+una [2]
7b/8, 34b/3
y.+unda [1]
57a/5
y.+unı [1]
34b/2
[-11-]
yolut- | yoldurmak, kopartmak, biçtirmek
y.-sa [1]
25b/3
yuġın | yığın, küme, kitle [1]
y. ol- 7b/10
yumurṭa | yumurta [1]
48b/5
y.+sın [3]
11a/9, 46a/9, 48b/3
[-4-]
yun- | yıkanmak
y.-sa [1]
16b/10, 17a/7

yüce | ulu, yüce [1]
46b/1, 55a/4
y. ṭaġ 19a/9
yü(k) | yük [1]
42a/11
y.(g)+i [1]
42a/11
[-2-]
yükli | I. yükü olan [1]
38b/9
II. gebe [2]
38b/12, 61a/8
yüksek | yüksek [1]
46b/1
yüŋ | tüy, kuş tüyü [4]
10a/12, 12b/1, 34a/4, 40b/8
y.+in [1]
11a/8
y.+leri [1]
46b/9
[-6-]
yürü- | yürümek
y.-r [2]
23b/2, 41a/10
y.-rdi [2]
19a/7, 21a/7
y.-rlerdi [1]
43b/11
y.-ye [4]
18b/10, 27a/8, 36b/5, 54a/13
y.-yecek [1]
6b/2
[-10-]
yüz- | yüzmek
y.-di [1]
16b/9
y.-erdi [2]
16b/12, 16b/13
[-3-]
yüz- | derisini çıkarmak, derisini soymak
y.-erdi [2]
39b/12, 40b/5
yüz | yüz, surat
y+i [1]
y. nūrı 57a/3
y.+ine [1]
6b/7
y.+ünde [1]
13a/5
***yüz dut-** | yönelmek
y.+ün [1]
yüzün ḥaḳa dut- 4a/6
[-4-]
yüzlü | yüzü herhangi bir nitelikte olan [1]
görklü y. 21b/9
yüzük | yüzük [2]
10a/6
altun y. 32a/11
y.(g)+i [1]
32a/13
y.(g)+iniŋ [1]
32a/11
[-4-]
yüz yigirmi dört biŋ | (sayı) yüz yirmi

dört bin [1]
2b/5
ẓafer | Ar. Savaşta kazanılan başarı, galibiyet [32]
14a/8, 22a/11
***ẓafer bul-** | üstün gelmek, zafer kazanmak
7b/3, 19b/13, 26a/13, 31a/2, 31b/8, 33a/2, 33b/7, 33b/8, 35b/5, 38a/5, 39a/12, 40a/3, 40a/10, 40b/14, 41b/8, 43b/9, 44a/11, 44b/5, 45b/3, 46a/4, 48b/8, 50a/2, 51a/11, 52a/10, 52a/12, 55a/10, 55b/4, 59a/7, 59b/11, 59b/12
zaġferān bk. zaġfirān | Ar. safran [2]
21b/12, 21b/4
zaġfirān bk. zaġferān | Ar. safran [1]
8b/11
zāhid | Ar. dinin yasak ettiği şeylerden sakınıp buyurduklarını yerine getiren [2]
51a/1, 55a/10
z.+ler [1]
50b/13
z.+lerden [1]
56a/6
[-4-]
ẓāhir | Ar. açık, belli [1]
19b/8
zaḥmet | Ar. güçlük [5]
16b/10, 40a/13
renc i z. 23b/11
zaḥmet‿ile 17b/9, 51a/7
zaḥmetlü | Ar.+Tr. zahmetle yapılan, yorucu, sıkıntılı, eziyetli, güç [1]
58a/4
zaḥmetsiz | Ar.+Tr. sıkıntı çekilmeden, güçlükle karşılaşmadan yapılan, eziyetsiz, kolay, emeksiz [1]
29b/8
żaʿīf | Ar. güçsüz kuvvetsiz [1]
49b/5, 49b/6, 51b/8
żaʿīflı(ḳ) | Ar.+Tr. zayıflık, güçsüzlük
ż.(ġ)+a [1]
36a/8
ẓālim | Ar. acımasız ve haksız davranan, zulmeden [5]
39b/13, 39b/6, 53b/5
sulṭān-ı ẓ. 15a/12
ẓ. pādişāh 45a/3
ẓ.+ler [1]
39b/4
[-6-]
zamān | Ar. zaman [1]
āḫir z. 55b/8
zekāt | Ar. Zenginlerin sahip olduğu mal ve paranın kırkta birinin dağıtılmasını öngören, İslam'ın beş şartından biri [2]
23b/8, 54a/13
ẕeker | Ar. erkeklik organı [4]
9b/4, 12a/13, 25b/4, 27a/6
ẕ.+in [2]
27b/9, 61b/8
[-6-]

zelzele | Ar. deprem [5]
11b/12, 58a/8, 59a/10, 59a/12, 59a/8

zem zem | Ar. Kabe yakınında bulunan bir kuyunun Müslümanlarca kutsal sayılan suyu, zemzem suyu [1]
23a/11

zencīr | Far. zincir [2]
10a/9, 33a/5

zerdālū | Far. zardali [1]
29a/3

zevāl | Ar. güneşin baş ucunda bulunma zamanı, öğle [1]
z. vaḳtında 6b/4

zeyrek | Far. Anlayışlı, aklı başında, zeki [1]
z. kişi 29b/11

zeytūn | Ar. zeytin [2]
28b/12, 29a/7

ẕih(i)n | Ar. bilinç, dimağ
ẕ.(Ø)+i [1]
56a/4

zindān | Far. tutuklu veya hükümlülerin içine konulduğu kapalı yer [6]
10b/2, 34b/8, 34b/9
bend i z. 26a/11, 26b/4
z. ehli 13b/5

zīnet | Ar. süs, bezek [1]
10a/5, 31b/9, 34a/7

zìrā | Far. çünkü, şundan dolayı [3]
27b/10, 50b/5, 5a/10

ziyāde | Far. fazla, çok [2]
27b/11, 29a/12

ziyān | Far. bir şey veya kimsenin sebep olduğu çıkar kaybı, zarar [22]
8a/8, 15a/6, 18a/7, 21b/2, 24a/13, 25a/3, 27a/10, 27b/13, 32a/2, 32b/5, 34a/5, 41a/6, 46b/3, 46b/8, 51a/12, 51b/12, 59a/13, 59a/14, 59a/15, 59b/5, 61b/11
z. mertebe 25b/10
z.+dır [1]
34a/9
[-23-]

ziyānkār | Far. zarar veren veya zarar vermeyi huy edinmiş olan [1]
z. kişi 53a/9

ziyāret | Ar. birini görmeye, biriyle görüşmeye gitme [1]
55b/10

ẓulmāt | Ar. karanlıklar [1]
8b/4, 17b/2, 17b/4

ẓulüm | Ar. eziyet, cefa [3]
33b/11, 54b/2, 54b/12
***ẓulüm eyle-** | eziyet etmek, işkence etmek [2]
36b/2, 48b/13
[-5-]

zühd | Ar. kendini ibadete verme [2]
13a/12, 14a/13

zümrüd | Ar. yeşil renkte bir süs taşı [1]
31a/9

4.2. Ek Dizin

ādem | Ar. insan, beşer
28b/13
avlan- | avlanmak
a.+an
41a/12
avret | Ar. kadın, hanım, zevce, nikahlı
a.+i
53b/11
beg | bey
b.+lerüŋ
53b/11
bin- | binmek
b.-digi
38b/5
bir | bir (sayı)
29a/13, 53b/11
bul- | bulmak
b.-a
37b/13
büyük | büyük
50a/13
dertlü | Far. dert, üzüntü
29a/13
di- | demek
d.-di
2a/1
dile- | dilemek
d.-yüp
38b/7
dünyā | Ar. dünya
43b/4
düş | düş, rüya
3a/5
d.+de
22a/4
düşmān | Far. düşman
d.+ına
48b/8
eksikli(k) | eksiklik
e.(g)+ine
24a/2
et- |etmek
e.-mek
22b/6
ev | ev
20b/1
e.+inde
53b/11
eyle- | yapmak
e.-ye
56a/1
eyü | iyi
26a/10
gerek | gerek, lazım
12b/3
gör- | görmek
g.-mek
20b/1, 22a/4
g.-se
53b/11
ġusul | Ar. yıkanma

22b/6

ḥayvan | Ar. hayvan

41a/12

ḫoş | Far. iyi, güzel, tatlı, hoş

16a/4

ırmaḳ | ırmak

53b/11

için | için

43b/4

i- | imek, olmak

i.-se

29b/1

kendü | kendi

k.+ye

47b/1

k.+yi

21a/1

kişi | **kişi**

k.+ler

22a/4

ḳoca | eş

22a/4

ḳul | köle

29b/1

ol- | olmak

o.-a

13a/13, 18b/1, 19b/6, 26a/10, 42b/9, 56b/9,

o.-sa

15b/5

sulṭān | Ar. padişah, hükümdar

s.+lara

34a/4

şādurevān | Far. padişah otağı

53b/11

şerìʿat | Ar. İslam kanunu, İslam hukuku

ş.+in 24a/2

üst | üst

ü.+ine

41a/5

veyā | Ar.+Far. (bağlaç) veya

53b/11

yā | Far. ya da, yahut da

53b/11

4.3. Ayetler ve Sureler Dizini

ʿ**abese** | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 80. suresi [1]
57b/7
aḥḳāf | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 46. suresi [1]
56b/4
aḥzāb | Kur'an-ı Kerim'in 33. suresi [1]
56a/7
āl-i ʿimrān | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 3. suresi [1]
55a/6
ʿ**ankebūt** | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 29. suresi [1]
56a/4
aʿrāf | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 7. suresi [1]
55a/10
āyete'l-kürsī | Ar. Bakara Suresi'nin 255. ayetidir [2]
6b/7, 55a/4
baḳara | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 2. suresi [1]
b. sūresin 55a/3
beled | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 90. suresi [1]
58a/2
bürūç | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 85. suresi [1]
57b/11
cin | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 72. suresi [1]
57b/1
cumʿa | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 62. suresi [1]
57a/5
ḍuḥā | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 93. suresi [1]
58a/4
duḫān | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 44. suresi [1]
56b/3
elem neşraḥ | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 94. suresi, İnşirah suresi [1]
58a/5
elem tera | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 105. suresi, Fil suresi [1]
58a/12
enʿām | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 6. suresi [1]
55a/9
enbiyā | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 21. suresi [1]
55b/9
enfāl | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 8. suresi [1]
55a/11
eraeyte | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 107. suresi, Ma'un Suresi [1]
58a/13
er-raḥmānu | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 55. suresi [1]
56b/12
fāṭır | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 35. suresi

[1]
56a/9
fātiḥa | Ar. Kur'an-ı Kerim'in ilk suresi [1]
55a/2
felāḳ | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 113. suresi [1]
58b/3
fetiḥ | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 48. suresi [2]
56b/6, 58b/1
furḳān | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 25. suresi [1]
56a/2
ġāşiye | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 88. suresi [1]
58a/1
ḥacc | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 22. suresi [1]
55b/10
ḥadīd | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 57. suresi [1]
56b/13
ha mim ʿayn sin kaf | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 42. suresi, Şura Suresi [1]
56b/2
ḥaşır | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 59. suresi [1]
57a/2
hel etā | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 88. suresi, Gaşiye Suresi [1]
57b/4
ḥicir | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 15. suresi [1]
55b/4
ḥucurāt | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 49. suresi [1]
56b/7
hūd | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 11. suresi [1]
55b/2
ibrāhīm | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 14. suresi [2]
55b/5, 57b/13
iḫlāṣ | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 112. suresi [1]
58b/2
iḳrāʾ | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 96. suresi [1]
58a/7
infiṭār | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 82. suresi [1]
57b/9
isrāʾil | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 17. suresi, İsra Suresi [1]
i. 55b/6
ḳad semiʿa allāhu | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 58. suresi, Mücadele Suresi [1]
57a/1
ḳamer | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 54. suresi [1]
56b/10
ḳaşaş | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 28. suresi [1]
56a/3

kehf | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 18. suresi [1]
k.+i
55b/7
kevs̱er | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 108. suresi [1]
58a/13
ḳıyāmet Ar. Kur'an-ı Kerim'in 75. suresi [1]
57b/3
ḳulya | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 109. suresi, Kāfirūn Suresi [1]
58b/1
lem yekun | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 98. suresi, Beyyine Suresi [1]
58a/7
leyl | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 92. suresi
l.+i [1]
58a/4
li ĩlāfi | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 106. suresi, Kureyş Suresi [1]
58a/13
luḳmān | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 31. suresi [1]
56a/5
māʾide | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 5. suresi [1]
55a/8
meryem | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 19. suresi [1]
55b/8
muḥammed | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 47. suresi [1]
56b/5
müddeṯir | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 74. suresi [1]
57b/2
mülk | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 67. suresi
m.+ü [1]
57a/10
müʾmin | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 40. suresi [2]
55b/11, 56a/13
mümteḥine | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 60. suresi [1]
57a/3
münāfiḳūn | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 63. suresi [1]
57a/6
mürselāt | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 77. suresi [1]
57b/5
müzemmil | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 73. suresi [1]
57b/1
naḥil | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 16. suresi [1]
55b/6
nās | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 114. suresi [1]
58b/4
nāziʿāt | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 79. suresi [1]
57b/6
nebeʾ | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 78. suresi [1]

57b/5

necim | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 53. suresi [1]

56b/9

nisā | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 4. suresi [1]

55a/7

nūḥ | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 71. suresi [1]

57a/12

nūn | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 68. suresi, Kalem Suresi [1]

57a/10

nūr | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 24. suresi [1]

56a/1

raʿd | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 13. suresi **r.+ı** [1]

55b/4

rūm | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 30. suresi [1]

56a/5

sad | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 38. suresi [1]

56a/12

ṣaff | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 61. suresi [1]

57a/4

sebbiḥe | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 87. suresi, A'lā Suresi [1]

57b/12

sebeʾ | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 34. suresi [1]

56a/8

secde | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 32. suresi [1]

56a/6, 56b/1

seʾele | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 70. suresi, Me'aric Suresi [1]

57a/12

şeḳḳat | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 84. suresi, İnşikak Suresi [1]

57b/10

şemis | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 91. suresi, Şems Suresi [1]

57b/7, 58a/3

şuʿrā | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 42. suresi [1]

56a/2

ṭāhā | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 20. suresi, Ta-Ha Suresi [1]

55b/8

taḥarrüm | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 66. suresi, Tahrim Suresi [1]

57a/8

ṭalāḳ | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 65. suresi [1]

57a/7

ṭārıḳ | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 86. suresi [1]

57b/12

teġābun | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 64. suresi [1]

57a/6

tenzīl | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 32. suresi, Secde Suresi [1]

56a/12

tevbe | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 9. suresi [1]

55b/1

tīn | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 95. suresi [1]

58a/6

vāḳıʿa | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 56. suresi [1]

56b/13

ve'l-ʿādiyāt | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 100. suresi, Adiyat Suresi [1]

58a/8

ve'l-ʿaṣır | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 103. suresi, Asr suresi [1]

58a/10

ve'l-fecir | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 89. suresi, Fecr Suresi [1]

58a/1

ve'ṣ-ṣāfāt | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 37. suresi, Saffat Suresi, [1]

ṣ.+ı

56a/11

ve'ẕ-ẕāriyāt | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 51. suresi, Ẕāriyāt Suresi [1]

56b/8

veylil külli | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 104. suresi, Hümeze suresi [1]

58a/11

yāsīn | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 36. suresi [1]

56a/10

yūnus | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 10. suresi [1]

55b/1

yūsuf | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 11. suresi

55b/2

zuḫruf | Ar. Kur'an-ı Kerim'in 43. suresi [1]

56b/2

4.4. Kişi Adları Dizini

ʿ**alī** | ilk Müslümanlardan, Hz. Muhammed'in damadı ve Hulefā-yi Rāşidìn'in dördüncüsü [1]
54b/7

ebū bekir eṣ-ṣıdīḳ | Hz. Ebu Bekir
54a/10

ʿ**oṣmān ẕin-nūreyin** | Hz. Osman ilk Müslümanlardan, hulefā-yi rāşidìn'in üçüncüsü [1]
54b/4

ʿ**ömer el-faruḳ** | Ar. Hz. Ömer [1]
54b/1

şeyḥ ibrāhim ibn kermānī | [4]
19a/5, 22b/6, 25b/8, 32b/4
k.+niŋ [1]
2a/3
[-5-]

muḥammed el-muṣṭāfa | Hz. Muhammed [1]
54a/12
m.+nıŋ [1]
56b/4
[-2-]

muḥammed ibn-i sīrīn | rüya tabiriyle tanınan hadis ve fıkıh ālimi [17]
12a/8, 16a/11, 17b/3, 20b/1, 23a/9, 24a/5, 27a/7, 29a/1, 35a/7, 36a/11, 36b/6, 44a/7, 46a/9, 48b/7, 50a/5, 52a/7, 59a/9
m.+iŋdir [1]
2a/3
m.+e [1]
12b/8
[-19-]

mūsā | İsrailoğulları'na gönderilen ve kendisine Tevrat indirilen peygamber [1]
57b/13

tuḥfetü'l-mülūk | çalışmamıza konu olan eserin adı [2]
2a/5, 62a/4

SONUÇ

Ses ve imla özellikleriyle ilgili sonuçlar:

1. Çalıştığımız metin imla bakımından bir Eski Anadolu Türkçesi özelliği olan imla düzensizliği barındırmaktadır. Bu düzensizlik ünlülerin bazen harf, bazen de harekeyle gösterilmesinden kaynaklanmaktadır. Eski Uygur ve Arap-Fars yazı geleneğinin de özelliklerini taşımaktadır. Bu yazı geleneklerinin sonucu olarak metnimizde aynı kelimenin, aynı sayfada farklı yazımlarına rastlamaktayız.
2. Dudak uyumu, diğer uyumlara göre Türkçenin daha sonraki devrelerinde ortaya çıkmış ve gelişme göstermiştir. Eski Türkçe döneminde, bazı istisnaları bulunsa da görülen dudak uyumu, Eski Anadolu Türkçesinde tersine bir gelişim göstermiştir. Eski Anadolu Türkçesinde görülen, kelime tabanlarında ve köklerde yuvarlaklaşmaya sebep olan bu gerileme, Eski Anadolu Türkçesini, önceki dönem yazı dillerinden farklı kılan karakteristik özelliklerinden biri olmuştur. Arap harfli metinlerden dudak uyumunun ne zaman gerçekleştiği anlaşılmasa da dudak uyumunun ancak 16. yüzyıldan sonra yavaş yavaş gelişme gösterdiği biliniyor. 17. yüzyıl dudak uyumların gerçekleşmeye başladığı bir geçiş dönemi olarak kabul edilmektedir. 18. yüzyılda ise dudak uyumunun artık bütün olarak gerçekleştiği, bunun sonucu olarak da yazıya da yansıdığı bilinmektedir. Metnimizde ise bazı kelimelerin ve eklerin hem düz hem de yuvarlak ünlülü şekilleriyle kullanıldığı görülmektedir. Kelime tabanları ve eklerde uyumlu ve uyumsuz ikili şekillerinin bulunması, metnimizdeki dudak uyumunun, yuvarlaklaşma temayülü görülen Eski Anadolu Türkçesine oranla daha ileri bir seviyede olduğunu göstermektedir. Bu durum, istinsah tarihi bilinmeyen metnimizin ait olduğu dönem hakkında bilgi vermektedir. Kelime tabanları ve eklerde uyumlu ve uyumsuz ikili şekillerinin bulunması, metnimizde dudak uyumlarının gerçekleşmeye başladığına işaret etmektedir. Sonuç olarak metnimiz, dudak uyumları bakımından 17. yüzyıl özellikleri göstermektedir (Bk. 2.2.1.1.2. Dudak Uyumu)
3. Türkçenin Tarihî dönemlerinde bazı istisnaları bulunsa da ünlü-ünsüz uyumunun varlığı büyük oranda kabul edilmiştir. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde de eklerin büyük oranda dil uyumuna bağlı olduğu kabul edilmektedir. Fakat aynı

döneme ait metinlerde bu genel görüntüye uymayan, kural dışı örneklere de rastlanmaktadır. Metnimizde, uyuma aykırı kullanımlar bulunsa da bu uyumun genellikle var olduğu görülmüştür. Uyuma aykırı kullanımlar, +lIK / +lUK ve +mAK ekleriyle ekleşen bazı Türkçe ve alıntı kelimelerde görülmektedir. Uyum dışına çıkan örneklerde, arka ünlülü kök ve gövdelere ön ünlülü ekler geldiği gibi, aksine ön ünlülü kelimelere de art ünlülü ekler gelebilmektedir. (Bk. 2.3.1.1. Ünlü-Ünsüz Uyumu)

4. Eski Anadolu Türkçesinde, ünsüz uyumunun var olmadığı bilinmektedir. Bu dönemde bazı ünsüzlerin ötümsüz karşıtı mevcut iken ötümlü tercihi uyumsuzluğun önemli sebeplerindendir. Metnimizde de bu durum devam etmektedir. (Bk. 2.4.1.1. Ünsüz Uyumu)
5. Eski Anadolu Türkçesinde kapalı "e" meselesi sonuca bağlanabilmiş bir konu değildir. Metnimiz ise bu meselede karışık bir tutum sergilemektedir. Aynı kök hece ünlüsünün bazı kelimelerde (yi-/ye-, yir/yer gibi) hem esreli hem üstünlü, bazı kelimelerde (di-, ir- gibi) sadece esreli yazıldığı görülmektedir. Bu sesin gösteriminde "esre", "dik esreli ye" ve "üstün" kullanılmıştır. (Bk. 2.2.2.1. Kök Hecede e/ ~ i/)
6. Ön sıradan kelimelerdeki kelime başı t- / d- değişiminin birkaç istisnası haricinde tamamlandığını ve değişimin yazıya da yansıdığını görmekteyiz. Metnimiz arka sıradan kelimelerde kelime başı t / d değişimi konusunda tutucu bir imla özelliği taşımaktadır. Az sayıda ikili yazımlara rastlamaktayız, bu ikili yazımlarda bile (ط)'lı yazımlar daha fazla kendini göstermektedir. (Bk. 2.2.2.9. t > d değişmesi)

<u>Söz varlığıyla ilgili sonuçlar:</u>

1. Metnimizin sade ve anlaşılır bir dil tutumu vardır. Bunda tabirname olmasının etkisi bulunmaktadır. Eserde edebî bir amacın güdülmediği görülmektedir. Görülen düş ve düşün tabiri şeklinde amaca yönelik bir cümle yapısı vardır. Bu sebeple cümleler kısadır, hatta çoğu zaman tekrara düşmemek ve tasarruf niyetiyle cümleler eksiktir. Cümleler ve kelimeler kim, ki, ve bağlaçlarıyla bağlanmıştır.
2. Metnimizde deyimler çokça geçmektedir. Bunlardan bazıları şöyledir:
   sözi geç- | kendisini kabul ettirmiş olmak, hatırı sayılmak (53a/12, 57b/8), oruç yi- | oruç tutmamak (58b/9), ḳayd yi- | dert çekmek, tasalanmak (26a/7), elden ḳo- |

elden bırakmak, terk etmek, ihmal etmek (23a/6), ʿacāyibe ḳal- | hayret etmek, şaşırmak (37a/11), yüz dut- | yönelmek (4a/6), işi yürü- | yaptığı işte başarılı olmak (27a/8, 36b/4), iş işle- | yapmak, meydana getirmek (37a/8, 37a/11, 38b/9)

3. "eyle-, it-, ḳıl-, ol-" gibi yardımcı fiillerin yanı sıra "al-, bul-, çek-, çıḳ-, çıḳar-, dut-, düş-, geç-, getür-, gir-, işle-, ir-, iriş-, ḳal-, ḳo-, ṭut-, ur-, vir-, yi-, yitiş-, yürü-" gibi fiillerin de yardımcı fiil şeklinde kullanıldığı görülmektedir.
4. Bir fiili çok ve devamlı yapan kişi ve nesneleri bildiren -IcI / -UcI ekinin, metnimizde anlamı öne çıkarmak için kullanıldığı görülmüştür.
   ağlayıcı ʿavret (48a/8), çoḳ ʿavret alup boşayıcı (57a/8)), dīn yolunda dürüşüci (57a/5), ḫaber irişdici (52b/11), ṭaleb idici (52b/1, 53a/2), ṭāʿat ḳılıcı (57b/1), murād virici (52b/10), il isteyici (53a/13), ṣadaḳa virici (58a/5), laf söyleyici (53a/11), oruç dutucı (57b/2), oda ṭapucı (59b/9), cān alıcı (13b/13, 14a/1), ḳan alıcı (27a/12, 53a/7)
5. Metnimizdeki bazı kelimelerin anlam tayinleri için başvurduğumuz, sözlük gibi, kaynaklarda rastlamadığımız kullanımları tespit edilmiştir.
   dün ṭoġrısı | batı (58b/7), gün ṭoġrusı | doğu (59b/14), yürüyecek vaḳıt | gün doğumu, gün batımı ve zeval vakti (6b/2), raḳış ur- | sema yapmak, dönmek, dans etmek (59a/3), ṣıfatında ḳop- | bir kimsenin bir özelliği veya vasfı terk etmesi, ayrılması (55b/7)
6. Dizinde, metnimizde geçen (ayetler ve sureler dizini, kişi adları dizini ve aynı kelimenin farklı yazılışları hariç) 1559 kelime madde başı olarak alınmıştır. Madde başı olarak alınan bu kelimelerin; 731'i Türkçe, 538'i Arapça, 191'i Farsça, 3'ü Rumca, 1'i Yunanca, 54'ü Arapça + Türkçe, 9'u Arapça + Farsça, 3'ü Farsça + Arapça, 26'sı Farsça + Türkçe, 1'i Arapça + Farsça + Türkçe, 1'i Rumca + Türkçe, 1'i Türkçe + Arapça şeklindedir.

KAYNAKLAR

Arpaguş, H. K. (2011). Tebşîr. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.* (c. 40. s. 226-227). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Bahadır, S. C. (2017). *İbn-i Sîrîn Rüyalar Kitabı Hazā Taʿbîr-Nāme-i İbni Sîrîn.* İstanbul: Büyüyen Ay Yayınları.

Balaban, A. (2014). Türkçe Yazma Tabirnameler. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi,* 9, 112-132.

Brendemoen, B. (1980). Labiyal Ünlü Uyumunun Gelişmesi Üzerine Bazı Notlar. *Türkiyat Mecmuası,* 19(0), 1977-79.

Clauson, S. G. (1972). *An Etymological Dictionary Of Pre-Thirteenth Century Turkish.* London. Oxford At The Clarendon Press.

Çelebi, İ. (2008). Rüya. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.* (c. 35. s. 306-307). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Develi, H. (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Develi, H. (1998). 18. Yüzyıl Türkiye Türkçesi Üzerine. *Doğu Akdeniz Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi,* 1(0), 27-36.

Devellioğlu, F. (2010). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat.* Ankara: Aydın Kitabevi.

Dilçin, C. (2018). *Yeni Tarama Sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Duman, M. (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Duman, M. (2012). Eski Anadolu Türkçesine Ait Bazı Metinlerdeki Dil Uyumuna Aykırı Örnekler Üzerine. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi,* 32(0), 53-64.

Duman, M. (2014). Klasik Osmanlı Türkçesi Döneminde i/e Meselesine Dair. *İlmi Araştırmalar,* 0(7), 65-103.

Eckmann, J. (2017). *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ersoylu, H. (2000). Eski Türkiye Türkçesi Metinlerinde Kullanılan Elifli Vav. İçinde, *Hasan Eren Armağanı.* (s.135-139) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ersoylu, H. (2001). *Menākıb-ı Mevlānā.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Gabain, A. V. (2003). *Eski Türkçenin Grameri.* (Çev. M. Akalın) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Gökyay, O. Ş. & Vildan, S. C. (2010). Tabirnâme. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.* (c. 39. s. 331-333) İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Gökyay, O. Ş. (2019). Tabirnâmeler. İçinde, *Güçlük Nerede?* (S. 138-154) İstanbul: Yeditepe Yayınları.

Gülsevin, G. & Erdoğan, B. (2004). *Eski Anadolu Türkçesi.* Ankara: Gazi Kitabevi.

Günay, U. (2018). *Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Hermansen, M. (2008). İslamiyet'te Rüyalar ve Rüya Görme. K. Bulkeley (Ed.) İçinde, *Psikolojik, Kültürel ve Dinî Boyutlarıyla Rüyalar.* (s. 73-91). Ankara: ODTÜ Yayıncılık.

Kanar, M. (2011). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü.* İstanbul: Say Yayınları.

Kanar, M. (2018). *Eski Anadolu Türkçesi.* İstanbul: Say Yayınları.

Kartallıoğlu, Y. (2011). *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar).* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Korkmaz, Z. (2005). Eski Anadolu Türkçesinde İmla-Fonoloji Bağlantısı Üzerine Notlar. içinde, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar I.* (s.491-505). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Korkmaz, Z. (2017). *Marzubân-nâme Tercümesi.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Levend, A. S. (2018). *Türk Edebiyatı Tarihi.* İstanbul: Dergâh Yayınları.

Özkan, M. (1995) *Eski Anadolu Türkçesinin Gelişme ve Yayılma Alanları.* İstanbul: Filiz Kitabevi.

Sami, Ş. (2015). *Kamusu Türkî.* İstanbul: Çağrı Yayınları.

Schımmel, A. (2005). *Halifenin Rüyaları (İslam'da Rüya ve Rüya Tabiri).* (Çev. T. Erkmen). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Uludağ, S. (2008). Rüya. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.* (c. 35. s. 309-310). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Ünver, İ. (2008). Çeviri yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler. *Turkish Studies,* 3(6), 1-46.

Tabak, İ. (1999). *İbn Sîrîn'in Cevâmiu't-Ta'bîr Fîr-Ru'yâ Adlı Eseri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Timurtaş, F. K. (2012). *Eski Türkiye Türkçesi.* İstanbul: Kapı Yayınları.

Tören, H. (1997). Tabir-nâme. *Türkiyat Mecmuası,* 20(0), 415-452.

Tulum, M. (2011). *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

Tuna, N. (1986) *Türk Dilbilgisi (Fonetik ve Morfoloji).* Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü Ders Notları.

Türk Dil Kurumu. (2009). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

Türk Dil Kurumu. (2009). *Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük.* (11. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yavuz, O. (1991). Türkçede Kapalı e. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* 0(6), 271-306.

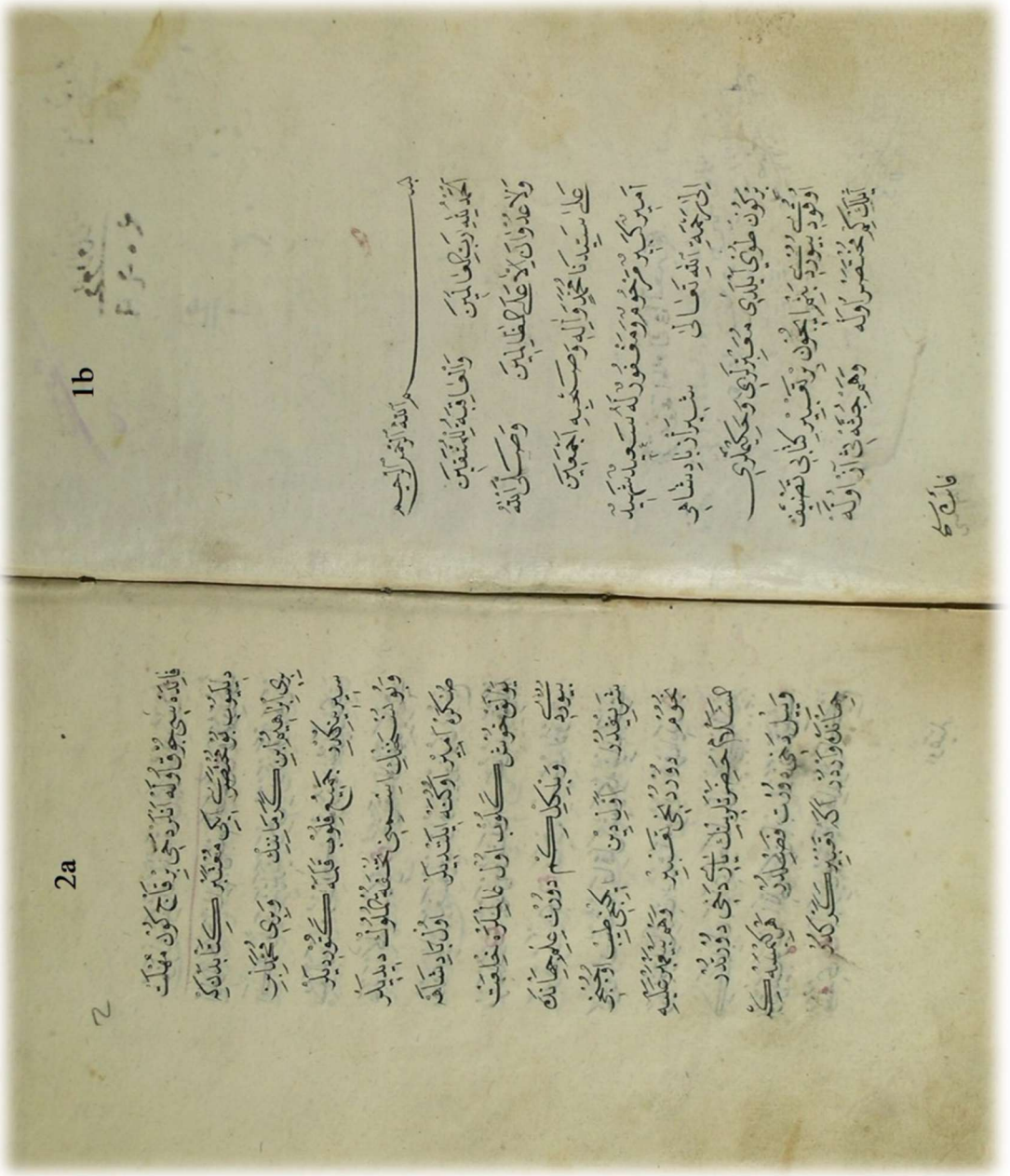
Yüksel. H. A. (1990). *Türk-İslam ve Tasavvuf Geleneğinde Rüya.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Yılmaz, K. & Çetin, K. (2007). Rüyalar ve Niyazî-i Mısrî'nin Taʿbîrātü'l-Vākıʿāt Adlı Eserinden Rüyaların Dili. *Turkish Studies,* 2(4), 1066-67.

Yılmaz, K. (2006). *Burġāzī Fütüvvetnāme Dil İncelemesi-Metin-Sözlük.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.

Zengin, A. Y. (1997). *Seyyid Süleyman'ın Tabirnamesi Üzerine Bir Çalışma.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

5. BÖLÜM: TIPKIBASIM

شونلرك حقنده الله تعالى بيورمشدورکه
اولئك كالانعام بل هم اضل وهم رسول
اكرم حضرتلرينه وحي ايمرديكه اول هرنه
سويلرسه دوشنه كوره سويلردي
خبرده كلمشدركه حق تعالى يوز يكرمي
دورت بيك پيغمبر واوجيوز اون اوچ
مرسلدر بونلرك دوشنه كوره قومنه
خبر ويرلردي ودخي بلكه دوشن
كورمك حقدر ما قل كشيكه نيك بخت
ويد بختلق اترابي دوشنه بلور فرق ايدر
كتابك بابلري حسابيله
اوقوينلرك
اولهدي بابلرين معين قلدك تاكيم

اوقنلر

3

اوقنلر ترجمه فهم ايدرلر ودخي
مصنفه وكاتبه دعا ايدرلر ودخي
معلوم مذركر بني آدم اندن يتسيز اولمز اول
وقتكه يانه لاجرم بر مخالف دوشنلر كوره
امدي بلك كركدر فج دورلوا وارمدر
هر بريسين بنجه تعبير قلمق كركدر
انلرى بر بر شرح ايده رز ان شاء الله تعالى
اغاز كتاب بلكم طغرى دوشن
اوجدورلوا وجمله تعبير اولنور اول
تبشير در ايكنجى تحذير در اوچنجى
الهام دوشيدر امّا تبشير دوشى اولدركه
الله تعالى بر فرشته يرتمشدر اول فرشته
لوح محفوظه موكل قلمشدر اولك

اول فرشته ملك الرؤيا دير لر ❁ هر نسنه كيم
ادمه ايريشه خير دن وشر دن اول فرشته
ذكر قرمانيله اول كشيه دوشده
كوستورر امدى هر قجن كيم بر كشيه
دنيا دن واخرتدن بر اشارت ايريشه حق
تعالى بيورر ملك الرؤيا يه اول كشيه
اول بشارتى كوسترر جون كوره
واجب اولدركه صدقه ويره ❁ الله
تعالى احضرتلرينه بلواره تا كيم نعمتدر يله
طوق اولنه ❁ فى الله تعالى ولئن شكرتم
لازيدنكم ولئن كفرتم ان عذابى
لشديد امّا تحذير دوشى اولدركه
حق تعالى بيورر ملك الرؤيا يه ❁ فلان

كشيد

كشيه

كشيه بر قوردقولوا دوشن كوسترر اويله
كركدركه اول كشى كتا هلرينه توبه ايليه
ودخى معاصيتدن ايراق اولنه امّا الهام
دوشى اولدوركه حق تعالى ملك الرؤيا يه بيورر
فلان كشيه بر دوشن كوسترمه كيم
دنيادن وارد ربيذار اولنه يوزن حقنه
دوطه دائم حتى استيه اول دوشنه
الهام دوشى ديرلر اول دوشى جوق
بيغمبرلر كورر لردى امّا يلان دوشر
اوجدور اول علتدن دوشيدر ايكنجى
اضغاث واحلام دوشيدر اوجنجى
همت دوشيدر امّا علت دوشى
اولدركه بر كشينك بر اغر يسى اولنه همان
اول ساعت مخالف دوشلر كوره

اکه اعتبار یوقدر امّا اضغاث واحلام
دوشی اولدرکه شیطان کوسترر اکا
حمامه وارمق حاجت اولور امّا همت دوشی
اولدرکه هرنکیم کندو اوزین فکر ایلیه
کیجه دخی انی کورر انلر دوشینک
اصلی یوقدر تعبیر قلمیا لر امّا دوشلر
دوکلو ادرلودر کیمسلر کوریجک بخجه
تعبیر ایده لر انی بلدورلر امّا سلطانکر وو
زیرلر واولوابکلر وسلطانه یقین اولنلرک
دوشلری غالبدر رعیت دوشلرندن
انکیجون تکری تعالی انلری اوستون
یرندی شجاعتی وهیبتی وخردی وعقل
دوکلی ارتوجقدر امّا دشلر وفاضلر

ومعدلی ومرتبی دشلری سلطانلره برابر اولمه
انکجون کافرلرین درکلریدر حدیث
وتفسیر اولیوب انلک ایله عمل قلورلر امّا
اژدها دوشی قول دشیله فرق اولمه واژدها دشی
عورت دشیله فرق اولمه وبای دشی
یغسول دشیله فرق اولمه امّا اسرک
وعورت اکه حال واقع اولمش اولمه
انلرک دشلرینک اصلی اولمیه تعبیر قلمیلر
امّا معتبره کرکدرکه صاحب فراست
زیرا درلو ادرلو ادملر وارردر وهر ادمک درلو
درلو دشی وارردر امدی هریر تشنه برتشنه
ایله تعبیر قلمق کرکدر ودخی
کرک هرکاه که سائل کلمه کندی

ادین وانا سی ادین یلله نه ایمش سلطانیدر
رعیت بایمیدر یخسولمیدر آزادمیدر بنده میدر
خاطری یشاد میدر ویریشانیمیدر اسرمیدر
ایوشیدر جنونمیدر بونلری یلك کرك
شرطدر صبر موفکرك بنجه یا تمشدر
صکره نکریدن استعانت دیلیوب تعبیر
فلا اما دوشکورلیکك شرط تعبیر وارمدر
هرشخص که یتمق دیلسه ابدست ایلیه یاحق
طهادت ایلیه وحق تعالی حضرتلری یاد قلا
وصلوات کتوره وبو دعاء صدیقیله اوقیه
اعوذ بالله من الشیطان الرجیم بسم الله الرحمن الرحیم
بسم الله الذی لا یضر مع اسمه شیء
فی الارض ولا فی السماء وهو السمیع العلیم اللهم

انی اسئلك العفو والعافیة والمعافات الدائمة
فی الدین والدنیا والاخرة اللهم انی اسلمت نفسی
الیك ووجهت وجهی الیك وفوضت امری
الیك لا ملجاء ولا منجاء الا الیك تبارکت
ربنا وتعالیت انت الغنی ونحن الفقیر والیك
یارب اللهم انی اسئلك یا الله ارنی
رؤیای صالح صادق وغیر مشوب نافع وغیر
ضار برحمتك یا ارحم الراحمین والحمد لله رب العالمین
اندن صکره نکریدن مدد دیلیه وصاغ
یانده یاته اویوه تا کیم غائبدن هرنه
دولوادش کورسه اویانیکلدیکی
وقتده نکری ادین یاد قلا اکر ایوا
دوش کورمش اوله اکلتیوب ترجك

صدقه ویره بعده دوشکورن کشی
یوریه جك وقتلرده دیمیه بردرلو اکشیلرك
قتنده دیمیه واول کون طغرکن ایکنجی
زوال وقتنان وجنجی کون باتورکن ودخی
دوشمان قتنان وعورت واغلان ودلو اومسترم
قتنده دیمه واکر ایو ادوش کورمش
اولة ایة الکرسی اوقیه الذین یوزینه سوره
وایده کیم یا الهی بودوشی کیه بن کوردم
بکا مبارك وارزانی قیلدیه ویاوزایسه
یارب بلاسیلین بندن دوندر دیه فصل
برقاچ دشلر وارد رکه انلك تعبیرینی
حق تعالی قرآندن بیورمشدر اول کورکم
کهی ایجنده اوتورمش قوایقیولردن فارغ اولة

قوله تعالی فانجیناه واصحاب السفینة دیوا
بیورر ایکنجی برکشی کورسه کم اورغان ایله
بغامشلر ویاخود النده براورغان وارایکن
کیشینك قومی ودینی بتون اولة قوله تعالی
فالقوحبالهم وعصیهم اوچنجی برکشی
کوره کم برصفرم اوزرینه اوتورمش وهم اول
صفردن تسنه پیر اولکیشینك رزقی حلال
اولة قوله تعا ربنا انزل علینا مائدة من
السماء تکون لنا عیدا لاولنا واخرنا وایة منك
وارزقنا وانت خیر الرازقین دوردنجی
کوردکم کندوسی صیورمدر صاغلق بولة واذا
مرضت فهو یشفین بشنجی کرکورکم
برقیویه دوشمش در عورت الندن برباله

دوشنه واگر کوره کیم خروسی وارد ر بر موذن
دوشت طنونه واکر کوره کم عظیم قورقوا
وارد ر دشمنلرینه ظفر بولنه ودینی قوتلوا
اولنه واگر کوره کم اولوم اکه قارشوا کلدی
توبه قیلمق کرکدر اجل یقین کلمشدر
تعبیر کوسفندده اکه کوره کم سروا ایله
قیونره وارد ر حاجتلری روا اولنه وحلال
رزق الینه کبره وتکری یولنه
جوق صدقه ویره واگر کوره کم برطولوا
الیندن مکر ری یوغین اولمشدر اول بیل
یغمور جوق اولنه واگر قاروا یسیجق
کوردسنه صولر طاشنه واگر قزیل
قارقیشق کورسه اول بیل رزق وهمت وتخیل

جوق اولنه واگر صاروق اولورسه اول ایلده
صیر ولو جوق اولنه تعبیر السبع واکر کوره کم
قورت ویا آسلان ویا جنور ایرکم بر یحی اولنه
صولدن کلدی کجدی بو فال اکه مبارک
اولنه اکر برکیشی کوره کم قوشوده اعاج اوستو
نده برقادغه اولورر اکه باس اولنه دستلردن
وعزیزلردن ایراق اولنه بودشی کوردن کیشی
مسنور اولنه اکه برزیان ایرشمیه شیمه یکیروا
بابلره اولکیشیلرکم اوقورلر انلره اسنا اولنه
بعونه تعالی کیم طوقاب الباب الاول بیلک کرک
کیم دلائل تعبیره کیم هر برسینی بحث تعبیر قیله
الباب الثانی دوشی بیلک ودلیل تعبیر قیلمق
الباب الثالث دوشنده تکری تعالی وقرشتلره و

بیغمبر نری وعرشی وکرسی وحساب کورمك

الباب الرابع کون وای ویلدیزلری کورمك

الخامس دکیز وارمق وبیکار وصارنج و

کی کورمك السادس نور وظلمت شمعه و

جراق وصاچ وصقل وقیل کورمك

السابع طاغ واو ودیوار وقوم کورمك

الثامن کرج وکربنج وشهر وحصار

ومسجد ومنبر ویول کورمك التاسع آو

وباغ وبغچه کوشك وسرای وحمام ودکرمان

وزندان وسقاخانه ومطبخ کورمك العاشر

خوش قوقولر مسك وعنبر وباغ وزعفران

کورمك الحادی عشر یکیت وقوجه وقری عورت

وکنج عورت وقول قراوش واغلنیغفلر

وقزجغزلر واتا وانا کورمك الثانی عشر

غسل وتیمم قلمق وحج وعمره قلمق باك ونماز

وزکوع وسجود قلمق وابدست آلمق وغرابه

وارمق وصدقه ویرمك کورمك الثالث عشر

قاضی وخطیب امام ومؤذن ومحتسب کورمك

الرابع عشر مصحف وکتاب ودوات وقلم

قلمدان منشور دینی نامه ومرکب کورمك الخامس عشر

جوق ادملر انداملرینه مرجنسندن مثل وقزك

طونلر وباش کسمك کورمك السادس عشر

تخت وکورسی وقپو وکلید وخیمه

وشاذروان وصندوق وسنك ویصدق

وکیه سی کورمك السابع عشر اوجاق وغرفان

وتنور وکل وکمور کورمك الثامن عشر

يا لنجاق بيرمك وكندوني يا لنجاق كورمك
وياخود برجانه وار اني يدوكين وياا صيردوغي
وياصوقديغين كورمق التاسع عشر حجامت
قيلمق وقان آلمق ذكر ادم تنيندن ارتوق و
اكسك كورمك العشرين الاوپيراولق وجنجك
وحجقرمق وازنلق وقالنلق وياش وبارووت و
جبان جقرمق وسقاخانه وبخيس وسدك
كورمك الحادي والعشرين يميش اغجاري ويميش
وريحانلو واكنجلك كورمك الثاني والعشرين اتمك
يمك وبيجمك وشكر وحرمه وحلوا وطتلو
تتنلر كورمك الثالث والعشرين صوغان
وصرمساق وترە وطوز وفلفل واسيى اوتلر
وتكرپوتارم بكزر وار ايسه انارى كورمك

الرابع والعشرين شربت وسدلر وداريلر واوت
ايجمك وسبجي ايجمك وقوسمق واغوا ايجمك كورمك
والخامس والعشرين جواهر واقچه والتون وكموش
وباقير وقرشين وبريج وقلاى وبونارە بكزار وار
ايسه كورمك السادس والعشرين كيجمك وديبنت
ودلبند واسكون ويوزك وخلقه وبرك كيمك
السابع والعشرين دوكون وجماع وايمك وقوجمك
ونكاح قلوب خطبه اوقومق الثامن والعشرين
بندوعول وزنجير وبقاغو ودموز وياايب
وباموق واكنه وقبجي كورمك التاسع والعشرين
سلاح ودموزجي التلرين واندايجمك كورمك
الثلاثين ايلان وقيل وفوزي ويوك وصوتار
كورمك الحادي والثلاثين كوستوز وانسوز

وایاقسیز ودلسیز وصاغرکورمك
الثانی والثلاثین ستنه واولواوزندان و
قصاص وطریرکورمك الثالث والثلاثین
الدرمك وال وایاق کسمك وقجیله وزمك
الرابع والثلثین جنك وچغانه وقبوز وشتنه
وزده وسطرنج اویمق وحوش سازلر اوازین
اشتمك الخامس والثلثین تختیل وصوغان
الق وجواله قومق وغیری انلرکورمك
السابع والثلثین جانوار وحیوانلر وقوشلر
سویلدکین کورمق الثامن والثلاثین آت
وقتر واشك ودوه کورمك التاسع والثلثین
قصاب وجنوار ادم اولدرمك الاربعین
قیون وقوزو اوغلاق وکچی وتاوق کورمك

الحادی والاربعین

الحادی والاربعین
دولکر بوندکی وکبك وطوشان کورمك الثانی والاربعین
فیل وصوصغری وقاکلی کورمك الثالث والاربعین
قره صغر وایتك واوکوز وبوزاغی الرابع والاربعین
طوکوز وصیحن وطوشان وکوجن واوردیمك
ومیمون وخروس کورمك الخامس والاربعین
قوردت واسلان وقبلان وسرتلان وایت وجمال
وفیلجایت وجتك وبیان جتوکی کورمك
السادس والاربعین قوشلر بونلرك اتین وبوکین
ومیرطسین کورمك السابع والاربعین صواشر
وقورقواوبونلره بکزر کورمك الثامن والاربعین
ارسلان وسیچان سیمك وبرلانه وکلبك وجکرکه
وقرنجه وبیت وبیره کورمك التاسع والاربعین
بالق وهامسی وقورباغه وقبلوبانغه وبنکین و

وتمساح ودگیرجنا ورلری کورمك الخمسین
بلان وجیان وعقرب وازدرها کورمك
الحادی والخمسین ابلیس ودجال وازدرها علیه
اللعنة وبریلر وازولر کورمك الثانی والخمسین
بیشه کارلر وصنعتلر وبونلرك التلرین وترازو
وتکم بونلره بکزرلشه وارایسه کورمك
الثالث والخمسین بادشاهك عمری اوزنلغنه
دلالت ایدر الرابع والخمسین قرآن اوقومق وحمد
ایمك واستغفار ایمك وصلوات کتورمك
ونماز قیلمق الخامس والخمسین بونلر وسورلر و
قرد وسطرنج اویمق کلمك واغلامق کورمك
السادس والخمسین زلزله واوده وصوبه دشمك
السابع والخمسین کب وجهود ویهود واوده یطمق

وکلیسا

12

وکلیسا کسیریمك کورمك الثامن والخمسین او
خراب اولمق وقومش التلرین خراب کورمك
تحته وطرف وطبق واسکوره وطرنق کسمك
کورمك التاسع والخمسین متفرقه شلر ومتفرقه
سوآلر یعنی کوکدك یلان وقیودن وذلك
وقوج یغار کورمك الستین باره کند
دشلر کورمك الاول ودلیل قبیر قلمق بلدر
شویلدرکم محمد ابن سیرین ایدر دشنده اغاج
کورمك وطاغ وطاش کورمك دلیل بودر بونلر
درکلی خیره دلالت ایدر ادی سوء یرق وآس
وسسمر وآدك وتفلین وطرمغه بونلر درکلی
عورتلدر ودخی آك آیاق وکوزقولاق وبورون
وآیحك وبارمق وذکر وحایه بونلرده کلی قوزنده

دلیلدر ویولك ودری وآت وسوکاك
وهرنسنکم حیوان اوزرنده اولسه بونلردوکار
حلال مالله دلیلدر انشائی هردوشی یملك
قیقشی اولمه بلکه مسلمانلر دوشی کافرلردوشندن
غالبلدر سلطانلر دوشی وزیرلر دوشندن
غالبلدر وزیرلر دوشی بکلردوشندن غالبلدر
بکلردوشی رعیت دوشندن غالبلدر تکلم
خبرده کلمشدر محمد بن سیرینه سوال ایدیلدکم
برکشی ایدرکم دوشمده کوردم بنکله نماز
قیلرلر اکه ایدیکم سن کعبیه واره سیر
وبرکشی دخی کلدی اولدخی بودوشی کوردشم
ایدی اکه ایدی سنی اوغری دیوطوتلر سنی
انلك شاکردلری ایدیلر یا استاذ بونلر ایکسی

دخی

13

ایکسی دخی برد وش کوردیلر بیخون هربیسی
بر وجهله تعبیر قلدیغی دیدیلر اول ایدیکم اول
کیشیه اول تعبیر ایدیکم انك سیما سیندن
بارسلر علامتی وارایدی اولکیشیه سنی اوغری
دیوطوتله لردیلم انلك یوزندن فاسقلر شناسی
وارادی امدی دشر تعبیرنی دخی شویله
قلمق کرك ومعبرلرك کرکدرکه صاحب
قراست اولمه آری آرندن فرق ایلیه الثالث
اوجماغی دحسابی وعرشی وکرسی کورمك
نکری تعالی حضرتلرینی دوشندن کورسه یدی
درلو تعبیری وادر اول بر لغمق وکرامت
ورحمت وتوبه قلمق وکاهدن بر لغمق وزهد
وعفو هرکیم نکری تعالی دوشنده کورسه

البته عذابدن امين اولمه وبر خبر انك ايدن
كمله كبر انك سبيله طاموددن ازاد اولمه اجماعه
كبره ودنياده مالى وعزتنه زيادة واكر كافر كورسه
مسلمان كوله واكر سلطان كورسه عدالتنه واكر
مشغول كورسه باى اولمه واكر زندان اهلى كورسه
خلاص بولمه واكر فقر كورسه اغنا اولمه اكر خسته
كورسه صاغ اولمه اكر فساد اهلى كورسه مغفور
اولمه امثالى فرشتلر كورمك دشوار غايت يودر
انك ايجون كم انلرى انك يتك امين قولديدر وانلرى
دشمنه كورمك سكزدر لوا تعبير ايدرلر اول رحمت
در وبركتدر ونعمتدر وخيردر وعدللدر واحساندر
وحلال ماله دعوله دلالت ايدر امثال يكى
دشمنه جان ايجى كورسكم انك جانن الور

14

ويا خود اولكشى جان ايجى كورمز ولكن جان وبردى
توبه قبول كرم اجل يقين كلمشدر اكر كيم كورسه
فرشته اكر سلام وبردى ايكى جهان عذابندن
امين اولمه واهل جنتدن اولمه دشمنه موفق
فرشته هلر كورمك امثالك واراحتلك اولمقدر
پيغمبر عليه السلام حضرتن دشمنه كورسه اون
بر وجوه اوزره تعبير قلورلر رحمت وراحت
ونعمت وعزت وشرف ودولت وظفر وسعادت
وديانت وقوت وايولقدر وهر كيم پيغمبر عليه
السلام حضرتن اكر جسمنه بالمشلدر واجيدركم
كناهلرينه توبه قيله ويا اوزاشلردن كندوبى كيوا
دوته امثالهر كيم اجماغى كورسه مغفوز درلوا
تعبير قلنور اول علم دين وزهد وسرور ايله

وَراحت وَامنلك وَصالحلك وَبشارت وَخوش
خبرلر امّا هركم دشده حسابي كورسه انبي
وجهه اوزره تعبير قلنور اوّل عذاب وَمنفعتسز
ايش وقايتلق وَاوزخال غصّه وَقيقورر امّا
بركشي كم طوبلغيل حساب وبردي ايكي جهاندن
عزيز وَمحترم اوله وَدخي عذابدن امين اوله
هركم دشده كورسه كم تشنه يردي اوج درلو
تعبير اولنور اوّل غم وَاندوه وَياوزلق امّا هركم
دشده عرشي عظيم كورسه بش درلو وجهه
اوزره تعبير قلنور سلطنتدر وَرياستدر
وَنعمتدر وَرفعتدر وَاجل طوغمقدر وَهركم
دشده عرش عظيم كورسه سلطانلر اوله وَاولو لوق
بوله وَاردق مرتبه ايرشه وَجميع خلايق

انك حكمدر

15

انك حكمدر اوله الرابع كوتش وَاذى وَيلديز
كورمك شويلدركم دوشنده كتش كورمك
طقوزدرلو تعبير اولنور اوّل سلطانلقدر وَبكلكدر
وَامامليقدر وَمؤذنليقدر وَرئيسلكدر وَصالقدر
وَعالملكدر وَفقيه ليغدر وَعدليدر اگر كورسه كم
كوتش طلونور اول اقليم بادشاهنه زيان
ايرشه وَاگر كوره كم كتش ارقسى اولمش اول
اقليم بادشاهنك قيتدن غيلر ارقسى اوله
وَارقسى رسم قودبله وَاگر دشنده اذى كورسه
اون درلو تعبير اولنور بادشاه وَنديم وَدشمن
وَشريف وَقول وَقراوش وَاهل ايش وَعالم وَمفتى
وَسلطان ظالم وَانا وَانا وَاوغل وَقرندرهكم
دوشنده اذى كورسه وَزيرليق وَدوستلق اوله

وكنيزك وغلام وعورت اوله اكر بودشي
آزكورسه عورة اله وعورت كورسه كوكلي
دلكنه اره اوغلو اوقري اوله اكر كورسه اي
انك آلنده ياخود اوينه كيرميشدر اكر بركشي
بك بكاكه آرتق اوله فقير ايسه غني اوله
واكر غريب ايسه سلاه متلق ايله كبر وامعامنه
واره واكر اميد واراييسه اميدنه ايرشه
اكر اوغلو اطغملوا ايسه ادكك اوغلو اطوغه
اكر مهترا ايسه حرفي آرتق اوله اكر كهتر
ايسه نه ايش اوزرينه دخي يكاك اوله ودخي
ايده كركم قول وقراوش صاتون اله ياخود آلينه
ايل كيره وياخود باي ايسه نعمتي جوق اوله
اكر مجرد ايسه اولنه واكر بودشي عورت كورسه

همان اكا برد فقير اينك كرك اكر كورسه كراي
طوتلمس اولكشي كم ايه منسوب دكر اكه خطر ايدشه
مكر كم كبري رتبه جك اكر اي تفقير اولسه اول
كنيه مخامره اوله اكر اي كورسه اينك ايشي اوله
وكندي اينكلكن اوله واكر ياوز كورسه اولكشينك
ايشي خطر لواوله اكر دشمن يلدزلي كورسه
يلدزلر قراوشدر اكر ايو كورسه قرينداشدر
اينك كوره اكر برامزايسه قرقرينداشيدك يرامزلق
كوره اكر يرامز كورسه وياقن وسيلكه يرامزلق
واقع اوله بامرخدا الخامس دكيز وادمق وبوكاز
وصرنيج وكمي كورمك محمد بن سيرين
ايدر دكيز كورن اولو سلطان اوله اكر دوشنه
كورسه دكيزدن صوايكرديه بر اولو اباد شاهدر

مُرادِن بُولَه اگر دشده کورسه ایرمقدن صو
ایچمکدی حلال مال ایله کبره اگر صوبزکات
اولور فوروا ازمق دخی حج اولور اگر دوشده
کورسه جنبشمکدن صوایچمکدی حلال مال
ایله کبره وجمیع شغولردن فوردیکله شاذلق
بُولَه اگر دوشده کورسه بوکاردن صوا
ایچمکدی مُوانعه کردن خلاص بُولَه وکورسکم
صوبه دوشمش کبرلی صاغ جقدی ودرکلی عمدن
صاغلق بُولَه وفوردیکله وکورسکم سوده یوزدی
حلال مال ایله کبره اگر صوایله یوشه زحمت
ایله حرام مال ایله کبره اگر دوشده کوسکم
براولو صوده یوزدی براولو کیشدن مشغولی
ایله کبره وکوسکم طروسوا ایچمکدن یوزدی

الا

16

الا غابت فورقردی ایشلر اولَه واولوایشر
اوزدنده اولَه اگر دشده کورسکم اری صوایچمکده
عرق اولیکه حرصه ودنیایه وغفلته غرق اولَه
اگر دوشده کورسکم برصریخ قیشده دوز
برمنفعتلوا کینیه یقین اولَه اگر صریخدن
صوایچمکه براولو کیشیدن منفعت دگل اگر
صریخلک صوندن یوشه شیشه لکه کرمک اولَه
اگر دشده کورسکم کمیه کردی عیش کردن حلو
اولَه اگر کوده کم کمیدن کبرلی جقدی دوکلی
قیغولردن فوردیکله ودیرلغی ایو اولَه وایاخود اوغلی
طوغه واگر لایق ایسه بکلک ایله کبره
واگر بودنی یخسول کورسه بای اولَه واوغلی
وقیزی بیتکله فوردیکه معصودینه ایرمشه وهرو جهله

دشمن کی کورمك غایت ایودر الله اعلم الشادس
نور و ظلمت و شمع و چراق ماج و مغل و قیل
کورمك این سرین ایدر دوشمن نور کورمك
مسلمانلكه و طغری یولدیر و هدایتدر و ظلمت
و قراکولك کورمك کفر و ضلالتدر ۞ هر کیم
دشمنك کورسه قراکولقدن کبری خفتدی
از قیلقدن و بالاکودن قورتله و اگر دوشمنه کندی
قرانلقده کورسه معاشی و فتنه و حرام مال
الینه کیره زحمتیله اکر کوده کم مشعله
تیدردی قورقودن امین اولمه و اکر دشمنه
کوره کم اوزم یردی یتیم مالین یمه و اکر کوره کم
اود یلکه نسنه یشردی خستلك اولمه و یتلو
کادمالر اپشدلر اکرین یره یا خود برا ق

17

اود دشمش اولمه و اول آوه قنی خستلك و اولوم
وافع اولمه اکر قتلی اود کورسه اولدخی
مرك اولمه اول شهرده و یا حود اول ولایتده
اگر کورسه بزار ایجنده اود یاردی اول بزار اهلی
جوق بلادن سویلیه و مسلمانلوق حقندن جوق
تقصیرلق ایلیه لر و اکر دشده کوره کم بر
شهره اود دشمش رد یشنه زیان اولمه و لکن
حرام مال الینه کیره و اکر دشده کوره کم
کندی الیله اود تیدردی مالی جوق اولمه
و اگر دوشك کوره کم ایراقده یرلرده اود
یاردی اول علم حمندر و اکر کورن کم
کنه کندی تنینه اود دشمش یاد اول کتب
بر مصیبته صاتشه اما طولو شمس اود حرام

مال اولة اكردشده شمعه وچراق كورسه
دليلدركه بادشاهلودر واولولق وبايلق وهدايت
وجوق مال اسى اولغه دلالت ايدر ٥ واكر
كورسه كم اوندن ياخود سراينده شمع وچراق ياندى
اوغلى طوغه واكر بودشى كوردن اركن
ايسه اولنه چراغى نيار واكر غريب ايسه
صاغلغيله وطننه وارده واكردوشدن ::
كورسكم يرشهرده ويابر محلده شمعه چراق
وارايدى نيار اول شهرك بادشاهى شويله حكم ايليه
عدل وانصاف وشريعت تمام طغرى يورويه ودينى
قوى اولة اكردوشدن كورسه كم صفالى
اوزامشدر اولكشنك خلوا بجندن حرمتى آرتة
اكردوشدن كوره كم باشى قلى اوزامشدر

اولكشيه

18

اولكشيه مصيبت اولة اكر جمله قلكى آرتدى بورمى
امانه اكردشده كورسكم كوده سى ايوزايدى وچرمى
دمى وارايدى مال آرتوقلغى اولة ولكن كوكل
طرلغى اولة التسابع طاغ واوودى يوارو كيج وكريج
وقوم كوردمك ابراهيم كرمانى ايدر دوشدن
طاغ كوردمك بادشاهلك اولة اكردوشدن
كورديكم برطاغ اوستنده يوردى بادشاهه يقين اولة
واولوامر تبيه ايدينه اكر طاغدن اينسه همان
كبرى اولوغه دلالت ايدر بوجه طاغ كوردمك
مال ومنفعت اكردوشدن اوه كورسه
فورقولوايشه دوشه وسركردان اولة
وكورسكم ياذيدن كبرى جقدى فورقولاردن
قورتله اكردوشده فايروكيج وكريج

كورسه حلال مالله اولمه كم بزتخليدن ابريشه
امّا عورت سبيدن اندن بشلو اولمه اكر
دشده ديوار كورسه اولولق بولمه ومرتبه ابرب
حلال مال ايله كيره اكر دشده اسكى
ديوار كبرى عمارت اولولق بولمه واسكى
ديوار يقلق دوكلى قيمولردن قورنلمق الثامن
شهر وحصار كورسه دين اريلغى اولمه وقوت
وارى ايش وابوادرلك اولوز وظاهر وغايب
ايشلرى عيش اولمه واكر كورسه كم بزشهرده
وياير تولده وباحصارده عمارت ايلردى دوشمان
شهرندن امين اولمه ومرادى حاصل اولمه واكر
كورسكم حصار عمارت قيلوردى دشمانلرى اوزره
ظفر بولمه اول قلعه وحصار وبرج وبارو

بوندن

19

بونلرك تعبير كبيدر ودوشده جمعه مسجدين
خراب اولمش كورمك ويول كورمك قوت وامنلكدر
سلطنلر ورشلر ويا قاضيلر خراب اولمقدر بونلرى
خراب كورمك واكر كورمكم جمعه مسجدنده نماز
قيلوردى ايوايشر فلاكم اجماقلق اولمه واكر
كورمكم مسجده كرد بلا ردن امين اولمه وزنى
جوق اولمه اكر كورسه منبره ويا منارده بيقدى
اهل كليسه خلق ايجنده رسوى اولمه ومنبر
ومناره سلطن ورايشدر بوكر تاريخ اولنلردر
منبر ويا مناره يا يمكك تعبيرى بودر هماك اوزره
جقاق كبيدر ودكان دخى بودر روزملك
اولور التاسع اوروباغ وبغجه كوشك وسراى
وحمام وآسياب ومزرعه وسقاخانه ومطبخ

كودمك اين سرين ايدر براولوا ما للواعورت اولمه
اكر بوشي عورت كورسه ما للوا اره وان
واكر اوغلانه اميد انسه اركك اوغلي اولمه
واكر كوره كم اوي كبك اولمش اولوا مرتبه
ايدسه واكر كوره كم تردبانه كندوسين كو
شكده اونور كورسه حرمتي ارته وسراي
كودمك بايي عورتدر ايل وولايت بولمقدر
واكر كوشكي وسراي دوشكه ايوكورسه
ايو اولمه وياوز كورسه ياوز اولمه معبر
قوينه ايله حيس ايدوب اندن تعبير قلمه كركدر
اكر دوشده كورسه كم اوينه تردبان
اوردي اولوا مرتبه ايوشه واكر كوره كم تردبانه
چقردي اكا زمكر وبرچيلكه ايليه لر و

اكر

20

واكر دوشده كورسه كم حمام ايچنده كورسه
فور قولور واكر حمامدن چقمش قيقودك فور تولمه
واكر حمامدن غسل ايدردي غم واندپشه دن
فور تولمه واكر حمامه كيردي بوزجه كيره وكودكم
حرزمه دتندي قوينك بزپاره سي كندي
بزپاره سي قالدي بوزجنك كي اوزنه وكي قالمه
واكر كورسكم باغ وبقچه ايچنده يورردي
قول وقراوش وشاذلق بولمه واكر دوشده
براسباب ايچنه كرسه براولو كيتمدن
منقعت بولمه واكر اسباب خراب
اولدي قرلق بولمه وطعام طرلغي اولمه
واكر دشك سقاخانه كورسه عورت
اله واكر دشك اوقبوسني كرسه براوك

كتخذا سى اولمه اكرا وقبوسين خراب كورمه
كتخذا يه ذيان ايرمشه اكرا وقبوسين مقفول
انك صغالغى اولمه العشر خوش قوقولر وعنبر
وزعفران كورمك شويله ايده لرلم اكر دوشمش خوش
قوقولر كورمه وخوش قفولو اشكر بيله شاه زى
خرم اولمه وحلال مال البنه كرم ودخى خوش
خبر لر ايشمه شاذ اولمه فى الجمله خوش قفولو
نشكر فرجلغه دلالت ايدر واكر دشده ياغ
كورلكو ايوز لو اعور ندر وجركين ياغ دلو اوسليطه
وفاسقه عور ندر بادم ياغى كورسه اولدخى
ايو عورته دلالت ايدر فى الجمله طتلو ايغلر ايو لكه
دلالت ايدر واكر دشده زعفران كورسه صرلغه
دليلدر مكرم طعام ايجمكده اولمه ويوان قوقولو

21

واكثيك خلق ايجمكده حرمخارته وعنبر فى جوف
اولمه نشه لر فيقو وغم وغصه واندیشه اولمه
الله اعلم الحاد عشر يكيت وقوجه وقرى وعورت
وكج عورت وقول وقراوش واوغلنجقلر وقزنجيزلر
وانا وانا كورمك دولت وسعادت وبخت اولمه
هركيم يكلدى دشده كورسه متكر زغدر وعداوة
اولمه وبعضيلر ايدر لر يا وزخبر كردر دوشمشده
قرى عورت كورمك يا وز فندر ويكيت عورت
خوش ديرلك وشاذلق وقوجه وقرى عورت كورمك
يانش وزيا خنه دلالت ايدر اكر دشمش قول كورسه
بشارت وشاذلق بولمه واكر خلاونى كورسه
دشمان اوزرينه فتح وظفر وخير وبركات كورمك
واكر دشده اناسين وانا سين كورسه راحت

كتخذا سى اولة اكرا وقبوسين خراب كورسه
كتخذا يه ذيان ايرمشه اكرا وقبوسين متمور
انك صغالغى اولة العشر خوش قوقولر وعبر
وزغفران كورمك شويله ايده لرلم اكردوشده خوش
قوقولر كوره وخوش قفولو اشكر بيله شاه زى
خرم اولة وحلال مال البنه كرم ودخى خوش
خبر لر ايشده شاذ اولة فى الجملة خوش قفولو
نشكر فرجلغه دلالت ايدر واكردشده ياغ
كورلكو ايوزلو اعور ندر وجركن ياغ دلو اوسليطه
وفاسقه عور ندر بادم ياغى كورسه اولدخى
ايو عورته دلالت ايدر فى الجملة طتلو ايغلر ايو لكه
دلالت ايدر واكردشده زغفران كورسه صيرلغه
دليلدر مكركم طعام ايجنده اولة ويوان قوقولو

21

واكثيك خلق ايجنده حريص اولمه وعزتى جوق
اولة نشانه كر فيقو وغم وغصه واندشه اولة
الله اعلم الحاد عشر يكيت وقوجه وقرى وعورت
وكج عورت وقول وقراوش واوغلنخقلر وقزنجيز لر
وانا وانا كورمك دولت وسعادت وبخت اولة
هركيم يكلدى دشده كورسه متكر زغدر وعداوة
اولة وبعضيكر ايدر لر يا وزخبر كردر دوشده
قرى عورت كورمك يا وز فندر ويكيت عورت
خوش ديرلك وشاذ لق وقوجه وقرى عورت كورمك
يانش اوزيا اخنه دلالت ايدر اكردشده قول كورسه
بشارت وشاذ لق بولة واكر خلاو لق كورسه
دشمان اوزرينه فتح وظفر وخير وبركات كورت
واكردشده اناسين وانا سين كورسه راحت

ومغفرت اولة وجمله خلايقك منفعتي انك اوزربه
اولة ٠ اگر دشده اوغلنه خفقان كورسه ايو خبز آرايشيده
وشناز اولة وقرنجفر اوكورسه يلان خبر غم وغصه
اولة التاعشر غسل وتيمم وحج وعمره قلمق
باك نماز ركوع وسجود قلمق وابدست المق
وغربه وارمق فتح ابراهيم گمايه امدر قيفودن
اداء المق وبوردجدن فوت المق اولة اگر
دشده كورسكم ايدست آلوردي دينى قوى اولة
وحاجتي روا اولة واگر دوشده نماز قيلوردي
ايمان برلك ومحكم اولة دشده ركوع وسجود
ايدردي نكريه يقين اولة اگر دشمن غزى
قيلوردي مال بولمق وخير وبركات اولة دشده
حج ايدردي توبه قلمق ومبادشاهدن عدل

دادن بولمق وستاذ المق اولة ٠ احرام گيمك توبه قلمق اولة
باش اجوق وايا ق اجوق كورمك وليك ديمك قيقو
فوت المق اولة وعرفاته دوشمق مرادي حاصل اولمق اولة
وكتاهلرياد لغمق ودنيا واخرت ياد لغمق اولة
واكر دشده مشعر الحرامده طرمشدد ايكي
جهانك ايشيني آلدن قويه فادغ اولة ٠ منه باذارة
كرمك شاذ لوق وآمنلق اولة طواف ايمك دينى قوى
اولة ٠ كعبيه كرمك حرمت وعزت وسرور لك
اولة ٠ ابن سيرين ايدر هركيم كوره كعبه طاسى اوزرنده
نماز قيلور البته بر كفر سويليه آما كعبيه كيرمك
بدعت كردن امين اولمق اولة ٠ واگر دشده كورسه دشمن
ايجدى اولكشى قيامت كونده صوصوز لغدن امين
اولة ٠ واگر كورسكم صفا ايله مروه آراسينده

سنی فیلورسه مستانلغی تمام اولمه ٥ واگر صفادن
مروه یه یورورکورسه عافیتی خیر اولمه ٥ ودشنه
صدقه ورمك بشارت وشازلق ودین ازیلغیدر
وصوله دمده شهادت روزی قیلمه ٥ ودشنده پاك
بکلیه اندن نماز قیلمه ٥ اگر صالح ایسه نجح ایلیه
اگر قشا اهلیسه یاوز اشنده بولمه ٥ امتاقاقهت
کورمك راحتلك وامنلك اولمه ٥ واگر دوشنده
زکوة ویرورویا اولسه دیرکه بیه واذن الله اعلم

الثالث عشر قاضی خطیب امام ومؤذن کورمك
خیره دلالت ایدر ٥ واگر حکم کورسه کرنج
ورحمت وبلا اولمه ٥ اگر یودشی خسته کورسه
خوشلق اولمه ٥ اگر دشنده قپان کورسه ترازو
واجلك کورسه تمام بزاکسیکسز اولور

اول شهر

22

اول شهر قاضیسی شریعتی طغری کسه اگر یونلك
انسلکین کورسه دلالت ایدر ٥ ویونکرلك ضد یغین
کورسه قاضیلك ومحاسبلك اولوسنه دلالت ایدر

الرابع عشر مصحف شریف ودوات وقلم وقلمدان
منشور وصیتی ونامه ومرکب ومحبره کورمك این
سیرین ایلدر مصحف کورمك میراث وحلال مال
اولمه ٥ کتاب کورمك حلال مال اولمه دوات
کورمك حلال نفقه عورت دیمکدر اولمه قلم کورمك
علم وحکمت وکرامك اولمه ٥ قلمدان کورمك عورت
المق اولمه منشور وصیتی ونامه کورمك اوایشه
باشلیوب ایلك کورمك وایل دونمك اولمه مرکب
کورمك وایلك دیرلك وقرانخ اولمه ٥ اکس
کورکم دوشنه مرکب دکلدی اکابر دیمشلر ایرمش

اگر بو رجلو ایسه بو رجلین اوتایه وخوشلوق کوره
اگر مرکب یکیت دوننه دوکلک قیقوا اول فوجه
دوننه دوکلسه منفعت وراحت اولا ومحبره
کورسه دوشمه ایو حالو اعورت الق اول الله اعلم

الخامس عشر جوق درلو اداملو اندا ملرینه هر برینه
کورملک یشل وقزل طونلر وباش کسمک کورملک
شویله ایدرلر کم هر کشی کم دوشنده جوقلو اداملر
اق ویشل وقزل طونلو کیزلر کورسه شاذلو اولا
کندی باشی لنده کورسه کم کسلیش دوتر یا دشمانلو
اگر باشین کسلیش باننده ایسه یاتر انک ایله خصمی
وقومی اراسنده ایرولق دوشه وکورسه کم برکسک
باشی لنده دوتر بیلر انجه کوره واگر کندی باشین
ویا برکشی باشین کسمیشلر لنده اولکیشه بر یاد

24

ایریشه واگر کوره کم باشین کسرلر گا قوچ قیلا لر
واگر کوره کم قاز بیدر اولکیشی قیقودن وغمدن امین اولا
واگر صقالین قاز بیدر اولکیشه زیان ایریشه خلق ایچنده
مرتبه سین اولا قولاق کورسه خوش خبر لر ایشده عزت
وقرالینه کبره کوزدشده سروریك وما لدر ویورن
مرتبه وعزت اولور دشده کورکم دیشاری دوشدی
اولکیشه مصیبت ایریشه آنجاق عزت حرمت عزیزلر
الکورملک قرنداشلقلر وآر تقیلقلر در آیاق کوز صنیر
ومال قرا تمقدر آلبر مقلرین کورملک اوغلی اولور
وطرناق کورملک دخی قوت اولور ویشاتکری
دخی اهل بیت اولور بیق وقولوق قیلی کورملک قیز
وخلا کلق وخادم اولور بلغم برقوه یلان سویلمک
اولور واگر کوره کم اغزی ایچی قریشمش اولکیشک

رزقی طاز اولہ ○ وصقال اوزماق عزوجاہ ○
اولہ ○ وصاحن اوزون کوزمک قیقوا ومصیبت
اولور ○ واکرصاحبی یولنسہ دین قوتلو اولہ ○ دشمن
باغز وبغز ساق کوزمک اوغلی ومال اولہ ○ ذکر
وخابہ اوغل وقز اولہ ○ خشی وخادم کوزمک فرشتہ
اولور السادس عشر تخت وکرسی واغاج قبوکلیدی
وخیمہ وشاد الرقان وصندیق ودوشک وتصدیق
وکیسی کوزمک شیخ ابراہیم کرمانی ابدرھریم
تخت افندینہ اولور دی مرتبہ سیندن دخی
زیاکہ مرتبہ اولہ تخت وکرسی عزیز لقدر و
شرفدر معتبر کس ایدن کرکم دشمن طفری
اغاج کوزمک عمارت ایلمک اولہ اما کرسی
کوزمک منا فقدر دوشمک قبو کوزمک

وزیرلک

25

وزیرلک اولہ قیقودن قوتلو اولہ ○ ردشدہ
کلید کوزمک قوت بولمق اولہ ○ وشاد روان
کوزمک یاشی اوزون اولہ ○ عمرے ایجندہ مرتبہ
بولمق اولہ ○ دشدہ صندیق کوزمک عزت ومرتبہ
اولہ ○ دشدہ تصدیق کوزمک خدمتکاری
وقولنجیلری جوق اولہ ○ نماز لغی کوزمک عزوجاہ اولہ
اگر دشدہ کلید کوزمک قیدیمک اولہ ○ ودخی
بادشاہلق اولہ وعزت وحرمت بولمق وطرلغدہ
جفتی وغمدن فرح بولمق اولہ وخیمہ کوزمک اولولق
اولہ ○ اگر دوشی کوزمک صالح اولورایسہ اگر
فاسق اولورایسہ بندو زندان اولہ ○ اتمادشدہ
قرنیل کیسی اصلو عورت اولہ ○ ودخی مساکیسی
کیمک دوشمنہ ظفر بولمق اولہ ○ اق کیسی دخی

ایودر ۰ وعورتنه دللو زنك کیدرسه ایودر ۰
اتماده شده قبنه وکلیسا کورمك ایل المقدر ۰ اما
کورن کشی ایل اولمغه لایق ایسه ۰ اگر ذکلیسه
بند زندان وغصه در ۰ اما سرای وبرده وجاییر
کورمك بادشاهلق ومرتبه اولر ۰ السابع عشر
اوجاق وقزان وتنور وتوتن وکل وکوز کورمك ۰
اما قزان وتنور عورندر بیوك کشی اولر ۰ اگر
کل وکوز کورسه حرام مال اولر وصواسنه دلالت
ایدر ۰ توتن کورسه مصیبتدر اما سرای
اهلنك سعادتی ودولتی ارتر الثامن عشر
یا لبحق یره کیرمك وکندینی یا لبحق کورمك
ویا برجنوار کندینی یدوکین کورمك
ویا صقدغن ویا اصردیغن کورمك ۰ شویله

ایده لرکم

26

ایده لرکم بر صالح کشی کندینی دشده یا لبحق
کورسه فیقودن منفعت بولر ۰ بوشی فاسق
کورسه توبه فیقو کرکدر ۰ اگر برجنوار اینی یدی
ویا صوقدی ویا اصردی بر بلایه دوشنه غضه
کورر توبه اتمك کرك السابع عشر حجامت اتمك
وذکر کسمك وادم تنیدك آرتق واکسیك کورمك
محمد بن سیرین ایدر ۰ بر ادم دشده فان الدرسه اگر
صالح ایسه ایشی یورییه ویغلو اشکری اجلنه
واگر صالح دکلیسه سفری کیده ۰ واول فان الدیغی
دکلی مال ذیان اولنه ۰ واگر کورسکم دوکلی فان
افدی هیچ قلمدی یلش اولنه کر اجل یقین
کلمشدر ۰ وفان ایچی قوجه ایسه یکرکدر
یکیت اولورسه برمزدر ۰ ویا متصوب اهل

دشنده قان الدردغی معزولمقدر ۰ اگر اعظا شدة
یزدرلوا آغری بلوردی اولکیشیه فرحلك اولة وغمة
قورتله ۰ وبرمبارك سفر قیلغز تلو اولة ۰ اگردی شنده
ستیده جیاك جقمش کورسه مال ومنفعت
اولة ۰ وتقریکیم کوره تینك یادوسی شیشمش دور
مرادلریه ایریشه ومقصودی حاصل اولة واگر
دشنده کوره آلی وایاغی وبرننسه سی اگسیك اولمش
قرزندیلرندن محرومیت اگسیلة ۰ واگر آرتوق کورسه
قرزندلرندن آرته ۰ واگر دگرین یوغن کورسه
مال ومنفعت آرته ۰ ذیل آدمك اولکه قارشدی
زیاده آرتمق وسمنا اولق دشنده دلیل مال اشکارة
آرتمق ۰ واعوك مرادیه کورمك ۰ وآدم تشنده
اکسیك کورمك زیان وهم ضرر ولقدر ۰

المشرح

27

العشرین یرا اولق والا اولق وجیحك یقرمق
وآزنلوق وقیصه لق وسقاخانه وتخس وسیدنه
کورمك هرکیم دشنده سیدك کورسه بس
اولمش مشکل اشلرا گه کلمز اولة ۰ وجیحك
جقرمق بوگه دلیلدیر ۰ دوشنده طوار ترسی
یاادم ترسی الدی حلال مال لنه کبره ۰ دشنده
حرامیلق یدردی قیمودن قورتله ۰ دوشنده
کیه جکنه نجس دکدی حرام مال لنه کبره
سقاخانه کورسه حوق مال لنه کبره ۰ اگر
دوشنده سیدیکی گندی تینه بولشدی یرینه
اگه حرام مال لنه کبره ۰ ومعتبر کیمسه لرکم
سیدك سلمك دروبش کیشی بابه قلور وعنی
ایدر ۰ دخی ضرر واکیشی صاغ ایدر ۰ اما الفی

ترسی حلال مال اولور ۵ اگر دشمنه یلکردی
انك اوزرینه یرامز ایده لر ۵ تا خوش خبر لر سویلیلر
اگر دشمنه کورسه یرغورنك صفالی یمشی
انك همجو اوغلی اولمیه وار ایسه اولمه ۵ الله اعلم

الحادی وعشرین یمشی اغاجلرك دیکمشلر ویرلری
واکین کورمك اغاج کورمك اولور اولاینك
اولوا کشیسی اولمه ۵ اگر یمشلو ایسه منفعتلو
کشیسی اولمه ۵ اول اغاجی کسرلر ایسه اول اولوا
کشیسه مصیبت اولمه ۵ اغاج کوگرسه مال ومنفعت
اولمه ۵ اغاج قرمیشی کورسه منافق فقر اولمه ۵ اگر
یمشی کورسه وقتی ایسه ایودر ۵ وقتسز ایسه یرامزدر
دشمنه هرمایرده مال ومنفعت بولمه ۵ زیتون
اغاجین کورسه تلطیف ملیح اولمه ۵ اگنی نادر کورمه

حرام

28

حرام مال اولمه ۵ ولکن مشلو نادیمك ایودر ۵ این سیرین
ایدر بکارده ولایت ۵ وبازرکانلرك اوده ایکی بیك دیرهملر
واگنجیه جوق نخیل اولور ۵ اگر دشمنه ذرد الوا کورسه
ایودر ۵ اما وقتنده صکره ضرر ولقدر ۵ اما
دشمنه ایخیر یمك حلال مال اولور ۵ امنا اغاجی
شریف کشیدر ۵ انوه اغاجی همشلو کشیلر نیستدر
اگر دشمنه کورسه سرایندن یا خود بچمیده زیتون
اغاجی یمشی انلکشینك اهلی طوغه وجوق خیر و
کرامت کوره ۵ اگر لیمون ایسه آجی سوزلو ویالان
خبرلر اولمه ۵ اکر کورسکم اوینده یا خود بچمیده
قوز یمشی اگر صیرو ایسه صاغ اولسه مرتبه سی
دخی زیاده اولمه ۵ فالجمله دشمنده قوز کورمك حکیملر
دلالت ایدر ۵ دشمنده قوز بشورسه ایسه دردینه

دَرْدِنَهْ دَرْمَانْ اُولَهْ قُولَهْ اَذَا دِلِقْ اُولَهْ ٥ اگَرْ قِيقُولُوا
اِيسَهْ قِيقُودَنْ قُورْقَلَهْ ٥ اگَرْ دُشْدَهْ شَفْتَالِي كُودْسَهْ
حَلَالْ مَالْ اُولَهْ ٥ دُشَانَهْ قِزِلْ تُوتْ كُودْسَهْ يَا خُودْ يِسَهْ
قِزِلْ اَلْتُوتْ اَلَهْ كِيرَهْ ٥ اگَرْ تُوتْ كُودْسَهْ اَجْمَهْ اِلَهْ
كِيرَهْ اگَرْ فِنْدِقْ يِسَهْ حَرَامْ مَالْ اُولَهْ وَيَادَمْ اَغَاجِي
بِرْ قَرِيبْ كِشِي اُولَهْ ٥ بُغْدَيْ كُودْمَكْ حَلَالْ مَالْ اُولَهْ
اُونْ كُودْمَكْ حَلَالْ مَالْ اُولُورْ وَيَا فَائِدَهْ اِلَى عِلْمْ اُولُورْ
اگَرْ بِرِنْجْ كُودْسَهْ حَلَالْ مَالْ اُولَهْ زَحْمَتْسِزْ اِكْ كِيرَهْ
اگَرْ بُغْدَيْ وَمَرْجِمَكْ وَنِعْلَهْ كُودْسَهْ بُونْلَرْ لَسْنَهْ دَگِلْدِرْ
وَبُونْلَرِكْ قُورْسِي بُگْدَدْ يَاشِنْدَكْ ٥ دُشْدَهْ
مُولْدِجْ كُودْسَهْ ذِرَاعَتْ كِشِي اُولَهْ ٥ يَا بَقْجَهْ يَا
اُودَهْ دَجَاجْ كُودْسَهْ شَاذِلِقْ اُولَهْ ٥ اگَرْ بُودْ شِي
عَوْرَتْ كُودْسَهْ اَرَهْ وَارَهْ اَرْ كُودْسَهْ عَوْرَتْ اَلَهْ

سرسم

29

سُوسَنْم كُودْسَهْ حَلَالْ مَالْ اُولُورْ وَبُوَادِيرِلِكْ
اُولُودْ اَلْتَانِي فِهْشْرِي اَمَكْ وَيَجَكْ وَشَكَرْ
وَحُرْمَهْ وَحَلْوَهْ وَطَتْلُوَاتْسَمْلَرْ كُودْمَكْ اَغَكْ
كُرْسَهْ حَلَالْ رِزْقْ وَاَرِيقْ مَرْتَبَهْ اُولَهْ تَحْرِكِيمْ دُشْدَهْ
سَنْكَرْ وَيَا بَالْ وَيَا خَلْوَا وَيَا مَلْنُوا فَسَنَهْ زَرِيسَهْ
يَا كُودْسَهْ مَالْ وَنِعْمَتْ دُرْ عِلْمْ وَاَدَبْ دُرْ ٥ دُشْدَهْ
اَجِي قَسَنْ لَرْ يَرْمَزْ كُلْهِيلَرْ وَدُرْ اللهُ اَعْلَمْ ثَالِثْ فِهْشْرِي
صُوغَانْ وَمَرْمَصَقْ وَتَرَهْ وَمُلُورْ وَفُلْفُلْ وَاسِي
اَنْلَرْ وَبُونْلَرَهْ بَكْزَرْ نَسَنَهْ لَرْ وَاَرَابَهْ كُودْمَكْ
اَصِي سِزْ وَاصُولْسُوزْ كِشِيلَرْ اُولَهْ ٥ كِشِيجْ وَ
فُلْفُلْ وَدَارْجِينْ وَتَرَنْكَبِينْ بُونْلَرَهْ يَكْم وَاَرَابَهْ
دُشْدَهْ كُودْمَكْ حَرَامْ مَالْ وَيَا اُوزْسُوزْ لَرْ اُولَهْ ٥ اَمَّا
دُشْدَهْ دُوزْ كُودْمَكْ اَجْمَهْ اُولُورْ ٥ تَحْرِكِيمْ اُوتْ

كودسه آلبتده اميد ثوبه طوتسونكم ايو اصنعه
ايروشه ورزق واسع اولة احمد يخيردن مال
آلنه كيره قرا ولمشدر شربتلر وسدلر وساده
يغلر واوت ايچمك وقوصمك واغاج ايچمك شويله
ذكر بركشي مثلو اسود كورسه مدلول مال واكشي
سدكورسه حرام مال آلنه كره دوشنده شربت
ايچمه دين اولمغا اولة دوشنده اغاج يسه حرام
مال اولة دوشنده سمجي ايچر كورسه وكندي
آسركدوغم وغصه اولة دوشنده اوت ايچمه
توبه قيله دوشنده قوصوق يشمنلق اولة وحي
دوشنده يوغورت كورسه حلال واكشي يوغورت
حرام مال اولة دوشنده آدم سدي كورسه ايو
مال اولة واكر كيك سدي وياده دوشان سدي

كورسه

30

كورسه مال غنيمت نائل اولة اكر دشده ايت
سدي كورسه مال ودشمان اوزرينه ظفر بولة
ايو سدي مال ونعمتدر دلكي سدي ممر وعداوت
اولة قبلاه سدي دين مرادين وداخلغين بولة
لخامس وعشرح تعبير جواهر آلمق وآلتون و
كوموش وقلادي وقوزشوده ويرمجي وغير كبي
كوزلمك دشنده جواهر كورنمك ميراث ودخي
اوغلنلري اولة اكر مرجان وياقوت كورسه جاه
ومرتبه سي كاره اكر زمرد كورسه بوده شي كورنمك
آز اوغلي اولة اكر كوهر كورسه ناخوش سوز كس
ايشيكورنمك دوشنده علم وادب وحلال مال وكوشش
كورسه حلال مال اولة آلمق كورسه خبر كس و
سوز كس آلتون كورنمك علم ودين وادب اولة

دوشده کورمه کم التون ویا مالین الشدیدی
ویا اقرلندی قوا اندن بشلرم وقیقورلردن قورتلوب
قرخ بوله واکر صاغ اوله صیرایسه دوشده
سوبکه اولوش التوه کورسه جنکه وغصه وخصومت
ومنازعه اوله دوشده دلیقش انجو کورسه جاریه
وقز اوله باقیر وبرنج وقلای وقورشون وابرق
ولکن بولرهب متفعتلوایش اوله ودوشه انکری
اوزرینه ظفر بوله السادس والعشرین
کیمکه وذیبت ودلیند واشکوف وبرک کورمک
هرکیم دوشنده تمیز کیه جک کورسه ویا کیمه
دیه ارملی عزوجاه توبه قیلمق ویادشا هلون ورشن
کلدی دلیند کورمک اولونلدر وبرک کورمک
آیکی کومک اشکوف کورمک کهنه مرتبه شدیده دلی

اولوا

31

اولو مرتبه ابریشم اوله تاج وجواهر کورمک سلطنت
وحشمت اوله ولکن دینه زیاده ایرلیشه امراکسی
باشنه تاج ودمور سر دیکدی وبرک کورمک
بکلکه دلیلدر دوشده قره طون کیمک سلطانه
ومحشملره وقاضیلره ایودر یکی بوت ایسه اکر اتکی
ایسه مصیبت وغصه در بیشل طون کیمک
دینی قوی وصلابتی در وقرمزی طون خصومتدر
وصاری طون کیمک ضرر لقدر دوشده قایش وابزار
دولت وولایت اوله وکومک دین دیانت اوله
طیلسان جاه ومرتبه اوله جواهر کورمک آلت میراث
کرم التوه یوزک عمور تازه جاه ومال اوله یوزکلک
یکی قاشی وار اولکینک مالی اولور معبرلرک بعضی
ایدرکه بر قرنده یکی ولد طوغه یوزکی صیقه کورمه

مالی کبده ۵ اگر دشده مهر اورسنه اولی مرتبه
ایریشه ۵ التنجی یوز اوتوزبش ۵ جماع ایتمك ۵ اوبمك
وقوچمق ۵ ونکاح قیلوب خطبه اوقومق ۵ ودوکون
ایلك ۵ ابراهیم کرمانی ایلدی هرکیم دشمنده دوکون
ایلردی اولکیشیه بادشاه طرفندن زیان ایریشه ۵
نکاح قیلوب خطبه اوقوسه تکرینك فرمانی
یرینه کتورمك اولمه ۵ اگر دشده کورسکم قرنداشك
جماع ایدردی ودخی شول کیشیلره کم انلر نکاح
قیلوب اولد انلردن ایلك کوره ۵ دشده آدملر
غیری ایله هرنه جنوار کورسه جماع ایدردی
اولکیشی اولوا مرتبه ایریشه ۵ کورسکم دشمنده
عورت اوبر حاجتی روا اولمه ۵ کوردکم دوشنده
کندی عورتیله جماع ایتسه اکابر مصیبت ایریشه

32

اگر کورکم کندی قرنداشه جماع ایدردی حاجتی
روا اولمه ۵ ودشمن اوزرینه ظفر بولمه ۵ واکر
کوردکم بر قرنداشی قرابتین الدی اولکیشیك بغلوا
اشلری اجلمه ومرادینه واصل اولمه الثامن والعشرون
بندوزنجیر وبوقاغی ودموراب وبنبوق وایکنه
واودون وقچی کورمك ۵ دشده یاب کورمك اولکره
اولشماق اولمه ۵ وایاب اکرمك دخی همان بوتغیر
قیلوکرکدر ۵ اکر دوشنده بر بیله بغلمش
کوردکه کفر وباطل ایشه میل ایلکدر ۵ بوقاغی کورمك
دین فساد بولدر ۵ کوردکم آیاغی دوزغه دشمنه برمکر
قیلمه ۵ اگر کوردکم فاجیله ودرد کردی همچنین بیك
اقچه الندکیره ۵ دوشنده خسته کوردکه کاهلوا
اولمه ۵ دوشنده اودون یندردی ایو عمل قیلمه ۵ وبا

بر دشمان قهر ایلیه ٥ دشمنه اکتسه ایله برنشسته
دیکردی حاجتلری روا اولمه ٥ اما عمرت طولنجه
دیکر کورمك ایودکلدر ٥ ایلك کورمك سنمز
اولمه ٥ یاموق کورمك حلال مال اولمه التاسع
والعشرین سلاح دمدمی التلرین واندایجك
دشمنه قلغان کورمك اولولو اوله وقلیچ کورمك
دوشمنه ظفر بولمه اق یای کورمك طغری خبردر
دشمنه دمور التین کورسه هب دشمان اوردینه ظفر
بولمه هرکیم دشمنه عینیه بقسه یاوزلق اولمه
قیغویه دوشمه عملدار ایسه ایشندن معزول اولمه
اگر بادشاه ایسه عمرتنه حلاق ویره ظلم وفساد
اشکار اولمه واندن خلق اینجینه اگر طغری یرم
اندایجك البته بر مصیبت ایریشه توبه قلمق

کرکدر

33

کرکدر اگر هلاقه اندایجك بر ایشی ایتمه کرکدر
اندایجك بایلق اولمه اگر نکاح قلسه کیرو
عمر قلمز ومال جوی اولمه التاسع والعشرین ایبك وقیل
وقوزوا ویوك وصوردکلر بونلرهب ایبدر ورعیتلك
یاوز اولمه فی الجمله صوردکلری کورمك دینمه زیان
اولمه اما ابریشم طوق ویکی طوق دشمال عزت
ودولت وزینت اولمه وجوق صوردکلر کورمك عزت
وحرمتدره ولکن اهلنه ایو دکلدر اهل
صلاحیك دینمه زیاندر العاشر والعشرین کورسون
والیسز وایاقسز ودلیسز وصاغرکورمك هرکیم
کندینی اکلاه دکورسه خیردر ٥ دشمه علت
سبیله اکلسه نکریدن امریه راضی اولمسه کدرکم
بلاکره ضرر ایدردی نحو بلاکردن امین اولمه ٥

اگر کندو اوزنی کورسود کورسه حق تعالی
یولنی کورمیه ٥ اگر کوزکم آیقلری کیشلر اولر
کیشی تکری تعالی یولنده وارمیه کندویه
یقین یق آیلیه ٥ دوشندن کندینی صاغر
اولمش بر حیلی ایشمز اویه باطل ایشلیه اگر
کوزکم علملری وار ایسه اکا خوش اولمش انک
ایشی بر وجهله اولر اثنانی وهلتاین سنله
واولمو وزندان وقفس و قوش کورمك مصلحت
اولر ٥ اما ذندان کوزمك مراد بولمق اولر سنله
کورمك عبرة دونمق اولر ٥ وکنا هلریه توبه
قلمق اولر ٥ قفس کوزمك قیقوا وغصه اولر
سیندن جیقمق قیقودن جیقمق اولر ٥ واولوبی
اولو کورمك حیر اولر اولوبی دیلمش کورمك

34

مراد بولمق اولر ٥ کندینی اولمش کورمك یا شی اوزن
اولر وکن اوی قرب اولر ٥ اگر دوشده کورکم بر
اولی وغلان اولمش اول اولویه رحمت اولر دنیادن
آخرتا یما یلکیمسه دلیلدر عذابدر فورتلمه
اگر کوزکم بر اولو اخته اولمش ایلك جا یعوب
صدقه ویرن ٥ دوشندن بر اولویی یردیری
قوجدی دوشن کوزنك عمری اوزن اولر اما محمدیه
سیرتا ایدر عمری ازاولر دیمش وبر نیچه معبرلر
ایدر لرکم اقربا سیله بینکده مفارقت واقع اولر
دوشنده مزار فرسه آووا سرای یا به کورکم
بر اولو اویدیی اوب مزار کیرسه اول دینه
قتلق اولر ٥ یا خود البحك عذابی قتی اولر صدقه
ویرمك کرکدر ٥ دوشنده بر اولو ایردیه

برنسنه ویردی ویردیکی نسنه قتی اولمز براولوا
یردیدن سونا یشتدی اولکون اولسوندی
برکشیده ایشیدک الله اعلم الثالث والثلاثین
الدومك وآل وایاق کسمك ودخی قجیلله ارمق
دوشنده برکشی اولدردی دشمانلرینه ظفر بولمز
وکیمسه کندینك باشنی کسدیکی تقدیرنه ایرلدی
بویاشن برجماعتدن ایردی اگر کودکم برکشینك
ایاغنی کیملمش ایمانی قوتلوا اولمز وعمری اوزن
اولمز اگر کودکم الینی وایاغینی شویله قانه
قومش ایدی قردا شی ویاخصمی سفردن کلمه
برمق کسمك اوغلاندن وقزدن ایرلمقدر
وهوق غزا قلمقدر الرابع وکناه ثین
جنك وجبهانه وقانون وششده وسطرنج

35

وزد اویمق وخوش سازلر آوازین ایشمك شویله
ایدرلر هرشتنك آوازی خوب ولطیفدر هرکم
دشده انکری کوره ویا ایشیده سازلیق وایوسوزلر
اولمز ولکن دشده بیك آوازین ایشمکدن قوجه
آوازین ایشمك بیکر کدر دولت وتضرر
سطرنج اویمق باطل شمردر ولکن زد اویمق
بیکر کدر اگر کودکم کندیسین بیکلردی ایوکلدی
ضعیفلغه وملالته دلالت ایدر اگر کودکم زد
اویناردکن یاوز شمدی جمیع کافلرینه توبه کرکدر
الخامس والثلثین تخیل صانون الوب جواله قویمق
وغیر داه لری کورمك غایت ایدر ابن سیرین
ایدر تخیل صانوندن هرشتنکم داه در انکری
بولمز دوکلمش کورمك غایت اوجز لغه دلالت

ایدر اگر دشده یرا قیلمه اود دوشنه اول اقلیمك
بادشاهی ظلم ایلیه اگر دشمکم یر اولوا طعام
دلیه انك جا یجون صدقه ودمك کرکدیر اکر
اولدا یکشیه سنه ویرسه اوجزئی اولر وفهم ایشی
یودیه العاشر التاسع والثلثین سکم تمك دیردت
منجرمق وهواده اجماق ایچه سرچه ایدر هرکیم کندینی
هواده اوجر کودسه اول کیسه یر اوزنده سفر دا قیم
اولر دوغری کدکه کشه کیری دشنه ایواد کلدی
توبه قلسه اجل یقین کلمشدر واکر کوکه اغدی
صکره کیری ایسه صاغ وسلامت اولر اکر دشمن
بکشی یر طاغه اوجری عمدیدن تعلیق ایچ یرعمدت
رفی ایله اکر دوشمن قوی کبی اوجری اکابر عظیم
ایشی دوشنه وجوق مال ایله کیمز واکر کودره کم

دشمن

36

دشنده یر یردن یرینه اوجاردی یرسفر ایلیه دشنده
کفر یسنی کودن کودسه ولدیتی یدله اکردشمن هدا اوشنه
یر اوبشسه اولی مرتبه ایرر کودره کم طلشه اوی وار ایدی
دنیا ایشندن فراغت کله دشمن کرکم نوجودن اوی ودر
ایدی امثلك اولر اوه کیمك دنیا ایشنه الدمقدیر
الله اعلم التاسع والثلثین جانداولر وخیرلر وقوشلر
سودیلدوکیمه وغیری کودمك شوئله ایده لرکم کوکیم کودسه جانداولر
ویا خود قوشلر ویا خود طوارلر کودسه یرایش اشلیه کم
اندن طمعن کسمیشلر اولر کیرو الیه الله دخی ایده کرکم
خلق ایجنده عزیز ومعتبر اولر واکر دوشمن غرقا ایله
سودیلشه انك ایچه یرایش اشلیه لرکه مهما عالم ایله عجایبنه
قاله دشنده قوزغده ایله سودیلشه یرعزیز کیشینك
کله جکیه ایشده وبه شاوحرم اولر الثامن والثلثین

آت وآشك وقتر ودوه كوسه‌ك سونيله ايده‌لم كيم
هركيم كوره آته بنمش بكلك وعزم وجاه مملكتاسي اوله
اگر بندكان ايرلوا ويواش اوله اولولق ومرتبه بوله
اگر كوركم اني واشكي وياخاطري بغلمش طورر عزت
ودولت بوله اگر كوركم انك قوينغا يكي وياييك
اولمش بودنه كورنلرك قوكرلي وياد نكري جوف
اوله اگر اني قويرقسورا اولمش كوسه اگا نرنه‌سان
ايرسه توكرلي سيندك اگر كوره‌سم ياته بنمش
اوجردي اولكشنك دنياسي واخرتي معمور اوله
يوكدمك اوستنه آت بنمش اول آدم برمصيبت اشليه
اگر كوركم اني ايشيدير براشده معروف اوله اگر
آت قيرا اولسه اولولق بوله اگر دوه كوسه
بادشاهلق بوله اگر اني قولاكوسه صبر ولق

بوله

37

اگر اني صاري اوله اشتلق اوله اني ياغي ايسه
عورت اله اگر آت بوزايسه همه سيندن اهسنده
اگر آتدن اندي براشده معروف اوله وياخود عورتي
طلاق ديره اگر آته بنوب آت ايله شهر كزسه
دشمانينه ظفر بوله اگر دوشنده قسراغي وارايسه
عورت اله اگر قوه ايسه مالي اولو عورت اله اگر
قيرا ايسه عورت پارسا اوله اگر قسراغي ايكي ايسه
عورتي دسيسي اوله اگر قسراغي قومله سه عورتي
اوغلاندن طوغر دوشنده قسراغي اوغريلنه عورتي
براديش واقع اوله اگر كوره‌كم آتلري جوايدي مالي
جوف اوله اگر كوزه‌كم آت اني يردي عزيز
اوله اگر قسراق سدين ايجردي براولو اكشيه
يقين اوله اگر آته ترس بنمش برياوزايني اشليه

اگر دوشنده بر کشیله برابر اته یمش کوره عمر تنك
بر امر کشیله یاشی خوش اوله اگر سفر اته یمش
دولته ایره اگر بر قطره بنسه سفر ایه اگر قطر قطر
ایسه قاچی سفر ایه اگر دیشی قطره بنسه یاشی
اوزون اوله اگر کلوب یاسه وریر اوله اگر قطر ایرلی
ایسه بر اولو کیشیك قزی دیکه اگر بر قطر ارمغان
کوندرسکز بر عورت آله اگر قزل قاطری وار ایسه
شاذلق اوله اگر قطرانك ایله سویلیه بر عجیب
ایشی ایشلیه اگر قطر بر کلی اولسه مالی ارته
فی الجمله قطرك درسی وایتی هب مالده دلالت ایدر
اگر دوشنده اسنك وار یا یمشی دولت وسعادت
اگر بوکلی کورسه دولتی ارته دوغورمش کورسه
هر نیه امیدی وار ایسه ایریشه اگر بوغاسه ایتی

38

بسنه غائبدن مال النه کیره ۶ اگر بر یاز وده آشکدن
دشدی اولکیشی دوشش اوله ۶ اگر آستك سدین
ایچردی اولکیشی ضرر اوله ۶ اگر آشکی قطر اولسه تفرقه
مال ایریشه ۶ اگر آشکی طغرسه مرادی حاصل اوله
دوشنده دوه یه بنسه یر اوزون سفر ایده ۶ اگر
دوه دن ایتسه ملامت حاصل اولور ۶ دوه آیله
صواش ایتسه دشمانه ایله صواشه ۶ گوددوه یسندن
سد صاغسه مالده ایریشه ۶ سد یرینه قاذکلادی
مرام مال النه کره ۶ اگر دیشی دوه دوغرسه یا الیدن
النه لر عورتیله صواش ایده ۶ یا دوه سی دوغرسه
اوغلی طوغه ۶ دوه آتی یردی ضرر اوله ۶ دوه سی
اوکرنی دوشمانه ظفر بوله ۶ اگر دوه سی آت کبی
سکردی دولتی ارته ۶ اگر یر شهرده جقلق دوه

كوكره سه يكي جري اولم يا قيلمه كيره اولوره
الله اعلم اثنا سهو كاذب قورت وجنوار لرك ادم اولدر ديكين
والي بوغزلدي يغين كوركه شويله ايده لرم دوشه
قصاب كورمك ظالملر ايله مصاحبت اولمقدر اگر
قصابلق ايدردي قويه خلق كركه ناكيم آلندن
ريا وزايش كليه اگر قصابله صحبت ايتسه ظالم ايله
صحبت ايليه دوشنده جنوار گندي ردي يردي
ناحق يره بكشينك مالني آلر اگر بكشك بوغزني
گسردي اولكشك مالني يه بيلر اگر كوردوكم اليقيلمه
ياخود جانوار لرك ادم اولدير دگردي البته اول
كيشيه بارشاهدن راحتليق ايريشه اگر كوردكم
اليقينك ديسينك يوزردي اول الي قاتيسينك مالنه
ظالم صالكشه اگر كوردكم دشمن فرديلر قوخمسلر

39

ابوداوده الاربعين قيود وقوزوا واغلاق
وبكي كورمك قيود كوره حلال مال اولر بوغزلوب
اني يه دشمانيه ظفر بولر قيونه نيه مراد يتشه
برقويه اومزينه السه دزي آدمه برقيونك بوينوزي
صندرسه دروبشكره مضرتي اولر اگر برقوزه قياب
ايلسه بلاده قوريله يا موصه برقول اداد آلمه اگر مرو
اسه خوش ايمه اگر قيونلك صاغي يدي اول عورته مراد
آله اگر قيوني قوزولادي عورته اوغلان طوغره
اگر برقرويي بوغزلدي اوغلي اولر ومصيبت اولر
اگر فوج اولدردي دشمانيه ظفر بولر قيونلر جوبانلق
ايدردي بكلك بولر فائده ايرشوب فرح اولر
اگر فوچي بندي اولولق بولر فوج آنك اوستنه
بندي بر اولوايكشيدن ياوز كلكي وزحمتي كورمه
اگر كجي وارايدي رزقي جوق اولر اگر كيجي

اُرُق اُولسه اُول ایلده قتلق اُوله اگر جو قلق یجیلر
کوردسه اُول ایل اوستنه اُولوا اُوله ٥ اکر
یجیدکن سوده صاغنه حلال مال الینکره ٥ اکر
اوغلاق وقوزی بوغزلدی وآتی یدی اگا برمیت
ایریشه ٥ اگر بش قزوئلک درسین یوزدی اوغلی اوله
اگر کیجی آتن صاتوئن آلدی اویقه کوزدی ٥ اویقه
خستالق کیره ٥ آتن یسه یاشی اوزون اوله ٥ اگر
یوک کوردسه نعمت آر تقلغی اوله اگر قیون یاکجی
یاصغر دشنده بیلک باشین بولسه اولوق وزون
بوله ٥ هر یابش دشنده ایودر الا آدم باشی
ایولد کلدی ٥ دشنده ایچ یاغی یسه حلال مال الینه
کیوه ٥ هر نسنکم قیون قرنده هب وار در حلال مال
اوله ٥ کوندوشنده تاوق اولدرسه بر یاوز کیشی
اوزدینه منفر اوله ٥ اگر تاوق آتن یسه یا بصه بر اوغلاق

قزالم

40

قزالم اکرتاوق یوردسین صتسه اوغلی طوغه شاق
اوله الله اعلم الحاد والاد بعید دوکلکر یوندی
وکیلدی وطوشان کورمک ٥ بوکلردن طوندی
یاوردی غنیمت وحلال مال اوله کوره کم دوکلکر
یوندیغنه بندی بر مصیبت ایریشه ٥ دوکلکر یوندی
الی دوشردی اگا برزیاده ایریشه وبر غریب کیندی
مضرت یتشه کوره کم کیلک اولدردی
وگیاطوندی ویا خود باندی اولکیشنک مال
الینه کیره اگر کوره کم کیلکلر له
یوردی بودشی کوردی کیشی صلاحیتی اوزره اوله
طوشان کورمک عورت اوله ٥ ومال اوله ٥ فی
الجمله عورت وجنو ذکر هب مال ومنفعتدر
ونفقه در الثانی والاد بعید بندصوصیغری

وتكلى كودمك ٥ اكر كودسه برفيله بمش فيل اكا
مطيع اولر ٥ بادشاه لفظ ديو ايسه بادشاه اولر ديو
دكل ايسه اولو مرتبه ايرمشه ويا بادشاهيكه
صواش ايده ٥ اكر دوشده فيلك اين ايسه
مال ومنفعتا ايسي اولر ٥ اكر فيلك سيدن
ايحسه جوف مال منفعتا ايسي اولر ٥ دشده
فيلك اني ودرسي هب منفعتدر ٥ دشده
فيلك سكوكين كودسه دشمانه ظفر بولمه
اكر فيلك اياغي اتك اياغي اوستنده اولسه
بر بادشاهدن غصه يشه ٥ اكر جرحي
ايجنده برفيله بمش برا ولو مرتبه ايرشه
اكر فيل اتك ايكي صواش ايدسه سلطاندن
جود ايرشه ٥ اكر بر فيل بر برده بر بيل

بمبرده

41

بر برده وارسه سلطان بر اقليمه بر اقليمه وارده اكر
كوده كم فيلي اولدرسه بادشاه هلاك اولمه
اكر كوره كم اني اولدرسه سلطان اولدوشني
كورن كيشي اولدوره صدقه ويرمك لازمدر اكر
صوصيغرنه بمش مالاله كبره ٥ صوصيغري
ايجنده دمش بكزر يقين اولمه ٥ صوصيغري
ايله صواشركنه بدن يكين كيشيكه صواش ايده
اكر صوصيغرنه بنسه اولولور بولمه اكر
قفكليه بمش برير حكومتي اكه ويرملكه
دخي سلطاندن منفعت بولمه اكر فكلينك
بوكي وار اولديوك اوستنه بندي اوزره خبر اولكيه
المثال ظهريه قره صيغر وارنك واوكوز
وبوزاغي كودمك شويله اينه اكر اوكوز

وبوزاغی اوستنه بنمش پادشاه یتیم اولمه بحلال
دادلوق بوله دوشمه اوکوزیم اوسکر یا خود بویوزون
جقار سکر یاشنده معزدل اولمه کوزیم اوکوزیاک
باشی کبی دلشمه قوقی دوه لیمی آزنه دوشمه
اوکوزنه آیمی دلشدردی اولمه شهرکی عمل مایین
اولشدورمه لر دوشمه ارق اوکوزکوزمک صیرو لغیر
وسمنه اوکوزایمه کوزمک خیرلی رحمتلی دوشمه
جوق صغیرلری ایلتدی بغلادی اولکشیه منفعتلر ایرشه
کوزیکم آغی بویوزوایله دوه یرنجه معزدل ویاوزلق
ایرشه دوکمه کوزیکم صغیرلری جوقه جمله سنک هیبت
بویوزلری وارهیبت سیمز اولیل اوجزلق اولدر
اگر اروق کوزیکم اولیل قتلق اولدر وکوزیکم صغیر
صودن ایچدی یخسوز باغ اولمه قوله اذا دادلو یاکی ایسه
صود ذکیچ ایچمشه

مرتبه سی اردر

42

مرتبه سی اردنه دوشنده اینکی بوذلدی اگر یذقی قیمتی
اجله دوشنده بربوذلغی ودوسه لرادغی طوغه اگر صغر
اوذدیرینه مال بوله سدین صغاردی بودجندن
خلاص اولمه صیرواایسه شفا بوله قوله ایسه اذادادلو
غصلوا ایسه شاذ اولمه یاذدکاک ایسه اصحی بوله
صیغرآتی یردی مال بوله اربح ولادیمی طوکوز
وصیحان ودوشان وکدجن ومیمون وخروف
داودجمال کوزمک شویله ایده لرکم طوکوزکوزمک
برخیرلی کشی اولمه واحمق اولمه طوقوزایله صواشی ایتمک
اگر بکزار کشیله صواش ایده طوقوزایتیم یردی
حرام مال الینه کیرمه یاخود برخسودکشینه ماجق
روا اولمه دوشمه ایوکوزه برایوکی اداولمه دوشمه
ملکوذ اولدردی برایاوذکشی اولدوده سدر بلکه

جوق دوکوز آی اوردی مرامدن جمله مال البته کبره
دوشنده طوکوز کودرک امیلسن ویا قومیره ویا فاسقه
حکم ایلیه اگر طوکوز این بسته حرام مالدیه هروحرسله
دوشده طوکوز ایله دورشمق یودر واخوف ایجون یرامن
فی الجمله طقوز مرامدر دوشنده صیحان کوردسه
سنا فقدن ومنافقه عورندن اگر دوشه
صیحان طلسه یا قووب اویندن طشره جهاد سه
اویندن بریاوز عورت جقاده قوه صیحان اوله ورده
بریاوز عورتنه فلفر بوله دوشنده صیحان اتین
یردی عورتین بوشیه دوشنده بر بولوک
صیحانلر یوزلردی بر بولوک عورندن مکر ارشه
دوشنده کوره کم اوینه صیحان کیردی
بریاوز عورت اوینه کیرن درد سین کوره

حرام

43

حرام مال آلنه کیردی دوشنده طوشان کوره عورت
اوله کوجن کومان اوغلان اوله اگر دوشان کوره
اوزمجان کالدی اوینه کردی انک اوینه صالح کشی
گله یا خود صاحبه عورت گله دوشنده خروس
کوردسه موذن ایله دوست اوله الخامس والرابع
فورت واسلاون وقبلاون وسیرتلاون ودیلکی
وجقال وایت ویان جتوک کورمک این سرین
ایدر هرکیم دوشنده بر اسلاون ایله صوحتی ایدر
بر اولو کشیله صوشه اکی اسلاون بری
بریله صواشه اکی بک بری بریله صواشه اگر
بر اسلاونه بشسه اولو دوشمانه ظفر بوله اگر
اسلاوندن قچردی بادشاه خشمندن ودشمان
خشمندک امیری اوله اسلاوه اتن یردی

دوشمانیدن تسنه یه وجوق مال آلنه کیره
اگر اسلاون ایله ایکسی براوده دورر ایسه دشمانه
یقین اولر براسلاون اولدیرر اولادم دوشمانه
بصره اگر اسلاون ایچی باصسه یا اصبسه دوشمان
اگه ظفر بولر اگر اسلاون ایله اولورسه
ویا اولبسه اگر لایق دکلسه مراد حاصل اولر دوشنده اسلاون
ایله سویلشمش مرادی حاصل اولر دوشنده
قبلاون ایچی یرده دشمانلرن آلنه مال آلنه
کیره دوشنده قبلاون ایسکه
صواشردی یاخود اوتنه یمش براولوا
کیشیدن قورقوا ایریشه اگر سرتلاوه
کورمه یاوزدرر اگر سرتلاون ایچی یدی یرقرق

عورت

عورت ایچی مکر ایلیکه اگر سرتلاینک ایچن
ویاده وسین ویا توین یله کتوردی غائبدن
مال ایریشه امادشمن قورد کورمک ظالم پادشاه
اولر اگر قورد ایچی یسه بلایه ایرن هرکیم قورقدک
ایچن یسه یاخود سدیرن ایچسه تتی قورقویه دوشه
هرکیم دلکی ایله صواشیر ایله وخصم ایله صواشیر
هرکیم دلکی ایله اوتیاشیر برکطیفه عورت ایله یاتمق
خوش اولر اما جعال تعبیرک دلکه تعبیر یله
برابر در اگر دوشنده برایت ایچی طلاوردی
اولادمه غم ایریشه اگر آینک طوتین یرندی
اولکشیه یاوز سوزلو ایریشه دشمن ایت کورمک
یاوز سوزلو عورت یله یاخود یاوز سوزلو ارکله
صحبت ایتمکدر اما اوایچی کورملک

فقیر در ۵ قرآنی یاد قیلورکم ۵ منکابین تعلموهن
مما علمکم الله ۵ اگر کوره کم انی یرتدی دشمانته
مظفر بولکه ۵ اگر بر دشمی ایت ایله جماع
قیلورسه ۵ بر یاوز عمرنکه مال آلینه کیره
اگر کوره کم برجتنك اوینه کیرمش
آنك اوینه اوغری کیره ۵ اگر برجتنك
طوتدی یا اولدوردی اوغری طوتنه اولدوره
اگر کوره کم برجتنك آنی وبادرسین بولدی
اگا منفعت اولکه ۵ اگر کوره کم جتنك
آنك طونی یرتدی ۵ یاوز سوزلرا شباه
اگر یاوز جتنك کوره کم آنی تعبیری
بوندر ۵ اگر کوره کم جتنك انی طلاردی
اگه غم اولکه ۵ اما یاکه جتوکی خستلك

وصیر ولقدر

45

وصیر ولقدر ۵ آنی وادرسین کورمك اوغرلق
وحرامیلقدر وغماز لقدر ۵ میمون کورمك
آیواکیتکردی ۵ اگر دشمنه میمونه بلنسه
سورسه یخشه دیکرسه دوشمانینه ظفر بولکه ۵۵
اگر کوره کم اگه برمیمونه ویردیکر دنیا
اگا فرمانه اولکه ۵۵ اگر برمیمون ایله صولشی
ایدردی دشمانیله صولشه ۵۵ وهم صیر ولقدر ۵۵
السادس والعشرین ۵ قوشلکر بولدك آنی
ویمورطه سین کورمك ابن سیرین
آیدر دشمنه کر کس کورمك
سلطنتکره مملکت اولکه ۵ واوزنه یاش
وایوادرلك اولکه ۵ ومالکه ایریشه ۵ اگر
کر کس انی صرتنه اولردی ایشی

يوجه ويوكسك اولر ٥ اكر كركسدن
دوشدي دولتدن دوشمه ٥ اكر كركسه
بشمش بريره سفرايله ومرادينه ايرشه آله دينه زيان
اولمه ٥ اكر طوشانجيل ايله صوانس
ايدر ٥ بركشيدن فوز فواد كه ٥ ايكاله صوانسه
اكر دوشده طوشانجيل ايله بشمش پادشاه
لق بولمه ٥ اكر كوره كم طوشانجيل
الني يديك پادشاهدن اكه زيان ايرشه ٥٥
ودخي طوشانجيلك آني ودسي وقنادي ويوكلرك
هب مالك ومنفعت اولر ٥٥ اكر كوره كم
برشاهان الندن جقدك كندي مالي
كيده شاهين وطوغان وبلبان وآنجه
بونلرك تعبيري شاهان كيدر ٥٥

اكر بونلرك برسي الندن اوجمش منصوب
الندن جقمه ٥٥ دوشده جيلاق كورسه اوغري
اولر ٥٥ كما قوشي كورمك رزق اولر وهم پادشاه
اولر ٥٥ طاوس كورمك هب بونلر مالله تشبهدر
ودخي صوفشكري هكذا مالله تشبهدر ٥٥ دورنفر
غريب كيلدردر ٥٥ اوردك كورمك اولولقدر
اوردك الينه كرمك بر محجوبه الينه كيره ٥٥
اكر اوردك الندن جقدكي عورته مالاق
ويره ٥٥ اكر قرغه اوستنه بنسه ايستينه
مضترت ايرشه ٥٥ اكر جوق قرغه كورسه سويله
شور ايشلدن سركردان اولر ٥٥ قرقنك
تعبيري هب ياوزدر ٥٥ اما سقسغان وفاسيز
كيشي اولر ٥٥ كوكرجين كورمك وفاسيز

عورت ۞ اگر کوکرجن ویرد یلوآگ
یوغورت ویره کی ۞ یاخود عورت یوغورت طوغرم
اگر کوره کم جوق کوکرجنلری وارایدی
اولکیشینک جوق غورتلری اوله ۞ دوشنده
کوکرجن آیی یردی ماله الینه کیره
دوشنده کوکرجنه طاشلرق دی عورتی
ضرب ایده یاخود سوکه ۞ بلبل کودمک یی
لطیف کشیدر ۞ امّا قاز کودمک
اولولقدر ۞ اگر قاز الندن چقدی
عورتنه طلاق ویره ۞ دوشنده جوق
قوشلری واردر ۞ جوق قولری وخلایقلری
اوله ۞ دوشنده خروس اولدردی
مؤذینه اولوم ایرشه ۞ گلمک کودمک

موافق

47

موافق عورتدر ۞ دوشنده کمکلک دوتر
یی قزلر الینه کیره ۞ اگر کلکلک
یوغرلردی یی کوزل عورتله جماع ایده ۞
گلمک آیی یردی یی خلعت ویره کر ۞ اگر
دوشنده گلمک یوردسی وار یا اوغلوطنه
وسطاد کام اوله ۞ طوطی قوشی کودمک عالم
ادب وعالم وصاحب خبر اوله ۞ دشده اوکلکی
وقمری کودمک شیوانجی وآغلایجی عورت
اوله ۞ هدهد کودمک عالم وجوق بلور
کشی اوله ۞ هدهدک درسی وآیتی
هب علم وادب وسلطنت اوله ۞ اگر
قوشی اولدرسه قزاوغلان الینه کیره ۞ اگر
دشده سرچم کودسه یی فعلو کشی وتورقوسوز

كشى اولة ٭ اكر سرجه اتن يسه ازه جوق
مال الينه كيره ٭ قناعت وترسى مال ومنفعت
اولور ٭ اكر قوش يمورطه سين كورسه اكر
بشمش ايسه حلال مال الينه كيره ٭ اكر
جيك ايسه حرام مال الينه كيره ٭ دشده يمورطه
كورسه عورت اوله دعمشلك التسابع والاربعين
٤٧
صواش وقوردقوا كودمك اين سرين ايلدى ٭
دشنده صواش وقوردقوا كودمك ظفر بولمقدر
اكر دشنه اليقيلر وجنوادلر آدم اولدرر
اولكشيه بادشاهدن راحت ايرشه ٭
اكر دشنه كورسه بر كشيله صواشردى
عمرى اوزن اولة ٭ دوشنده بغرين كسردى
كوجيلة انك مالين يسه ياخود اكر ظلم ايله

اكر

48

اكر كوره كم طوتب آيقلرين بغلد يلر اول
كشى اومدوغى يردن محروم اولة ٭ اكر
كوره كم فيل انكلة صواش ايدردى
بر بادشاهدن اكا خير يتشه ٭ اكر
كوره كم صوصغر يله صواشدى كندندن
بيوك كشيله صواشه ٭ دوشنده بر
ارسلان ايله صواشردى بادشاهيله يا بن
بيوك كمسه ايله صواشه ٭ دشنده قبلان
ايله صواشردى ٭ بر اولو دشمان ايله صواشه
دشنده بر اولو جانوار له بى يه ٭ بلانه
صاتشه ٭ دوشنده ميمون انيل
ايله صواشر ٭ بو كشى بر اولو يا اوزدشمانيله
صواشه الثمانية والاربعين اردى
٤٨

وسيكك وبروانه وكلبك وقارنجه وبيره
وبيت كورمك ٭ هركيم دوشنده اري
كورمك ادملره ايلك ايلك اولر ٭ اري
دوشسه مقصودينه ايرشه ٭ بروانه كورمك
ضعيف كشي اولر ٭ كلبك كورمك
ضعيف كشي واحمق اولر ٭ امما سنور
سيكك غوغا اهل كشيلر اولر ٭ بيت
وبيره وتكم بونلره بكزار تشنه لر
واراسه غصه كتمك ومال بولمق
اولر ٭ جبركه كورمك
جري وحلال مال اولر ٭ اكر جبركه
سسه بيوك كشيدن ايلك ورزق
قبوسي اجلكه ٭ وسنوري سيكك كورنلر

ارنلر دد دشنده قنجه كورسه ياخود يسه حلال
مال الله كيره ودشمان اوزرينه ظفر بولر
وهر دلو امراده حاصل اولر التاسع ولاد ربيع
٤٩
بالق وتهنك وقورباغه وقبلوبغه وتنكج
وتمساح ودكيز جنوارلري كورمك محمدبن
سيرين ايدر هركيم بزبيوك ياش بالق الله كيرسه
حلال مال الله كيره ٭ اكر كوزه بالق
بولدي براولو خلال بالق الله كيره ٭ اكر
بشمش بالق يرحلال مال الله كيره ٭
اكر بالق ايحنده دشسه بولدي منفعت اولر
دوشنده بالق طوغرو برمحل سوزسويلسه لر
دوشنده بالق بولدك قرنن يارد ايحنده ايحوا
بولدك اعلى طوغه ٭ دوشنده برباليق الله

كردي برعورته نكاح ايلمه دشمنده
تهنك كورسه اولوا شمان اوله اگر تهنك اني
صويه جكدي اوغري ايله دشمان اني اولدورده
دشمنه تهنك اتين يردي برده شمان مالندن تسنه
دگه زيا تماح بردرلو دشمانددر
قربغه كورسه تكربه لايق عمل اشلر ادم
اوله دشمنك برده جوق قربغه لر وار انلر
تكري جريلريدر دوشمنده قربغه
اولديردي برصالح كشي ايجنده اگر
قربغه اتين يردي برصالحدن اگه فايده ارسه
برده جوق قربغه لر كوردي يالر تعالنيك
اولريه عدالجا يرسه دوشمنده قبلوا بغه
كورسه ذاهد لر اوله اگر قبلوا بغه اتين
يردي

50

يردي برزاهد كشيدن فايده دگه اگر
برده قبلوا بغه جمع اولسه عالملر وعابدلر
انده جمع اولمه لر اگر يالكوز قبلوا بغه
ايله دورر برجركين كشيله صحبت
ايده امان اندن جوقاسي بوله ينكج كورمك
همتسز كشيلر اوله اگر ينكج اتين يردي
زحمتيله مكه الينه كيره الله اعلم التمسين يالان
وجيان وقوبرو غاوري واندرها كورمك
شويله دركم يالان كورسه بنها ني ياوز
دشمانددر واولدشمانله صحبت ايليه دشمن
يالان اولدرسه برده شمانه ظفر بوله اگر
يالان اميردي دشمانددن زيان كوره اگر
يالاني اكي باره ايلدي دشمان مالندن بيله اگر

یلان ایکله سویلشور شاذلق اولمه اکر
اوی ایچی یلان اولمشدر دشمانلری جوق اولمه
اکر یلان دشمش والا اصرسز دشمانلدن
امین اولمه اکر یلان طغرری یزوغلی
طوغمه الا کبری اکه دشمان اولمه
دوشکی اوستنده یلان اولدرسه اوکشنمک
عورتی فاحش اشلمه اکر یلان اکه دولاشرسی
جوق مالک ومنفعت بولمه اق یلان ضعیف
دشمانلدر قرم یلان یاوز دشمانلدر دشمنه
آزدرها کورسه اولو دشمانلدر اکر
ازدری وارایکن یزاولو اکیلمه صحبت
ایلمه امتا آلدن ذیان دکمه اکر
یزآزدرها اولدره یزاولو دشمان اولدره

دشمنه

51

دشمنده قویروغی درسی یاوز دشمانلدر اکر قویروغی
اوری اچی صردی دشمان اینک غیبتن سویلمه
اکر قویروغی اوری اینک اتن یرسی دشمان مالین
یمه جیان تعبیری همان عقرب تعبیری
کبیدر ستراعلم الحادی والخمسین
ابلیس وشیطان ودجال علیهم لعنة
دولو بریکر کورمک محمد بن سیرین آیدر
هر کیم یونکری کورسه موسی دشمانلدر
اکر برادم یونکرک بین اولدرسه شویله درکه
خواجه دشمنلریله ظفر بولوب اولدوره یزادم
دشمنده کورسه ابلیس ویاجنای اولدردی
خواجه دشمنلریله ظفر بولمه مال ونعمت وشاذلق
اولمه امتا جاز ولری ودولری وبریکری دشمنه

كورمك ميراث طلب ايديجى كشيلر اوله في
الجمله عجب سوزلر وبلالر خبر اوله الله اعلم
الثانى والخمسين بشنه كادر وصنعتلر وبونلرك
تراذوسين وبونلره بكزر نسنه لرى كورمك
مثلا دموركجى كورمك بكلر ورشيلر وكتخدالرمالة
ايرتشه امثا صبغل كورمك معنى يا طلدن سبحر
اوله يا بوجى كورمك مونس اوله سمرجى
كورمك عمورت اوله ابجى كورمك
طغرى سوزلى كشى اوله كندرجى
كورمك ياردم ومراد وبريجى كشى اوله
تغلبند كورمك خبر ايرشدرجى كشى اوله
قلقنجى كورمك امين ادملر اوله
قاميجى يلايجى كشيلر اوله دزرى كورمك

52

پارساكشيلر اوله يابوجى وجلاده كورمك
ميراث طلب ايديجى كشيلر اوله حلواجى
كورمك ايودر هركسم دشده طلتلو انسنه لر صاتر
كشيلر كورسه هب آديلق ودين قوتلنيدر
دشده آتمك كورمك عادل پادشاه اوله ايكنجى
كورمك حريص كشيلر اوله صراف كورمك صمودر
وهرزه كشيلر اوله فان ايجى كورسه اشلرى
جوف اوله اوجى كورسه اشلرى جو اوله اوجى
ذيانكار كشى اوله سرمه صاتجى كورسه
مال ونعمت وشاذلق اوله پنبه جى كورسه
لاف سويليجى اوله وزازوجى كورمك شهرك
قاضيسى اوله قليجى كورمك سوزى كيجر كشى
اوله تخيل صاتجى ايلا ايستيجى كشيلر اوله

جوقالجی کورمك ایواد کلدر امّا صغری سوزلوا
کشی اولور ٭ کلیدجی امین کشی اولور ٭
قیوجی کورمك یالوانجی ادم اولور ملیسلاری
دینلو عالم وفقیه کشیلر اولور بللو اقتضاب
کورمك ظالم کشیلردر ٭ بلور سیز قصاب
کورمك حضرت عزرائیل در ٭ اشکی کورمك
خیرلو اکشیلردر طوغانجی ٭ وسکیجی
وحمار بنده بونلر دوکللی ایودر وخیردر الله اعلم

الثالث والخمسون بادشاهك عمری اوزنلغنه دلالت
ایدر اول برلر شویله جواب ویرد یلرکم بکلر
یاخود بیکار بیدلاه اولدی انك صوغه لطیف
منودیدر ویاخود کوردیکم اول صواشیر یرکی
اولدی یاخود کوردیکم حلوا یردی یاخود

کورمکم

53

کوردیکم انجه بمشر یاخود یراوزن بورك کمشدر
یاخود خیمه ارمشلردر یاخود نماز قیلورلر بونلر
هپ بادشاهی یاشی اوزنلغنه دلالت ایدر
ولخرنلری ایواوله صافی صوا وطولوا حوض
وطولوا سکك کورمك بونلر هپ بادشاهك
عمری اوزنلغنه دلالت ایدر دشك
نماز قلمق ومصحف شریف اوقمق وپیغمبر
علیه السلام صلوات کتورمك بونلر ایلغه دلالت
ایدر یرادم یرادم پیغمبریم عاصی اولمش
تعوذ بالله هلاك اولمه یرکیمسه ابوبکر
الصدیق رضی الله عنه حضرتلرین کورسه اولنهرده
حضرت محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم شریعت
یوریه نماز وزکوة وصوم اوزرینه قوی

اولمه لر ٭ اکر حضرت عمر الفاروق رضی الله
عنه حضرتلرینک کورسه اول جور وظلم و کوچ
کتورملی ایضاف ودین ودیانت اشکاره اولمه
قوتلنه ٭ حضرت عثمان ذالنورین رضی الله عنه
حضرتلرینی کورسه اول شهرک خلاینی عالم
ودین وقرآن اوقیعه هوس ایده لر فساد
اشلر کتورملی ٭ اکر علی کرم الله وجهه
حضرتلرینی کورسه علمک وعالملرک عزتی اولمه
بدعت وضلالت اهل خود اولمه ٭ دشمنه
یا اولمش پادشاهی دیلمش کورسه اول پادشاه
حال حیاتنده عادل ایسه عدل ایضاف اشکاره
اولمه ظلم وقهر کتورملی ٭ الله علم الرابع وخمسین
قرآن اوقومق واستغفار وصلوات کتورملک
آمنلک وراحتلق عزودولت اولمه ٭ استغفار

انمك

انمك ٭ توبه قیلق اولمه ٭ نماز قلنك دین قوی اولمه ٭ وبیغمبرم
صلوات کتورمك ایوسوز اشمك اولمه ٭ کردشده فایحه
اوقسه عمری اوزون اولمه ٭ بقره سوره سین اوقسه یا شی اوزون
اولمه ٭ ایة الکرسی اوقسه افکردن امین اولمه ٭ اشی یوج اولمه
صیروا ایسه صغاله ٭ کمکین ایسه شاد اولمه ٭ دودنیش
ایسه یای اولمه ٭ قول ایسه اذا اولمه ٭ ال عمران اوقسه
ادمیلر ارسنده بسندیده وعزیز اولمه ٭ یاسا اوقسه
اولنده موافق حاللنه کیره وقت خوش اولمه ٭ اکر مائده
اوقسه غائبدن رزق الله کره ٭ انعام اوقسه اولو لغه بریره
عابد وزاهد اولمه ٭ اعراف اوقسه دشمان اوزیره ظفر بوله
وملك الله کره ٭ انفال اوقسه عادل اولمه وغزا قیلمه

اکرتوبه سوره‌سین اوقسه کوکل شاد اولر ۰ یوسف اقسه
یعقوب توان بولر ۰ اکر هود اوقسه خیر بولر ۰ یوسف
اقسه خسرتلرینه ایرشمه ۰ یاخود سفر ایله اولو اولادینه ایرشه
رعد اقسه دشمانه ظفر بولر حلال مال المنکر ۰ محمد اوقسه
تعالی قتلن حاجتی روا اولر ۰ ابراهیم اوقسه ابراهیم برکات
بولر ۰ نحل اوقسه تکری تعالی قتلنده خاص اولر ۰ اسرائیل
اوقسه رزقی کیک اولر ۰ کهف اوقسه یعقوب صیقلنده توبه
۰ مریم اوقسه اخر زمان یعقوب قشوسوا اولر ۰ طه اقسه
الله یقین وعمری اوزون اولر ۰ انبیا اوقسه یعقوب
توان بولر ۰ حج اوقسه حق تعالی اوینی زیارت ایده ۰
مؤمن اوقسه مؤمنلرایله اوجاغه کیرمه ۰ وهو هی باطل ۰

اشدن کیجه ۰ نور اوقسه حق تعالی ایمانی محکم وقلبی
نورلندوره ۰ فرقان اقسه دشمانلرین هلاک ایده ۰ شعرا
اوقسه دنیاده جوق توب قزانه ۰ قصص اوقسه
اشکر خوش اولر ۰ عنکبوت اوقسه ذهنی اری اولر
روم اوقسه تکری دوستلرینه اولر ۰ لقمان اوقسه
ناهموار اولر ۰ سجده اوقسه تعالی عذابندن
امین اولر ۰ احزاب اوقسه فرشته‌لرایله الله تعالیدن
براغمغلغنی ایستیلر ۰ سبا اوقسه قیامتده
یعقوب بولکندن اولر ۰ فاطر اوقسه ایوا شده وملغری
یولده بولنه ۰ یس اوقسه ملک الک وبادشاه لو
بولر ۰ والصافات اوقسه قیامت قوپوشندن امین اولر
ص اوقسه عمر اوزن اولر ۰ تنزیل اوقسه دنیاده
اولدقجه خیر ایده ۰ مؤمن اوقسه دشمانک ستر زنده ایده

اولە ۰ سنجدە اوقسە هیچ تسنیە محتاج اولمیە
حم عسق اوقسە دین ایجندە ثابت اولە ۰ زخرف اوقسە
کوکلو امرادین بولە ۰ دخان اوقسە دیلدکی حاصل اولە
احقاف اوقسە قیامت کونیندە محمد مصطفی یک
علی دینندە قویە ۰ محمد اوقسە تکری تعالی هدایتدە
امین وردق بولە ۰ فتح اوقسە قرنلشدرمدن
وقوملرندن وخیردا حتلک بولە ۰ حجرات اوقسە
بیغمبر شفاعتندن محروم اولیە ۰ والذاریات
اوقسە دین ایجندە برک وقاعم ۰ نجم اوقسە
تعالی اکا اوعل دوزی قیلە ۰ قمر اوقسە
حق تعالی قیامت حسابین اهون ایدە ۰
الرحمن اوقسە تکرینک رحمتی ایجندە اولە ۰
واقعە اوقسە خیر استلری احداث ایدە ۰ حدید

56

اقرب ربی ادری ودینی دورست اولە ۰ قد سمع الله
اوقسە دین اهلنا اولە ۰ حشر اوقسە تکری
الندن راضی اولە ۰ ممتحنە اوقسە یوزی تودی
قیامت کونیندە ای کبی اولە ۰ صف اوقسە دین
یولندە درشمی اولە ۰ جمعە اوقسە ایمان درست
اولە ۰ منافقون اوقسە نفاقدن بری اولە ۰ تغابن
اوقسە قیامت هولیندن امین اولە ۰ طلاق اوقسە
جزعورت الوب بوشمی اولە ۰ تحریم اوقسە
حرام تسنیە قصد ایدە ۰ اما ایشلمیە تکرین
قرقە ۰ ملک اوقسە ایلکنە کرە ۰ ن اوقسە
جوکابلر اوقیە ۰ الحاقە اوقسە امر معروف الیە
سئل اوقسە بریدن سویندە شاذ اولە ۰ نوح
اوقسە دو وبری وشیطان شرندن امین اولە

جين اوقسه قوتلر طاعت قليجي اولمه ○ مرتل
اوقسه اورج دوبخي اولمه ○ مدثر اوقسه
اري تسلو اوجي قوتلو اتيمز كشي اولمه ○ قيامت اوقسه
عزت بولمه ○ هل اتى اوقسه بلا اوردن امين اولمه
مرسلات اوقسه فقير لقدن قوتلمه ○ نبا اوقسه
بلا اوردن امين اولمه ○ نازعات اوقسه شاذمان
اولمه ○ عبس اوقسه تكوينك امانتدن اولمه ○ شمس
اوقسه هرقنده اولورسه سوديكيجه شفقتي
ارتمز ○ انفطار اوقسه قيامت كونندن حسابي
كمكن اولمه ○ شقت اوقسه خطالندن امينه اولمه ○
بروج اوقسه تكرى تعالى هدايت روذي قيلمه
طارق اوقسه كافرلر شرندن امينه اولمه ○ سبح
اوقسه موسى وابراهيم پيغمبرلكه اوچمقدن قورقمشو اولمه

حاشيه

57

غاشيه اوقسه طوردن اذاد اولمه ○ والفجر اوقسه جانى
جهنمدن كمكز اولمه ○ بلد اقسم قدن وارسه يولى كمكز اولمه
واوغرلو اوقدملو اولمه ○ شمس اوقسه عاقبتى خير اولمه
ليل اوقسه اشى نحملو اولمه ○ ضحى اوقسه يحسولكره صدقه
ويرمجى اولمه ○ الم نشرح اوقسه ايمانى نورلايله طولمه ○
تين اوقسه ادميلكراره سنده عزيز ومحترم اولمه ○
اقراء اوقسه جوق ثواب قزانمه ○ لم يكن اوقسه ديزار كورمه
زلزله اوقسه ياوزنجوب آيوايشه دوشمه ○ والعاديات
اوقسه مرادى حاصل اولمه ○ القارعه اوقسه عصرسين
بيلوركشى اولمه ○ الهيكم اوقسه توكل اهل اولمه ○ و
العصر اوقسه دنيا قيمتنده قيمتسز اولمه ○ ويل لكل اوقسه
بلا اوردن قورتلمه ○ الم تر اوقسه نمازه كاهل اولمه ○
لايلاف اوقسه كوزبكا يندن ايجه ○ ارايت اوقسه

وقتيا اوقسه حق تعالى انى يرلغيه ٥ فتحى اوقسه
دشمان مكرندن امين اولمه ٥ اخلاص اوقسه قيقولرلر
امين اولمه ٥ فلو اوقسه جاز ولر مكرندن امين اولمه ٥
ناس اوقسه ادميلر وبريلر مكرندن امين اولمه ٥ دخى
دشمه قنغى بنى وقنغى سوره اوقسه اونك تعبيرى
اول اينك تعبيرى كيبدر ٥ دشمه كورمكم بمقتله
نماز قيلورك اولوامر تبه ايرشه ٥ اكردون طغريسندن
يكانماز قيلورك اول كشى حج ايليه ٥ ياخود اولوا
غزا قيله ٥ دشمه اورحج دونمه بكلقدر ٥
واورحج يمك صيرولمقدر الله اعلم الخامس والخمسين

بوتلر وصوبرتلر وترد وسطرلنج اويمك وكويلك
واغلق شويله ايه لركم دشمه بوت كويمك
ايوا اولميه اكر سطرلنج اويناردهمان اكه بوتلر

تعبيرى

58

تعبيرين ايده امما سطرلنج اويمق نرد اويمقدن يكرك
امما دكودن وصحبتلركم جالمق واويمق اولميه ايوا اولمه
اكر سماغ اورردى ياخود دقص اورردى تعزيه
وصيحه اولمه كورمكم اغلاردى يولق سويله
اكر دشمه كولرسه قيقوبه صاتشه اكر دشمه
كندى اويورسه غصه اولمه امما قرصودت ويشيل
صودت ايودر دشمان ظفر بولمقدر امما صاريصودت
مغصيت وفيقوا اولمه لثمانى وخمسين زلزله
واوده وصوبه دشمك ابن سيرين ايدر دشمه
زلزله بلا وعذاب اولمه لتكم قرارنه خبر بيرر يا ايها
الناس اتقوا ربكم ان زلزلة الساعة شئ عظيم
اكر طاغ اوستنده زلزله اولدى اول اقليم پادشاهنه
زيان دكمه ٥ اول طاغ دبرنه اول شهر اولورسه
زيان ايرشه ٥ اكر عورتنه طلاق وبرير المقده ومشقت
زيان ايدوب عملدن معزول اولمه ٥ اكر صلحايه عمرين

كبيرى الله ٥ كبيرى ايشر وعمل اودر بنه اولر ٥ اكر دشمن
برقويه دوشمشدر عورته تندن منفعت بولنه ٥
اكر طرى صويه دوشمشدر اولوق ودولت بولنه ومال الله
كبره ٥ اكر بولاوق صوايسه اولكيشيه بادشاهده ياخود
براولودن ذيان دكه ٥ دشمنه اوده دشمنى توتيده
اجل يقين كلمشدر ياخود براولو بلايه كرفتار اولنه ٥
اكر اود توتمش ايسه معصيت اولر ٥ اكر اود
توتوشمش ايسه ايدنلق اولر الله اعلم التاسع والخمسين
كبر وجهود ونصرانى واوده طبوجى وكليسا
كورمك ٥ يهودى كورمسه ايشى ايشكاره اولر ٥
ودشمانلرى اودر بنه ظفر بولر ٥ يهود كورمك
ايشكوزلقدر ٥ دوشمانلر اودر بنه ظفر بولمق
اولر ٥ كبر كورمك دنيا ايشنه معزول اولمق اولر
اكر كليسا كورمك وكون ظفر يسنه قرشوا نماز قلودى
كاهلرينه توبه قلمق كركدر ٥ اكر دشمنده ناقص

59

اوا ودر بنه دشمنى يلان خبر اشيده ٥ اكر كبر
وياجهود ياترسا كلوب مسلمان اولسه يمان كركدر
اجل يقين كلمشدر ٥ اكر دشمنه كندى مسلمان
اولدى يرماد مت يتيشه ٥ دوشمنه كندوبى
سنت ايلديلر عورتندن وياا وغلندن يرلكه
الثامن والخمسين اوخراب اولمق وقاشلرين صنمق
وخراب كورمك تحته وطراق واسكورده وطريق
كسمك ٥ شوبله ايدوكم اوخراب اولمق دشمنه
عمل اولمقدر ديلدر ٥ اكر اوك بزيجاغى صندى
اول اواستى اولر ٥ طراق كورمك موافق يار اولر
تحته كورمك فضول عورت كورمك اولر طباق
قوللنمق اولر ٥ اسكورده كورمك سوزلر ٥ طريق
كسمك اصلسز سوزلر اولر الله اعلم التاسع والخمسين
متفرقه دشمنه ٥ ومتفرقه سوء الكورمك

سوبه بده اولکم یلان وجیان وعقرب ودلکی و
قج یغاردی اول خلایق دردی معتبرلی فاتنه
کلدیلر شویله جواب ویردیلر اول ایکله کوکدن
یلان یغاردی اندن دشمانلق وعذاب اولمه ولکن
اکین جوق اولمه وکوده کم دیکه یغاردی اندن
مکر وحیله جوق اولمه واکو کوکدن قیون یغاردی
امنلق ورا حتلق جوق اولمه وکوده کم کوکدن قیمج
یا قردی اندن صوانش واولمك واولدرمك اولمه
امدی بو دشلری بزادم کورسه بوبله تعبیر ایتمك
کرکدر اکر طاش یاغرسه قرلق وقحطلق اولمه
الستین براکندی دوشلو کورمك دشمك
کلید کورسه اشلو اجلمغی اولمه اکر قاك
ادمغی کیجه اول شهرده غایت قرلق اولمه وصواغ
وقتل اولمه اکر بزاولمش عورتی کله جماع ایدرلر

کندی

60

کندی مرادین بولمه اکر بر جنازه نمازین قیلودی
کناهنه توبه قیلمق کرکدر اکر الینه طراق السه الینه
مال کیرمه اکر ناپاك صلون کیردی توبه قیلمق کرکدر
اکر میموته یمشن دیناده معزول اولمه دیدلر جمعه اکر
عادت کوردیکی یری قرب اولمش اکر بر مصیبت اولمه اکر
بر مغاره یا دلق کورسه یا اوغلی طلغه اکر صاغر ویا دلیسز
اولمش ایماسی تباه اولمه اکر بر قیودی ادلی کورسه عورت
یوکلی اولمه اکر طرناغین ویا بیغین کسردی اولکشی
کندی بزه یه اکر بر کشنك قلاغی کسلمش اولادم
یشامیه الله کوره کم طرناغی صنمش اوغلی اولمه یا مود
خصملرندن بری اله اکر ایوسه مالی کیده اکر
قیوا اوردی بر عورت دلیوب اله اکر بر عورت ایدی
اول عورتدك مرادین اله اکر کوکوده سین هب قیل
بو دمشن وعورت یرلرین اورمش اولکشنك مالی یوق

اولمه حسابن بیلمه اگر آینه کورسه یا خود آینسیه
بقوب کندی صورتن کوردی حق تعالی عز وجل
بزاوغل ویرمه سویمه وبو دخی عورت کورسه
برقزی اولمه اکر مسجد ویا مناره هلاک اولمش
دینه نقصان اولمه یا خود شهرلی بکی اولمه اکر
خمامه کردی عورت فعلیندن اکر برغم ایرشه
امنا مولنا خمامه کیرمك یا وزدر یا لیخوکرمك
ایودر ذکرین توین کیدرسه غمدن قورتلوب
فرح بولمه اکر توینك برسیده کتمدی اولادمك
مالندن اکسیك اولمه اکر یردده مبتلا اولمش
اکه برزیاک ایمیشه اکر کندینی کچی بیلمه
کورسه والا کچی صندی اولکیشینك آتاسی
وآناسی یا خود قرنداشی اولمه مصیبت اولمه
اکر برکیشیلکه صواش ایدردی اولکیشینك عمری

اوزن

61

اوزن اولمه وبو قدر مختصر برکیشیه
هر قنکم دوشکر کوره لر اشبو کتابه
نظر ایدوب اندن تعبیرن ایلیوب عمل ایده لر
ودخی بو کتابك اسمنه تحفة الملوك دیدیلر
وبو کتاب عجم دلنجه ایکی ترکیه تبدیل اولدی
تاکیم بلنلره اسهل واهون
اولسون ایچون
والله اعلم بالصواب

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Gülcan KESKİN

Doğum Yeri ve Yılı: Salıpazarı-15/05/1991

Medeni Hali: Bekâr

Yabancı Dili: İngilizce

E-posta: glcnkeskin55@gmail.com

Eğitim Durumu

Lise: Çarşamba Fen Lisesi (Samsun-Çarşamba)

Lisans: Ordu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü